

Hallituksen esitys Eduskunnalle postilaiksi sekä Maailman postiliiton yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi postilaki, jolla korvattaisiin nykyisin voimassa oleva postipalvelulaki ja sen nojalla annetut alemman asteiset säädökset. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi haja-asutusalueiden postinjakelun turvaamiseksi perittävästä maksusta annettu laki.

Postilaki muodostaisi uuden yleisen sääntelykehysten postitoiminnan harjoittamiselle maassamme. Tämän lisäksi lailla säädetään erityisesti EU:n postidirektiivin mukaisen yleispalvelun tarjonnasta. Uudessa postilaissa myös saatettaisiin kansalliseen lainsäädäntöön postidirektiivin muutokset sekä ne Maailman Postiliiton viimeisimmät sopimusmuutokset, joiden nojalla on tarpeen tehdä lainmuutoksia.

Uuden postilain soveltamisalaan ei ehdoteta muutoksia nykyiseen postipalvelulakiin verrattuna. Soveltamisalaan kuuluisivat osoitteellisten kirjelähetysten sekä yleispalvelupakettien välittäminen, kun taas lehtijakelu jäisi edelleen soveltamisalan ulkopuolelle. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät edelleen myös kuriirilähtettäminen, yritysten sisäinen tai pienimuotoinen postitoiminta sekä muut pakettipalvelut kuin yleispalvelupaketit.

Postitoiminnan harjoittaminen ehdotetaan säilytettäväksi toimiluvanvaraisena toimintana. Oikeusharkintaan perustuvan toimiluvan kirjepalveluiden tarjoamiseen myöntäisi liikenne- ja viestintäministeriö. Toimiluvan sisältöä koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Esimerkiksi toimipisteverkkoa tai viisipäiväistä jakelua koskevia ehtoja ei voitaisi asettaa muille kuin yleispalvelun tarjoajille.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia yleispalveluvelvoitteen asettamiseen. Nykyisin yleispalveluvelvollisuus on toimiluvassa asetettu Itella Oyj:lle. Esityksessä ehdotetaan, että velvollisuus yleispalvelun tarjontaan ase-

tettaisiin postimarkkinoiden arvioinnin perusteella tietyille yritykselle Viestintäviraston päätöksellä. Velvollisuus voitaisiin myös jättää nimenomaisesti asettamatta, jos yleispalvelun piiriin kuuluvien palveluiden tarjonta olisi riittävää. Yleispalveluvelvollisuuden tarpeellisuutta ja ehtoja tulisi arvioida säännöllisin väliajoin. Yleispalvelun tarjoajalle ehdotetaan edelleen säädettäväksi velvollisuus järjestää lähetysten keräily ja jakelu viitenä arkipäivänä viikossa.

Uuden lain tarkoituksena on varmistaa, että koko maassa on saatavilla kohtuullisin, avoimin ja syrjimättömin ehdoin postin peruspalvelut, jotka vastaavat keskimääräisen käyttäjän palvelutarpeita. Palvelujen saataavuus varmistetaan määrittelemällä aikaisempaa tarkemmin postin yleispalvelu ja täsmentämällä yleispalvelun tarjoajan velvollisuuksia. Yleispalveluvelvoitetta tarkennettaisiin nykyisestä siten, että laissa olisi nimenomaisesti määritelty palvelu, joka tulee vähintään pitää tarjolla. Vähimmäisvaatimukseksi määriteltäisiin sellaisen kirjetuotteen tarjonta, johon sovelletaan kirjeen kulkunopeutta kuvaavaa yleispalvelun laatustandardia. Käytännössä postipalvelun perustuotteen muodostaisi kirjetuote, joka on tarkoitettu perille toimitettavaksi lähettämistä seuraavana toisena päivänä nykyisin käytössä olevan niin sanotun 1. luokan kirjeen sijasta.

Esitetyllä lailla turvataan yleispalvelun saatavuutta edistämällä yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiä siten, että yleispalvelua on mahdollisuus tarjota mahdollisimman kustannustehokkaasti. Lisäksi esitykseen sisältyy mekanismi, jolla viime kädessä varmistetaan yleispalvelun tarjonta julkisin varoin, jos yleispalvelun nettokustannukset muodostuvat yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttomiksi. Lähökohtana kuitenkin on, että yleispalvelua pystytään tarjoamaan kustannustehokkaasti

ja tarjonta pystytään rahoittamaan markkinaehtoisesti.

Nykyisen postipalvelulain yleispalvelun toimipisteitä koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Yleispalvelun tarjoajalla olisi edelleenkin velvollisuus ylläpitää toimipisteitä. Esityksessä luovuttaisiin nykyisestä määrittelystä, jonka mukaan jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi toimipiste. Sen sijaan lakiin kirjattaisiin vaatimus, jonka mukaan toimipisteet on sijoitettava siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päästä vakituisesta asunnostaan.

Postilaatikkojen sijoittamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä. Postilaatikon sijainnin määrittelysi yleispalvelun tarjoaja. Postin saajalla säilyisi edelleen mahdollisuus valittaa postilaatikkojen sijoittelusta. Tarkoituksena on, että jatkossa kaikki postilaatikkojen sijoittelua koskevat riita-asiat ohjautuisivat selkeästi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistaviksi. Samalla Viestintävirastolle säädettäisiin mahdollisuus antaa määräyksiä postin jakelun käytännön järjestämisestä.

Jakelun toteuttamista koskevat säännökset ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisellään. Pientaloihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepai-

kasta. Kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa huoneistokohtaisiin postiluukkuihin. Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa tästä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan. Jakelupaikan määrittelyssä huomioon otettavia seikkoja täydennetään siten, että henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä tulee ottaa huomioon.

Uuden lain tarkoituksena on yleispalvelun turvaamisen lisäksi edistää yleisesti postitoimialan ja postipalvelujen kehitystä. Uusien yritysten tuloa postimarkkinoille edistetään karsimalla postiyritysten velvollisuuksia nykyisestä ja madaltamalla näin alalle tulon kynnystä. Lisäksi säännöksillä varmistetaan, että muilla postiyrityksillä on pääsy olemassa olevan yleispalveluverkon tiettyihin osiin avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Eduskunta hyväksyisi Maailman postiliiton yleis-sopimuksen sen mukaisena kuin se on Geneven kongressissa muutettu. Esitys sisältää myös lakiehdotuksen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 JOHDANTO.....	5
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
2.1.1 Johdanto.....	5
2.1.2 Postitoiminta Suomessa.....	10
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	14
2.2.1 EU:n lainsäädäntö.....	14
2.2.2 Maailman postiliiton sopimukset.....	23
2.2.3 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö.....	23
2.3 Nykytilan arviointi.....	38
2.3.1 Postimarkkinoiden kehitys.....	38
2.3.2 Lain soveltamisala.....	39
2.3.3 Postipalvelujen tarjonta.....	40
2.3.4 Yleispalvelu.....	41
2.3.5 Kilpailun edistäminen.....	44
2.3.6 Yleispalvelun rahoitus.....	45
2.3.7 Postilähetysten vastaanotto, välittäminen ja jakelu.....	46
2.3.8 Postitoiminnan ohjaus ja valvonta sekä eräät säännökset.....	48
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	48
3.1 Tavoitteet.....	48
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	49
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	51
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	51
4.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan.....	52
4.1.2 Yritysvaikutukset.....	52
4.2 Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen.....	55
4.3 Vaikutukset viranomaisen toimintaan.....	56
4.4 Ympäristövaikutukset.....	57
4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	57
4.5.1 Vaikutukset kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa.....	57
4.5.2 Sosiaaliset ja terveysvaikutukset sekä vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon.....	59
4.5.3 Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään.....	59
4.5.4 Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen.....	59
4.5.5 Aluekehitysvaikutukset.....	59
4.5.6 Tietoyhteiskuntavaikutukset.....	60
5 ASIAN VALMISTELU.....	60
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	60
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	60
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	62
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	63

1	MAAILMAN POSTILIITON YLEISSOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	63
	Osa 1 Kansainvälistä postiliikennettä koskevat yhteiset säännöt.....	63
	Osa 2 Kirjepostia ja postipaketteja koskevat säännöt	66
	1 luku Palvelujen tarjonta	66
	2 luku Vastuu	70
	3 luku Erityisesti kirjepostia koskevat määräykset	71
	Osa 3 Maksut.....	71
	1 luku Erityisesti kirjepostia koskevat määräykset	71
	2 luku Muut määräykset.....	73
	Osa 4 Loppumääräykset	74
2	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	74
2.1	Postilaki.....	74
	1 luku. Yleiset säännökset.....	74
	2 luku. Postipalvelujen tarjoaminen	79
	4 luku. Yleispalveluvelvollisuus	97
	5 luku. Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta.....	103
	6 luku. Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen	108
	7 luku. Postiyriyten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät	110
	8 luku. Lähetysten vastaanotto ja jakelu	116
	9 luku. Postiyriyksen vastuu	122
	10 luku. Lähetysten perilletoimittaminen ja perillesaamattomien lähetysten käsittely	124
	11 luku. Postiyriyksen muut velvollisuudet	133
	12 luku. Postitoiminnan ohjaus ja valvonta.....	135
	13 luku. Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku	138
	14 luku. Erinäiset säännökset	140
	15 luku. Voimaantulo	140
2.2	Laki Maailman postiliiton yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	143
3	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	143
4	VOIMAANTULO.....	144
5	EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS MAAILMAN POSTILIITON YLEISSOPIMUKSEN HYVÄKSYMISEKSI	145
6	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	146
6.1	Johdanto	146
6.2	Sananvapaus.....	146
6.3	Elinkeinovapaus	147
6.4	Luottamuksellisen viestin suoja	148
6.5	Norminantovaltuudet	149
6.6	Yhdenvertaisuus.....	150
6.7	Maksu- ja verosäätely	151
6.8	Säätämisyjärjestyksen ja käsittelyjärjestyksen arviointi	151
	LAKIEHDOTUKSET	152
	1. Postilaki.....	152
	2. Laki Maailman postiliiton yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	174
	SOPIMUSTEKSTI	175

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Postitoimintaa säännellään postipalvelulaila (313/2001). Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta vuonna 2003 (VNS 4/2003 vp, EK 3/2004 vp). EU-tasolla postilainsäädäntöä on harmonisoitu direktiivillä 97/67/EY. Viimeisin postipalveluita koskeva muutosdirektiivi 2008/6/EY julkaistiin 27 päivänä helmikuuta 2008. Muutoksen mukainen lainsäädäntö tulee saattaa voimaan jäsenmaissa vuoden 2010 loppuun mennessä.

Hallituksen ohjelmaan sisältyy postitoimintaa koskeva kirjaus. Sen mukaan hallitusohjelman aikana arvioidaan postitoimintaa koskeva lainsäädäntö ja erityisesti siihen liittyvää yleispalveluvelvoitetta ottaen huomioon sekä EU:ssa että postien toimintaympäristössä tapahtuva kehitys. Kirjauksessa todetaan edelleen, että hallitus turvaa yleispalveluntarjoajan edellytykset vastata yleispalveluvelvoitteen kattavuudesta.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 10 päivänä lokakuuta 2008 työryhmän tekemään ehdotuksen postipalvelulain muuttamisesta. Toimeksiannon mukaan työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotuksia postidirektiivin edellyttämistä muutoksista postipalvelulakiin. Työryhmän tuli myös arvioida muita postipalvelulain uudistamistarpeita sekä tarvittaessa tehdä ehdotuksia lainsäädännön muuttamisesta ja muista mahdollisista toimenpiteistä. Työryhmän tuli erityisesti ottaa huomioon postitoimialan kehitys sekä vaikutukset yleispalveluun ja sen tarjoamisen edellytyksiin pitkällä tähtäyksellä. Työryhmä valmisteli ehdotuksensa toimeksiantonsa perusteella. Hallituksen esitys on laadittu työryhmän ehdotuksen pohjalta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Johdanto

Postitoimintaa säännellään 6 päivänä huhtikuuta 2001 annetulla postipalvelulaila (313/2001). Postitoiminnan harjoittamiseen sovelletaan myös 24 päivänä heinäkuuta 1997 annettua lakia haja-asutusalueiden postipalvelujen turvaamiseksi perittävästä maksusta (708/1997).

Postipalvelut kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 20 kohdan nojalla. Ahvenanmaalla on voimassa oma postilainsäädäntö, 29 päivänä kesäkuuta 2007 annettu Landskapslag on posttjänster (Ålands författningssamling 60/2007). Ahvenanmaalla toimii myös itsenäinen postiyritys, joka on muutettu Posten Åland -nimiseksi osakeyhtiöksi 14 marraskuuta 2008 annetulla lailla (Ålands författningssamling 144/2008).

Postipalvelulaki

Nykyinen postipalvelulaki tuli voimaan vuoden 2002 alussa, jolloin se korvasi vuoden 1994 alusta voimaan tulleen postitoimintalain siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Postipalvelulaki perustuu sitä edeltävään postitoimintalakiin ja Euroopan unionin postisääntelyyn, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä, jäljempänä *postidirektiivi*.

Postipalvelulaissa on asetettu velvollisuuksia sekä yleispalveluksi määriteltyjen postipalvelujen sisällöstä ja tarjoamisesta että muiden postipalvelujen tarjoamisesta. Lisäksi laissa on säännökset muun muassa postitoiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä postinkulun varmistustehtävistä. Postitoiminnaksi määritelty toiminta on säädetty toimilupaa edellyttäväksi toiminnaksi.

Postipalvelulain ensimmäinen luku sisältää postipalvelulakia koskevat yleiset säännökset. Luvussa säädetään lain tarkoituksesta ja soveltamisalasta sekä määritellään keskeiset

termit. Lain tarkoituksena on sen 1 §:n mukaan turvata hyvälaatuisten postipalveluiden ja erityisesti yleispalvelun saatavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa. Lisäksi valtioneuvostolle asetetaan säännöksessä velvollisuus huolehtia siitä, että koko maassa on tarjolla yleispalvelu. Lain soveltamisala määritellään 2 §:ssä luettelemalla joukko palveluita, joita laki ei koske. Lain soveltamisalan ulkopuolella ovat sanoma- ja aikakauslehtien kuljetus ja jakelu; merkitykseltään vähäisten kirjelijähetysten jakelu- ja kuljetustoiminta; elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan tarvittava tai liittyvä postitoiminta; yksilöllisiin kahdenvälisiin sopimuksiin perustuva niin sanottu kuriiritoiminta; sekä muu kuin yleispalveluun kuuluvien pakettien välitystoiminta. Suomessa on perinteisesti katsottu, ettei leh- tien jakelua voida säätää toimiluvanvaraiseksi toiminnaksi perustuslain (731/1999) 12 §:ssä suojattua sananvapautta loukkaamatta. Monet kustantajat ovat itse huolehtineet leh- tiensä jakelusta asiakkailleen. Postipalvelu- lain 3 §:ssä määritellään eräitä keskeisiä kä- sitteitä, jotka kuitenkin useissa tapauksissa saavat tarkemman sisällön vasta muualla laissa.

Postipalvelulain toisessa luvussa määritel- lään yleispalvelun sisältö ja asetetaan yleis- palvelun laatustandardit. Lain 4 §:ssä sääde- tään yleispalvelun sisällöstä postidirektiiviä vastaavasti painoluokittain. Pykälän mukaan yleispalvelu käsittää ensinnäkin vastaanotta- jalle osoitettujen enintään kahden kilon pai- noisten kirjelijähetysten ja enintään kymme- nen kilon painoisten postipakettien välitys- palvelun. Maahan saapuvien lähetysten osal- ta yleispalvelu käsittää kuljetus- ja jakelupal- velun enintään 30 kilogrammaan asti. Lisäksi pykälässä todetaan kirjattujen ja vakuutettu- jen lähetysten kuuluvan yleispalveluun.

Pykälässä säädetään yleispiirteisesti yleis- palvelun tarjoajan toimipisteverkostosta sekä keräilyä ja jakelua koskevista yleispalvelun tarjoajan velvollisuuksista. Lain mukaan jo- kaisessa kunnassa tulee olla vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Postipalve- lujen saatavuutta järjestettäessä on otettava huomioon paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen. Lain 5 §:n 1 momentissa asetetaan yleispalveluun kuuluvien kotimaan kirjelijähetysten laatu-

standardi. Laatustandardi ilmaisee postin kulkunopeuden vähimmäistason, joka pitää koko maan tasolla saavuttaa. Pykälästä ilme- nevän laatustandardin mukaan yleispalveluun kuuluvista seuraavana työpäivänä jaettavaksi tarkoitetuista niin sanotuista ykkösluokan lä- hetyksistä vähintään 85 prosenttia on oltava perillä seuraavana työpäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään toisena työpäivänä. Lisäksi 5 §:n 2 momentissa on postidirektiiv- in liitteen mukainen Euroopan yhteisön si- säistä ulkomaanpostia koskeva laatustandar- di, jonka mukaan lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on oltava perillä jättöpäivästä luki- en kolmantena ja 97 prosenttia viidentenä päivänä.

Lain kolmannessa luvussa määritellään postitoiminnan harjoittamisen edellytykset. Säännökset koskevat toimilupaa, sen ehtoja, hakemista, voimassaoloaika, siirtämistä ja raukeamista. Toimiluvan myöntäminen on oikeusharkintaista ja valtioneuvosto on vel- vollinen myöntämään toimiluvan sellaisille yhteisöille, virastoille, laitoksille ja säätiöille, jotka täyttävät laista ilmenevät toiminnan harjoittamisen kriteerit. Alueen, jolle toimi- lupa voidaan myöntää, tulee muodostaa hal- linnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäinen toimilupa-alue. Toimiluvan peruuttamisesta säädetään 34 §:ssä, jonka mukaan peruutta- misen edellytyksenä on, ettei toimiluvanhal- tija noudata postipalvelulakia taikka sen no- jalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Valtioneuvosto voi 42 §:n mukaan hakemuk- sesta myöntää postiyritykselle oikeuden jul- kaista kansainvälisesti hyväksyttäviä posti- merkkejä ja liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Toimenpiteistä postitoimin- nan lopettamisen johdosta on säädetty 41 §:ssä ja luvattomasta postitoiminnan harjoit- tamisesta on säädetty rangaistus 35 §:ssä.

Kaikissa toimiluvissa tulee 6 §:n mukaan lähtökohtaisesti antaa 5 §:n yleispalvelun laa- tustandardia vastaavia jakelua koskevia mää- räyksiä. Lain säätämisen yhteydessä liiken- nevaliokunta katsoi mietinnössään (LiVM 13/2000 vp), että kaikkien postiyritysten toi- miluvissa tulee olla jakelusta määräys 95 prosentin laatustandardista. Toimiluvassa

voidaan antaa myös erinäisiä muita toimintaa koskevia määräyksiä.

Yleispalveluvelvollisuus eli velvollisuus taata 2 luvussa määritellyn yleispalvelun toteutuminen koko maassa voidaan toimitiluvassa määrätä sellaiselle postitoiminnan harjoittajalle, jolla on edellytykset vastata yleispalvelun tarjoamisesta. Yleispalvelun turvataksaan valtioneuvosto voi määrätä postiyhtiön tarjoamaan yleispalvelua myös muulla alueella kuin mille toimija on hakenut toimilupaa. Säännös oli tarpeen säätää sen teoreettisen esimerkkitalanteen varalle, ettei Suomen Posti Oy olisi halukas harjoittamaan postitoimintaa jonkun kunnan tai maakunnan alueella. Katsottiin että, tällöin olisi oltava mahdollisuus velvoittaa postiyhtiö tietyin edellytyksin ottamaan hoidettavakseen myös kyseinen alue.

Neljäs luku koskee postiyhtiön yleisiä velvollisuuksia. Tähän laajaan lukuun sisältyvät säännökset postiyhtiön velvoitteista, yleispalvelun tarjoajan hinnoittelusta ja kustannuslaskennasta, postiyhtiöiden yhteistointavelvoitteista ja muista velvollisuuksista, kuten postitoiminnan hoitamista poikkeusoloissa koskevat säännökset.

Lain 11 §:n mukaan postiyhtiöllä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetys voimassa olevaa maksua vastaan toimitilunsa sekä toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle, lukuun ottamatta erikseen määriteltyjä lähetysten sisällön turvallisuuteen liittyviä poikkeustapauksia.

Lain 12 §:ssä on säännökset postin jakelun järjestämisestä. Pykälän 1 momentissa on määritelty ne paikat, joihin kirjelähetys tulee jakaa. Pientaloissa kirjeet on jaettava kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta olevaan laitteeseen tai rakennelmaan ja kerrostaloissa asiakaskohtaisena jakeluna. Liikennevaliokunta ei mietinnössään (LiVM 13/2000 vp) pitänyt tarkoituksenmukaisena, että vanhoihin kerrostaloihin yritettäisiin jälkikäteen lisätä alakertaan tai ulkoseinään laatikkorivistöjä. Pykälän 2 momentin mukaan kirjelähetys on jaettava vähintään jokaisena työpäivänä, jollei jakelu esty laissa määritellyn ylivoimaisen esteen vuoksi. Paketit on 3 momentin mukaan jaettava kohtuullisessa ajassa.

Keräily- ja jakelutiheydestä voidaan kuitenkin poiketa 13 §:n nojalla vaikeakulkuisilla saaristo- tai erämaa-alueilla, mutta poikkeusalueillakin jakelu ja keräily on suoritettava vähintään kerran viikossa. Tällaisia poikkeustalouksia voi pykälän mukaan olla koko maassa enintään 300 taloutta ja Viestintävirasto ratkaisee tarvittaessa, mitkä taloudet kuuluvat poikkeuksen piiriin. Poikkeamista keräily- ja jakelutiheydestä on lakia valmisteltaessa perusteltu Suomen maantieteellisillä olosuhteilla ja Euroopan tasolla harvana pidettävällä asutuksella.

Lain 14 §:n mukaan postiyhtiön on tehtävä suunnitelma jakelun yksityiskohtaisesta järjestämisestä. Postin saaja voi sopia postiyhtiön kanssa 12 §:n jakelusäännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan. Viestintävirasto voi antaa tarvittaessa yksityiskohtaisempia yleisiä ohjeita kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta. Tilanteissa, joissa postin saaja ja postiyhtiö eivät ole päässeet keskenään sopimukseen postin vastaanoton järjestelyistä eikä asiassa ole annettu lainvoimaista ratkaisua, postiyhtiöllä on oikeus säilyttää kysymyksessä olevalle postinsaajalle tulevat kirjelähetyskäsittelyt noudettavina postin saajan osoitteen mukaan määräytyvässä toimipaikassa. Postiyhtiön 14 §:n perusteella tekemään suunnitelmaan tai postinjakeluun tyytymätön voi saattaa asian 37 §:n nojalla Viestintäviraston ratkaistavaksi. Viestintäviraston ratkaisultaan eivät kuitenkaan kuulu postiyhtiön ja asiakkaan välisiä sopimus-suhteita tai korvausvastuuta koskevat asiat.

Yksittäisten postilaatikoiden sijoittelusta säädetään 22 ja 23 §:ssä. Kunta on velvollinen 22 §:n nojalla sallimaan kirjelähetysten keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien, kuten postilaatikoiden, sijoittamisen asemakaavassa osoitetuille yleisille alueille, milloin sijoittamista ei voida muulla tavoin järjestää postiyhtiön ja postin saajan kannalta kohtuullisella tavalla ja kohtuullisin kustannuksin. Myös tontin, muun kiinteistön tai rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan, että seinään, porttiin tai aitaan kiinnitetään taikka maalle sijoitetaan keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita.

ta tai vähäisiä rakennelmia erityisin edellytyksin.

Jos asianosaiset eivät sovi postilaatikkojen sijoittamisesta, siitä määrää 23 §:n nojalla kunnan rakennusvalvontaviranomainen ottaen huomioon kysymykseen tulevan paikan muun käytön ja tarkoituksenmukaisen posti-toiminnan vaatimukset sekä Viestintäviraston antamat yleiset jakeluohjeet.

Postilaatikoiden sijoittelu on aiheuttanut erimielisyyksiä postiyrityksen ja postin saajien välillä. Sijoittamisoikeudesta tehtävien viranomaispäätösten oikeudellista sitovuutta on arvioitu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO:2006:27, jossa oikeus totesi, ettei kaupunginhallituksella postipalvelulain säännökset huomioon ottaen ollut toimivaltaa antaa postilaatikoiden sijoittamista koskevaa päätöstä, joka kielsi sijoittamista postilaatikoita asemakaavassa osoitetuille yleisille alueille.

Neljännessä luvussa on myös säännökset luottamuksellisen viestinnän salaisuuden ja kielellisten oikeuksien turvaamisesta sekä postiyrityksen palveluksessa olevan taikka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla postiyrityksen palveluja tarjoavan henkilön vaitiolovelvollisuudesta.

Lain 17 §:n mukaan postiyrityksellä ei ole oikeutta avata suljettua kirjettä mutta postipaketti voidaan avata, jos lähetys on vahingoittunut ja avaaminen on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnan toteamiseksi taikka jos on syytä epäillä, että lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle. Postipaketin saa avata ainoastaan Viestintäviraston tähän tehtävään valtuuttama henkilö siten kuin 17 §:ssä säädetään ja vain toisen henkilön läsnä ollessa.

Todennäköisesti henkilökohtaiseksi tarkoitettujen lähetysten vastaanottaja tulee pyrkiä selvittämään ja mikäli tässä ei onnistuta tulee perille saamaton lähetys toimittaa avaamattomana Viestintävirastoon, jonka tulee 32 a §:n nojalla pyrkiä selvittämään postilähetysten vastaanottaja tai lähettäjä. Tässä tehtävässään Viestintävirasto saa erikseen säädettyllä tavalla avata kirjeen, jos se on välttämätöntä vastaanottajan selvittämiseksi tai jos lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Lain 32 b ja c §:ssä on postinkulun varmistustehtäviä koskevat menette-

lysäännökset avattujen ja osoiteselvitettyjen lähetysten palauttamisesta postiyritykselle sekä avatun lähetysten säilyttämisestä ja hävittämisestä. Jollei avatusta postilähetyksestä löydetä tietoja, joiden perusteella se voidaan toimittaa eteenpäin, Viestintäviraston on säilytettävä lähetys kuuden kuukauden ajan ja tämän jälkeen hävitettävä tarkoituksenmukaisella, viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla. Jos lähetys sisältää muuta kuin henkilökohtaiseksi tarkoitettua viestin, sen muu sisältö voidaan myydä sopivaksi katsotulla tavalla. Todennäköisesti pilaantuneen, vaarallisen tai muun kuin henkilökohtaiseksi tarkoitettua lähetystä taikka lähetystä, jonka säilyttäminen on muusta vastaavasta syystä ilmeisen tarpeetonta, saa hävittää jo ennen kuuden kuukauden säilytysajan kulumista. Lain 32 d §:n mukaan Viestintävirastoon myös muussa kuin virkasuhteessa tai siihen verrattavassa palvelussuhteessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan postinkulun varmistustehtäviä. Viestintäviraston hallussa olevat postilähetykset ja niissä olevat asiakirjat, jotka se on saanut postinkulun varmistustehtäviä hoitaessaan, ovat 32 e §:n mukaan salassa pidettäviä.

Postiyrityksen vastuusta on säädetty 19 §:ssä, jonka mukaan postiyritys vastaa vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle lähetysten viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. Lain 19 ja 20 §:ssä on säädetty vastuun rajoituksista, vastuun ajallisesta ulottuvuudesta ja vastuusäännösten pakottavuudesta. Lain 20 §:ssä on lueteltu vahingon enimmäismäärää rajoittavat enimmäiskorvaussummat viivästymis- ja vahingoittumistapauksissa sekä korvauksen sovittelemisesta. Lisäksi lain 21 §:ssä säädetään korvausoikeuden vanhenemisestä sekä vanhenemisen katkaisevasta muistutuksesta.

Postipalveluihin liittyvät toimitusehdot tulee 24 §:n mukaan julkaista kirjallisina ja niiden tulee olla käyttäjän saatavissa korvausta. Toimitusehtojen vähimmäissisällöstä sekä hinnastoista säädetään tarkemmin 24 §:ssä. Toimitusehdot on etukäteen hyväksyttävä Viestintävirastolla. Postiyrityksen on 25 §:n nojalla julkaistava vuosittain palvelun laatua koskevat tiedot, joista tulee lisäksi

käydä ilmi valitusten määrä ja niiden käsittely.

Postipalveluiden hinnoittelusta säädetään 26 §:ssä, jonka mukaan yleispalvelun tarjoajan perimien hintojen tulee olla kohtuullisia, tasapuolisia sekä sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla. Hinnoittelun on oltava lisäksi oltava avointa ja syrjimätöntä ja yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella seuraavana työpäivänä jaettava tavallinen kotimaan kirjelähetys yhtenäisesti koko maassa. Velvoite koskee yleisesti käytössä olevia yksittäisen kirjeen maksutapoja. Yhtenäisen hinnoittelun käyttäminen ei estä yleispalvelun tarjoajaa tekemästä yksittäisiä hintasopimuksia asiakkaiden kanssa. Yleispalvelun hinnat on sovittava kustannuksiin ja yleispalvelun tarjoajan on 27 §:n mukaan käytettävä laskentajärjestelmiä, joista selviää eri palvelujen hintojen kohtuullisuus ja suhde kustannuksiin. Yleispalvelun tarjoajan on sisäisessä laskennassaan pidettävä erillään vähintään yleispalveluun kuuluvat sekä muut palvelut. Yleispalveluun kuuluvissa palveluissa kustannukset on laskettava lähetykseläitteittäin. Yleispalvelun tarjoajan on toimitettava laskentajärjestelmien kuvaukset Viestintävirastolle, joka valvoo hinnoittelu- ja kustannuslaskentasäännösten noudattamista lain 30 §:stä ilmenevän toimivallan nojalla.

Viestintävirasto on valvonut yleispalvelun tarjoajaksi nimetyn Itella Oyj:n yleispalvelutuotteiden hinnoittelun ja sen perusteena olevan kustannuslaskennan lainmukaisuutta ja antanut asiaa koskevia päätöksiä. Niistä aikaisemmassa, 13 marraskuuta 2008 antamassaan päätöksessä (Dnro 1043/9213/2008) Viestintävirasto katsoi, ettei Itella Oyj:n kustannuslaskennan perusteella voitu antaa ratkaisua siitä, ovatko Itella Oyj:n perimät yleispalveluotteiden hinnat postipalvelulain mukaisesti kustannuksiin sovitettuja. 13 lokakuuta 2009 antamassaan ratkaisussa (Dnro 734/9322/2009) Viestintävirasto taas katsoi, etteivät Itella Oyj:n yleispalvelutuotteiden hinnat ole postipalvelulain 26 §:n mukaisesti kohtuullisia ja kustannuksiin sovitettuja. Yleispalvelun tarjoajaksi nimetty Itella Oyj on valittanut molemmista päätöksistä Helsingin hallinto-oikeuteen. Asioiden käsittely on yhä kesken.

Postiyriyten yhteistoiminnasta on säädetty lain 28 §:ssä. Postiyritys on pykälän mukaan velvollinen huolehtimaan, että sen välitettäväksi erehdyksessä jätetty kirjelähetys toimitetaan muun postiyriyten välitettäväksi, jos kirjelähetysten vastaanottajan osoitepaikka ei sijaitse ensiksi mainitun postiyriyten toimilupa-alueella. Postiyritys on velvollinen huolehtimaan siitä, että toisen postiyriyten toimitettavaksi jätetyt lähetykset voidaan jakaa sellaiselle postin saajalle, jonka osoitepaikka sijaitsee laitteessa tai rakennelmassa, kuten postilokero, joka on sen hallinnassa. Postiyriyten välisten sopimusehtojen tulee olla tasapuoliset ja kohtuulliset. Sopimuksen tulee sisältää luovutusehdot ja hinnoitteluperusteet. Sopimuksessa on otettava huomioon postipalvelulaissa säädettyjen laatuvaatimusten noudattaminen. Postiyriyten on toimitettava sopimus Viestintävirastolle, jonka katsotaan hyväksyneen sopimuksen, jos se ei ole muuta ilmoittanut kuukauden kuluessa sopimuksen toimittamisesta.

Postiyriyksellä on oikeus ylläpitää postitoiminnan hoitamiseksi postin lähettäjiä ja saajia koskevaa osoiterekisteriä. Rekisterissä olevien tietojen sisällöstä, niiden käyttämisestä, edelleen luovuttamisesta ja rekisteristä poistamisesta säädetään 40 §:ssä.

Lain 29 §:ssä on säädetty postiyriyten muista velvollisuuksista, joihin lukeutuu velvollisuus varautua postitoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa. Lisäksi yleispalvelun tarjoajan on huolehdittava laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa. Yleispalvelun tarjoajan tai sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa yleispalvelun tarjoajan palveluja asiakkaille, palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tiedoksiantomenettelyyn liittyviä tehtäviä.

Lain viidennessä luvussa on säännökset postitoiminnan ohjauksesta ja valvonnasta, mukaan lukien postitoiminnan valvontamaksusta, sen suuruudesta, perusteesta, määräämisestä ja perimisestä. Lain viides luku sisältää myös säännökset liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston oikeudesta saada postiyriykseltä postipalvelulaissa tar-

koitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia tietoja.

Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat liikenne- ja viestintäministeriölle 30 §:n nojalla, ja Viestintäviraston tehtävänä on valvoa lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Postiyritykset ovat velvollisia maksamaan Viestintävirastolle vuotuisen postitoiminnan valvontamaksun. Kaikkien postiyritysten valvontamaksun kokonaissumman tulee vastata niitä kokonaiskustannuksia, joita Viestintävirastolle aiheutuu laissa säädettyjen postiyrityksiä koskevien tehtävien hoitamisesta. Valvontamaksun suuruudesta säädetään 31 a §:ssä, maksun määräytymisen perusteena olevasta liikevaihdosta konsernissa 31 b §:ssä ja maksun määrittämisestä ja perimisestä 31 c §:ssä. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston tiedonsaantioikeudesta säädetään 32 §:ssä ja Viestintäviraston pakkokeinoista 33 §:ssä. Laissa on säädetty rangaistavaksi postitoiminnan harjoittaminen ilman toimilupaa, postimaksuerkintää koskeva rikkomus sekä lain 16 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkominen.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on 39 §:n nojalla oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta postipalvelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi.

Lain 5 a luku koskee Viestintävirastolle kuuluvia postinkulun varmistustehtäviä ja kuudes luku pakkokeinoja, seuraamuksia ja muutoksenhakua. Seitsemäs luku taas sisältää erinäisiä säännöksiä virka-avusta, osoiterekisteristä, postitoiminnan lopettamisesta, postimerkkien julkaisemisesta ja postimaksuerkinnän käyttämisestä.

Laki haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi kerättävästä maksusta

Haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain tarkoituksena on sitä koskevan hallituksen esityksen (HE 22/1997 vp) mukaan lieventää kilpailun avautumisen vaikutuksia postitoiminnassa. Lain 2 §:n mukaan postitoiminnan harjoittaja, joka on saanut postitoimintalainnoissa tarkoitettua toimiluvan rajoite-

tun postitoiminnan harjoittamiseen, on velvollinen suorittamaan valtiolle veronluonteista maksua. Myynnistä suoritettavan maksun perusteena on lain 3 §:n perusteella postipalvelun arvonlisäveroton myyntihinta. Maksun suuruus määräytyy toimilupa-alueella myytyjen postipalvelujen myyntihintojen ja toimilupa-alueen väestötiheyden perusteella.

Hallituksen esityksessä todetaan edelleen, että perimällä maksua rajoitettua toimiluvan saaneilta postitoiminnan harjoittajilta, on tarkoitettu estää Suomen Posti Oy:n kannalta hintojen hallitsematon aleneminen kilpailuilla alueilla. Lakia säädettyä esitykseen ei katsottu liittyneen sellaisia seikkoja, joiden perusteella postitoimintamaksua olisi pidettävä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 85 tai 86 artiklassa tarkoitettulla tavalla yhteisön kilpailulainsäädännön vastaisena.

Lakia säädettyä arvioitiin, että postitoimintamaksuun voi liittyä perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettua valtion tukea Suomen Posti Oy:lle myönnetyn verohelpotuksen ja mahdollisen hajasijoitusalueiden postitoimintaan osoitettavan määrärahan osalta. Postitoimintamaksu arvioitiin kuitenkin yhteisöläinsäädännön mukaiseksi, koska sitä pidettiin tarpeellisena peruspostipalvelujen saatavuuden varmistamiseksi. Hallituksen esityksessä ei arvioitu postitoimintamaksua erikseen perustamissopimuksen 49 artiklan mukaisen palvelujen tarjoamisen vapauden näkökulmasta.

2.1.2 Postitoiminta Suomessa

Posti- ja pienkuljetustoiminnan markkinat

Postipalveluilla säännelty postipalvelu on osa posti- ja pienkuljettamisen ja siihen liittyvien muiden palveluiden markkinoita. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan toimialalla TOL 641 (posti- ja kuriiritoimiala) oli vuoden 2007 lopulla 300 yritystä. Yritysten määrä on noussut merkittävästi parissa vuodessa, sillä vuonna 2005 yrityksiä oli vain 267.

Tilastokeskus julkaisee posti- ja pienkuljetuksen tilastoa, joka ei ole toimialan kokonaistilasto, vaan perustuu otokseen edellä mainitun toimialan harjoittamasta kirje- ja pakettilähetysten välittämisestä, lehtijakelus-

ta sekä osoitteettomasta jakelusta. Otostilaston mukaan vuonna 2008 posti- ja pienkuljetustoiminnan koti- ja ulkomaan lähetysten määrä oli 4 053 miljoonaa kappaletta, mikä on kaksi prosenttia edellisvuotta enemmän.

Lähetysten kokonaismäärästä vuonna 2008 kotimaan lähetyksiä oli 3 966 miljoonaa kappaletta. Kotimaan lähetyksistä 27 prosenttia oli kirjeitä, 1,5 prosenttia paketteja, 26 prosenttia lehtiä ja 46 prosenttia osoitteettomia lähetyksiä. Jaettujen kirjeiden, pakettien ja lehtien määrä pysyi lähes ennallaan samalla, kun osoitteettomien lähetysten määrä kasvoi viisi prosenttia. Tilastointitavan muutoksesta johtuen kattavaa liikevaihtotietoa vuodelta 2008 ei ole saatavilla. Vuonna 2007 kokonaisliikevaihto oli 1 076 miljoonaa euroa, josta kirjeiden osuus oli 43 prosenttia, pakettien 24 prosenttia, lehtijakelun 8 prosenttia sekä osoitteettoman jakelun 25 prosenttia.

Ulkomaan lähetysten osuus kaikista lähetyksistä oli vuonna 2008 noin kaksi prosenttia eli 87 miljoonaa kappaletta. Näistä kertyi liikevaihtoa 258 miljoonaa euroa. Ulkomaan lähetysten kokonaismäärä pysyi edellisvuoden tasolla, mutta ulkomaan lähetysten liikevaihto vähentyi kahdella prosentilla. Ulkomaan lähetyksistä suurin osa eli 71 prosenttia oli kirjeitä. Paketteja puolestaan oli 10 prosenttia ja muita lähetyksiä 19 prosenttia. Eniten liikevaihtoa lähetyksistä kertyy yleensä pakettilähetyksistä, vuonna 2008 yhteensä 151 miljoonaa euroa. Kirjelähetysten ja muiden lähetysten liikevaihto yhteensä oli 107 miljoonaa.

Itella Oyj posti- ja muiden palveluiden tarjoajana

Itella Oyj on konserni, jonka toiminta on jaettu kolmeen liiketoimintaryhmään: viestinvälitys, logistiikka ja informaatio. Suomen lisäksi konsernilla on liiketoimintaa Pohjois- ja Keski-Euroopassa sekä Venäjällä. Konsernin liikevaihto vuonna 2009 oli 1 819,7 miljoonaa euroa, josta 70 prosenttia kertyi kotimaasta. Viestinvälityksen osuus liikevaihdosta on vajaa puolet, logistiikan noin 40 prosenttia ja informaation runsaat 10 prosenttia. Konserni työllisti vuonna 2009 keskimäärin noin 30 200 henkilöä, joista 75 prosenttia työskenteli kotimaassa.

Merkittävä osa Itella Oyj:n liiketoiminnasta on sellaista, joka ei kuulu postilainsäädännön piiriin. Postilainsäädännön piiriin kuuluvat toiminnot on organisoitu viestinvälityksen liiketoimintaryhmään. Viestinvälityksen liiketoimintaryhmä tarjoaa palveluita sekä kuluttaja- että yhteisö- ja yritysasiakkaille. Se huolehtii kuluttaja-asiakkaiden palveluista, tarjoaa jakelupalveluita kirjeille, mainoksille sekä sanoma- ja aikakauslehdille. Palveluita tarjotaan Suomen ohella Venäjällä. Lisäksi se tarjoaa yrityksille asiakassuhdemarkkinoinnin palveluita. Viestinvälityksen liikevaihto vuonna 2009 oli 898,7 miljoonaa euroa ja liikevoitto 63,5 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 18 000. Liiketoimintayksikön välittämien lähetysten määrä pysyi kokonaisuudessaan edellisvuotisella tasolla lähes 3 000 miljoonassa kappaleessa, vaikka osoitteellisten kirjelähetysten määrä väheni seitsemällä prosentilla.

Itella Oyj:n logistiikan liiketoimintaryhmä tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille express-, rahti-, huolinta- ja varastointipalveluita sekä logistiikkaan liittyviä muita palveluita. Palveluita tarjotaan Suomen ohella useissa eri maissa. Liiketoimintaryhmän liikevaihto vuonna 2009 oli 713,9 miljoonaa euroa ja liike-tulos -15,2 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 10 000. Liiketoimintaryhmän välittämien pakettien määrä aleni 12 prosentilla.

Yhtiön informaation liiketoimintaryhmä tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille sähköisen laskutuksen ja taloushallinnon palveluita sekä Suomessa että useissa muissa maissa. Liiketoimintaryhmän liikevaihto vuonna 2009 oli 247,2 miljoonaa euroa ja liikevoitto 15,3 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 2 000.

Yleispalvelun tarjonta

Itella Oyj:lle on toimitiluvassa asetettu yleispalveluvelvoite. Postipalvelulain mukainen yleispalvelu käsittää osoitteellisten enintään kahden kilon painoisten kirjelähetysten ja enintään kymmenen kilon painoisten postipakettien välityspalvelun, maahan saapuvien enintään 30 kilon lähetysten kuljetus- ja jakelupalvelun ja kirjattujen ja vakuutettujen lähetysten palvelun. Lisäksi yleispalvelun

tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräily ja jakelu jokaisena työpäivänä.

Postipalveluiden piirissä ovat kaikki maamme 2,5 miljoonaa kotitaloutta sekä 250 000 yritystä. Yksityishenkilöiden osoitteita on käytössä noin 6,2 miljoonaa kappaletta ja yritysosoitteita noin 500 000 kappaletta. Jakelua suoritetaan yhteensä noin kolmeen miljoonaan jakelupisteeseen. Jakelu suoritetaan pääsääntöisesti viitenä päivänä viikossa. Kotitalouksia, joille jakelu suoritetaan poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi vain yhtenä päivänä viikossa, oli 148 kappaletta vuonna 2008. Laissa sallittu enimmäismäärä on 300 kappaletta.

Itella Oyj:n toimipaikkaverkko kattaa koko maan. Vuonna 2009 toimipisteitä oli yhteensä vajaa 1 100 kappaletta, joista noin 950 oli yrittäjien hoitamia toimipisteitä. Toimipisteissä asioi päivittäin noin 100 000 asiakasta. Toimipisteiden lisäksi kirjelähetyksiä voi jättää kirjelaatikoihin, joita on käytössä noin 7 500 kappaletta. Poikkeustapauksessa lähetykset voi haja-asutusalueella jättää postiyrityksen kuljetettavaksi myös postinjakajan välityksellä. Selvitysten mukaan mukaan 20 prosentilla kotitalouksista etäisyys lähimpään toimipaikkaan on alle 0,5 kilometriä. Alle kahden kilometrin etäisyydellä toimipaikasta puolestaan asuu runsaat 60 prosenttia kotitalouksista. Yli 10 kilometrin matka toimipisteeseen on noin viidellä prosentilla kotitalouksista. Kotitalouksista 60 prosentilla on lähimmälle kirjelaatikolle matkaa korkeintaan 0,5 kilometriä ja lähes 90 prosentilla kirjelaatikko on korkeintaan kahden kilometrin päässä. Vain parilla prosentilla kirjelaatikolle on matkaa enemmän kuin 10 kilometriä.

Yleispalveluun kuuluville kirjelähetyksille on asetettu kulkunopeutta mittaava laatustandardi. Sen mukaan yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty postiyrityksen välitettäväksi ja seuraavana työpäivänä jaettaviksi on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä seuraavana työpäivänä ja vähintään 98 toisena työpäivänä. Vuonna 2009 kotimaan 1. luokan kirjeistä seuraavana päivänä oli perillä 94 prosenttia ja toisena päivänä 99 pro-

senttia. Laatutaso on säilynyt vastaavalla korkealla tasolla koko 2000-luvun.

Postimarkkinoiden kehitys

Seuraavassa käsitellään posti- ja pienkuljetamisen markkinoiden tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä markkina-alueittain, jotka ovat kirje- ja pakettipalvelut, suoramainonta sekä sanoma- ja aikakauslehtien jakelu.

Kirjepalvelut

Kirjelähetyksen määrän kehitys oli 1990-luvun lamaan saakka tasaisesti nouseva, minkä jälkeen kasvu pysähtyi. 2000-luvulla kirjeiden määrässä oli vähäistä vaihtelua, kunnes vuonna 2009 lähetysvolyymit kääntyivät selvään laskuun siten, että 1. luokan lähetykset vähenivät seitsemällä prosentilla ja 2. luokan lähetykset viidellä prosentilla. Vuonna 2009 kirjelähetyksen kokonaismäärä oli noin 850 miljoonaa kappaletta, joista 2. luokan kirjeiden osuus oli noin 55 prosenttia. Viime vuosina 1. luokan kirjelähetyksen osuus kokonaisvolyymista on vähentynyt ja vastaavasti 2. luokan kirjelähetyksen osuus kasvanut. Kirjelähetyksistä valtaosa eli noin 90 prosenttia on yritysten ja yhteisöjen lähettämiä kirjeitä. Loput ovat yksityishenkilöiden lähettämiä kirjeitä.

Lähetettyjen kirjelähetyksen määrään keskeisimmin vaikuttavat tekijät ovat kansantuotteen kehitys, kirjelähetyksen hinnoittelu sekä vaihtoehtoisten viestintämuotojen kehitys. Voimakkaimmin kirjevolyymeihin vaikuttaa tällä hetkellä sähköisen viestinnän kehitys ja siitä johtuva korvautuvuus. Sähköpostin ja internetin käytön yleistymisen on vaikuttanut merkittävästi paperille kirjoitettujen viestien määrään. Karkealla tasolla voidaan arvioida, että kirjoitetuista kohdeviestinnästä nykyisin yli 90 prosenttia tapahtuu sähköisessä muodossa. Vastaava osuus 15 vuotta sitten oli 40 prosenttia. Tulevan kehityksen kannalta avainasemassa on se, miten yritysten ja yhteisöjen kansalaisille lähettämien viestien sähköinen korvautuvuus toteutuu. Todennäköistä kuitenkin on, että tulevaisuudessa kirjelähetyksen määrä vähenee.

Itella Oyj:n arvioitu markkinaosuus kotimaan kirjepalveluista on 90 prosenttia ja ul-

komaan kirjepalveluista 95 prosenttia. Muut toimijat ovat kotimaisia tai kansainvälisiä jakelu- tai kuriiriyrityksiä, jotka tarjoavat muita kuin postilainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia kirjepalveluita lähinnä yrityksille ja yhteisöille.

Pakettipalvelut

Pienkuljetusten markkinoiden jäsentäminen pakettilähetyksiin ja muihin on ongelmallista, koska paketin määritelmä ei ole nykyisin yksiselitteinen ja osa pientavaroista kulkee kirjeissä. Tavarankuljetuspalveluita tarjoavat useat jakelu- ja kuljetusyritykset ja niiden käyttämä terminologia vaihtelee. Lisäksi vain murto-osa kuljetetuista paketeista kuuluu postilainsäädännön soveltamisalaan. Seuraavassa käsitellään selkeyden vuoksi lähinnä kuluttajien roolia pakettien lähettäjänä. Pakettipalveluilla tarkoitetaan tässä alle 35 kilogramman tavaralähetyksiä.

Itella Oyj:n mukaan markkinoiden koko alle 35 kilogramman tavaralähetyksissä Suomessa oli vuonna 2009 lähes 60 miljoonaa lähetystä. Koska logistiikkamarkkinat ylipäättänsä ovat hyvin kansantaloudesta riippuvia, lama vaikutti voimakkaasti myös pakettimarkkinaan, jonka koko pieneni viime vuonna 16 prosenttia. Kotimaisten pakettien osuus on noin 85 prosenttia, mikä tarkoittaa, että kotimaisia paketteja lähetettiin Suomessa viime vuonna noin 50 miljoonaa kappaletta.

Itella Oyj arvioi, että yli 90 prosenttia kaikista alle 35 kilon paketeista on yritysten lähettämiä ja kuluttajien lähettämille paketeille jää alle 10 prosentin osuus. Kuluttajien osuus pakettien lähettämässä on pysynyt samana pitkään. Kuluttajat lähettivät viime vuonna noin 4,5 miljoonaa pakettia ja näistä yli miljoona oli etäkaupan asiakaspalautuksia.

Itella Oyj on yksittäisenä toimijana suurin pakettimarkkinoiden toimijoista, vaikka sen osuus on alle puolet markkinoista. Sen tärkeimmät yksittäiset kilpailijat kuluttajien pakettipalveluissa ovat Matkahuolto Oy (muun muassa Bussipaketti) ja Rautakirja Oy (Ärräpaketti). Matkahuolto Oy välittää paketteja omien yli 500 palvelupisteensä lisäksi 700 Suomen Lähikaupan myymälöiden välityksellä. Rautakirja Oy palvelee pakettiasiakkai-

taan 710 R-kioskin välityksellä. Pakettipalveluja tarjoavat myös kuorma-autoalan toimijat, joista suurimpia ovat DB Schenker Oy, Transpoint Oy ja Kaukokiito Oy. Suomessa toimii myös kansainvälisiä kuriiriyrityksiä (DHL, TNT, DPD, Box), joiden taustalla on usein muiden maiden postiyhtiöitä. Kuriiriyhtiöillä on pakettikuljetusten lisäksi paljon kirje- ja asiakirjalähetyksiä. Paketteja kuljetavat edellisten lisäksi muun muassa taksit, lentoyhtiöt sekä saaristoalueilla vesitaksit ja yhteysalukset.

Pakettipalveluissa selkein kasvumahdollisuus liittyy yritysten ja kuluttajien välisen etäkaupan lisääntymiseen. Internetissä tapahtuva verkkokauppa on laajentunut viime aikoina myös uusiin tuoteryhmiin, jollaisia ovat esimerkiksi huonekalut, kodinkoneet ja kodin viihde-elektroniikka. Sekä kuluttajaitta yritysasiakkaita pakettivälitykseen liittyy yhä useammin erilaisten lisäpalveluiden tarjonta. Tällaisia ovat esimerkiksi asennus- ja kokoamispalvelut sekä pakkausten purku ja kierrättäminen.

Sanoma- ja aikakauslehtien jakelu

Suomessa ilmestyi vuonna 2008 yhteensä 197 sanomalehteä, joiden yhteislevikki oli 3,1 miljoonaa kappaletta. Sanomalehtien levikkikehitys on lievästi laskeva. Kokonaisvolyymistä noin 11 prosenttia on irtonumeroita ja 89 kotiin jaettuun lehtiä. Päivälehtien eli 4 – 7 kertaa viikossa ilmestyvien lehtien levikki oli 2,1 miljoonaa kappaletta. Harvemmin, 1 – 3 kertaa viikossa ilmestyvien lehtien levikki puolestaan oli 0,94 miljoonaa kappaletta. Sanomalehtien kustannuksista jakelun osuus on arviolta 30 ja 50 prosentin välillä.

Itella Oyj:n päiväjakelun piirissä on koko maa eli 2,5 miljoonaa kotitaloutta ja 250 000 yritystä. Itella Oyj:n varhaisjakelun piirissä on 2,2 miljoonaa kotitaloutta. Sanomalehtien jakelusta vuonna 2008 oli 69 prosenttia varhaisjakelua ja 17 prosenttia jaettiin Itella Oyj:n päiväjakelun yhteydessä. Loput 14 prosenttia on pääosin irtonumeromyyntiä. Kokonaisuudessaan Itella Oyj:n markkinaosuus sanomalehtien jakelusta on noin kaksi kolmasosaa. Loppu kolmannes jakautuu maakunnallisten lehtien 11 jakeluorganisaation kesken.

Sanomalehtien levikkien laskun arvioidaan jatkuvan myös lähivuosina. Kun vielä 1999 arviolta 80 prosenttiin kotitalouksista tilattiin vähintään yksi lehti, vastaava määrä oli vuonna 2008 enää 72 prosenttia. Tilattujen lehtien määrää vähentää osaltaan myös maksumiennon kaupunkilehtien tarjonta. Sähköinen lehti ei toistaiseksi ole syrjäyttänyt painettua lehteä, mutta pidemmällä aikavälillä sähköisellä viestinnällä on vaikutusta painetun sanomalehden kehitykseen ja sitä kautta myös sanomalehtien jakeluun.

Suomessa ilmestyi vuonna 2008 yhteensä 3 313 aikakauslehtinimikettä. Lisäksi kahdesta kolmeen kertaa vuodessa ilmestyviä nimikkeitä oli 1 456 kappaletta. Vahvistettu levikki on 200 lehdellä, joiden yhteenlaskettu levikki vuonna 2008 oli 13,8 miljoonaa kappaletta. Yleisölehtien kappalemyynnistä noin 14 prosenttia oli irtonumeroita ja 86 kotiin jaettuina lehtiä. Tilattujen lehtien osuus lehtien menekistä on Suomessa eurooppalaisittain suuri eli noin 95 prosenttia. Aikakauslehtien jakelukustannukset ovat arviolta 12 – 15 prosenttia lehden kaikista kustannuksista. Lehdet käyttävät jakelussaan lähes yksinomaan Itella Oyj:n jakelua. Itella Oyj itse arvioi markkinaosuudekseen noin 90 prosenttia.

Aikakauslehdille valtakunnallisen jakelun ja siihen liittyvän yhtenäishinnoittelun säilymisen arvioidaan olevan tärkeää. Aikakauslehtien volyymi on Suomessa varsin korkealla tasolla, eikä sen arvioida enää merkittävästi kasvavan lähivuosina. 2000-luvun alussa kehitys oli lievästi kasvava, mutta vuosina 2008 ja 2009 oli havaittavissa selvää laskua.

Suoramarkkinointilähetykset

Myös suoramarkkinointilähetysten jakelun voidaan katsoa kuuluvan posti- ja jakelutoiminnan markkinoihin. Suoramarkkinointilähetystyksiä välitetään sekä osoitteellisina että osoitteettomina. Keskeisin kilpailija Itella Oyj:lle osoitteettomien lähetysten välityspalveluissa on Suomen Suoramainonta -ketju, jonka jakelu kattaa noin 2,2 miljoonaa taloutta. Jakelukustannusten osuus osoitteellisissa lähetyksissä on noin 40 prosenttia ja osoitteettomissa noin puolet.

Vuonna 2009 osoitteellisen suoramarkkinoinnin määrä aleni merkittävästi lähinnä

epäsuotuisan taloudellisen kehityksen johdosta. Sähköinen viestintä korvaa omalta osaltaan osoitteellista suoramarkkinointia, vaikka sen korvaavaa vaikutusta vuoden 2009 laman aikana ei ollut havaittavissa. Kokonaisuudessaan osoitteellisen suoramarkkinoinnin arvioidaan vähenevän tulevaisuudessa. Osoitteettoman suoramarkkinoinnin määrä sen sijaan lisääntyi. Kaiken kaikkiaan osoitteettoman suoramarkkinoinnin markkina on viime vuosina kasvanut nopeasti kasvun ollessa keskimäärin kuutisen prosenttia vuodessa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.2.1 EU:n lainsäädäntö

Postidirektiivi

Euroopan unionissa postitoimintaa säännellään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä (97/67/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiiveillä 2002/39/EY ja 2008/6/EY). Postidirektiivillä on toteutettu yhteisön postimarkkinoiden asteittainen yhdenmukaistaminen ja sillä on pyritty sisämarkkinoiden kehittämisen lisäksi takaamaan kaikissa jäsenvaltioissa kaikkien käyttäjien saatavilla oleva kohtuuhintainen ja tietyt laatuvaatimukset täyttävä postin yleispalvelu.

Joulukuussa 1997 annetussa ensimmäisessä postidirektiivissä (97/67/EY) luotiin yhteisön postialaa koskeva sääntelykehys, jossa oli muun muassa toimenpiteet yleispalvelun takaamiseksi ja enimmäisrajat sellaisille postipalveluille, jotka jäsenvaltiot voivat varata yleispalvelun tarjoajilleen yleispalvelun ylläpitämiseksi eli niin sanotuille varatuille palveluille. Direktiivissä asetettiin myös aikataulu markkinoiden kilpailulle avaamisen jatkamista koskevien päätösten tekemiselle.

Postidirektiivin muuttamisesta yhteisön postipalvelujen kilpailulle avaamisen jatkamiseksi kesäkuussa 2002 annetussa direktiivissä (2002/39/EY, jäljempänä *toinen postidirektiivi*) tehtiin verrattain pieniä tarkistuk-

sia muun muassa yleispalvelun tarjoajalle varattujen palvelujen määriin.

Helmikuussa 2008 annettu postidirektiivin muutos yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden täysimääräisen toteuttamisen osalta (2008/6/EY, jäljempänä *kolmas postidirektiivi*) päätti vuonna 1992 annetusta vihreästä kirjasta alkaneen yhteisön postilainsäädännön uudistuksen. Kolmannessa postidirektiivissä on asetettu markkinoiden täysimittaisen avaamisen ja direktiivin kansallisen voimaansaattamisen määräajaksi useimmissa jäsenvaltioissa 31 joulukuuta 2010. Eräissä pääasiassa uudemmissa jäsenvaltioissa määräaika on 31 joulukuuta 2012, mutta nämä jäsenvaltiot muodostavat vain noin viisi prosenttia EU:n postimarkkinoiden kokonaisvolyymista.

Postidirektiivi on luonteeltaan pääosin täysharmonisoiva eli kansallisessa lainsäädännössä ei saa asettaa direktiiviä pidemmälle meneviä velvoitteita. Direktiivi on kuitenkin paikoin minimidirektiivi eli se asettaa vain vähimmäistason, joka kansallisessa sääntelyssä on toteutettava mutta samalla se jättää tietyiltä osin jäsenvaltioille mahdollisuuden myös direktiiviä pidemmälle menevään sääntelyyn.

Direktiivin 1 artiklassa säädetään direktiivin tavoitteista ja soveltamisalasta. Direktiivillä vahvistetaan yhteiset säännöt, jotka koskevat postipalvelujen tarjoamisen edellytyksiä; postin yleispalvelujen tarjontaa yhteisössä; yleispalvelujen rahoitusta sellaisin edellytyksin, joilla taataan näiden palvelujen pysyvä tarjoaminen; yleispalvelun tarjoamisen hinnoitteluperiaatteita ja sitä koskevan laskennan avoimuutta; yleispalvelun tarjoamista koskevien laatustandardien vahvistamista ja niiden noudattamista koskevan järjestelmän perustamista; teknisten standardien yhdenmukaistamista sekä riippumattomien kansallisten sääntelyviranomaisten perustamista. Uusina luetelmakohtina direktiivin soveltamisalaan kuuluviksi on lisätty säännöt, jotka koskevat postipalvelujen tarjoamisen edellytyksiä sekä yleispalvelun rahoitusta sellaisin edellytyksin, joilla taataan yleispalvelujen pysyvä rahoittaminen.

Direktiivin 2 artiklassa mainittuja määritelmiä on lisätty ja eräiltä osin täsmennetty. Artiklaan on lisätty uusi 1 a kohta, joka mää-

rittelee postipalvelun tarjoajan yritykseksi, joka tarjoaa yhtä tai useampaa postipalvelua. Uutena 20 kohtana on määritelty yksikköhintaiset tarjotut palvelut postipalveluiksi, joiden hinta vahvistetaan yleispalvelun tarjoajia koskevissa yleisissä ehdoissa yksittäisten postilähetysten osalta. Artiklasta on lisäksi poistettu 8 kohdan määritelmä suoramarkkinointipostille; täsmennetty 17 kohdan mukaista käyttäjän määritelmää; laajennettu 19 kohdan mukaisten olennaisten vaatimusten soveltamisalaa; sekä tehty useisiin kohtiin tekniluonteisia kielellisiä täsmennyksiä.

Määritelmiä sisältävän 2 artiklan 19 kohdan mukaisilla olennaisilla vaatimuksilla tarkoitetaan yleistä etua koskevia, muita kuin taloudellisia syitä, joiden vuoksi jäsenvaltio saattaa joutua säätämään postipalvelujen tarjoamista koskevia ehtoja. Näitä syitä ovat kirjesalaisuus, verkon turvallisuus vaarallista tavaraa kuljetettaessa, lakeihin, asetuksiin ja hallinnollisiin määräyksiin ja/tai kansallisten työmarkkinaosapuolten neuvottelemiin työehtosopimukseen perustuvien työehtojen ja työolojen ja sosiaaliturvajärjestelmien noudattaminen yhteisön ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja perustelluissa tapauksissa tietosuoja, ympäristön suojelu ja alue-suunnittelu. Tietosuoja voi käsittää henkilötietojen suojaamisen, välitettyjen tai talletettujen tietojen luottamuksellisuuden sekä yksityiselämän suojaamisen.

Direktiivin toinen luku koskee yleispalvelua. Direktiivin 3 artiklassa on säädetty yleispalvelun vähimmäisisällöstä. Artiklan muutetun 3 kohdan mukaan yleispalveluun kuuluu yksi keräily ja jakelu vähintään viitena päivänä viikossa, paitsi poikkeukselliseksi katsotuissa tilanteissa tai maantieteellisissä olosuhteissa. Jakelu on toteutettava perillekantona tai poikkeuksellisissa tapauksissa kansallisen sääntelyviranomaisen harkintansa mukaan määrittelemien ehtojen mukaisesti asennettuihin laitteisiin. Artiklan muutetun 5 kohdan mukaan yleispalvelua koskevaa postipakettien painorajaa voidaan nostaa enintään 20 kilogrammaan asti. Jäsenvaltion on kuitenkin joka tapauksessa huolehdittava, että muista jäsenvaltioista tulevat enintään 20 kilogramman painoiset postipaketit toimitetaan perille jäsenvaltion alueella.

Direktiivin 4 artiklaa on muutettu ja siihen on lisätty jäsenvaltion velvollisuus ilmoittaa yleispalvelun tarjonnan varmistamiseksi toteutetuista toimenpiteistä 21 artiklassa tarkoitettulle komissiota avustavalle komitealle.

Artiklaan on lisätty myös uusi 2 kohta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat nimetä yleispalvelun tarjoajaksi yhden tai useamman yrityksen, jotta jäsenvaltion koko alue voitulla katetuksi. Ehtojen, joilla yleispalvelu myönnetään, tulee perustua avoimuuden, syrjimättömyyden ja suhteellisuuden periaatteisiin. Lisäksi jäsenvaltiolle asetetaan velvollisuus vahvistaa yleispalvelun tarjoajan velvoitteet ja oikeudet sekä ilmoittaa yleispalvelun tarjoajan nimi komissiolle.

Direktiivin 5 artiklassa on asetettu yleispalvelun saatavuuden laadulliset vähimmäisvaatimukset olennaisten vaatimusten noudattamisesta, yhdenvertaisesta palvelun tarjoamisesta, syrjimättömyydestä, jatkuvuudesta muutoin kuin ylivoimaisen esteen sattuessa sekä kehittymisestä teknisen, taloudellisen ja sosiaalisen ympäristön sekä käyttäjien tarpeiden mukaan. Jäsenvaltiot saavat kuitenkin toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksessa tunnustettujen yleistä etua koskevien vaatimusten mukaisesti. Artiklaan on tehty lakitekniisiä muutoksia perustamissopimuksen asianmukaisiin artikloihin viittaamiseksi.

Direktiivin 6 artiklassa on säädetty toimenpiteistä, joilla jäsenvaltioiden on huolehdittava, että yleispalvelun tarjoajat antavat käyttäjille ja postiyrityksille palveluiden ominaisuuksista, ehdoista, hinnoista ja laatutasosta riittävän tarkkaa ja ajan tasalla olevaa tietoa. Artiklan toiseen kohtaan on tehty teknisiä muutoksia artiklassa mainittujen tietojen saatavuudesta ilmoittamisesta komissiolle.

Direktiivin 7 artikla on muuttunut merkittävällä tavalla ja sen 1 kohdassa kielletään jäsenvaltioita pitämästä enää voimassa postipalvelujen käyttöönottoa ja tarjontaa koskevia yksin- tai erityisoikeuksia. Jäsenvaltiot voivat sen sijaan rahoittaa yleispalvelun tarjonnan yhdellä tai useammalla artiklassa luetellulla tavalla tai muulla perustamissopimuksen mukaisella tavalla.

Mainitussa artiklassa on määritelty sallitut yleispalvelun rahoitustavat. Artiklan 2 kohdassa sallitaan yleispalvelun rahoittaminen hankkimalla siihen kuuluvia palveluja nou-

dattaen julkisiin hankintoihin sovellettavia sääntöjä, joihin kuuluvat vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta 31 päivänä maaliskuuta 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2004/17/EY) mukaisesti kilpailuun perustuva neuvottelumenettely tai neuvottelumenettelyt, joissa hankintailmoitus joko julkaistaan tai ei julkaista. Erityisalojen hankintamenettelyä koskeva direktiivi on saatettu Suomessa voimaan lailla vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007).

Artiklan 3 kohdan mukaan rahoituksen varmistamiseksi voidaan ottaa käyttöön järjestelmä, jolla myönnetään yleispalvelun tarjoajille korvaus julkisista varoista, tai järjestelmä, jolla yleispalveluvelvoitteiden nettokustannukset jaetaan kollektiivisesti palvelujen tarjoajien ja/tai käyttäjien kesken. Artiklan 3 kohdan rahoituskeinojen käyttöön ottaminen edellyttää sitä, että yleispalveluvelvoitteet johtavat nettokustannuksiin ja aiheuttavat yleispalvelun tarjoajalle tai tarjoajille kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Nettokustannusten laskemisessa on otettava huomioon direktiivin uusi liite I, jossa on yleispalvelun mahdollisten nettokustannusten laskemista koskevat ohjeet. Nettokustannuksista johtuvia tukiosuuksia laskettaessa on noudatettava avoimuuden, syrjimättömyyden ja suhteellisuuden periaatteita. Päätösten on perustuttava objektiivisiin ja todennettaviin perusteisiin ja ne on julkaistava. Artiklassa on lisäksi kollektiivisen korvausrahaston perustamista koskevia tarkempia säännöksiä. Jäsenvaltiot voivat asettaa direktiivissä tarkoitettun valtuutusten myöntämisen ehdoksi sen, että palvelun tarjoajat velvoitetaan maksamaan tukiosuus mainittuun rahastoon tai noudattamaan yleispalveluvelvoitteita.

Direktiivin neljäs luku koskee postipalvelujen tarjoamisen ja postiverkkoon pääsyn ehtoja. Direktiivin 9 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat ottaa yleispalvelun piiriin kuulumattomia palveluja varten käyttöön yleisvaltuutuksia siinä laajuudessa kuin se on tarpeen olennaisten vaatimusten noudattamisen takaamiseksi. Valtuutus on määritelty direktiivin 2 artiklassa luvaksi, jossa määritellään

erityisesti postialaa koskevia oikeuksia sekä velvoitteita, ja yleisvaltuutus sellaiseksi valtuutukseksi, jota voidaan säännellä joko yleisellä toimiluvalla tai lainsäädännöllä. Yksittäisellä toimiluvalla taas tarkoitetaan kansallisen sääntelyviranomaisen myöntämää valtuutusta, jolla annetaan postipalvelujen tarjoajalle erityisiä oikeuksia tai asetetaan erityisiä velvoitteita ja joka toimijan tulee saada ennen kuin voi käyttää mainittuja oikeuksia. Olenaiset vaatimukset on niin ikään määritelty direktiivin 2 artiklassa. Yleispalvelun piiriin kuuluvia palveluja varten jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön valtuutusmenettelyjä, yksittäiset toimiluvat mukaan lukien, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen olenneiden vaatimusten noudattamisen takaamiseksi ja yleispalvelun tarjoamisen turvaamiseksi.

Valtuutusten myöntämisen ehdoksi voidaan artiklan mukaan määrätä yleispalveluvelvoitteita. Lisäksi artiklassa luetellaan joukko ehtoja, joita voidaan asettaa tarvittaessa: kyseisten palvelujen laatua, saatavuutta ja tehokkuutta koskevia vaatimuksia, velvoite maksaa tukiosuus 7 artiklassa tarkoitettuihin rahoitusjärjestelmiin, jos yleispalvelun tarjoaminen aiheuttaa nettokustannuksia ja kohtuuttoman rasituksen nimetyille yleispalvelun tarjoajalle tai tarjoajille sekä velvoite maksaa tukiosuus kansallisten sääntelyviranomaisten toimintakustannuksiin ja velvoite noudattaa kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä työehtoja.

Yleispalvelua koskevia velvoitteita voidaan asettaa vain nimetyille yleispalvelun tarjoajille. Valtuutukset eivät saa olla määrällisesti rajoitettuja. Ne eivät myöskään saa edellyttää sekä yleispalveluvelvoitteita että velvollisuutta maksaa tukiosuus kustannustenjakomekanismin samojen yleispalvelun osatekijöiden tai valtion alueen osien osalta eivätkä johtaa rinnakkaisiin ehtoihin, jotka ovat sovellettavissa yrityksiin muun kuin alakohtaisen kansallisen lainsäädännön perusteella. Valtuutuksissa ei myöskään saa asettaa muita teknisiä tai toiminnallisia ehtoja kuin sellaisia, jotka ovat tarpeen direktiivin mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi.

Direktiivin 9 artiklan mukaisten menettelyjen, velvoitteiden ja vaatimusten on oltava avoimia, saatavilla, syrjimättömiä, oikeasuhteisia, täsmällisiä ja yksiselitteisiä, ne on jul-

kistettava etukäteen ja niiden on perustuttava objektiivisiin perusteisiin. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että perusteet, joilla valtuutus on kokonaan tai osittain evätty tai peruttu, saatetaan hakijan tietoon, ja niiden on luotava muutoksenhakumenettely.

Direktiivin 10 artiklassa säädetään menettelystä, jossa Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 9 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen yhdenmukaistamiseksi. Artiklan 1 kohtaan on tehty lakitekniisiä muutoksia perustamissopimuksen asianmukaisiin artikloihin viittaamiseksi.

Direktiivin 11 artiklassa säädetään menettelystä, jossa Euroopan parlamentti ja komissio hyväksyvät yhdenmukaistamistoimenpiteet, joilla turvataan käyttäjien ja postipalvelun tarjoajien pääsy postiverkkoon avoimin ja syrjimättömin edellytyksin. Artiklaan on tehty lakitekniisiä muutoksia perustamissopimuksen asianmukaisiin artikloihin viittaamiseksi.

Direktiiviin on lisätty uusi 11 a artikla, jonka mukaan jäsenvaltioiden on tarvittaessa käyttäjien edun suojelemiseksi tai tehokkaan kilpailun edistämiseksi varmistettava avoin ja syrjimätön pääsy postialan infrastruktuuriin osiin tai yleispalvelun piirissä tarjottaviin palveluihin. Artiklassa on esimerkkeinä lueteltu tällaisista infrastruktuuriin osista tai palveluista postinumerojärjestelmä, osoitetietokanta, postilokerot, kirjelaatikat, osoitteenmuutostiedot, jälkilähetyspalvelu ja perille toimittamattomien lähetysten palautuspalvelu. Säännös ei rajoita jäsenvaltion oikeutta toteuttaa toimenpiteitä postiverkkoon pääsyn varmistamiseksi avoimin, suhteellisin ja syrjimättömin ehdoin.

Direktiivin viides luku koskee hinnoitteluperiaatteita ja laskennan avoimuutta. Direktiivin yleispalvelun hinnoittelun periaatteet määrittelevää koskevaa 12 artiklaa on muutettu. Artiklan ensimmäisen muutetun luetelmakohdan mukaan yleispalvelun hintojen on oltava kohtuulliset ja sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän maantieteellisestä sijainnistaan riippumatta ja kansalliset erityisolosuhteet huomioon ottaen. Jäsenvaltiot voivat myös pitää yllä tai ottaa käyttöön sokeille ja heikkonäköisille tarkoitettuja maksuttomia postipalveluja. Toisen

luetelmakohdan mukaan yleispalvelun hintojen on oltava kustannuslähtöisiä ja kannustettava tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan. Yleisen edun vaatiessa jäsenvaltiot voivat päättää soveltaa koko alueellaan ja/tai ulkomaanpalvelujen osalta yhtenäistä hinnoittelua yksikköhintaan tarjottaviin palveluihin ja muihin postilähetyksiin. Artiklan mukaan hinnoittelun on oltava avointa ja syrjimätöntä.

Yhtenäisen hinnoittelun käyttäminen ei poista yleispalvelujen tarjoajan tai tarjoajien oikeutta tehdä yksittäisiä hintasopimuksia käyttäjien kanssa. Jos yleispalvelun tarjoajat soveltavat erityishintoja, esimerkiksi yrityksille, joukkolähetysten postittajille tai eri käyttäjiltä saadun postin kokoajille tarjottavien palveluiden osalta, niiden on noudatettava avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita sekä hintojen että niihin liittyvien ehtojen osalta. Hintoja ja niihin liittyviä ehtoja on sovellettava samalla tavalla sekä sellaisten kolmansien osapuolten välillä että kolmansien osapuolten ja yleispalvelun tarjoajien välillä, jotka tarjoavat vastaavia palveluja. Kaikkien tällaisten hintojen on oltava myös sellaisten käyttäjien, erityisesti yksityisten käyttäjien ja pienten ja keskisuurten yritysten, saatavilla, jotka lähettävät postilähetyksiä samoin ehdoin.

Direktiivin 14 artikla on muuttunut ja se edellyttää yleispalvelun tarjoajia käyttämään artiklan säännösten mukaista kustannuslaskentajärjestelmää. Artiklan 2 kohdan mukaan yleispalvelun tarjoajien on sisäisessä laskennassaan pidettävä selkeästi erillään kukin sellainen palvelu ja tuote, joka on osa yleispalvelua, ja ne, jotka eivät ole osa sitä. Tätä eriytettyä laskentaa käytetään apuna jäsenvaltioiden laskiessa yleispalvelun nettokustannuksia ja näitä sisäisiä laskentajärjestelmiä on hoidettava johdonmukaisesti sovellettavien ja objektiivisesti perusteltavissa olevien kustannuslaskennan perusteiden mukaisesti.

Direktiivin 14 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan tiettyyn palveluun tai tuotteeseen suoraan kohdistettavissa olevat kustannukset on kohdistettava siihen. Artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädetään, että sellaiset yleiskustannukset, joita ei voida suoraan kohdistaa tiettyyn palveluun tai tuotteeseen,

kohdennetaan aina kun se on mahdollista alkuperän välittömän selvittämisen perusteella. Jos välitön selvittäminen ei ole mahdollista, yleiset kustannusluokat kohdistetaan niiden epäsuorien yhteyksien perusteella, joita niillä on sellaiseen toiseen kustannusluokkaan tai kustannusluokkien ryhmään, joihin tapahtuva suora osoittaminen tai kohdistaminen ei ole mahdollista. Epäsuoran yhteyden on perustuttava vertailtavissa oleviin kustannusrakenteisiin. Silloin kun ei voida löytää suoria eikä epäsuoria kustannusten kohdentamiskeinoja, kustannusluokka kohdistetaan yleisen kustannusten kohdentamisperusteen mukaan, joka lasketaan käyttämällä kaikkien toisaalta kuhunkin yleispalveluun ja toisaalta muihin palveluihin suoraan tai epäsuorasti osoitettujen tai kohdistettujen kustannusten välistä suhdelukua. Yleiskustannukset, jotka ovat tarpeen sekä yleispalvelun että muun kuin yleispalvelun tarjoamiseksi, tulee kohdentaa asianmukaisesti ja samoja kustannustekijöitä on sovellettava sekä yleispalveluun että muuhun kuin yleispalveluun.

Direktiivin 14 artiklan muuttuneessa 8 kohdassa kansallinen sääntelyviranomaisen voi päättää olla soveltamatta 14 artiklan vaatimuksia, mikäli asianomainen jäsenvaltio ei ole käyttänyt 7 artiklan mukaista yleispalvelun rahoitusjärjestelmää ja jos kansallinen sääntelyviranomaisen katsoo, ettei yksikään kyseisen jäsenvaltion nimetyistä yleispalvelun tarjoajista saa valtiolta piilo- tai muuta tukea ja että kilpailu markkinoilla on tehokasta.

Direktiivin 14 artiklaan on lisätty uusi 9 kohta, jonka mukaan artiklaa voidaan soveltaa yleispalvelun tarjoajaan, joka on nimetty ennen markkinoiden täydellisen avaamisen lopullista päivämäärää ja niin kauan kuin muita yleispalvelun tarjoajia ei ole nimetty. Kansallisen sääntelyviranomaisen on ilmoitettava komissiolle etukäteen tällaisen päätöksen tekemisestä.

Direktiivin 14 artiklaan on lisätty myös uusi 10 kohta, jonka mukaan jäsenvaltio voi vaatia niitä postipalvelujen tarjoajia, joita vaaditaan maksamaan tukiosuus korvausrastoon, ottamaan käyttöön asianmukainen eriytetty laskenta rahaston toiminnan varmistamiseksi.

Direktiivin kuudes luku koskee postipalvelujen laatua. Lukuun sisältyvän 16 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on korkealaatuisten postipalvelujen takaamiseksi varmistettava, että yleispalvelun laatustandardit asetetaan ja julkaistaan. Artiklan mukaan jäsenvaltiot asettavat laatustandardin kansallisten palvelujen osalta. Euroopan parlamentti ja neuvosto puolestaan vahvistavat yhteisön sisäisen ulkomaanpostin laatustandardin ja se ilmenee direktiivin liite II:sta. Artiklan kolmannen kohdan toinen alakohta ja artiklan kolmas kohta ovat muuttuneet. Muuttuneissa kohdissa säädetään menettelystä, jota noudatetaan yhteisön sisäisten ulkomaanpalvelujen standardien mukautuksissa ja yleispalvelun suoritusarvioinnissa. Menettelyt toteutetaan 21 artiklan 2 kohdan mukaisesti. 21 artiklan 2 kohdassa puolestaan viitataan neuvoston päätökseen menettelystä komissiolle siirrettyä päätäntävaltaa käytettäessä (1999/468/EY).

Direktiivin 18 artiklaan on tehty kielellisiä korjauksia ja artiklan viittaus yhteisön sisäisen laatustandardin asettavaan liite II:een on päivitetty vastaamaan kyseistä liitettä.

Direktiivin 19 artikla on muuttunut. Jäsenvaltioiden on 1 kohdan mukaan varmistettava, että kaikki postipalvelujen tarjoajat tarjoavat käyttöön avoimet, yksinkertaiset ja huokeat menettelyt postipalvelujen käyttäjien valitusten käsittelemiseksi, erityisesti kun on kyse lähetyksen katoamisesta, varastamisesta tai vahingoittumisesta tai palvelujen laatustandardien noudattamatta jättämisestä. Näihin luetaan mukaan myös menettelyt vastuun määrittämiseksi tapauksissa, joissa osapuolina on useampi kuin yksi toimija. Artikla ei kuitenkaan rajoita korvausjärjestelmiä koskevia asiaankuuluvia kansainvälisiä ja kansallisia säännöksiä.

Muuttuneen 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että riidat voidaan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen menettelyjen avulla ratkaista oikeudenmukaisesti ja joutuisasti ja että tarvittaessa käytössä on takaisinmaksu ja/tai korvausjärjestelmä. Jäsenvaltioiden on myös rohkaistava riippumattomien tuomioistuimen ulkopuolisten järjestelmien kehittämistä pos-

tipalvelujen tarjoajien ja käyttäjien välisten riitojen ratkaisemiseksi.

Muuttuneen 19 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttäjät voivat yksittäin toimien tai, kansallisen lainsäädännön niin salliessa, yhdessä käyttäjien ja/tai kuluttajien etujärjestöjen kanssa saattaa toimivaltaisen kansallisen viranomaisen käsiteltäväksi tapaukset, joissa käyttäjät ovat esittäneet yleispalvelun piiriin kuuluvia postipalveluja tarjoaville yrityksille valituksia, joita ei ole tyydyttävästi ratkaistu. Artikla ei kuitenkaan rajoita korvausjärjestelmiä koskevia asiaankuuluvia kansainvälisiä ja kansallisia säännöksiä.

Muuttuneen 19 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on 16 artiklan mukaisesti huolehdittava siitä, että yleispalvelun tarjoajat ja tarvittaessa yleispalvelun piiriin kuuluvia palveluja tarjoavat yritykset julkaisevat suoritusastonsa seurantaa koskevan vuosikertomuksen yhteydessä tiedot, joista käy ilmi valitusten määrä ja niiden käsittelytapa.

Direktiivin 21 artiklan 2 kohta on muuttunut. Artiklassa on viittaus Neuvoston päätökseen menettelystä komissiolle siirrettyä päätäntävaltaa käytettäessä (1999/468/EY) ja sen 5 a artiklan 1 – 4 kohtien ja 7 artiklan mukaisiin menettelyihin, ottaen huomioon päätöksen 8 artiklan säännökset. Näitä päätöksen mukaisia menettelyjä tulee soveltaa niissä tapauksissa joissa direktiivin 21 artiklaan viitataan. Menettelyjä tulee noudattaa tulevaisuudessa teknisen kehityksen ja markkinakehityksen johdosta tehtävien 16 artiklan mukaisesti laatustandardien mukautuksia toteutettaessa sekä laatustandardin suoritusastoa 16 artiklan mukaisesti arvioitaessa. 21 artiklasta on poistettu 3 kohta.

Direktiivin 22 artikla on muuttunut. Artiklassa on säännökset kansallisesta sääntelyviranomaisesta ja sen mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä postialaa varten yksi tai useampi kansallinen sääntelyviranomainen, joka on oikeudellisesti ja toiminnallisesti postialan toimijoista riippumaton. Niiden jäsenvaltioiden, jotka vielä omistavat postipalvelujen tarjoajia tai joilla on niitä koskevaa määräysvaltaa, on varmistettava, että sääntelytoiminta ja omistusoikeuteen tai määräysvaltaan liittyvä toiminta erotetaan rakenteel-

lisesti tehokkaasti toisistaan. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle tästä direktiivistä johtuvia tehtäviä hoitamaan nimeämänsä kansalliset sääntelyviranomaiset.

Muuttuneen 22 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on julkaistava kansallisille sääntelyviranomaisille kuuluvat tehtävät helposti saatavilla olevassa muodossa, varsinkin jos tehtävät annetaan useammalle kuin yhdelle elimelle. Yhteisen edun mukaisissa asioissa jäsenvaltioiden on tarvittaessa huolehdittava näiden viranomaisten ja kilpailulainsäädännön ja kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten välisestä kuulemisesta ja yhteistyöstä.

Muuttuneen 22 artiklan 2 kohdan mukaan kansallisten sääntelyviranomaisten erityisenä tehtävänä on huolehtia direktiivistä johtuvien velvoitteiden noudattamisesta ennen kaikkea luomalla seuranta- ja sääntelymenettelyjä yleispalvelun tarjonnan varmistamiseksi. Niiden tehtävänä voi olla myös kilpailusääntöjen noudattamisen varmistaminen postialalla. Muuttuneen 22 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan kansallisten sääntelyviranomaisten on asianmukaisissa olemassa olevissa elimissä tehtävä tiivistä yhteistyötä ja annettava keskinäistä apua tämän direktiivin soveltamisen helpottamiseksi.

Muuttuneen 22 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että kansallisella tasolla on käytössä tehokkaita menettelyjä, joiden mukaisesti jokaisella sellaisella käyttäjällä ja postipalvelujen tarjoajalla, johon kansallisen sääntelyviranomaisen tekemä päätös vaikuttaa, on oikeus hakea päätökseen muutosta asianomaisista osapuolista riippumattomalta muutoksenhakuelimeltä. Kansallisen sääntelyviranomaisen päätös on voimassa, kunnes muutoksenhaku on käsitelty, jollei muutoksenhaku toisin päätä.

Direktiiviin on lisätty uusi 22 a artikla, joka koskee postipalvelujen tarjoajien ja kansallisten sääntelyviranomaisten tietojen antamista. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että postipalvelujen tarjoajat antavat etenkin kansallisille sääntelyviranomaisille kaikki tiedot, myös taloudelliset tiedot ja yleispalvelun tarjoamista koskevat tiedot. Tiedot on annettava erityisesti selkeästi määritelyihin tilastointitarkoituksiin ja

jotta kansalliset sääntelyviranomaiset voivat varmistaa direktiivin säännösten tai sen perusteella tehtyjen päätösten noudattamisen.

Postipalvelujen tarjoajien on pyynnöstä ja tarvittaessa luottamuksellisesti toimitettava tiedot viipymättä kansallisen sääntelyviranomaisen edellyttämän aikataulun mukaisesti ja sen vaatimalla tarkkuudella. Kansallisen sääntelyviranomaisen pyytämien tietojen on oltava oikeassa suhteessa sen tehtävien suorittamiseen nähden. Kansallisen sääntelyviranomaisen on perusteltava tietojen saantia koskeva pyyntönsä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset sääntelyviranomaiset toimittavat komissiolle sen pyynnöstä tarvittavat ja asiaankuuluvat tiedot, joita se tarvitsee suorittaakseen tämän direktiivin mukaiset tehtävänsä. Jos kansallinen sääntelyviranomaisen katsoo, että tiedot ovat liikesalaisuuksia koskevien yhteisön ja kansallisten sääntöjen mukaisesti luottamuksellisia, komission ja kyseisten kansallisten sääntelyviranomaisten on säilytettävä tällainen luottamuksellisuus.

Direktiivin 23 artikla on muuttunut ja sen mukaan komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle direktiivin soveltamista koskevan kertomuksen, joka neljäs vuosi ja ensimmäisen kerran viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2013. Kertomukseen sisältyvät asianmukaiset tiedot alan kehityksestä, erityisesti talouden, yhteiskunnan ja työllisyyden rakenteista ja teknologiaa koskevista näkökohdista sekä palvelun laadusta. Kertomukseen liitetään mahdolliset ehdotukset Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

Direktiiviin on lisätty uusi 23 a artikla, jonka mukaan komissio avustaa jäsenvaltioita direktiivin täytäntöönpanossa, yleispalvelun nettokustannusten laskeminen mukaan luetuna.

Direktiiviin on lisätty uusi Liite 1, jossa on määritelty yleispalvelun mahdollisten nettokustannusten laskemista koskevat ohjeet. Liitteen yleispalveluvelvoitteen määritelmää koskevassa A osassa on todettu, että yleispalveluvelvoitteilla tarkoitetaan 3 artiklassa tarkoitettuja velvoitteita, jotka jokin jäsenvaltio on asettanut postipalvelun tarjoajalle ja jotka koskevat postipalvelun tarjontaa tietyllä maantieteellisellä alueella, mukaan lukien tarvittaessa asianomaisella maantieteellisellä

alueella tämän palvelun tarjontaan sovellettavat yhtenäiset hinnat tai tiettyjen sokeille tai heikkonäköisille tarkoitettujen maksuttomien palvelujen tarjoaminen. Velvoitteisiin voi sisältyä muun muassa jakelupäivien lukumäärä, jos se ylittää direktiivissä säädetyn; yleispalveluvelvoitteiden täyttämiseksi vaadittava lähetyspaikkatiheys; yleispalvelun kohtuullinen hinnoittelu; yleispalvelun yhdenmukaiset hinnat; sekä tiettyjen maksuttomien palvelujen tarjoaminen sokeille ja heikkonäköisille.

Liitteen B osa koskee nettokustannusten laskemista. B osan mukaan kansallisten sääntelyviranomaisten on harkittava kaikkia kannustimia, joilla postipalvelun tarjoajat saadaan tarjoamaan yleispalveluvelvoitteisiin kuuluvia palveluja kustannustehokkaasti. Yleispalveluvelvoitteen nettokustannukset ovat kustannuksia, jotka liittyvät ja joita tarvitaan yleispalvelun toimintaan. Yleispalveluvelvoitteiden nettokustannukset on laskettava niiden nettokustannusten erotuksena, joita nimetyille yleispalvelun tarjoajalle aiheutuu toisaalta toiminnasta yleispalveluvelvoitteiden piirissä ja toisaalta toiminnasta ilman yleispalveluvelvoitteita. Laskennassa on otettava huomioon kaikki muut asiaan vaikuttavat tekijät, myös kaikki yleispalvelua tarjoamaan nimetyille postipalvelujen tarjoajalle kertyvät aineettomat hyödyt ja markkinaedut, oikeus kohtuulliseen voittoon ja kannustimet kustannustehokkuuteen pyrkimiseksi. On kiinnitettävä asianmukaista huomiota niiden kustannusten asianmukaiseen arviointiin, jotka nimetty yleispalvelun tarjoaja olisi välttänyt, jollei sillä olisi yleispalveluvelvoitteita. Nettokustannusten laskennassa olisi otettava huomioon yleispalvelua tarjoavan operaattorin saamat, myös aineettomat, hyödyt.

Laskennan on perustuttava kustannuksiin, jotka aiheutuvat ensinnäkin yksilöityjen palvelujen osatekijöistä, jos näitä palveluja voidaan tarjota ainoastaan tappiolla tai tavanomaisista kaupallisista ehdoista poikkeavin kustannuksin. Tähän ryhmään voi kuulua liitteen A osassa määriteltyjen palvelujen kaltaisia palvelujen osatekijöitä. Laskennan on perustuttava toisaalta kustannuksiin, jotka aiheutuvat tiettyjen käyttäjien tai käyttäjäryhmien palvelemisesta, jos heille voidaan tarjoi-

ta palveluja ainoastaan tappiolla tai tavanomaisista kaupallisista ehdoista poikkeavin kustannuksin, kun otetaan huomioon tietyn palvelun tarjoamisesta aiheutuvat kustannukset, siitä syntyneet tulot ja jäsenvaltion mahdollisesti asettamat yhdenmukaiset hinnat. Tähän kustannusluokkaan kuuluvat ne käyttäjät tai käyttäjäryhmät, joille yleispalveluvelvoitteista vapaa kaupallinen toimija ei tarjoaisi palvelua.

Yleispalveluvelvoitteiden tiettyjen osien nettokustannukset lasketaan erikseen, jottei mahdollisia suoria tai epäsuoria etuja ja kustannuksia lasketa kahteen kertaan. Kokonaiskustannukset, joita yleispalveluvelvoitteet aiheuttavat nimetyille yleispalvelun tarjoajalle, on laskettava siten, että yleispalveluvelvoitteiden erityisistä osatekijöistä aiheutuvat nettokustannukset lasketaan yhteen ja kaikki aineettomat hyödyt otetaan huomioon. Vastuu nettokustannusten tarkistamisesta on kansallisella sääntelyviranomaisella. Yleispalvelun tarjoajien on tehtävä yhteistyötä kansallisen sääntelyviranomaisen kanssa, jotta se voi tarkistaa nettokustannukset.

Liitteen C osa koskee yleispalveluvelvoitteista mahdollisesti aiheutuvien nettokustannusten kattamista. Nettokustannusten kattaminen tai rahoittaminen voi edellyttää, että nimetyt yleispalvelun tarjoajat saavat korvauksen palvelujen tarjoamisesta muin kuin kaupallisista ehdoista. Koska tällainen korvaus merkitsee varojen siirtoa, jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne toteutetaan puolueettomasti, avoimesti, syrjimättömästi ja oikeasuhteisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että varojen siirrosta saa aiheutua mahdollisimman vähän kilpailun tai käyttäjien kysynnän vääristymistä. Direktiivin 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun rahastoon perustuvan jakojärjestelmän toiminnassa olisi käytettävä avointa ja puolueetonta tapaa maksujen keräämiseksi, jotta vältetään maksujen periminen yrityksiltä sekä panoksista että tuotoksista. Rahastoa hallinnoivan riippumattoman elimen vastuulla on periä maksut yrityksiltä, joiden on arvioitu kyseisessä jäsenvaltiossa olevan velvollisia osallistumaan yleispalveluvelvoitteiden nettokustannuksiin, ja valvoa varojen siirtoa niille yrityksille, joilla on oikeus saada maksuja rahastosta.

Yhteisön sisäisen ulkomaanpostin laatu-standardit asettava liite 2 ei ole sisällöllisesti muuttunut mutta sen numerointi on muuttunut.

EY:n komission virallinen huomautus

Euroopan yhteisöjen komissio on virallisessa huomautuksessaan (asia 2009/2148, 25 kesäkuuta 2009) asettanut kyseenalaiseksi, vastaavatko nykyinen postipalvelulaki ja postitoimintamaksua koskeva laki yhteisön oikeuden, erityisesti postidirektiivin 97/67/EY vaatimuksia.

Komission huomautuksen mukaan on ongelmallista, että postipalvelulain 6 §:n toimilupapäätely mahdollistaa rinnakkaisten yleispalvelua koskevien vaatimusten asettamisen muillekin kuin Itella Oyj:lle. Toimilupa-vaatimuksiin kuuluvat muun muassa postin yleispalvelun takaaminen koko Suomen alueella tai osassa sitä ja vähintään yhden toimipisteen pitäminen jokaisessa kunnassa. Toimilupa on mahdollista saada myös rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen. Rajoitetussa toimiluvassa ongelman muodostaa toimiluvan haltijan velvollisuus suorittaa postitoimintamaksu toimilupa-alueen väestötiheyden perusteella.

Komission mukaan postidirektiivissä ei ole perusteita, jotka oikeuttaisivat tällaisiin markkinoille pääsyä ja palvelujen tarjontaa koskeviin rajoituksiin, eikä komissio pidä tarpeellisina niitä vaatimuksia, jotka asetetaan sellaisille uusille markkinatoimijoille, jotka haluavat tarjota postin yleispalvelun piiriin kuuluvia postipalveluja. Nimetylle yleispalvelun tarjoajalle Itella Oyj:lle myönnetty toimilupa ehtoineen takaa postin yleispalvelun koko Suomen alueella. Näin ollen jäsenvaltioille asetettu velvollisuus varmistaa postin yleispalvelun tarjoaminen on täytetty. Koska yleispalvelua tarjotaan jo koko maan alueella, ei ole objektiivisia perusteita asettaa rinnakkaisia yleispalvelua koskevia vaatimuksia useammalle kuin yhdelle postipalvelujen tarjoajalle.

Komission mukaan ei ole osoitettu, että postipalvelulaissa asetetut vaatimukset olisivat oikeasuhtaisia mahdolliseen lailliseen tavoitteeseen nähden. Voidakseen täyttää toimilupavaatimukset uusien markkinatoimijoi-

den olisi komission mukaan hyvin lyhyen ajan kuluessa luotava samanlainen koko maan kattava postinjakeluverkko kuin Itella Oyj:n ylläpitämä verkko tai maksettava erityinen liikevaihdon perusteella määräytyvä maksu, joka perustuu sen hallinnollisen alueen väestötiheyteen, joka palveluilla aiotaan kattaa.

Komissio on katsonut, että postipalvelulaki ja postitoimintamaksua koskeva laki yhdessä luovat markkinoille pääsyn esteitä markkinatoimijoille, jotka harjoittavat yleispalveluun kuuluvaa postitoimintaa. Nämä toimilupa-vaatimukset estävät markkinoille pääsyn tai vaikeuttavat sitä suuresti. Samalla ne estävät postipalvelujen kehittymisen kysynnän ja tarjonnan pohjalta. Näillä perusteilla komissio on katsonut postipalvelulain, erityisesti sen 4 ja 6 §:n yhdessä postitoimintamaksua koskevan lain 2 §:n kanssa olevan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 56 artiklan ja postidirektiivin 9 artiklan vastaisia.

Arvonlisäverodirektiivin soveltaminen

Suomen arvonlisäverolainsäädännössä ei säädetä erikseen postipalvelujen arvonlisäverotuksesta. Suomessa postipalveluita pidetään tavarankuljetuspalveluna ja siihen sovelletaan yleistä 23 prosentin arvonlisäverokantaa.

Arvonlisäverodirektiivin (2006/112/EY) 132 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta julkisen postilaitoksen palvelun suoritukset ja niihin liittyvät tavaroiden luovutukset, lukuun ottamatta henkilökuljetus- ja televiestintäpalveluita. Arvonlisäverodirektiiviä on Suomessa tulkittu siten, että maassa ei ole direktiivin tarkoittamaa julkista postitoimintaa.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin antoi 23 huhtikuuta 2009 tuomion C357/07 (TNT Posti UK Ltd) julkisen postilaitoksen palveluihin sovellettavan verottomuussäännöksen soveltamisalasta. Tuomiossaan se katsoi, että arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna julkisena postilaitoksena on pidettävä jokaista toimijaa, joka riippumatta siitä, onko se julkinen vai yksityinen, sitoutuu tarjoamaan väestön keskeisiä tarpeita vastaavia palveluja ja siten käytännössä huolehtimaan jäsenvaltion alueella kokonaan tai osittain postin yleispal-

velusta, sellaisena kuin se on määritelty postidirektiivin 97/67 artiklassa 3.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perustelujen mukaan arvonlisäverodirektiivin 132 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä vapautusta on tulkittava sekä suppeasti että yhdenmukaisesti säännöksellä tavoitellun päämäärän kanssa. Verosta vapautettuina palvelusuoritteina ja niihin liittyvinä tavaroiden luovutuksena on pidettävä sellaisia suorituksia, joita julkinen postilaitos suorittaa tässä ominaisuudessaan eli sellaisen toimijan ominaisuudessa, joka sitoutuu huolehtimaan jäsenvaltiossa kokonaan tai osittain postin yleispalvelusta. Yleispalvelun tarjoajan toimiluvan ehtoihin perustuvasta ja yleispalvelun tarjoajan asemaan liittyvistä velvoitteista johtuen tällainen toimija suorittaa postipalvelunsa sellaisen oikeudellisen sääntelyn puitteissa, joka eroaa olennaisesti siitä sääntelystä, jonka mukaisesti muun kaltaiset toimijat suorittavat postipalveluita.

2.2.2 Maailman postiliiton sopimukset

Suomi liittyi vuonna 1967 Maailman postiliiton (UPU) perussopimukseen, jota on täydennetty muun muassa kansainvälisen postiliikenteen yhteisiä sääntöjä koskevin yleissopimuksin. Perussopimusta on muutettu seitsemällä lisäpöytäkirjalla (SopS 31/1972, 72/1978, 52/1986, 69/1991, 87/1995, 72/2000 ja 12/2007). Perussopimus sisältää postiliiton perustavat määräykset. Maailman postiliiton yleisohjesääntö sisältää määräykset postiliiton toiminnasta ja perussopimuksen soveltamisesta. Maailman postiliiton yleissopimus ja liiton toimitusohjesäännöt sisältävät kansainväliseen postiliikenteeseen sovellettavat yleissäännöt sekä kirjeposti- ja postipakettiliikenteen määräykset.

Maailman postiliiton perussopimus ja yleissopimus toimitusohjesääntöineen ovat merkittävimmät Suomea sitovat kansainväliset postialan sopimukset. Vuonna 2004 tehdyt Maailman postiliiton yleissopimus on saatettu eduskunnan hyväksyttäväksi ja sen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatettu voimaan 22 päivänä joulukuuta 2006 annetulla lailla (1364/2006). Yleissopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat

määräykset sekä samaan aikaan tehdyt Maailman postiliiton perussopimuksen seitsemäs lisäpöytäkirja, yleissopimuksen päättöpöytäkirja ja yleisohjesääntö on saatettu voimaan asetuksen tasoisina 2 päivänä maaliskuuta 2007 annetuilla tasavallan presidentin asetuksilla (226/2007 ja 227/2007).

Suomi itsenäisenä valtiona, Ahvenanmaa mukaan lukien, liittyi Maailman postiliittoon 12 päivänä helmikuuta 1918. Liitto on vuodesta 1948 lähtien toiminut yhtenä vanhimmista Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestöistä. Liiton tavoitteena ja tehtävänä on edistää maailmanlaajuisten, laadukkaiden, tehokkaiden ja helppokäyttöisten postipalvelujen kestävä kehitystä. Postiliitossa on 191 jäsenvaltiota. Liiton korkein päättävä elin on kongressi, jonka muodostavat liiton jäsenmaiden edustajat ja joka kokoontuu viiden vuoden välein. Genevessä pidettiin Maailman postiliiton 24. kongressi, jossa hyväksytyt sopimusmuutokset allekirjoitettiin 12 päivänä elokuuta 2008. Toimitusohjesääntöihin sisältyvät kirje- ja pakettipostia koskevat tekniluonteiset, sopimusten soveltamista koskevat ohjeet. Niihin tehtävistä muutoksista päättää kongressin antamin valtuuksin postiliiton postitoimintaneuvosto, jossa ovat edustettuina 40 jäsenmaan postioperaattorit. Geneven kongressissa Suomen puolesta allekirjoitettiin kahdeksas lisäpöytäkirja postiliiton perussopimukseen, ensimmäinen lisäpöytäkirja Maailman postiliiton yleisohjesääntöön sekä muutettu yleissopimus päättöpöytäkirjoineen. Näistä ainoastaan yleissopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Postiliiton perussopimuksen 26 artiklan mukaan jäsenmaiden on toimitettava liiton sopimusten, tässä tapauksessa perussopimuksen kahdeksannen lisäpöytäkirjan, yleisohjesäännön, yleissopimuksen päättöpöytäkirjoineen, ratifiointi ja hyväksymisasiakirjat liiton kansainvälisen toimiston pääjohtajalle mahdollisimman pian.

2.2.3 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Tässä alajaksossa esitetty lainsäädännön kansainvälinen vertailu perustuu pääosin kahteen liikenne- ja viestintäministeriön ke-

sällä 2009 teettämään tutkimukseen postilainsäädännöstä Ruotsissa sekä kuudessa muussa Euroopan maassa. Uuden direktiivin voimaansaattaminen on EU-jäsenmaissa kesken. Tässä vaiheessa ei ole vielä kattavaa tietoa siitä, miten eri maat aikovat saattaa voimaan uuden direktiivin edellyttämät muutokset kansallisessa lainsäädännössä tai millaisia tarkempia linjauksia EU:n komissiolla on direktiivin voimaansaattamisessa.

Ruotsi

Markkinatilanne

Ruotsissa luovuttiin monopolista kirjeiden välityksessä jo vuonna 1993 ja valtion postivirasto yhtiöitettiin Posten AB:ksi. Markkinoiden avaamisen jälkeen noin sata yritystä on harjoittanut luvanvaraista postitoimintaa. Lokakuussa 2008 aktiivisia toimijoita oli noin 30. Posten AB:lla oli vuonna 2007 noin 90 prosentin markkinaosuus kirjeiden kokonaismäärästä. Samalla suurimman kilpailijan Bring City Mailin osuus kirjeistä oli noin yhdeksänprosenttia. Bring City Mail toimii muun muassa 2. luokan massajakelun markkinalla, missä sen alueellinen kattavuus on levinnyt Tukholman alueelta kattamaan 54 prosenttia kaikista Ruotsin kotitalouksista. Kirjelähetysten kokonaismäärät ovat laskeet viimeisen vuosikymmenen aikana. Pienet postitoimijat harjoittavat postitoimintaa usein muun jakeluliiketoiminnan ohella. Postitoimintaa valvovan viranomaisen mukaan paikalliset markkinatoimijat eivät ole tarpeeksi suuria uhkaamaan Posten AB:n asemaa kirjelähetysten markkinoilla ja ainoa sen kanssa aidosti kilpaileva taho on City Mail.

Viime aikojen merkittävin yksittäinen muutos postitoiminnassa on Ruotsin ja Tanskan postien yhdistyminen. Posten AB ja tanskalainen Post Danmark A/S yhdistyivät kesäkuussa 2009 virallisesti Posten Norden AB:ksi. Ruotsin valtio omistaa Posten Norden AB:sta 60 prosenttia ja Tanskan valtio 40 prosenttia. Euroopan komissio hyväksyi yrityskaupan huhtikuussa 2009. Hyväksymisen edellytyksenä oli muun muassa yhdistyvien yritysten markkinaosuuden laskeminen Tanskan yrityspakettimarkkinoilla. Kirjelä-

hetysten markkinoilla yritykset jatkavat edelleen toimintaansa kuluttajille tutuilla nimillä Posten ja Post Danmark kansallisten sääntöjen mukaisesti.

Kilpailu pakettimarkkinoilla on monipuolista. Posten AB:lla on kuitenkin yhä noin 70 prosentin osuus yrityspaketeista ja tätä huomattavasti suurempi osuus kuluttajien pakettipalveluista. Kilpailu kuitenkin lisääntyy ja esimerkiksi saksalainen DHL on alkanut kilpailulla Postenin kanssa yksityisasiakkaista aloittamalla yhteistyön ICA-päivittäistavarakauppaketjun kanssa.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Ruotsissa postitoimintaa säännellään postilailla (Postlag 2010:1045)) ja sen nojalla annetulla postiasetuksella (Postförordning). Uusi postilaki tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2010. Lisäksi toimitiluvissa annetaan tarkentavia ehtoja. Sääntelyviranomaisena toimii PTS (Post- och telestyrelsen), jonka tehtävänä on postitoimialan valvonta etenkin siltä kannalta, vastaako postipalvelujen tarjonta yhteiskunnallisia tarpeita. Lisäksi PTS valvoo yleispalvelun laatuvaatimuksia ja yleispalvelun hintojen kohtuullisuutta, kustannusvastaavuutta sekä tiettyjen postipalveluiden hinnankorotuksen enimmäismääriä. PTS myöntää toimitiluvat, asettaa yleispalveluvollisuuden ja sen tulee valvoa postilaisista ja -asetuksesta sekä toimitiluvista johtuvia määräyksiä kaikkien postitoimijoiden osalta. Tässä tarkoituksessa PTS:llä on oikeus pyynnöstä saada tarvitsemansa tiedot ja asiakirjat. Lisäksi PTS:llä on oikeus päästä alueelle ja tiloihin, joissa valvonnan kohteena olevaa toimintaa harjoitetaan. PTS:llä on toimivalta velvoittaa valvottavaa noudattamaan lakia ja sen nojalla annettuja määräyksiä uhkasakon tai toimitiluvan peruuttamisen uhalla.

Yleispalvelun ala

Yleispalvelu on määritelty postilain 1 luvun 2 §:ssä valtakunnalliseksi postipalveluksi, joka on korkealaatuista ja jonka avulla kaikki käyttäjät voivat vastaanottaa postilähettyksiä ja lähettää postilähettyksiä kohtuulliseen hintaan. Postilähetys on määritelty

osoitteella varustetuksi ja enintään 20 kilogrammaa painavaksi lähetykseksi, joka on jätetty postipalvelun tarjoajalle. Lain 3 luvun 1 §:ssä säädetään tarkemmin yleispalvelun laajuudesta. Yleispalvelulta edellytetään muun ohella viisipäiväistä jakelua ja keräilyä, mahdollisuutta vakuutettujen ja kirjattujen lähetysten lähettämiseen, yhteinäishinnoittelua ja sekä käyttäjien tarpieden huomioimista toimipisteiden sijoittelussa.

Yleispalvelun laatuvaatimukset ja yksityiskohtainen sisältö on määritelty postiasetuksessa sekä Posten AB:n toimilupaehdoissa. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi yleispalveluun kuuluvat lähetykset, poikkeukset viisipäiväisestä jakeluvälivoitteesta sekä lähetysten laatustandardi. Toimilupaehtojen mukaan Posten AB:n yleispalvelu kattaa postilähettykset 20 kilogrammaan saakka. Viisipäiväisestä jakelusta voidaan poiketa PTS:n määrittelemistä maantieteellisistä olosuhteista johtuen ja vuonna 2007 tämä poikkeusmahdollisuus kosketti 969 kotitaloutta. Yleispalvelun laatustandardin mukaan 85 prosenttia on toimitettava seuraavana työpäivänä ja ainakin 97 prosenttia kolmannen työpäivän kuluessa.

Yleispalveluvälillisyyden asettaminen ja toimiluvat

Toimilupa edellytetään niiltä toimijoilta, jotka harjoittavat kirjeiden välitystä (keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu) säännöllisen aikataulun mukaisesti ja maksua vastaan. Kirje on postilain 1 luvun 2 §:ssä määritelty vastaanottajalle osoitetuksi; kuoreen tai muuhun vastaavaan suljetuksi lähetykseksi; joka on painoltaan enintään kaksi kilogrammaa. Myös osoitteellisesti lähetettyjen postikorttien, sanoma- ja aikakauslehtien, katalogien sekä kirjojen jakelun katsotaan PTS:n tulkin mukaan kuuluvan toimiluvanvaraisen postitoiminnan piiriin. Yli kahden kilogramman painoisten pakettien jakelu ei siis ole toimiluvanvaraista postitoimintaa, jonka käsite on siis tältä suppeampi kuin mitä yleispalvelun nojalla tarjottaviin palveluihin kuuluu. Ruotsissa yleispalveluvälivoite on tällä hetkellä asetettu Posten AB:lle 1 lokakuuta 2010 voimaan tullessa toimiluvassa.

Yleispalvelun rahoitus

Ruotsissa ei ole säädetty erityistä korvausmekanismia yleispalveluvälivoitteesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Tämä perustuu Ruotsin hallituksen postilain esitöissä ilmaisemaan näkemykseen, että tällä hetkellä erityistä tarvetta yleispalvelun rahoittamiseen ei ole. Hallitus tulee tarkoin seuraamaan postitoiminnan kehitystä tässä suhteessa. Valtio kuitenkin vastaa toimilupaehtojen mukaan eräistä vanhus- ja vammaispalveluista aiheutuvista kustannuksista. Näihin erityispalveluihin lukeutuu muun muassa maaseudulla toimivien postinjakajien vanhuksille ja vammaisille tarjoamat lisäpalvelut sekä äänikasettien ja vastaavien lisälaitteiden toimittaminen näkövammaisille. Kustannuksiltaan nämä olivat vuonna 2007 noin 4,8 ja 31,7 miljoonan kruunun luokkaa.

Postiverkkoon pääsy

Ruotsin postilain mukaan toimiluvan haltijan on sallittava muiden postiyriyten toimittamien välitysten toimittaminen omassa hallussaan oleviin postilokeroihinsa. Ehtojen tulee olla oikeudenmukaisia, puolueettomia ja syrjimättömiä. Lisäksi yleispalvelun tarjoajan vastuulla on postinumerojärjestelmän ylläpitäminen ja sen on osoitettava muille toimiluvan haltijoille pyynnöstä postinumero- ja -lokeroihin ja -lokeroihin tietyllä postinumeroalueella. Toimiluvanhaltijan tulee huolehtia myös siitä, että toisen toimiluvanhaltijan lähetykset toimitetaan perille alueilla, joille jotka ovat toisen toimiluvanhaltijan jakelualueen ulkopuolella. Tätä koskevien ehtojen tulee olla kohtuullisia, kilpailuneutraaleja ja syrjimättömiä. PTS:n on valvontatehtäviä suorittaessaan kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että toimiluvanhaltijat pääsevät keskenään sopimukseen postin kuljettamisesta postiyritykseltä toiselle, ja tarvittaessa toimitettava välittäjänä tätä koskevassa riidassa.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Postilain mukaan yksittäiset kirjelähettykset on hinnoiteltava yhdenmukaisesti. Yleispalvelun hinnoittelun tulee olla kohtuullista, avointa, syrjimätöntä ja kustannussuuntautunutta sekä kannustaa palveluiden tehokkaa-

seen tarjontaan. Yleispalvelun tarjoajan yksittäiset hintasopimukset on edellä mainitusta huolimatta sallittu. Posten AB:n toimiluvan mukaan kustannussuuntautunut hinnoitteluelvoite koskee vain yleispalvelun tarjoajan yleispalveluelvoitteen mukaisia palveluita.

Uudessa postilaissa sekä postiasetuksessa säädetään hinnoittelusta, kustannusten kohdistamisesta ja tarkastuksesta kolmannen postidirektiivin edellyttämällä tavalla. Tarkempia ehtoja asetetaan vielä Posten AB:n toimilupaehdoissa. Lisäksi laissa on valtuus säätää siitä, että yleispalvelun hinnat eivät saa ylittää tiettyä tasoa. Postiasetuksessa kielletäänkin nostamasta enintään 500 gramman painoisten yksittäisten yleispalvelulähetysten hintaa kuluttajahintaindeksin muutosta enempää.

Valitusmenettelyt

Toimiluvanhaltijan on ylläpidettävä nopeita ja edullisia menettelyitä valitusten ratkaisemiseksi. Yleispalvelun tarjoajan on pidettävä yleispalvelun ehdot yleisesti saatavilla, sekä julkaista vuosittain tietoa valitusten määrästä, sekä siitä, miten valitukset on hoidettu. Postiasetuksessa ja postityritysten toimilupien ehdoissa on täsmennetty valitusasioiden käsittelyä koskevia menettelyitä.

Tanska

Markkinatilanne

Post Danmarkin kilpailijat ovat Tanskassa saaneet jalansijaa kilpailulle vapautettujen palveluiden alueella, kuten kuriiri- ja pikakirjelähetyksissä, logistiikkapalveluissa ja osoitteettoman suorajakelun tarjonnassa. Lisäksi merkittäväksi kilpailijaksi osoitteellisen postin jakelussa on noussut vuonna 2007 Tanskassa toimintansa aloittanut Posten Norge omistama CityMail Danmark A/S, joka kuitenkin vetäytyi markkinoilta vuoden 2009 lopussa.

Tanskassa kolmannen postidirektiivin implementointi kuuluu hallituksen tämän vuoden lainsäätämishjelmaan. Uusi laki tulee voimaan vuoden 2011 alussa. Postimarkkinoiden avaamisesta on käyty paljon keskustelua. Erityisesti on noussut esille siirtyminen

viisipäiväiseen jakeluun ja sanomalehtien rooli osana postitoimintaa.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Postitoiminnan harjoittamista sääntelee Postilaki (Lov om postbefordring). Tanskan postitoimintaa valvova viranomainen on tieturvallisuus- ja liikennevirasto (Færdselsstyrelse), joka on liikenneministeriön alainen itsenäinen hallinnollinen elin. Viraston toimivaltaan kuuluu merkittävimmistä sääntelykysymyksistä päättäminen, mukaan lukien päättäminen yleispalvelun jakelutiheydestä, yleispalveluun kuuluvien pakettien painorajasta, varatusta alueesta, postitoimijaksi rekisteröitymisen edellytyksistä, hinnoittelusta ja palvelutasosta. Joitakin sääntelytehtäviä kuuluu kuitenkin viraston sijaan kansalliselle kilpailuviranomaiselle (Konkurrencestyrelsen, KS). Keskeisimpiä tälle kuuluvia tehtäviä ovat yleispalvelun hinnoittelun kustannussuuntautuneisuuden arviointi ja yleispalvelun tarjoajan käyttämien erityishintojen läpinäkyvyyden, tasapuolisuuden ja kustannusvastaavuuden arviointi.

Toukokuussa 2010 Tanskan hallitus ja suurin osa eduskunnan puolueista solmivat poliittisen sopimuksen koskien yleispalvelun takaamista liberalisoiduilla markkinoilla. Uusi lainsäädäntö tullaan esittämään Tanskan eduskunnalle lokakuussa 2010.

Yleispalvelun ala

Sääntelyviranomainen voi yleispalveluelvoitteen asettamisen yhteydessä myöntää yleispalvelun tarjoajalle yksinoikeuden joidenkin postipalvelujen tarjoamiseen. Nimellisesti kyse on Post Danmark A/S:lle myönnetystä toimiluvasta, mutta koska postitoiminnan harjoittaminen ei sinänsä edellytä toimilupaa, on siinä käytännössä kyse yleispalveluelvoitteesta jonka vastineeksi Post Danmarkille on postilain 2 §:n mahdollistamalla tavalla myönnetty yksinoikeus tiettyihin palveluihin. Yleispalveluun kuuluu Post Danmarkin toimiluvan mukaan osoitteellisten enintään 2 kilogrammaa painavien kirjelähetysten jakelu; muiden osoitteellisten, yhdenmukaisten ja enintään kaksi kilogrammaa painavien painotuotteiden jakelu; osoitteellis-

ten päivittäin, viikoittain tai kuukausittain ilmestyvien ja enintään kaksi kilogrammaa painavien lehtien jakelu; osoitteellisten enintään 20 kilogrammaa painavien postipakettien jakelu sekä eräät näkövammaisille tarkoitettut postilähettykset. Yleispalveluvelvoitteen kuuluu postilähetysten keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu. Lähetysten lähettäminen kirjattuna tai vakuutettuna kuuluu yleispalveluun.

Post Danmarkin toimiluvan mukaan sen on varmistettava kaikille käyttäjille hyvälaatuisen ja kohtuuhintaisen postipalvelu. Yleispalveluun kuuluvat lähetykset on toimitettava vähintään kerran päivässä kuutena päivänä viikossa poikkeuspäiviä lukuun ottamatta. A-luokan kirjeissä palvelustandardi on toimitus lähetystä seuraavana postipäivänä, B-luokan kirjeissä kolmen postipäivän sisällä postittamisesta taikka neljä postipäivää, mikäli lähetyspäivä on torstai tai perjantai. Toimitusvarmuudesta säädetään kaksiportaisesti. Vaatimuksena on, että vähintään 93 prosenttia lähetyksistä toimitetaan aikataulun mukaisesti, mutta tavoitetaso palvelustandardin täyttämiseksi on 95 prosenttia. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi toimipiste. Vähintään 5000 asukkaan kylässä on oltava yksi täyden palveluvalikoiman toimipiste. Lisäksi toimiluvassa on tarkempia säännöksiä koskien olemassa olevien toimipisteiden sulkemisesta.

Post Danmarkilla on yksinoikeus osoitteellisten kirjeiden välittämiseen Tanskassa, mukaan lukien ulkomailta Tanskaan lähetettyjen kirjeiden välittäminen. Vuodesta 2005 alkaen tämä yksinoikeus on rajattu koskemaan enintään 50 gramman painoisten kirjeiden välitystä, joiden hinta on korkeintaan 2,5 kertaa kotimaisten kirjeiden perustaksa. Tanskan postilaissa on erikseen säädetty tietyistä palveluista, joita ei voida varata. Tällaisia palveluita on osoitteellisten katalogien, esitteiden, mainoslehtien ja muiden vastaavien jakelu, kuriiriposti sekä osoitteelliset kirjelähettykset ulkomaille.

Toukokuussa 2010 Tanskassa solmitun poliittisen sopimuksen mukaan Post Danmark tullaan nimeämään yleispalvelun tarjoajaksi ajanjaksolle 2011 – 2013.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja muut toimitukset

Tanskan postilainsäädännössä ei säädetä postitoiminnan luvanvaraisuudesta. Postilain mukaan postitoiminnan harjoittaminen edellyttää kuitenkin rekisteröitymistä. Rekisteröitymiseen ei liity merkittäviä vaatimuksia, joita voitaisiin pitää markkinoille pääsyn esteenä. Postitoiminnaksi on määritelty varsin yleisin sanankääntein enintään 20 kilogrammaa painavien lähetysten toimittaminen, mukaan lukien lähetykset ulkomaille ja ulkomailta.

Yleispalvelun rahoitus

Yleispalvelun kustannusrasitteesta on tehty viime vuosina kaksi eri selvitystä, jotka poikkeavat toisistaan huomattavasti. Vuosikertomuksessaan 2007 kilpailuviranomainen arvioi yleispalvelun tarjoamisen kustannusten vuonna 2005 olleen 700 miljoonaa Tanskan kruunua eli noin 94 miljoonaa euroa. Copenhagen Economicsin helmikuussa 2008 julkaiseman tutkimuksen mukaan yleispalvelun tarjoamisen kustannus olisi kuitenkin vain 150 miljoonaa Tanskan kruunua eli noin 20 miljoonaa euroa. Arvioiden ero perustuu siihen, millä perusteella kustannukset on kohdistettu yleispalvelulle ja muille palveluille. Copenhagen Economicsin arvioissa lähtökohtana on ollut kustannukset jotka vällettäisiin luopumalla yleispalvelun tarjonnasta. Vuoteen 2007 asti valtio maksoi Post Danmarkille tukea jokaista toimitettua sanomalehteä kohti. Vuonna 2006 tuki oli noin 396 miljoonaa Tanskan kruunua eli noin 53 miljoonaa euroa. Vuodesta 2007 lähtien tuki on kuitenkin maksettu suoraan sanomalehdille, jolloin nämä voivat itse valita jakelun toimittajan. Muutos tukijärjestelmässä on johtanut siihen, että monet lehtijulkaisijat ovat ottaneet sanomalehtien jakelun omaan hoitoonsa.

Toukokuussa 2010 Tanskassa solmitussa poliittisessa sopimuksessa on sovittu rahoituksen perustamisesta johon postipalvelun tarjoajia velvoitetaan maksamaan, mikäli yleispalvelun tarjoamisen velvollisuus johtaisi kohtuuttomiin nettokustannuksiin. Tämän lisäksi tullaan perustamaan lisenssijärjestelmä

jonka tarkoituksena on säilyttää käyttäjien luottamus postisektoriin.

Postiverkkoon pääsy

Post Danmarkin toimiluvassa on säännöksiä koskien pääsyä osoite- ja osoitteenmuutostietokantoihin. Postilokeroihin pääsyä koskien ei ole sääntelyä.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Yleispalveluun kuuluvat palvelut on hinnoiteltava yhdenmukaisin hinnoin, joiden on oltava syrjimättömiä, läpinäkyviä, kohtuullisia ja kustannusperusteisia. Vaatimus valtakunnallisesti yhdenmukaisen hinnoittelun käyttämisestä ei estä tekemästä yksittäisiä sopimuksia joidenkin asiakkaiden kanssa. Velvollisuus läpinäkyvään ja syrjimättömään hinnoitteluun koskee kuitenkin myös näitä erillissopimuksia. Varattuja palveluita koskevat hinnastot on hyväksyttävä etukäteen.

Valitusmenettelyt

Postitoimintaa koskevan asetuksen mukaan postitoiminnan harjoittajan on varmistettava, että postipalveluiden käyttäjillä on käytettävissään läpinäkyvät, yksinkertaiset ja kustannuksiltaan kohtuulliset menettelyt valitusten käsittelemiseksi erityisesti viivästys-, katoamis- ja vaurioitumistapauksissa. Postitoiminnan harjoittajan on selvitettävä käyttäjäehdoissaan mahdollisuudet valitusten tekemiseen, säännöt valitusajasta ja mahdollisista rajoituksista sekä ehdot korvauksen suorittamiselle viivästys-, katoamis- ja vaurioitumistapauksissa. Valitusten käsittely saa kestää enintään kolme kuukautta. Post Danmark on toimiluvan perusteella velvollinen korvaamaan viivästyksestä, katoamisesta tai vaurioitumisesta lähetykselle aiheutuneen vahingon, mikäli se on seurausta yleispalvelun tarjoajan tuottamuksellisesta menettelystä. Velvollisuus koskee vain yleispalveluvelvoitteen alaisia palveluita. Valitukset on ensi vaiheessa kohdistettava Post Danmarkiin. Mikäli asiakkaan ja Post Danmarkin välillä ei päästä tyydyttävään ratkaisuun voi asiakas viedä asian valvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Valvontaviranomainen ei käsittele kilpailevi-

en postitoimijoiden toimintaa koskevia valituksia. Post Danmarkin on vuosittain valmistettava ja julkaistava selvitys käsiteltyjen valitusten määrästä ja valitusmenettelyjen lopputuloksesta. Post Danmark julkaisee vuosineljänneksittäin yleiskatsauksen valituksista jaoteltuna kotimaisiin ja ulkomaisiin kirje- ja pakettilähetyksiin. Yleiskatsauksessa esitetään valitukset kategorioittain ja osuus valituksista, jotka ovat johtaneet hyvitykseen.

Norja

Markkinatilanne

Norjassa kansallinen postitoimija on Posten Norge AS, joka on Norjan valtion satapro-senttisesti omistama osakeyhtiö. Posten Norgella ei ole merkittävää kilpailijaa osoitteellisten kirjelähetysten markkinoilla, mukaan lukien kirjelähetykset ulkomaille ja ulkomailta. Aikakauslehtien ja katalogien jakelussa sanomalehtien jakeluyrityksillä on noin 10 prosentin markkinaosuus lähetysten kokonaisuudesta. Tilattavista sanomalehdistä Posten Norgen osuus on 20 prosenttia ja sanomalehtien sekä niiden omien jakeluyritysten markkinaosuus on tilattavien sanomalehtien jakelumarkkinoilla noin 80 prosenttia. Osoitteettomien lähetysten osalta Posten Norgen markkinaosuus on 55 ja 60 prosentin välillä.

Kirjattujen lähetysten osalta Posten Norge hallitsee kotimaisten lähetysten markkinoita 68 prosentin markkinaosuudella. Toiseksi suurimman toimijan Tollpostin markkinaosuus on 17 prosenttia. Kansainvälisten kirjattujen lähetysten osalta kilpailu on monipuolista. Posten Norge on ulkomaille suunnattujen lähetysten osalta suurin 39 prosentin markkinaosuudella, sitä seuraavat DHL 21 prosentin osuudella, Tollpost 15 prosentin osuudella ja UPS 14 prosentin osuudella. Ulkomailta Norjaan tulevissa lähetyksissä suurimmat toimijat ovat Posten Norge 56 prosentin markkinaosuudella sekä Tollpost 21 prosentin osuudella ja UPS 18 prosentin osuudella.

Posten Norge on toiminut suhteellisen aktiivisesti lähialueilla pyrkien nousemaan merkittäväksi toimijaksi Pohjoismaiden alueella. Posten Norgen omistama CityMail on

kilpaillut Ruotsissa Posten AB:n kanssa jo 1990-luvun alusta ja on toiminut Tanskassa vuoden 2009 loppuun asti.

Tällä hetkellä yleispalveluvelvoite on asetettu Posten Norge AS:n toimiluvassa.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Norjassa valtakunnallista postin yleispalvelua sääntelee postilaki (Lov om formidling av landsdekkende postsendering). Postitoiminnan valvontaviranomainen on PT (Post- og teletilsynet).

Norjassa ei toistaiseksi ole tehty ratkaisuja uuden postidirektiivin voimaansaattamiseksi. Hallituksen esitystä laadittaessa ei vielä ole ollut saatavissa tietoa siitä, millä tavalla kolmas postidirektiivi aiotaan saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Yleispalvelun ala

Norjan postilaissa yleispalvelu määritellään korkeintaan kaksi kilogrammaa painavien kirjelähetysten, korkeintaan kaksi kilogrammaa painavien tilattujen sanomalehtien ja aikakauslehtien sekä korkeintaan 20 kilogrammaa painavien postipakettien välitykseksi valtakunnallisesti tai rajatulla maantieteellisellä alueella. Välitys määritellään keräämiseksi, lajitteluksi, kuljettamiseksi ja/tai jakamiseksi.

Yleispalveluun on kuuluttava vähintään yksi keräily ja yksi jakelu jokaisena työpäivänä. Yleispalvelun tulee mahdollistaa lähetysten lähettäminen kirjattuna tai vakuutettuna. Yleispalvelun laatuvaatimuksista on säädetty vielä tarkemmin yleispalvelun harjoittajan toimiluvassa. Toimiluvan mukaan jokaisessa kunnassa on oltava ainakin yksi jokaisena arkipäivänä auki oleva kiinteä toimipiste. Toimipisteiden aukioloaikojen on oltava paikallisten tarpeiden mukainen. PT voi myöntää toimipistevaatimuksesta poikkeuksen, mikäli se kokonaisarvion mukaan merkitsee kohtuutonta taakkaa yleispalveluvolliselle. Arvioinnissa on otettava huomioon käyttäjien tarve kiinteille toimipisteille. Postenin on turvattava palveluiden saatavuus ylläpitämällä riittävää määrää keräilypisteitä. Posten Norgenin toimiluvassa on säännelty tarkemmin lähetysten toimitusvarmuudesta.

Toimiluvan mukaan 85 prosenttia kotimaan priority-kirjeistä on toimitettava kuljetettavaksi jättämistä seuraavana päivänä ja 97 prosenttia viimeistään kolmantena päivänä kuljetettavaksi jättämispäivästä.

Yleispalveluvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Postilain 4 §:n mukaan postipalvelujen säännöllistä tarjoamista maksua vastaan voidaan harjoittaa vain ministeriön myöntämän toimiluvan nojalla. Toimilupa voi olla ajallisesti rajoitettu. Ministeriö voi päättää toimiluvan voimassaolon päättyvän vuoden kuluttua ennakoilmoituksen lähettämisestä. Toimiluvan myöntämisen yhteydessä voidaan asettaa yleispalveluvelvoite. Luvan myöntämisen yhteydessä voidaan asettaa myös palvelua ja sen laatua, postiverkkoa, hinnoittelua, hintojen julkaisemista, eräitä näkövammaisille tarkoitettuja palveluita ja valmiustilaan liittyviä tehtäviä koskevia ehtoja. Toimiluvan myöntämisen yhteydessä lupaviranomaisen on varmistettava, että yleispalvelua tarjotaan yleisölle kustannuksiin suuntautunein hinnoin. Vain yleispalveluyritykselle varattuja postipalveluita on tarjottava yhdenmukaisin hinnoin koko postilain maantieteellisellä soveltamisalueella.

Yleispalvelun rahoitus

Posten Norgella on käytössä laskentamalli yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten laskemiseksi. Kaksi konsulttiyritystä on liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta arvioinut mallin. Posten Norge laatii vuosittain laskelman yleispalvelun tarjoamisen kustannuksesta. Ulkopuolinen tilintarkastaja tarkastaa ja vahvistaa laskelman oikeellisuuden. Yleispalveluvelvoitteesta aiheutuvista kustannuksien korvaamisesta on käytössä järjestelmä, jonka mukaan valtio hankkii Posten Norgelta ostopalveluna kannattamattomia palveluita. Vaihtoehtoisina rahoitusmuotoina on arvioitu valmisteveroja ja yleispalvelurahaston perustamista, johon kaikkien postitoimijoiden olisi osallistuttava. Vuonna 2006 ministeriö on kuitenkin arvioinut, että kilpailu markkinoilla ei ole ollut riittävää näiden vaihtoehtojen käyttämiseksi.

Yleispalvelun tarjoamisen kustannusten laskeminen pitää sisällään seuraavat vaiheet: ensin arvioidaan varatuista palveluista tulevaisuudessa kertyvä voitto ja tämän jälkeen vähennetään yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuva kustannus. Yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuva kustannus lasketaan arvioimalla ensin palvelutaso, jonka Posten Norge tarjoaisi ilman yleispalveluvelvoitetta. Tätä hypoteettista liiketaloudellisesti kannattavaa palvelutasoa verrataan yleispalveluvelvoitteen mukaiseen tasoon. Merkittävin ero hypoteettisessa ja todellisessa tasossa on jakelutiheydessä harvaan asutuilla alueilla. Kustannusten lisäksi yleispalvelusta aiheutuu hyötyjä, jotka otetaan kustannusten lisäksi huomioon määriteltäessä liiketaloudellisesti kannattavaa palvelutasoa.

Vuonna 2003 lakiin tehdyillä muutoksilla määriteltiin aikataulu Posten Norge AS:lle yksinomaisesti varattujen palveluiden asteittaiselle vähentämiselle. Vuoden 2006 alusta lukien varatut palvelut ovat rajoittuneet enintään 50 grammaa painaviin kirjelahetyksiin, joiden lähetyshinta on enintään kaksi ja puolikertainen ensimmäisen painoluokan alle 20 grammaa painavien kotimaan priority-kirjeisiin verrattuna.

Posten Norgen toimiluvassa on säännelty nimenomaisesti ristiinsubventoinnin kiellosta varatuista palveluista muihin yleispalvelutuotteisiin tai yleispalvelun ulkopuolisiin tuotteisiin. Varattujen palvelujen osalta saatuja tuottoja kannattavilla alueilla voidaan käyttää saman palvelun alijäämän kattamiseen kannattamattomilla maantieteellisillä alueilla. Muilta osin ylijäämää kannattavien alueiden osalta voidaan käyttää vain niiden yleispalveluvelvoitteen mukaisten palveluiden ristisubventointiin, joiden tarjoaminen on liiketaloudellisesti kannattamatonta Postenille.

Norjan hallitus esitti varatuista palveluista luopumista 1 tammikuuta 2007 alkaen, ja parlamentti hyväksyi esityksen vuonna 2005. Kesäkuussa 2006 parlamentti kuitenkin päätti lykätä varatuista palveluista luopumista vaihtuneen hallituksen esityksestä. Uusi hallitus piti Posten Norgen yksinoikeutta varattuihin palveluihin keskeisenä tärkeänä laadukkaiden ja luotettavien postipalveluiden tarjoamiseksi koko Norjassa. Norjassa on ETA-

sopimuksen nojalla pantava täytäntöön Euroopan yhteisöjen postidirektiivin (97/67/EY) muutosdirektiivi (2008/6/EY), joka edellyttää jäsenvaltioita purkamaan yksinoikeudet vuoden 2010 loppuun mennessä. Sääntelyviranomaisen mukaan liberalisointia ei tulla toteuttamaan ennen tätä.

Postiverkkoon pääsy

Norjan postilaissa ei ole Posten Norgen postiverkkoon, postilokeroihin ja osoitetietokantaan pääsyä koskevia säännöksiä.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

PT:n on lupien myöntämisen yhteydessä varmistettava, että yleispalvelua tarjotaan yleisölle kustannuksiin suuntautunein hinnoin. Varattuja postipalveluita on lisäksi tarjottava yhdenmukaisin hinnoin koko postilain maantieteellisen soveltamisalan alueella. Yhtenäishinnoitteluelvoite koskee ainoastaan varattuja yleispalveluita. Posten Norgen hinnoittelun ja alennuskäytäntöjen on toimiluvan perusteella oltava kustannussuuntautunutta, objektiivisesti perusteltua, läpinäkyvää ja tasapuolista. Varattuihin palveluihin kuuluvien kotimaan priority-kirjeiden hintataulukot on hyväksyttävä liikenne- ja viestintäministeriöllä. Ehdotus uusiksi hinnoiksi on esiteltävä ministeriölle vähintään neljä viikkoa ennen julkistamista. Hinnaston julkistaminen on tehtävä mahdollisimman aikaisin ja vähintään kaksi kuukautta ennen uuden hinnaston voimaantuloa. Varaamattomia yleispalveluita koskevia hinnastoja ei ole hyväksyttävä ministeriöllä, mutta niitäkin koskee velvollisuus ilmoittaa uusista hinnastoista vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Valitusmenettelyt

Valitus- ja hyvitysmenettelyistä säädetään Posten Norgen toimiluvassa, jonka mukaan valitusmenettelyiden on oltava yksinkertaisia, toimivia ja mahdollistettava valitusasioiden käsittely kohtuullisessa ajassa. Posten Norgen on vuosittain tehtävä selkoa PT:lle valitusten määrästä ja niiden käsittelystä.

Saksa

Markkinatilanne

Saksan postimarkkinoita koskien erityistä keskustelua on herättänyt Deutsche Postia koskeva arvonlisäveropoikkeus ja korkealle asetettu minimipalkka, jonka kilpailijat ovat katsoneet suojelevan Deutsche Postin asemaa. Ennen markkinoiden täyttämistä avaimista kilpailuolosuhteita kehitettiin ns. D-lupien avulla, joiden haltijat saivat tarjota myös vain yleispalvelun tarjoajalle varattujen palveluiden painorajan alittavia palveluita eräin edellytyksin. Vuoden 2007 lopulla maassa toimi aktiivisesti noin 850 palveluntarjoajaa, joista suurin osa oli pieniä paikallisia toimijoita. Suuremmat alueelliset toimijat ovat usein sidoksissa saksalaisiin julkaisijoihin, jotka ovat tulleet osoitteellisten jakeluiden markkinoille. Valvovan viranomaisen selvityksen mukaan uusien palveluntarjoajien osuus postilähetysten volyymin laski vuonna 2008 alle 10 prosenttiin kokonaismäärästä. Deutsche Postin merkittävimpiä kilpailijoita kansallisella tasolla ovat Alankomaiden TNT ja PIN Group, jotka vuoden 2008 alussa tavoittivat 90 prosenttia Saksan kotitalouksista omien verkkojensa tai alueellisten ja paikallisten yhteistyösopimusten kautta.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Saksassa postitoimintaa sääntelee vuoden 1997 postilaki (Postgesetz). Lain tarkoituksena on postisektorin sääntelyn kautta edistää kilpailua, sekä taata asianmukaiset ja riittävät palvelut koko liittotasavallan alueella. Postilain yhdeksi sääntelytavoitteeksi on asetettu yleispalvelun tarjoaminen koko liittotasavallan alueella kohtuullisin hinnoin. Saksan postimarkkina on vapautettu kilpailulle 1. tammikuuta 2008 alkaen. Postilain lisäksi merkittäviä säädöksiä ovat yleispalvelusta annettu asetus (Post-Universalendienstleistungsverordnung) ja hintasääntelyä koskeva asetus (Post-Entgeltregulierungsverordnung). Lisäksi postitoiminnan harjoittajien oikeuksista ja velvollisuuksista on säädetty asetuksella (Post-Dienstleistungsverordnung). Kansallinen

valvontaviranomainen on Bundesnetzagentur, jonka valvontatehtäviin kuuluu postitoiminnan lisäksi sähkö-, kaasu-, ja telemarkkinoiden, sekä rautatietoiminnan valvonta.

Kolmannen postidirektiivin (2008/6/EY) voimaantulo ei ole vielä aiheuttanut toimenpiteitä kansallisen lainsäädännön tasolla. Saksan postilainsäädäntö vastaa suurimmilta osin direktiivin vaatimuksia. Tarkennuksia, lisäyksiä tai muutoksia lainsäädäntöön joudutaan kuitenkin mitä luultavimmin tekemään postilain säännöksiin liittyen yleispalvelun tarjoajan rahoitukseen, yleispalveluvelvoitteen seurantaan, postiverkkoon pääsyyn, valitusmenettelyihin ja postipalvelun tarjoajien tietojenantamisvelvollisuuteen.

Yleispalvelun ala

Yleispalvelun laajuudesta säädetään postilaissa ja -asetuksessa. Saksan liittohallituksella (Bundesregierung) on toimivalta liittopäivien (Bundestag) ja liittoneuvoston (Bundesrat) suostumuksella määrittellä asetuksella yleispalvelun laajuus. Yleispalvelu ei voi olla toimilupaa edellyttävän postipalvelun määritelmää laajempi. Yleispalveluun kuuluvaksi voidaan määrittellä vain välttämättömiksi katsottavia palveluita. Yleispalvelun määritelmän on vastattava teknisen ja sosiaalisen kehityksen myötä muuttuvaa kysyntää. Lisäksi edellytetään, säädettävän yleispalvelun minimivaatimuksista, joihin kuuluu erityisesti postiverkon lähetyks- ja vastaanottopisteiden laatua ja laajuutta koskevat ominaisuudet sekä yleispalvelun hinnoittelua koskevat kriteerit. Yleispalvelun laajuudesta säädetään asetuksessa yleispalveluasetuksessa (Universaldienstleistungsverordnung). Asetuksen mukaan yleispalveluna on oltava saatavilla enintään kaksi kilogrammaa painavien kirjeiden välitys, enintään 20 kilogrammaa painavien postipakettien välitys sekä sanoma- ja aikakauslehtien välitys. Asetuksen mukaan yleispalveluun on kuuluttava kirjelähetysten toimittaminen kirjattuna tai vakuutettuna, postiennakkolähetysten toimittaminen ja pikälähetyspalvelu. Asetuksessa on erikseen rajattu yleispalvelun ulkopuolelle lähetykset, joiden käsittely niiden sisällön tai ulkoisten mittojen takia edellyttää erityisiä toimia. Samoin yleispalvelun ulkopuolelle on rajattu vaaral-

listen lähetysten toimitus ja rikoslain vastaisen tai rasistisen sisällön toimittaminen.

Postiasetuksessa säädetään verraten yksityiskohtaisesti postipalveluilta edellytettävistä laadusta. Asetuksessa on erilliset pykälät koskien kirjeiden, pakettien ja sanoma- ja aikakauslehtien välitystä. Näistä kirjeiden välitystä koskeva laatusääntely on yksityiskohtaisin käsittäen koko postiverkon laajuutta koskevaa sääntelyä. Laatusääntelyssä säädetään toimipaikkojen vähimmäislukumäärästä ja edellytetään vähintään yhtä kiinteää toimipaikkaa jokaisessa yli 4000 asukkaan kunnassa. Kaupunkialueilla jokaisella asiakkaalla tulisi lähtökohtaisesti olla korkeintaan kahden kilometrin matka kiinteään postin toimipaikkaan. Asetuksessa on säädetty pakollisesta yhteistoiminnasta paikallisviranomaisten kanssa ennen toimipaikkojen sijaintia koskevien muutosten täytäntöönpanoa. Vastaavaa sääntelyä on lisäksi kirjelaatikoiden sijoittelusta. Vuositasolla 80 prosenttia lähetyksistä on toimitettava lähetystä seuraavana työpäivänä ja 95 prosenttia viimeistään tätä seuraavana työpäivänä. Postipaketeista 80 prosenttia on vuositasolla toimitettava kahden työpäivän sisällä postituksesta.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja toimitukset

Saksan postilain mukaan toimitusvaaditaan enintään yhden kilogramman painoisten kirjelähetysten välittämiseen. Toimitusvaaditaan kuitenkin kuriiripalveluiden harjoittamiseen. Sääntelyviranomainen myöntää toimitusluvun kirjallisesta hakemuksesta, jossa on määriteltävä se alue, jolla toimitusluvanvaraista toimintaa on tarkoitus harjoittaa. Toimituslupa on lain mukaan myönnettävä, mikäli sen epäämiselle ei ole laissa mainittua perustetta. Lain 6 §:n mukaan toimituslupa ei saa myöntää mikäli olosuhteet osoittavat että toimitusluvun haltijalla ei ole sellaista tehokkuutta, luotettavuutta, eikä sellaista erityisosaamista, joita toimitusluvun mukaisen toiminnan harjoittaminen edellyttää; yleinen järjestys tai turvallisuus vaarantuisi toimitusluvun edellyttävän toiminnan käynnistämisen johdosta; tai toimitusluvun hakija on merkittävässä määrin kykenemätön tarjoamaan sellaiset työolosuhteet, jotka ovat yleisiä toimitusluvan-

varaisella sektorilla. Toimituslupa edellyttämättömien postipalvelujen tarjoajan on rekisteröidyttävä.

Yleispalvelun tarjoajaa ei ole Saksassa nimetty. Tähän mennessä Deutsche Post on suostunut tarjoamaan kaikkia yleispalveluun kuuluvia palveluita. Deutsche Postilla on lisäksi velvollisuus ilmoittaa vähintään kuusi kuukautta etukäteen, mikäli se aikoo luopua jonkin yleispalveluun kuuluvan palvelun tarjoamisesta, tai esim. palvelusta jollakin maantieteellisellä alueella. Mikäli Deutsche Post päättäisi luopua jonkin yleispalveluun kuuluvan palvelun tarjoamisesta, olisi kansallinen sääntelyviranomainen velvollinen varmistamaan yleispalvelun tarjonnan järjestämisen. Postilain mukaan valvontaviranomaisen on ilmoitettava virallisessa lehdessä, jos yleispalvelua ei joltakin osin tarjota edellytetyllä tavalla tai se epäilee näin voivan tapahtua. Ensi vaiheessa mikä tahansa postiyrittäjä voi kuukauden sisällä ilmoituksesta tarjoutua yleispalvelun tarjoajaksi ilman korvausta. Mikäli yksikään yritys ei ilmoittaudu, valvontaviranomainen voi asettaa yleispalveluvelvoitteen sellaiselle toimitusluvanhaltijalle, jolla on määrävä markkina-asema kyseisen palvelun alueella. Käytännössä vain Deutsche Post on määrävässä asemassa millään yleispalveluun kuuluvalla markkinalla. Laki mahdollistaa myös tarjouskilpailun järjestämisen yleispalvelun tarjonnan varmistamiseksi, mikäli velvoitteen asettaminen ilman lisäkorvausta ei olisi kohtuullista.

Postiverkkoon pääsy

Postilaki velvoittaa määrävässä asemassa olevan palveluntarjoajan myöntämään muille toimijoille pääsyn postiverkkoon. Postiverkkoon pääsy on myönnettävä ehdoin, joita sääntelyviranomainen pitää kohtuullisina. Kohtuullisuuden arvioinnissa lähtökohtana on vähittäishinta vähennettynä kustannussäästöillä. Tammikuussa 2008 hinnoittelukontrolli muuttui ennakkollisesta jälkikäteiseksi ja Deutsche Post korotti kustannusperustein myönnettäviä alennuksia 8-26 prosenttiin vähittäishinnasta. Samalla se pienensi alennusten saantiin oikeuttavia määrävaitimuksia. Deutsche Postilla on lisäksi velvollisuus tarjota kilpailijoille pääsy postilokero-

järjestelmään. Postinumerojärjestelmää koskien ei ole erityistä sääntelyä ja postinumero-tietokanta on kaikkien saatavilla ja käytettävissä. Deutsche Post on velvollinen tarjoamaan kilpailijoiden käyttöön osoitteenmuutoksia koskevan tietokantansa kohtuullista ja etukäteen hyväksyttävää korvausta vastaan. Määräävässä asemassa olevalla palveluntarjoajalla on myös velvollisuus määrätyn edellytyksin lisensoida kilpailijoidensa käyttöön jakeluketjun yksittäisiä osia erikseen, mikäli tämä on taloudellisesti kohtuullista.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Hintasääntely on voimassa määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen kirjälähetysten suhteen. Postilain mukaan kaikkien luvanvaraisten palveluiden hinnat on hyväksyttävä valvovalla viranomaisella etukäteen, mikäli luvanhaltija on määräävässä asemassa. Valvova viranomainen voi käyttää hinnoittelun tarkastelussa kahta mallia. Se voi ensinnäkin tarkastella eri palveluiden hintoja erikseen ja arvioida niiden kustannustehokkuutta. Toinen käytössä oleva malli on hintakattomenettely, jossa viranomainen arvioi tuottavuuslaskelmien avulla hintojen keskimääräistä tasoa eri palveluita yhdistävässä hintakorissa. Valvontaviranomainen arvioi hinnastoja kuluttajahintaindeksiin ja tehokkuusvaatimukseen pohjautuvan mallin mukaan. Hinnoittelun vaatimuksiin kuuluu myös se, että ylihintaa, alennuksia tai syrjivää hinnoittelua ei saa käyttää, ellei siihen ole lakiin perustuvaa velvoitetta tai perusteltua syytä. Tammikuusta 2008 alkaen velvollisuus hyväksyttää hinnat etukäteen ei koske enää yli 50 lähetyksen massapostituksia, mutta niitäkin koskee jälkikäteinen hintavalvonta.

Valitusmenettelyt

Postiasetus edellyttää, että asiakkaiden käytössä on nopeat ja tehokkaat valitusmenettelyt oikeuksiinsa pääsemiseksi. Viime kädessä asiakas voi viedä asian valvontaviranomaisen käsiteltäväksi. Lisäksi yleispalveluasetuksen mukaan kenellä hyvänsä on oikeus esittää valvontaviranomaiselle keinoja yleispalvelun laatuvaatimusten täyttämisen varmistamiseksi.

si. Valvontaviranomainen on velvollinen antamaan tällaiseen esitykseen vastauksen.

Belgia

Markkinatilanne

Belgian kansallinen postiyritys on De Post-La Poste. Toistaiseksi kilpailun kehittyminen on vielä ollut hidasta johtuen De Post-La Posten voimakkaasta ankkuroinnista yhteiskunnassa muun muassa erittäin laajan yleispalvelun kautta. Markkinoiden vapauttaminen on nähty Belgiassa haasteelliseksi erityisesti yleispalvelun rahoituksen turvaamisen näkökulmasta. De Post-La Poste ja paikalliset poliitikot ovat peräänkuuluttaneet riittävän rahoituksen turvaamisen tärkeyttä ja yhdenvertaisten olosuhteiden turvaamista sääntelyn keinoin. Täyttä postipalvelujen liberalisointia ei odoteta tapahtuvaksi ennen vuoden 2011 alkua. Belgian postilainsäädäntöä ollaan uudistamassa kolmannen postidirektiivin implementoinnin edellyttämällä tavalla. Hallituksen esitystä laadittaessa ei kuitenkaan vielä ole ollut saatavissa tarkkaa tietoa niiden säännösten sisällöstä, joilla direktiivi aiotaan saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Postitoiminnan sääntelystä ja valvonnasta vastaa Belgiassa Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie (BIPT). Postisektorin kehittämistä koskevat tärkeimmät säännökset sisältyvät artikloihin 129-154 eräiden julkisten yhtiöiden kehittämisestä annetussa laissa.

Yleispalvelun ala

Postin yleispalveluun kuuluvat seuraavien lähetyksien välittäminen: korkeintaan kaksi kilogrammaa painavat kirjälähetykset, korkeintaan 10 kilogrammaa painavat pakettilähetykset ja korkeintaan 20 kilogrammaa painavat muista jäsenvaltioista lähetetyt pakettilähetykset. Lisäksi yleispalveluun kuuluu lähetyksien välittäminen kirjattuna tai vakuutettuna. Yleispalvelu käsittää sekä kansalliset että rajat ylittävät palvelut. Postitoimintaan liitty-

vien velvoitteiden lisäksi De Post-La Postella on eräitä muita julkisia palveluita koskevia velvoitteita. Nämä liittyvät eräisiin rahoitus- ja eläkkeenmaksupalveluihin, postimerkkien myyntiin, sekä sanoma- ja eräiden aikakauslehtien toimittamiseen alennettuun hintaan. Kilpailun kehittymättömyyden on arvioitu osittain johtuvan laajennetun yleispalvelun tuomasta vahvasta yhteiskunnallisesta asemasta. Yleispalvelun turvaaminen markkinoiden vapauttamisen jälkeen nykyisessä laajuudessa on herättänyt paljon keskustelua Belgiassa. Yhtenä ratkaisuna yleispalvelun turvaamiseksi on ollut esillä toimilupaehtojen tiukentaminen. Keskustelun taustalla on osittain ollut myös huoli De Post-La Posten kilpailukyvyyn turvaamisesta.

Postilain mukaan jokaisessa kunnassa on oltava yksi palvelupiste ja järjestettävä vähintään yksi keräily, kuljetus ja jakelu vähintään viitenä päivänä viikossa. Yleispalvelun laatua koskee lisäksi Belgian valtion ja De Post-La Posten välinen sopimus. Sopimuksen mukaan vähintään 95 prosenttia lähetyksistä on toimitettava aikataulun mukaisesti, ja vähintään 97 prosenttia korkeintaan päivän myöhässä.

Yleispalveluvollisuuden asettaminen ja toimitukset

Belgian postisääntely edellyttää postitoiminnan harjoittajalta toimilupaa tai ilmoituksen tekemistä. Toimilupaa edellytetään yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden tarjoamiseen siltä osin kuin ne eivät ole De Post-La Postelle varattuja. Pelkkä ilmoitus riittää yleispalveluun kuulumattomien postipalveluiden tarjoamiseen. Tällaisia palveluita ovat erityisesti pikakirje- ja kuriiripalvelut. Toimilupaedellytys ja ilmoituksenvaraisuus koskevat myös jakeluketjun yksittäisiä osia koskevia palveluita.

Yleispalvelun rahoitus

Yleispalvelu rahoitetaan pääosin varattujen palveluiden tuotoilla. Lisäksi lainsäädäntö mahdollistaa erityisen korvausrahan perustamisen. Lainsäädännön perusteella toimiluvan haltijat De Post-La Poste mukaan lukien voidaan velvoittaa suorituksiin korvausra-

hastolle. Toistaiseksi tähän vaihtoehtoon ei ole kuitenkaan turvauduttu. Varattuihin palveluihin kuuluu enintään 50 grammaa painavien kirjelähetysten välittäminen hinnalla, joka on enintään 2,5-kertainen ensimmäisen painoluokan kirjeille. Lisäksi kirjattujen kirjeiden välitys hallinnollisessa ja oikeudellisessa viestinvälityksessä on varattu De Post-La Postelle yleisen edun ja järjestyksen suojaamisen perusteella.

Postiverkkoon pääsy

Belgian postilaissa ei ole säännöksiä koskien pääsyä De Post-La Posten postiverkkoon. Mahdollisesti neuvoteltavien verkkoonpääsösopimusten on kuitenkin oltava syrjimättömiä. Sääntelyviranomaisella ei ole erityistä roolia verkkoon pääsyn sääntelyssä, mutta valvontaviranomainen on kuitenkin toivonut verkkoon pääsyä koskien läpinäkyvyyden lisäämistä.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Postilain mukaan hintojen on oltava kohtuullisia ja mahdollistettava kaikille käyttäjille palveluiden käyttäminen. Hinnoittelun on oltava kustannussuuntautunutta, läpinäkyvää ja syrjimätöntä. Hintojen on lisäksi oltava yhdenmukaiset koko Belgian alueella. Velvoitteet koskevat ainoastaan yleispalveluina tarjottavia palveluita. Postilaissa todetaan, ettei edellä sanottu estä tekemästä yksittäisiä hintasopimuksia, joissa otetaan huomioon sopimukseen kuuluvien palveluiden määrä ja laatu. Kustannussuuntautuneen hinnoittelun toteamiseksi yleispalvelun tarjoajan on kustannuslaskennassaan vähintäänkin eriteltävä kukin varattuihin palveluihin kuuluva palvelu toisistaan ja ei-varatuista palveluista. Lisäksi julkisten yhtiöiden kehittämisestä annetussa laissa on tarkempia säännöksiä kustannusten kohdentamisesta erityisesti useille palveluille yhteisten kustannusten kohdentamisesta. Pääsääntönä on kustannusten kohdistaminen alkuperäisen kustannuspaikan mukaan.

Valitusmenettelyt

Toimiluvanvaraisten ja ilmoitustenvaraisten palvelujen tarjoajia koskee velvollisuus

ilmoittaa asiakkaalle mahdollisuudesta valit-
taa kuluttaja-asiamiehelle, mikäli asiakkaan
ja postin välillä ei päästä ratkaisuun vali-
tusasiassa. Asiakasvalitukset käsittelee eri-
tyinen postisektoriin erikoistunut kuluttaja-
asiamies. Valvontaviranomainen ei käsittele
asiakasvalituksia.

Alankomaat

Markkinatilanne

Yleispalvelun tarjoajan TNT Postin kilpai-
lijoiden osuus postilähetysten kokonaisvo-
lyymistä oli 14 prosenttia vuonna 2008.
Alankomaiden hallitus vapautti 1 huhtikuuta
2009 kilpailun. Hallitus oli asettanut vapaut-
tamisen viimeiselle vaiheelle ehtoja, joiden
se katsoi täyttyneen riittävässä määrin. Ehdot
koskivat yhdenvertaisten toimintaolosuhteiden
varmistamista naapurivaltioiden Saksan
ja Iso-Britannian kanssa erityisesti arvoni-
säveron, ja työlainsäädännön turvaamisen
suhteen. Alankomaiden postimarkkina on
verraten kilpailtua. Tämä johtuu osittain pos-
timarkkinan suhteellisesta avoimuudesta jo
ennen täyttä liberalisointia sekä osittain
maantieteellisten olosuhteiden edullisuudesta
postitoiminnan järjestämiselle. Vuonna 2000
poistettiin TNT:n arvonnisäveropoikkeus
muita kuin varattuja palveluita koskien, jon-
ka jälkeen markkinoille tulivat toimijat
Sandd ja Selekt Mail. Niiden yhteenlaskettu
toimitusvolyymi on vuoteen 2008 mennessä
kasvanut 700 miljoonaan osoitteelliseen lähe-
tykseen vuodessa. Tämä on 13 prosenttia ko-
ko osoitteellisten lähetysten markkinasta.
Markkinoiden vapauttaminen lykkääntyi
useampaan otteeseen ennakoidusta ja kilpai-
levat toimijat pitivät hallituksen toimintaa ja
siitä aiheutunutta sääntelyepävarmuutta ni-
iden kannalta kohtuuttomana, koska ne olivat
markkinoiden vapauttamista ennakoiden teh-
neet merkittäviä investointeja jakeluverkos-
tojensa kehittämiseen. Kesäkuussa 2008 Se-
lekt Mail ja Deutsche Postin omistama World
Net valittivat Euroopan komissiolle, koska
katsoivat postimarkkinoiden avaamista pitki-
tettävän ainoastaan TNT:n intressissä, eikä
yleispalvelun rahoituspohjan turvaamiseksi.
Selekt Mail ja World Net pitivät tätä postidi-
rektiivin vastaisena. TNT:n kilpailijoista

Sandd ja Selekt Mail ovat kehittäneet oman
valtakunnallisen jakeluverkon. Sandd ja Se-
lekt Mail toimivat ennen kaikkea hitaan kul-
jetuksen, ja pienten kustannusten markkinoil-
la. TNT on tuonut markkinoille oman vas-
taavan palvelun saavuttaakseen takaisin
markkinaosuutta. TNT on tehnyt kilpailijoi-
den kanssa sopimuksen postin edelleenlähe-
tyspalvelusta.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Alankomaissa postitoimintaa sääntelee
postilaki (Postwet) ja sen nojalla annettu pos-
tiasetus.

Yleispalvelun ala

Postilain mukaan asianomainen ministeri
määrää läpinäkyvää menettelyä noudattaen
määräämättömäksi ajaksi postiyhtymien,
jonka velvollisuutena on yleispalvelun tai
yleispalvelunoson tarjoaminen. Yleispalve-
luun kuuluu kirjeiden ja painotuotteiden vä-
littäminen kahden kilogramman painorajaan
asti ja postipakettien välittäminen 10 kilo-
gramman painorajaan asti yhdenmukaisin
hinnoin. Lisäksi yleispalveluun kuuluu mas-
salähetysten toimittaminen 50 gramman pai-
norajaan asti ei-yhdenmukaisin hinnoin, pos-
tilokeroiden vuokraaminen ja sellaisten kor-
keintaan seitsemän kilogrammaa painavien
postilähetysten välittäminen, jotka sisältävät
pääasiassa sokeainkirjoituksella painettua
tekstiä. TNT:n vuosikertomuksen mukaan
Alankomaiden postilaki ei velvoita TNT:tä
välittämään yli 50 grammaa painavia massa-
lähetyskäsittelyä tai osoitteettomia lähetyskäsittelyä.

Alankomaissa postilaissa säädetään varsin
tarkasti yleispalvelun laatuvaatimuksista.
Postilain mukaan yleispalvelun tarjoajan on
suoritettava keräily ja jakelu vähintään kuu-
tena päivänä viikossa. Keräily suoritetaan tä-
hän tarkoitetuista kirjelaatikoista, tai muista
keräilypisteistä, ja jakelu kaikkialle Alanko-
maidan alueella. Yleispalvelun tarjoajan on
kyettävä toimittamaan vähintään 95 prosent-
tia yli yön toimitettavaksi jätetyistä kirjeistä
vastaanottajalle lähetystä seuraavana posti-
päivänä. Postilaissa säädetään varsin tark-
kaan postiverkon laajuutta koskevista laatu-
vaatimuksista. Yleispalvelun tarjoajalla on

sen mukaan oltava vähintään 2000 palvelupistettä joista vähintään 902:ssa on oltava täysi palveluvalikoima. Lisäksi kohdassa on asetettu tarkempia vaatimuksia toimipisteiden sijoittelua koskien. Näiden vaatimusten mukaan muun muassa vähintään 95 prosentilla asukkaista on oltava saatavilla täysi palveluvalikoima viiden kilometrin etäisyydellä kotipaikastaan.

Yleispalveluvollisuuden asettaminen ja toimitukset

Postilain mukaan TNT:n velvollisuutena on yleispalvelun tarjoaminen Alankomaissa. Yleispalvelu määritellään tarkemmin postiasetuksessa, jossa on määritelty varatun palvelun ala. Postitoiminnan harjoittaminen ei edellytä toimilupaa, mutta postitoimijoiden on rekisteröidyttävä. Lainsäätäjän käsityksen mukaan yleiset postitoiminnan järjestämistä koskevat vaatimukset riittävät takaamaan palvelun vähimmäislaatustandardin.

Yleispalvelun rahoitus

Postilaissa säädetään järjestelyistä yleispalvelun rahoituksen turvaamiseksi. Sen mukaan yleispalvelun tarjoaja voi puolen vuoden sisällä kalenterivuoden päättymisestä hakea valvontaviranomaiselta kompensatiota, mikäli yleispalvelun tarjonta kalenterivuodelta on aiheuttanut nettokustannuksia palveluntarjoajalle. Nettokustannus jaetaan kaikkien postitoimijoiden kesken maksettavaksi niiden vuotuisen liikevaihdon mukaan. Kompensatiota myönnetään kuitenkin vain siltä osin kuin nettokustannus on riittävällä tavalla kyetty näyttämään toteen. Nettokustannuksen laskemisessa otetaan huomioon yleispalvelun tarjoamisesta postitoimijalle aiheutuvat edut, mukaan lukien immateriaaliset edut, kuten markkinointihyöty. Lain mukaan asetuksella voidaan tarkemmin säätää nettokustannuksen laskemisesta, kuten kustannusten kohdistamisesta yleispalveluun kuuluvien ja kuulumattomien palveluiden välillä.

Postiverkkoon pääsy

Postiyritys, joka omistaa valtakunnallisen viitenä päivänä viikossa toimivan jakeluver-

kon, on velvollinen tarjoamaan jakeluverkkoon myös muiden postiyritysten käyttöön. TNT:llä ei ole velvollisuutta myöntää alennuksia postiverkkoon pääsystä. Valvontaviranomainen on itse asiassa korostanut, että sen käsityksen mukaan verkkoonpääsyn hinta on käytännössä alennus, joten sikäli kuin se koskee yleispalvelua, on alennusten samoin kuin muiden ehtojen oltava yhdenmukaisia, kustannusperusteisia ja läpinäkyviä. TNT:n on lisensoitava kilpailijoille pääsy postilokeröjärjestelmään kohtuullisin, objektiivisesti perustelluin sekä syrjimättömin ehdoin ja hinnoin. Pääsy postinumerojärjestelmään ja osoitteenmuutostietokantoihin on oltava pyynnöstä asiakkaiden ja kilpailijoiden käytössä kohtuullisen ajan sisällä pyynnön esittämisestä ja kustannusperusteista maksua vastaan. Pyyntöjen on liityttävä postilähetysten toimittamiseen.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Yleispalveluiden hinnoittelun on oltava kustannusperusteista, läpinäkyvää ja syrjimättöntä. Hinnoittelu ei saa muodostua postipalvelujen käyttämisen esteeksi kansalaisille. Hinnoittelua valvotaan lisäksi siten, että valvontaviranomainen on asettanut yleispalvelun perustaksan, jota TNT voi muuttaa vain kuluttajahintaindeksin muutoksen verran. TNT:n on saatettava ehdotetut hintamuutokset valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi. TNT voi sen oman käsityksen mukaan neuvotella erityishintoja ja -ehtoja isoille asiakkaille, mikäli ne täyttävät kustannusperusteisuuden, läpinäkyvyyden ja syrjimättömyyden vaatimukset.

Iso-Britannia

Markkinatilanne

Iso-Britannian kansallinen postitoimija on hallituksen kokonaan omistama Royal Mail. Osoitteellisten lähetysten määrä on yli eurooppalaisen keskiarvon, mutta vuosittaiset lähetysmäärät ovat kääntyneet laskuun. Vaikka Iso-Britannian postimarkkina on vapautettu täysin kilpailulle 1 tammikuuta 2006 alkaen, hallitsee Royal Mail yhä perinteisten kirjelmähetysten markkinoita. Esimerkiksi

vuosina 2007 – 2008 Royal Mail toimitti 99 prosenttia kaikista osoitteellisista kirjelähetuksista. Kilpailu on kehittynyt esimerkiksi yrityspostin keräily- ja lajittelun markkinalla, jolla Royal Mailin markkinaosuus on noin 60 prosenttia ja sen kilpailijoista suurimmat markkinaosuudet ovat UK Mail:lla ja TNT:llä.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Postitoimintaa koskeva peruslaki on vuoden 2000 Postipalvelulaki (Postal Services Act). Postitoimintaa valvova viranomainen on Postcomm (The Postal Services Commission). Postcommin tehtävä on yleispalvelun saatavuuden turvaaminen Iso-Britanniassa. Postcommin tulee lisäksi varmistaa kaikkien postitoimijoiden, mukaan lukien yleispalvelun tarjoaja Royal Mail, asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen koko Iso-Britanniassa. Edellä mainittujen lisäksi Postcommin tehtävänä on yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden määrittely.

Yleispalvelun ala

Yleispalvelun sisällön määrittely on Postcommin vastuulla. Viimeksi kesäkuussa 2004 Postcomm listasi ne palvelut, joita Royal Mailin on tarjottava yleispalveluna kohtuulliseen ja kiinteään hintaan. Listauksen mukaan yleispalveluna on tarjottava priority ja non-priority kirjelähetykset, jotka painavat enintään kaksi kilogrammaa. Tätä yleispalvelua vastaa Royal Mailin ensimmäisen ja toisen luokan kirjepalvelu. Yleispalveluna on tarjottava myös sellaiset standardipakettilähetykset, jotka painavat enintään 20 kilogrammaa. Listauksen mukaan yleispalvelut tulee olla mahdollista lähettää kirjattuna tai vakuutettuna. Näiden postidirektiiviä vastaavien yleispalveluiden lisäksi Postcomm on edellyttänyt eräiden yritysmassapostitusten tarjoamista yleispalveluna. Iso-Britanniassa ei ole ollut vain yleispalveluvelvolliselle postiyritykselle varattuja palveluita 1 tammikuuta 2006 alkaen. Kaikki toimiluvan nojalla toimivat postiyritykset voivat kerätä ja jakaa kaikkia postipalvelutuotteita kaikille asiakkaille.

Postilain mukaan yleispalvelun tarjonta edellyttää vähintään yhden keräilyn ja yhden jakelun järjestämistä jokaisena työpäivänä, lukuun ottamatta sellaisia maantieteellisiä olosuhteita, jotka Postcomm katsoo poikkeukselliseksi. Lisäksi edellytetään, palveluita tarjottavan kohtuulliseen ja yhdenmukaiseen hintaan koko Yhdistyneiden Kuningaskuntien alueella. Lähetysten lähettämisen kirjattuna tulee olla mahdollista kohtuulliseen hintaan. Royal Mailin toimiluvassa on säännelty erittäin yksityiskohtaisesti edellytetystä toimitusvarmuudesta eri lähetyslajeja koskien. Toimitusvarmuudessa pysymistä varmistamaan on määrätty portaittaisesta sanktiojärjestelmästä.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Kirjeiden välittäminen paikasta toiseen edellyttää toimilupaa. Luvanvaraisuus ei kuitenkaan koske vähintään 350 grammaa painavien kirjeiden välitystä, eikä tätä pienempien kirjeiden välitystä, mikäli siitä peritään vähintään yhden punnan suuruinen maksu. Postcomm voi asettaa edellä tarkoitettun toimiluvan myöntämisen ehtona luvanhaltijalle velvollisuuden tarjota yleispalvelua. Lisäksi Postcomm voi asettaa yleispalvelun tarjoamiselle tarkempia ehtoja. Royal Mailin lisäksi toimilupa on myönnetty noin 30 postiyritykselle. Royal Mailin toimiluvassa säädetty ehdot ovat muita kattavampia mm. hinnoittelua ja palvelulta edellytettävää laatua koskien. Royal Mailin lisäksi muiden postitoimijoiden on täytettävä tietyt vähimmäisehdot saadakseen toimiluvan. Muille toimijoille asetetut toimilupaehdot koskevat erityisesti kuluttajien oikeuksien turvaamista, edelleen lähetystä ja tietojen antamista Postcommille.

Yleispalvelun rahoitus

Tilikaudelta 2007 – 2008 yleispalvelu aiheutti Royal Mailille 100 miljoonan punnan vuotuisen tappion. Royal Mail on tuonut yleispalvelun rahoituspohjan turvaamiseksi voimakkaasti esille, että yleispalvelun määritelmää olisi kavennettava siltä osin kuin yleispalveluvelvoite on postidirektiivin edel-

lyttämää laajempi. Lisäksi Royal Mail on tuonut esille, että tukku tuotteen hintasääntelyä tulisi purkaa. Postcommin käsitys on Royal Mailin näkemyksistä poiketen ollut, että merkittävin syy Royal Mailin taloudellisen tuloksen heikentymisestä johtuu siitä, ettei Royal Mail ole kyennyt saavuttamaan asetettuja tavoitteita tehokkuuden parantamisessa.

Postiverkkoon pääsy

Iso-Britanniassa on vuodesta 2001 alkaen säännelty pakollisesta pääsystä Royal Mailin postiverkkoon. Verkkoon pääsystä on määräykset toimilupaehdoissa. Kolmansien osapuolten velvollisuutena on neuvotella postiverkkoon pääsyn ehdoista Royal Mailin kanssa. Mikäli neuvotteluissa ei päästä tulokseen, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää Postcommilta postiverkkoon pääsyn ehtojen määrittelyä. Ensimmäinen verkkoon pääsyä koskeva sopimus neuvoteltiin vuonna 2004 Royal Mailin ja UK Mailin välillä. Läpinäkyvyyden ja tasapuolisuusperiaatteiden nojalla tätä sopimusta on myöhemmin käytetty pohjana verkkoon pääsyä koskevissa sopimuksissa useiden muiden postitoimijoiden sekä isojen asiakkaiden kanssa. Sopimuksia verkkoon pääsystä on lisäksi tehty ehdoin, joissa hinnoittelu on perustunut alueellisten keskihintojen laskemiseen. Valta-kunnallisista ja alueellisista verkkoon pääsyä koskevista sopimuksista on olemassa myös malleja, joissa operaattorit toimivat Royal Mailin agentteina, millä on vaikutusta arvonnäköalaveron määrään. Postcomm on ainoana EU-valtiona säännellyt etukäteisestä minimihintaerosta verkkoon pääsyyn liittyvien tukku tuotteiden ja tukku tuotetta vastaavien vähittäistuotteiden välillä osana vuosien 2006-2010 hintasääntelyohjelmaa. Huhtikuussa 2006 Royal Mail perusti erityisen tukkutoimijan, joka hallinnoi Royal Mailin verkkoon pääsyä koskevia sopimusneuvotteluita. Postcomm on ilmoittanut harkitsevansa tasapuolisen kohtelun vaatimuksen asettamista verkkoon pääsyä koskeviin sopimuksiin. Tasapuolisuusvaatimuksen etuina on nähty sen etukäteinen varmistaminen, ettei Royal Mail suosi omia tuotteitaan kilpailijoiden kustannuksella.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Postipalveluiden hinnoittelusta säädetään Royal Mailin toimiluvassa erittäin yksityiskohtaisesti. Royal Mailille on määritelty hintamarginaali, joka tulee vähintään olla verkkoon pääsyn tukku tuotteen ja tukku tuotetta vastaavan vähittäistuotteen välillä.

Valitusmenettelyt

Postcommilla on kuluttajansuojalain (Consumers, Estate Agents and Redress Act) nojalla velvollisuus säätää toimiluvan haltijoita koskevista valitusmenettelyistä. Postcomm on syyskuussa 2008 julkaissut voimassa olevat ohjeet kuluttajavalitusten käsittelystä. Ohjeiden mukaan jokaisella toimiluvan haltijalla on oltava läpinäkyvät, yksinkertaiset ja kustannuksiltaan kohtuulliset menettelyt asiakasvalitusten käsittelemiseksi. Valitusten tekeminen on oltava mahdollista sekä kirjallisesti että suullisesti. Ohjeissa todetaan myös, että menettelyn on sovellettava myös sellaisten valitusten käsittelyyn, joissa valittaja ei voi esittää juurikaan todistusaineistoa. Iso-Britanniassa on syyskuuhun 2008 asti toiminut erityinen postialaan keskittynyt kuluttajaelin (Postwatch). Sen toiminta on kuitenkin siirtynyt yleiselle itsenäiselle kuluttajaelimelle (Consumer Focus), jonka tehtäviin kuuluu erityisesti postiyrittäjien asiakkaiden edunvalvonta yleisellä tasolla, mutta se voi auttaa myös yksittäisissä tapauksissa, esimerkiksi mikäli valituksen käsittely postiyrittäjien kanssa ensi vaiheessa ei ole johtanut tulokseen.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Postimarkkinoiden kehitys

Voimassa oleva laki tuli voimaan vuoden 2002 alusta. Lain säätämisen jälkeen postitoimialalla ja muun viestinvälityksen toimialalla on tapahtunut olennaisia muutoksia.

Postitoiminnan toimialan ja harjoitetun liiketoiminnan luonne on muuttunut. Perinteisen postitoiminnan merkitys on vähentynyt samalla, kun logistiikan ja kokonaispalvelun rooli on kasvanut. Postitoimintaan kytkeytyy muu pienlähetyksen jakelutoiminta sekä näi-

hin liittyvät lisäpalvelut. Toiminnan kehittämisessä korostuvat yritysten ja yhteisöjen asiakastarpeet. Entistä enemmän on tarpeen luoda palvelukokonaisuuksia, joissa yhdistyvät fyysinen ja sähköinen viestintä sekä erilaiset liitännäispalvelut. Toimialaa muuttaa myös kilpailu erilaisten viestintävälitysmuotojen kesken. Postitoiminnan sisällä syntyvällä kilpailulla on vaikutuksia, mutta koko toimialan kannalta keskeistä on kehittää toimintaa siten, että ala säilyy kilpailukykyisenä suhteessa muihin viestinvälitysmuotoihin. Postitoiminnan toimiala on myös kansainvälistynyt nopeasti. Suuret valtioiden omistamat postiyrietykset ovat laajentaneet toimintaansa muihin maihin eri tavoin. Lisäksi kansainväliset kuriiri- ja logistiikkayrietykset haakeutuvat uusille markkinoille liiketoimintamahdollisuuksien avautuessa.

Perinteisen postipalvelun ja sähköisten palveluiden yhdistämisestä on jo jossain määrin kokemuksia. Yleispalvelun tarjoaja Itella Oyj on järjestänyt kokeilun, jossa fyysisen postin jakelua yhdistetään sähköiseen viestintään siten, että viesti toimitetaan vastaanottajalle kahdella tavalla. Kokeilussa toimitaan vastaanottajien vapaehtoisen suostumuksen nojalla. Kaksipäiväistä fyysistä jakelua täydennetään kokeilussa välittämällä kirjelähetyksiä postin saajille sähköisessä muodossa. Laajakaistan levitessä myös tällainen toimintamalli voi olla yhä useamman ulottuvilla ja sitä voidaan hyödyntää tilanteissa, joissa on olemassa perusteet poiketa viisipäiväisestä jakelusta. Sähköistä viestintää voidaan käyttää myös osana viisipäiväistä jakelua vastaanottajan ja lähettäjän suostumuksella.

Tietoyhteiskuntakehitys ja sähköisen viestinnän raju lisääntyminen vaikuttavat olennaisesti postitoiminnan kehitykseen. Postiverkossa välitettävien osoitteellisten kirjelähetysten volyymit ovat lähteneet laskuun. Suomessa kirjevolyymi kasvoi hieman vielä vuonna 2008, mutta väheni vuonna 2009 seitsemän prosenttia. Kehityksen oletetaan jatkuvan. Tele-, pankki- ja vakuutusyritysten laajamittainen siirtyminen sähköiseen viestintään alentaa lähetysmääriä merkittävästi. Julkisen vallan ja viranomaisten pyrkimykset sähköisen viestinnän lisäämiseen vaikuttavat omalta osaltaan lähetysvolyymien kehitykseen. Postitoiminnan kannalta olennaista on

myös sanoma- ja aikakauslehtien tilaajamäärien kehitys, vaikka lehtien jakelu ei lain soveltamisalaan sisällykään. Sanomalehtien levikkikehitys on laskevaa. Aikakauslehtien levikit ovat pysyneet nykyisellä korkealla tasolla. Osoitteettomien lähetysten määrä puolestaan on kasvussa. Postilähetysten lähettäjäasiakkaiden kysynnän ohella ratkaisevaa on myös postin vastaanottaja-asiakkaiden, erityisesti yksittäisten kansalaisten, toimintatapojen muutokset.

Liikenne- ja viestintäministeriön postipalvelujen tasoa mittaavan seurantatutkimuksen mukaan suomalaisten selkeä enemmistö pitää maamme postitoimintaa korkeatasoisena. Seurantatutkimusta on tehty vuodesta 1996 lähtien ja koko ajan suomalaisten käsitykset postitoiminnasta ovat olleet erittäin myönteisiä. Ajoittaisista lievästä vaihteluista huolimatta varsinkin yksityishenkilöiden arviot ovat pysyneet vakaina. Selvityksen mukaan toiminnan luotettavuus, laatu ja ammattitaito arvostetaan korkealle sekä yritys- että yksityisasiakkaiden taholta. Vastaavansuuntaisia tuloksia on myös saatu Itella Oyj:n markkinatutkimuksissa.

Edellä kuvatusta toimintaympäristön muutoksesta johtuen on välttämätöntä tarkastella postitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä kokonaisuudessaan uudelleen. Tämä on tarpeen, jotta voidaan turvata postitoiminnan kehitysedellytykset ja palvelukyky tulevaisuudessa.

2.3.2 Lain soveltamisala

Tällä hetkellä postipalvelulakia sovelletaan postipalvelujen ja postiyrietyksen yleispalvelun tarjoamiseen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että sääntelyn piirissä ovat osoitteellisia kirjelähetyksiä ja yleispalveluun kuuluvia pakettilähetyksiä koskevat palvelut. Soveltamisalasta on nykyisellään suljettu pois lehtien jakelu, pienimuotoinen kirjelähetysten jakelu- ja kuljetustoiminta, elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan liittyvä posti-toiminta, kuriiripalvelut sekä muut kuin yleispalveluun kuuluvat pakettipalvelut.

Soveltamisalan määrittely on lähtökohtaisesti osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi ja toimivaksi postipalveluiden tarjonnan varmistamisessa. Soveltamisalaa ei ole tarpeen muuttaa, mutta eräitä täsmennyksiä sovelta-

misalasäännöksiin on tarpeen harkita, jotta säännökset vastaisivat paremmin markkinoiden nykytilaa ja tulkintaongelmilta vältyttäisiin.

Lehtijakelu ei nykyisellään kuulu lain soveltamisalaan, vaikka se liittyy läheisesti postitoiminnan harjoittamisen kokonaisuuteen. Lehtijakelun on perinteisesti katsottu kuuluvan perustuslain turvaaman sananvapauden piiriin. Lehtijakelun ottamista postilainsäädännön piiriin on arvioitu sekä aiemman postitoimintalain että voimassa olevan postipalvelulain säätämisen yhteydessä. Lehtien julkaisutoiminnan katsotaan kuuluvan perustuslain turvaaman sananvapauden piiriin. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotoissa (PeVL 14/1993 vp, PeVL 28/2000 vp) on pidetty sananvapauden kannalta ongelmallisena, että oikeus jaella lehtiä olisi riippuvainen viranomaisen päätöksestä.

Pakettien osalta lain soveltamisala on ongelmallinen siltä osin, että sääntelyn piirissä ovat vain yhden postiyrityksen lain kriteerit täyttävät pakettilähetykset. Vastaavia pakettipalveluita on merkittävässä määrin tarjolla myös erilaisten kuriiri-, kuljetus- ja logistiikkayritysten toimesta. Lain soveltamisalan laajentamista käsittämään kaikki pakettipalvelut ei voida kuitenkaan pitää lain tavoitteisiin nähden oikeasuhteisena. Soveltamisalan laajentaminen toisi pakettipalveluja tarjoaville yrityksille lisää hallinnollista taakkaa sekä osin päällekkäistä sääntelyä muun kuljetuslainsäädännön kanssa ilman, että palvelujen käyttäjät siitä hyötyisivät. Pakettipalveluja ei kuitenkaan voida kokonaan jättää lain soveltamisalan ulkopuolelle, koska direktiivissä myös pakettipalvelut on sisällytetty yleispalveluun, jonka tarjonta pitää turvata. Tästä syystä on perusteltua edelleenkin rajata lain soveltamisala vain yleispalveluun kuuluviin pakettipalveluihin. Lisäksi yleispalvelun sisältöä koskevaa sääntelyä tulee täsmentää siten, että yleispalveluun kuuluvan paketin määrittely on selkeä.

2.3.3 Postipalvelujen tarjonta

Nykyisen lain mukaan toimilupaa tarvitaan kaikkeen postitoiminnan harjoittamiseen. Soveltamisalan rajauksesta johtuen käytän-

nössä kuitenkin toimilupa vaaditaan vain kirjepalveluiden tarjoamiseen tilanteessa, jossa postiyritys on muu kuin yleispalvelun tarjoaja. Tällä hetkellä ainoa toimiluvan haltija on Itella Oyj. Suomen Suoramainonta Oy:lle myönnettiin toimilupa rajoitettuun postitoimintaan vuonna 1997, mutta yhtiö ei aloittanut toimiluvan mukaista postitoimintaa ja toimilupa on rauennut. Postipalvelulain voimassaoloaikana uusia toimilupahakemuksia ei ole tehty.

Postitoiminnan yhteiskunnallisen merkityksen ja siihen liittyvien luottamuksellisen viestin suojaan liittyvien näkökohtien vuoksi postitoiminnan harjoittaminen on säädetty toimiluvanvaraiseksi. Vaikka postitoiminnan toimintaympäristö on rajussa muutoksessa, toiminnan harjoittamisen perusteissa ei ole tapahtunut sellaista muutosta, joka edellyttäisi toimilupajärjestelmästä luopumista. Myös direktiivi mahdollistaa toimilupakäytännön jatkamisen. Olennaista kuitenkin on, että toimiluvan myöntäminen tapahtuu oikeusharkintaisesti laissa mainittujen kriteerien pohjalta. Myöntämismenettelyn tulee myös olla mahdollisimman kevyt ja nopea. Tästä syystä on syytä arvioida uudelleen sitä, mikä taho toimiluvan myöntää. Lisäksi tulee harkita toimiluvan myöntämisedellytyksiä ja toimilupaan liittyviä hallinnollisia menettelyjä koskevien säännösten täsmentämistä.

Voimassa olevan lain 6 §:ään on sisällytetty listaus seikoista, joista voidaan toimiluvassa antaa määräyksiä. Itella Oyj:n toimiluvassa yhtiölle on asetettu velvollisuus tarjota koko maan kattavaa yleispalvelua. Tämän lisäksi yhtiö on velvollinen välittämään myös ulkomaisia postilähetyksiä Suomeen ja Suomesta lähetettyjä postilähetyksiä ulkomaille Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja EY:n lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Toimiluvassa on todettu, että valtio ei ole velvollinen suorittamaan postipalvelun tarjoajalle korvausta postitoiminnan harjoittamisesta. Lisäksi toimilupa sisältää määräyksiä toiminnan lainmukaisuudesta, toimiluvan siirrosta ja valvonnasta. Toimilupa on voimassa 31 joulukuuta 2021 saakka.

Lain ehtojenantovaltuus on varsin väljä, jolloin toimilupaviranomaisen on nykyisin mahdollista sisällyttää toimilupaan laajasti erilaisia velvollisuuksia, jolla on merkittäviä

vaikutuksia postiyrityksen toimintaan. Kaikkiin toimilupiin voidaan sisällyttää yleispalveluvelvollisuuteen liittyviä ehtoja. Lähtökohtana tulisi kuitenkin pitää sitä, että toimiluvassa voitaisiin asettaa vain sellaisia velvollisuuksia, jotka täydentävät lain säädöksiä ja tai sen nojalla annettuja säädöksiä. Ehtoja tulisi sisällyttää toimilupaan vain tarvittaessa. Myöskään lainsäädännön kanssa päällekkäin olevia ehtoja ei tulisi asettaa. Uudelleentarkastelu on perusteltua myös siksi, että direktiivi sisältää säännöksiä siitä, millaisia velvollisuuksia voidaan asettaa toisaalta yleispalvelun tarjoajalle ja toisaalta muille postiyrityksille.

2.3.4 Yleispalvelu

Postidirektiivissä ja voimassa olevassa laissa on turvattu postitoiminnan yleispalvelu eli säädetty postipalvelujen vähimmäistaso, jonka tulee olla kaikkien käyttäjien saatavilla tasapuolisin ehdoin koko maassa. Yleisellä tasolla yleispalvelulla tarkoitetaan yleisesti ja laajalti käytettyjä perusluontoisia palveluita, joita jokin yritys velvoitetaan tarjoamaan kaikille palvelua haluaville käyttäjille hyvälaatuisena ja kohtuullisin hinnoin. Palvelu määritellään yleispalveluksi, jos se on olennainen yleiselle hyvinvoinnille, enemmistöasukkaista käyttää sitä, sen jakelua varten on tehtävä verkostoinvestointeja sekä palvelua pidetään tarkoituksenmukaisena ja välttämättömänä. Yleispalveluiksi lasketaan tyypillisesti postipalvelujen lisäksi esimerkiksi myös televiestintä- ja energiapalvelut.

Voimassa olevassa laissa on säädetty, että koko maassa tulee olla tarjolla postipalvelujen yleispalvelua, joka käsittää 1) vastaanottajalle osoitettujen enintään kahden kilon painoisten kirjelähetysten ja enintään kymmenen kilon painoisten postipakettien välityspalvelun, 2) maahan saapuvien lähetysten osalta kuljetus- ja jakelupalvelun enintään 30 kilogrammaan asti sekä 3) kirjattujen ja vakuutettujen lähetysten palvelun. Yleispalveluun kuuluvat edellä mainitut sekä kotimaan että ulkomaanpalvelut.

Voimassa olevassa laissa säädetään edelleen, että yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Postipalveluiden

käyttäjillä tulee olla mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetystyksiä postiyrityksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen. Yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräily ja jakelu jokaisena työpäivänä.

Postipalvelulain 5 §:ssä on määritelty yleispalvelun laatustandardit. Sen mukaan yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähettykset, jotka on jätetty postiyrityksen välitettäväksi ja seuraavana työpäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä seuraavana työpäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään toisena työpäivänä. Laki sisältää myös säännökset yhteisön sisäisen ulkomaanpostin jakamisesta direktiivin säännösten mukaisesti.

Yleispalvelun tarjoajaksi on nykyisin toimiluvassa nimetty Itella Oyj, joka tarjoaa yleispalvelua osana posti- ja muun jakeluliiketoiminnan kokonaisuutta. Itella Oyj tarjoaa säännellyn yleispalvelun lisäksi merkittävässä määrin erilaisia postituotteita ja -palveluita sekä muita jakelu-, kuljetus- ja logistiikka-palveluita.

Voimassa olevan lain yleispalvelun määritelmää on tulkittu erilaisin tavoin. Esimerkkinä tästä on Viestintäviraston 13 lokakuuta 2009 antama päätös Itella Oyj:n yleispalvelutuotteiden hinnoittelusta, josta päätöksen saaja on valittanut hallinto-oikeudelle. Valitus kohdistuu muun ohella Viestintäviraston tulkintaan yleispalvelun sisällöstä. Lisäksi määritelmällä on merkitystä arvonlisäverodirektiivin soveltamisessa, kuten edellä kohdassa 2.2.1 on kuvattu. Tästä syystä onkin perusteltua täsmentää nykyistä määrittelyä.

Yleispalveluvelvoitteen säätämisen tarkoituksena on turvata käyttäjille kohtuuhintainen postitoiminnan peruspalvelu tasapuolisen ehdoin. Voimassa olevan lain yleispalveluvelvoitteella turvataan erityisesti yksittäisen kuluttajan tai kuluttajaan rinnastettavissa olevan pienyrityksen postipalvelujen saatavuus. Yksittäisten kansalaisten lähettämien kirjeiden osuus kokonaisvolyymistä on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2009 lähetetyistä kirjeistä yksittäisten kansalaisten lähettämiä kirjeitä ja kortteja, joiden kuljetusmaksu on maksettu postimerkillä, oli yhdeksän prosenttia. Vastaavasti 2009 noin 91 prosenttia

kirjelähetyksistä oli yritysten ja muiden yhteisöjen lähettämiä. Yrityspostin välittäminen perustuu pääosin lähettäjäyritysten postipalvelun tarjoajan kanssa tehtyihin erillisiin sopimuksiin ja maksu tapahtuu erikseen sovitulla maksutavoilla käteismaksun sijaan. Lisäksi palvelutaso on voitu sopia erikseen ja lähettämiseen voi liittyvä erilaisia lisäpalveluita. Lähetysten vastaanottajina yksityishenkilöt sen sijaan ovat merkittävä enemmistö. Lähetetyistä kirjeistä 88 prosenttia on suunnattu yksityishenkilöille lopun 22 prosentin vastaanottajan ollessa yritys tai yhteisö.

Tämän perusteella voidaan sanoa, että yksittäisen kansalaisen kannalta olennaisinta on, että yleispalvelussa taataan direktiivinkin edellyttämällä tavalla viisipäiväinen jakelu, mikä luo edellytykset myös muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postilähetysten sekä lehtien säännöllisen jakelun. Lisäksi tärkeää on, että postin pienasiakkaan saatavilla on kohtuuhintainen kirje- ja pakettituote, joka toimitetaan vastaanottajalle kohtuullisessa ajassa. Lisäksi kansalaisen kannalta on olennaista, että kirjelähetystä voi jättää kohtuullisen matkan päässä sijaitsevaan keräilypisteeseen ja että hänellä on kohtuudella mahdollisuus hyödyntää yleispalvelua tarjoavan toimipisteen palveluita.

Tällä hetkellä kuluttajille tarjotaan yleisimpänä yleispalvelutuotteena niin sanottua 1. luokan kirjettä, joka maksetaan postimerkillä tai sitä vastaavalla käteismaksutavalla. Sähköisten viestintämahdollisuuksien lisääntyä kirjeen kulkunopeudella ei kuitenkaan ole enää samanlaista merkitystä kuin ennen. Nopeutta vaativaan viestintään käytetään pääsääntöisesti televiestintää ja sähköpostia. Vastaavasti kuluttajien vastaanottamista kirjeistä valtaosa on tiliotteita, laskuja ja markkinointiviestintää sisältäviä kirjeitä, joiden perilletulon nopeus ei ole kriittinen tekijä. Kirjeen perilletulon sijasta selvityksissä keskeiseksi tekijäksi on sanomalehden toimittamisajankohta.

Kuluttajille tarjottavia yleispalvelutuotteita vastaavat tuotteet ovat luonnollisesti myös yritysten ja yhteisöjen saatavilla. Merkittävä osa yritysten lähettämistä kirjeistä on sellaisia lähetyksiä, jonka toimitusaika on edellä mainittua 1. luokan kirjettä pidempi sekä hinta vastaavasti alhaisempi. Yritykset ovat siir-

tymässä kasvavassa määrin sähköiseen viestintään sekä hitaampien kirjepalveluiden käyttöön. Kymmenen viime vuoden aikana esimerkiksi 1. luokan kirjetuotteen kokonaiskäyttöosuus on laskenut 50 prosentista 40 prosenttiin.

Sellaiset yritykset, joiden postipalvelujen tarve on yksittäistä kuluttajaa merkittävästi suurempi, pyrkivät hyödyntämään suuria lähetysmääriä myös postilähetysten maksun määrittelyssä. Postiyritys tarjoaa yleensä sopimusasiakkailleen edullisempia hintoja kuin satunnaisille asiakkaille. Suurissa määrissä lähetettyjen postilähetysten yksikköhinta muodostuu yleensä edullisemmaksi kuin yksittäisten lähetysten, koska niiden maksuissa huomioidaan eräkoosta johtuvat kustannussäästöt sekä se, että ne saattavat ohittaa osan postilähetysten käsittelyketjua. Isompia määriä lähettävillä yrityksillä on myös satunnaisista asiakasta suurempi neuvotteluvoima postiyritykseen nähden. Myös postitoimialan kilpailu tulee kohdistumaan juuri yritysten lähettämiin kirjeisiin.

Toimintaympäristön muutoksella, erityisesti lähetysvolyymien pienenemisellä ja lisääntyvällä kilpailulla, on merkittäviä vaikutuksia yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiin. Lähetettyjen postilähetysten määrä sinänsä on maassamme tähän saakka ollut varsin korkea. Internetissä tapahtuvan etäkaupan yleistymisen on omiaan lisäämään postipalvelujen kysyntää. Paperimuotoinen viestintä on kuitenkin vähenemässä sähköisen viestinnän lisääntyessä koko ajan. Esimerkiksi vuonna 2009 kirjelähetysten kokonaisvolyymi aleni seitsemän prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Oletettavaa on, että sähköinen korvautuvuus ja volyymin aleneminen tulee jatku-

Suomen postipalvelujen markkinoihin liittyy sellaisia maantieteellisiä erityispiirteitä, jotka on huomioitava yleispalvelun tarjonnassa. Moniin muihin EU-maahan verrattuna Suomi on varsin harvaan asuttu, etäisyydet ovat pitkiä ja kaupungistumisen aste on matala. Asutus keskittyy Etelä-Suomeen, erityisesti pääkaupunkiseudulle, sekä muutamiin kasvaviin kaupunkiseutuihin. Laajat harvaan asutut alueet pitävät sisällään myös järvi- ja saaristoalueita, joilla jakelun kustannukset ovat poikkeuksellisen korkeat.

Postipalveluiden jakeluprosessin aikataulun määrää pitkälti yleispalvelun 1. luokan kirjelähetysten kulkunopeudelle asetettu yleispalvelun laatustandardi. Voimassa olevan sääntelyn puitteissa ei ole mahdollista toteuttaa olennaisia muutoksia jakeluun ja sen aikatauluun, vaikka se olisi perusteltua sekä asiakastarpeiden näkökulmasta että kustannussyistä. Sääntely rajoittaa yleispalvelun tarjoajan mahdollisuuksia sopeutua muuttuvaan markkinatilanteeseen esimerkiksi jakelutoimintaa tehostamalla ja kehittää uusia toimintamalleja esimerkiksi haja-asutusalueiden palveluun ja lähilogistiikan ratkaisuihin.

Posti- ja siihen liittyvä muu jakelutoiminta Itella Oyj:n harjoittamassa laajuudessa yhdessä yleispalveluvelvoitteen kanssa edellyttää tietyn kapasiteetin ylläpitoa. Koko maan kattavan viisipäiväisen jakelun ja toimipaikkaverkoston ylläpitämisen kustannuksista suuri osa on luonteeltaan sellaisia, että ne eivät alene samassa suhteessa volyymin alenemisen kanssa. Esimerkiksi jakelun kustannusten muodostumiseen vaikuttaa jakajien kulkema matka, eikä niinkään kannettavien lähetysten määrä. Vastaavasti toimipaikkojen ylläpidon kustannukset ovat varsin kiinteitä. Käytännössä yleispalvelun tarjonta nykyisellään edellyttää, että sitä tuotetaan osana postitoiminnan kokonaisprosessia ja palvelut hinnoitellaan siten, että alueelliset kustannuserot esimerkiksi taajaan asuttujen kaupunkiseutujen ja harvaan asutun maaseudun välillä tasataan. Arviot siitä, kuinka paljon tällaisen subvention tarve todellisuudessa on, vaihtelevat muutamasta kymmenestä miljoonasta yli sataan miljoonaan euroon. Jos posti-toimialalle lisäksi syntyy kilpailua kirjepalveluihin, on oletettavaa, että kilpailujen kirjetuotteiden hintataso alenee, millä on vaikutusta yleispalvelun tarjoajan edellytyksiin kattaa yleispalvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset tulorahoituksella.

Edellä kuvatuista syistä yleispalvelun määrittelyä, tasoa ja tarjoajan velvoitteita tulee tarkastella uudelleen siten, että yleispalvelun tuottamisen kustannuksia voidaan alentaa jossakin määrin tai ainakin hillitä kustannusten nousua ja mahdollistaa postipalvelujen kehittäminen. Lähtökohtana tulee kuitenkin olla, että palveluiden taso ei alene tavalla, joka on kohtuutonta keskimääräisen postipal-

velujen käyttäjän kannalta. Palvelutason asettamisessa tulee ottaa huomioon todellinen palveluiden käyttötarve, palveluiden käytön määrä ja merkitys käyttäjälle. Kustannussäästöjä on mahdollista löytää erityisesti muuttamalla yleispalvelun kulkunopeuden laatustandardia, mutta myös esimerkiksi tarkastelemalla toimipaikkaverkoston tiheyttä. Yritysten ja yhteisöjen lähettämän postin luonteesta johtuen voidaan pitää perusteltuna, että se rajattaisiin yleispalvelun ulkopuolelle. Lähtökohtana voidaan pitää, että postipalveluiden käyttäjinä olevien yritysten ja yhteisöjen neuvotteluvoima ja yrityspostin lisääntyvä kilpailu pitävät huolen siitä, että yrityksilläkin on mahdollista hankkia asiakastarpeitaan vastaavia kohtuuhintaisia postipalveluita. Lisäksi yritys- ja yhteisöasiakkaatkin voivat halutessaan käyttää yleispalveluun kuuluvia palveluita, mikäli se on niiden asiakastarpeiden kannalta perusteltua.

Tällä hetkellä yleispalveluvelvollisuus on asetettu toimiluvassa toimiluvan voimassaoloajaksi. Toimilupaa voidaan nykyisellään sen voimassa ollessa tietyn edellytyksin muuttaa, mutta toimilupaviranomaista ei ole velvoitettu seuraamaan palveluiden kehitystä tai arvioimaan yleispalveluvelvoitteen tarvetta uudelleen säännöllisesti. Muutetun direktiivin mukaan yleispalveluvelvollisuus tulee asettaa tarpeen mukaan joko yhdelle tai usealle toimijalle. Velvoite voi kohdistua myös vain tiettyihin palveluihin tai asiakasryhmiin. Direktiivi edellyttää myös, että yleispalveluvelvollisuutta arvioidaan uudelleen määräajoin. Nykyinen sääntely ei täytä direktiivin vaatimuksia. Sen ei myöskään voida katsoa parhaalla mahdollisella tavalla tukevan postimarkkinoiden kehitystä ja postipalveluiden käyttöä. Yleispalvelun sitominen toimilupaan on postiyrityksen kannalta jäykkä menettely. Tästä syystä yleispalveluvelvoitteen asettamisen menettelyä tulee arvioida uudelleen. Lisäksi markkinoiden seurantaa ja arviointia tulee kehittää.

Yleispalvelun keskeinen ominaisuus on palvelusta perittävän hinnan kohtuullisuus. Voimassa oleva lainsäädäntö sisältää lähtökohtaisesti direktiivin hinnoittelulta edellyttämät peruselementit. Direktiivi mahdollistaa myös yhtenäishinnoittelun käyttämisen, jonka säilyttäminen on edelleenkin perusteltua

kuluttajien yleisesti käyttämässä yleispalvelutuotteen hinnoittelussa. Yleispalvelun hinnoittelua ja sen valvonnan suorittamiseksi tarvittavan kustannuslaskennan ohjaamista koskevaa sääntelyä on kuitenkin syytä tämentää yleispalvelun määrittelyn muuttuessa tulkinnan selkeyttämiseksi. Valvovalle viranomaiselle on myös taattava riittävät mahdollisuudet puuttua yleispalvelun hinnoitteluun. Voimassa olevan lain hinnoittelua koskevia säädöksiä on tulkittu eri tavoin. Oikeuskäytäntöä ei toistaiseksi ole syntynyt, mutta edellä mainittu hallinto-oikeudessa vireillä oleva Itella Oyj:n valitus liittyy myös yleispalvelun hinnoitteluun.

2.3.5 Kilpailun edistäminen

Suomessa postitoiminta on avattu kilpailulle jo vuoden 1994 alussa voimaan tulleella postitoimintalalla. Yleispalvelua tarjoavan Itella Oyj:n kanssa kilpailevaa toimiluvanaalaista toimintaa ei ole syntynyt, joskin yhtiö toimii merkittävässä määrin muilta osin kilpailuilla markkinoilla. Suomen Suoramainonta Oy:lle myönnettiin vuonna 1997 toimilupa rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen pääkaupunkiseudulla. Yritys ei aloittanut toimintaansa ja toimilupa on rauennut.

Kilpailun kehittymättömyyteen on useita syitä, joista osa liittyy toiminnan luonteeseen ja lainsäädäntöön liittyviin ratkaisuihin.

Postitoiminta on liiketoimintaa, jossa palveluiden kustannusten muodostumiselle ovat ominaisia mittakaava-, monituote- ja tiheysedut. Mittakaavaetua saavutetaan, kun käsiteltävien volyymien ja verkoston koon kasvaessa yksikkökustannukset laskevat. Monituote-etuja syntyy, kun yksikkökustannukset laskevat tuotettaessa useamman tyyppisiä tuotteita ja palveluita. Tiheyseduilla tarkoitetaan yksikkökustannusten laskua volyymin kasvaessa kiinteässä jakeluverkostossa. Postipalveluiden tarjonta perustuu yleensä laajalle tuotanto- ja jakeluverkostolle, joten postitoimialalle näiden etujen saavuttaminen on merkittävä tekijä.

Postitoiminnan harjoittaminen paikallisesti tai alueellisesti ei välttämättä edellytä mittavia investointeja. Toisaalta silloin edellä kuvattuja kustannusetujakin voidaan saavuttaa

rajoitetusti. Valtakunnallisen laajamittaisen toiminnan harjoittaminen vaatii kuitenkin laajaa infrastruktuuria ja kapasiteetin ylläpitoa, joka omalta osaltaan nostaa alalle tulon kynnystä. Tällaisessa toiminnassa edellä kuvatut kustannusedut muodostuvat merkittäviksi.

Itella Oyj ainoana lainmukaisten postipalveluiden tarjoajana on määräävässä markkina-asemassa kirjepalveluiden tarjoajana. Itella Oyj:llä on myös muuta merkittävää liiketoimintaa lehtijakelussa ja osoitteettomien lähetysten jakelumarkkinoilla, logistiikkapalveluissa sekä sähköisessä viestintävälityksessä. Ainoana postipalvelujen tarjoajana Itella Oyj pystyy hyödyntämään asemaansa kokonaispalvelujen tarjonnassa. Yhtiön kilpailuasema on kaiken kaikkiaan vahva, koska sen postitoiminnan harjoittamiseen liittyvä osaaminen ja palveluiden taso on korkea. Postikilpailun edistämisen kannalta on keskeistä luoda edellytyksiä alalle tulolle sekä huolehtia siitä, että palvelutuotteiden ristikkäistuilla ei ole kielteistä vaikutusta kilpailuun.

Alalle tulon kynnystä nostavat myös postitoiminnan lainsäädäntöön liittyvät vaatimukset. Postipalvelulaissa kaikilta postiyrityksiltä edellytetään viisipäiväistä jakelua. Lisäksi myös muut postiyritykset kuin yleispalvelun tarjoaja tulee toimiluvassa velvoittaa noudattamaan yleispalvelun laatustandardia, ellei toimiluvaviranomainen erityisen painavasta ja perustellusta syystä toisin päättä. Lisäksi kaikkiin postiyrityksiin sovelletaan vaatimusta tarjota palveluita suomen, ruotsin ja saamen kielellä.

Postipalvelulain ohella alalle tulon kynnystä nostaa erityinen haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi kerättävästä maksusta annetun lain nojalla perittävä vero, joka muun postiyrityksen kuin yleispalvelun tarjoajan tulee maksaa liikevaihdostaan, mikäli ei harjoita postitoimintaa yleispalveluna koko maassa. Maksun suuruus riippuu toimialueen asukastiheydestä ja on alimmillaan viisi ja korkeimmillaan 20 prosenttia liikevaihdosta. Alueilla, joilla väestötiheys jää alla 250 asukasta neliökilometrillä, maksua ei peritä. Koska alalle ei ole syntynyt kilpailua, laki ei ole toistaiseksi tullut sovellettavaksi.

Edellä kuvattu verolaki nostaa omalta osaltaan alalle tulon kynnyistä. Verolain vaikutusta kilpailun syntymiseen on arvioitu myös EY:n komission Suomelle antamassa virallisessa huomautuksessa, jota on edellä kuvattu kohdassa 2.2.1. Huomautuksessaan komissio katsoo, että postipalvelulaki yhdessä edellä mainitun verolain kanssa luo markkinoille pääsyn esteitä toimijoille.

Direktiivin päätarkoituksena on postimarkkinoiden avaaminen kilpailulle kokonaan. Markkinoiden avaamisella tavoitellaan postimarkkinoiden laajenemista ja kehittymistä, postitoiminnan tehostamista sekä postipalvelujen laadun paranemista. Direktiivi edellyttää, että yksin- ja erityis oikeuksista yleispalvelun rahoittamisen muotona luovutaan. Direktiivi edellyttää myös, että yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennan läpinäkyvyttä tulee lisätä, jotta estetään palvelutuotteiden ristikkäistukien kielteinen vaikutus kilpailuun. Direktiivin mukaan postiyrityksille ei myöskään voida asettaa samanaikaisesti palvelun laatuun liittyviä ja yleispalvelun rahoitukseen liittyviä velvoitteita. Direktiivi kannustaa myös siihen, että tarvittaessa sääntelytoimin varmistetaan, että kilpailevilla postiyrityksillä on avoin ja syrjimätön pääsy posti-infrastruktuurin tiettyihin osiin. Varsinaista verkkoon pääsyn hintasääntelyä direktiivi ei kuitenkaan edellytä.

Voimassa olevaa lainsäädäntöä tulee tarkastella näiden direktiivin edellytysten valossa. Uudessa lainsäädännössä tulee huolehtia siitä, että postiyrityksille ei aseteta yleispalveluvelvollisuuden kanssa päällekkäisiä velvollisuuksia tilanteessa, jossa niillä on velvollisuus osallistua yleispalvelun kohtuuttomien nettokustannusten korvaamiseen. Tällaisia ovat muun ohella palvelun tasoon liittyvät velvollisuudet. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että lainsäädännöllä varmistetaan kaikkien postiyritysten pääsy esimerkiksi postinumero- ja osoitejärjestelmään. Postidirektiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa avoin ja syrjimätön pääsy tämänkaltaisiin infrastruktuurin osiin ja yleispalvelun piirissä tarjottaviin palveluihin, jos se on tarpeen käyttäjien edun suojelemiseksi tai tehokkaan kilpailun edistämiseksi. Tässä vaiheessa alalle tulon kynnyistä alennetaan keventämällä muiden kuin yleispalvelun tarjoajan velvolli-

suuksia ja säätämällä pääsystä tiettyihin infrastruktuurin osiin. Yleispalvelun tarjoajalla on määrävän markkina-aseman yrityksenä velvollisuus tarjota muille yrityksille palveluita kilpailulainsäädännössä edellytetyin tavoin. Tällöin sen toiminta tulee myös kilpailuviranomaisten valvottavaksi, mitä on pidettävä tässä vaiheessa riittävänä kilpailun edistämisen kannalta. Kilpailutilanteen kehitystä tulee kuitenkin seurata ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin.

Markkinoiden tehokkaan toiminnan kannalta olennaista on, että valvovalla viranomaisella on asianmukainen toimivalta direktiivin edellyttämällä tavalla. Tämä vaatimus koskee erityisesti yleispalvelun hinnoittelun valvontaa. Uudessa sääntelyssä tuleekin turvata Viestintäviraston mahdollisuudet toteuttaa valvontatehtävänsä. Lisäksi on huomattava, että markkinoiden kehittyessä yleisen kilpailuoikeuden ja kilpailuviranomaisen rooli korostuu. Yleispalvelun tarjoajan määrävään markkina-asemaan liittyvissä kysymyksissä toimivaltainen viranomainen on Kilpailuvirasto.

2.3.6 Yleispalvelun rahoitus

Voimassa olevaan lakiin ei sisälly erityisiä säännöksiä postitoiminnan yleispalvelun rahoituksesta. Lähtökohtana on ollut, että yleispalvelua tarjotaan osana postitoiminnan kokonaisuutta ja se rahoitetaan postipalvelujen myynnistä saaduilla tuloilla. Tällä hetkellä yleispalvelun rahoitus on turvattu. Koska kilpailua kirjepalveluissa ei ole, Itella Oyj on pystynyt tältä osin määrittämään hintatasonsa kustannustensa mukaisesti siten, että toiminta on pystytty harjoittamaan kannattavasti. Nykyisen sääntelyn voimassa ollessa kilpailevien postiyritysten alalle tulo on epätodennäköistä, joten yleispalvelun rahoitus pohjan säilyttäminen edellyttää lähinnä toimintojen tehostamista kustannustason ja sitä kautta hintojen nousun hillitsemiseksi.

Postitoiminnan toimintaedellytysten muuttuessa sekä toimintaympäristön kehityksestä että direktiivistä johtuen on tarpeen yleispalvelun ylläpitämiseksi varmistaa yleispalvelun rahoitus niin, että yleispalvelua tarjoavan yrityksen taloudellinen asema säilyy riittävällä tasolla laissa säädetyn palvelun järjestämi-

seksi. Yleispalvelun taloudellisten toiminta-edellytyksiä voidaan vahvistaa toisaalta arvioimalla uudelleen yleispalveluvelvoitteiden tasoa ja toisaalta luomalla edellytyksiä sellaiselle postiyrityksen liiketoiminnan kokonaisuudelle, joka mahdollistaa yleispalvelun tarjoamisen osana postitoiminnan ja siihen läheisesti liittyvän muun jakelutoiminnan kokonaisuutta.

Samalla on kuitenkin syytä varautua tilanteeseen, jossa yleispalvelun tarjontaa ei pystytä takaamaan ilman julkista lisärahoitusta tai muita erityistoimenpiteitä. Tilannetta on kuitenkin tarkasteltava direktiivin valossa ja toimenpiteiden valmistelussa tulee noudattaa objektiivisuuden, avoimuuden, syrjimättömyyden, suhteellisuuden ja markkinoiden mahdollisimman vähäisen vääristymisen periaatteita.

Haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi säädettiin vuonna 1997 erityinen verolaki, jota on edellä kuvattu. Tarkoituksena on ollut, että kerätyt varat käytettäisiin yleispalvelua toteuttavan postiyrityksen yleispalvelusta aiheutuvien rasitteiden korvaamiseksi. Laissa säädetään vain maksuvelvollisuudesta ja maksun maksamisesta. Laissa ei ole säädetty sitä, miten ja millä edellytyksillä varoja ohjattaisiin haja-asutusalueiden postipalvelun turvaamiseen. Laki ei tähän mennessä ole tullut sovellettavaksi, koska Itella Oyj:n kanssa kilpailevaa toimintaa ei ole syntynyt. Ottaen huomioon laissa säädetyt maksun määrätymisen perusteet on epävarmaa, pystyttäisinkö tällä verolla todellisuudessa kattamaan mahdollisia korvattavia kustannuksia. Lisäksi on huomioitava, että lailla on kilpailuvaikutuksia, joita on selvitetty aiemmin.

Direktiivi mahdollistaa yleispalveluun kuuluvien palvelujen hankinnan julkisena hankintana direktiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Yleispalveluun kuuluvien palveluiden turvaamista julkisena hankintana ei voida pitää perusteltuna, koska se on toimintatapa hallinnollisesti raskas eikä välttämättä tuota palvelujen käyttäjien kannalta parasta mahdollista lopputulosta.

Direktiivissä on myös esitetty vaihtoehtoja yleispalvelun kustannusten kattamiseksi tilanteessa, jossa yleispalvelun tarjonnasta aiheutuneet nettokustannukset muodostavat

kohtuuttoman taloudellisen rasitteen yleispalvelun tarjoajalle. Jäsenvaltio voi ottaa käyttöön järjestelmän, jolla myönnetään yleispalvelun tarjoajalle korvaus julkisista varoista tai järjestelmän, jossa yleispalveluvelvoitteiden nettokustannukset jaetaan palvelun tarjoajien ja/tai käyttäjien kesken. Tämäntyyppisen lähestymistavan voidaan arvioida soveltuvan julkista hankintaa paremmin suomalaisille postipalvelujen markkinoille.

Kohtuuttomien nettokustannusten korvaaminen ei ole direktiivin mukaan ensisijainen keino varmistaa yleispalvelun tarjonta, mutta tällaiseen tilanteeseen on syytä varautua. Uuden sääntelyn tulisi kuitenkin olla sellaista, että kustannukset tulevat käytännössä korvattavaksi vain poikkeustapauksessa ja objektiivisin perustein. Eriyisen valtion talousarvion ulkopuolisen korvausrahaston perustamisesta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Vastaava menettely voidaan järjestää esimerkiksi sisällyttämällä tarvittaessa valtion talousarvioon määräraha kustannusten korvaamiseksi ja esimerkiksi kerätä vastaava summa postiyrityksiltä. Lähtökohtana kuitenkin on, että muiden postiyritysten velvollisuus osallistua kustannusten korvaamiseen syntyy vasta sitten, kun todellinen tarve korvaukseen voidaan osoittaa. Maksuvelvollisuuden tarkemmista perusteista tulisi tällöin säätää erikseen avoimuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteita noudattaen.

2.3.7 Postilähetysten vastaanotto, välittäminen ja jakelu

Postiyrityksillä on palveluvelvollisuus eli niillä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetys voimassa olevaa maksua vastaan toimilupansa ja toimintusehtojensa mukaisesti postin saajalle. Tätä perussäännöstä ei ole tarpeen muuttaa.

Postin saajan näkökulmasta postilähetysten vastaanottoon liittyvät seikat ovat olennaisia. Lisäksi jakelun järjestämisellä on merkittävä kustannusvaikutus postiyritykselle. Jakelun järjestäminen perustuu postiyrityksen suunnitteluun, jossa sovitetaan yhteen postiyrityksen toiminnalliset ja taloudelliset näkökohdat, postinsaajien tarpeet sekä jakelun muut olosuhteet. Voimassa olevassa laissa lähtökohta on, että pientaloihin kirjelähettykset tu-

lee jakaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajasta. Kerrostaloissa kirjelähetykset jaetaan rakennukseen asiakaskohtaisena jakeluna eli käytännössä postiluukkuihin. Tätä perussääntelyä ei ole tarpeen muuttaa.

Kerrostaloalueilla vallitseva jakelutapa on nykyään jakelu postiluukkuihin. Eräissä kiinteistöissä on siirrytty postinsaajien toivomuksesta niin sanottuun lokerikkojakeluun eli postilähetykset jaetaan keskitetysti rakennuksessa sijaitsevaan lokerikkoon asuntojen postiluukun sijasta. Lokerikkoon jakelulla on mahdollista nopeuttaa postinjakajan työtä ja näin saada aikaan kustannussäästöjä. Huomattavaa on myös, että siirtyminen lokerikkojakeluun ei estä toteuttamasta sanomalehtien varhaisjakelua tai mainosjakeluita postiluukkuun.

Postinjakelu pientalo- ja haja-asutusalueilla perustuu pääsääntöisesti postilaatikkojen ryhmittelyyn eli postinsaajien laatikot ovat yhtenäisissä ryhmissä siten, että postinsaajan matka postilaatikon on kohtuullinen. Ryhmittelyjä on postiyrityksen aloitteesta vuosien varrella toteutettu asteittain ja kehitys jatkuu. Käytännössä nykyisin postilaatikon sijoittelun määrittelee yleispalvelun tarjoaja ja sijoittelua ohjaavat Viestintäviraston postinjakelun järjestämisestä antamat valtakunnalliset ohjeet ja suositukset. Osassa tapauksissa muutos on aiheuttanut vastustusta ja laatikkojen uudelleensijoittelu on riitautettu. Useimmat erimielisyydet on pystytty ratkaisemaan neuvotteluteitse. Vuosittain Viestintävirastossa on tullut vireille harvoja riita-asioita, jotka koskevat postiyrityksen jakelusuunnitelmaa. Kuntien rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi on päätynyt vuosittain muutamia tapauksia. Riitatapauksia on ratkottu Viestintäviraston ohjeiden ja suositusten valossa. Viestintäviraston ohjeet ja suositukset eivät ole luonteeltaan sitovia. Koska kyse on kuitenkin postinsaajan kanalta merkittävästä asiasta, on Viestintävirastolle syytä antaa valtuudet antaa asiassa sitovia määräyksiä.

Voimassa oleva laki ohjaa ottamaan huomioon jakelutavan määrittelyssä paikalliset olosuhteet, postin saajan henkilökohtaiset erityistarpeet ja muut tarkoituksenmukaiset

perusteet. Käytännössä tätäkin ovat ohjanneet Viestintäviraston ohjeet ja suositukset Näihin on sisältynyt muun ohella suositus postilähetyksen jakelusta liikuntaesteisille ja yli 75-vuotiaille. Kuten edellä on jo todettu, nykyisten ohjeiden ja suositusten sijaan Viestintäviraston tulisi voida antaa jakelutavan määrittelystään sitovia määräyksiä. Lisäksi on perusteltua, että viittaus liikuntaesteisyyden ja korkean iän huomioon ottamisesta nostettaisiin lain tasolle.

Postin jakelua ja postilaatikon sijoittamista koskevia riitoja ratkaistaan osin Viestintävirastossa ja osin kunnissa rakennusvalvontaviranomaisen toimesta. Viestintävirasto käsittelee jakelusuunnitelmaa koskevat valitukset ja kuntatasolla ratkaistaan yksittäisen laatikon paikkaa koskevat riidat. Käytännössä tämä on osoittautunut hallinnollisesti raskaaksi menettelyksi, koska samasta asiasta on periaatteessa voitu valittaa kahdelle taholle. Riitojen ratkaisussa tulisikin uudistuksessa pyrkiä siihen, että postilaatikon sijoitteluun liittyvien riitojen ratkaisumenettelyt selkiytyisivät. Tämä olisi perusteltua sekä hallinnollisen taakan vähentämiseksi sekä postin saajan oikeusturvan varmistamiseksi. Säädöksiä uudistettaessa tulee huomioida, että pääsääntöisesti riitauttamisen aihe on yksittäisen postilaatikon sijainti.

Voimassa olevan lainsäädännön postipalveluiden tarjontaan liittyvät vastuukysymykset ovat peruslähtökohdiltaan toimivia. Postipalvelujen vastuusäännökset noudattavat yleisen kuljetus- ja vahingonkorvauslainsäädännön periaatteita ottaen huomioon postipalveluiden erityspiirteet. Viivästyksestä, vahingoittumisesta tai katoamisesta aiheutuvat vahingot korvataan laissa mainittuihin enimmäissummiin saakka. Käytännössä on kuitenkin ilmennyt jonkin verran tilanteita, jossa esimerkiksi on epäselvää, kenelle korvaus on maksettava tai mistä ajankohdista määräajat lasketaan. Säännöksiä tulisikin selkeyttää tältä osin. Voimassa oleva laki määrittelee korvauksen tilanteessa, jossa tavallinen kirjelähetys on viivästynyt, vahingoittunut tai kadonnut. Tällainen tilanne on kuitenkin vaikeasti todennettavissa. Vaikka säännös tulee harvoin sovellettavaksi, on se kuitenkin perusteltua säilyttää.

Postitoiminnan luotettavuuden ja sujuvuuden sekä kirjesalaisuuden turvaamiseksi on olennaista, että laissa on säännökset postilähetysten käsittelystä tilanteessa, jossa lähetystä ei ole voitu toimittaa lähetukseen merkittyyn osoitteeseen, johon lähetys tulisi lähtökohtaisesti toimittaa. Voimassa oleva laki sisältää perussäännökset lähetysten käsittelystä, mutta käytännössä on esiintynyt jonkin verran ongelmatilanteita säännösten soveltamisessa. Osoiteselvittely ja muu lähetysten perillemenon varmistamiseen liittyvä toiminta kuormittaa postipalveluprosessia merkittävästi. Tällöin on tärkeää, että säännökset ovat selkeitä ja mahdollistavat sujuvat toimintamallit, joilla varmistetaan lähetysten perilletoimittaminen ja kirjesalaisuuden säilyminen.

2.3.8 Postitoiminnan ohjaus ja valvonta sekä eräät säännökset

Postitoiminnan ohjauksesta ja yleisestä kehittämisestä vastaa voimassa olevan lain mukaan liikenne- ja viestintäministeriö. Postitoiminnan valvontatehtävä on annettu Viestintävirastolle. Lisäksi kuluttaja- ja kilpailuviranomaiset voivat puuttua postitoiminnan harjoittamiseen oman toimivaltansa puitteissa. Eri toimijoiden toimivaltasuhteissa ei ole ollut ongelmia. Postipalveluiden tarjonnan monimuotoistuessa on kuitenkin tarpeen, että eri viranomaisten välinen yhteistyö on sujuvaa. Lisäksi direktiivi kannustaa edistämään postitoimintaa valvovan viranomaisen yhteistyötä kuluttaja- ja kilpailuviranomaisten kanssa. Tämä tulisi huomioida lainsäädäntöä uudistettaessa.

Direktiivin yhtenä tavoitteena on vahvistaa valvovan viranomaisen roolia. Tästä syystä Viestintäviraston toimivaltaa koskevia säännöksiä tulee täsmentää. Käytännössä esimerkiksi Viestintäviraston mahdollisuuksia antaa sitovia määräyksiä postitoiminnan järjestämisestä koskevista seikoista tulisi vahvistaa. Lisäksi tulisi varmistaa, että viranomaisella on riittävät mahdollisuudet saada tietoja tehtävänsä toteuttamiseksi.

Postitoiminnan valvontatehtävien rahoitus on tällä hetkellä järjestetty perimällä toimiluvan haltijoilta liikevaihtoon sidottua valvontamaksua. Järjestelmä on toiminut ongelmita, eikä muutostarpeita ole.

Voimassa olevaan lakiin sisältyy luottamuksellisen viestin suoja ja vaitiolovelvollisuutta koskevat säädökset, jotka tulee säilyttää lakia muutettaessa. Varautumista koskevia säännöksiä on tarpeen tarkistaa vastaamaan muiden vastaavien yhteiskunnan toiminnan kannalta olennaisten toimintojen varautumissääntelyä. Lisäksi säännöksiä tarkistettaessa tulee huomioida tarve varautua normaaliolojen häiriötilanteisiin.

Voimassa olevassa laissa valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Viestintävirastolla puolestaan on oikeus antaa tarvittaessa määräyksiä postimerkkejä vastaavan postimaksumerkinnän käytöstä. Säännöstä tulisi uudistaa siten, että se vastaisi toimiluvan myöntäjään liittyvää uutta sääntelyä.

Pakkokeinoja ja seuraamuksia koskevaa sääntelyä voidaan pitää toimivana, eikä sitä ole tarpeen muuttaa nykyisestä. Sen sijaan uudistuksessa tulee arvioida sitä, ovatko lain valitusmenettelyitä ja muutoksenhakua koskevat säännökset riittävän selkeitä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi postilaki, jolla korvattaisiin nykyisin voimassa oleva postipalvelulaki ja sen nojalla annetut alemman asteiset säädökset. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi haja-asutusalueiden postinjakelun turvaamiseksi kerättävästä maksusta annettu laki.

Postilaki muodostaisi uuden yleisen sääntelykehiksen postitoiminnan harjoittamiselle maassamme. Tämän lisäksi lailla säädetään erityisesti EU:n postidirektiivin mukaisen yleispalvelun tarjonnasta. Uudessa postilaissa myös saatettaisiin kansalliseen lainsäädäntöön postidirektiivin muutokset sekä ne Maa-Ilman postiliiton (UPU) viimeisimmät sopimusmuutokset, joiden nojalla on tarpeen tehdä lainmuutoksia.

Tämän esityksen tavoitteena on varmistaa postin yleispalvelun tarjonta ja saatavuus koko maassa sekä edistää postitoiminnan ja erityisesti postin yleispalvelun tarjoamisen toimintaedellytyksiä. Tavoitteena on turvata postitoiminnan jatkuvuus ja sujuvuus niin kotimaassa kuin kansainvälisessäkin postiliikenteessä. Ehdotuksen tarkoituksena on luoda edellytyksiä postipalvelun hyvälaatuiselle ja kattavalle tarjonnalle siten, että asiakastarpeiden mukaisia lähetysten välityspalveluita on tarjolla koko maassa.

Uuden lain tarkoituksena on varmistaa, että koko maassa on saatavilla kohtuullisin, avoimin ja syrjimättömin ehdoin postin peruspalvelut, jotka vastaavat keskimääräisen käyttäjän palvelutarpeita. Palvelujen saatavuus varmistetaan määrittelemällä aikaisempaa tarkemmin postin yleispalvelu ja täsmenämällä yleispalvelun tarjoajan velvollisuuksia. Tämän lisäksi yleispalvelun saatavuus turvataan edistämällä yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiä siten, että yleispalvelun tarjoajalla on mahdollisuus tarjota yleispalvelua mahdollisimmin kustannustehokkaasti. Lisäksi esitykseen sisältyy mekanismi, jolla viime kädessä varmistetaan yleispalvelun tarjonta julkisin varoin, jos yleispalvelun nettokustannukset muodostuvat yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttomiksi. Lähtökohtana kuitenkin on, että yleispalvelua pystytään tarjoamaan kustannustehokkaasti ja tarjonta pystytään rahoittamaan markkinaehtoisesti.

Uuden lain tarkoituksena on yleispalvelun turvaamisen lisäksi edistää yleisesti postitoimialan ja postipalvelujen kehitystä. Uusien yritysten tuloa postimarkkinoille edistetään karsimalla postiyritysten velvollisuuksia nykyisestä ja madaltamalla näin alalle tulon kynnystä. Lisäksi säännöksillä varmistetaan, että muilla postiyrityksillä on pääsy olemassa olevan yleispalveluverkon tiettyihin osiin avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Uuden postilain soveltamisalaan ei ehdoteta muutoksia nykyiseen postipalvelulakiin verrattuna. Soveltamisalaan kuuluisivat osoitteellisten kirjelähetysten sekä yleispalvelupakettien välittäminen, kun taas lehti-jakelu jäisi edelleen soveltamisalan ulkopuolel-

le. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät edelleen myös kuriirilähtettäminen, yritysten sisäinen tai pienimuotoinen postitoiminta sekä muut pakettipalvelut kuin yleispalvelupaketit.

Postitoiminnan harjoittaminen ehdotetaan säilytettäväksi toimiluvanvaraisena toimintana. Oikeusharkintaan perustuvan toimiluvan kirjepalveluiden tarjoamiseen myöntäisi liikenne- ja viestintäministeriö. Toimiluvan sisältöä koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Toimiluvassa ei saa asettaa ehtoja, jotka johtaisivat lain kanssa rinnakkaisiin velvoitteisiin. Esimerkiksi toimipisteverkkoa tai viisipäiväistä jakelua koskevia ehtoja ei voitaisi asettaa muille kuin yleispalvelun tarjoajille.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia yleispalveluvelvoitteen asettamiseen. Nykyisin yleispalveluvelvollisuus on toimiluvassa asetettu Itella Oyj:lle. Esityksessä ehdotetaan, että velvollisuus yleispalvelun tarjontaan asetettaisiin postimarkkinoiden arvioinnin perusteella tietylle yritykselle Viestintäviraston päätöksellä. Velvollisuus voitaisiin myös jättää nimenomaisesti asettamatta, mikäli yleispalvelun piiriin kuuluvien palveluiden tarjonta olisi riittävää. Yleispalveluvelvollisuuden tarpeellisuutta ja ehtoja tulisi arvioida säännöllisin väliajoin.

Esityksessä ehdotetaan yleispalvelun alaa täsmennettäväksi nykyisestä postipalvelulain määrittelystä. Uuden määrittelyn mukaan yleispalveluun kuuluu ensinnäkin alle kahden kilogramman painoisia kirjelähettyksiä koskevien postipalveluiden pysyvä tarjonta edellyttäen, että lähetykset maksetaan yleisesti käytettävillä käteismaksutavoilla ja ne voidaan jättää postiyrityksen kuljetettavaksi keräilypisteeseen. Lisäksi yleispalveluun määriteltäisiin kuuluviksi enintään kymmenen kilogramman painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi postitoimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä. Maahan saapuvien pakettien osalta painoraja olisi 20 kilogrammaa. Yleispalveluun kuuluisivat myös edellä mainittujen lähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut. Käytännössä yleispalvelun piiriin kuuluisivat kuluttajien ja

vastaavin ehdoin yleispalvelulähetyksiä lähettävien pienten ja keskisuurten yritysten postipalvelut.

Yleispalveluvelvoitetta tarkennettaisiin nykyisestä siten, että laissa olisi nimenomaisesti määritelty palvelu, joka tulee vähintään pitää tarjolla. Vähimmäisvaatimukseksi määriteltäisiin sellaisen kirjetuotteen tarjonta, johon sovelletaan kirjeen kulkunopeutta kuvaavaa yleispalvelun laatustandardia. Käytännössä postipalvelun perustuotteen muodostaisi kirjetuote, joka on tarkoitettu perille toimitettavaksi lähettämistä seuraavana toisena arkipäivänä nykyisin käytössä olevan niin sanotun 1. luokan kirjeen sijasta. Myös yleispalvelun laatustandardia muutettaisiin. Edellä kuvatun yleispalvelun kirjetuotteen laatustandardi määriteltäisiin siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia tulee olla perillä jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena arkipäivänä. Lisäksi Euroopan yhteisön sisäiselle ulkomaanpostille asetettaisiin direktiivin mukaiset kulkunopeusstandardit.

Nykyisen postipalvelulain yleispalvelun toimipisteitä koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Yleispalvelun tarjoajalla olisi edelleenkin velvollisuus ylläpitää toimipisteitä. Esityksessä luovuttaisiin nykyisestä määrittelystä, jonka mukaan jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi toimipiste. Sen sijaan lakiin kirjattaisiin vaatimus, jonka mukaan toimipisteet on sijoitettava siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päästä vakituisesta asunnostaan. Lisäksi pykälässä luettelaisiin täsmällisemmin kriteerejä, jotka tulee ottaa huomioon toimipisteitä sijoitettaessa. Myös muun kuin kiinteän toimipisteen ylläpitäminen olisi mahdollista.

Yleispalvelun tarjoajalle ehdotetaan edelleen säädettäväksi velvollisuus järjestää lähetysten keräily ja jakelu viitenä arkipäivänä viikossa. Mahdollisuus poiketa jakelun ja keräilyn viisipäiväisyydestä ehdotetaan säilytettäväksi nykyisellään.

Postilaatikkojen sijoittamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä. Postilaatikon sijainnin määrittelyksi yleispalvelun tarjoaja. Postin saajalla säilyisi edelleen mahdollisuus valittaa postilaatikkojen sijoittelusta. Tarkoituksena on, että jat-

kossa kaikki postilaatikkojen sijoittelua koskevat riita-asiat ohjautuisivat selkeästi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistaviksi. Samalla Viestintävirastolle säädettäisiin mahdollisuus antaa määräyksiä postin jakelun käytännön järjestämisestä. Jakelua koskevia Viestintäviraston määräyksiä sovellettaisiin muihinkin kuin yleispalvelun tarjoajaan.

Yleispalveluun kuuluvien palveluiden hinnoittelua koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Yleispalvelun tarjoajan tulisi hinnoitella yleispalveluun kuuluvat postipalvelut siten, että ne ovat kohtuulliset ja sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan riippumatta. Lisäksi hintojen tulee olla kustannussuuntauneet, niiden tulee kannustaa tehokkaiseen yleispalvelun tarjontaan ja noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Yhtenäishinnoitteluvollisuus asetettaisiin koskemaan yleispalvelun peruskirjetuotetta, jolle myös asetetaan yleispalvelun laatustandardi. Lisäksi laissa annettaisiin nykyistä tarkempia määräyksiä yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennasta ja kustannuslaskentajärjestelmästä.

Esityksessä lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, joiden perusteella voidaan tarvittaessa määrittää yleispalvelun tarjonnan aiheuttamat nettokustannukset postiyritykselle, jolle on asetettu nimenomainen velvollisuus tarjota yleispalvelua. Nettokustannukset laskisi yleispalvelun tarjoajan aloitteesta Viestintävirasto. Esityksessä ehdotetaan, että yleispalvelun tarjoajalla olisi oikeus saada korvausta valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Nettokustannusten korvaamisesta päättäisi liikenne- ja viestintäministeriö Viestintäviraston laskelman pohjalta. Vastaavasti muilla postiyrityksillä on velvollisuus osallistua kustannusten korvaamiseen erikseen säädettävällä tavalla.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisin säännöksiä, joilla edistetään eri postiyritysten välistä yhteistoimintaa. Laissa säilytettäisiin velvollisuus toimittaa perille toisen postiyrityksen postiverkkoon toimitettu postilähetykset. Tämän lisäksi lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi sääntelyä, joka koskee toisen

postiyrityksen pääsyä posti-infrastruktuurin tiettyihin osiin. Uutta sääntelyä ehdotetaan postinumero- ja osoitejärjestelmän ylläpidosta ja tietojen luovutusvelvollisuudesta sekä postilokeroiden saavutettavuudesta.

Esityksessä ehdotetaan säilytettäväksi nykyisen lain lähtökohta, jonka mukaan postiyrityksellä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetysvoimassa olevaa maksua vastaan toimitilunsa ja toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa vain laissa mainituissa tapauksissa, jotka liittyvät lähetyksen sisällön haitallisuuteen tai lainvastaisuuteen. Postiyritysten tulee nykyiseen tapaan myös laatia ja julkaista toimitusehdot. Nykylaista poiketen kotitalouksille tarkoitettuja toimitusehtoja ei enää tarvitsisi hyväksyttävä Viestintävirastolla.

Jakelun toteuttamista koskevat säännökset ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisellään. Pientaloihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa huoneisto-kohtaisiin postiluukkuihin. Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa tästä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan. Jakelupaikan määrittelyssä huomioon otettavia seikkoja täydennetään siten, että henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä tulee ottaa huomioon. Lisäksi Viestintävirastolle säädettäisiin mahdollisuus antaa sitovia määräyksiä paikallisista olosuhteista, iästä, terveydentilasta tai muista ominaisuuksista johtuvista erityistarpeista.

Lakiin sisältyviä postiyrityksen vastuuta käsitteleviä pykäläitä esitetään täsmennettäväksi.

Ehdotukseen sisältyvät myös nykyistä lakia osin vastaavat säännökset, joilla on tarkoitus turvata lähetyksen perille toimittaminen ja kirjesalaisuus. Ehdotukseen sisältyvän uuden säännöksen lähtökohta on, että kirjelähetys tai postipaketti tulee toimittaa lähetykseen merkittyyn osoitteeseen. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa, jos postin saaja on tehnyt osoitteenmuutoksen eikä lähettäjän kanssa ole muuta sovittu. Ehdotus sisältää säännök-

set myös sellaisten lähetyksen käsittelystä, joita postiyritys ei ole voinut toimittaa perille (perillesaamattomat). Postiyrityksen tulee pyrkiä selvittämään perillesaamattoman lähetyksen vastaanottajan oikea osoite. Mikäli osoitetta ei voida selvittää, lähetyksen tulee palauttaa vastaanottajalle tai viime kädessä toimittaa Viestintäviraston käsiteltäväksi.

Kirjesalaisuuden turvaamiseksi lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, jonka mukaan postiyrityksellä ei lähtökohtaisesti ole oikeutta avata suljettua kirjettä. Oikeus kirjelähetyksen avaamiseen olisi Viestintävirastolla ja rajoittuisi lähinnä tilanteeseen, jossa postiyritys ei ole pystynyt selvittämään lähetyksen vastaanottajaa eikä lähettäjää lähetyksen toimittamista varten. Lisäksi Viestintävirastolla olisi oikeus avata kirje terveyden, omaisuuden tai turvallisuuden uhkaan liittyvien syiden vuoksi. Postiyritys voi avata postipaketin, jos se on vahingoittunut ja avaaminen on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnan toteamiseksi tai jos on aihetta epäillä, että se saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle ja omaisuudelle. Postipaketin avaamiseen olisi oikeus myös silloin, jos avaaminen olisi välttämätöntä paketin myymiseksi tai hävittämiseksi.

Ehdotukseen sisältyy myös pykälät postiyrityksen velvollisuudesta maksaa Viestintäviraston postitoiminnan valvontamaksua, jolla katetaan viraston tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisesta. Valvontamaksun suuruudeksi ehdotetaan 0,0024 prosenttia postiyrityksen Suomessa harjoittaman toimiluvanvaraisen postitoiminnan liikevaihdosta. Maksun tasoon ei ehdoteta muutosta nykytilanteeseen verrattuna.

Lisäksi ehdotukseen sisältyy nykyisiä säännöksiä vastaavat pykälät, jotka koskevat postitoiminnan ohjausta ja valvontaa sekä pakkokeinoja, seuraamuksia ja muutoksenhakua. Poikkeusoloihin varautumista koskevaa sääntelyä puolestaan ehdotetaan tarkennettäväksi.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia eri väestöryhmien ja kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen mukaan kotitalous käytti vuonna 2006 postimaksuihin vuosittain keskimäärin noin 28 euroa eli 1,2 prosenttia kaikista viestintämenoistaan ja 0,09 prosenttia kaikista kulutusmenoistaan. Vastaava summa vuonna 1995 oli noin 18 euroa ja vuonna 2001 puolestaan vajaa 22 euroa. Vertailuna voidaan todeta, että kotitalouden tietoliikennemenot, joihin myös postimaksut luetaan, olivat vuonna 2006 kokonaisuudessaan 859 euroa. Kotitalouksien tietoliikennemenot nousivat vuodesta 1995 vuoteen 2006 yhteensä 110 prosenttia, vastaava kasvuprosentti postimaksuissa oli vajaa 55 prosenttia.

Kotitalouksien lähettämien lähetysten määrä on vähäinen. Itella Oyj:n arvion mukaan kotitalous lähettää keskimäärin 30 kirjeviestiä ja vastaanottaa 250 kirjeviestiä vuosittain. Korteja tai kirjeitä lähetetään tyyppillisesti muutama vuodessa. Paketteja puolestaan lähetetään tätäkin vähemmän. Merkittävä osuus kotitalouksista ei lähetä paketteja ollenkaan. Vuonna 2010 niin sanotun 1. luokan kirjelähetysten postimaksu oli 0,80 euroa sekä kotimaahan että ulkomaille lähetettynä. Kotitalouksien yleisimmin käyttämä paketti-tuote on Postipaketti. Painosta riippuen sen hinta vaihtelee 8,50 eurosta kappaleelta 18 euroon kilogrammaa kohti. Hinnat sisältävät arvonlisäveroa 23 prosenttia. Postipalveluiden käytöllä ei näin ollen ole olennaista taloudellista merkitystä yksittäiselle kotitaloudelle. Palvelun hinnalla ei myöskään arvioida olevan kotitalouksien postipalvelujen kysyntää tai kulutuskäyttäytymistä ohjaavaa merkittävää vaikutusta.

Esityksellä arvioidaan olevan postipalveluiden hintatasoon kotitalouden kannalta hintojen nousua hillitsevä vaikutus. Yleispalveluun kuuluvien tuotteiden ja palveluiden hintojen tulee ehdotuksen mukaan olla kohtuullisia ja sellaisia, että kaikilla käyttäjillä on niitä mahdollista käyttää. Lisäksi yleispalveluun kuuluvan vähimmäistuotteen osalta edellytetään tasahinnoittelua. Viime kädessä kohtuuhintaiset palvelut turvataan julkisen

varoin tilanteessa, jossa nettokustannukset nousevat yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttomiksi.

4.1.2 Yritysvaikutukset

Lainsäädäntöön sopeutumisesta ja sen noudattamisesta aiheutuu yrityksille kertaluonteisia tai toistuvia liiketoiminnallisia kustannuksia. Postilainsäädännössä tällaisia kustannuksia aiheuttavat kaikille postiyrityksille esimerkiksi jakelun järjestämiseen ja kirjesalaisuuden turvaamiseen liittyvät säännökset sekä varautumisvelvollisuus poikkeusoloihin. Näiden lisäksi yleispalvelun tarjoajaan kohdistuu erityisiä velvoitteita, jollaisia ovat esimerkiksi viisipäiväinen jakelu ja postitoimipisteverkon ylläpito. Esityksellä pyritään vähentämään nykyisestä sekä kaikille postiyrityksille että erityisesti yleispalvelun tarjoajalle aiheutuvia liiketoiminnallisia kustannuksia.

Esityksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset kohdistuvat yleispalvelun tarjoajaan. Esityksen lähtökohtana on ollut arvioida yleispalvelua ja siihen liittyviä velvoitteita uudelleen siten, että yleispalvelun tarjonnan taloudelliset edellytykset säilyisivät myös muuttuvassa toimintaympäristössä. Nykyisin Itella Oyj on toimiluvassa veloitettu tarjoamaan yleispalvelua koko maassa. Ottaen huomioon markkinoiden rakenteen sekä yhtiön toiminnan laadun ja laajuuden on varsin todennäköistä, että yleispalveluvelvollisuus ainakin kirjelähetysten osalta säilyisi Itella Oyj:llä, joten seuraavassa vaikutuksia tarkastellaan Itella Oyj:n kannalta.

Yleispalveluun kuuluvien lähetysten määrittelyn sekä laatustandardin tarkistaminen mahdollistaa muutokset Itella Oyj:n prosesseihin siten, että toimintaa voidaan tehostaa ja saada aikaan kustannussäästöjä. Yleispalvelukirjeiden laatustandardin muuttaminen mahdollistaa yleisesti palveluprosessin tehostamisen sekä esimerkiksi sanomalehtien varhaisjakelun ja postin päiväjakelun yhdistämisen tarvittaessa. Muutoksella voidaan pienentää lajitteluverkoston kiinteitä kustannuksia, vähentää yötyön ja käsin tehtävän lajittelun määrää sekä tehostaa jakelua. Tämän arvioidaan saavan aikaan vähintään noin 30 – 35 miljoonan euron kustannussäästöt edellyttä-

en, että kirjevolyyymistä merkittävä osa siirtyy kulkemaan hitaammalla nopeudella uuden laatustandardin mukaisesti. Itella Oyj arvioi, että mikäli muutosta ei toteuteta, yhtiölle aiheutuu arviolta 50 – 75 miljoonan euron lisäinvestointitarve lajittelukoneiden, materiaalikäsittelyjärjestelmien sekä kiinteistöihin hankintaan liittyen. Jos toimipisteverkostoon tehdään muutoksia, ne saattavat synnyttää kustannussäästöä.

Yleispalveluun kuuluvien lähetysten määrittäminen uudelleen merkitsee käytännössä myös sitä, että yrityksille ja yhteisöille suunnatut postipalvelut, jotka perustuvat sopimukseen, eivät kuulu yleispalveluun. Näin ollen niihin ei sovelleta postilain yleispalvelun hinnoittelua koskevaa sääntelyä, vaan yleisen kilpailuoikeuden säännöksiä. Tämä mahdollistaa sen, että Itella Oyj voi hinnoitella merkittävän osan kirjepalveluistaan markkinaehtoisesti. Tämä lisää yhtiön mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa markkinaolosuhteiden mukaisesti. Itella Oyj arvioi, että nykyisestä kirjelähetysten volyyymista noin 20 prosenttia olisi muutoksen jälkeen yleispalvelutuotteita. Vastaavasti pakettilähetysten volyyymistä yleispalveluun sisältyisi kymmenisen prosenttia.

Yritykset käyttäisivät olennaisesti enemmän muita kuin ehdotuksen määritelmän mukaiseen yleispalveluun kuuluvia postipalvelutuotteita. Käytännössä yritysten käyttämien, muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hintojen muodostus tapahtuisi markkinaehtoisesti. Palveluissa ja alueille, joilla kilpailua syntyy, hintataso määräytyisi kysynnän ja tarjonnan mukaan. Muutoin palvelun tarjoajan hinnoittelua ohjaisi lähinnä yleinen kilpailuoikeus. Toisaalta on kuitenkin huomattava, että postipalveluja tarvitsevalla yrityksellä on aina mahdollisuus käyttää yleispalveluun kuuluvia palveluita, mikäli se vastaa yrityksen asiakastarpeita.

Esityksellä on vaikutuksia postiyhtymien väliseen kilpailuun ja posti- ja jakelutoiminnan markkinoiden toimivuuteen. Nämä markkinat muodostavat kokonaisuuden, josta vain osa on postilainsäädännön alaan kuuluvaa toimintaa. Lain soveltamisalaan kuuluvan osoitteellisten kirjeiden välittämisen ohella kokonaismarkkinoihin voidaan sanoa kuuluvan sanomalehtien varhais- ja viikon-

loppujakelu, sanoma- ja aikakauslehtien jakelu postin perusjakelussa ja osoitteettomien lähetysten välittäminen. Lisäksi markkinaaan voidaan katsoa kuuluviksi myös muita liitännäisiä pienkuljetuksen markkinoita. Keskeisin näistä on pakettien välittäminen, josta yleispalvelupaketit kuuluvat lain soveltamisalaan. Informaatiologiistiikkaa voidaan myös pitää merkittävänä liitännäismarkkinana postitoiminnalle.

Edellä kuvatulla posti- ja jakelutoiminnan kokonaismarkkinoilla kilpailua on merkittävässä määrin osoitteellisten kirjeiden välittämistä ja sanoma- ja aikakauslehtien päiväjakelua lukuun ottamatta. Esityksellä edistetään uusien yritysten pääsyä osoitteellisten kirjepalveluiden markkinoille karsimalla kaikkiin postiyhtymisiin kohdistuvia velvollisuuksia ja parantamalla postiyhtymien mahdollisuuksia päästä postiverkon infrastruktuuriin. Lisäksi alalle tulevia yrityksiä rasittava erityinen vero ehdotetaan poistettavaksi. Oikeusharkintainen toimilupamenettely säilyy, mutta se ei muodosta kynnystä alalle tulleelle.

Erilaisista toiminnan harjoittajista potentiaalisia alalle tulijoita ovat esimerkiksi sanomalehtien jakeluyhtiöt, erilaiset suorajakeluyritykset, lähetti- ja kuriirytykset sekä kansainväliset posti-, kuljetus- ja kuriiryhtiöt. Kilpailun syntymisessä merkitystä on myös informaatiologiistiikan yrityksillä. Itella Oyj:n koko maan kattavaa postipalveluverkosta vastaavan kilpailevan toiminnan syntymistä ei voida pitää todennäköisenä. Todennäköisempää on, että kilpailevaa toimintaa syntyy esimerkiksi alueellisesti tai tietäntyyppisissä lähetyksissä. Yksittäisten toimijoiden alalle tulon ohella yhtenä mallina on myös erityyppisten toimijoiden verkostoituminen ja yhteistyö. Mahdolliset kilpailijat pyrkivät yhdistämään erilaisia resursseja ja osaamista optimaalisen palveluvalikoiman ja synergiaetujen aikaansaamiseksi. Tällainen toimintamalli parantaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksia.

Esityksellä on vaikutuksia markkinoiden keskittymisasteeseen siten, että se vähentää Itella Oyj:n määräävää markkina-asemaa osoitteellisten kirjepalveluiden markkinoilla edellyttäen, että kilpailua syntyy. Vaikutuk-

sen laajuus riippuu siitä, kuinka paljon markkinoille tulee kilpailevia yrityksiä ja millaisia palveluita ne tarjoavat. Vertailuesimerkinä voidaan mainita Ruotsi, jossa on ollut kilpailua kaikissa postipalveluissa useita vuosia. Yleispalvelun tarjoajan markkinaosuus on noin 90 prosenttia.

Kilpailun mahdollisella lisääntymisellä on vaikutuksia Itella Oyj:n asemaan postipalvelujen tarjonnassa. Oletettavaa on, että kilpailua ei juuri synny yleispalveluun kuuluvien kirjelähetysten osalta. Kilpailu kohdistuu todennäköisesti erityisesti yritysten isoina erinä lähetettäviin osoitteellisiin kirjelähettyksiin, jotka tällä hetkellä muodostavat merkittävän osan Itella Oyj:n postitoiminnan tulonmuodostuksesta. Nämä kirjepalvelut yhdessä postilain soveltamisalan ulkopuolella olevan lehdistäjälähetysten kanssa ovat tärkeä edellytys yhtiön kyvylle tarjota myös yleispalvelua ja ylläpitää koko maan kattavaa postinfrastruktuuria. Lähetysvolyymien pieneeminen merkitsee käytännössä Itella Oyj:lle suurempaa tuottojen menetystä kuin kustannusten säästöä. Nettomenetysten suuruus riippuu kuitenkin volyymimuutoksen suuruudesta ja tarkasteltavan aikavälin pituudesta. Vastaaminen kilpailun lisääntymiseen, kysynnän rajuihin muutoksiin tai hintatason olennaiseen laskuun edellyttää toiminnan tehostamista ja muita sopeuttamistoimenpiteitä. Lisäksi tilanne on omiaan luomaan hintojen nostopaineita sellaisissa palveluissa ja alueilla, joilla kilpailua ei ole. Tämänkin vaikutuksen suuruus riippuu siitä, missä määrin kilpailua syntyy.

Posti- ja siihen liittyvä muu jakelutoiminta Itella Oyj:n harjoittamassa laajuudessa yhdessä yleispalveluvelvoitteen kanssa edellyttää tietyn kapasiteetin ylläpitoa. Näin ollen sen sopeutumiskyky rajuihin toimintaympäristön muutoksiin on lyhyellä tähtäimellä rajallinen. Esitykseen liittyikin yleispalvelun turvaamiseksi mahdollisuus, että yleispalvelun tarjoajalle korvataan yleispalvelun kohtuuttomia nettokustannuksia valtion varoista. Vastaavasti muu postiyrittäjä voidaan velvoittaa tarvittaessa maksamaan osuus esimerkiksi erityisen veron muodossa näiden kustannusten kattamiseen. Yleispalvelun tarjoajalla on siis tietyssä tapauksessa mahdollisuus kompensoida yleispalvelun kustannuksia muilta

postiyrittäjiltä kerättäviltä varoilla. Näin ollen muille kuin yleispalvelun tarjoajalle syntyy välittömiä taloudellisia kustannuksia samalla, kun yleispalvelun tarjoaja saa yritystukea. Tilannetta arvioidaan tarkemmin jäljempänä arvioitaessa vaikutuksia julkiseen talouteen.

Esityksessä ehdotetuista toimitusmenetelystä ja tiedonantovelvoitteista aiheutuu yrityksille hallinnollisia kustannuksia, joiden määrä ei kuitenkaan olennaisesti lisääny nykyiseen verrattuna.

Esityksellä on taloudellisia vaikutuksia, jotka liittyvät yrityksiin ja yhteisöihin postipalvelujen käyttäjinä. Vaikutukset ulottuvat osin myös yrityksiin, jotka tarvitsevat postitoimintaan läheisesti liittyviä jakelupalveluita, jotka eivät kuulu lain soveltamisalaan. Tällaisia yrityksiä ovat erityisesti sanoma- ja aikakauslehtien kustantajat, koska lehtijakelua tuotetaan osana postitoiminnan kokonaisprosessia ja osin erillisenä varhaisjakeluna sekä Itella Oyj:n että muiden jakelijoiden toimesta.

Kilpailun lisääntyminen postipalveluiden tarjonnassa johtaa hintatason laskuun sellaisissa palveluissa ja sellaisilla alueilla, jossa kilpailua syntyy. Lisäksi oletettavaa on, että asiakastarpeen mukainen tuotedifferointi ja palveluvaihtoehdot lisääntyvät. Kilpailun syntyminen mahdollisuudet eri alueilla ja asiakasryhmissä ovat kuitenkin erilaiset. Kilpailun oletetaan syntyvän postitoiminnan kannattavimmissa kirjetuotteissa eli suurissa määrissä postipalveluita tarvitsevien yritysasiakkaiden osalta. Asiakkaiden saavuttaman nettohyödyn suuruutta on kuitenkin vaikea arvioida.

Kilpailun hintatasoa alentavat vaikutukset eivät kohdistu kaikkiin postipalveluita käytettäviin yrityksiin ja yhteisöihin. Muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postilähetysten hinnat saattavat eriytyä esimerkiksi alueittain. Hintatason eriytyemisellä on vaikutusta erityisesti sellaisen yrityksen toimintaan, joka lähettää suuria määriä postilähettyksiä lähinnä alueille, joilla kilpailevaa jakelutoimintaa ei ole.

Lehtijakelulla on merkittävä rooli postiverkon kappalevolyymien ylläpitäjänä. Koska erilaisia jakelupalveluita toteutetaan yhteisessä verkossa, esimerkiksi kirjevolyymien

lasku luo kustannuspaineita lehtijakelulle. Toisaalta vähenevät lehtivolyymit nostavat kirjepalvelujen toteuttamisen yksikkökustannuksia tietyn peruskustannuksen ollessa kohdallisen kiinteä. Lehtien jakelutarpeet ovat erilaisia kuin esimerkiksi kirjetuotteiden. Sanomalehdille olennaista on aikaisin aamulla tapahtuva jakelu, joka on mahdollista toteuttaa seitsemänä päivänä viikossa. Tästä syystä merkittävä osa sanomalehtien jakelusta tapahtuu erillisenä postin päiväjakelusta. Aikakauslehdet tarvitsevat tyypillisimmillään jakelua kerran viikossa. Aikakauslehtien jakelu tapahtuu tällä hetkellä lähes yksinomaan postin päiväjakelun yhteydessä.

Vaikka lehtijakelu ei kuulu ehdotettuun lain soveltamisalaan, esitykseen sisältyy sääntelyä, joka edistää myös koko maan kattavan lehtijakelun ylläpitämistä. Tällaista sääntelyä ovat esimerkiksi yleispalvelun laatustandardiin liittyvät muutokset sekä sellaiset yleispalvelun tarjontaan liittyvät ehdotukset, jotka alentavat yleispalvelun tarjoamisen kustannuksia. Lehtijakelun kannalta olennaista on myös se, että yleispalvelun hinnoittelun perustana oleva kustannuslaskentajärjestelmä ja kustannusten kohdistaminen tehdään asianmukaisella tavalla siten, että lehtijakelun kannettavaksi ei tule sellaisia kustannuksia, joita se ei aiheuta.

Kilpailun syntymistä mahdollistavien ehdotusten vaikutus lehtijakeluun riippuu siitä, missä määrin Itella Oyj:n kanssa kilpailevaa toimintaa todella syntyy. Toisaalta kilpailun syntyminen alentaa omalta osaltaan lehtijakelun hintatasoa ja lisää tehokkuutta alueilla, joilla kilpailua syntyy. Toisaalta se saattaa luoda hintatason nousupaineita alueilla, joilla jakelu on ainoastaan yleispalvelun tarjoajan vastuulla.

Lehtijakelun näkymiä on käsitelty tarkemmin selvitysmies Pursiaisen selvityksessä, joka tehtiin postityöryhmän työn rinnalla (liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 14/2010).

Yleispalvelun laatustandardia koskevan sääntelyn muuttamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia koko elinkeinoelämän toimintaan, joskin yksittäisten yritysten ja yhteisöjen tilanteet ja tarpeet vaihtelevat. Suurimmille yrityksille laatustandardin muutoksesta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia,

koska ne jo nyt käyttävät hitaammin perille toimitettavia kirjetuotteita. Pienten ja keskisuurten yritysten toiminnalle ehdotetulla muutoksella sen sijaan on enemmän merkitystä, koska osa yritystoiminnan kannalta välttämättömistä viesteistä, esimerkiksi tarjousasiakirjat, välitetään 1. luokan kirjelähteyksenä. Todennäköistä kuitenkin on, että muutoksesta huolimatta postiyrietykset jatkosakin tulevat tarjoamaan postituotetta, joka toimitetaan perille seuraavana päivänä. Lisäksi sähköistä viestintää voidaan tässäkin käyttää korvaavana vaihtoehtona. Selvitysten mukaan pienissä ja keskisuurissa yrityksissä kirjoitetuista viesteistä 70 prosenttia on sähköisiä ja 30 prosenttia kirjeitä. Etä- ja posti-myynnissä nopeimman luokan lähetysten kulkunopeudella on merkitystä sekä tilaajalle että toimittajalle. Tulevaisuudessa hinta saattaa kuitenkin muodostua ohjaavaksi tekijäksi sille, millä kuljetusnopeudella lähetykset toimitetaan.

4.2 Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Esityksen valtionaloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, joudutaanko yleispalvelun kustannuksia jossakin vaiheessa korvaamaan yleispalvelun tarjoajalle valtion varoista. Postitoimintaan ei nykyisin ole osoitettu julkista rahoitusta ja siihen sovelletaan 23 prosentin arvonnalisäverokantaa. Yritysverotulojen ja arvonnalisäverotulojen ohella valtio on vuosittain saanut osinkotuloja Itella Oyj:n omistajana. Vuodelta 2007 osinkoja tuloutettiin omistajalle 39 miljoonaa euroa ja vuodelta 2008 yhteensä 10 miljoonaa euroa. Vuodelta 2009 osinkoa ei jaettu. Ei ole tarkoituksenmukaista arvioida esityksen vaikutusta siihen, miten Itella Oyj tuottaa valtiolle hyötyä tulevaisuudessa verotulojen ja osinkojen muodossa, koska yhtiöllä on merkittävässä määrin muuta toimintaa sekä Suomessa että ulkomailla ja yhtiön taloudellisen tilanteen kehittymiseen vaikuttavat monet muutkin tekijät.

Esityksessä ehdotetaan, että yleispalvelun tarjoajalle korvattaisiin valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa tälle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Arviointi tapahtuisi yleispalvelun

tarjoajan pyynnöstä Viestintäviraston tekemän nettokustannuslaskelman perusteella. Yleispalvelun nettokustannuksia ei toistaiseksi ole ollut tarpeen arvioida, koska Itella Oyj on pystynyt tuottamaan yleispalvelua kannattavasti. Itella Oyj:n liikevaihto vuonna 2008 oli 1 952,9 miljoonaa euroa ja liikevoitto 69,0 miljoonaa euroa. Vuonna 2009 yhtiön liikevaihto pieneni 1 819,7 miljoonaan euroon lähinnä taloudellisen taantumän vaikutuksesta. Liikevoitto oli 46,7 miljoonaa euroa. Yhtiön viestinvälityksen liiketoimintalueen, johon sisältyy kuluttajien postipalveluiden lisäksi yrityksille tarjottavat kirjeiden, mainosten sekä sanoma- ja aikakauslehtien jakelupalvelut sekä asiakassuhdemarkkinoinnin palvelut, liikevaihto vuonna 2008 oli 918,1 miljoonaa euroa ja liikevoitto 86,2 miljoonaa euroa. Vastaavat luvut vuonna 2009 olivat 898,7 miljoonaa euroa ja 63,5 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä tarvetta nettokustannusten korvaamiseen ei ole ja ehdotuksessa kynnys korvauksen maksamisesta on melko korkealla. Näin ollen esityksen voimaantulothetkellä on epätodennäköistä, että lain edellytykset kustannusten korvaamisesta täyttyisivät.

Pitemmällä aikavälillä sellaisen tilanteen syntyminen, jossa valtiolle syntyisi korvausvelvollisuus yleispalvelun tarjoajaan nähden, edellyttäisi markkinaolosuhteiden olennaista muutosta. Tällaisia muutostekijöitä ovat muun ohessa postikilpailun laajamittainen syntyminen, laajamittainen kirjeliikenteen korvautuminen sähköisellä viestinnällä sekä lehtijakelun olennainen supistuminen. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että valtion talousarvioon tulisi ottaa korvauksen summaa vastaava määräraha, jos korvausvelvollisuus realisoituisi. Määrärahaa vastaava summa olisi mahdollista kattaa postiyrityksiltä perittävällä erityisellä maksulla tai verolla, josta säädettäisiin erikseen. Esityksen mukaan postiyritysten toimilupaan voitaisiin sisällyttää tätä koskeva velvollisuus. Esityksen lähtökohtana siis on, että valtion lisääntyviä menoja voitaisiin kompensoida vastaavilla kasvavilla tuloilla.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta. Lain kumoamisella ei olisi vaikutusta valtiontalouteen,

koska yksikään lain mukaan maksuvelvollinen rajoitetun postitoiminnan harjoittaja ei ole aloittanut toimintaansa eikä maksusta näin ollen ole kertynyt valtiolle tuloja. Vaikka maksuvelvollisuuden piiriin kuuluvia postiyrityksiä alalle tulisikin, on oletettavaa, että tämän veroluonteisen maksun maksukertymä ei olisi merkittävä. Lain kumoamisella saattaa olla välillisiä vaikutuksia Itella Oyj:n kannattavuuteen ja sitä kautta esimerkiksi osingonjakokykyyn edellyttäen, että lain kumoaminen edistää kilpailun syntymistä.

Esityksellä ei ole sanottavaa vaikutusta kuntien tai muun julkishallinnon talouteen. Julkisen hallinnon käyttämien postipalvelujen hintataso saattaa alentua, mutta sen vaikutus kokonaisuuteen on marginaalinen.

Esityksellä lisätään Viestintäviraston tehtäviä, mikä nostaa viraston valvontatoiminnan kustannuksia jossain määrin. Uusia tehtäviä ovat yleispalveluvelvoitteen asettaminen, yleispalvelun nettokustannusten laskeminen tarvittaessa, määräysten valmistelu ja yritysten välisten kiistojen ratkaiseminen. Viestintäviraston valvonnan vuosittaiset kokonaiskustannukset ovat tällä hetkellä jonkin verran yli 1 300 000 euroa. Siitä 260 000 – 290 000 euroa käytetään Maailman postiliiton jäsenmaksuun vuosittain.

Esityksellä edistetään toimivaa kilpailua, jolla on keskeinen merkitys taloudelliselle tehokkuudelle ja tuottavuudelle. Kilpailu tai ainakin kilpailun uhka kannustaa kehittämään postipalvelujen tuotannon kustannustehokkuutta ja tuottavuutta, ottamaan käyttöön uutta innovatiivista teknologiaa ja kehittämään uusia palvelumuotoja. Esityksellä pyritään edesauttamaan myös sähköisten palvelujen kehittämistä osana postitoimintaa postidirektiivin mahdollistamissa puitteissa. Esityksen lähtökohta on, että sillä varmistetaan toimiva, luotettava ja kustannustehokas logistinen perusinfrastruktuuri yhteiskunnan eri tarpeisiin.

4.3 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen ehdotetaan säädettäväksi edelleen liikenne- ja viestintäministeriön tehtäväksi. Viestintäviraston tehtävänä olisi edelleen lain

ja sen nojalla annettujen säännösten valvonta. Tältä osin esityksellä ei ole vaikutusta liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston keskinäisiin toimivaltasuhteisiin. Esityksen tarkoituksena on kannustaa Viestintävirastoa yhteistyöhön kuluttaja- ja kilpailuviranomaisten kanssa. Tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta näiden virastojen toimivaltasuhteisiin.

Esitys vaikuttaa viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä olisi jatkossa yleisen ohjauksen ja kehittämisen lisäksi toimilupien myöntäminen sekä yleispalvelun nettokustannusten korvaamisesta päättäminen. Viestintäviraston uusiksi tehtäviksi lain ja toimilupien noudattamisen valvonnan ohella tulisivat yleispalveluvelvoitteen asettamisesta päättäminen sekä yleispalvelun nettokustannusten laskeminen. Lisäksi Viestintäviraston tulisi valmistella lain mukaiset määräykset ja ratkaista tarvittaessa postiverkkoon pääsyä koskevat postiyriyten väliset kiistat. Tehtävien määrän arvioidaan kasvavan sekä uusien tehtävien myötä että alan toimijoiden määrän lisääntyessä. Toisaalta postipalvelujen varmennustehtävät vähenevät, kun postipakettien varmennuskäsittelystä luovutaan. Lisääntyvät tehtävät lisäävät todennäköisesti jossain määrin Viestintäviraston resurssitarpeita jatkossa, mutta tarkkaa määrää voidaan arvioida vasta, kun uusien valvottavien yritysten määrä ja erityisesti mahdollinen tarve yleispalvelun nettokustannusten laskemiseen on tiedossa. Viestintäviraston uudet tehtävät tulee toteuttaa ottaen huomioon liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan määräraha-kehukset ja tuottavuusohjelma. Esityksellä ei ole olennaista vaikutusta kansalaisten asiointiin viranomaisen kanssa.

Esityksellä lisätään jonkin verran viranomaisen selvitys- ja raportointivelvollisuutta. Viranomaisen tulee jatkossa muun ohella raportoida Euroopan unionin komissiolle yleispalvelun kustannuslaskentajärjestelmiin liittyvistä seikoista. Esitys ei kuitenkaan sisällä sellaisia hallinnollisia tehtäviä, jotka vaikeuttavat viranomaisen varsinaista toimintaa.

4.4 Ympäristövaikutukset

Esityksellä on todennäköisesti postitoiminnan kokonaisenergiankulutusta ja kasvihuonekaasupäästöjä vähentävä vaikutus, koska se mahdollistaa muun ohessa tuotantoprosessien tehostamisen. Postitoiminnan energiankulutuksesta ja hiilidioksidipäästöistä valtaosa syntyy eri liikennevälineiden käytöstä. Hiilidioksidipäästöjä syntyy myös lajittelukeskus- ja toimipistekiinteistöjen lämmityksestä ja sähkönkulutuksesta. Esimerkiksi Itel-la Oyj on arvioinut liikennevälineiden aiheuttavan noin kaksi kolmasosaa kaikista sen toiminnassa syntyvistä hiilidioksidipäästöistä. Itella Oyj on myös vuonna 2008 arvioinut yhdestä kirjeestä syntyvän noin 35 hiilidioksidigrammaa vastaava päästö.

Energian kulutukseen ja kasvihuonekaasupäästöjen määrään vaikuttaa pääasiassa kuljettava matka, eikä kerralla jaettavien tuotteiden määrällä ole mainittavaa merkitystä aiheutuviin päästöihin. Esityksen mukainen yleispalvelukirjeiden laatustandardin muuttaminen mahdollistaa esimerkiksi sanomalehtien varhaisjakelun ja postin päiväjakelun yhdistämisen. Jakelujen yhdistämisellä ja jakelutoiminnan tehostumisella on todennäköisesti jakelusta aiheutuvia liikennemääriä pienentävä vaikutus, kun kahden jakeluauton sijasta jakelureitillä voisi kulkea vain yksi auto, joka toimittaisi postin saajille useampia tuotteita. Muutoksen hyötyjä saattaa kuitenkin vähentää se, että kilpailun myötä syntyy päällekkäisiä jakeluverkkoja.

Esityksellä parannetaan postiyriyten pääsyä postiverkon infrastruktuuriin, mikä vähentää esimerkiksi lähetysten kuljetustarvetta epätarkoituksenmukaisiin jättöpaikkoihin. Esityksellä ei ole vaikutusta postitoiminnasta aiheutuvan jätteen syntyyn tai sen käsitteilyyn.

4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.5.1 Vaikutukset kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa

Esityksellä on vaikutuksia yksittäisiin kansalaisiin ja kotitalouksiin ensisijaisesti postipalvelujen käyttäjinä. Esityksellä ei muuteta nykyisen lain lähtökohtaa, jonka mukaan tarkoituksena on turvata koko maassa postipalveluiden saatavuus ja hyvälaatuinen yleispal-

velu. Tarkoituksena on myös luoda edellytyksiä sille, että jatkossa myös lain soveltamisalan ulkopuolella oleva sanomalehtien jakelu saataisiin turvattua myös harvaan asutuilla alueilla, joilla yleispalvelun tarjoaja on ainoa jakelupalvelun tarjoaja. Painetun viestinnän kattava jakelu on tärkeä kansalaisten tasa-arvoisen tiedonsaannin ja viestinnän kannalta.

Postin yleispalveluun kuuluvien lähetysten rajaamisella nykyistä täsmällisemmin ei arvioida olevan olennaista vaikutusta kansalaisiin postipalvelujen käyttäjänä. Jokaisella kansalaisella on edelleen mahdollista lähettää yleispalveluna sellaisia kirje- ja pakettilähettyksiä, joita kansalaiset tavanomaisesti käyttävät. Nykyisen käytännön mukaan tällainen peruskirjelähetys, jolle on asetettu laatustandardi ja yhtenäishinnoitteluvälite, on niin sanottu 1. luokan kirje eli kirjelähetys, joka on tarkoitettu toimittamaan vastaanottajalle lähettämistä seuraavana päivänä. Ehdotetun lain mukaan tällaiseksi peruslähettykseksi määriteltäisiin lähetyksen, joka on tarkoitettu perille toimitettavaksi lähettämistä seuraavana toisena arkipäivänä. Käytännössä siis tällaisen peruskirjeen kulkunopeus hidastuisi nykyisestä. Muutoksella ei kuitenkaan arvioida olevan olennaista haittaa kansalaisen näkökulmasta. Sähköisen viestinnän yleistyessä perinteisen kirjeen toimitusaika ei selvitysten pohjalta arvioituna enää ole kriittinen tekijä. Mikäli edellä kuvatun perustuotteen kulkunopeus ei ole riittävä kansalaisen tarpeisiin, korvaavana palveluna tulee kyseeseen jokin muu nopeammin perille toimitettava yleispalvelutuote. Sähköisistä palveluista korvaavia palveluita voivat olla esimerkiksi teksti- tai sähköpostiviesti.

Lähetysten vastaanottoon rajauksen muutoksella ei ole vaikutusta. Valtaosa kuluttajien vastaanottamista lähetyksistä on yritysten lähettämiä kirjeitä, jotka eivät olisi yleispalvelua. Kansalaisen kannalta tärkeätä kirjepostia ovat muun ohessa elinkeinonharjoittajilta tulevat laskut, perintäkirjeet ja tiliotteet sekä viranomaisten päätökset. Esitys ei tältä osin heikennä kansalaisten asemaa, koska kyse on yleensä lähetyksistä, jotka toimitetaan perille niin sanottuina 2. luokan kirjeinä, joiden kulkunopeudelle ei ole nykyäänkään asetettu laatustandardia. Näiden kirjeiden

kulkunopeus on nykyisin yleispalvelun tarjoajan toimitusehtojen mukaan kolme työpäivää, joten lainmuutos nopeuttaa niiden kulkua vastaanottajalle. Elinkeinonharjoittajien ja viranomaisten tulee kirjeitä lähettäessään huomioida, että vastaanottajalle tulee varata kohtuullinen aika tarvittaessa reagoida vastaanottamaansa kirjeeseen. Postiyrityksellä puolestaan on velvollisuus toimittaa välitettäväkseen ottamansa lähetyksen lain, toimilupansa ja toimitusehtojensa mukaisesti vastaanottajalle.

Esitykseen sisältyy edelleen lähetysten jakeluun ja keräilyyn liittyviä säännöksiä, joilla on vaikutusta postipalveluiden käyttäjiin. Yleispalvelun tarjoajan tulisi edelleen jakaa lähettykset ja suorittaa lähetysten keräily pääsääntöisesti viitenä arkipäivänä viikossa. Viisipäiväisestä jakelusta voitaisiin poiketa samoilla rajatuilla perusteilla kuin nykyisinkin.

Postinlähetysten jakelupaikan määrittelyä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä, mutta täsmennyksellä ei yleisellä tasolla ole olennaista vaikutusta postinsaajan asemaan nykytilanteeseen verrattuna. Postilaatikkojen sijoitteluun liittyvien valitusten käsittelyä yksinkertaistetaan, mikä selkeyttää valitusmenettelyä ja yhdenmukaistaa ratkaisukäytäntöä postin saajien näkökulmasta arvioituna. Liikuntaesteisyyden tai korkean iän huomioon ottaminen jakelupaikkaa määriteltäessä ehdotetaan nostettavaksi lain tasolle, mikä parantaa erityisryhmien asemaa. Viestintäviraston tehostettavaksi ehdotettu määräystenantovalta edistää postinsaajien tasavertaista kohtelua ja oikeuksien toteutumista.

Esityksessä turvataan edelleen postin käyttäjien mahdollisuutta asioida yleispalvelua tarjoavassa toimipisteessä, joka sijaitsee kohtuullisen matkan päässä vakituudesta asunnosta. Toimipaikka voi olla myös muu kuin kiinteä toimipaikka. Esityksellä ei ole tarkoitus heikentää yleispalvelun saatavuutta, vaan mahdollistaa asiakastarpeiden mukainen palvelutarjonta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lähetysten perille toimittamista koskevien ja postiyritysten vastuuta koskevien säännösten täsmennyksellä ei ole vaikutusta postinsaajien asemaan. Tarkoituksena ei ole muuttaa nykyistä oikeustilaa, vaan selkeyttää valitsemia käytäntöjä.

Esityksessä postinsaajan oikeussuojakeinot säilyvät nykyisellään.

4.5.2 Sosiaaliset ja terveysvaikutukset sekä vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon

Esityksellä turvataan tiettyjen peruspostipalvelujen pysyvä kohtuuhintainen tarjonta kaikille. Esitykseen sisältyy jakeluun liittyviä säännöksiä, joilla parannetaan ikääntyneiden ja liikuntaesteisten mahdollisuuksia käyttää postipalveluita.

Esityksellä ei ole vaikutuksia ihmisten henkiseen tai fyysiseen terveyteen tai hyvinvointiin. Esityksellä ei ole vaikutuksia lapsiväestöön tai sen etuun. Esityksellä ei myöskään ole vaikutusta sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen.

4.5.3 Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Posti-, kuriiri- ja muun jakelutoiminnan toimiala (Tilastokeskuksen toimialaluokitus TOL 641) työllistää runsaat 22 000 työntekijää (2007). Näistä runsaat 19 000 työntekijää on Itella Oyj:n palveluksessa. Loput työskentelevät erilaisissa kuljetus- ja jakeluyrityksissä, joita on noin 300.

Postitoiminnan toimintaympäristön ja -tapojen sekä liiketoiminnan muuttuessa Itella Oyj:n työntekijämäärä vähenee. Yhtiön arviomukaan muutokset merkitsevät noin 5 000 työpaikan vähennystarvetta, josta osa on jo tapahtunut. Uudet alalle tulevat yritykset lisäävät osaltaan työvoiman kysyntää, mutta kokonaisuudessaan perinteinen postitoiminta tulee jatkossa työllistämään nykyistä vähemmän. Työvoiman kysyntä siirtyy uudensuuntaisiin palveluihin ja uuden teknologian hyödyntämiseen liittyviin tehtäviin. Toimialan työllisyyden kehitystä arvioitaessa on kuitenkin huomioitava, että työllisyysvaikutukset pitemmällä aikavälillä eivät merkittävässä määrin suoranaisesti johdu tästä esityksestä, vaan toimialan yleisestä kehityksestä. Samaa aikaan on huomioitava, että työvoiman saatavuus saattaa tulevaisuudessa muodostua kriittiseksi tekijäksi toiminnan kehittämiseksi.

Mikäli ehdotetut muutokset johtavat Itella Oyj:ssä prosessimuutoksiin, niillä on vaikutuksia yhtiön henkilöstön työoloihin. Tällaisia vaikutuksia voivat olla esimerkiksi yön työn väheneminen sekä päivällä tehtävän jakelutyön aikaistuminen varhaiseen aamuun.

4.5.4 Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen

Postitoimintaan liittyä perusoikeuksista keskeisesti oikeus luottamuksellisen viestin suojaan ja yksityisyyden suojaan. Laissa on näitä oikeuksia turvaavia ja turvallisuutta edistäviä säännöksiä. Esityksessä ei esitetä olennaisia muutoksia vallitsevaan oikeustilaan.

Esityksellä ei ole vaikutuksia viranomaisen mahdollisuuteen estää, paljastaa tai selvittää rikoksia. Esityksellä ei myöskään ole vaikutuksia ihmisten alttiuteen tehdä rikoksia.

4.5.5 Aluekehitysvaikutukset

Esityksellä turvataan kohtuuhintaisten peruspostipalveluiden saatavuus eri alueilla osin yhtenäisesti hinnoiteltuna. Muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hinnoittelu saattaa eriytyä tuotteittain ja alueittain riippuen siitä, missä laajuudessa kilpailua syntyy sekä mihin alueisiin ja tuotteisiin kilpailu kohdistuu. Lainsäädännössä ei tälläkään hetkellä ole estettä sille, että tällaisten tuotteiden hinnoittelu eriytyisi. Toimintaympäristön muutoksia alueellisesti ja muutosten vaikutusten laajuutta ja kohdistumista eri alueisiin ei tässä vaiheessa ole mahdollista luotettavasti ennakoita. Laajamittaisen kilpailun syntyminen voi vaikuttaa jossakin määrin harvaanasuttujen alueiden postitoiminnan järjestämiseen ja postipalvelun käyttäjien asemaan, mikäli yleispalvelun tarjoajan kyky vastata velvollisuuksistaan heikkenee. Yleispalvelua tulee kuitenkin joka tapauksessa tarjota koko maassa laissa määritellyllä tavalla tasapuolisoin ehdoin.

Esityksellä parannetaan alueiden kuljetus- ja jakelutoimintaa harjoittavien yritysten toimintamahdollisuuksia alentamalla alalle tuloa esteitä.

Esitys ei ole ristiriidassa valtioneuvoston 13 toukokuuta 2009 antaman periaatepäätök-

sen kanssa, joka koskee saariston kehittämistä vuosiksi 2010 – 2011. Periaatepäätöksessä edellytetään postipalvelujen turvaamista saaristossa vuoden 2011 jälkeen sekä sen selvittämistä, onko mahdollista nostaa postinjake-lutiheyttä ympärivuotisesti asuttuun saaristoon.

4.5.6 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Esityksellä on välillinen vaikutus tietoyhteiskunnan palveluiden kehittämiseen. Fyysisten lähetysten jakeluun tarkoitettu palveluverkko on osa tietoyhteiskunnankin perusinfrastruktuuria. Tehokas ja luotettava jakeluverkko on välttämätön edellytys esimerkiksi etäkaupan tavara- ja muiden fyysisten lähetysten perilletoimittamisessa.

Vaikka esitys ei mahdollista esimerkiksi yleispalvelun tarjontaa sähköisessä muodossa, on uudistuksessa pyritty huolehtimaan siitä, että myös postitoiminnassa voitaisiin hyödyntää teknologisen kehityksen mahdollistamia toimintatapoja ja innovaatioita. Direktiivin lähtökohtana on fyysisten postipalveluiden turvaaminen kaikille, eikä se näin ollen mahdollista esimerkiksi pitkälle menevää jakeluvelvoitteiden keventämistä.

Esityksellä turvataan postipalvelujen käyttäjien mahdollisuus vastaanottaa viestejä fyysisessä muodossa. Sähköisen viestinnän lisääntyessäkin tämä mahdollisuus on edelleen tarpeen, koska kaikilla ei ole mahdollisuuksia tai kykyä hyödyntää sähköisiä palveluita.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 10 lokakuuta 2008 työryhmän tekemään ehdotuksen postipalvelulain muuttamisesta. Toimeksiannon mukaan työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotuksia postidirektiivin edellyttämistä muutoksista postipalvelulakiin. Työryhmän tuli myös arvioida muita postipalvelulain uudistamistarpeita sekä tarvittaessa tehdä ehdotuksia lainsäädännön muuttamisesta ja muista mahdollisista toimenpiteistä. Työryhmän tuli erityisesti ottaa huomioon postitoimialan kehitys sekä vaikutukset

yleispalveluun ja sen tarjoamisen edellytyksiin pitkällä tähtäyksellä.

Työryhmän tuli tehdä tarpeelliset ehdotuksensa 31 tammikuuta 2010 mennessä. Työryhmälle myönnettiin pyynnöstä jatko aika 28 helmikuuta 2010 asti.

Työryhmän johtoryhmä ja työvaliokunta toimivat liikenne- ja viestintäministeriön virkamiesten johdolla. Työryhmässä olivat edustettuina Kuluttajavirasto, Viestintävirasto, Kuntaliitto, Aamujakelu/AlmaMedia Oyj, Itella Oyj, Janton Oy, Posten Åland Ab, Aikakauslehtien liitto ry, Ficom ry, Graafinen teollisuus ry, Sanomalehtien liitto ry, Suomen markkinointiliitto ry ja Viestinnän keskusliitto ry.

Työryhmän johtoryhmän tehtävänä on ollut ohjata työvaliokunnan valmistelua ja tehdä lopulliset ehdotukset. Työvaliokunta tehtävänä on ollut valmistella työryhmän ehdotuksia. Työryhmän johtoryhmä on kokoontunut 17 kertaa ja työvaliokunta 24 kertaa. Työryhmä on työnsä kuluessa kuullut posti- ja jakelutoiminnan toimialan asiantuntijoita ja sidosryhmiä. Työryhmä järjesti yleisen kuulemistilaisuuden 23 syyskuuta 2009.

Työryhmä luovutti ehdotuksensa 16 maaliskuuta 2010 (liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 8/2010). Ehdotus sisälsi luonnoksen hallituksen esitykseksi.

Työryhmä keskusteli laajasti sanoma- ja aikakauslehtien jakelun merkityksestä postitoiminnan harjoittamisen kokonaisuudessa. Liikenne- ja viestintäministeriö määräsi 11 joulukuuta 2009 kansliapäällikkö Harri Pursiaisen selvittämään posti- ja pienkuljetustoiminnan kehittämistä. Selvitysmiehen toimeksianto keskittyi lehtijakelun kysymyksiin. Selvitysmies luovutti väliraporttinsa 16 maaliskuuta 2010 ja selvityksensä 28 huhtikuuta 2010 (liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 14/2010). Selvitysmies tuki selvityksessään työryhmän ehdotusta jättää lehtijakelu postilain soveltamisalan ulkopuolelle.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi työryhmän ehdotuksista lausunnon 132 eri viranomaiselta, järjestöltä ja yritykseltä. Lausuntoja saapui kaikkiaan 56 kappaletta.

Lausunnon antoivat Aikakauslehtien liitto ry, Alma Media Oyj, Ekberg Raini, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Ficom ry, Hepolan Pientaloyhdistys ry, Huoltovarmuuskeskus, Invalidiliitto, Itella Oyj, Itä-Uudenmaan liitto, Janton Oy, Kansaneläkelaitos, Keskisuomalainen Oyj, Keskuskauppakamari, Kiinteistöliitto, Kilpailuvirasto, Kulttuuri-, mielihope- ja tiedelehtien liitto Kultti ry, Kuluttajavirasto, Kuntaliitto, Lapin liitto, Logistiikkayritysten liitto ry, Näkövammaisten keskusliitto ry, oikeusministeriö, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Posti- ja logistiikkalan unioni PAU ry, puolustusministeriö, Saaristoasiain neuvottelukunta, Sanomalehtien Liitto ry, Sanoma Oyj, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, SSS-konserni/Paikallislehdet, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry ASML, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, Suomen Kuluttajaliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Svenska Finlands folkting, Tietosuojavaltuutettu, TS-Yhtymä Oy, työ- ja elinkeinoministeriö, Valtakunnallinen vammaisneuvosto/VANE, valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen liitto, Viestinnän keskusliitto, Viestintävirasto, Väestörekisterikeskus, ympäristöministeriö ja Ålands Landskapsregering. Lisäksi opetusministeriö, Posten Åland Ab ja valtioneuvoston kanslia ovat ilmoittaneet, että niillä ei ole lausuttavaa.

Työryhmän ehdotusta postilaisiksi pidettiin tavoitteiltaan ja päämääriltään yleisesti ottaen hyvänä ja oikeansuuntaisena. Yleispalvelun turvaaminen tasavertaisesti kaikkialla Suomessa sekä kilpailun edellytysten luominen postitoimialalle nähtiin kautta linjan hyvinä tavoitteina. Myös lain soveltamisalaan kuulumattomien sanoma- ja aikakauslehtien jakelun edellytysten turvaaminen koettiin lausunnoissa erittäin tärkeäksi. Lausunnoissa esiintyi kuitenkin toisistaan eroavia mielipiteitä lain tavoitteiden saavuttamiseksi valituista keinoista ja niiden riittävydestä.

Eniten mielipiteet jakaantuivat kilpailun avaamiseksi ehdotettujen keinojen riittävydestä, yleispalvelun sisällön määrittämisestä sekä lähetyksen vastaanottoon ja jakeluun liittyvistä yksityiskohdista. Myös yleispalvelun

kustannusten kohdentamisen periaatteista lausuttiin toisilleen vastakkaisia näkemyksiä.

Postin keräilyä ja jakelua koskevissa lausunnoissa korostui sekä yhdenvertaisen kohtelun vaatimus, että halu turvata riittävä palvelutaso postitoiminnassa. Postitoimipaikkojen määrä ja sijainti sekä yksittäisten postilaatikoiden paikan määrittely ovat etenkin postinsaajina ja -lähettäjinä toimivien kansalaisten näkökulmaa edustavien tahojen sekä yritysten kannalta erityisen tärkeitä seikkoja. Postinsaajien näkökulmasta esiin nousi myös huoli postin keräily- ja jakelutiheydestä poikkeamisen laajuudesta sekä postinsaajan henkilökohtaisten erityistarpeiden vaikutuksesta jakelutapaan. Ehdotettua yleispalvelukirjeen kulkunopeuden muutosta ei koettu laajamittaisesti palvelun kohtuuttomaksi heikentämiseksi vaan sitä pidettiin pääasiassa perusteltuna sekä posti- että lehtijakelun kustannustehokkaaksi järjestämiseksi.

Sanoma- ja aikakauslehtiä edustavat tahot pitivät lausunnoissaan kautta linjan perusteltuna lehtien jättämistä pois lain soveltamisalasta. Ne pitivät myös yleispalvelun laa- tustandardin virittämistä yli kahden yön tasolle perusteltuna lehti- ja postijakelun yhteisjakelun edellytysten ja sitä kautta kustannustehokkuuden parantamiseksi. Etenkään haja-asutusalueilla ei nähty perusteltuna ylläpitää päällekkäisiä jakeluverkkoja vaan jake- luiden yhdistämistä pidettiin lähtökohtaisesti järkevänä myös kansantaloudellisesti.

Niin lehtikustantajat kuin potentiaaliset postitoimialan kilpailijatkin pitivät tärkeänä, että yleispalvelun hinnoittelun läpinäkyvyyttä voitaisiin lisätä. Useissa lausunnoissa perusviestinä oli se, ettei vain tiettyä yleispalvelun tarjoajan verkon osaa käyttävien tuotteiden kuuluisi osallistua sellaisten yleispalvelusta aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen, joiden aiheutumiseen ne eivät ole osallistuneet. Hinnoittelun parempaa läpinäkyvyyttä kaivattiin useissa lausunnoissa sen varmistamiseksi, etteivät esimerkiksi lain soveltamisalaan kuulumattomat lehdet joudu maksamaan sellaisia yleispalvelun aiheuttamia kustannuksia, joiden aiheutumiseen lehdet eivät ole osallistuneet. Hinnoittelun ja kustannuslaskennan osalta lausunnonantajien mielipiteet erosivat myös säännösten oikeus-

hierarkkisesta asemasta sekä viranomaisen toimivaltuuksien laajuudesta.

Yleispalvelun turvaavaa rahoituksen järjestämistä pidettiin yleisesti ottaen välttämättömänä ja ehdotuksen mukaista mekanismia osassa lausuntoja liian väljästi ratkaistuna. Haja-astutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi säädetyn lain kumoamista kannatettiin eräissä lausunnoissa sillä edellytyksellä, että samalla luodaan korvaava mekanismi rahoitukselle.

Toimia postimarkkinan avaamiseksi kilpailulle pidettiin osassa lausunnoista puutteellisina. Toisaalta lausunnoissa myös esiintyi näkemys, jonka mukaan postiyriyten kilpailuolosuhteet tulisi turvata ensisijaisesti kilpailuoikeudellisin keinoin. Osassa lausunnoista myös esitettiin epäilyksiä kilpailun syntymisestä muuten kuin taajamiin ja ainoastaan yritysasiakkaiden suurten lähetyserien osalta.

Esityksen laajuudesta johtuen lausunnoissa tuotiin esiin myös runsaasti yksityiskohtaisia, osin teknisluonteisia, muutosehdotuksia.

Esitysluonnokseen on lausuntopalautteen johdosta tehty muutoksia, jotka koskevat muun muassa viisipäiväisestä jakelusta poikkeamista, yleispalveluvollisuuden asettamista, toimiluvan sisältöä, määritelmiä, ase-

tuksenantovaltuuksia, perillesaamattomien lähetyksen käsittelyä ja siirtymäaikoja. Useat muutoksista ovat pienehköjä ja sisältöä täsmäntäviä. Lisäyksistä keskeisimpiä ovat toimipisteiden esteettömyysvaatimus sekä kustannusten kohdentamisen yleisperiaatteita koskeva säännös. Lisäksi esitykseen on tehty useita luonteeltaan teknisiä muutoksia.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Ehdotettu postilaki on yhteydessä hallituksen esitykseen, joka on valmisteilla valtiovarainministeriössä. Esityksessä ehdotetaan arvonlisäverolakia muutettavaksi unionin oikeuden mukaiseksi siten, että postitoiminta vapautuu osittain verosta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä ja sitä on tarkoitus käsitellä samaan aikaan postilakia koskevan esityksen kanssa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin postilainsäädännön yleispalvelun tarjoajaa ja yleispalvelua koskevat muutokset.

Verovapaus koskisi postilainsäädännössä tarkoitettua postipalveluiden yleispalvelun tarjoajan harjoittamaan yleispalvelua. Yleispalvelun alan määrittely postilaissa vaikuttaa siten myös verovapauden alaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Maailman postiliiton yleissopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Osa 1 Kansainvälistä postiliikennettä koskevat yhteiset säännöt

1 artikla. Määritelmät. Artikla sisältää Maailman postiliiton sopimuksissa käytettyjen käsitteiden määritelmiä. Kokonaan uusia käsitteitä määritelmien listassa ovat väärin jaettu posti, väärin osoitettu lähetys, nimetty operaattori ja pieni paketti. Ehdotettu postilaki ei sisällä artiklan mukaisia määritelmiä.

Nimetyt operaattorin käsite otetaan yleissopimuksen määritelmässä käyttöön ensimmäistä kertaa. Käsite on keskeinen Geneven kongressissa tehdyissä sopimusmuutoksissa. Aiemmin sopimuksessa ei ole kauttaaltaan selkeästi eroteltu sitä, velvoittaako sopimus jäsenvaltiota vai postioperaattoria. Jotkin artiklat velvoittivat selkeästi jäsenmaata. Sopimuksessa käytettiin kuitenkin myös termiä postihallinto, jolla voitiin tarkoittaa joko jäsenmaan viranomaisia tai postioperaattoria. Postioperaattorit ovat vanhastaan olleet jäsenmaan omistamia ja hallinnoimia, mikä on vaikuttanut kyseiseen käytäntöön. Geneven kongressissa yleissopimusta modernisoitiin siten, että sopimustekstistä käy paremmin selville, mitkä sopimusmääräykset koskevat jäsenmaita ja mitkä nimettyjä operaattoreita. Uuden käsitteen vuoksi sopimusta on täsmennetty useissa kohdissa siten, että postihallinnon sijasta käytetään käsitteitä jäsenmaa tai nimetty operaattori. Myös joitakin määritelmäkohtia on muutettu tämän vuoksi. Aiempia sopimuksia sovellettaessa postihallinto-termiä on tulkittu kunkin kansallisen lainsäädännön mukaisesti, eikä oikeustila sen vuoksi muutu, vaikka postihallinnon käsitteestä luovutaan.

Nimetyt operaattorin käsitettä ehdotetaan käytettäväksi postilain 9 §:n 2 momentissa. Lainmuutos on tarpeen, jotta operaattori voidaan velvoittaa toimimaan sopimuksessa tarkoitettuna nimettynä operaattorina. Momen-

tin mukaan toimilupaviranomainen voisi asettaa toimiluvassa ehtoja, jotka koskevat velvollisuutta toimia Maailman postiliiton yleissopimuksen mukaisena nimettynä operaattorina ja Maailman postiliiton sopimusten noudattamista. Voimassa olevassa postipalvelulaissa ei ole vastaavaa säännöstä. Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

2 artikla. Yleissopimuksen velvoitteiden noudattamisesta vastaavan tahon tai tahojen nimeäminen. Artiklassa velvoitetaan jäsenmaat ilmoittamaan postiliiton Kansainväliselle toimistolle kuuden kuukauden sisällä kongressin päättymisestä postitoimintaa valvovan viranomaisen sekä sen postitoiminnan harjoittajan yhteystiedot, jolle on asetettu velvollisuus noudattaa postiliiton sopimuksia toiminnassaan. Ehdotetun postilain 67 §:n mukaan lain noudattamista valvovana viranomaisena toimii Viestintävirasto. Lain 9 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan toimiluvassa voidaan asettaa yritykselle velvollisuus toimia Maailman postiliiton yleissopimuksen mukaisena nimettynä operaattorina ja noudattaa Maailman postiliiton sopimuksia. Artikla kuuluu siten lainsäädännön alaan.

3 artikla. Yleinen postiliikenne. Jäsenmaat velvoitetaan varmistamaan omilla alueillaan, että kaikilla käyttäjillä tai asiakkailla on oikeus yleispalveluun, johon kuuluu pysyvästi laadukkaiden ja kohtuuhintaisten peruspostipalvelujen tarjonta. Jäsenvaltiot voivat kansallisella postilainsäädännöllä määritellä, mitä postipalveluja ne tarjoavat ja millaiset laatu- ja hintojen kohtuullisuusvaatimukset postipalveluille asetetaan. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että yleispalvelun tarjoamisesta vastaavat postitoiminnan harjoittajat saavuttavat postipalveluille ja laatustandardille asetetut tavoitteet. Jäsenmaiden tulee niin ikään varmistaa, että maailmanlaajuinen postiliikenne on järjestetty kannattavasti, mikä takaa sen kestävyuden. Ehdotetun postilain 3 luvussa säädetään yleispalvelun sisällöstä, 19 §:ssä laatustandardista sekä 26 ja 27 §:ssä hinnoittelusta. Artikla kuuluu siten lainsäädännön alaan.

4 artikla. *Kauttakulkuoikeus.* Artiklassa säännellään sitä, miten jäsenmaiden on turvattava toisista jäsenmaista tulevien postilähetysten kuljettaminen oman maansa alueen kautta. Artiklan mukaan kauttakulkuoikeus velvoittaa jokaista jäsenmaata varmistamaan, että sen nimetyt operaattorit kuljettavat jonkin toisen nimetyn operaattorin sille luovuttamat suljetun postin sekä avopostina lähetettävät kirjellähetykset turvallisimmalla tavalla niitä nopeimpia teitä, joita ne käyttävät omia lähetyksiään varten. Kauttakulkuoikeus on yksi Maailman postiliiton keskeisimmistä peruseriaateista, jota ilman postiliitto ei voisi täysin toteuttaa tehtävänsä.

Artiklaan on tehty Geneven kongressissa täsmennys, joka johtuu siitä, että sopimuksessa luovutaan postihallinnon käsitteestä. Muutetussa artiklassa veloitetaan postihallinnon sijasta jäsenmaata varmistamaan, että nimetyt operaattorit kuljettavat toisen nimetyn operaattorin niille luovuttamat postilähetykset. Lisäksi tämä periaate täsmennetään koskemaan väärin osoitettujen lähetysten lisäksi myös väärin jaettuja lähetyksiä.

Kauttakulkuoikeudesta ehdotetaan säädettäväksi postilain 36 §:n 2 momentissa. Mainitussa pykälässä säädettäisiin kauttakulkuoikeuden peruseriaateesta. Momentin mukaan postiyrityksen, joka toimii 9 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisena nimettynä operaattorina, tulee kuljettaa toisen nimetyn operaattorin sille luovuttaman suljetun postin sekä avopostina lähetettävät kirjellähetykset turvallisimmalla tavalla niitä nopeimpia teitä, joita ne käyttävät omia lähetyksiään varten. Kauttakulkuoikeuden toteuttaminen varmistettaisiin asettamalla yleispalvelun tarjoajalle toimilupaehto, jolla veloitetaan yritys toiminaan nimettynä operaattorina ja siten myös takaamaan kauttakulkuoikeus. Kauttakulkuoikeutta koskevaa sääntelyä ei sisälly voimassa olevaan postipalvelulakiin. Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

5 artikla. *Oikeus postilähetysiin.* Takaisin ottaminen. Osoitteenmuutos tai oikaisu. Jälkilähetäminen. Perille toimittamattomien lähetysten palauttaminen lähettäjälle. Artikla sisältää määräyksiä siitä, kenellä on oikeus postilähetysiin silloin, kun niitä kuljetetaan lähettäjältä vastaanottajalle. Postilähetysten lähettäjä voi ottaa lähetysten takaisin postis-

ta tai muuttaa tai oikaista lähetysten osoitteen. Artikla sisältää myös määräyksen lähetysten jälkilähetämisestä sekä perille toimittamattomien lähetysten palauttamisesta lähettäjälle. Artiklaan on tehty täsmennys sen johdosta, että sopimuksessa luovutaan postihallinnon käsitteestä. Muutetun artiklan mukaan jäsenmaiden tulee huolehtia siitä, että niiden nimetyt operaattorit jälkilähetävät postilähetykset.

Artiklan mukaan postilähetys kuuluu lähettäjälle niin kauan kuin sitä ei ole luovutettu oikeudenomistajalle, paitsi jos lähetys on takavarikoitu alkuperä- tai kohdemaan lainsäädännön nojalla tai jos lähetykseen tulevat sovellettaviksi kauttakulkumaan lainsäädännön mukaisesti sopimuksen 15.2.1.1 tai 15.3. artikla. Sopimuksen 15.2.1.1 artiklan mukaan huumeiden ja psykotrooppisten aineiden sulkeminen lähetyksiin on kielletty. Sopimuksen 15.3. artiklassa kielletään räjähtävien, helposti syttyvien tai radioaktiivisten materiaalien ja muiden vaarallisten aineiden sulkeminen lähetyksiin.

Voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä säännöksiä lähettäjän oikeudesta ottaa postilähetys takaisin tai muuttaa taikka oikaista osoitetta.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan. Postilakiin ehdotetun 53 §:n 1 momentin mukaan lähettäjällä on oikeus määrätä postilähetyksestä, kunnes lähetys on luovutettu vastaanottajan hallintaan lähetysten ehtojen mukaisesti, ellei lähetystä ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla takavarikoitu. Jos lähettäjä ja vastaanottaja samanaikaisesti vaativat postilähetystä, se annetaan lähettäjälle. Ehdotettuun pykälään sisältyy lisäksi sääntelyä tilanteesta, jossa lähetys on postiyrityksen hallussa. Ehdotetun 2 momentin mukaan lähettäjällä on oikeus ottaa lähetys takaisin, määrätä lähetys annettavaksi muulle kuin siihen merkitylle vastaanottajalle ja korjata tai muuttaa siihen merkitty postiosoite taikka antaa postiyritykselle muita vastaavia ohjeita.

Perille toimittamattomien lähetysten jälkilähetämisestä ja palauttamisesta puolestaan säädettäisiin ehdotetun postilain 54 §:ssä. Pykälässä säädettäisiin muun muassa postiyrityksen velvollisuudesta toimittaa lähetys sopimuksen mukaiseen uuteen osoitteeseen, ellei postiyritys ole lähettäjän kanssa toisin

sopinut. Perillesaamaton lähetys taas tulisi ehdotetun säännöksen mukaan ensisijaisesti palauttaa postin lähettäjälle.

6 artikla. Maksut. Artikla sisältää kansainvälisessä postiliikenteessä ja erityispalveluissa sovellettavia maksuja koskevat määräykset. Artiklaan on tehty täsmennyksiä, joiden mukaan maksujen määrääminen, niistä poikkeaminen ja alennusten myöntäminen ovat jäsenmaiden tai niiden nimettyjen operaattoreiden tehtävänä, kansallisesta lainsäädännöstä riippuen.

Ehdotetun postilain 26 §:n mukaan yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella yleispalveluun kuuluvat postipalvelut siten, että hinnat 1) ovat kohtuulliset; 2) ovat sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan riippumatta; 3) ovat kustannussuuntautuneet; 4) kannustavat tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan; ja 5) noudattavat avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.

Yleispalveluun kuuluvien tuotteiden ja palveluiden hinnoittelua koskee myös ehdotetun postilain 27 §, jonka mukaan yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä jaettavaksi tarkoitettu tavallinen kotimaan kirjelähetys yhtenäisesti koko maassa. Velvoite koskee yleisesti käytössä olevia yksittäisen kirjeen maksutapoja. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tässä pykälässä tarkoitettun yhteisen hinnoittelun käyttäminen ei estä yleispalvelun tarjoajaa tekemästä käyttäjien kanssa yksittäisiä hintasopimuksia yleispalveluun kuuluvista tuotteista ja palveluista. Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan yleispalvelun tarjoajan tehdessä yksittäisiä hintasopimuksia niiden ehtojen ja niihin perustuvien hintojen tulee olla kustannussuuntautuneita ja noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

7 artikla. Vapautus postimaksuista. Artikla sisältää määräyksiä, joiden mukaan tietyt lähetykset ovat postimaksuttomia. Postimaksua ei artiklan mukaan peritä sokeainlähetyksistä eikä sotavankien ja siviili-internoitujen henkilöiden lähetyksistä, jotka täyttävät artiklan mukaiset ehdot. Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Voimassa olevan postipalvelulain 26 § sisältää rajauksen, jonka mukaan lain säännöksiä hinnoittelusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta. Vastaava rajausta sisältyy ehdotetun postilain 1 §:n 4 momentin säännökseen, joka koskee sopimuksen soveltamista yleisesti. Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

8 artikla. Postimerkit. Artiklassa luetellaan ne ehdot, joiden on täyttyttävä, jotta merkistä voidaan käyttää nimitystä postimerkki. Täysivaltaisuuden osoituksena postimerkin tulee sisältää sen jäsenmaan tai -alueen nimi, jonka alainen merkin julkaiseva postihallinto on tai vaihtoehtoisesti sen jäsenmaan virallisen symbolin, jonka alainen merkin julkaiseva postihallinto on. Artiklaan on tehty useita sisällöllisesti pieniä muutoksia. Artiklassa ilmaistaan nykyistä täsmällisemmin, että postimerkit saa julkaista ja laskea kiertoon ainoastaan kyseisen jäsenmaan tai -alueen luvalla. Artiklaa on useassa kohdin täsmennetty myös korvaamalla termi postihallinto ilmaisulla jäsenmaa tai -alue. Artiklasta on poistettu maininta, jonka mukaan postimerkit ovat lisätulon lähde postihallinnoille. Siihen on myös lisätty maininta, jonka mukaan postimerkkien on oltava jäsenmaassa tai julkaisualueella kaikkien kansalaisten saatavilla.

Postipalvelulain 42 §:ssä säädetään postimerkkien julkaisemisesta ja postimaksumerkinnän käyttämisestä. Valtioneuvosto voi myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä. Liikenne- ja viestintäministeriö voi puolestaan myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Viestintävirasto voi antaa määräyksiä postimerkkejä vastaavan postimaksumerkinnän muodosta ja sen sijoittamisesta kirjelähettykseen sekä sen muusta käytöstä. Artikla kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Postilakiin ehdotetun 82 §:n nojalla liikenne- ja viestintäministeriö myöntäisi oikeuden sekä kansainvälisesti hyväksyttäviä että Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Ehdotetulla muutoksella ei ole vaikutusta sopimuksen hyväksymisen kannalta.

9 artikla. Postin turvallisuus. Artiklassa velvoitetaan jäsenmaita sekä niiden nimettyjä operaattoreita ottamaan käyttöön ennakoiva

turvallisuusstrategia kaikilla postitoiminnan tasoilla. Artiklan mukaan tähän strategiaan sisältyy tiedonvaihto jäsenmaiden sekä niiden nimettyjen operaattoreiden välisen postin turvallisen kuljetuksen ja kauttakulkukuljetuksen ylläpitämiseksi. Nimetty operaattori on lisätty artiklaan Geneven kongressissa tehdyissä muutoksissa.

Kansallinen lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä postin turvallista kuljetusta koskevista turvallisuusstrategiasta.

10 artikla. Ympäristö. Artiklassa jäsenvaltiot ja/tai niiden nimetyt operaattorit veloitetaan ottamaan kaikilla postitoiminnan tasoilla käyttöön ennakoiva strategia, joka keskittyy ympäristöön, yhteiskuntaan ja talouteen. Niiden tulee myös edistää tietoisuutta kestävästä kehityksestä postiliikenteessä.

Artiklaan on lisätty maininta nimetyistä operaattoreista. Artiklaa on muutettu myös siten, että strategia koskee ympäristön lisäksi yhteiskuntaa ja taloutta. Lisäksi kestävä kehitys korvaa artiklassa aiemmin olleen ympäristönsuojelun.

Kansallinen lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä artiklassa tarkoitetun strategian käyttöön ottamisesta eikä tietoisuuden edistämisestä.

11 artikla. Rikkomukset. Yleissopimuksen 11 artiklassa on rikkomuksia koskevat määräykset. Yleissopimus veloitaa jäsenvaltiot ottamaan käyttöönsä tarvittavia keinoja, joilla estetään, syytetään ja rangaistaan henkilöitä, jotka syyllistyvät artiklassa lueteltuihin tekoihin. Artiklassa tarkoitetut rikkomukset voivat ensinnäkin koskea narkoottisten tai psykotrooppisten aineiden tai räjähdysaineiden, helposti syttyvien tai muiden vaarallisten aineiden taikka luonteeltaan pedofiilisten tai pornografisen lapsiin liittyvän aineiston lisäämistä postilähetuksiin. Toisaalta rikkomukset voivat koskea postimerkkejä, etumaksumerkintöjä, posti- tai painokoneella tuotettuja merkintöjä ja kansainvälisiä vastauskuponkeja. Etumaksumerkintöihin liittyvänä rangaistavaa on laittoman hyödyn saavuttamistarkoituksessa tapahtuvat etumaksumerkinnän väärentämiseen ja jäljittelyyn liittyvät tekotavat, väärennettyyn tai jäljiteltiin postimaksuun liittyvät tekotavat sekä jo käytetyn etumaksumerkinnän käyttö tai kierätyt postimaksuna. Lisäksi rangaistavaa on

edellä mainittujen rikkomusten yritys. Postimaksumerkintöihin liittyvien tekojen seuraamusten on oltava samoja siitä riippumatta, ovatko kyseessä kotimaiset vai ulkomaiset postin etumaksut.

Rikosoikeudelliseen vastuuseen johtavista teoista säädetään lailla. Artikla kuuluu siten lainsäädännön alaan. Suurin osa artiklassa tarkoitetuista rikkomuksista tulee rangaistaviksi rikoslain nojalla. Postimerkkejä ja muita maksumerkintöjä koskevat määräykset sen sijaan sisältyvät voimassa olevaan postipalvelulakiin. Sopimuksen hyväksymisen yhteydessä postipalvelulakiin on lisätty 35 a § (1365/2006). Kyseistä pykälää vastaa ehdotetun lain 77 §.

Osa 2 Kirjepostia ja postipaketteja koskevat säännöt

1 luku Palvelujen tarjonta

12 artikla. Peruspalvelut. Artikla sisältää määräykset siitä, mitä kansainvälisen postiliikenteen peruspalveluita jäsenmaissa tulee tarjota. Artiklan mukaan jäsenmaiden on huolehdittava, että niiden nimetyt operaattorit hyväksyvät, käsittelevät, kuljettavat ja toimittavat perille artiklassa määritellyt kirjelähetykset sekä enintään 20 kilogrammaa painavat postipaketit. Artiklaa on täsmennetty siten, että velvollisuus asetetaan postihallinnon sijasta jäsenmaille, joiden tulee huolehtia, että niiden nimetyt operaattorit käsittelevät lähetykset tällä tavoin.

Postidirektiivin 3 artiklassa on säännökset yleispalvelun sisällöstä. Artiklan 6 kohdan mukaan kyseisten postilähetysten vähimmäis- ja enimmäiskoot on vahvistettu Maailman postiliiton hyväksymissä asioita koskevissa säännöksissä. Artikla on saatettu kansallisesti voimaan postipalvelulain 4 §:llä. Kyseisessä pykälässä säädetään yleispalvelusta, jonka tulee olla tarjolla koko maassa. Yleispalveluun kuuluvat pykälässä mainitut sekä kotimaan että ulkomaan palvelut. Yleispalvelu käsittää vastaanottajalle osoitettujen enintään kahden kilon painoisten kirjelähetysten ja enintään kymmenen kilon painoisten postipakettien välityspalvelun, maahan saapuvien lähetysten osalta kuljetus- ja jakelupalvelun enintään kolmeen kymmeneen ki-

loon asti sekä kirjattujen ja vakuutettujen lähetysten palvelun.

Ehdotuksen mukaisessa postilain 15 §:ssä säädetään yleispalvelun sisällöstä. Mainitun säännöksen 1 momentin mukaan yleispalveluun kuuluu seuraavia postilähetystyyppejä koskevien postipalveluiden pysyvä tarjonta: 1) enintään kahden kilon painoiset kirjelähetykset, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyhtiön kuljetettavaksi keräilypisteeseen; kotimaan kirjelähetystyyppeistä tarjolla tulee pitää vähintään sellaista kirjetuotetta, johon sovelletaan jäljempänä 19 §:ssä määriteltävää yleispalvelun laatustandardia; 2) enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyhtiön kuljetettavaksi postitoimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä; 3) maahan saapuvat enintään kahdenkymmenen kilon painoiset postilähetykset; sekä 4) edellä 1 ja 2 kohdassa määriteltyjen postilähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut. Pykälän 2 momentissa säädetään lisäksi, että tässä pykälässä tarkoitettuun yleispalveluun kuuluvat sekä kotimaan palvelut että ulkomaanpalvelut.

Koska artiklan mukaisista asioista säädetään kansallisessa lainsäädännössä, artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

13 artikla. Lisäpalvelut. Artiklassa luetaan palvelut, joita tarjotaan lisäpalveluina. Pakollisia lisäpalveluita ovat muun muassa kirjaamispalvelut lähteille 1. luokan ja lentopostina lähetettävälle kirjelähetystyyppeille sekä kirjaamispalvelu lähteille 2. luokan ja pintapostina lähetettävälle kirjelähetystyyppeille, joissa ei ole 1. luokan postipalvelua tai lentopostipalvelua. Lisäksi kirjaamispalvelu tulee tarjota kaikille saapuville kirjelähetystyyppeille. Lisäksi artiklassa luetaan joukko lisäpalveluita, joita operaattorit voivat vapaaehtoisesti tarjota. Artiklan 4 kohdassa säädetään kansainvälisestä vastauslähetyksistä, vastauskupongeista ja tiettyjä lähetystyyppejä koskevista saantitodistuksista. Näistä osa on vapaaehtoisina ja osa pakollisina tarjottavia palveluita.

Artiklaa on muutettu täsmentämällä jäsenmaiden ja niiden nimettyjen operaattoreiden velvollisuuksia. Jäsenmaiden on huolehdittava siitä, että pakollisia lisäpalveluita on tarjolla. Palveluiden tarjoajana taas voi artiklan mukaan olla joko jäsenmaa tai nimetty operaattori.

Postidirektiivin 3 artiklan 4 kohdassa säädetään yleispalvelun alasta. Siihen kuuluvat myös kirjattuja ja vakuutettuja lähetystyyppejä koskevat palvelut. Voimassa olevan postipalvelulain 4 §:n mukaan koko maassa tarjolla pidettävä postipalvelujen yleispalvelu käsittää myös kirjattujen ja vakuutettujen lähetysten palvelun.

Yleispalvelun määritelmää ehdotetaan muutettavaksi siten kuin edellä 12 artiklan perusteluissa kuvataan. Yleispalveluun kuuluisivat ehdotetun 15 §:n mukaisten lähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut. Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädetään lisäksi, että tässä pykälässä tarkoitettuun yleispalveluun kuuluvat sekä kotimaan palvelut että ulkomaanpalvelut.

Koska artiklan mukaisista asioista säädetään kansallisessa lainsäädännössä, artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

14 artikla. Elektroninen posti, EMS, integroitu logistiikka ja uudet palvelut. Artikla sisältää määräyksiä siitä, miten jäsenmaat tai nimetyt operaattorit voivat sopia keskenään osallistumisesta otsikossa mainittuihin uusiin palveluihin. Artiklan mukaan postihallinnot voivat sopia keskenään osallistumisesta esimerkiksi elektronista postia ja EMS pikapostipalvelua koskevien palvelujen tarjontaan. Artikla sisältää myös integroitua logistiikkaa ja sähköistä postileimaa koskevat säännökset. Integroitu logistiikka on palvelu, joka vastaa kaikkia asiakkaiden logistisia vaatimuksia ja sisältää tavaroiden tai asiakirjojen fyysistä kuljetusta edeltävät ja seuraavat työvaiheet. Sähköisen postileima on todiste sähköisestä tapahtumasta. Useissa maissa postit käyttävät sähköistä postileimaa ja postiliitto on kehittänyt maailmanlaajuisen standardin sähköiselle postileimalle. Artiklan 2 kohdan mukaan postihallinnot voivat keskinäisellä sopimuksella luoda uuden palvelun, jota ei ole nimenomaisesti mainittu liiton sopimuksissa. Artiklaa on muutettu korvaamalla termi postihallinto termillä jäsenmaa tai nimetty ope-

raattori. Lisäksi artiklan kohdassa 1.1 on lisätty elektronisen postin määritelmään mahdollisuus tarjota kirjattua elektronista postipalvelua, joka täydentää elektronista postia.

Kansallisessa lainsäädännössämme ei säädetä asiakkaille tarjottavien uusien palveluiden ominaisuuksista, vaan postiyhtiön tarjoamat palvelut määritellään postiyhtiön toimitusehdoissa. Artikla ei kuulu lainsäädännön alaan eikä sen hyväksyminen edellytä lainsäädännön muuttamista.

15 artikla. *Lähetykset, joita ei oteta vastaan. Kiellot.* Artiklassa annetaan määräyksiä niistä lähetyksistä, joita ei oteta vastaan. Artikla sisältää kieltoja, joiden tarkoituksena on varmistaa, että kansainvälisessä postiliikenteessä ei kuljeteta esimerkiksi vaarallisia aineita tai eläviä eläimiä. Peruslähetohtana on, että lähetyksiä, jotka eivät täytä yleissopimuksessa ja toimitusohjesäännöissä mainittuja ehtoja, ei oteta vastaan. Myöskään sellaisia lähetyksiä ei oteta vastaan, jotka on lähetetty vilpillisen toimen seurauksena tai kun tarkoituksena on ollut välttää asianmukaisen ja täyden maksun maksaminen. Poikkeukset artiklan sisältämiin kieltoihin on kuvattu toimitusohjesäännöissä. Lisäksi kaikilla postihallinnoilla on mahdollisuus laajentaa artiklan sisältämiä kieltoja. Artiklan 2 kohdassa todetaan esineet, joiden sulkeminen lähetyksiin on kielletty kaikissa lähetyksiluokissa. Kiellettyinä mainitaan muun muassa huumeet ja psykotrooppiset aineet. Lisäksi artiklassa kielletään laittamasta minkään luokan lähetyksiin räjähtäviä, tulenarkoja tai muita vaarallisia aineita tai radioaktiivisia aineita. Poikkeuksena sallitaan kuitenkin kirjelähetyksissä ja postipaketeissa radioaktiivisia aineita niiden postihallintojen kesken, jotka ovat ilmoittaneet ottavansa vastaan näitä lähetyksiä molemminpuolisesti tai yksisuuntaisesti erityisesti 16 artiklassa mainituilla ehdoilla. Eläviä eläimiä ei saa lähettää missään lähetykseluokassa tietyin poikkeuksin. Artiklan 5 kohdan mukaan kirjeenvaihdon lisääminen postipaketteihin on kielletty. Artiklan 6 kohdassa todetaan kielletyksi kolikkojen, seteleiden ja muiden arvoesineiden sulkeminen vakuuttamattomiin kirjepostilähetyksiin.

Artiklaan on tehty useita vähäisiä muutoksia. Ensinnäkin artiklassa täsmennetään, että

tietyntyyppisen sisällön lähettämisen voi kieltää jäsenmaa tai sen nimetty operaattori.

Toiseksi kieltoihin on tehty erinäisiä täsmennyksiä ja lisäyksiä. Kaikissa lähetyksiluokissa kielletyiksi huumeiksi on ensinnäkin määritelty artiklan 2 kohdassa kansainvälisen huumausainevalvontalautakunnan määrittelemät huumeet ja psykotrooppiset aineet sekä muut laittomat huumeet, jotka on kielletty kohdemaassa. Samassa kohdassa kiellettyjen sisältöjen listaan on lisätty myös väärennetyt tuotteet ja piraattituotteet sekä räjähtävien laitteiden jäljitelmät tai käyttökelvottomiksi tehdyt räjähtävät laitteet tai taisteluvälineet. Myöskään mainittuja tuotteita ei saa laittaa minkään luokan lähetyksiin. Kirjeenvaihdon lisääminen paketteihin kielletään artiklan 5 kohdassa. Kieltoa on muutettu siten, että se ei koske arkistoitua materiaalia.

Voimassa olevan postipalvelulain 11 §:n 2 momentissa säädetään sellaisista sisällöistä, joiden vuoksi postiyhtiö voi kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä kirjelähetyksestä. Vastaava säännös sisältyy lakiehdotuksen 40 §:ään sisällöltään muuttamattomana. Vaarallisten aineiden kuljettamista säännellään vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994).

Vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan määritelmän mukaan vaarallisella aineella tarkoitetaan ainetta, joka räjähdys-, palo-, tartunta- tai säteilyvaarallisuutensa, myrkyllisyytensä, syövyttävyytensä taikka muun sellaisen ominaisuutensa vuoksi saattaa aiheuttaa vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle; mitä tässä laissa säädetään vaarallisesta aineesta, sovelletaan myös vaarallisiin seoksiin, esineisiin, välineisiin, tavaroihin, tyhjiin pakkauksiin, muuntogeenisiin organismeihin ja mikro-organismeihin. Lain 14 §:ssä on yleinen kuljetuskielto. Jollei vaarallinen aine ole luokiteltu, pakattu ja merkitty tässä laissa ja sen nojalla annettavissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitettulla tavalla tai jollei siitä ole annettu säädettyjä kuljetus-asiakirjoja taikka jos vaarallisen aineen kuljettamiseen tarkoitettu pakkaus tai kuljetus-säiliö on vaurioitunut, sen kuljettaminen on kielletty. Lain 14 a § 1 momentin mukaan vaarallista ainetta ei saa kuljettaa, jos kuljetuksesta aiheutuisi aineen 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoite-

tun ominaisuuden vuoksi ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle vaaraa, jota ei voi pakkaamista tai kuormaamista koskevin taikka muin erityistoimenpitein torjua.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan. Sen hyväksyminen ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

16 artikla. *Sallitut radioaktiiviset aineet ja tartuntavaaralliset aineet.* Artiklan mukaan radioaktiivisia aineita sallitaan kirjepostilähetyksissä ja postipaketeissa niiden jäsenmaiden kesken, jotka ovat ilmoittaneet ottavansa vastaan näitä lähetyksiä. Artikla sisältää yksityiskohtaisemmat ohjeet tällaisten lähetysten käsittelystä.

Artiklaa on muutettu Geneven kongressissa siten, että se koskee biologisten aineiden sijasta tartuntavaarallisia aineita. Artikla sisältää lisäksi yksityiskohtaisemmat määräykset tartuntavaarallisten aineiden lähettämisen ehdoista ja käsittelystä. Artiklassa sallitaan tartuntavaarallisten aineiden lähettäminen kirjeposti- ja postipakettilähetyksissä lukuun ottamatta ihmisiin (UN 2814) tai eläimiin (UN 2900) vaikuttavia kategorian A tartuntavaarallisia aineita. Tartuntavaarallisia aineita voidaan kuitenkin lähettää vain artiklassa määritellyillä ehdoilla. Kategorian B tartuntavaarallisia aineita (UN 3373) voidaan artiklan 2.1 kohdan mukaan vaihtaa vain toimivaltaisten viranomaisten määrittämällä tavalla virallisesti tunnustettujen lähettäjien kesken. Erivapautettuja (ihmisistä tai eläimistä otettuja) potilasnäytteitä voidaan vaihtaa postitse vain toimivaltaisten viranomaisten määrittämällä tavalla virallisesti tunnustettujen lähettäjien kesken. Myös molempien kategorioiden aineiden lähettämisestä annetaan artiklassa tarkat määräykset.

Itella Oyj ei ole ilmoittanut ottavansa vastaan artiklassa tarkoitettuja lähetyksiä. Artiklaa koskevaa sääntelyä ei ole kansallisessa lainsäädännössämme eikä artikla kuulu lainsäädännön alaan.

17 artikla. *Tiedustelut.* Artiklassa veloitetaan jokainen nimetty operaattori ottamaan vastaan lähetyksiä koskevia tiedusteluja kuuden kuukauden ajan lähetysten postittamisen jälkeisestä päivästä. Artiklaan on tehty nimetyn operaattorin käsitteen käyttöönotosta johtuvia muutoksia. Lähetystyyppit, joita koskevia tiedusteluja tulee vastaanottaa, määri-

tellään muuttuneessa artiklassa siten, että niiden tulee koskea paketteja ja kirjattuja, vakuutettuja tai jakelurekisteröityjä lähetyksiä. Artiklaan on myös lisätty määräys siitä, että tiedustelut on lähetettävä 1. luokan postina, EMS-postipalvelun kautta tai sähköisesti.

Postidirektiivin 19 artikla velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että kaikki postipalvelujen tarjoajat tarjoavat käyttöön avoimet, yksinkertaiset ja huokeat menettelyt postipalvelujen käyttäjien valitusten käsittelemiseksi. Voimassa olevan postipalvelulain 21 §:ssä säädetään postiyritykselle kanne oikeuden menettämisen uhalla tehtävästä muistutuksesta. Vastaava sääntely sisältyy ehdotetun postilain 52 §:ään.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

18 artikla. *Tullitarkastus.* Tulli- ja muut maksut. Artikla sisältää säännökset siitä, että lähtö- ja osoitamaan nimetyillä operaattoreilla on oikeus lainsäädäntönsä mukaan tullitarkastuttaa lähetykset. Artiklassa säännellään kaiken kaikkiaan sitä, millaisia oikeuksia nimetyillä operaattoreilla on postin lähettäjiin ja vastaanottajiin nähden. Artiklaan on tehty lisäys, jonka mukaan maksu voidaan veloittaa kaikista tullatuista lähetyksistä kansallisen lainsäädännön mukaisesti, mukaan lukien tullittomat lähetykset. Asiakkaille on selkeästi etukäteen ilmoitettava vaadittavasta maksusta. Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Asiasta ei ole säännöksiä postilainsäädännössä eikä tullilaisissa (1466/1994). Tullilain 14 §:n mukaan tulliviranomaisella tai muulla toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tullitoimenpiteen suorittamiseksi tarkastaa postilähetysten kirjesalaisuutta loukkaamatta tavaraa. Itella Oyj:n toimitusehtojen mukaan Posti hoitaa tullilain edellyttämällä tavalla saapuvien lähetysten tuontitullauksen ja lähtevien lähetysten vientitullauksen. Artikla kuuluu lainsäädännön alaan. Sen hyväksyminen ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

19 artikla. *Suljettujen postien vaihto sotilasjoukko-osastojen kanssa.* Artikla sisältää määräyksiä siitä, miten suljettua kirjepostia voidaan vaihtaa sotilasjoukko-osastojen kesken käyttämällä muiden maiden maa-, meri- tai lentokuljetuksia. Artiklassa tarkoitettu

postia ei lähetetä yksittäisinä kirjeinä tai paketteina, vaan ne kootaan suuremmiksi eriksi, jotka sitten esimerkiksi suomalainen ulkomailla oleva joukko-osasto voi noutaa vastaanottajamaan postitoimipaikasta tai sopia, että koko erä toimitetaan joukko-osastolle asti. Asiallisesti kyse on lähettäjään sisäisestä postista, joka toimitetaan vastaanottajalle toisen maan alueella.

Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu. Suomessa ei ole asiasta kansallista sääntelyä eikä artikla kuulu lainsäädännön alaan.

20 artikla. *Palvelun laatustandardit ja tavoitteet.* Artiklassa veloitetaan jäsenmaat tai niiden nimetyt operaattorit laatimaan ja julkaisemaan kirjepostilähetyksiä ja paketteja koskevat jakelustandardit ja tavoitteet. Palvelun laatustandardien toteutumista on mitattava. Artiklaan on tehty vain sellaisia muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu. Laatustandardien laatiminen ja mittaaminen on asetettu joko jäsenmaan tai sen nimetyin operaattorin tehtäväksi.

Postidirektiivin 16 artiklassa veloitetaan asettamaan ja julkaisemaan yleispalvelun laatustandardi. Voimassa olevan postipalvelulain 5 §:ssä laatustandardi on asetettu seuraavana päivänä jaettaviksi tarkoitetuille kirjelyksille. Ehdotetussa 19 §:ssä laatustandardi asetetaan sen sijaan kirjeille, jotka on jätetty jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä jaettaviksi. Lisäksi ehdotetussa 42 §:ssä veloitetaan postiyrietykselle julkaisemaan vuosittain palvelun laatua koskevat tiedot, joista tulee lisäksi käydä ilmi valitusten määrä ja niiden käsittely. Ehdotetun laatustandardin toteutumista mittaava tutkimus on teetettävä yleispalvelun tarjoajasta riippumattomalla taholla.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

2 luku Vastuu

21 artikla. *Nimettyjen operaattoreiden vastuu.* Vahingonkorvaukset. Artikla sisältää määräyksiä, joiden mukaisesti nimetyt operaattorit ovat vastuussa lähetyksen katoamisesta tai vahingoittumisesta. Lukuun ottamatta 22 artiklassa mainittuja vastuuvapautta koskevia tilanteita nimetyt operaattorit vas-

taavat kansainvälisessä postiliikenteessä kirjattujen lähetyksen, tavallisten pakettien ja vakuutettujen lähetyksen katoamisesta, anastamisesta tai vahingoittumisesta, jakelurekisteröityjen lähetyksen katoamisesta sekä sellaisten pakettien palauttamisesta, jonka perilleaamattomuuden syytä ei ole ilmoitettu.

Artiklaan on tehty lukuisia muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu. Artiklan sanamuotoja on myös paikoin täsmennetty siten, että niistä käy nykyistä selvemmin ilmi, että korvauksen voi saada lähetyksen postittamisesta suoritetuista maksuista. Artiklaan on lisätty 6 ja 7 kohdat, jotka koskevat kirjattujen tai vakuutettujen kirjelähetyksen taikka tavallisten pakettien palauttamisesta tietyissä tapauksissa maksettavia korvauksia. Lisäksi varaukset kieltävää artiklan kohtaa on muutettu.

22 artikla. *Jäsenmaiden ja nimettyjen operaattoreiden vastuuvapaus.* Artikla sisältää määräyksiä siitä, missä tapauksissa jäsenmaat ja nimetyt operaattorit vapautuvat vastuusta. Nimetyt operaattorit eivät ole vastuussa kirjatuista lähetyksistä, jakelurekisteröidyistä lähetyksistä, paketeista eivätkä vakuutetuista lähetyksistä, kun ne on toimitettu omien vastaavanlaisista lähetyksistä annettujen määräysten mukaan. Vastuu kuitenkin säilyy artiklassa luetelluissa tapauksissa esimerkiksi silloin, kun anastus tai vahingoittuminen on havaittu joko ennen lähetyksen luovuttamista tai sitä luovutettaessa. Artiklaan on tehty ainoastaan muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

23 artikla. *Lähettäjän vastuu.* Artiklassa määrätään lähettäjän olevan vastuussa artiklassa tarkemmin määritellyistä vahingoista, jotka ovat aiheutuneet postivirkailijoille ja muille postilähetyksille. Lähettäjä vastaa joko postivirkailijalle, muille postilähetyksille tai postikalustolle aiheutuvasta vahingosta, joka johtuu kiellettyjen esineiden lähettämisestä postitse tai siitä, että hyväksymistä koskevat ehdot on jätetty ottamatta huomioon. Artiklaan on tehty ainoastaan muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

24 artikla. *Vahingonkorvauksen maksaminen.* Artiklan mukaan velvollisuus vahingonkorvauksen maksamiseen ja maksujen pa-

lauttamiseen on nimetyllä operaattorilla. Artiklan mukaan joko lähtö- tai osoitemaan nimetty operaattori on velvollinen maksamaan vahingonkorvauksen ja palauttamaan maksut. Maksut suorittaneella nimetyllä operaattorilla on takaisinsaantioikeus vastuulliselta postihallinnolta. Lisäksi artiklassa todetaan lähettäjän oikeus luopua oikeudestaan vahingonkorvaukseen vastaanottajan eduksi. Artiklaan on tehty ainoastaan muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

25 artikla. *Vahingonkorvauksen määrän mahdollinen takaisin periminen lähettäjältä tai vastaanottajalta.* Artiklassa määrätään siitä, missä tapauksissa lähettäjältä tai vastaanottajalta voidaan periä takaisin vahingonkorvauksen määrä. Artikla koskee tapauksia, joissa jo korvattu lähetys löytyy myöhemmin. Artiklan mukaan vahingonkorvaus voidaan periä takaisin lähettäjältä tai vastaanottajalta, jos kadonneena pidetty kirjattu tai vakuutettu lähetys tai paketti löydetään. Artiklaan on tehty ainoastaan muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Postiyhtiön vastuuta koskevat pykälät sisältyvät ehdotetun postilain 49 – 52 §:ään. Mainitun 49 §:n 6 momentin mukaan tämän lain säännöksiä ei sovelleta kansainväliseen postiliikenteeseen siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta.

Artiklat 21 – 25 kuuluvat lainsäädännön alaan. Niiden hyväksyminen ei kuitenkaan edellytä lainsäädännön muutoksia.

Kongressissa on poistettu aiempi artikla 26, jossa määrättiin vastuuta koskeviin poikkeuksiin sovellettavasta vastavuoroisuudesta. Vastuuta koskevista artikloista huolimatta jäsenmaa, joka varaa itselleen oikeuden olla maksamatta vahingonkorvauksia vastuiden osalta, ei ollut 26 artiklan mukaan oikeutettu vahingonkorvauksiin muilta jäsenmailta, jotka olivat hyväksyneet vastuunsa näiden artiklojen mukaan. Kansallinen lainsäädäntö ei sisällä vastavuoroisuutta koskevaa sääntelyä, joten artiklan poistaminen ei aiheuta lainmuutoksia.

3 Luku Erityisesti kirjepostia koskevat määräykset

26 artikla. *Kirjelähetysten postittaminen toisessa maassa.* Artiklan mukaan mikään jäsenmaa ei ole velvollinen kuljettamaan eikä jakamaan vastaanottajalle kirjelähetyksiä, joita sen alueella asuvat lähettäjät postittavat tai postituttavat vieraassa maassa hyötyäkseen siellä sovellettavista edullisemmista maksuista. Artiklaan tehtiin täsmennyksiä, jotka johtuvat pääosin siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Postilakiin ehdotetaan uutta sääntelyä ulkomailta tulleiden kirjelähetysten välittämisen velvollisuudesta tehtävistä poikkeuksista. Ehdotetun postilain 36 §:n 3 momentin mukaan nimetty operaattori ei ole velvollinen kuljettamaan eikä jakamaan vastaanottajalle kirjelähetyksiä joita lähettäjät postittavat tai postituttavat muussa kuin asuinmaassaan hyötyäkseen siellä sovellettavissa edullisemmista maksuista. Kohdemaan nimetty operaattori voi periä lähettäjältä tai tämän kieltäytyessä lähtömaan nimetyltä operaattorilta kotimaan maksut. Jos nämä kieltäytyvät maksamasta määräajan kuluessa, kohdemaan nimetty operaattori voi palauttaa lähetykset takaisin lähtömaan nimetylle operaattorille ja vaatia korvausta lähettämisestä aiheutuvista kuluista.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan. Lainmuutoksella saatetaan postilaki vastaamaan artiklan määräyksiä.

Osa 3 Maksut

1 luku Erityisesti kirjepostia koskevat määräykset

Sopimuksen kolmas osa sisältää päätemaksuja koskevat määräykset. Päätemaksuilla tarkoitetaan sellaisia kansainvälisessä postiliikenteessä sovellettavia maksuja, joita kirjepostilähetyksiä vastaanottava nimetty operaattori on oikeutettu perimään lähettävältä operaattorilta. Päätemaksuilla korvataan niitä kuluja, jotka aiheutuvat vastaanotetusta kansainvälisestä postista.

Postidirektiivin 13 artikla koskee päätemaksuja. Ulkomaanpostin yleispalvelun tarjoamisen takaamiseksi jäsenvaltioiden on artiklan mukaan kannustettava yleispalvelun tarjoajiaan pitämään huolta siitä, että niiden tekemissä yhteisön sisäisen ulkomaanpostin

päätemaksuja koskevissa sopimuksissa noudatetaan artiklassa määriteltyjä periaatteita. Säännöksen mukaan päätemaksut on vahvistettava suhteessa saapuvan ulkomaanpostin käsittely- ja jakelukustannuksiin, maksujen suuruuden on oltava yhteydessä saavutettuun palvelun laatuun ja päätemaksujen on oltava julkisia ja syrjimättömiä.

27 artikla. Päätemaksut. Yleiset määräykset. Artikla sisältää päätemaksuja koskevat yleiset määräykset. Geneven kongressia edeltäneessä Bukarestin kongressissa hyväksyttiin uuden mallinen päätemaksujärjestelmä, joka jakautuu kahteen alajärjestelmään. Tavoitejärjestelmä on päätemaksujärjestelmä, jota teollistuneet maat noudattavat. Siirtymäkauden järjestelmä taas on tarkoitettu kehitysmailla. Kehitysmaat voivat kuitenkin halutessaan noudattaa myös palvelutasoidon- ja tavoitejärjestelmää, joka on laadittu tavoitejärjestelmää noudattaville maille. Yleissopimuksen päätemaksuja koskevat säännökset ovat siirtymäkauden järjestelyjä. Tarkoituksena on siirtyä maakohtaiseen maksujärjestelmään 1 päivästä tammikuuta 2014 lukien.

Geneven kongressissa täsmennettiin jakoa tavoitejärjestelmän ja siirtymäkauden järjestelmän maihin. Tavoitejärjestelmää noudattavat maat jaetaan kahteen ryhmään: maat ja alueet, jotka noudattavat tavoitejärjestelmää ennen vuotta 2010 ja toisaalta maat ja alueet, jotka noudattavat tavoitejärjestelmää vuodesta 2010 ja 2012 alkaen. Omana ryhmänään ovat edelleen maat, jotka noudattavat siirtymäkauden järjestelmää. Artiklaan on lisätty uusia kohtia, joiden mukaan eri järjestelmiä noudattavien maiden tulee toimia. Uusissa 4.2 – 4.4 kohdissa keskeistä on sen määrittely, miten nimettyjen operaattoreiden tulee asettaa kotimaan liikenteessä tarjoamansa hinnat ja ehdot muiden nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi. Uudet tavoitejärjestelmän maat ja siirtymäkauden järjestelmää noudattavat maat voivat määräysten nojalla päättää käytettäväksi asettamisesta joustavammin kuin ne maat, jotka noudattavat tavoitejärjestelmää jo ennen vuotta 2010.

Artiklaan on lisätty määräyksiä muun muassa kirjattuihin ja vakuutettuihin lähetyksiin sovellettavista päätemaksuista. Päätemaksujen määrä ilmaistaan SDR:nä eli kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeuksina.

Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

28 artikla. Päätemaksut. Tavoitejärjestelmää noudattavien maiden nimettyjen operaattoreiden väliseen postiliikenteeseen sovellettavat määräykset. Artiklassa määritellään päätemaksujen laskutavat. Päätemaksut ilmaistaan prosentteina kotimaan maksusta. Päätemaksuilla on ylä- ja alarajat. Päätemaksujen määrä ilmaistaan SDR:nä eli kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeuksina.

Maksuja on kauttaaltaan korotettu Geneven kongressissa. Maksut määritellään vuosikohtaisesti erikseen uusille tavoitejärjestelmän maille ja niille maille, jotka noudattavat tavoitejärjestelmää ennen vuotta 2010.

Artiklaan on myös lisätty viittaus kirjepostia koskevaan toimitusohjesääntöön, jonka mukaisesti määritellään myös kansainvälisen vastauspalvelun lähetysten maksut. Lisäksi uusi 4 kohta sisältää määräyksen postitoimintaneuvoston tekemästä tutkimuksesta. Tutkimus koskee saapuvan postin käsittelykuluja vuosina 2009 ja 2010, ja tutkimustulosten perusteella postitoimintaneuvosto harkitsee, muutetaanko 1. luokan 20 grammaa painavan kirjeen maksua vuosille 2012 ja 2013. Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

29 artikla. Päätemaksut. Siirtymäkauden järjestelmää noudattavien maiden nimetyille operaattoreille suuntautuvaan, niiltä lähtevään ja niiden väliseen postiliikenteeseen sovellettavat määräykset. Artikla sisältää määräykset niistä maksuista, joita siirtymäkauden järjestelmää noudattavien maiden nimetyt operaattorit soveltavat. Vuosikohtaisten päätemaksujen määriä on korotettu Geneven kongressissa. Määrät on määritelty erikseen sen mukaan, onko postiliikenteen kokonaisuus yli vai alle 100 tonnia vuodessa. Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

30 artikla. Palvelutasorahasto. Palvelutasorahaston tarkoituksena on tukea palvelutason parantamista sellaisissa maissa, joiden kongressi on määritellyt kuuluvan vähiten kehittyneiden maiden ryhmään. Kehittyneet

maat maksavat päätemaksujen lisäksi yleisopimuksessa määritellyn suuruisen päätemaksujen korotuksen rahastoon, josta vähiten kehittyneet maat voivat hakea taloudellista tukea palvelutasonsa parantamiseksi. Artiklassa määritellään näiden maksujen laskentatavat.

Artiklaan sisältyvää maksujen laskentajärjestelmää on tarkennettu. Maksut määräytyvät kongressin ja alueiden kongressin tekemien maaluokitusten mukaisesti. Sen lisäksi maksujen määräytymiseen vaikuttaa muun muassa se, milloin maat liittyvät tavoitejärjestelmään.

31 artikla. *Kauttakulkumaksut.* Artiklan mukaan kauttakulkumaksut on maksettava silloin, jos lähetysten kuljettamisessa tarvitaan kolmannen osapuolen palveluita. Artiklaan tehdyn muutoksen nojalla kauttakulkumaksuja sovelletaan myös väärin osoitettuihin ja väärin jaettuihin lähetyksiin. Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Suomen kansallinen lainsäädäntö ei sisällä päätemaksuja tai kauttakulkumaksuja koskevaa sääntelyä. Artiklat 27 – 31 kuuluvat lainsäädännön alaan, koska maksujen perusteista säädetään Suomessa lailla. Artikloihin tehtyjen muutosten hyväksyminen ei kuitenkaan edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista. Itella Oyj:lle on asetettu sille myönneissä toimiluvassa velvollisuus välittää myös ulkomaisia postilähetyksiä Suomeen sekä Suomesta lähetettyjä postilähetyksiä ulkomaille sen mukaisesti kuin Suomea sitovat kansainväliset sopimukset ja EU:n lainsäädäntö edellyttävät. Ehdotetun postilain 9 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi asettaa toimiluvassa ehtoja, jotka täydentävät tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säädöksiä ja jotka koskevat velvollisuutta toimia Maailman postiliiton yleissopimuksen mukaisena nimettynä operaattorina ja Maailman postiliiton sopimusten noudattamista.

2 luku Muut määräykset

32 artikla. *Perusmaksut ja lentokuljetusmaksujen laskeminen.* Artiklan mukaan ni-

mettyjen operaattoreiden väliseen tilitykseen sovellettavan lentokuljetusten perusmaksun hyväksyy postitoimintaneuvosto. Maksujen laskutapa sekä tilitysmenetelmät määritellään kirjepostia ja postipaketteja koskevissa toimitusohjesäännöissä.

Artiklaa on muutettu ulottamalla lentokuljetusten maksujen sääntely myös väärin osoitettuihin ja väärin jaettuihin lähetyksiin. Artiklaan on tehty myös muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan, koska maksujen perusteista säädetään Suomessa lailla. Artiklaan tehtyjen muutosten hyväksyminen ei kuitenkaan edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista. Ehdotettu postilaki ei sisällä sääntelyä perusmaksuista eikä lentokuljetusmaksuista.

33 artikla. *Postipakettien maa- ja merimaksut.* Artiklassa määritellään pakettien jakelukorvauksen laskutapa. Jakelukorvaus maksetaan kahden nimetyn operaattorin välillä kuljetettavista paketeista. Geneven kongressissa artiklaan on tehty vain muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Ehdotetun postilain 26 §:n mukaan yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella yleispalveluun kuuluvat palvelut siten, että hinnat ovat kohtuulliset, kustannussuuntautuneet sekä sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan riippumatta. Lisäksi hinnoittelun tulee kannustaa tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan ja noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan. Ehdotettu postilaki ei sisällä sääntelyä postipakettien maa- ja merimaksuista.

34 artikla. *Postitoimintaneuvoston oikeus määrätä maksuista.* Artikla sisältää määräyksen siitä, mitä maksuja Maailman postiliiton postitoimintaneuvostolla on oikeus asettaa. Näitä ovat kauttakulkumaksut kirjelähetysten käsittelystä ja kuljetuksesta yhden tai useamman välittävän maan kautta, perusmaksut ja lentokuljetusmaksut postin kuljettamisesta ilmaitse, jakelukorvaukset saapuville postipaketeille, kauttakulkumaan maksut pakettien käsittelystä ja kuljetuksesta välittävän maan kautta sekä merimaksut pakettien kul-

jettamisesta meritse. Artiklaan on tehty vain muutoksia, jotka johtuvat siitä, että postihallinnon käsitteestä on luovuttu.

Suomen kansallinen lainsäädäntö ei sisällä kauttakulkumaksuja koskevaa sääntelyä.

35 artikla. *Yleissopimusta ja Toimitusohjesääntöjä koskevien ehdotusten hyväksymisehdot.* Artiklassa on säännökset yleissopimukseen ja toimitusohjesääntöihin tehtävien muutosehdotusten hyväksymisen edellyttämistä äänimääristä erikseen kongressissa hyväksyttävien muutosten, kahden kongressin välissä hyväksyttävien muutosten ja erikseen vielä postitoimintaneuvoston toimitusohjesääntöjen muuttamisen osalta. Artikla kuuluu lainsäädännön alaan, koska sen sisältämät määräykset vaikuttavat Suomen täysivaltaisuuteen.

36 artikla. *Kongressissa esitetyt varaumat.* Artiklassa todetaan, ettei postiliiton tavoitteiden tai tarkoituksen vastaisia varaumia sallita. Varaumia tulisi esittää vain, kun se on ehdottoman välttämätöntä ja ne on asianmukaisesti perusteltava. Varaumia käsitellään kongressissa tehtyinä ehdotuksina ja ne on hyväksyttävä sillä enemmistöllä, jota varauksen koskevan artiklan muuttaminen edellyttää. Varaumia on periaatteessa sovellettava vastavuoroisesti ja ne tehneen jäsenen ja muiden jäsenmaiden välillä.

Osa 4 Loppumääräykset

37 artikla. *Yleissopimuksen voimaantulo ja voimassaoloaika.* Tarkistettu yleissopimus tuli voimaan 1 tammikuuta 2010 ja on voimassa seuraavan kongressin sopimusten voimaantuloon asti.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Postilaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Pykälässä säädetään lain tarkoituksesta ja soveltamisalasta. Voimassa olevan postipalvelulain ensimmäinen pykälä sisältää säännöksen lain tarkoituksesta. Tarkoitussäännös ehdotetaan otettavaksi lain 1 §:n 1 momentiksi. Sen

mukaan lain tarkoituksena on turvata postipalveluiden ja erityisesti yleispalvelun saataavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa. Säännös vastaa suurimmaksi osaksi voimassa olevan lain 1 §:n 1 momenttia. Voimassa olevan lain maininta palveluiden hyvälaatuisuudesta ehdotetaan poistettavaksi, koska sillä ei ole itsenäistä merkitystä, vaan postipalveluiden ja yleispalvelun hyvälaatuisuutta ja tarjontaa turvataan lain aineellisten säännösten avulla.

Postipalvelulain 1 §:n 2 momenttia vastavaa säännöstä ehdotukseen ei sisälly, koska valtioneuvosto ei enää ehdotetun lain mukaan aseta yleispalveluvelvoitetta. Yleispalvelun sisällöstä ja sen tarjonnan turvaamisesta säädetään jäljempänä 3 ja 4 luvussa.

Pykälän 2 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan postin yleispalvelun ja muiden postipalvelujen tarjoamiseen. Säännös vastaa sisällöltään postipalvelulain 2 pykälän 1 momenttia. Postipalvelu ja yleispalvelu määritellään jäljempänä laissa.

Ehdotetussa 3 momentissa säädetään siitä, mitkä palvelut jätetään nimenomaisesti lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lain soveltamisalaa ei ehdoteta muutettavaksi nykyisestä, mutta joitakin täsmennyksiä soveltamisalasäännöksiin ehdotetaan tehtäväksi. Pykälän johdantolauseen nojalla lakia ei sovelleta sellaisen palvelun tarjoamiseen, joka koskee momentin eri kohdissa määriteltäviä lähetyksiä tai palveluita.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan tätä lakia ei sovelleta sellaisiin palveluihin, jotka koskevat sanoma- ja aikakauslehtiä. Säännös perustuu postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 1 kohtaan. Lehtien julkaisutoiminnan on perinteisesti katsottu kuuluvan perustuslain turvaaman sananvapauden piiriin. Tämän vuoksi on pidetty tärkeänä, että lehtien jakelu jää postipalveluihin sovellettavan sääntelyn ulkopuolelle. Käsitellessään hallituksen esitystä postipalvelulaiksi perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 28/2000 vp) todennut, että joukkotiedotuksen vapauden kannalta on olennaista, että sanoma- ja aikakauslehtien kuljetus ja jakelu on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Tästä syystä valiokunta ei pitänyt ehdotusta perustuslaissa turvatun sananvapauden kannalta ongelmallisena. Lehtien jakelusta huolehtivat osin lehtien kustantajat ja osin yleispalvelun tarjoaja, eikä

tätä tilannetta ole tarkoitus sääntelyllä muuttaa.

Pykälän 3 momentin 2 kohdan mukaan tätä lakia ei sovelleta sellaisiin palveluihin, jotka koskevat osoitteettomia lähetyksiä. Uudessa kohdassa tämä todetaan selvyuden vuoksi. Osoitteettomat lähetykset voivat olla esimerkiksi kirjelähetyksiä, lehtiä tai postipaketteja. Myöskään voimassa olevassa postipalvelulaissa ei säännellä osoitteettomia lähetyksiä, mutta niiden jääminen sääntelyn ulkopuolelle selviää vain lähetysten määritelmistä. Oikeustila säilyy siten nykyisen kaltaisena. Esimerkkinä osoitteettomista kirjelähetyksistä voidaan mainita osoitteeton suoramainonta. Osoitteettomia lehtiä ovat taas esimerkiksi kaupunkilehdet. Kaupunkilehdet jaetaan osoitteettomina, joten ne poikkeavat tältä osin muista lehdistä. Osoitteettomina kaupunkilehdet eivät ole tähänkään asti kuuluneet postilainsäädännön alaan, joten oikeustilaa ei ehdoteta tältä osinkaan muutettavaksi. Säännös lisätään ainoastaan sääntelyn tämentämiseksi.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan lakia ei sovelleta kirjelähetyksiä koskeviin palveluihin, jos toiminta on pienimuotoista, taloudelliselta merkitykseltään vähäistä sekä laajuudeltaan sellaista, että sillä ei ole yleispalvelun saatavuuden kannalta olennaista merkitystä. Säännös perustuu postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 2 kohtaan. Sen sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi. Ehdotuksessa korostetaan sitä, että toiminnan tulee olla taloudelliselta merkitykseltään vähäistä. Säännöksen nojalla ei siten voida sulkea soveltamisalan ulkopuolelle sellaista palvelua, joka on yleispalvelun saatavuuden kannalta vähämerkityksistä mutta taloudellisesti merkittävää. Joka tapauksessa tämän kohdan nojalla ulkopuolelle jäävän toiminnan on oltava myös pienimuotoista.

Ehdotetussa 4 kohdassa jätetään soveltamisalan ulkopuolelle kuriiripalvelut, jotka eivät kuulu myöskään postipalvelulain soveltamisalaan. Kuriiripalveluita koskee postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 4 kohta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nimenomaisesti mainitaan kirjelähetyksen kuriiripalvelut määrittelemättä niitä erikseen. Voimassa olevassa laissa kuriiripalvelut mainitaan vain säännöksen perusteluissa.

Tarkoituksena ei ole muuttaa oikeustilaa, vaan lain ulkopuolelle jätetään samat palvelut kuin voimassa olevan lainkin nojalla. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi sen vuoksi, että kohta koskisi yksiselitteisesti kuriiritoimintaa eikä muita sitä mahdollisesti muistuttavia postipalveluita. Olennaisia kriteereitä kuriiritoiminnassa ovat voimassa olevan lain määritelmässä mainitut asiakaskohtaisuus, kuljetusnopeus ja –varmuus sekä yksilöllinen sopimus. Tämän lisäksi kuriiripalveluita hoidetaan usein siten, että niissä ei käytetä säännöllistä jakelureittiä, vaan kuriiripalveluiden tarjoajat hoitavat jakelun lähetyskohtaisesti kullekin vastaanottajalle erikseen. Säännöksen tarkoituksena ei ole sulkea kaikkia kahdenvälisiä sopimuksia soveltamisalan ulkopuolelle, vaan juuri aidot kuriiripalvelut, kuten nykyisinkin.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan lakia ei sovelleta sellaiseen palveluun, joka koskee postipaketteja, jotka eivät kuulu yleispalveluun. Säännös vastaa sisällöltään postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 5 kohtaa. Lain soveltamisalaan kuuluu siten vain sellainen pakettien välittäminen, jota tehdään postiyritykselle asetetun yleispalveluvollisuuden nojalla.

Pykälän 6 kohdan nojalla soveltamisalan ulkopuolelle jätetään elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan tarvittava tai liittyvä postitoiminta. Elinkeinoharjoittajan oma toiminta voi olla yhden yrityksen tai koko konsernin omassa toiminnassa tarvittavaa tai siihen liittyvää postitoimintaa. Tällaista on esimerkiksi toimipaikkojen välinen tai konsernin sisäinen postitusjärjestelmä. Säännös vastaa postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 3 kohtaa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Ehdotetun momentin mukaan tämän lain säännöksiä ei sovelleta kansainväliseen postiliikenteeseen siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta. Maailman postiliiton yleissopimus on Suomessa saatettu laintasoisena voimaan. Kansainvälisessä postiliikenteessä sovelletaan ensisijaisesti mainittua sopimusta. Voimassa oleva postipalvelulaki sisältää joitakin sellaisia viittauksia Maailman postiliiton sopimuksiin, jotka korvataan tämän momentin yleislausekkeella. Samaa periaatetta on kuitenkin tarvittaessa voitava soveltaa muiltakin osin.

Ensinnäkin vastuusäntelyä koskevat postipalvelulain 19 §:n 6 momentti sisältää nyt ehdotettua momenttia vastaavan säännöksen. Sen mukaan tämän lain säännöksiä postiyrittäjien korvausvastuusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta. Säännös on tarpeen, koska kansainvälisessä postiliikenteessä saattaa olla vallalla myös muita vahingonkorvauskäytäntöjä. Maailman postiliiton sopimusten mukaisessa korvausoikeudessa tavallisesta kirjelähetyksestä ei makseta korvauksia lainkaan.

Toiseksi hinnoittelua koskevassa postipalvelulain 26 §:n 3 momentissa säädetään, että tämän lain säännöksiä hinnoittelusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta. Myös kyseinen säännös korvattaisiin nyt ehdotetulla momentilla. Sen nojalla voidaan tulevaisuudessakin lähettää kansainvälisessä postiliikenteessä maksutta sotavankien ja siviili-internoitujen postilähetystyksiä sekä sokeainlähetystyksiä.

Säännöksellä pannaan yhdessä 2 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 2 artikla.

2 §. Määritelmät. Pykälä sisältää laissa käytettävien keskeisten käsitteiden määritelmät. Määriteltäviksi on otettu yleensä sellaiset käsitteet, joita käytetään laissa useissa kohdissa. Muualla laissa määritellään joitakin muita käsitteitä, jotka ovat käytössä vain paikoittaisesti. Useat määriteltävät käsitteet ovat samoja kuin voimassa olevassa postipalvelulaissa. Samojenkin käsitteiden määritelmiä on kuitenkin paikoin tarpeen tarkastella uudelleen. Pykälä perustuu postipalvelulain 3 §:ään.

Pykälän 1 kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan postitoiminnalla tämän lain mukaista yleispalvelun ja muun postipalvelun tarjontaa. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain määritelmää. Postipalvelu ja yleispalvelu määritellään myöhemmin tässä pykälässä.

Pykälän 2 kohdassa määritellään postipalvelu, joka on lain kannalta keskeinen käsite. Postipalveluna pidetään säännöksen mukaan kirjelähetysten ja yleispalveluun kuuluvien postipakettien säännöllistä keräilyä, lajittelua, kuljetusta ja jakelua maksua vastaan postin lähettäjältä tai toiselta postiyrittäjältä

postin saajalle tai toiselle postiyrittäjälle. Säännös perustuu postipalvelulain 3 §:n 2 kohtaan.

Määritelmässä ensinnäkin rajataan postipalvelu siten, että se on maksua vastaan tapahtuvaa lähetysten välittämistä. Kuten voimassa olevan lainkin mukaan, määritelmässä korostetaan toiminnan elinkeinoluonnetta. Tämä rajaa lain soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi sellaisen yhdistysten tiedotteiden jakamisen, joka tehdään vapaaehtoistyönä. Välitettävät lähetykset voivat puolestaan olla joko kirjelähetystyksiä tai yleispalveluun kuuluvia paketteja. Jo 1 §:ssä suljetaan lain soveltamisalan ulkopuolelle sanoma- ja aikakauslehtien välittäminen. Myöskään postipalvelun määritelmän mukaan lehdet eivät ole sellaisia lähetystyksiä, joiden välittämistä voitaisiin pitää postipalveluna.

Määritelmässä ehdotetaan selvennettäväksi, että postiyrittäjien tulee hoitaa lähetysten välittämistä säännönmukaisena toimintana. Tällä ei tarkoiteta sitä, että lähetystyksiä tulisi esimerkiksi jaella kaikkina arkipäivinä. Yleispalvelun tarjoajalla on velvollisuus jakaa lähetystyksiä viitenä arkipäivänä viikossa, mutta jokin toinen postiyrittäjä voi jakaa ne kahtena päivänä viikossa. Määritelmän säännöllisyydellä tarkoitetaan sitä, että jakelu ja muut siihen mahdollisesti kuuluvat palvelut hoidetaan säännöllisen suunnitelman mukaisesti. Suunniteltuun jakeluun kuuluu esimerkiksi reittisuunnitelma, jonka mukaan jakelu hoidetaan. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kuriiripalvelut ovat esimerkki sellaisista palveluista, joissa lähetysten välittämistä ei hoideta säännöllisen suunnitelman mukaisesti. Niissä lähetysten välittäminen perustuu täysin yksilöllisiin sopimuksiin ja jakelu hoidetaan satunnaisesti eri kohteisiin.

Postipalvelun elementtejä ovat postipalvelulain ja postidirektiivin mukaan keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu. Eri toiminnoista voivat vastata eri yritykset tai ne voivat olla yhden yrityksen hoitamana kokonaisuutena. Postidirektiivin johdanto-osan kappaleessa 17 todetaan, että pelkkää kuljetusta ei ole pidettävä postipalvelua. Voimassa olevassa postipalvelulaissa mitään vastaavaa rajausta ei ole tehty, vaan mainittuja elementtejä käsitellään kokonaisuutena.

Keräilyn käsitettä voidaan täsmentää siten, että lähetyksen katsotaan tulleen keräilyksi siinä vaiheessa, kun ne ovat fyysisesti saapuneet postiverkkoon. Siksi lähetykset tulevat tällöin myös tämän lain piiriin. Tämä on johdettavissa kirjelähetyksen määritelmästä, jossa tarkoitetaan fyysiselle alustalle kirjoitettua viestiä. Jos lähetys kulkee osan toimintoketjusta sähköisessä muodossa, siihen tulee soveltuvien osin soveltaa sähköisen viestinnän lainsäädäntöä.

Ehdotetussa kohdassa postipalveluna pidetään sellaista palvelua, jossa yritys huolehtii tavalla tai toisella kaikista mainituista elementeistä: keräilystä, lajittelusta, kuljetuksesta ja jakelusta. Postipalvelun tarjoajana ei sen sijaan pidettäisi esimerkiksi yritystä, joka pelkästään keräilisi ja tulostaisi kirjelähetyksiä. Postipalvelun tarjoaja voi kuitenkin käyttää palveluittensa tarjoamiseen myös alihankkijoita. Postiyritys voi siten esimerkiksi antaa lähetyksen kuljetukset eri alueilla paikallisten yritysten hoidettaviksi. Postipalvelua tarjoaisi myös yritys, joka hoitaisi kirjelähetyksen jakelun jollain alueella itse mutta käyttäisi jakeluun jossain toisen postiyrityksen verkkoa. Postiyritys voi myös järjestää jakelun kokonaan toisen postiyrityksen verkkoa käyttämällä. Keskeistä postilain kannalta on se, että yritys hoitaa jakelua joko jakelemalla itse tai vähintään vastaamalla jakelun suunnittelusta. Jos yritys käyttää jakelussaan toisen yrityksen postiverkkoa, sen tulee kuitenkin vastata esimerkiksi sen suunnittelusta, mille alueille, miten ja miten usein sen välitettäväksi ottamia lähetyksiä jaellaan. Postiyritys myös sopii mainituista seikoista sen postiyrityksen kanssa, jonka verkkoa se käyttää jakelussaan. Tämän vuoksi postiyrityksen määritelmää eivät täyty esimerkiksi yritykset, jotka vain keräävät tai tulostavat välitettäviksi suuria lähetyseriä.

Jäljempänä esityksen 62 ja 63 §:ssä säädetään edellä tarkoitettujen muiden yritysten vaitiolovelvollisuudesta sekä velvollisuudesta turvata luottamuksellisen viestin salaisuus. On todennäköistä, että suurin osa postiyrityksistä hoitaa tai teettää alihankintana toisella yrityksellä myös muita kohdassa tarkoitettuja toimintoja: lähetyksen keräilyä, lajittelua ja kuljetusta. Tällöin myös niitä pidettäisiin sen tarjoaman postipalvelun osina.

Pykälän 3 kohdan mukaan yleispalvelulla tarkoitetaan niitä postipalveluita, joista säädetään 3 luvussa ja joiden tulee olla tarjolla koko maassa. Kohta perustuu postipalvelulain 3 §:n 3 kohtaan. Yleispalvelu määritellään mainitussa postipalvelulain kohdassa viittaamalla sen pysyvään tarjontaan ja muihin ominaisuuksiin. Ehdotuksen mukainen yleispalvelun sisältö taas määritellään 3 luvussa. Siihen kuuluvat 15 §:ssä määritellyt postilähetykset, 16 §:n mukainen toimipisteiden ylläpitäminen sekä 17 §:n mukainen keräily ja jakelu 18 §:ssä säädettyine poikkeuksineen. Lisäksi yleispalvelun tarjoajan on huolehdittava siitä, että 19 §:ssä säädetty laatustandardi täyttyy, 20 §:ssä tarkoitettut kielelliset oikeudet turvataan ja 21 §:n mukainen tiedoksiantomenettely on käytettävissä.

Kirjelähetyksellä tarkoitetaan 4 kohdassa kuljetettavaksi jätettyä osoitteellista, enintään kahden kilogramman painoista lähetystä, joka sisältää fyysisellä alustalla olevan viestin. Määritelmä perustuu postipalvelulain 3 §:n 4 kohtaan, mutta säännökseen ehdotetaan joiakin täsmennyksiä.

Ehdotetun määritelmän nojalla kirjelähetyksinä pidetään vain osoitteellisia lähetyksiä. Osoitteettomien lähetyksen jakelu jää myös 1 pykälän mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Säännöksen mukaan kirjelähetys sisältää fyysiselle alustalle kirjoitetun viestin. Fyysinen alusta voi postidirektiivin 2 artiklan 7 kohdan mukaan olla minkäläatuinen tahansa. Mainitun säännöksen nojalla ehdotuksen ulkopuolelle jäävät sähköiset viestit. Näihin rinnastettavia ovat esimerkiksi digitaalisessa muodossa muistitikulla tai CD-levyllä lähetettävät viestit. Ehdotuksessa säännellään siten vain fyysisiä postilähetyksiä, ei sähköisessä muodossa välitettäviä viestejä. Jotta viesti tulisi ehdotetun lain soveltamisalaan, sen tulee olla viimeistään jakeluvaiheessa fyysisessä muodossa. Lisäksi uutena elementtinä määritelmään sisältyy se, että kyse on viestistä. Tällä ei määritelmässä tarkoiteta pelkästään henkilökohtaisia viestejä, vaan kyse voi olla myös esimerkiksi suoramainonnasta, joka määritellään erikseen jäljempänä 6 kohdassa. Viestillä kuitenkin viitataan siihen, että kyse on lähtökohtaisesti muusta kuin tavaralähetyksestä.

Lähetysten ominaisuuksiin kuuluu määritelmän mukaan se, että se on jätetty kuljetettavaksi. Postiyritystä ei ole tarpeen mainita, koska kirjelähetys on määriteltävä lähetysten ominaisuuksien eikä sen välittäjän kautta. Kirjelähetysten kahden kilogramman painoraja vastaa nykyistä postipalvelulakia ja on sidoksissa myös postidirektiivin yleispalvelun määritelmään. Voimassa olevan lain määritelmässä kirjelähetysiksi luetaan kirje ja postikortti. Kirjelähetykseen sisältyvä viesti voidaan jättää kuljetettavaksi esimerkiksi kuoreen tai postikorttina. Kirjelähetykset voidaan erottaa pakettilähetyksistä sen perusteella, missä muodossa ne yleensä lähetetään. Kuori voi olla perinteinen kirjekuori taikka muu, esimerkiksi muovista valmistettu kääre.

Voimassa olevan postipalvelulain mukaan kirjelähetysten muut ominaisuudet ja kirjelähetyslajit määritellään tarvittaessa postiyrityksen toimitusehdoissa. Viittaus toimitusehtoihin ehdotetaan poistettavaksi, koska lain käsite ei voi saada sisältöään toimitusehdoissa. Postiyrityksen toimitusehdoissa voidaan vain täsmentää esimerkiksi painorajojen sisään sijoittuvien kirjelähetysten vähimmäis- ja enimmäismittoja.

Postipaketilla tarkoitetaan pykälän 5 kohdan mukaan yleispalveluun kuuluvaa osoitteellista tavaralähetystä, joka on jätetty kuljetettavaksi. Postipaketin määritelmä perustuu postipalvelulain 3 §:n 5 kohtaan, mutta siihen ehdotetaan tehtäväksi joitakin täsmennyksiä. Lain alaan kuuluvat sekä ehdotuksen että voimassa olevan lain mukaan vain yleispalveluun kuuluvat postipaketit. Näillä tarkoitetaan ehdotetussa laissa sellaisia pakettilähettyksiä, jotka kuuluvat yritykselle asetetun yleispalveluvollisuuden piiriin. Kuljetettavaksi jättämistä koskevat samat perustelut kuin edellä kirjelähetysten määritelmää.

Ehdotetussa säännöksessä paketilla tarkoitettaisiin osoitteellista tavaralähetystä. Tällä lisäyksellä pyritään erottamaan kirjelähetys paketista nykyistä täsmällisemmin. Paketti sisältää tyypillisesti tavaraa, joka voi postidirektiivin 2 artiklan 6 kohdan nojalla olla joko kaupallista arvoa omaavaa tai sitä vailla olevaa tavaraa. Viittaus toimitusehtoihin ehdotetaan poistettavaksi myös postipaketin määritelmästä, koska lain käsite ei voi saada sisäl-

töään toimitusehdoissa. Postiyrityksen toimitusehdoissa voidaan vain täsmentää esimerkiksi painorajojen sisään sijoittuvien pakettilähetysten vähimmäis- ja enimmäismittoja.

Pykälän 6 kohta sisältäisi osoitteellisen suoramainonnan määritelmän, jota voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä. Kohdan mukaan osoitteellisella suoramainonnalla tarkoitetaan osoitteellista kirjelähetystä, joka koostuu yksinomaan mainos-, markkinointi- tai myyninedistämisaineistosta ja sisältää vastaanottajan nimeä, osoitetta, yksilöintinumeron sekä muita viestin luonnetta muuttamattomia eroavaisuuksia lukuun ottamatta vain samansisältöisen, merkittävälle vastaanottajamäärälle osoitetun sanoman. Kyseessä ovat tyypillisesti lähetykset, joita lähetetään suu- ralle vastaanottajajoukolle. Osoitteellinen suoramainonta on tarpeen määritellä, koska se luetaan kirjelähetykseksi mutta sitä kohdellaan luonteensa vuoksi laissa paikoin eri tavoin kuin muita kirjelähettyksiä. Tämä koskee erityisesti perillesaamattomien lähetysten käsittelyä. Kuten määritelmästä käy ilmi, olennaisin ero muihin osoitteellisiin kirjelähettyksiin on se, että kyseessä on kirjelähetys, joka lähetetään sisällöltään samankaltaisena suurelle joukolle ihmisiä. Sisällön on katsottava olevan samanlaista silloinkin, kun on kyse personoidusta mainonnasta. Osoitteellisen suoramainontana pidetään myös siis esimerkiksi sellaista mainoskirjettä, joka on toistuvaa nimeltä puhuttelua lukuun ottamatta kaikille samansisältöinen.

Ehdotettu määritelmä perustuu postidirektiivissä aiemmin olleeseen määritelmään. Vaikka direktiivi ei enää muutetussa muodossaan sisällä kyseistä määritelmää, sitä on pidettävä hyödyllisenä ehdotetun lain kannalta. Direktiivi sisälsi vielä täsmentäviä rajauksia jotka selventävät myös 6 kohdassa ehdotettua. Suoramainontapostina ei ensinnäkään pidetä laskuja, tavaralaskuja, tiliotteita eikä muita sisällöltään toisistaan eroavia viestejä. Suoramainontapostina ei myöskään pidetä viestiä, jossa yhdistetään suoramainontapostia ja muita lähettyksiä samaan kuoreen. Suoramainontaposti käsittää sekä ulkomaille suunnatun että kotimaisen suoramainontapostin.

Pykälän 7 kohdan mukaan postiyrityksellä tarkoitetaan 3 §:n mukaisen toimiluvan halti-

jaa. Määritelmä vastaa sisällöltään postipalvelulain 3 §:n 6 kohtaa.

Yleispalvelun tarjoajalla tarkoitetaan 8 kohdan määritelmän mukaan postiyriystä, jolle on asetettu 4 luvussa tarkoitettu yleispalveluvollisuus. Määritelmä vastaa sisällöltään postipalvelulain 3 §:n 7 kohtaa. Se poikkeaa voimassa olevasta säännöksestä siten, että yleispalveluvollisuus ehdotetaan asetettavaksi eri tavoin kuin voimassa olevassa laissa. Se poikkeaa voimassa olevasta säännöksestä siten, että yleispalveluvollisuus ehdotetaan asetettavaksi eri tavoin kuin voimassa olevassa laissa. Yleispalvelun tarjoajalla ei tarkoiteta kaikkia niitä yrityksiä, jotka tarjoavat sellaisia palveluita, jotka on 3 luvussa määritelty yleispalvelun piiriin kuuluviksi. Ilmauksella yleispalvelun tarjoaja tarkoitetaan määritelmän mukaisesti vain sitä, jolle on asetettu yleispalveluvollisuus.

Postin lähettäjällä tarkoitetaan 9 kohdan mukaan henkilöä, joka on jättänyt kirjelähetysten tai postipaketin postiyriityksen välitettäväksi voimassa olevaa maksua vastaan. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 3 §:n 8 kohtaa. Henkilöllä tarkoitetaan säännöksessä sekä luonnollista henkilöä että oikeushenkilöä.

Pykälän 10 kohdan mukaan postin saajalla tarkoitetaan kirjelähetykseen tai postipakettiin merkittyä henkilöä, jolle postilähetys on osoitettu. Postipalvelulain 3 §:n 9 kohta sisältää postin saajan määritelmän, joka on ehdotetun säännöksen perustana.

Säännöksellä pannaan yhdessä 1 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 2 artikla.

2 luku. Postipalvelujen tarjoaminen

3 §. Toimilupaa edellyttävä postitoiminta. Pykälän mukaan kirjelähetystyksiä koskevan postipalvelun tarjoaminen edellyttäisi toimilupaa. Pykälässä täsmennetään sitä, millainen toiminta vaatii toimilupaa.

Ensimmäkin toimiluvanvaraisuus koskisi vain 2 §:n määritelmän mukaisia kirjelähetystyksiä, kuten osoitteellisia kirjelähetystyksiä ja postikortteja sekä osoitteellista suoramainontaa. Jos siis toiminnan harjoittaja välittää pelkkiä paketteja tai osoitteetonta suoramainontaa, toimilupa ei ole tarpeen.

Toiseksi toiminnan tulee olla postitoiminnan määritelmän mukaista. Esimerkiksi pelkkä kirjelähetysten tulostaminen, kuoriin laittaminen ja lajittelu ei siten olisi toimiluvanvaraista. Myös esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehtien jakelu jäisi toimilupavaatimuksen ulkopuolelle, koska lehtiä koskevat palvelut eivät kuulu 2 §:n mukaan lain soveltamisalaan.

Toimiluvanvaraisuus ehdotetaan rajattavaksi vain kirjeitä koskeviin postipalveluihin, koska tällaista rajausta pidetään tarkoituksenmukaisena lainsäädännön selkiyttämiseksi. Voimassa olevan postipalvelulain mukaan toimilupaa tarvitaan kaikkeen postitoimintaan. Käytännössä toimilupa kuitenkin vaaditaan vain kirjepalveluiden tarjoamiseen, jos kyseessä on muu postiyriitys kuin yleispalvelun tarjoaja. Tämä seuraa postipalvelulain soveltamisalan rajauksesta, jonka mukaan laki ei koske lainkaan muuta pakettien välityspalvelua kuin yleispalvelua. Kirjeet ovat viestinvälityksen ydintoimintaa, kun taas pakettipalvelut ovat lähtökohtaisesti tavarankuljetusta, ja raja postipaketin ja muun tavarankuljetuksen välillä voi olla tulkinnanvarainen. Lain soveltamisalaa ei haluta laajentaa nykyisestä.

Toimiluvanvaraisuus on poikkeus perustuslain 18 §:n 1 momentissa säädetyistä elinkeinonvapaudesta. Voimassa olevassa postipalvelulaissa postitoiminnan harjoittaminen on säädetty toimiluvanvaraiseksi. Toimilupa on edelleen tarpeen, jotta lain tarkoitus pystytään toteuttamaan. Yleispalveluvollisuutta ei enää ehdotuksen mukaan aseteta toimiluvassa, vaan Viestintäviraston päätöksellä. Yleispalveluvollisuus voidaan kuitenkin asettaa vain toimiluvan haltijalle. Siten myös toimiluvan myöntäminen on kytköksissä yleispalvelun turvaamiseen. Toimilupakäytäntö mahdollistaa toisaalta sen, että muidenkin postitoiminnan harjoittajien perusedellytykset toiminnan harjoittamiseen arvioidaan ennen toiminnan aloittamista. Tällainen tarkistus edistää postipalveluiden käyttäjien etua.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 2 kohdan kanssa.

4 §. Toimilupaviranomainen ja toimilupamenettely. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan toimilupaa postipalvelun tarjoami-

seen haetaan liikenne- ja viestintäministeriöltä. Toimilupia ei julisteta haettaviksi, vaan ne ovat vapaasti haettavissa. Säännöksellä muutettaisiin nykytilannetta siten, että toimilupa-
viranomaisena olisi valtioneuvoston sijasta liikenne- ja viestintäministeriö. Voimassa olevan lain nojalla postitoimintaa voivat harjoittaa yhteisöt, virastot, laitokset ja säätiöt, joille valtioneuvosto on myöntänyt siihen toimiluvan. Toimilupahakemukset on käsitelty valtioneuvoston yleisistunnossa.

Toimiluvan käsittely on perusteltua siirtää ministeriötasolle etenkin siitä syystä, että ehdotetussa laissa yleispalveluvelvoitteen asettaminen ja toimiluvan myöntäminen erotettaisiin toisistaan. Esityksessä ehdotetaan, että yleispalveluvelvoitetta ei enää asetettaisi toimiluvalla vaan Viestintäviraston päätöksellä, joka pohjautuisi viraston tekemään markkinoiden arviointiin. Tällöin toimiluvan yhteiskunnallinen merkittävyys pienenee nykyisestä. Toimiluvan käsittelyä virkatyönä ministeriössä puoltaa myös se, että toimiluvan myöntämisessä ei ole kyse tarkoituksenmukaisuusharkinnasta, vaan lakiin sidotusta oikeusharkinnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö myöntää toimiluvan määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi. Hakemuksella muutettaisiin oikeustilaa nykyisestä siten, että toimiluvan voimassaoloaikaa lyhennettäisiin kahdestakymmenestä kymmeneen vuoteen. Toimilupa-ajan lyhentämisellä pyrittäisiin siihen, että toimilupia voitaisiin tarkastella uudelleen tiheämmin väliajoin kuin tällä hetkellä. Lyhyemmin väliajoin tapahtuva tarkastelu on tarpeen erityisesti siksi, että postitoiminta on tällä hetkellä murrosvaiheessa.

Pykälän 3 momentin mukaan toimilupaa koskeva päätös on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta liikenne- ja viestintäministeriölle. Ministeriö voi pidentää kolmen kuukauden määräaikaa enintään kolmella kuukaudella, jos se on erityisen syyn vuoksi tarpeen. Ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus lyhentää toimilupahakemusten käsittelyaikaa nykyisestä. Voimassa olevan postipalvelulain 7 §:n 3 momentissa säädetään hakemuksen käsittelyajaksi kuusi kuukautta. Ehdotetulla säännöksellä varmistettaisiin, että toimilupaviranomainen käsitte-

lee hakemuksen mahdollisimman ripeästi, lähtökohtaisesti kolmessa kuukaudessa. Eri-tyistä seuraamusta määräajasta poikkeamiseen ei ehdoteta säädettäväksi.

Käsittelyajan pidentämiseen oikeuttava erityinen syy voisi olla esimerkiksi tarve pyytää hakijalta sellaisia täydennyksiä, joiden toimittamiseen hakija tarvitsisi runsaasti aikaa. Määräajan pidennysmahdollisuus voisi tulla siis kyseeseen tilanteissa, joissa lisäaikaa tarvittaisiin viranomaisesta riippumattoman syyn vuoksi. Pidennystarve voisi kuitenkin syntyä joissakin tilanteissa myös viranomaisen omista tarpeista. Tällainen tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos hakemuksen käsittely vaatisi poikkeuksellisen laajoja selvityksiä.

Ehdotettu säännös on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

5 §. Toimilupahakemuksen sisältö. Toimilupahakemuksessa on ehdotetun pykälän mukaan annettava kaikki ne liikenne- ja viestintäministeriön pyytämät tiedot, jotka ovat tarpeen arvioitaessa 6 §:ssä tarkoitettuja toimiluvan myöntämisen edellytyksiä. Ehdotetun 6 §:n mukaan toimiluvan edellytykset liittyisivät hakijan taloudellisiin voimavaroihin ja kykyyn harjoittaa säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa sekä lain noudattamiseen ja kansalliseen turvallisuuteen.

Tarkemmat säännökset hakemuksen sisällöstä annetaan pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella. Voimassa oleva postipalvelulaki sisältää yksilöidyt vaatimukset siitä, mitä toimilupahakemuksen tulee sisältää ja mitä asiakirjoja siihen tulee liittää. Hakemuksen sisältöä ja liitteitä koskeva luettelo ehdotetaan siirrettäväksi asetuksen tasolle, koska tämäntyyppinen hakemuksen teknisiä yksityiskohtia koskeva sääntely on tarkoituksenmukaista antaa alemmanasteisena.

Pykälän nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa voitaisiin edellyttää, että hakija antaa toimilupahakemuksessa vastaavat tiedot, kuin voimassa olevassa postipalvelulaissa vaaditaan. Postipalvelulain 7 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvostolle osoitusta postitoimintaa koskevasta toimilupahakemuksesta tulee käydä ilmi: 1) hakijan nimi ja kotipaikka; 2) alue, jolle toimilupaa haetaan; 3) tiedot suunnitellun postitoiminnan laadusta; 4) selvitys postipalvelujen toimi-

tusehdoista; 5) selvitys 6 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä; sekä 6) muut liikenne- ja viestintäministeriön edellyttämät selvitykset. Lisäksi 7 §:n 2 momentissa säädetään, että hakemukseen on liitettävä kauppa- tai yhdistysrekisterinote tai muu vastaava selvitys, yhtiöjärjestys tai sitä vastaava yhtiö- tai muu sopimus, tarvittaessa säädekirja, säätiön, yhdistyksen tai osuuskunnan säännöt sekä kahdeksi vuodeksi laadittu harjoitettavan postitoiminnan yleisuunnitelma sekä rahoituslaskelma. Saman momentin nojalla hakijana olevan yhteisön on oheistettava hakemukseensa hakijan viimeksi vahvistettu tilinpäätös ja toimintakerromus sekä luettelo hakijan omistajista, osakkaista tai jäsenistä taikka muista henkilöistä tai yhteisöistä, jotka käyttävät hakijana olevassa yhteisössä päätösvaltaa.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

6 §. Toimiluvan myöntämisen edellytykset. Ehdotetun pykälän nojalla toimiluvan myöntäminen perustuisi oikeusharkintaan, joten myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin laissa tarkkarajaisesti. Toimilupa tulee myöntää kaikille sellaisille hakijoille, jotka täyttäsivät pykälässä tarkoitetut toiminnan harjoittamisen perusedellytykset. Tällainen sääntely ei jätä toimilupaviranomaiselle harkintavaltaa, joten toimiluvan myöntämisessä ei ole kyse tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Viranomaisen harkintavallan laajuuteen vaikuttaa myös perustuslain 6 §:ssä tarkoitettu yhdenvertaisuusperiaate.

Pykälä vastaisi sisällöltään osin voimassa olevan lain 6 §:n 2 momenttia. Ehdotetun pykälän 1 kohdan mukaan toimilupa on myönnettävä, jos hakija on yritys tai yhteisö, jolla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia postiyrityksen velvollisuuksista. Kohta vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 2 momentin 1 kohtaa ja sen tarkoituksena on varmistaa hakijan vakavaraisuus. Kohdassa ehdotetaan rajattavaksi toimiluvan myöntämismahdollisuus sellaisiin hakijoihin, jotka ovat yrityksiä tai yhteisöjä. Yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitettaisiin säännöksessä esimerkiksi osakeyhtiötä tai muuta yhteisöä, kuten säätiötä tai osuuskuntaa. Hakijan ei tarvitsisi olla postiyritys, vaan

se voisi toimia pääasiallisesti muillakin kuin postimarkkinoilla.

Toimilupaviranomaisen tulee toimiluvan hakijan esittämän selvityksen perusteella voida vakuuttua siitä, että hakijalla on riittävät taloudelliset voimavarat ja muut edellytykset säännölliseen, toimiluvan mukaiseen toimintaan. Toimiluvan hakijalla on katsottava olevan riittävät taloudelliset voimavarat, jos asiakirjoista ei muuta ilmene. Arvioitaessa hakijan taloudellisten voimavarojen riittävyyttä on otettava huomioon muiden seikkojen ohessa toiminnan laatu ja laajuus. Taloudellisilla voimavaroilla tarkoitetaan säännöksessä hakijan omien varojen lisäksi myös hakijan mahdollisuuksia saada ulkopuolista rahoitusta. Arvioon saattavat vaikuttaa hakijan maksuvalmiuden lisäksi esimerkiksi tiedot hakijan luottokelpoisuudesta sekä myönnettävän toimiluvan hakijan taloudellista asemaa parantava vaikutus sekä toimiluvan mahdollistaman toiminnan aikana tuoma tulorahoitus. Arvioitaessa muita edellytyksiä arvioidaan hakijan esittämiä suunnitelmia toimiluvanmukaisen postitoiminnan järjestämisestä. Olennaista asiaa ratkaistaessa ovat hakijan esittämät suunnitelmat ja selvitykset sekä erityisesti arvio niiden uskottavuudesta.

Taloudellisten edellytysten tarkastelulla ei ole tarkoitus muodostua kynnykseksi alalle tulon, vaan sillä halutaan varmistaa, että toimilupaa ei myönnetä esimerkiksi konkurssikypsymälle yhtiölle. Taloudellisten voimavarojen arviointi voi johtaa toimiluvan epäämiseen vain kyseisen kaltaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa.

Säännöksen 2 kohdan mukaan lupaviranomaisella ei ole perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan postitoiminnasta annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 2 momentin 2 kohtaa.

Pykälän 3 kohdassa säädetään edellytykseksi, että hakijalla on kyky säännölliseen toimiluvan mukaiseen toimintaan. Kohta vastaa voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 2 momentin 3 kohtaa.

Pykälän 4 kohdan edellytys koskee toimilupa-aluetta. Edellytys perustuu voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin 4 kohtaan. Sitä kuitenkin muutetaan siten, että toimilupaluheen kriteerit määritellään viittaamalla 7

§:ään. Mainitussa pykälässä määritellään, millaiset edellytykset toimilupa-alueen tulee täyttää.

Pykälän 5 kohdassa toimiluvan myöntämisen edellytykseksi säädetään, että liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole erityisen painavia perusteita epäillä toimiluvan myöntämisen vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta. Ehdotettu kohta on uusi ja sillä varmistettaisiin, että toimilupa voitaisiin evätä ilmeisen turvallisuusrisikin vuoksi.

Postiyhtiön toiminta on luottamuksellisten viestien käsittelyä. Yrityksellä on toiminnassaan myös pääsy osoiterekistereihin. Näiden viestien ja tietojen väärinkäyttö voisi pahimmillaan olla uhka kansalliselle turvallisuudelle. Uhan voisi muodostaa esimerkiksi salaisiksi luokiteltujen asiakirjojen saattaminen taholle, joka voisi käyttää niitä vihamielisiin tarkoituksiin. Toimiluvan myöntämisen edellytyksiin on tällaisten tilanteiden varalta tarpeen lisätä kohta, jonka nojalla kansalliseen turvallisuuteen liittyvät seikat voidaan ottaa huomioon.

Lupaviranomaisella tulisi olla erityisen painavat perusteet epäillä kansallisen turvallisuuden voivan vaarantua. Vaarantumisen tulisi myös olla ilmeistä. Toimiluvan epäämiseen ehdotetun kohdan nojalla on siten korkea kynnyks. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa toimilupaa hakisi yritys, jonka omistaisi Suomea kohtaan vihamielisesti esiintynyt valtio ja jonka vahingoittamistarkoituksesta on vahva epäily tai jopa näyttöä.

Vastaava kansalliseen turvallisuuteen liittyvä harkinta sisältyy myös tiettyjen teletoiminnan toimilupien myöntämiseen eräiden radiotaajuuksien huutokaupasta annetun lain (462/2009) mukaan myönnettäviin toimilupiin.

Ehdotettu säännös on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

7 §. Toimilupa-alue. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan toimiluvan haltija saa tarjota toimiluvan piiriin kuuluvia postipalveluita vain sillä alueella, jolle toimilupa myönnetään. Postiyhtiön tulee hakea toimilupa koko sille alueelle, jossa aikoo harjoittaa postitoimintaa. Siten toimiluvan haltija ei voisi esimerkiksi keräillä lähetyksiä toimialueensa ulkopuolelta jakaakseen ne omalla toimialueellaan. Toisaalta toimiluvan haltijalla ei olisi

velvollisuutta hoitaa itse koko toimialueensa jakelua oman postiverkon avulla, vaan se voisi esimerkiksi ostaa jakelun tai osan siitä toiselta postiyhtiöltä. Olennaista toimilupasääntelyn kannalta on, että postiyhtiön todellinen toiminta-alue on toimiluvassa määritellyn mukainen.

Voimassa olevassa lainsäädännössä vastaava periaate sisältyy toimiluvan haltijan velvollisuuteen yksilöidä toimilupahakemuksessaan, millä alueella aikoo harjoittaa toimintaa. Liikennevaliokunta on postipalvelulain käsittelyn yhteydessä (LiVM 13/2000 vp) pitänyt tärkeänä, että alueellisen toimiluvan haltija ei voi laajentaa palveluitaan toimialueensa ulkopuolelle.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan alueen, jolle toimilupaa haetaan, on oltava hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäinen. Vastaava toimilupa-alueita koskeva arviointiperuste sisältyy voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin 4 kohtaan. Toimilupa-alueelta edellytetään hallinnollista ja toiminnallista yhtenäisyyttä, jotta toiminta-alue olisi asiakkaiden kannalta mielekäs ja helposti hahmotettavissa. Palvelut voisivat olla erityisesti yksityisille kuluttajille vaikeasti saavutettavia, jos toiminta-alue määriteltäisiin hyvin hajanaiseksi. Voimassa olevan lain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan alueen yhtenäisyyttä arvioitaessa huomioon olisi otettava muun muassa haetun toimilupa-alueen suhde olemassa oleviin valtion alue- ja paikallishallinnon jaotuksiin, kuten esimerkiksi kihla- ja seutukuntajako. Toiminnallisen yhtenäisyyden kannalta huomioon voitaisiin ottaa esimerkiksi jako talousalueisiin. Sääntelyn tarkoituksen kannalta esimerkiksi kokonainen kunta on sellainen yhtenäinen alue, jolle toimilupa voitaisiin myöntää.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

8 §. Hakemusmaksu. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin hakemusmaksusta, jonka toimilupaa tai sen muutosta hakeva yritys olisi velvollinen maksamaan. Pykälän mukaan toimiluvan hakija olisi velvollinen suorittamaan valtiolle hakemuksen yhteydessä hakemusmaksun, joka on 1 000 euroa. Hakijan tulisi maksaa ehdotettu maksu myös määräysvallan muutosta ja toimiluvan muuttamista ja siirtämistä koskevien hakemusten yhtey-

dessä sekä ennakkopäätöstä haettaessa. Valtiosaantöoikeudelliselta luonteeltaan hakemusmaksu olisi perustuslain 81 §:n 2 momentissa tarkoitettu maksu. Maksun vuotuinen tulomäärä jäisi mitä todennäköisimmin enintään muutamaan tuhanteen euroon. Tällä hetkellä toimiluvan haltijoita on vain yksi, Itella Oyj. Vaikka toimilupia hakisivat lainmuutoksen jälkeen useat yritykset, vuosittaista tulomäärää pienentäisi se, että toimilupa voidaan myöntää kymmeneksi vuodeksi kerrallaan.

Toimiluvan hakija ei joudu voimassa olevan lain nojalla maksamaan toimilupahakemuksen käsittelystä, joten maksu olisi muutos nykytilaan. Vastaava maksu on käytössä muissa viestinnän alan toimiluvissa, jotka kuuluvat liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan. Sekä viestintämarkkina- (393/2003) että televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998) toimiluvan hakija veloitetaan maksamaan 1 000 euron suuruinen hakemusmaksu.

Ehdotetulla maksulla pyrittäisiin torjumaan aiheettomien hakemusten tekemistä. Sillä halutaan myös yhtenäistää viestinnän alan toimilupakäytäntöä tältä osin. Postitoiminnan luonne huomioon ottaen kyse on kuitenkin varsin pienestä maksusta. Hakemusmaksun lisäksi tässä laissa asetetaan toimiluvan haltijalle velvollisuus maksaa postitoiminnan valvontamaksu 68 – 71 §:n nojalla.

On perusteltua asettaa hakijalle maksuvelvollisuus myös silloin, kun kyse on määräysvallan muutoksesta, toimiluvan muuttamisesta tai siirtämisestä taikka ennakkopäätöksen hakemisesta. Edellytyksenä on, että näitä asioita käsitellään hakemuksesta. Esimerkiksi toimiluvan ehtojen muuttaminen muusta syystä ei luo maksuvelvollisuutta. Myös mainitunkaltaisten hakemusten käsittely aiheuttaa kustannuksia viranomaiselle ja maksut ovat perusteltavissa samoin syin kuin varsinainen toimilupahakemuksen maksu.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa. Hakemusmaksussa on kyse menettelyyn liittyvästä hallinnollisesta maksusta, joka on avoin, saatavilla, syrjimätön, oikeasuhteinen, täsmällinen ja yksiselitteinen. Maksu on julkistettu etukäteen ja se perustuu objektiivisiin perusteisiin.

9 §. Toimiluvan sisältö. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä perusehdoista, jotka kaikkien toimilupien tulisi vähimmäillään sisältää. Säännöksen mukaan toimiluvassa määrätään postiyrittäjän maantieteellinen toimialue ja toimiluvan voimassaoloaika. Säännös on uusi ja sen tarkoituksena on täsmentää toimilupien sisältöä koskevaa sääntelyä. Toimilupa-aluetta koskeva sääntely sisältyy lain 7 §:ään ja voimassaoloaika koskeva sääntely 4 §:ään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sellaisista ehdoista, joita toimilupaan voitaisiin vähimmäissisällön lisäksi liittää. Momentissa tarkoitettujen ehtojen tulee olla sellaisia, jotka täydentävät tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säädöksiä. Ehtoja liitetään toimilupaan vain tarvittaessa eivätkä ne saa olla päällekkäisiä lain tai sen nojalla annettujen säännösten kanssa.

Ehdotetun 1 kohdan nojalla toimilupaehto voi koskea Maailman postiliiton sopimusten noudattamista. Maailman postiliiton yleissopimuksen nojalla jäsenvaltion tulee nimetä jokin postiyrittäjä hoitamaan postiliikennettä ja täyttämään siihen liittyvät Maailman postiliiton sopimusten edellyttämät velvoitteet kyseisellä alueella.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin liikenne- ja viestintäministeriön mahdollisuudesta asettaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskeva toimilupaehto. Postinumerojärjestelmästä säädetään lain 37 §:ssä. Postinumerot muodostavat sellaisen koko maan kattavan järjestelmän, jonka hallinnoinnin on oltava yhdellä taholla. Siksi on tarpeen antaa toimilupaviranomaiselle valtuus asettaa sitä koskeva velvollisuus. Mainitun 37 §:n mukaan toimilupaviranomaisen tulee huolehtia siitä, että postitoiminnan hoitamiseksi ylläpidetään postinumerojärjestelmää. Pykälässä säädetään myös velvollisuudesta luovuttaa tietoja postinumerojärjestelmästä ja tiedottaa siihen tehtävistä muutoksista. Toimiluvassa voidaan antaa vain sellaisia postinumerojärjestelmän ylläpitämiseen liittyviä ehtoja, jotka täydentävät laissa säädettyä. Postinumerojärjestelmästä ei ole sääntelyä voimassa olevassa postipalvelulaissa. Postipalvelulaissa ei myöskään anneta toimilupaviranomaiselle nimenomaista valtuutusta asettaa toimiluvassa postinumerojärjestelmään liittyviä ehtoja.

Momentin 3 kohdan nojalla toimiluvassa voidaan asettaa velvoite, joka koskee kielilaissa (423/2003) tai saamen kielilaissa (1086/2003) tarkoitettua kielellistä palvelua. Ehdotetun lain 20 § velvoittaa yleispalvelun tarjoajaa suoraan noudattamaan kielilakia ja saamen kielilakia. Toimiluvassa ei siksi aina tarvitse asettaa kielellistä palvelua koskevaa ehtoa. Jos yleispalveluvelvollisuus kuitenkin asetetaan yksityiselle yritykselle, velvollisuuden asettaneen viranomaisen tulee kielilain nojalla huolehtia siitä, että tämä sitoutuu tarjoamaan kielellistä palvelua. Toimilupaehto olisi tällainen kielilaissa tarkoitettu sitoumus. Jos yleispalvelun tarjoaja on esimerkiksi nykyiseen tapaan valtion omistama yritys, erillistä toimilupaehto ei tarvita, vaan tällöin sovelletaan sitä, mitä kielilaissa säädetään liikelaitoksen sekä valtion ja kunnan yhtiöiden kielellisistä palveluista.

Momentin 4 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi asettaa toimilupaehdoja, jotka koskevat velvollisuutta määrittellä postilaatikoiden paikat. Postilaatikoiden paikkaa koskeva sääntely sisältyy lain 44 §:ään. Lähtökohtana on, että postilaatikoiden paikat määrittellee yleispalveluyritys, jolle on asetettu kirjellähetyksen välittämistä koskeva yleispalveluvelvollisuus. Jos tällaista yritystä ei kuitenkaan ole nimetty, postilaatikoiden paikan määrittely tulee antaa jonkin toisen postiyrityksen tehtäväksi. Tarkoituksenmukaista on, että velvollisuutta hoitaa tällöinkin sellainen yritys, joka toiminnassaan välittää kirjepostia.

Momentin 5 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi asettaa toimilupaehdon, joka koskee velvollisuutta maksaa erikseen säädettyllä tavalla tukiosuus, jos 33 §:n mukainen osuus yleispalvelun nettokustannuksista tulee korvattavaksi. Jos nettokustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle tulee ajankohtaiseksi, sitä koskevasta menettelystä ja muiden postiyritysten velvollisuudesta osallistua kustannusten korvaamiseen säädetään 33 §:n mukaan erikseen. Velvollisuuden perusteista tulee jo perustuslain nojalla säätää laissa. Toimilupaviranomainen ei siten voi asettaa velvollisuutta toimiluvassa, vaan mahdollisen maksuvelvollisuuden perusteista tulee ensin säätää lailla erikseen. Toimilupa voidaan sen sijaan sijoittaa tarvittaessa

joitakin yksityiskohtaisempia teknisluonteisia määräyksiä, jotka perustuvat lain sääntelyyn ja täydentävät sitä.

Momentin 6 kohdan nojalla toimilupaviranomainen voi asettaa muita palvelujen laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi tarpeellisia ehtoja. Vastaavia ehtoja voidaan asettaa voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 5 momentin nojalla. Ehdotetun säännöksen 1 – 5 kohdat perustuvat siihen toimilupaehdojen asettamistarpeeseen, joka on nyt tiedossa. On kuitenkin tarkoituksenmukaista säätää viranomaiselle mahdollisuus asettaa toimiluvassa sellaisia mainittuihin ehtoihin verrattavia ehtoja, joiden tarvetta ei juuri nyt voida ennakoida mutta jotka osoittautuvat välttämättömiksi. Mahdollisuus antaa muita ehtoja rajataan kuitenkin siten, että niiden on oltava välttämättömiä palvelujen laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi. Esimerkkinä tästä voisi olla ehto, joka koskisi viikoittaisten jakelukertojen määrää. Toimilupaan voitaisiin sisällyttää tällainen ehto sillä edellytyksellä, että se olisi välttämätön palvelun laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi. Ehdon tulisi olla direktiivin mukainen, joten sillä ei voitaisi esimerkiksi velvoittaa muuta kuin yleispalvelun tarjoajaa jakamaan kirjellähetyksiä viitenä päivänä viikossa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin toimilupaehdoja voidaan asettaa yleispalvelun tarjoajalle ja milloin myös muulle postiyritykselle. Säännöksen lähtökohtana on, että yleispalvelun tarjoajalla on velvollisuus toimia Maailman postiliiton yleissopimuksen mukaisena nimettynä operaattorina, ylläpitää postinumerojärjestelmää ja tarjota kielellistä palvelua kielilaissa tarkoitettulla tavalla. Maailman postiliiton yleissopimus on voimassa laintasoisena. Postinumerojärjestelmän ja kielellisen palvelun velvollisuuksia puolestaan säännellään ehdotetun lain 20 ja 37 §:ssä. Jos yleispalveluvelvollisuutta ei olisi asetettu, tällaisia velvollisuuksia voitaisiin kohdistaa muulle postiyritykselle toimilupaehdolla. Momentissa säädetään lisäksi, että kohdan 5 mukainen ehto voidaan asettaa muulle kuin yleispalvelun tarjoajalle vain, jos alueella ei ole asetettu kirjellähetyksen välittämistä koskevaa yleispalveluvelvollisuutta. Säännös on tarpeen sen

varmistamiseksi, että joka tilanteessa on olemassa taho, joka huolehtii postilaatikoiden sijainnin suunnittelusta. Tämänhetkisen tilanteen valossa on todennäköistä, että kaikki 3 momentissa mainitut velvollisuudet kohdistuvat yleispalvelun tarjoajaan.

Ehdotetussa 4 momentissa rajataan se, millaisia ehtoja toimilupaviranomainen voi asettaa suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Momentin mukaan toimilupaviranomainen ei saa asettaa ehtoja, jotka johtaisivat rinnakkaisiin velvoitteisiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten taikka muun lainsäädännön kanssa. Momentin nojalla toimilupaviranomainen ei saa toimilupaehdoissa toistaa sellaisia velvoitteita, jotka ovat sovellettavissa postiyritykseen joko alakohtaisen tai muun lainsäädännön nojalla. Postiyritystä koskevaa sääntelyä ovat ensinnäkin tämä laki ja sen nojalla annettu alemmanasteinen sääntely. Näiden lisäksi postitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä sisältyy esimerkiksi rikoslakiin. Myös muussa kuin alakohtaisessa lainsäädännössä asetetaan velvollisuuksia, joita postiyritysten on muiden yritysten tapaan noudatettava. Tällaisia velvollisuuksia on esimerkiksi henkilötietolaissa (523/1999) ja yhtiölainsäädännössä. Momentti on tarpeen, koska direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan toimilupa ei saa johtaa rinnakkaisiin ehtoihin, jotka ovat sovellettavissa yrityksiin muun kuin alakohtaisen kansallisen lainsäädännön perusteella.

Ehdotettu pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

10 §. Toimiluvan muuttaminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin siitä, millaisissa tilanteissa toimilupaa voitaisiin muuttaa. Pykälän mukaan toimilupaa voidaan ensinnäkin muuttaa toimiluvanhaltijan hakemuksesta tai tämän suostumuksella. Tältä osin pykälä vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 5 momentissa säädettyä. Selvyyden vuoksi pykälään lisätään nimenomainen maininta toimiluvan muuttamisesta toimiluvanhaltijan hakemuksella. Käytännössä toimilupaa voidaan nytkin muuttaa toimijan hakemuksella, koska myös hakemusta voidaan pitää suostumuksena. Täsmennyksenä pykälään lisätään myös rajoitus, jonka mukaan muutos voidaan tehdä vain toimiluvan voimassaoloaikana.

Toiseksi pykälässä säädettäisiin, että toimilupaa voidaan muuttaa muutoinkin, jos se on välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseen liittyvän erityisen syyn vuoksi tai sellaisen olennaisen muutoksen vuoksi, joka tapahtuu luvanvaraisen toiminnan toimintaedellytyksissä. Vaikka yleispalveluvelvoitetta ei asetettaisi toimiluvassa, myös toimilupaa saattaa olla tarpeen muuttaa yleispalvelun turvaamiseksi. Voimassa olevan postipalvelulain mukaan toimilupaa voidaan muuttaa muutoinkin, milloin siihen on lain tarkoituksen kannalta erityisen perusteltu syy, kuten yleispalvelun turvaaminen. Säännös on tarpeen muuttaa muun muassa siksi, että yleispalveluvelvollisuus ehdotetaan asetettavaksi Viestintäviraston päätöksessä eikä toimiluvassa.

On välttämätöntä varautua siihen, että postitoiminnan muutokset voivat aiheuttaa tarvetta muuttaa toimilupaehtoja. Pykälässä rajataan tarkkaan, millaisin edellytyksin toimilupaehtoja voidaan muuttaa ilman toimiluvanhaltijan hakemusta tai suostumusta. Muutoksen tekeminen vaatii poikkeuksellista tilannetta. Tällainen muutos voidaan pykälän sanamuodon mukaan tehdä vain silloin, jos se on välttämätöntä. Ilman toimiluvanhaltijan suostumusta tehtäviä muutoksia rajataan toimintaedellytysten muutostilanteissa myös siten, että edellytyksenä olevan muutoksen on oltava olennainen. Säännöksen soveltamista yksittäistapauksessa rajoittavat lisäksi hallinnon yleiset periaatteet, kuten suhteellisuusperiaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate.

Esimerkkinä muutostilanteesta voisi olla se, että Viestintävirasto asettaisi toimijalle yleispalveluvelvoitteen. Velvoite voisi johtaa esimerkiksi siihen, että yksityiselle yritykselle asetettaisiin 9 §:n 3 kohdan mukainen kielellinen palveluvelvoite. Yleispalveluvelvoitteen asettaminen voisi johtaa muihinkin uusiin velvollisuuksiin, koska toimilupaviranomaisen tulisi tarkastella kokonaisuutena, onko toimilupaehtoja tarpeen muuttaa yleispalvelun turvaamisen vuoksi. Jos toimilupaehtojen muuttaminen olisi välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseksi, se voitaisiin tehdä myös ilman toimiluvan haltijan suostumusta.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

11 §. Toimiluvan peruuttaminen. Liikenne- ja viestintäministeriö voi ehdotetun pykälän nojalla peruuttaa postiyrityksen toimiluvan osaksi tai kokonaan pykälässä määriteltyjen ehtojen täyttyessä. Voimassa olevan postipalvelulain nojalla toimilupa voidaan peruuttaa vain, jos toimiluvanhaltija siirtää toimiluvan toiselle. Koska peruuttamistarve voi syntyä myös muissa tilanteissa, lakiin on tarpeen lisätä säännös, jonka perusteella toimilupa voidaan peruuttaa tarvittaessa muutenkin kuin toimiluvan siirron vuoksi. Ehdotettu peruuttamisen sääntely vastaa viestintämarkkinain sääntelyä.

Pykälässä luetellaan kolme perustetta, joiden nojalla toimilupa voidaan peruuttaa. Kaikissa tilanteissa lisäedellytyksenä on se, että toimiluvan haltijalle annetaan ensin tilaisuus korjata menettelynsä siten kuin jäljempänä 2 momentissa säädetään.

Pykälän 1 kohdan nojalla toimilupa voidaan peruuttaa, jos postiyritys on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, muun postitoimintaa koskevan lain säännöksiä, 9 §:ssä tarkoitettuja toimilupaeh-toja tai sille määrättyä 24 §:ssä tarkoitettua yleispalveluvelvollisuutta. Tämän lain nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä voivat olla esimerkiksi valtioneuvoston asetukset ja Viestintäviraston määräykset. Muu postitoimintaa koskeva laki taas voi olla esimerkiksi rikoslaki (578/1995), jonka 38 luvussa säädetään myös tieto- ja viestintärikoksista. Yleispalveluvelvollisuudella taas tarkoitetaan yleispalveluvelvollisuutta sellaisena kuin se on Viestintäviraston yleispalveluvelvollisuuden asettamispäätöksessä.

Pykälän 2 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan, jos postiyrityksellä ei enää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ole riittäviä taloudellisia voimavaroja huolehtia velvollisuuksistaan. Taloudellinen vakavaraisuus on 8 §:n mukaan toimiluvan myöntämisen edellytyksenä. Jos tämä edellytys ei enää täyty, toimilupaviranomaisen on voitava peruuttaa toimilupa tarvittaessa. Toimiluvan peruuttamista harkittaessa toimijan taloudellista tilannetta on tarkasteltava kokonaisuutena ja erityisesti suhteessa tämän harjoittamaan toimintaan ja asetettuihin velvollisuuksiin.

Pykälän 3 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan, jos toimiluvan haltija ei ole aloittanut säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa yhdeksän kuukauden kuluessa toimilupakauden alkamisesta, ellei toimilupaviranomainen toimiluvanhaltijan hakemuksesta toiminnan edellytyksiin liittyvien syiden vuoksi toisin määrää. Säännöksellä on tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa tapauksissa, joissa toimiluvanhaltija ei aloita toimintaansa. Voimassa olevan postipalvelulain mukaan toimilupa raukeaa tällaisessa tilanteessa. Ehdotetun muutoksen nojalla toimilupa ei toimiluvanhaltijan passiivisuuden vuoksi enää raukeaisi, vaan toimilupaviranomainen voisi peruuttaa toimiluvan. Toimiluvan peruuttaminen on sekä toimiluvanhaltijan että viranomaisen kannalta selkeämpi ja yksiselitteisempi menettely, etenkin kun voimassa olevassa postipalvelulaisissa ei säädetä viranomaiselle velvollisuutta vahvistaa raukeamista päätöksellä.

Pykälän 3 kohdassa otetaan kuitenkin huomioon, että toimiluvanhaltijalla voi olla sellainen toiminnan edellytyksiin liittyvä syy, jonka vuoksi toimintaa ei ole voitu aloittaa. Tällöin toimiluvanhaltijan tulee osoittaa toimilupaviranomaiselle hakemuksessa, että tällainen syy on olemassa. Toimilupaviranomainen harkitsee, onko toimilupa syytä tällöin jättää peruuttamatta. Toiminnan edellytyksiin liittyvä syy tulee kyseeseen silloin, kun toiminnan perusedellytykset ovat niin puutteelliset, että toimintaa on mahdotonta aloittaa. Esimerkki tällaisesta syytä voi olla tilanne, jossa toiminnassa tarvittavat välineet viivästyvät sovitusta sopimuskumppanin toimitusvaikeuksien vuoksi. Viranomaisen voi kuitenkin myös edellytyksiin liittyvästä syytä huolimatta päättää, että toimilupa on syytä peruuttaa. Harkinnassa on otettava huomioon muun muassa se, missä määrin toimija voi tai olisi voinut vaikuttaa tilanteeseen itse. Säännöksen ei ole tarkoitus mahdollistaa sitä, että toimija tietoisesti lykkää toiminnan aloittamista lain vastaisesti.

Toimiluvan peruuttaminen edellyttää kaikissa tapauksissa lisäksi sitä, että postiyritys ei kehotuksesta huolimatta ole kohtuullisessa, vähintään kuukauden pituisessa määräajassa korjannut menettelyään, saattanut ta-

loudellisia voimavarojaan riittäviksi tai aloittanut toimintaansa. Toimiluvanhaltijalle on aina annettava ensin mahdollisuus korjata seikka, jonka nojalla toimilupa voitaisiin peruuttaa. Tästä syystä toimiluvanhaltijalle on aina ensin annettava kehoitus. Kehotuksen voi antaa joko toimilupaviranomainen tai 75 §:n mukaisesti Viestintävirasto. Postiyritykselle on aina varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa hallintomenettelylaissa säädetyllä tavalla.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi peruuttaa toimiluvan myös, jos luvanhaltija lopettaa toimintansa. Toiminnan lopettaminen voidaan todentaa siten, että toimiluvanhaltija itse ilmoittaa lopettaneensa toiminnan osin tai kokonaan. Lopettamisen voi todeta myös Viestintävirasto, joka valvoo lain noudattamista 67 §:n nojalla.

Toimiluvan peruuttaminen on äärimmäinen keino reagoida tilanteisiin, joissa toimiluvanhaltija ei toimi velvollisuuksiensa mukaisesti. Peruuttaessaan toimiluvan viranomaisen rajoittaa yrityksen elinkeinotoimintaa. Siksi peruutus on tehtävä huolellisesti harkiten ja vain painavien syiden perusteella.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

12 §. Toimiluvan siirtäminen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan toimilupaa ei saa siirtää. Vastaava kielto sisältyy voimassa olevan postipalvelulain 9 §:n 1 momenttiin. Toimiluvan siirtokielto on tarpeen postitoiminnan toimiluvan yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi. Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään osin voimassa olevan postipalvelulain 9 §:n 1 momenttia.

Momentissa ehdotetaan säänneltäväksi myös menettelystä tilanteesta, jossa tosiasiallinen määräysvalta toimiluvanhaltijaan nähden muuttuu. Määräysvallan siirtymistä merkitsevät muutokset on tarpeen saattaa toimilupaviranomaisen harkittavaksi, jotta siirtokieltoa ei kierrettäisi määräysvallan järjestyliin. Ehdotetun säännöksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö voi peruuttaa toimiluvan, jos tosiasiallinen määräysvalta toimiluvanhaltijaan nähden muuttuu. Tosiasiallinen määräysvalta toimiluvan haltijaan nähden voi muuttua esimerkiksi yrityskaupan, fuusion tai muun liikkeenluovutustilanteen yhteydessä. Selkeiden omistajanvaihdosten lisäksi

useissa tilanteissa, esimerkiksi omistussuhteiden muuttuessa, on harkittava, onko määräysvallan muutos tapahtunut. Harkinnassa on otettava huomioon, että tosiasiallinen määräysvalta ei aina ole enemmistöosakkaalle kuuluva oikeus, vaan se voi perustua esimerkiksi osakkuussopimukseen, yhtiön omiin sääntöihin tai muuhun vastaavaan järjestelyyn, jonka perusteella toinen yhtiö voi vaikuttaa ratkaisevasti toimiluvan haltijan toimintaan. Arvioinnissa on tarkasteltava omistussuhteita ja muita määräysvaltaan vaikuttavia tekijöitä ja verrattava niitä toimilupaa haettaessa vallinneeseen tilanteeseen.

Pykälässä ehdotetaan uusia menettelysääntöksiä määräysvallan muutostilanteisiin. Uudet säännökset ovat tarpeen menettelyjen tarkentamiseksi ja toimilupakäytäntöjen yhtenäistämiseksi. Vastaava sääntely sisältyy myös viestintämarkkinalakiin. Ehdotetun säännöksen mukaan määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi liikenne- ja viestintäministeriölle. Ministeriön on päätettävä toimiluvan peruuttamisesta kahden kuukauden kuluessa ilmoittamisesta. Ministeriö ratkaisisi asian valituskelpoisella hallintopäätöksellä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan toimiluvanhaltija voi pyytää 1 momentin perusteella tapahtuvasta toimiluvan peruuttamisesta ennakkopäätöksen. Voimassa oleva postipalvelulaki ei tunne mahdollisuutta ennakkopäätöksen pyytämiseen. Ennakkopäätöstä koskeva sääntely on tarpeen lisätä lakiin toimilupaa koskevien menettelyjen joustavoittamiseksi ja toimilupakäytäntöjen yhtenäistämiseksi. Viestintämarkkinalaki ja televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki sisältävät mahdollisuuden ennakkopäätösmenettelyyn. Jos toimiluvanhaltija suunnittelisi sellaisen sopimuksen tekemistä, jonka yhteydessä määräysvallan siirtyminen saattaisi tulla kyseeseen, hän voisi viedä esisopimuksen toimilupaviranomaisen käsiteltäväksi. Näin toimilupaviranomaisen kanta saataisiin selville jo ennen lopullisen sopimuksen tekemistä.

Liikenne- ja viestintäministeriölle asetettaisiin säännöksessä määräaika ennakkopäätöksen käsittelyyn. Säännöksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriön tulee antaa

päätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut ministeriölle.

Toimilupaviranomaisen määräajan alkaminen kytkettäisiin tapauskohtaisesti kilpailuviranomaisten ratkaisuun. Jos määräysvallan muutoksen syynä on yrityskauppa, joka on ilmoitettava kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) mukaan Kilpailuvirastolle tai yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen (”EY:n sulautuma-asetus”) (EY) N:o 139/2004 mukaan Euroopan komissiolle, liikenne- ja viestintäministeriön päätös olisi ehdotuksen mukaan annettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun yrityskauppa-asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Määräaika olisi muutoksen jälkeen yhteensopivampi kilpailunrajoituksista annetun lain yrityskauppalvontaan liittyvien määräaikojen kanssa. Säätelyllä korjattaisiin ongelmatilanteita, joita määräajan laskemisessa on ilmennyt muiden viestinnän alan toimilupien määräysvallan muutostilanteissa.

Ehdotetun 3 momentin mukaan toimilupaa ei peruuteta, jos se siirretään konsernin sisäisesti emoyhtiön ja sen täysin omistaman tytäryhtiön välillä. Tällaisesta siirrosta on välittömästi ilmoitettava liikenne- ja viestintäministeriölle. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 9 §:n 2 momenttia.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

13 §. Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta. Pykälässä säädettäisiin siitä, mihin toimiin postiyrittäjien ja viranomaisten tulee ryhtyä silloin, jos postiyrittäjä lopettaa toimintansa. Pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 41 §:ää. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vain siten, että valtioneuvoston sijasta toimivaltaisena viranomaisena olisi liikenne- ja viestintäministeriö, joka on ehdotuksen mukainen toimilupaviranomainen.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

3 luku. Yleispalvelun sisältö

14 §. Yleispalvelun tarjoaminen. Ehdotettu pykälä on yleispykälä, jossa määriteltäisiin tietyt yleispalvelun perusominaisuudet. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 1 §:ää. Ehdotetun pykälän mukaan yleispalve-

lun tulisi olla tarjolla koko maassa tasapuolisin ehdoin. Tämän lisäksi pykälässä säädettäisiin, että yleispalvelun tulee olla tarjolla pysyvästi. Pysyvyyden vaatimus sisältyy voimassa olevan lain yleispalvelun määritelmään 3 §:n 3 kohdassa.

Voimassa olevan lain 1 §:ään sisältyvä määrite hyvälaatuinen ehdotetaan poistettavaksi yleispalvelun yleissäännöksestä, koska hyvälaatuisuudelle ei tämän pykälän yhteydessä ole määritelty itsenäisiä kriteereitä. Hyvälaatuisuutta ei ole perusteltua arvioida yleispykälän nojalla, vaan muissa pykälissä asetettavien kriteereiden perusteella. Näitä ovat esimerkiksi laatustandardin mukaisen nopeusvaatimuksen täytyminen, hinnoittelusäännöksiin mukainen kohtuuhintaisuus ja jakelun säännöstenmukaisuus.

Pykälän 2 momentin mukaan yleispalvelun sisällöstä säädetään tässä luvussa. Yleispalvelun sisältö määritellään useassa pykälässä, jotka on koottu 3 lukuun. Yleispalvelua ovat näin ollen ne tuotteet ja palvelut, joiden tarjoamisesta 3 luvussa säädetään.

Ehdotetulla pykälällä pannaan täytäntöön osin postidirektiivin artiklat 3 ja 5.

15 §. Yleispalveluun kuuluvat postilähetetykset. Yleispalveluun kuuluvien postilähetysten määritelmää ehdotetaan muutettavaksi. Yleispalvelun sisältöä on tarpeen täsmentää, koska postipalvelulain nykymääritelmän sisältöä on tulkittu erilaisin tavoin. Määritelmää pyritään tekemään mahdollisimman yksiselitteinen, jotta yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut pystyttäisiin rajaamaan niistä tuotteista, jotka jäävät yleispalvelun ulkopuolelle.

Pykälässä säädettäisiin siitä, millaisia postilähettyksiä koskevien postipalveluiden tulee olla pysyvästi tarjolla yleispalvelun piirissä. Pysyvällä tarjonnalla pykälässä tarkoitetaan sitä, että tarjolla on aina oltava vähintään yksi sellainen palvelu, joka täyttää pykälän mukaiset kriteerit. Yleispalvelun piiriin kuuluvat kaikki ne tuotteet, jotka ovat määritelmän mukaisia. Yleispalvelun tarjoajalla on mahdollisuus valita, millaisia kriteerit täyttäviä tuotteita se pitää tarjolla. Yleispalvelun tarjoaja voi sen vuoksi päättää lakata tarjoamasta esimerkiksi sellaistaakin pakettituotetta, joka kuuluu yleispalveluun. Sen on kuitenkin pidettävä huolta siitä, että tarjolla on jokin

yleispalvelun määritelmän mukainen pakettituote. Yleispalveluun kuuluvana ei voida pitää esimerkiksi sellaista pilottituotetta, joka on tarjolla rajatulla alueella kokeiluluonteisesti ja rajatun ajan.

Yleispalveluun kuuluisivat pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan enintään kahden kilon painoiset kirjelähetykset, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi keräilypisteeseen. Määritelmässä yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla tarkoitetaan postimerkkejä sekä niihin rinnastettavia käteismaksutapoja, kuten lämpökirjoitinleimoja. Määritelmän kannalta merkitystä ei ole sillä, suoritetaanko käteismaksu esimerkiksi pankkikortilla vai luottokortilla. Maksutavan tulee olla yleisesti kaikkien käytettävissä. Keskeinen yleisesti käytettävissä olevan käteismaksutavan kriteeri on se, että maksutapa ei perustu laskutukseen. Esimerkiksi postimaksukoneella maksetut lähetykset eivät kuulu yleispalveluun, koska postimaksukoneen käyttö edellyttää aina sopimusuhdetta sekä postiyrityksen että postimaksukoneita maahantuovan yrityksen kanssa. Myöskään esimerkiksi verkkokaupassa maksamista ei pidetä tässä tarkoitettuna käteismaksamisena.

Koska yleispalvelutuotteita olisivat vain yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla maksettavat lähetykset, yleispalvelun ulkopuolelle jäisivät kaikki sellaiset lähetykset, jotka laskutettaisiin asiakkaalta sopimuksen mukaisesti. Yleispalvelu ei siten sisältäisi esimerkiksi massapostitettavia lähetyksiä. Massapostitettavien lähetysten yksikköhinta muodostuu yleensä edullisemmaksi kuin postimerkillä maksettavien lähetysten, koska niiden maksuissa pystytään ottamaan huomioon suuret lähetysmäärät ja se, että ne saattavat ohittaa osan postilähetysten käsittelyketjua.

Kirjelähetys määritellään 2 §:n 4 kohdassa. Määritelmän piiriin kuuluvat myös postikortit, kuten kirjepostimerkillä lähetettävät kortit tai määrätyn suuruisissa erissä pienemmällä postimerkillä lähetettävät joulukortit. Yleispalvelukirjeen kahden kilon painoraja vastaa sekä direktiiviä että voimassa olevaa lakia.

Keräilypisteellä pykälässä tarkoitetaan kirjelaatikkoa tai muuta vastaavaa pistettä, jonne käteismaksumerkinnällä varustetun kirjelähetysten voi jättää kuljetettavaksi.

Yleispalvelun määritelmään ehdotetaan täsmennystä, jonka mukaan kotimaan kirjelähetyksistä tarjolla on pidettävä ainakin sellaista kirjetuotetta, johon sovelletaan 19 §:ssä määriteltyä yleispalvelun laatustandardia. Säännöksen nojalla yleispalvelun tarjoajan on aina pidettävä kotimaan kirjelähetyksistä tarjolla vähintään sellaista kirjetuotetta, joka on tarkoitettu viimeistään jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä jaettavaksi. Tämä yli kahden yön kuljetettava kirje olisi yleispalvelun vakiokirje, jonka tulisi täyttää lain 19 §:ssä määriteltävä laatustandardi. Laatustandardi asetettaisiin vain yli kahden yön kuljetettavalle kirjeelle.

Muut kirjetuotteet olisivat yleispalvelua, jos ne olisivat ominaisuuksiltaan määritelmän mukaisia. Siten yleispalveluun kuuluisi esimerkiksi nykyisenlainen seuraavaksi työpäiväksi perille kuljetettava 1. luokan kirje. Koska se kuuluisi yleispalveluun, siihen sovellettaisiin yleispalvelukirjeitä koskevaa sääntelyä lukuun ottamatta laatustandardia. Yleispalveluun kuuluvana se kuitenkin tulisi esimerkiksi hinnoitella kustannussuuntautuneesti ja sen hinnoittelua valvoisi Viestintävirasto. Yleispalvelun ulkopuolelle puolestaan jäisi pikakirje, jonka olennaisena ominaisuutena on lisäpalveluna tarjottava tavanomaisista nopeampi kuljetus. Pikapostipalvelut on suljettu pois jo postidirektiivin yleispalvelun käsitteestä.

Yleispalveluun kuuluvista postipaketeista säädettäisiin pykälän 1 momentin 2 kohdassa. Yleispalvelupaketteja olisivat enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi postitoimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä. Yleispalvelupaketin kymmenen kilon painoraja vastaa sekä direktiiviä että voimassa olevaa lakia.

Lain 1 §:ssä rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle muut kuin yleispalveluun kuuluvat paketit. Siten postipaketin yleispalvelun

määritelmässä rajataan myös välillisesti se, mitkä paketit kuuluvat lain soveltamisalaan.

Paketin jättöpaikalla tarkoitetaan sellaista paikkaa, jossa postiyritys säännönmukaisesti ottaa vastaan pakettilähetyksiä. Se on tyypillisesti postitoimipaikka, mutta mahdollisesti myös jokin muu paikka, kuten lajittelukeskus tai lastauslaituri.

Määritelmää rajaa myös se, että yleispalvelupaketti on tuote, joka toimitusehdoissa määritellään noudettavaksi toimipisteestä. Noudettava pakettilähetyksien kuuluu edelleen yleispalveluun, vaikka paketin saaja esimerkiksi tilaisi kotiinkuljetuksen maksullisena lisäpalveluna.

Määritelmän mukaisen yleispalvelun ulkopuolelle jäävät muun muassa sellaiset pakettituotteet, jotka toimitusehtojen mukaan aina noudetaan lähettäjältä. Noutopaikkana voi olla esimerkiksi lähettäjäyrityksen oma toimipiste tai yksityishenkilön koti.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yleispalveluun kuuluisivat maahan saapuvat enintään 20 kilon painoiset postilähetykset. Voimassa olevassa laissa säädetään maahan saapuvien lähetyksien painorajaksi 30 kiloa. Painorajaa ehdotetaan alennettavaksi, jotta sääntely vastaisi direktiivin säännöksiä. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että muista jäsenvaltioista tulevat enintään 20 kilon painoiset postipaketit toimitetaan perille niiden alueella.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan yleispalveluun kuuluisivat edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen postilähetyksien kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut. Kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä, jotta yleispalveluun kuuluvat kirjatut ja vakuutetut lähetykset pystyttäisiin rajaamaan yksiselitteisesti. Tarjolla tulisi siis olla kirjaamis- ja vakuuttamispalveluita määritelmät täyttävillä kirje- ja pakettilähetyksille. Voimassa olevan lain mukaan yleispalveluun kuuluvat kirjatut ja vakuutetut postilähetykset.

Yleispalvelun tavoitteena on turvata postipalveluiden peruspalvelut. Tärkeintä yleispalvelun sääntelyssä on turvata sellaiset palvelut, joiden tarjolla oloa voitaisiin muuten pitää epävarmana joissakin tilanteissa tai joillakin alueilla.

Turvaamisen tarve on selvästi suurin, kun on kyse palveluista, joita tavanomaisesti

käyttävät kuluttaja-asiakkaat sekä pienet ja keskisuuret yritykset. Tällaisten asiakkaiden lähetykset ovat usein pieniä. Siksi he eivät pysty neuvottelemaan sellaisia sopimusetuja itselleen, joita suurempia lähetyksiä postittavien asiakkaiden on mahdollista saada. Yleispalvelun on siksi tärkeää vastata erityisesti kuluttajien sekä pienten ja keskisuurten yritysten tarpeita. Käteismaksullinen lähetyksien on tällaisille postipalveluiden käyttäjille tärkein lähetystapa.

Postiyrityksen kannalta massapostitettavat lähetykset tuovat verkkoon ennakoitavissa olevia suuria lähetyksiä ja enemmän tuottoa kuin pienasiakkaiden yksittäiset lähetykset. Ne myös usein ohittavat osan postiyrityksen toimintoketjusta, mikä tekee niistä kustannustehokkaampia. Postiyritykselle on siten kannattavaa tarjota hyviä palveluita ja etuja nimenomaan massapostittajille. Siksi ei olekaan nähtävissä, että suurasiakkaiden palveluiden saanti vaarantuisi, vaikka ne eivät olisi osana yleispalvelua.

Näistä syistä massapostitettavat sekä muut erikseen laskutettavat kirje- ja pakettilähetykset ehdotetaan rajattavaksi yleispalvelun ulkopuolelle.

Pykälän 2 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettuun yleispalveluun kuuluvat sekä kotimaan palvelut että ulkomaanpalvelut. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 4 §:n 4 momenttia.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 4 kohta.

16 §. Toimipisteet. Pykälän mukaan yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä toimipisteitä, joista yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat saatavilla. Yleispalvelun tarjoajalle asetetaan voimassa olevan postipalvelulain 4 §:n 2 momentissa velvollisuus pitää jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Yleispalvelun tarjoajalle on edelleen perusteltua säätää velvollisuus ylläpitää toimipisteitä, jotta käyttäjien saatavilla ovat myös sellaiset tuotteet ja palvelut, joita voidaan tarjota vain toimipisteestä käsin. Toimipisteessä käyttäjällä on myös mahdollisuus saada henkilökohtaista neuvontaa.

Kuten nykyisinkin, toimipisteinä voisi olla yleispalvelun tarjoajan itse ylläpitämä toimi-

piste, yhteispalvelupiste tai asiamiesposti, joka toimii muun yrityksen yhteydessä.

Yhteispalvelupisteitä koskee julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä annettu laki (802/1993). Lain tavoitteena on turvata toimiva ja kattava julkinen palveluverkko.

Ehdotetussa pykälässä säilytettäisiin voimassa olevan lain velvoite pitää toimipisteissä tarjolla yleispalvelua. Lain sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että toimipisteissä on oltava saatavilla yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut. Sanamuodon muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa oikeustilaa nykyisestä.

Ehdotetussa 1 momentissa asetetaan käytettävissään olevin keinoin yleispalvelun tarjoajalle velvoite huolehtia käytettävissään olevin keinoin siitä, että toimipisteissä voidaan asioida esteettömästi. Voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä esteettömyyttä koskevaa sääntelyä. Esteettömyydellä tarkoitetaan säännöksessä liikkumisesteettömyyttä. Toimipaikan esteettömyys on erityisen tärkeää erityisryhmille, kuten näkö- tai liikuntavammaisille. Ehdotetulla sääntelyllä varmistetaan, että postipalveluiden tarjonta toteutetaan perustuslain 6 §:n 1 momentissa säädetyn yhdenvertaisuusperiaatteen ja 2 momentissa säädetyn syrjintäkiellon mukaisesti. Syrjintäkiellon mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan mm. iän, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän synn perusteella. Toimipaikkojen esteettömyyteen on kiinnittänyt huomiota myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies ratkaisukäytännössään (15.12.2008, Dnro 1569/4/07).

Yleispalvelun tarjoajan tulee järjestää itse ylläpitämiensä toimipisteiden tilat siten, että niissä voidaan asioida esteettömästi. Asiamiespostien tilat eivät ole samalla tavoin yleispalvelun tarjoajan hallinnassa. Yleispalvelun tarjoajan tulee kuitenkin ottaa esteettömyys huomioon myös asiamiespostien kanssa tehtävissä sopimuksissa siinä määrin kuin se on mahdollista. Yleispalvelun tarjoajan mahdollisuuksia huolehtia asiointin esteettömyydestä rajoittaa kuitenkin se, että kaikki esteettömyyteen vaikuttavat seikat eivät ole yleispalvelun tarjoajan päätäntävallassa. Yleispalvelun tarjoaja ei esimerkiksi

voi yksipuolisesti velvoittaa postiyrittäjää remontoimaan tilojaan. Yleispalvelun tarjoajan ei voi katsoa rikkoneen ehdotettua velvoitetta tapauksissa, joissa se ei tosiasiallisesti voi järjestää toimipisteen esteettömyyttä mainitunkaltaisen synn vuoksi ja joissa asiamiespostille ei pystytä järjestämään muuta paikkaa esimerkiksi siitä syystä, että mikään muu yritys tai yhteisö ei halua ottaa sitä hoitettavakseen.

Ehdotuksen mukaan toimipisteen sijainti ei enää olisi sidoksissa kuntaan. Kunnan merkitys toimipaikan sijoittamisen kriteerinä on vähentymässä. Kuntaliitosten myötä kuntien määrä vähenee. Toisaalta muuttoliike saattaa lyhyessäkin ajassa vaikuttaa kunnan asukkaiden määrään merkittävästi. Asiakastarpeiden ja asiointin suuntautuminen ei myöskään ole sidoksissa kuntarajoihin. Lisäksi voimassa olevan säännöksenkin peruste ei ole tyhjentävä, koska toimipisteitä tulee pitää vähintään yksi kuntaa kohti. Harkittaessa toimipisteiden riittävyttä voimassa olevan lain nojalla on otettava huomioon myös muut säännöksessä mainitut seikat: kunnan asukasluku ja pinta-ala, kunnassa ilmenevät asiointitarpeet, ja muut paikalliset olosuhteet sekä myös erilaisten uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.

Ehdotetun säännöksen mukaan toimipisteet tulee sijoittaa siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päässä vakituisesta asunnostaan. Kohtuullisen matkan käsitettä ei voimassa olevan lain toimipaikkasäännöksissä käytetä lainkaan. Sen sijaan keräily pistettä koskevassa 4 §:n 3 momentissa ja jakelua koskevassa 12 §:n 1 momentissa kohtuullisen matkan käsite on käytössä. Kohtuullista matkaa postilaatikolle määritellään tarkemmin Viestintäviraston ohjeissa, jotka koskevat kirjelähetyksen vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelua. Kohtuullinen matka mitattaisiin yksityishenkilöiden vakituisesta asunnosta.

Ehdotetun säännöksen nojalla toimipisteiden sijainti tulisi määritellä siten, että yleispalvelun käyttäjien matka toimipisteeseen olisi kohtuullinen. Kohtuullisuus voidaan määritellä keskimääräisenä asiointimatkana tarkasteltavalla alueella. Tarkasteltava alue tulee rajata sen mukaan, mikä on toimipis-

teen todellinen asiointialue. Siihen vaikuttavat siten kaikki ne kotitaloudet tai toimipaikat, jotka todennäköisesti käyttävät asiointipaikkanaan kyseistä toimipaikkaa. Nykyisen toimipaikkaverkon etäisyyksiä laskettaessa on todettu, että 95 % kotitalouksista sijaitsee tietä pitkin mitattuna enintään 11 kilometrin päässä postin toimipaikasta. Koska kyseisessä luvussa ovat mukana niin tiheästi asuttujen kaupunkialueiden kuin harvaan asutun maaseudunkin toimipisteet, voidaan arvioida, että kohtuullisen matkan vaihteluväli voi olla melko suuri.

Kohtuullista matkaa on arvioitava siten, että se suhteutetaan asuinalueen mukaan. Kohtuullinen matka harvaan asutulla alueella on väistämättä erimittainen kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Harvaan asutulla alueella etäisyydet kaikkiin palveluihin ovat pidempiä kuin taajamassa. Suurissa kaupungeissa taas voi olla tarpeen tarkastella eri kaupunkinosia ja niissä tarjottavia palveluita.

Kohtuullisuutta tulee tarvittaessa tarkastella myös sen kannalta, miten kaukana toimipiste on yksittäisestä kotitaloudesta. Vaikka keskimääräinen matka alueella olisi kohtuullinen, on yksittäisten talouksien asiointimatkaa voitava arvioida siitä riippumatta. Myös yksittäistä taloutta arviotaessa on kuitenkin käytettävä säännöksessä mainittuja arviointiperusteita. Tällöin erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, missä muut palvelut sijaitsevat.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä toimipaikkaverkon järjestämisestä koskevista seikoista, kuten jäljempänä 4 momentissa säädetään. Tämä koskee myös kohtuullisen matkan määrittelyä. Toimipisteiden sijaintia ei kuitenkaan ole tarkoitus määritellä pelkän matkan perusteella, vaan tarkoitus on tarkastella sitä, miten sijainti täyttää momentin sisältämien kaikkien kriteerien kokonaisuuden.

Toimipisteiden sijaintia ja kohtuullista matkaa määriteltäessä on otettava huomioon alueen väestötiheys ja pinta-ala, alueella ilmenevät asiointitarpeet, palveluiden sijainti yleensä ja muut paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen. Kyseinen lista vastaa suurimmaksi osaksi voimassa olevan lain listaa huomioon otettavista seikoista. Siihen ehdotetaan kuitenkin

lisättäväksi uutena kriteerinä palveluiden sijainti yleensä. Asiointitarpeiden tarkastelua ei enää sidota kuntaan, koska myöskään toimipaikkaverkko ei ole sidoksissa kuntarajoihin. Ehdotetulla säännöksellä pyritään ottamaan paremmin huomioon se, mihin alueen asukkaiden todellinen asiointi suuntautuu. Palveluiden sijainti yleensä on seikka, joka vaikuttaa siihen, mihin asiointi todellisuudessa suuntautuu. Palveluilla tarkoitetaan mitä tahansa tavanomaisia palveluita, kuten ruokakauppoja, pankkikonttoria, kirjastoa tai kampaamoja. Postipalveluiden tulee olla saatavilla siellä, missä muutkin palvelut ovat tarjolla. Postipalveluita ei ole tarkoituksenmukaista tarjota paikassa, joka on syrjässä tavanomaisilta asiointireiteiltä, vaikka se maantieteellisesti mitattuna olisi keskellä asiointialuettaan. Siksi palveluiden sijainti yleensä on tarpeen ottaa huomioon toimipaikan sijaintia päätettäessä ja arviotaessa. Paikallisina olosuhteina on paikallaan ottaa huomioon erityisesti sellaiset erityispiirteet, jotka vaikuttavat merkittävästi asiointimahdollisuuksiin, kuten saariston erityisolot.

Asiointitarpeita tarkasteltaessa voidaan ottaa huomioon myös todellinen toimipisteessä asiointi. Yleispalvelun tarjoajalla on tietoa siitä, minkä verran sen eri toimipisteissä asioidaan päivittäin. Asiointitarvetta voidaan pitää pienenä esimerkiksi toimipisteessä, jossa palvelullaan keskimäärin viittä asiakasta vuorokaudessa.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan toimipisteinä voi olla myös muu kuin kiinteä toimipiste, jos sen käyttäminen ei vaaranna yleispalvelun tarjontaa. Säännös on uusi ja sillä halutaan luoda mahdollisuus pitää palveluita tarjolla liikkuvassa toimipisteessä. Liikkuvasta toimipisteestä voitaisiin tarjota palveluita samaan tapaan kuin kiinteästä konttorista. Etuna olisi, että liikkuvan toimipisteen avulla palvelut voitaisiin tuoda lähemmäs asiakkaita. Tästä olisi etua erityisesti syrjäseuduilla, joissa välimatkat muuten ovat pitkät. Käytännössä liikkuvana toimipisteinä voisi toimia esimerkiksi auto, joka kiertäisi kunnan eri osissa.

Liikkuvan toimipisteen käytön ehtona on, että se ei saa vaarantaa yleispalvelun saatavuutta. Yleispalvelun saatavuutta on tässä yhteydessä arvioitava käyttäjien kannalta ob-

jektiiivisesti. Yleispalvelu vaarantuisi esimerkiksi silloin, jos muun kuin kiinteän toimipisteen käyttö johtaisi siihen, että palvelut olisivat käyttäjille tarjolla vain hyvin rajallisia aikoja tai pitkän matkan päässä. Ehdon täyttymistä arvioitaessa on otettava kokonaisuutena huomioon se tilanne, johon liikkuvan toimipisteen käyttö johtaa. Arvioinnissa on käytettävä vertailukohtena myös sitä, miten palveluita todellisuudessa pystyttäisiin tarjoamaan kiinteästä konttorista. Vertailussa voidaan esimerkiksi ottaa huomioon, että todellisuudessa liikkuvan toimipisteen palveluita pidettäisiin tarjolla ehkä lyhyempiä aikoja kerrallaan, mutta ne voitaisiin tuoda lähemmäs kuin kiinteän konttorin palvelut.

Asioiden esteettömyydestä on huolehdittava myös liikkuvia toimipisteitä käytettäessä. Jos kyseessä ovat esimerkiksi autosta tarjottavat palvelut, tulee esteettömyys pyrkiä turvaamaan erityisjärjestelyin.

Ehdotetun 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen toimipisteiden ohella yleispalvelun tarjoaja voi ylläpitää myös muita toimipisteitä. Ehdotettu momentti on uusi. Säännöksellä halutaan selventää sitä seikkaa, että palvelun tarjoaja voi ylläpitää myös sellaisia toimipaikkoja, joissa ei ole tarjolla kaikkia yleispalveluun kuuluvia tuotteita ja palveluita. Muut toimipisteet voivat olla esimerkiksi noutopisteitä, joihin jätettävien lähetysten tyypit ovat hyvin rajatut ja joista ei saa kirjattavien tai vakuutettujen lähetysten palveluita. Tällaiset toimipisteet voivat kuitenkin olla vain toimipaikkaverkon täydentäjiä. Perusverkon tulee olla niin tiheä, että 1 momentin kriteerit täyttyvät.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin toimipisteiden sijoittamisesta. Asetuksenantovaltuus on tarpeen, koska näin yksityiskohtaista sääntelyä ei ole tarkoituksenmukaista antaa lain tasolla. Asetuksessa voidaan säätää tarkemmin esimerkiksi siitä, miten asiointitarpeet, palveluiden sijainti ja muut 1 momentin mukaiset seikat on otettava huomioon toimipisteiden sijoittelussa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös toimipisteverkon järjestämiseen liittyvistä teknisistä seikoista.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 2 kohta.

17 §. Keräily ja jakelu. Pykälässä säädettäisiin niistä jakeluun ja keräilyyn liittyvistä velvollisuuksista, jotka koskevat yleispalvelun tarjoajaa. Säännös velvoittaa siten vain sitä, jolle on asetettu yleispalveluvelvollisuus. Lisäksi jakelusta säädetään jäljempänä 43 §:ssä, jota sovelletaan kaikkiin postiyhtiöihin.

Pykälän 1 momentin mukaan yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava vähintään kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa, arkipäiviä lukuun ottamatta. Velvollisuudesta voidaan poiketa tilapäisesti vain, jos postin keräily tai jakaminen estyy syystä, joka johtuu postin saajasta, lain säännöksestä, liikenteen keskeytyksestä tai muusta vastaavasta ylivoimaisesta esteestä ja jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa huomioon. Pykälä vastaisi osin voimassa olevaa sääntelyä. Keskeistä siinä on velvollisuus keräillä ja jakaa yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset vähintään kerran päivässä viitenä päivänä viikossa. Direktiivin 3 artiklan 3 kohdan nojalla yleispalvelu on taattava vähintään viitenä työpäivänä viikossa. Saman kohdan mukaan yleispalvelun tulee kattaa vähintään yksi keräily ja yksi jakelu.

Viisipäiväinen keräily- ja jakeluvelvoite koskee nykyisin kaikkia toimiluvanhaltijoita. Ehdotetulla pykälällä on tarkoitus muuttaa oikeustilaa siten, että velvollisuus soveltuu vain yleispalvelun tarjoajaan. Muutos on tehtävä, koska direktiivissä estetään asettamasta tällaista velvollisuutta kaikille toimijoille. Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan nojalla velvollisuus viisipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun voidaan asettaa vain nimetyille yleispalvelun tarjoajille.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi viisipäiväisestä keräily- ja jakeluvelvollisuudesta aineellisesti pääosin samoin kuin voimassa olevassa laissa. Voimassa olevan lain 4 §:n 3 momentin mukaan yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräily ja jakelu jokaisena työpäivänä. Lisäksi 12 §:n 2 momentissa säädetään, että kirjelähetykset on jaettava vähintään jokaisena työpäivänä. Poikkeuksen tästä voi tehdä säännöksessä määriteltävän ylivoimaisen esteen nojalla.

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että keräilyn ja jakelun tulisi tapahtua viitenä arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta. Pykälästä tehdään yksiselitteisempi rajaamalla päivien lukumäärä viiteen. Tämä vastaa nykyistä oikeustilaa, joten kyseessä on vain sanamuodon täsmennys. Arkipäivillä tarkoitetaan tavanomaista työviikkoa eli viikonpäiviä maanantaista perjantaihin, mikä vastaa nykyistäkin tulkintaa. Lauantaita ei lueta arkipäiväksi. Myös maininta arkipyhiä lisätään säännökseen selvyiden vuoksi. Jos pyhäpäivä tai muu kansallinen lomapäivä sattuu arkipäiväksi, jakelu- ja keräilyveloitetta ei ole.

Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä siten, että kirjelähetystyksiä koskeva velvollisuus koskisi yksiselitteisesti sekä keräilyä että jakelua. Oikeustilaan muutos ei vaikuta, koska voimassa olevan postipalvelulain 4 §:n 3 momentissa mainitaan sekä keräily että jakelu. Maininta keräilystä on kuitenkin tarpeen lisätä myös ehdotettuun 17 §:ään, joka vastaa postipalvelulain 12 §:n 2 momenttia.

Ehdotetun momentin nojalla velvollisuudesta voitaisiin poiketa vain tilapäisesti sellaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa huomioon. Ylivoimaisten esteiden esimerkkilista on sama kuin voimassa olevan lain 12 §:n 2 momentissa. Mainittujen esimerkkien lisäksi ylivoimaisena esteenä on pidettävä muitakin sellaisia tilanteita, joita yleispalvelun tarjoaja ei ole voinut välttää, kuten esimerkiksi pandemiatilannetta tai autolla kuljettavan reitin tilapäistä kulkukelvottomuutta roudan tai muun vastaavan seikan vuoksi. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että poikkeaminen voisi olla vain tilapäistä. Ylivoimaisella esteellä ei voitaisi perustella pysyviä poikkeuksia viisipäiväisestä keräily- ja jakeluvollisuudesta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lähettäjällä on oltava mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetystyksiä postiyrityksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan postipalvelulain 4 §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä. Keräilypis-

teellä tarkoitetaan kirjelaatikoita ja muita sellaisia pisteitä, joista lähetykset keräillään.

Pykälän 3 momentin mukaan postipaketit on jaettava kohtuullisessa ajassa. Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 3 momenttia.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 3 kohta.

18 §. Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, millä perusteilla yleispalvelun tarjoaja voi poiketa säännöllisestä viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta. Pykälän 1 momentissa säädetyllä perusteella yleispalvelun tarjoajalla on oikeus poiketa 17 §:ssä säädetyistä keräily- ja jakelutiheydestä, kun kyseessä on vaikeakulkuisella saaristo- tai erämaa-alueella sijaitseva talous, joka ei sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävän tien varrella mukaan lukien maantielautojen ja vähintään viitenä päivänä viikossa kulkevien yhteysalusten avulla liikennöitävät tiet.

Voimassa olevan postipalvelulain 13 § sisältää rajatun mahdollisuuden poiketa keräilyn ja jakelun viisipäiväisyydestä. Mainitun pykälän nojalla postiyritys voi poiketa keräily- ja jakelutiheydestä vaikeakulkuisilla saaristo- tai erämaa-alueilla silloin, jos taloudet eivät sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävän tien varrella. Ehdotuksessa on tarkoitus säilyttää poikkeusperusteen soveltamisala nykyisen kaltaisena.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään yleispalvelun tarjoajalle velvollisuus toimittaa vuosittain Viestintävirastolle selvitys 1 momentissa tarkoitettujen talouksien lukumäärästä ja sijainnista. Pykälän 1 momentissa säädetyllä perusteella viisipäiväisen jakelun ulkopuolelle jää nykyisin hieman alle 150 taloutta. Ilmoitusvelvollisuus vastaa voimassa olevan postipalvelulain 13 §:n 2 momentissa säädettyä. Pykälään lisättäisiin velvollisuus selvittää Viestintävirastolle myös näiden talouksien sijainti. Sijaintitietojen avulla Viestintävirasto pystyisi tarkastelemaan sitä, täytävätkö poikkeustalouksiksi luetut taloudet ne kriteerit, joista laissa säädetään. Lisäksi momentissa säädetään poikkeuksen piiriin kuuluvien talouksien enimmäismääräksi 300 taloutta, kuten nykyisinkin. Viestintäviraston

on tarvittaessa ratkaistava, mitkä taloudet kuuluvat keräily- ja jakelutiheydestä tehdyn poikkeuksen piiriin.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen talouksien kirjelähetysten keräily ja jakelu on tehtävä vähintään kerran viikossa. Yleispalvelun tarjoajan on ilmoitettava postipaketista sekä viranomaiselta saapuneesta lähetyksestä postinsaajalle viivytyksettä. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kolmantena päivänä lähetyksen saapumisesta, jos postin saaja on puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin tavoitettavissa. Momentti vastaa osin voimassa olevan postipalvelulain 13 §:n 1 momentissa säädettyä. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi joitakin sanamuodon muutoksia, joilla ei ole vaikutusta säännöksen asiasisältöön.

Sähköisen viestinnän avulla voidaan todennäköisesti kehittää niiden talouksien palveluita, joihin lähetyksiä ei jaella viitenä päivänä viikossa. Yksipäiväistä jakelua voidaan täydentää esimerkiksi välittämällä kirjelähetykset muina päivinä sähköisessä muodossa vastaanottajalle. Tällainen järjestely vaatii aina vastaanottajan suostumuksen. Vastaanottaja voi myös vapaaehtoisesti sopia postityrityksen kanssa viisipäiväisen jakelun toteuttamisesta joltain osin sähköisessä muodossa. Yleispalvelun tarjoaja voi näin käyttää sähköistä viestintää suostumuksen nojalla yhtenä jakelutapana myös sellaisissa talouksissa, jotka ovat viisipäiväisen jakelun piirissä mutta jotka sijaitsevat jakelun kannalta hyvin vaikeasti saavutettavilla alueilla.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 3 kohta.

19 §. Yleispalvelun laatustandardi. Ehdotetussa pykälässä säädetään laatustandardista, jonka avulla määritellään yleispalvelun vakiokirjeen kulkunopeutta. Pykälän 1 momentin mukaan yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena arkipäivänä. Momentissa asetettava laatustandardi koskee siis sellaisia kirjelähettyksiä, jotka on kuljetet-

tava perille viimeistään jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen kirjepalveluiden tarjoaminen on yleispalvelun tarjoajan vähimmäisvelvollisuutena. Tämä seuraa ehdotetun 15 §:n 1 momentin 1 kohtaan sisältyvästä viittauksesta. Kyseisen kohdan mukaan kotimaan kirjelähetyksistä tarjolla on pidettävä ainakin sellaista kirjetuotetta, johon sovelletaan jäljempänä 19 §:ssä määriteltävää yleispalvelun laatustandardia. Siten yleispalvelun tarjoajan on pidettävä tarjolla ainakin 1 momentin mukaista kirjettä.

Voimassa olevassa postipalvelulain 5 §:ssä laatustandardi asetetaan seuraavana työpäivänä jaettaville kirjelähettyksille. Nyt laatustandardi ehdotetaan asetettavaksi kulkunopeudeltaan hitaammalle kirjeelle, josta muodostuu yleispalvelun vakiokirje. Laatustandardin muuttaminen mahdollistaa sen, että kirjelähetysten käsittelyprosessi voidaan säätää yli kahden yön kuljetettavan kirjeen mukaan. Tämä puolestaan avaa mahdollisuuden siihen, että sanomalehtien varhaisjakelu ja kirjepostin päiväjakelu voidaan laajamittaisesti yhdistää yhdeksi aamulla tapahtuvaksi jakelukerraksi. Jakeluiden yhdistämisellä puolestaan saavutetaan merkittäviä kustannussäästöjä, mikä auttaa turvaamaan yleispalvelua. Jos kirjeet tulisi edelleen kuljettaa lähtökohtaisesti perille seuraavana päivänä, niitä ei ehdittäisi toimittaa yhdistettyyn jakeluun lisäämättä yöllä tehtävää lajittelutyötä. Tämä puolestaan aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia ja tekisi yhdistämisen mahdottomaksi.

Laatustandardi on perusteltua asettaa yli kahden yön kirjeelle myös siitä syystä, että tarve käyttää yli yön kulkevaa kirjelähetystä on vähenemässä. Sähköisiä välineitä on tarjolla ja niitä käytetään yhä laajemmin niissä tilanteissa, joissa vaaditaan nopeaa viestintää. Muun muassa laskutus on kiihtyvällä vauhdilla muuttumassa sähköiseksi.

Laatustandardi ehdotetaan asetettavaksi korkealle tasolle. Yli kahden yön kuljetettavista kirjelähetyksistä vähintään 95 prosenttia tulisi toimittaa perille viimeistään jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena arkipäivänä. Tällaisella laatustandardilla turvataisiin se, että kirjelähetykset toimitetaan pe-

rille luvatussa ajassa. Kulkunopeuksia seurataan ja niistä raportoidaan edelleen samalla tavoin kuin voimassa olevan lain nojalla. Laatustandardin toteutumista seurattaessa ei oteta huomioon sellaisia kulkunopeuden hidastumisia, jotka on aiheuttanut 17 §:n mukainen tilapäinen ylivoimainen este tai 18 §:n mukainen pysyvä jakelupoikkeus. Tällainen kulkunopeuden alentuminen ei siis aiheuta laatustandardin laskua.

Velvollisuus asettaa kulkunopeusstandardi pohjautuu postidirektiiviin. Direktiivin 17 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot asettavat kotimaan postille laatustandardit. Jäsenvaltion harkinnassa on, millainen laatustandardi kotimaan lähetyksille asetetaan. Standardin asettamista rajoitetaan vain siten, että direktiivin liitteessä II määritellään standardit, joita on noudatettava Euroopan yhteisön sisäisessä ulkomaanpostissa. Nämä standardit kyetään täyttämään myös silloin, jos kirjeen kulkunopeus muutetaan ehdotetusti.

Pykälän 2 momentissa säädetään mainitun direktiivin liitteen mukaisista yhteisön sisäisen ulkomaanpostin standardeista. Momentin mukaan Euroopan unionin sisäinen ulkomaanposti on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä jättöpäivästä lukien kolmantena päivänä ja 97 prosenttia lähetyksistä on perillä jättöpäivästä lukien viidentenä päivänä. Yleispalvelun tarjoajan on noudatettava unionin sisäisen ulkomaanpostin laatustandardeja sekä koko unionin sisäisessä postissa että kahden unionin jäsenvaltion välisessä postissa. Momentti vastaa voimassa olevan postipalvelulain 5 §:n 2 momenttia.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 17 artikla ja direktiivin liite II.

20 §. Kielellisten oikeuksien turvaaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yleispalvelun tarjoajan velvollisuudesta turvata kielelliset oikeudet. Kielellisten oikeuksien turvaamisella tarkoitetaan pykälässä velvollisuutta tarjota palveluita suomen ja ruotsin kielellä siten kuin kielilaissa (423/2003) säädetään. Myös saamenkielisen väestön tarpeet on otettava huomioon saamen kielilaissa (1086/2003) säädetyllä tavalla.

Pykälän nojalla velvollisuus tarjota palveluita eri kielillä koskee sekä yleispalvelun tarjoajaa että yritystä, joka sopimuksen nojal-

la tarjoaa tämän palveluita asiakkaille. Siten myös asiamiesposteihin soveltuvat samat velvoitteet kuin muihin yleispalvelun tarjoajan toimipisteisiin. Asiasta ehdotetaan otettavaksi sen tärkeyden vuoksi lakiin nimenomainen säännös, kuten myös voimassa olevassa postipalvelulaissa.

Ehdotettu säännös eroaa voimassa olevasta postipalvelulaista siten, että kielilain mukaiset velvoitteet asetetaan vain yleispalvelun tarjoajalle. Esityksen lähtökohtana on, että postipalvelujen peruspalvelun tarjonta tulee turvatuksi yleispalvelun kautta. Asettamalla yleispalveluvelvollisuuden viranomaisen antaa postipalveluiden tarjoamisen postiyrittäjän tehtäväksi. Yleispalveluvelvoitteen vuoksi on perusteltua, että yrityksellä on myös kielellisiä palveluita koskevia velvoitteita. Muille postiyrittäjille tällaisia velvollisuuksia ei ole tarpeen säätää, koska viranomaisen ei ole antanut niille tehtäviä hoidettaviksi.

Säännös vastaa osin voimassa olevan postipalvelulain 15 §:n 2 momenttia. Mainitussa postipalvelulain säännöksessä viitataan siihen, mitä kielilaissa ja saamen kielen käytämisestä viranomaisissa annetussa laissa säädetään viranomaisen velvollisuuksista. Ehdotettu säännös ei sisällä viittausta viranomaisten velvollisuuksiin, vaan kielilakiin yleensä, jolloin velvollisuudet määräytyisivät sen mukaan, mitä kielilaissa säädetään. Kielilailla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet perustuslaissa edellytetyllä tavalla, joten sen soveltamista on pidettävä riittävänä turvaamaan kielelliset oikeudet myös postipalveluissa.

Kielilaki sisältää nimenomaiset säännökset erityyppisten palvelutarjoajien velvollisuuksista. Yleispalvelun tarjoajaan sovelletaan ehdotetun säännöksen nojalla joko mainittujen lakien säännöksiä liikelaitoksen sekä valtion ja kunnan yhtiöiden kielellisistä palveluista tai yksityisten kielellisestä palveluvelvollisuudesta. Sovellettava säännös määräytyy yleispalvelun tarjoajan yhtiömuodon mukaan.

Kielilain 24 §:ssä säädetään liikelaitoksen sekä valtion ja kunnan yhtiöiden kielellisistä palveluista. Säännöksen perusteluiden mukaan on kiinnitettävä huomiota siihen, miten merkittävästä toiminnasta kansalaisen näkökulmasta katsottuna on kysymys. Toisaalta

perustelujen mukaan on arvioitava, mitä koh- tuudella voidaan vaatia yhtiöltä. Lisäksi huomiota tulisi kiinnittää siihen, toimiiko ky- seinen yritys käsillä olevan palvelun tarjoa- misessa monopoli-asemassa tai määräävässä markkina-asemassa vai tarjoaako vastaavaa palvelua useita toimijoita kilpailuilla mark- kinoilla.

Kielilain 25 §:ssä säädetään yksityisten kielellisestä palveluvollisuudesta. Kielilain perustelujen mukaan julkisen vallan siir- täessä tehtäviä yksityisten hoidettaviksi tulisi erityislainsäädäntöön otettaville säännöksillä huolehtia siitä, että peruspalveluun kuuluvat viranomaistehtävät edelleen hoidetaan mo- lemmilla kansalliskielillä. Esimerkkinä tästä mainitaan muun muassa posti. Kielilain läh- tökohtana on, että yksityisen yrittäjän tulee antaa laissa edellytettyä kielellistä palvelua silloin, kun hän antaa palvelua viranomaisen toimeksiannosta. Viranomaisen on myös varmistettava, että toimeksiantotehtävän vas- taanottaja sitoutuu antamaan kielilaissa edel- lytettyä kielellistä palvelua, jollei lain edel- lyttämää palvelutasoa muulla tavoin voida ylläpitää. Ehdotetun 9 §:n 3 kohdan nojalla toimilupa on voitaisiinkin sisällyttää kielilain tarkoittama ehto.

Saamen kielilain 17 ja 18 § vastaavat kielilain 24 ja 25 §:ää. Saamen kielilain 17 §:n perustelujen mukaan valtion liikelaitoksen taikka valtion tai kunnan omistaman yhtiön ei tarvitsisi käyttää saamen kieltä toiminnas- saan, jos toiminnan laatu on sellainen, että liikelaitos tai yhtiö ei varsinaisesti anna pal- velua yleisölle tai jos saamen kielen käyttä- mistä kokonaisuutena arvioiden voitaisiin pi- tää yhtiön kannalta kohtuuttomana.

Jos yleispalveluvelvoite on asetettu use- ammalle kuin yhdelle yritykselle, lähtökoh- tana on, että kaikkien yleispalvelun tarjoajien tulisi turvata kielelliset palvelut samantasoi- sesti. Viranomaisen on tällöin huolehdittava siitä, että tarvittaessa yritykselle asetetaan tä- tä koskeva velvoite.

Säännös on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

21 §. Tiedoksiantomenettely. Pykälässä eh- dotetaan säädettäväksi yleispalvelun tarjo- ajan vullisuudesta huolehtia laissa sääde- tyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä

olosta koko maassa. Pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 29 §:n 3 momenttia.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

4 luku. Yleispalveluvollisuus

22 §. Markkinoiden arviointi. Ehdotetun pykälän mukaan Viestintäviraston on sään- nöllisin väliajoin arvioitava kirje- ja paketti- palveluiden markkinoita. Markkinoiden arvi- oinnissa tulee selvittää palveluiden tarjonta eri puolilla maata siten, että Viestintävirasto voi arvioida tarvetta asettaa vullisuus tar- jota yleispalvelua. Markkinoiden arvioinnin perusteella Viestintäviraston tulee päättää, onko yleispalvelun turvaamiseksi tarpeen määrätä yleispalveluvelvoitteita. Markkinoita tulee arvioida säännöllisin väliajoin. Tällä tarkoitetaan säännöksessä sitä, että arvioinnin on oltava toistuvaa, koska myös yleispalve- luvullisuuden tarvetta on arvioitava tois- tuvasti. Kiinteää aikaväliä arvioinnille ei ole tarkoituksenmukaista asettaa, koska markki- natilanne saattaa vaihdella siten, että arvioin- nin aikavälejä on voitava vaihdella.

Markkinoita koskevan arvion tulee olla sel- lainen, että Viestintävirasto voi perustaa sii- hen päätöksensä yleispalveluvelvoitteiden asettamisesta. Arvioinnin kohteena ovat kir- je- ja pakettipalveluiden markkinat. Koska markkinoita arvioidaan yleispalveluvollis- suuden asettamisen tarkastelua varten, arvi- oinnissa on perusteltua keskittyä yksityisille kuluttajille sekä pienille ja keskisuurille yri- tyksille tarjottaviin palveluihin. Markkinoita on arvioitava sellaisella tarkkuudella, jonka perusteella Viestintävirasto voi todeta, onko esimerkiksi kotimaan kirje- tai pakettipalve- luiden yleispalvelun tarjonta turvattu siten kuin jäljempänä 23 §:ssä säädetään. Siten 23 §:n mukaiset seikat on otettava huomioon markkina-arviota laadittaessa.

Markkinoita koskeva tarkastelu tehdään alueittain, koska koko maan tarkastelu ei an- taisi todellista kuvaa palveluiden tarjonnasta. Viranomaisen tulisi rajata tarkasteltava alue tarkoituksenmukaisella tavalla sitä silmällä pitäen, millaiselle alueelle yleispalveluvel- voite voidaan lähtökohtaisesti asettaa. Arvi- oinnissa on tarkasteltava erikseen kirje- ja

pakettipalveluiden markkinoita, koska nämä palvelut vastaavat täysin eri tarpeisiin. Ne ovat myös lähtökohdiltaan hyvin erilaiset. Kirjemarkkinoilla ei toistaiseksi ole ollut kilpailua, kun taas pakettimarkkinoilla kilpailu on todellista ja palveluita tarjoavia yrityksiä on useita. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon kaikki vastaavankaltaisia palveluita tarjoavat yritykset. Sitä ei siten voida rajoittaa pelkkiin toimiluvan haltijoihin.

Markkinoita on arvioitava selvittämällä palveluiden ja tuotteiden tarjontaa eri alueilla, koska yleispalveluvollisuus voidaan asettaa palveluittain ja alueittain. Tarjonta voi vaihdella huomattavasti eri alueiden ja eri tuotteiden kesken. On ennakoitavissa, että esimerkiksi suurimmissa kaupungeissa voidaan todeta olevan tarjolla kattavampi palveluvalikoima kuin haja-asutusalueilla ja palveluita tarjoavat useammat yritykset. Tarkastelussa on myös selvitettävä, onko tarjottavat palvelut todella suunnattu kuluttajille. Lain valmistelun tausta-aineistoksi teetetyssä pakettimarkkinoiden tutkimuksessa havaittiin muun muassa se, että monet palvelut saattavat olla periaatteessa kuluttajien saatavilla, mutta käytännössä niitä tarjotaan ehdoilla, jotka suosivat yrityksiä merkittävästi. Palveluita saatetaan siten myydä kuluttajille esimerkiksi niin korkeilla hinnoilla, että näiden ei kannata niitä käyttää. Markkinoita arviotaessa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, kuinka pysyväisluonteisesti palveluita tarjotaan. Esimerkiksi satunnaisesti tai tilapäisesti tarjolla olevia palveluita ei voida katsoa yleispalvelua vastaaviksi.

Palveluiden ominaisuuksien lisäksi on myös tarkasteltava, onko palveluntarjonnassa kilpailua. On siis selvitettävä, kuinka paljon on yrityksiä, jotka tarjoavat vaihtoehtoisia palveluita. Palveluita tarjoavia yrityksiä tulee tarkastella siten, että voidaan arvioida esimerkiksi sitä, ovatko ne tosiasiaa keskenään kilpailevia. Tosiasiallista kilpailuasetelmaa ei ole esimerkiksi silloin, jos palveluita tarjoaa kaksi samaan konserniin kuuluvaa yritystä.

Tuotteiden ja palveluiden tarkastelu tulee jaotella siten, että se on tarkoituksenmukainen harkittaessa, onko yleispalvelua pidettävä turvattuna. Esimerkiksi kirjemarkkinoiden tarkastelussa ei ole todennäköisesti tarkoituk-

senmukaista jaotella kirjeitä niiden kulkunepeuden mukaisesti, vaan kirjetuotteita voidaan tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Koska yleispalvelukirjeenä tulee tarjota vähintään kirjettä, joka toimitetaan perille yli kahden yön, yleispalvelukirjeeseen verrattavien tuotteiden tulee kuitenkin olla kulkunepeudeltaan vähintään tämän mukaisia. Olenaisista tarkastelussa on, että tuotteita ja palveluita arvioidaan sen mukaan, voidaanko niitä pitää vaihtoehtoisina. Toisiaan vastaavina tuotteina ja palveluina voidaan siten pitää sellaisia tuotteita ja palveluita, joiden voidaan katsoa korvaavan toisensa.

Markkinoiden arviointi on tarpeen tehdä säännöllisin väliajoin, koska postipalveluiden markkinat kehittyvät kaiken aikaa. Palveluiden kysynnässä saattaa esimerkiksi tapahtua nopeitakin muutoksia, jos yhä useammat siirtyvät sähköisten palveluiden käyttäjiksi. Tämän voidaan olettaa heijastuvan myös palveluiden tarjontaan. Ehdotuksen mukaan palveluita tulisi arvioida säännöllisin väliajoin. Väliajan ei kuitenkaan tarvitse aina olla samanmittainen. Esimerkiksi lain soveltamisen alkuvaiheessa voi olla tarpeen arvioida markkinoita tiheämmin väliajoin sen seurauksiksi, miten kilpailutilanne ja palveluiden saatavuus kehittyvät. Vakiintuneessa tilanteessa arviointi voidaan tehdä harvemmin.

Viestintäviraston on markkinoiden arviointiin perusteella harkittava, onko jollekin alueelle tai joihinkin palveluihin tai tuotteisiin tarpeen määrätä yleispalveluvollisuuksia. Voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa yleispalveluvollisuuden toimiluvassa. Toimilupa voidaan postipalvelulain 8 §:n nojalla myöntää enintään kymmeneksi vuodeksi.

Markkinoiden arviointia ei tehdä hallintopäätöksenä, joten siitä ei ole muutoksenhakuoikeutta. Sen sijaan Viestintävirasto tekee markkinoiden arviointiin perustuvan hallintopäätöksen asettaessaan yleispalveluvollisuuden. Markkinoiden arviointi tulee siten muutoksenhaun kohteeksi siinä vaiheessa, jos yleispalveluvollisuuden asettamispäätökseen haetaan muutosta. Markkinoiden arviointia tehtäessä tulee soveltaa hallintolain periaatteita asianosaisten kuulemisesta ja vaikutusmahdollisuuksien varaamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan Viestintäviraston tulee seurata palveluiden tarjontaa ja 23 §:ssä tarkoitettuja yleispalveluvollisuuden välttämättömyyteen vaikuttavia seikkoja sekä tässä pykälässä tarkoitettujen markkinoiden arvioinnin että sen väliajoilla tehtävän seurannan avulla. Markkinoiden arviointi on 1 momentin mukaan tehtävä säännöllisin väliajoin. Yleispalveluiden markkinoita on kuitenkin seurattava myös arviointien välisenä aikana. Erityisen tärkeää tämä on silloin, jos yleispalveluvelvoite on jätetty asettamatta jollekin alueelle tai joihinkin palveluihin. Viestintäviraston on seurannalla varmistettava, että ei synny tilannetta, jossa yleispalvelua ei tarjottaisi. Jos Viestintävirasto havaitsee, että yleispalvelua ei enää ole tarjolla joltain osin, sen on ryhdyttävä toimiin ja asetettava yleispalveluvelvoite.

Markkinoiden arviointi tulee tehdä säännöllisesti ja arvioinnille asetetaan laissa tietyt kriteerit. Arviointien väliaikana tehtävälle seurannalle ei sen sijaan aseteta mitään erityisiä vaatimuksia. Seurannan tarkoituksesta johtuu, että se tulee tehdä tavalla, joka tuo esiin mahdolliset häiriöt tai olennaiset puutteet palveluntarjonnassa. Jos yleispalveluvollisuus on jätetty osin tai kokonaan määräämättä, seurannan tulee kohdistua kaikkiin niihin palveluntarjoajiin, joiden on katsottu markkinoita arvioitaessa tarjoavan toisiaan korvaavia palveluita.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 4 artiklan 2 kohta sekä 22 artiklan 2 kohta.

23 §. Yleispalveluvollisuuden asettaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin ja miten yleispalveluvelvoite tulee asettaa. Pykälän 1 momentin mukaan Viestintäviraston on päätöksellään asetettava yhdelle tai useammalle postiyritykselle velvollisuus tarjota yleispalvelua, jos markkinoiden arviointi osoittaa sen olevan välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseksi. Yleispalveluvollisuus voidaan asettaa vain postiyritykselle. Koska ehdotetussa laissa toimiluvan tarvisivat vain ne yritykset, jotka tarjoaisivat kirjepalveluita, myös pakettipalveluita koskeva velvollisuus voitaisiin asettaa vain tällaiselle yritykselle. Tällainen raja on perusteltu sen vuoksi, että pakettipalveluista lain alaan kuuluvat vain yleispalvelupaketit.

Muihin pakettipalveluita tarjoaviin yrityksiin lakia ei sovelleta. Yleispalveluvollisuuden asettamista rajaa ajallisesti se, mihin asti yrityksen toimilupa on voimassa. Yleispalveluvollisuus voidaan asettaa enintään siihen saakka kuin yrityksen toimilupa on voimassa.

Yleispalveluvollisuus tulee asettaa silloin, jos se on välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseksi. Jäljempänä 2 momentissa säädetään tarkemmin siitä, milloin yleispalvelua on pidettävä turvattuna. Yleispalveluvollisuus voidaan asettaa yhdelle tai useammalle postiyritykselle, mutta päällekkäisiä velvoitteita eri yrityksille ei voida asettaa. Yleispalveluyrityksen nimeäminen ei rajoita muiden yritysten oikeutta kilpailla samalla alueella samojen yleispalveluiden tarjoamisesta. Yleispalveluyritys ei siten saa yleispalvelun tarjontaan yksinoikeutta, vaan velvollisuuden asettamisella pyritään ainoastaan tietyn perustarjonnan turvaamiseen postipalveluiden markkinoilla. Viestintävirasto asettaa velvollisuuden tai päättää olla sitä asettamatta valituskelpoisella hallintopäätöksellä. Päätöksen tekemistä koskevat siten myös hallintolain (434/2003) mukaiset periaatteet. Harkinta perustuu 22 §:n mukaiseen markkinoiden arviointiin, joten se tehdään todellisen markkinatilanteen pohjalta.

Yleispalveluvollisuuden asettaminen ehdotetaan tehtäväksi erillään toimiluvan myöntämismenettelystä, koska velvoitteen todellinen tarve voidaan näin selvittää paremmin. Postidirektiiviä on muutettu siten, että yleispalvelun tarjoaja voidaan jättää määräämättä, jos palveluita on tarjolla niin, että kilpailun voidaan katsoa toimivan ja yleispalvelun tarjonta on turvattu. Aiemmin direktiivin lähtökohtana on ollut se, että yleispalvelun tarjoaja tulee aina määrätä. Uusi mahdollisuus otetaan ehdotuksessa huomioon siten, että markkinatilanne selvitetään määrääjain ja päätökset tehdään siihen pohjautuen. Asettamispäätös ja markkinoiden arviointi tulevat ehdotuksen mukaan Viestintäviraston tehtäviksi, koska virasto on postipalvelulain noudattamista valvova viranomaisena, joka tekee markkina-analyysyjä ja asettaa velvollisuuksia huomattavan markkinavoiman yrityksille viestintämarkkinoiden alalla.

Pykälän 1 momentissa säädetään lisäksi, että velvollisuuden asettamispäätöksen tulee perustua avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin. Päätökset on siten tehtävä niin, että niiden velvoitteen asettamisen perusteet määritellään mahdollisimman avoimesti ja täsmällisesti ja siten, että niitä voidaan soveltaa samalla tavoin kaikkiin postiyhtiöihin. Velvollisuudet tulee myös asettaa siten, että ne ovat oikeassa suhteessa tavoitteisiin nähden.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädetäväksi siitä, milloin yleispalvelua on pidettävä turvattuna. Jos yleispalvelu osoittautuu osin tai kokonaan turvatuksi jollakin tarkastellulla alueella, yleispalveluvelvoitetta ei ole välttämätöntä asettaa. Yleispalvelu voi olla osin turvattu, jos joitakin yleispalveluun kuuluvia palveluita on tarjolla riittävästi mutta joitakin ei. Jotta yleispalveluvelvoitetta voitaisiin pitää turvattuna, kaikkien pykälän mukaisten edellytysten on täytyttävä.

Momentin 1 kohdan mukaan yleispalvelua on pidettävä turvattuna, jos palveluita on kattavasti tarjolla kaikille käyttäjille. Kattavuudella tarkoitetaan sitä, että palveluita on saatavana joka puolella tarkastelualueita. Kattavana palveluiden tarjontaa voidaan pitää vain, jos palvelut ovat käyttäjien saatavilla keskimäärin kohtuullisen matkan päässä heidän vakituudesta asunnostaan. Kohtuullista matkaa on arvioitava samoin kriteerein kuin toimipaikan sijaintimatkan kohtuullisuutta. Siksi on otettava huomioon muun muassa se, että taajamassa ja haja-asutusalueella kohtuullisena pidettävä matka on väistämättä erilainen. Haja-asutusalueella välimatkat ovat tyypillisesti pidempiä kuin taajamissa, joten tämä voi perustellusti heijastua myös palveluiden tarjontaan.

Palveluita tulee olla 1 kohdan kriteerin mukaan tarjolla kaikille käyttäjille. Palveluiden käyttömahdollisuuden tulee olla tosiasiallinen. Palveluita ei ole tosiasiasa tarjolla kaikille käyttäjille, jos niitä ei tarjota esimerkiksi erityisryhmille.

Momentin 2 kohdan mukaisena edellytyksenä on, että tarjottavat palvelut ovat hinnaltaan kohtuullisia ja niitä tarjotaan kohtuullisiin ja tasapuolisiin ehdoin. Hinnan ja muiden ehtojen kohtuullisuutta on välttämätöntä tarkastella yhtenä tekijänä, koska niillä on suuri

tosiasiallinen vaikutus siihen, pystyvätkö kuluttajat käyttämään tarjottuja palveluita. Postiöryhmän teettämän pakettipalvelututkimuksen mukaan kuluttajille tarjottavista palveluista osa on sellaisia, joiden hinta ja muut ehdot sulkevat kuluttajat tosiasiasa pois palvelun käyttäjien piiristä. Palvelun käyttämisen esteenä kuluttajalle voi olla esimerkiksi se, että kuluttajalle tarjottava hinta on huomattavan korkea tai palvelun käyttäminen vaatii sellaisen tietokoneohjelmiston käyttämistä, joka on tarkoitettu massapostituksille.

Hinnan kohtuullisuutta taas voidaan arvioida muun muassa vertailemalla kuluttajille tarjottavia palveluita keskenään ja määrittämällä tällaisen vertailun avulla, millaista hintaa voidaan pitää kohtuullisena. Ellei samantaisia palveluita ole tarjolla, voidaan vertailukohtana käyttää vastaavan kaltaisia palveluita. Kohtuullisuuden arviointi yleispalvelun tarjoajan hinnoittelun valvonnassa on selvemmin sidoksissa kustannussuuntautuneisuuteen. Tämän momentin nojalla tehtävässä arvioinnissa palveluiden kustannuksia ei ole tarpeen selvittää.

Momentin 3 kohdan nojalla edellytetään, että alueella on keskenään kilpailevia yrityksiä, jotka tarjoavat vastaavia palveluita ja jotka täyttävät 24 §:ssä tarkoitettujen postiyhtiöstä koskevien edellytykset. Yleispalvelun voidaan katsoa olevan turvattu vain, jos siihen kuuluvia palveluita tarjoaa usea yritys. Nykytilanteessa esimerkiksi kirjepalveluiden tarjoajia on vain yksi, eikä tilannetta voi silti luonnehtia kuluttajan kannalta kohtuuttomaksi. Kyseiselle yritykselle on kuitenkin asetettu yleispalveluvelvollisuus, jolla on varmistettu, että kuluttajalle on aina tarjolla palveluita. Jotta yleispalveluvelvoitetta ei tarvitse asettaa, on pystyttävä varmistamaan siitä, että palveluiden tarjonta turvataan yritysten keskinäisen kilpailun kautta. Riittävä määrä voidaan lähtökohtaisesti pitää kolmea yritystä. Kahden kilpailevan palveluntarjoajan muodostamat markkinat eivät vielä välttämättä turvaa palvelun hintojen ja ehtojen muodostumista kuluttajan näkökulmasta kohtuullisiksi. Tätä ns. kolmen verkon kriteeriä Viestintävirasto on käyttänyt viestintämarkkinalain mukaisissa yleispalvelupäätöksissään. Kriteerin mukainen periaate soveltuu myös postipalveluiden arvioinnin

lähtökohdaksi. Yritysten tulee myös olla sellaisia, jotka täyttävät 24 §:ssä määriteltävät edellytykset yleispalveluvelvoitteen asettamiselle.

Viestintävirasto voi jättää velvoitteen määräämättä osin tai kokonaan vain, jos kaikki 2 momentin mukaiset edellytykset täyttyvät. Yleispalvelua ei siis voida pitää turvattuna esimerkiksi vain siitä syystä, että palveluita tarjoaa usea yritys.

Pykälän 3 momentin mukaan Viestintäviraston tulee yleispalveluvelvoitetta asettaessaan määrätä, mitä 15 §:ssä tarkoitettuja palveluita postiyrityksen on tarjottava ja millä alueella palveluita on tarjottava. Yleispalveluvelvoite voidaan asettaa yhdelle tai useammalle postiyritykselle. Velvoite voi laajimmillaan koskea kaikkia yleispalveluun kuuluvia palveluita ja koko maata. Yleispalveluvelvoitteita voidaan kuitenkin asettaa myös siten, että eri postiyritykset vastaavat eri osista yleispalvelua. Kirjelähetyksiä ja postitoimipaikkoja koskeva velvoite voidaan esimerkiksi asettaa yhdelle yritykselle ja pakettilähetyksiä koskeva velvoite toiselle.

Eri postiyritykset voidaan myös velvoittaa vastaamaan yleispalvelun tai sen osan tarjoamisesta tietyllä maantieteellisellä alueella. Esimerkiksi jos palveluiden tarjonta jakaantuu hyvin alueellisesti joissakin yleispalveluun kuuluvissa tuotteissa, tämä voidaan ottaa huomioon velvoitetta asettaessa. Yleispalveluvelvollisuuden alue tulee määritellä viranomaisen tarkoituksenmukaiseksi katsomalla tavalla. Voidaan arvella, että velvollisuutta ei ole mielekästä asettaa hyvin sirpaleisesti, esimerkiksi kuntakohtaisesti. Luontevana alueena saattaisi toimia esimerkiksi talousalue, koska sen määrittelyssä otetaan huomioon ne keskuksat, joissa alueelta asiodaan.

Velvoitteiden asettamista eri postiyrityksille rajoitetaan pykälän 4 momentissa. Sen mukaan Viestintävirasto ei saa asettaa eri yleispalvelun tarjoajille päällekkäisiä velvoitteita. Tällä tarkoitetaan sitä, että kullakin alueella kutakin tuotetta tai palvelua on velvollinen tarjoamaan vain yksi yritys. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla voi olla vain yksi yleispalvelun tarjoaja, joka on velvoitettu tarjoamaan kirjepalveluita. Kaikkien muiden toimijoiden tulee voida toimia ilman yleis-

palveluvelvoitteita. Niiden kirjepalveluita koskee tältä osin kaikkiin toimijoihin sovellettava sääntely, mutta ei yleispalveluyrityksiä koskeva sääntely.

Pykälän 4 momentin mukaan yleispalvelupäätöksellä ei saa asettaa rinnakkaisia velvoitteita tämän lain tai sen nojalla annettujen säästöjen, muun lainsäädännön taikka yrityselle asetettujen toimilupaehtojen kanssa. Momentissa rajataan se, millaisia velvoitteita Viestintäviraston voi yleispalvelupäätöksessä asettaa suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Momentin nojalla Viestintävirasto ei saa yleispalvelupäätöksessä toistaa sellaisia velvoitteita, jotka ovat sovellettavissa postiyritykseen joko alakohtaisen tai muun lainsäädännön nojalla. Postiyritystä koskevaa sääntelyä ovat ensinnäkin tämä laki ja sen nojalla annettu alemmanasteinen sääntely. Näiden lisäksi postitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä sisältyy esimerkiksi rikoslakiin. Myös muussa kuin alakohtaisessa lainsäädännössä asetetaan velvollisuuksia, joita postiyritysten on muiden yritysten tapaan noudatettava. Tällaisia velvollisuuksia on esimerkiksi yhtiölainsäädännössä. Toimilupapäätös on puolestaan instrumentti, joka sisältää toimiluvan haltijaa koskevia ehtoja. Myöskään toimiluvalla ja yleispalvelupäätöksellä ei ole tarkoitus luoda päällekkäisiä ehtoja. Momentti on tarpeen, koska direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan toimilupa ei saa johtaa rinnakkaisiin ehtoihin, jotka ovat sovellettavissa yritysliin muun kuin alakohtaisen kansallisen lainsäädännön perusteella.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 4 artikla sekä 22 artiklan 2 kohta ja se on sopusoinnussa direktiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

24 §. Yleispalveluvelvollisuuden asettamisen edellytykset. Pykälän 1 momentin mukaan yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa postiyritykselle, joka täyttää 6 §:ssä tarkoitettua toimiluvan myöntämisen edellytykset. Lakiehdotuksen 2 §:ssä postiyritys määritellään 3 §:n mukaisen toimiluvan haltijaksi. Tästä johtuu, että yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa vain sellaiselle yritykselle, jolla on toimilupa kirjepalveluiden tarjoamiseen.

Myös yleispalveluvelvoitetta asettaessa on tarpeen tarkistaa, että yritys täyttää tietyt

taloudelliset ja toiminnalliset perusedellytykset. Säännöksessä viitataan 6 §:ään, joten edellytykset ovat samat kuin ne, jotka asetetaan toimiluvanhaltijalle. Ne koskevat taloudellisia voimavaroja, kykyä noudattaa posti-toimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä, kykyä säännölliseen toimintaan ja kansallista turvallisuutta. Viestintäviraston tulee ennen yleispalveluvollisuuden asettamista tarkistaa edellytysten täyttyminen. Edellytyksiä ei ole tarpeen tarkistaa erikseen, jos toimijalle on juuri myönnetty toimilupa. Edellytysten arvioinnilla suojataan myös sitä, jolle yleispalveluvollisuus asetetaan, koska viranomaisen ei tällöin voi asettaa taloudelliselta perustaltaan hyvin heikolle yritykselle sellaisia velvollisuuksia, joita se ei kykenisi täyttämään.

Momentissa säädetään lisäksi, että postiyritys voidaan määrätä tarjoamaan sekä niitä palveluita, joita sen toimilupa koskee, että yleispalveluihin kuuluvia pakettipalveluita. Säännös on uusi ja välttämätön toimiluvanvaraisen toiminnan uuden määritelmän vuoksi. Säännös on välttämätön myös sen vuoksi, että yleispalveluvollisuutta ei enää aseteta toimiluvassa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan toimiluvanvaraiseen toimintaan kuuluvat myös yleispalvelupaketit. Ehdotetussa sääntelyssä toimiluvanvaraista toimintaa harjoittava yritys voisi tarjota pakettipalveluita, mutta ne eivät enää olisi toimiluvanvaraisia. Yleispalvelun alaan kuitenkin kuuluvat myös 15 §:ssä määritellyt pakettipalvelut, joten on välttämätöntä pystyä asettamaan myös niitä koskeva yleispalveluvollisuus postiyritykselle, joka tarjoaa pakettipalveluita.

Pykälän 2 momentin mukaan velvollisuus tarjota yleispalvelua tulee asettaa sille postiyritykselle, jolla on siihen parhaat edellytykset. Jos tarkasteltavalla alueella toimii useita postiyrityksiä, niitä on yleispalveluyrityksen valinnassa vertailtava. Vertailussa asetetaan kullakin maantieteellisellä alueella toimivat postiyritykset paremmuusjärjestykseen. Vertailussa on kiinnitettävä huomiota postiyrityksen taloudellisiin voimavaroihin ja toimintamalleihin. Viestintäviraston on arvioitava, miten postiyritys pystyisi täyttämään palveluntarjonnassaan 3 luvussa asetetut vaatimukset. Vertailussa on siis tarkasteltava

muun muassa sitä, kuinka hyvin yritys kykenisi toteuttamaan esimerkiksi jakelua ja keräilyä koskevat vaatimukset. Myös alueellinen kattavuus on tärkeä postipalveluiden saatavuuden kannalta. Koska yleispalvelun sääntelyllä turvataan nimenomaan kuluttajien ja pienyritysten palveluita, tarkastelun on lähdettävä näiden tarpeista. Tasaveroisten yritysten kesken merkitystä voi olla myös sillä, onko yritys itse halukas tarjoamaan yleispalvelua. Menettelyä säänneltäisiin tältä osin viestintämarkkinalain 59 §:ää vastaavasti.

Pykälän 3 momentissa säädetään poikkeuksellisesta mahdollisuudesta asettaa yleispalveluvelvoite muulle kuin yrityksen toimintaluokalle tai muihin palveluihin. Momentin mukaan postiyritys voidaan velvoittaa tarjoamaan yleispalvelua myös muualla kuin toimilupa-alueellaan tai se voidaan velvoittaa tarjoamaan muitakin yleispalveluja kuin niitä, joita se on tarjonnut, jos se on yleispalvelun turvaamisen kannalta välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen ole postiyrityksen kannalta kohtuutonta.

Momentti vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 4 momenttiin sisältyvää säännöstä. Siihen ehdotetaan tehtäväksi ainoastaan sellaiset muutokset, jotka ovat välttämättömiä yleispalveluvelvoitteen asettamisen menettelyn muuttumisen vuoksi. Kuten postipalvelulain perusteluista selviää, säännöksen mukainen menettely on tarkoitettu käytettäväksi vain sellaisissa erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa yleispalvelua ei kyetä muuten turvaamaan. Tällaisena poikkeuksellisena tilanteena voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että yleispalveluyritys lopettaisi toimintansa jollakin alueella kokonaan eikä alueella olisi muita toimiluvan haltijoita. Tällöin olisi tarpeen määrätä yritys, joka huolehtisi alueen yleispalvelusta.

Kuvatun kaltaisessa tilanteessa velvoite voitaisiin määrätä muihinkin kuin niihin palveluihin, joita yritys tarjoaa. Velvoite voisi kuitenkin koskea vain sellaisia palveluita, jotka kuuluvat 15 §:ssä määriteltyyn yleispalvelun alaan. Asiallisesti säännös vastaa nykyistä sääntelyä. Voimassa olevan lain 6 §:n 4 momentin mukaan yleispalveluvelvoite voidaan määrätä myös muulle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluviin palveluihin kuin postiyritys on hakenut toimilupaa. Pos-

tipalvelulain mukaan kaikkien postipalvelujen tarjoamiseen tarvitaan toimilupa. Jos postiyritys määrättäisiin tarjoamaan muuta kuin sen toimiluvassa määriteltyä palvelua, se määrättäisiin siten käytännössä tarjoamaan sellaista palvelua, jota se ei muuten tarjoaisi. Esityksessä toimilupaa ei sen sijaan tarvita kaikkiin palveluihin. Postiyritys voi kuitenkin esimerkiksi tarjota pakettipalveluita kirjepalveluiden lisäksi ja sille voidaan tällöin asettaa yleispalveluvelvollisuus 1 momentin mukaan. Yllä kuvatussa tai muussa poikkeuksellisessa tilanteessa taas postiyritys tulee voida velvoittaa tarjoamaan sellaisiakin palveluita, joita se ei muuten tarjoa. Edellytyksenä tälle nykyistä vastaavalle velvoitteelle on sellainen poikkeustilanne, jota myös voimassa olevassa laissa tarkoitetaan.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 4 artikla sekä 22 artiklan 2 kohta ja se on sopusoinnussa direktiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

25 §. Yleispalveluvelvollisuuden muuttaminen. Pykälässä säädetään siitä, millaisin edellytyksin voimassa olevaa yleispalveluvelvollisuutta voidaan tarvittaessa muuttaa.

Ensinnäkin Viestintävirasto voi muuttaa yleispalveluvelvoitetta yleispalvelun tarjoajan hakemuksesta tai tämän suostumuksella. Tämä vastaa toimilupasääntelyssä toimiluvan ehtojen muuttamista. Jos yleispalvelun tarjoaja pyytää Viestintävirastoa muuttamaan yleispalveluvelvoitetta, Viestintäviraston tulee hakemusta harkitessaan tarkastella, vaikuttaisiko muutos yleispalvelun pysymiseen turvattuna. Viestintäviraston on siis tarkasteltava niitä perusteita, joilla myös yleispalveluvelvoitteen asettamista harkitaan. Yleispalveluvelvoitetta ei kuitenkaan voida muuttaa täysin vapaasti yleispalvelun tarjoajan hakemuksesta. Lisäedellytyksenä 1 momentin mukaan on, että yleispalvelun tarjoajan tulee osoittaa sellainen erityinen syy, jonka vuoksi velvoitteen muuttaminen on välttämätöntä. Tällaisen erityisen syyn tulee olla sillä tavoin painava, että sillä on selvä vaikutus yrityksen kykyyn tai mahdollisuuksiin tarjota yleispalvelua. Erityisenä syynä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanne, jossa yrityksen taloudellinen tila romahtaisi äkillisesti.

Pykälän 2 momentissa säädetään edelleen, että Viestintävirasto voi muuttaa velvolli-

suutta tarjota yleispalvelua muutoinkin, jos päätöksen perusteena olleissa seikoissa tapahtuu merkityksellisiä muutoksia ja velvoitteen muuttaminen on yleispalvelun turvaamiseksi välttämätöntä. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voi olla se, että jokin yleispalvelun tarjoaja lopettaa toimintansa kokonaan ja tilalle on nopeasti löydettävä uusi. Vastaava tilanne saattaa syntyä silloin, jos toimilupa postipalvelun tarjoamiseen jollakin alueella lakkaa olemasta voimassa. Tällöin Viestintävirasto voi esimerkiksi laajentaa toisen yleispalvelun tarjoajan velvollisuutta sellaiseen tuotteeseen, johon se ei aiemmin ole ulottunut.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 4 artikla sekä 22 artiklan 2 kohta ja se on sopusoinnussa direktiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

5 luku. Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta

26 §. Hinnoittelu. Pykälän 1 momentissa säädetään yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hinnoittelun periaatteista. Yleispalveluun kuuluvat postipalvelut on hinnoiteltava siten, että hinnat ovat kohtuulliset sekä sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan riippumatta. Hinnoittelun periaatteisiin kuuluu, että hintojen on oltava kustannussuuntautuneita ja kannustettava tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan. Lisäksi hinnoittelun tulee tapahtua avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita noudattaen. Hinnoittelua koskeva sääntely vastaa lähtökohdiltaan nykyainsäädäntöä, mutta esityksessä sääntelyä esitetään täsmennettäväksi.

Hinnoittelun kohtuullisuutta tulee arvioida keskimääräisen käyttäjän kannalta. Tätä periaatetta vahvistaa toisen luetelmakohdan vaatimus siitä, että palvelujen tulee olla kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan riippumatta.

Direktiivissä edellytetään, että hintojen on oltava kustannuslähtöisiä ja kannustettava tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan. Pykälässä esitetään käytettäväksi käsitettä kustannussuuntautunut, koska sille on viestintämarkkinalaissa muodostunut vakiintunut tul-

kinta ja se vastaa sisällöllisesti direktiivin tarkoittamaa periaatetta.

Kustannussuuntautuneella hinnalla tarkoitetaan hintaa, joka on aiheutuneet kustannukset ja toiminnan tehokkuus huomioon ottaen kohtuullinen. Kustannussuuntautuneessa hinnassa on otettava huomioon myös kohtuullinen pääomalle laskettava tuotto, johon vaikuttavat postiyhtiön investoinnit ja niihin liittyvät riskit. Tuottovaatimusta ei kuitenkaan voida kohdistaa esimerkiksi taseeseen kuulumattomalle, sisäisesti aikaansaadulle aineettomalle pääomalle, koska sen erottamista fyysisen ja rahamääräisen pääoman tapaan tuottovaatimusta määritettäessä ei ole mahdollista toteuttaa objektiivisin perustein. Tuottovaatimusta ei voi myöskään kohdistaa yritysjärjestelyjen yhteydessä syntyneelle liikearvolle. Arvioitaessa hinnoittelun oikeellisuutta voidaan ottaa aiheutuneiden kustannusten lisäksi huomioon myös yleispalvelun tarjoajan ennusteet tulevista volyyimeistä ja kustannuksista. Kyse on tällöin niistä ennusteista, joita yleispalvelun tarjoaja on käyttänyt hinnoittelunsa perusteena.

Yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennasta säädetään jäljempänä 28 §:ssä. Toiminnan tehokkuutta arvioidaan vertaamalla tuotteen tai palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia samanlaisen tuotteen ja palvelun tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin muissa vastaavissa olosuhteissa toimivissa yrityksissä. Hinnoittelun yhteyttä toiminnan tehokkuuteen on tarpeen tutkia vain, jos toiminnan tehokkuutta on syytä epäillä.

Pykälään on direktiivin edellyttämällä tavalla sisällytetty sekä käyttäjän näkökulmasta arvioidun kohtuullisuuden että kustannussuuntautuneisuuden vaatimus. Nämä vaatimukset voivat joissakin tilanteissa olla keskenään ristiriitaisia. Kustannussuuntautunut hinta voi olla käyttäjän kannalta kohtuuton esimerkiksi vertailtaessa hintoja muiden vastaavatyypisten palveluiden hintoihin tai postipalvelujen hintatasoon muissa maissa, joissa postipalveluiden tarjoamisen edellytykset ovat vertailukelpoiset.

Yleispalvelun tarkoituksena on taata kohtuuhintainen yleispalvelu kaikille käyttäjille, jolloin kohtuullisuuden vaatimuksen voidaan arvioida olevan ensisijainen. Tällöin on mahdollista, että yleispalvelun tarjoaja voi joutua

tarjoamaan yleispalvelua myös tappiolla. Yleispalvelun nettokustannusten noustessa kohtuuttomiksi yleispalvelun tarjoaja voi kuitenkin vaatia kustannusten korvaamista tiettyin edellytyksin. Korvaamisesta säädetään jäljempänä 32 - 34 §:ssä.

Hinnoittelun tulee myös noudattaa direktiivissä mainittua syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteita. Syrjimättömyyden periaatteella tarkoitetaan sitä, että samanlaisessa tilanteessa olevia yleispalvelun käyttäjiä kohdellaan samalla tavalla. Hinnoittelun tulee myös olla avointa.

Vastaavan postipalvelulain pykälän mukaan tämän lain säännöksiä hinnoittelusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta. Lakiehdotuksen 1 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös, joka korvaa myös kyseisen postipalvelulain säännöksen. Mainitun 1 §:n nojalla kansainvälisessä postiliikenteessä sovelletaan Maailman postiliiton sopimuksia samaan tapaan kuin nykyisinkin. Maailman postiliiton yleissopimuksen nojalla kansainvälisessä postiliikenteessä kuljetetaan maksutta esimerkiksi sotavankien ja siviiliinternoitujen henkilöiden lähetyksiä ja sokeainlähetyksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan hinnoittelun muutoksista on tiedotettava vähintään kuu-kautta ennen muutoksen tapahtumista. Vastava säännös sisältyy postipalvelulain 26 §:n 4 momenttiin.

Säännöksellä pannaan yhdessä 27 ja 31 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 12 artikla.

27 §. Yhtenäishinnoittelu ja yksittäiset hintasopimukset. Pykälässä esitetään säädettäväksi yleispalvelun tarjoajalle koko maahan ulottuva yhtenäishintavelvoite. Velvoite koskisi kirjelähetyksiä, jotka on tarkoitettu jaettaviksi lähettämistä seuraavana toisena arkipäivänä. Velvoite siis koskisi vain tuotetta, jolle on asetettu kulkunopeutta koskeva laatustandardi. Yhtenäishinnoitteluelvoite sisältyy myös nykyiseen postipalvelulakiin ja sitä sovelletaan niin sanottuihin 1. luokan kirjeisiin eli lähettämistä seuraavana työpäivänä jaettavaksi tarkoitettuihin kirjelähetyksiin.

Yleispalveluun kuuluvan postipalvelun hinta voi periaatteessa olla erilainen riippuen esimerkiksi maantieteellisestä sijainnista. Di-

rektiivinen mahdollistaa kuitenkin yhtenäishinnoittelun käyttämisen yksikköhintaan tarjottaviin palveluihin ja muihin postilähetuksiin. Yleisen edun kannalta on perusteltua asettaa yhtenäishintavelvoite sellaiselle kirjelähetykselle, jota keskimääräinen yleispalvelunkäyttäjä käyttää. Peruskirjetuotteen yhtenäishinnoittelulla varmistetaan se, että palvelut ovat käyttäjien saatavilla samanhintaisina käyttäjän maantieteellisestä sijainnista riippumatta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että yleispalvelun tarjoajan on mahdollista tehdä yksittäisiä hintasopimuksia käyttäjien kanssa yleispalveluun kuuluvista postipalveluista. Sääntely vastaa nykyistä, eikä sillä ole tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa. Sääntelyn merkitys jäänee kuitenkin käytännössä vähäiseksi, kun yleispalvelun piiriin eivät kuulu laskutettavat vaan erilaisin käteismaksutavoin maksettavat lähetykset.

Säännöstä yksittäisistä hintasopimuksista sovelletaan yleispalveluun kuuluviin tuotteisiin ja palveluihin, mutta ei muihin postipalveluihin. Yksittäisillä hintasopimuksilla ei tarkoiteta esimerkiksi kuriirilähetystyyppejä, jotka ovat lain soveltamisalan ulkopuolella.

Pykälän 3 momentin nojalla yleispalveluun kuuluvista tuotteista tai palveluista tehtävien yksittäisten hintasopimusten hinnoittelun tulee olla kustannussuuntautunutta ja ehtojen tulee noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Myös tämän säännöksen soveltamisala rajautuu siten käteismaksullisiin lähetyksiin. Yleispalvelun tarjoaja voi tuotteistaa yleispalveluun kuuluvat lähetykset haluamallaan tavalla ottaen huomioon lain vaatimukset. Hintoja ja niihin liittyviä ehtoja tulee soveltaa samalla tavalla sekä sellaisiin postipalveluiden käyttäjiin että muihin postipalvelujen tarjoajiin, jotka lähettävät yhtäläisiä määriä yhtäläisin tavoin.

Säännöksellä pannaan yhdessä 26 ja 31 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 12 artikla.

28 §. *Kustannuslaskentajärjestelmän käyttäminen.* Pykälän 1 momentissa yleispalvelun tarjoaja veloitettaisiin käyttämään kustannuslaskentajärjestelmää, jonka avulla kerättävistä tiedoista tulee pystyä selvittämään eri tuotteiden ja palveluiden hinnoittelun kohtuullisuus ja suhde kustannuksiin. Kustannuslaskennalla ja hinnoittelulla tulee olla selkeä yhteys toisiinsa. Laskennassa tulee pi-

tää selkeästi erillään yleispalvelutuotteet ja siihen kuulumattomat tuotteet. Järjestelmän tuottamia tietoja on myös voitava hyödyntää laskettaessa lain 32 §:n mukaisia yleispalvelun nettokustannuksia.

Kustannuslaskentajärjestelmästä säädetään direktiivin 14 artiklassa. Artiklassa edellytetään, että yleispalvelun tarjoajien on sisäisessä laskennassaan pidettävä selkeästi erillään toisaalta kukin sellainen palvelu ja tuote, joka on osa yleispalvelua ja toisaalta ne, jotka eivät yleispalveluun kuulu. Sisäisten laskentajärjestelmien tulee perustua johdonmukaisiin ja objektiivisesti perusteltaviin kustannuslaskentaperiaatteisiin.

Kustannuslaskentajärjestelmällä tarkoitetaan postiyrityksen kustannuslaskentaan käyttämien tietojärjestelmien ja toimintamallien muodostamaa kokonaisuutta. Kustannuslaskentajärjestelmästä säädetään postipalvelulain 27 §:ssä. Koska luotettava kustannustieto on edellytys muun ohella yleispalvelun hinnoitteluvalvonnan toteuttamiselle, kustannuslaskentajärjestelmästä on tarpeen säätää nykyistä tarkemmin

Pykälän 2 momentin mukaan yleispalvelun tarjoaja voi järjestää kustannuslaskentansa haluamallaan tavalla laissa säädettyjen periaatteiden puitteissa. Laskentajärjestelmän tulisi olla riittävän tarkka yrityksen hinnoittelun kohtuullisuutta ja kustannussuuntautuneisuutta sekä syrjimättömyyttä koskevan valvonnan kannalta. Laskentajärjestelmän tulee noudattaa laskentatoimen yleisiä periaatteita. Oikeudesta antaa järjestelmää koskevia tarkempia säännöksiä ja määräyksiä säädetään jäljempänä 29 §:ssä.

Laskentajärjestelmästä on 2 momentin mukaan laadittava valvovalle viranomaiselle kuvaus, josta käyvät ilmi vähintään kustannusten pääluokat ja se, miten kustannukset kohdennetaan. Kuvauksen toimittaminen valvovalle viranomaiselle on tarpeen, jotta viranomainen voi arvioida laskentajärjestelmän luotettavuutta ja kykyä tuottaa riittävää kustannustietoa valvonnan pohjaksi. Lisäksi direktiivi edellyttää, että nämä tiedot on myös tarvittaessa pystyttävä toimittamaan komissiolle.

Säännöksellä pannaan yhdessä 29 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 14 artikla.

29 §. Kustannusten kohdentaminen. Pykälän 1 momentissa säädetään niistä yleisistä periaatteista, joiden mukaan yleispalvelun tarjoajan tulee kohdentaa kustannuksia tuotteille ja palveluille. Momentti perustuu postidirektiivin 14 artiklaan. Mainitun 14 artiklan lähtökohtana on, että kustannukset kohdistetaan aina kun se on mahdollista niiden alkuperän välittömän selvittämisen perusteella. Artiklassa säädetään lisäksi kohdentamisesta niissä tapauksissa, joissa tällaista välitöntä perustetta ei ole.

Postin yleispalveluvelvoitteen alaisten tuotteiden kustannusten laskenta edellyttää, että todennettavin ja objektiivisin perustein saadaan selville yleispalvelutuotteiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset, mukaan lukien kohtuullinen oman ja vieraan pääoman keskimääräinen kustannus, eli kohtuullinen sitoutuneelle pääomalle laskettava tuotto.

Yleisesti aiheuttamisperiaatteella tarkoitetaan kustannusten kohdistamista sille laskentakohteelle, joka on aiheuttanut kustannuksen. Kustannukset kohdistetaan ja jaksotetaan niille ajanjaksoille ja niille toimenpiteille, joista niiden katsotaan aiheutuneen. Jos kustannuksille löytyy niiden syntymistä selittävä tekijä, kustannukset tulee kohdistaa sen mukaisesti.

Momentin 1 kohdan mukaan tiettyyn palveluun tai tuotteeseen kohdistettavissa olevat kustannukset kohdistetaan kyseiseen palveluun tai tuotteeseen. Suoraan voidaan kohdistaa sellaiset välittömät kustannukset, jotka aiheutuvat suoranaisesti tietyn palvelun tai tuotteen tuottamisesta.

Kustannukset, joita ei voida suoraan kohdistaa tiettyyn palveluun tai tuotteeseen, ovat niin sanottuja yleiskustannuksia ja yhteisiä kustannuksia. Mainitut kustannukset kohdistetaan tuotteille tai palveluille resurssien käytön tai kulutusta kuvaavien kohdistustekijöiden mukaisesti. Välillisten kustannusten kohdentamista säännellään momentin 2 ja 3 kohdissa.

Direktiivissä esitetyt luonnehdinnat kustannusten kohdistamisesta ovat yleispiirteisiä. Pääperiaatteena tulee kuitenkin pitää sitä, että kustannukset kohdistetaan sille laskentakohteelle, joka on aiheuttanut kustannuksen. Kohdistamisperiaatteet ovat kuitenkin aina jossakin määrin tulkinnallisia ja sopimuksen-

varaisia. Ongelmia tuottaa erityisesti yhteisten resurssien käytöstä aiheutuvien kustannusten kohdistaminen eri laskentakohteille. Aiheuttamisperiaate edellyttää välillisten kustannusten osalta aina tilannekohtaista soveltamista. Huomiota tulee esimerkiksi kiinnittää siihen, että toimipisteverkoston kustannukset kohdennetaan asianmukaisesti, ottaen huomioon postidirektiivi sekä komission tulkintakäytäntö ja soveltamiskäytäntö Euroopan unionin jäsenmaissa.

Kustannusten kohdentaminen tehdään tunnistamalla resurssien tosiasiallinen käyttö ja kohdentamalla kustannukset laskentakohteelle toiminnan luonnetta parhaiten kuvaavien kustannusajurien, kuten volyymin, liikevaihdon suhteen, kustannusten suhteen, käytetyn työajan tai pinta-alaneliöiden ja muiden vastaavien ajurien välityksellä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säännellään sellaisten kustannusten kohdentamista, joita ei voida kohdentaa suoraan. Ensisijaisesti mainitunlaiset välilliset kustannukset tulee kohdentaa niiden alkuperän välittömän selvittämisen perusteella. Jos tämä ei ole mahdollista, kustannukset tulee kohdentaa toiseen kustannusryhmään osoitettavien yhteyksien perusteella. Viimesijaisena vaihtoehtona 2 kohdan mukaan kustannukset tulee kohdentaa kaikille palveluille ja tuotteille kohdennettavien kustannusten suhteessa. Momentin 3 kohdassa säädetään kustannuksista, joita ei voida kohdentaa suoraan tietylle tuotteelle tai palvelulle ja jotka ovat tarpeen sekä yleispalvelun että muun kuin yleispalvelun tarjoamiseksi. Ne kohdennetaan soveltaen samoja kustannustekijöitä sekä yleispalveluun että muihin palveluihin. Momentti sisältää direktiivin mukaiset peruseriaatteet kustannusten kohdentamisesta.

Pykälän 2 ja 3 momentissa annetaan oikeus antaa valtioneuvoston asetuksella ja viranomaisen määräyksellä tarkentavia säännöksiä kustannusten kohdentamisen yleisistä periaatteista ja kustannuslaskentajärjestelmästä. Tämä on tarpeen riittävän yleispalvelun kustannustiedon ja sen laadun takaamiseksi sekä direktiivin 14 artiklan mukaisen tietojen saannin varmistamiseksi. Pykälä tukee edellä 28 §:ssä asetetun velvoitteen toteutumista.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia

säännöksiä kustannusten kohdentamisen yleisistä periaatteista. Direktiivin 14 artiklan 2 ja 3 kohdassa on esitetty kustannusten kohdentamisen pääperiaatteet, jotka sisältyvät myös 1 momenttiin ja jotka valtioneuvoston sekä valvovan viranomaisen tulee huomioida säännöksiä antaessaan. Asetuksella ei voida rajoittaa valvovan viranomaisen toimivaltaa direktiivin vastaisesti.

Valtioneuvoston asetus on tarkoitus antaa siten, että sillä tarkennetaan 1 momentissa säädettyjä periaatteita. Asetukseen voidaan sisällyttää sellaista yksityiskohtaisempaa kohdentamisperiaatteiden sääntelyä, jota ei ole tarkoituksenmukaista tuoda lain tasolle. Käytännössä yleispalveluun liittyvien laskentatoimen mittaamis-, laajuus-, arvostus- ja jaksotuskysymysten ratkaisut yleispalvelun kustannuslaskennassa muodostuvat yleispalvelun tarjoajan toiminnan ja valvovan viranomaisen ohjeistuksen ja arvioinnin varaan. Viestintävirasto määrittelee valvontatyösääntöjä, millainen kustannusten kohdentaminen käytännössä vastaa laissa säädettyjä, direktiivin mukaisia periaatteita.

Pykälän 3 momentissa annetaan valvovalle viranomaiselle oikeus antaa tarkempia määräyksiä kustannuslaskentajärjestelmästä. Momentin ensimmäisessä kohdassa annetaan valvovalle viranomaiselle oikeus antaa määräyksiä niistä tiedoista, jotka ovat välttämättömiä kustannuslaskentajärjestelmän ja hinnoittelun välisen yhteyden osoittamisessa. Määräys on tarpeen sen varmistamiseksi, että valvontaviranomainen saa riittävät tiedot sen valvomiseksi, onko yritys noudattanut hinnoitteluelvoitetta. Määräystä valmistellessaan viraston tulee noudattaa tavanomaista kuulemismenettelyä ja pyytää määräysluonnoksesta lausunnot niiltä tahoilta, joiden toimintaan annettava määräys vaikuttaa.

Määräyksiä voitaisiin 2 kohdan mukaan antaa laskentajärjestelmän kuvauksen sisällöstä ja muodosta sekä 3 kohdan mukaan kuvauksen toimittamisesta Viestintävirastolle. Määräyksen tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisella on käytössään riittävät tiedot tarkoituksenmukaisessa muodossa valvontatehtävän toteuttamiseksi. Lähtökohtana voidaan pitää, että järjestelmän dokumentaatio vastaa sitä tasoa, millä yhtiö sisäisesti dokumentoi oman kustannuslaskentamallinsa.

Säännöksellä pannaan yhdessä 28 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 14 artikla. Tietojen toimittamista komissiolle säännellään lisäksi 74 §:ssä.

30 §. *Kustannuslaskentajärjestelmän valvonta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kustannuslaskentajärjestelmän valvonnasta. Direktiivin 14 artiklan 5 kohdassa edellytetään, että yleispalvelun tarjoajasta riippumaton toimivaltainen elin tarkastaa, että direktiivin mukaista laskentajärjestelmää noudatetaan. Noudattamista koskeva lausunto on julkaistava määräajoin.

Tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettujen tilintarkastajan on pykälän 1 momentin mukaan tarkastettava yrityksen kustannuslaskentajärjestelmä yrityksen tilintarkastuksen yhteydessä. Pykälässä tarkoitettu tilintarkastaja voi olla yrityksen oma tilintarkastaja, jos hän täyttää tilintarkastuslaissa mainitut edellytykset. Tarkastuksesta aiheutuneet kulut jäävät postiyrityksen maksettaviksi. Vastaava menettely on käytössä viestintämarkkinalain mukaisessa teleyritysten kustannuslaskentajärjestelmien tarkastuksessa.

Tilintarkastajan tulee 1 momentin mukaan laatia tarkastuksesta kertomus, joka yrityksen tulee toimittaa valvovalle viranomaiselle määräajassa. Kertomus on välttämätön, jotta viranomainen voi toteuttaa sille määrättyä valvontatehtävää.

Pykälän 2 momentin mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tilintarkastajan kertomuksen sisällöstä. Määräykset voivat koskea tarkastuksen suorittamista, aineistoja ja kriteereitä, joilla kustannuslaskentajärjestelmää arvioidaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään valvovalle viranomaiselle velvollisuus julkaista kertomus kustannuslaskentajärjestelmien noudattamisesta. Käytännössä kertomus on tiivistelmä tilintarkastajalta saadusta kertomuksesta.

Säännöksellä pannaan toimeen postidirektiivin 14 artiklan 1, 4 ja 5 kohta. Tietojen toimittamista komissiolle säännellään lisäksi 74 §:ssä.

31 §. *Hinnoittelua koskeva selvittämisvelvollisuus ja kustannuslaskenta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi todistustaakasta hinnoittelua arvioitaessa. Kun Viestintävirasto arvioi yleispalvelun tarjoajan hinnoittelun

lainmukaisuutta, on yleispalvelun tarjoajalla velvollisuus osoittaa, että sen tuotteesta perimä hinta täyttää laissa säädetyt vaatimukset.

Säännös on muutos nykytilanteeseen, koska voimassa olevassa laissa ei ole todistustaakkaa koskevia säännöksiä. Säännös on perusteltu hinnoitteluun liittyvän valvontatoiminnan tehostamiseksi. Hinnoittelua koskeviin selvityksiin liittyy usein liikesalaisuuksia ja hinnoittelun selvittäminen edellyttää perehtymistä yrityksen sisäiseen kustannuslaskentaan. Postiyrityksellä on asianosaisista parhaimmat mahdollisuudet esittää hinnoittelua koskevaa näyttöä.

Viestintävirasto ei ole arvioinnissaan velvollinen käyttämään yrityksen kustannuslaskennassa käyttämiä periaatteita. Valvova viranomaisen voi arvioida hinnoittelun lainmukaisuutta vapaasti yrityksen kustannuslaskentajärjestelmästä riippumattomalla tavalla. Yrityksen kustannuslaskentaperiaatteet ja laskelmat eivät riitatilanteessa rajoita Viestintäviraston toimivaltaa määrittellä huomioon otettavat kustannukset. Jos yritys on laatinut kustannuslaskentaperiaatteensa edellä säädettyjen periaatteiden sekä Viestintäviraston määräysten ja muiden ohjeiden mukaisesti, hinnoittelun lainmukaisuuden arviointi tulee kuitenkin lähtökohtaisesti perustaa yrityksen kustannuslaskentajärjestelmään.

Säännöksellä pannaan yhdessä 26 ja 27 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 12 artikla. Tietojen toimittamista komissiolle säännellään lisäksi 75 §:ssä.

6 luku. Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen

32 §. Yleispalvelun nettokustannukset. Pykälässä määritellään, mitä yleispalvelun nettokustannuksilla tarkoitetaan ja miten nettokustannukset tulee laskea. Nykyiseen lakiin ei sisälly nettokustannuksia koskevaa sääntelyä. Sääntely on tarpeen yleispalvelun rahoituksen turvaamiseksi ja se perustuu direktiivin säännöksiin.

Pykälän mukaan yleispalvelun nettokustannukset ovat kustannuksia, jotka liittyvät ja joita tarvitaan yleispalveluun.

Yleispalvelun nettokustannukset on laskettava direktiivin mukaisesti niiden nettokus-

tannusten erotuksena, joita yleispalvelun tarjoajalle aiheutuu yleispalvelun tuottamisesta toisaalta toiminnasta yleispalveluvelvoitteiden piirissä ja toisaalta toiminnasta ilman yleispalveluvelvoitteita. Tarkoituksena on siis selvittää yrityksen nettokustannusten erotus yleispalveluvelvollisena ja sellaisessa teoreettisessa tilanteessa, jossa yleispalveluvelvollisuutta ei ole.

Nettokustannusten laskennassa on otettava huomioon muut asiaan vaikuttavat tekijät mukaan lukien yleispalvelua tarjoamaan nimetyille postiyritykselle kertyvät aineettomat hyödyt ja markkinaedut, oikeus kohtuulliseen voittoon ja kannustimet kustannustehokkuuden lisäämiseksi. Nettokustannusten laskennassa olisi siten otettava huomioon sekä yleispalvelun tarjoajan saamat aineelliset että aineettomat hyödyt. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että kustannukset ja tuotot on arvioitava siten, että palvelun aiheuttamat tuotot ja niihin liittyvät kustannukset huomioidaan symmetrisesti.

Direktiivin liitteen I mukaan laskennan on perustuttava kustannuksiin, jotka aiheutuvat toisaalta yksilöityjen palvelujen osatekijöistä, jos näitä palveluja voidaan tarjota ainoastaan tappiolla tai tavanomaisista kaupallisista ehdoista poikkeavin kustannuksin. Toisaalta laskennan on perustuttava kustannuksiin tiettyjen käyttäjien tai käyttäjäryhmien palvelemisesta, jos heille voidaan tarjota palveluja ainoastaan tappiolla tai tavanomaisista kaupallisista ehdoista poikkeavin kustannuksin, kun otetaan huomioon tietyn palvelun tarjoamisesta aiheutuvat kustannukset, siitä syntyneet tulot ja yhdenmukaiset hinnat. Tähän kustannusluokkaan kuuluvat ne käyttäjät tai käyttäjäryhmät, joille yleispalveluvelvoitteista vapaa kaupallinen toimija ei tarjoaisi palvelua.

Edelleen direktiivin liitteessä I säädetään, että yleispalveluvelvoitteiden tiettyjen osien nettokustannukset lasketaan erikseen, jottei mahdollisia suoria tai epäsuoria etuja ja kustannuksia lasketa kahteen kertaan. Kokonaiskustannukset, joita yleispalveluvelvoitteet aiheuttavat nimetyille yleispalvelun tarjoajalle, on laskettava siten, että yleispalveluvelvoitteiden erityisistä osatekijöistä aiheutuvat nettokustannukset lasketaan yhteen ja kaikki aiheettomat hyödyt otetaan huomioon.

Säännöksellä pannaan yhdessä 33 – 35 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

33 §. Kustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle. Pykälän 1 momentissa säädetään, että yleispalvelun tarjoajalle on korvattava valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa tälle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Rasitteen kohtuuttomuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon yrityksen koko, yritystoiminnan laatu sekä yrityksen harjoittaman posti- ja siihen läheisesti liittyvän muun toiminnan liikevaihto. Lisäksi tulee ottaa huomioon muut edellä mainittuihin rinnastettavat seikat. Tällaisia seikkoja voivat olla esimerkiksi yrityksen asema markkinoilla tai yrityksen kannattavuus ja osingonjakokyky. Mikäli yritys kuuluu konserniin, tulee konsernin harjoittamaa postitoimintaa ja muuta siihen liittyvää toimintaa arvioida kokonaisuudessaan.

Direktiivi mahdollistaa, että julkisista varoista korvataan yleispalvelun tarjoajalle se osuus yleispalveluvelvoitteen aiheuttamista nettokustannuksista, joka on yleispalvelun tarjoajalle kohtuuton. Kustannusten korvaaminen tulee toteuttaa puolueettomasti, avoimesti, syrjimättömästi ja oikeasuhteisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että varojen siirrosta saa aiheutua mahdollisimman vähän kilpailun tai käyttäjien kysynnän vääristymistä. Mahdollisen korvauksen maksamisessa tulee huomioida EY:n perustamissopimuksen valtioneuvoston koskevat säännöt.

Yleispalvelua tuotetaan tyypillisesti yhteistuotantoprosessissa muiden postipalveluiden ja esimerkiksi lehtijakelun ja osoitteettomien lähetyksen jakelun kanssa. Koska yleispalveluun kuuluvien lähetyksen määrittelyä täsmennetään, mainitussa prosessissa käsiteltävistä lähetyksistä vain pieni osa kuuluu yleispalveluun. Ehdotetun sääntelyn lähtökohtana on, että yleispalvelua voitaisiin edelleenkin tuottaa markkinaehtoisesti osana postitoiminnan ja siihen liittyvän toiminnan kokonaisuutta. Yleispalvelun kustannuksia voitaisiin jatkossakin kattaa yleispalvelun ulkopuolelle jäävien palvelujen kerryttämistä tuotoista.

Yleispalvelun tarjoajan vähäiset nettokustannukset eivät vielä välttämättä oikeuttaisi pykälässä tarkoitettuun korvaukseen. Yleis-

palvelun tarjoaja saattaisi säännöksen mukaan siis joutua tarjoamaan yleispalveluita myös tappiolla, jos se ei ole yrityksen kokonaistaloudellinen tilanne huomioon ottaen kohtuutonta. Yleispalvelun tarjoajalla ei olisi myöskään oikeutta kaikkia nettokustannuksia koskevaan korvaukseen, vaan ainoastaan oikeus kohtuuttoman rasitteen muodostavaan osuuteen aiheutuneista kustannuksista. Ratkaisu on perusteltu muun muassa siitä syystä, että yleispalvelun tarjoaja saa asemastaan kilpailuetua myös muille palvelumarkkinoille ja pystyy hyödyntämään toiminnassaan mitataavaetuja. Vaikka tällaisen edun osoittaminen voi olla vaikeaa käytännössä, kuvastaa se kuitenkin laajemminkin postiyrittäjien liiketoiminnan luonnetta. Postiyrittäjä ei välttämättä saa yksittäisen tuotteen tai palvelun tarjonnasta merkittävää voittoa, mutta viestintäpalvelun tarjonta voi silti olla mielekäästä ja tuottavaa postiyrittäjien asiakaskunnan tarpeita ja palveluntarjoajan muodostamaa kokonaisuutta ajatellen.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättäisi edellä mainittujen kustannusten korvaamisesta. Päätös pohjautuisi Viestintäviraston laatimaan nettokustannuslaskelmaan. Pykälän 2 momentissa todetaan edelleen, että muilla postiyrittäjillä on velvollisuus osallistua kustannusten korvaamiseen niiden Suomessa harjoittaman postitoiminnan liikevaihtojen tai lähetysmäärien suhteessa siten kuin lailla erikseen säädetään. Tarkoituksena on, että jos nettokustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle tulee ajankohtaiseksi, muut postiyrittäjät velvoitetaan erikseen säädettävällä tavalla maksamaan osuus näistä kustannuksista. Velvollisuuden perusteista tulee jo perustuslain nojalla säätää laissa. Toimilupaviranomainen ei siten voi asettaa velvollisuutta suoraan toimiluvan nojalla, vaan velvollisuuden perusteista tulee säätää ensin lain tasolla. Toimilupaan voidaan sen sijaan sijoittaa tarvittaessa joitakin yksityiskohtaisempia teknisluonteisia määräyksiä, jotka täydentävät laissa säädettyä. Tästä syystä lain 9 §:ssä pykälässä säädetään, että toimilupaviranomainen voi asettaa toimilupaehdon, joka koskee velvollisuutta maksaa edellä mainittu tukiosuus.

Säännöksellä pannaan yhdessä 32, 34 ja 35 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

34 §. Korvauksen hakeminen ja yleispalvelun nettokustannusten laskeminen. Pykälän 1 momentin mukaan yleispalvelun tarjoaja voi esittää vaatimuksen edellä 33 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta. Kustannusten korvaamista haetaan liikenne- ja viestintäministeriöltä. Korvausta maksetaan taannehtivasti enintään vuoden ajalta vaatimuksen esittämisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriön tulee pyytää Viestintävirastoa laskemaan yleispalvelun nettokustannukset, jos yleispalvelun tarjoaja sitä vaatii ja jos yleispalvelun tarjoaja osoittaa todennäköiseksi, että yleispalvelun tarjoaminen muodostaa sille kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Viestintäviraston olisi tällaisessa tapauksessa laskettava vaatimuksen esittäneen yleispalvelun tarjoajan yleispalvelun nettokustannukset noudattaen postidirektiivin liitteen I säännöksiä ja muita jäljempänä 35 §:n valtuuden perusteella annettuja tarkempia säännöksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan yleispalvelun tarjoaja on velvollinen toimittamaan Viestintävirastolle nettokustannusten laskemisessa tarvittavat tiedot. Viestintävirasto ei ole nettokustannuksia laskiessaan velvollinen käyttämään yleispalvelun tarjoajan ilmoittamia tietoja eikä sen kustannuslaskennassa käytettyjä periaatteita. Yrityksen kustannuslaskentaperiaatteet ja laskelmat eivät nettokustannuslaskennassa rajoita Viestintäviraston toimivaltaa määritellä huomioon otettavat kustannukset ja muut seikat. Jos yritys on laatinut kustannuslaskentaperiaatteensa edellä 28 §:ssä säädettyjen periaatteiden sekä Viestintäviraston määräysten ja muiden ohjeiden mukaisesti, nettokustannusten laskenta tulee kuitenkin lähtökohtaisesti perustaa yrityksen kustannuslaskentajärjestelmään.

Säännöksellä pannaan yhdessä 32, 33 ja 35 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

35 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä nettokustannusten laskemisesta voidaan tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa säädet-

täisiin seikoista, jotka liittyvät nettokustannusten laskennan käytännön toteutukseen.

Säännöksellä pannaan yhdessä 32 – 34 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

7 luku. Postiyrietysten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät

36 §. Erehdyksessä jätettyjen kirjelähetysten välittäminen, kauttakulku ja poikkeukset velvollisuudesta välittää ulkomailta saapuvia kirjelähettyksiä. Pykälän mukaan postiyritys on velvollinen huolehtimaan, että sen välitettäväksi erehdyksessä jätetty kirjelähetys toimitetaan muun postiyrietyksen välitettäväksi, jos kirjelähettyksen vastaanottajan osoitepaikka ei sijaitse ensiksi mainitun postiyrietyksen toimilupa-alueella.

Pykälässä säädettävä yhteistoimintavelvoite koskee vain tilanteita, joissa on kyse erehdyksestä. Säännös perustuu voimassa olevan postipalvelulain 28 §:n 1 momenttiin. Kun säännöstä käsiteltiin liikennevaliokunnassa, valiokunta piti tärkeänä sitä, että postiyritys ei pysty sen turvin laajentamaan toimilupa-alueitaan siitä, mitä toimiluvassa on määritetty. Tästä syystä säännös rajoitettiin koskemaan tilanteita, joissa on kyse erehdyksestä.

Postiyritys ei pystyne yleensä selvittämään, onko verkkoon tullut lähetys jätetty erehdyksessä vai tahallisesti. Ellei muuta voida osoittaa, on lähdettävä siitä oletuksesta, että kyse on erehdyksestä. Postiyrietyksen on pyrittävä minimoimaan tällaiset erehdykset kaikin käytettävissään olevin keinoin. Niiden on erityisesti huolehdittava siitä, että niiden keräilypisteet ja toiminta-alue on merkitty selvästi. Postiyrietyksen, joka joutuu välittämään muiden lähettyksiä, tulee hinnoitella välittäminen kustannussuuntautuneesti. Sen tulee myös käyttää avoimia ja syrjimättömiä ehtoja. Kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimilla ja syrjimättömillä ehdoilla tarkoitetaan tässä pykälässä samaa kuin muualla tässä laissa.

Pykälän muut momentit koskevat postiyrietysten kansainvälistä yhteistyötä toisten postiyrietysten kanssa. Ehdotetussa 2 momentissa säädetään kauttakulkuoikeudesta, joka on yksi Maailman postiliiton sopimusten keskeisimmistä peruseriaateista. Yleissopimuksen 4 artiklan mukaan kyseinen velvollisuus

kohdistuu nimettyyn operaattoriin. Postipalvelulaki ei sisällä kauttakulkua koskevia säännöksiä. Ehdotetulla säännöksellä kauttakulkuoikeuden periaate nostetaan lain tasolle, koska se sisältää yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan peruseräperiaatteen.

Ehdotetun säännöksen mukaan postiyhtiöiden, joka toimii 9 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisena nimettynä operaattorina, tulee kuljettamaan toisen nimetyn operaattorin sille luovuttama suljettu posti sekä avopostina lähetettävät kirjelähetykset turvallisimmalla tavalla niitä nopeimpia teitä, joita se käyttää omissa lähetysissä. Säännöksen pohjana olevalla Maailman postiliiton yleissopimuksen artiklalla turvataan kansainvälisen postinkulun toimivuutta. Nimetyillä operaattoreilla on vastavuoroinen velvollisuus kuljettaa toistensa kansainvälisiä lähetyskäsineitä. Näin varmistetaan, että jonkin operaattorin lähetyskäsineitä viedään perille myös niissä maissa, joissa se ei itse jakele lähetyskäsineitä. Tällainen velvollisuus mahdollistaa postinkulun maasta toiseen. Lisäksi kuljetusten laatua turvataan velvoittamalla nimetty operaattori kuljettamaan lähetyskäsineet yhtä nopeasti ja turvallisesti kuin omat lähetyskäsineensä.

Velvollisuus koskee vain 9 §:n mukaisesti nimettyä operaattoria, jonka tulee huolehtia kansainvälisestä postinkulusta. Muiden operaattoreiden sopimusperusteisesti kuljettamia lähetyskäsineitä säännös ei koske. Maailman postiliiton yleissopimuksen 1 artiklan määrittämän mukaisesti suljettua postia ovat postilähetyskäsineet sisältävät merkityt säkit tai muut kuljetusyksiköt lyijyllä tai muulla tavoin sinetöityinä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Maailman postiliiton yleissopimusta vastaavasti siitä, millaisissa tilanteissa nimetty operaattori ei ole velvollinen kuljettamaan eikä jakamaan ulkomailta tulevia lähetyskäsineitä. Nimetty operaattori voi kieltäytyä välittämättä ulkomailta tulleita lähetyskäsineitä tilanteissa, joissa lähettäjä on hyötymistarkoituksessa postittanut tai postituttanut lähetyskäsineensä toisessa maassa tai toisen maan kautta.

Momentti voi käytännössä tulla sovellettavaksi poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa on kyse yrityspostin suurista lähetysmääristä ja joissa voidaan osoittaa, että kyse on hyötymistarkoituksesta. Nimetty operaattori ei ole

ensinnäkään velvollinen kuljettamaan eikä jakamaan vastaanottajalle kirjelähetyskäsineitä, joita Suomessa asuvat lähettäjä postittavat tai postituttavat muualla kuin Suomessa hyötymiseen toisessa maassa sovellettavista edullisemmista maksuista. Kyse on tällöin menettelystä, jossa lähettäjä ei lähetä kirjeitä kotimaassaan vaan toisen maan kautta takaisin kotimaahansa. Näin menetellessään lähettäjä voi hyötymään toisen maan alhaisemmista postimaksuista.

Nimetty operaattori voi kieltäytyä kuljettamasta tai jakamasta kirjelähetyskäsineitä, joita lähettäjä postittavat tai postituttavat suurina määrinä muualla kuin Suomessa, jos lähettäjä pyrkii hyötymään erilaisista päätemaksuista. Kyseessä on menettely, jossa lähettäjä postittaa lähetyskäsineitä kolmannesta maasta Suomeen. Nimetty operaattori voi tällöin kieltäytyä lähetysten välittämisestä, jos sen saamat päätemaksut muodostuvat näin pienemmiksi kuin lähettäjä kotimaasta lähetettäessä.

Säännöksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi menettelyistä tilanteissa, joissa eri maiden erisuuruista maksuja yritetään käyttää hyväksi kuvattuna kaltaisilla menettelyillä. Ehdotetun säännöksen mukaan nimetty operaattori voi periä lähettäjältä tai tämän kieltäytyessä maksamasta lähtömaahan nimetyltä operaattorilta kotimaan maksut. Jos nämä kieltäytyvät maksamasta määräajan kuluessa, nimetty operaattori voi palauttaa lähetyskäsineet takaisin lähtömaahan nimetylle operaattorille ja vaatia korvausta lähettämisestä aiheutuvista kuluista. Ehdotettu menettely vastaa Maailman postiliiton 26 artiklassa määrättyä.

Säännöksellä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11 a artikla.

37 §. Postinumerojärjestelmä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi postinumerojärjestelmää koskevista velvollisuuksista. Voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä postinumeroita koskevia säännöksiä. Postinumerojärjestelmään pääsyä koskeva sääntely on tarpeen, koska postidirektiivin 11a artiklan nojalla jäsenvaltioiden tulee varmistaa avoin ja syrjimätön pääsy postialan infrastruktuurin osiin, jos se on tarpeen käyttäjien edun suojelemiseksi ja/tai tehokkaan kilpailun edistämiseksi. Yksi mainituista infrastruktuurin osista on postinumerojärjestelmä. Postinumerojärjestelmää koskeva sääntely on tarpeen luoda

sen varmistamiseksi, että muut postiyrietykset saavat järjestelmästä tarvitsemansa tiedot.

Postinumerot ovat muotoutuneet ajan kuluessa yleispalvelun tarjoajan toiminnan ohjausjärjestelmäksi. Samaa postinumerojärjestelmää käytetään myös monessa muussa yhteiskunnan toiminnassa, joten sen muutoksilla on vaikutusta esimerkiksi väestötietojärjestelmään. Ehdotetulla sääntelyllä ei puututa järjestelmän perusteisiin, vaan sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että muut toimijat saavat järjestelmästä toiminnassaan tarvitsemansa tiedot.

Pykälän 1 momentissa veloitetaan liikenne- ja viestintäministeriö huolehtimaan siitä, että postitoiminnan hoitamiseksi ylläpidetään postinumerojärjestelmää. Momentin mukaan yleinen postinumerojärjestelmä on sidoksissa maantieteellisiin alueisiin. Postinumeroalueet eivät kuitenkaan ole riippuvaisia hallinnollisten alueiden rajoista. Yksittäisten asiakkaiden käyttöön voidaan lisäksi antaa postinumeroita, jotka eivät ole sidoksissa maantieteellisiin alueisiin. Lisäksi momentissa määritellään, että postinumero on viidestä numerosta muodostuva tunnus, joka merkitään osoitetoimipaikan nimen eteen.

Suomessa postinumerojärjestelmä koostuu vain numeroista, kun taas monissa muissa maissa se sisältää sekä numeroita että kirjaimia. Julkinen postinumerojärjestelmäme voidaan jakaa kahteen postinumeroryhmään: yleiset eli maantieteellisen osoitejärjestelmän postinumerot sekä suurasiakas- eli yrityspostinumerot. Maantieteellinen lähiosoite kuuluu aina ensimmäiseen ryhmään eli yleiseen postinumeroon. Sen lisäksi yleisiä postinumeroita käytetään postilokeroiden ja koontipalveluiden postinumeroissa. Ne erotetaan maantieteellisistä postinumeroista erilaisella loppuosalla. Yrityspostinumerot eivät ole sidoksissa tiettyyn osoitepaikkaan, mutta nekin jaetaan lajittelukeskusaluetain. Yrityspostinumeroita hyödyntävät sekä yritykset että julkishallinnon toimijat.

Ehdotetun 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö asettaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskevan ehdon toimituvassa postiyrietykselle siten kuin 9 §:ssä säädetään. Velvoite voidaan luonnollisesti asettaa vain yhdelle yritykselle, koska maassa ei voi olla useita postinumerojärjestelmiä.

Käytännössä postinumerojärjestelmää koskeva toimilupaehto on luontevinta asettaa yleispalvelun tarjoajalle, jonka prosessien ohjaamisen välineeksi nykyinen postinumerojärjestelmä on luotu. Säännöksellä ei siten ole tarkoitus muuttaa nykyistä käytäntöä.

Pykälän 2 momentti sisältää lisäksi säännöksen, jolla veloitetaan postinumerojärjestelmää ylläpitävä postiyrietytytys noudattamaan, mitä tässä pykälässä säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan postinumerojärjestelmää ylläpitävän postiyrietytyksen tulee pitää postinumerojärjestelmänsä sisältämiä tietoja julkisesti nähtävillä. Postinumerojärjestelmän sisältämällä tiedoilla tarkoitetaan esimerkiksi itse postinumeroa, toimipaikan nimeä, kuntatietoa ja kadunnimeä. Sen sijaan esimerkiksi huoneistokohtaisia tietoja järjestelmästä ei ole tarkoitus pitää julkisesti nähtävillä. Postiyrietytyksen tulee lisäksi luovuttaa pyydettyä tietoja postinumerojärjestelmästä postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa, kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin. Kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimilla ja syrjimättömillä ehdoilla tarkoitetaan tässä pykälässä samaa kuin muualla tässä laissa.

Postinumerojärjestelmän sisältämiä tietoja tulee pitää julkisesti nähtävillä esimerkiksi siksi, että postin lähettäjä pystyy tarkistamaan oikean postinumeron. Tämä palvelee postinkulun varmuutta. Julkisesti nähtävillä postinumeroita voidaan pitää esimerkiksi yrityksen internet-sivuilla. Hyvään palveluun kuuluu, että postinumeroista saa tietoa pyydettyä myös paperimuodossa ja puhelimitse esimerkiksi palvelunumerosta. Tieto on tarjottava sellaisissa kaikille saavutettavissa muodoissa, joiden ylläpitäminen ei tuota yritykselle kohtuuttomia kustannuksia. Näin esimerkiksi erityisryhmät, kuten kuulo- tai näkövammaiset, pystyvät käytännössä saamaan tarvitsemaansa tietoa postinumeroista.

Velvollisuus luovuttaa tietoja koskevia tilanteita, joissa esimerkiksi toiset postiyrietytykset tai suurasiakkaat tarvitsevat muita kuin yksittäisiä postinumerotietoja. Näitä voivat olla esimerkiksi yrityspostinumeroita koskevat tiedot. Yrityspostinumeroa käyttävä yritys saa käyttöoikeuden kyseiseen postinumeroon sekä yritykselle osoitteen avulla

tehtävän erillislajittelutyön. On kuitenkin mahdollista, että yritys haluaa teettää lajittelutyön jollakin muulla postiyrityksellä. Tällöin muu postiyritys tarvitsee tiedon niistä osoitteista, jotka ovat yhteydessä kyseiseen yritysnumeroon. Postinumerojärjestelmää ylläpitävä yritys on velvollinen tämän pykälän nojalla luovuttamaan tiedot kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, miten postinumerojärjestelmän muutoksista tulee tiedottaa. Säännös koskee sellaisia muutoksia, joita postiyritys itse tekee järjestelmään. Siten ehdotetut määräajat eivät koske esimerkiksi sellaisia muutoksia, jotka johtuvat kunnan päätöksellä tehtävästä kadunnimen muutoksesta. Momentissa säädetään ensinnäkin yleisestä tiedotusvelvollisuudesta. Momentin mukaan postiyrityksen tulee tehokkaasti tiedottaa postinumeroa koskevasta muutoksesta viimeistään kaksi kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Tehokkaana yleisenä tiedottamisena voidaan pitää asian ilmoittamista postiyrityksen internet-sivuilla.

Momentissa säädetään lisäksi erityisestä tiedotusvelvollisuudesta postinumeroiden muutostapauksissa. Myös tässä momentissa mainituille tahoille tulee tiedottaa muutoksesta kaksi kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Erityinen tiedottamisvelvollisuus edellyttää, että muutos annetaan tiedoksi yksilöllisesti esimerkiksi kirjeellä.

Momentin 1 kohdan mukaan muutoksesta on tiedotettava niille käyttäjille, joita muutos koskee. Näitä ovat kaikki ne, joiden osoite muuttuu postinumeron muutoksen johdosta. Kukin postinsaaja vastaa kuitenkin itse siitä, että tiedottaa muuttuneesta osoitteestaan lähettäville. Momentin 2 kohdassa säädetään velvollisuus ilmoittaa postinumeron muuttumisesta niille kunnille, joita muutos koskee. Kunnat vastaavat alueellaan osoitenimistä ja niiden antamisesta. Kunnat saattavat myös itse tai asukkaiden aloitteesta ehdottaa postinumeroihin taikka postinumeroalueiden nimiin tai rajoihin muutoksia. Momentin 3 kohdassa velvoitetaan yritys tiedottamaan muutoksesta muille postiyrityksille. Tämä on tarpeen, jotta muut postiyritykset pystyvät pitämään tietonsa ajan tasalla ja käyttämään postinumerojärjestelmää postinkulun var-

muuden turvaavalla tavalla. Momentin viimeisen 4 kohdan mukaan tieto tulee toimittaa erikseen myös väestötietojärjestelmän ylläpitäjille, pelastusviranomaisille sekä Häätakeskuslaitokselle. Velvollisuus on tarpeen, koska postinumeroita käytetään väestötietojärjestelmässä. Niin ikään pelastusviranomaiset ja häätakeskukset käyttävät postinumeroita toiminnassaan, joten myös nämä viranomaiset on pidettävä ajan tasalla niihin tehtävistä muutoksista.

Pykälän 5 momentin mukaan 4 momentissa säädettyä määräaika ei sovelleta muutokseen, joka koskee vain yksittäistä postinsaatajaloutta tai yksittäisen asiakkaan käyttöön annettua postinumeroa, joka ei ole sidoksissa yleiseen maantieteelliseen postinumerojärjestelmään. Yksittäisen asiakkaan käyttöön annetulla postinumerolla tarkoitetaan edellä mainittuja suurasiakkaiden postinumeroita, joita annetaan etenkin yritysten ja julkisyhteisöjen käyttöön. Tällaisilla muutoksilla ei ole yleensä sellaista laajempaa merkitystä, jonka vuoksi tiedottaminen tulisi hoitaa yhtä paljon ennen muutoksen tekemistä kuin yleensä.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11a artikla.

38 §. Osoiterekisteri. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi osoiterekisteristä osin samalla tavoin kuin voimassa olevassa laissa. Ehdotettu pykälä perustuu postipalvelulain 40 §:ään. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uutta tietojen luovutusta koskevaa sääntelyä.

Osoiterekisteri on yksi niistä postialan infrastruktuurin osista, joihin tulee varmistaa avoin ja syrjimätön pääsy postidirektiivin 11a artiklan nojalla. Tietojen saanti osoiterekisteristä on tarpeen varmistaa myös muille postiyrityksille, koska postilähetysten perille toimittaminen on riippuvainen osoitteiden oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyrityksellä on oikeus ylläpitää postitoiminnan hoitamiseksi ja muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseksi postin saajia koskevaa osoiterekisteriä. Postiyritys on siten henkilötietolaissa tarkoitettu vastuullinen rekisterinpitäjä.

Postiyrityksellä on oikeus pitää osoiterekisteriä, jotta postitoimintaa pystytään hoita-

maan ja lähetykset pystytään saattamaan vastaanottajille näiden oikeaan osoitteeseen. Vastaavasta oikeudesta säädetään voimassa olevan postipalvelulain 40 §:ssä. Voimassa olevan säännöksen mukaan rekisteri voi koskea sekä postin saajia että lähettäjiä. Lähettäjiä koskevia tietoja ei kuitenkaan ole tarpeen tallettaa rekisteriin. Postin saajia koskevia tietoja taas on tarpeen käyttää sekä tässä laissa tarkoitetun postitoiminnan hoitamiseen että muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseen. Postiyrityksen on esimerkiksi voitava käyttää osoiterekisteriä pakettien perille toimittamiseen, vaikka kyse ei olisi yleispalvelupaketeista eivätkä ne siten kuuluisi tämän lain alaan. Tästä syystä rekisterin tarkoitukseen ehdotetaan lisättäväksi tietojen käyttäminen myös muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseen.

Postitoiminnan hoitamisessa ja muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämisessä osoiterekisterin tietoja tarvitaan tyypillisesti silloin, jos osoite on merkitty lähetykseen epätäydellisesti tai väärin. Postiyrityksellä on velvollisuus jäljempänä 54 §:ssä säädetyllä tavalla selvittää tällaisen lähetyksen oikea osoite erityisesti oman rekisterinsä tietojen avulla.

Momentin mukaan postiyritys voi sopia osoiterekisterin ylläpidosta toisen yrityksen kanssa. Säännös on uusi ja mahdollistaa sen, että yleispalvelun tarjoajan ei tarvitse itse hoitaa rekisterin ylläpitoa, vaan se voi antaa sen toisen yrityksen tehtäväksi. Erillinen yritys voi olla esimerkiksi yleispalvelun tarjoajan samaan konserniin perustama yritys. Monen toimijan ympäristössä se voisi olla myös esimerkiksi sopimuksella perustettu yhteisyritys, joka hoitaisi kaikkien toimijoiden osoiterekistereitä ja jonka tietoihin kaikilla postiyrityksillä olisi samanlainen oikeus päästä.

Yrityksellä ei kuitenkaan voi esimerkiksi olla velvollisuutta luovuttaa rekisterin tietoja, ellei se omista niitä. Siten esimerkiksi osoiterekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtiva yritys ei voi itsenäisesti luovuttaa tietoja rekisteristä, vaan ainoastaan postiyrityksen toimeksiannosta.

Pykälän 2 momentissa säädetään osoiterekisteriin merkittävien tietojen sisällöstä sekä

oikeudesta saada tiedot väestötietojärjestelmästä. Momentin mukaan osoiterekisteriin talletetaan postin saajan nimi- ja osoitetietojen lisäksi henkilötunnus sekä muut lähetysten perillemenon ja postin saajan oikeuksien turvaamiseksi välttämättömät tiedot. Henkilötunnusta tarvitaan, jotta samannimiset henkilöt pystytään erottamaan toisistaan. Säännöksen ehdotetaan lisättäväksi oikeus tallettaa rekisteriin muita tietoja, koska säännöksen on tarkoitus kattaa kaikki ne tiedot, jotka rekisteriin voidaan merkitä. Lähetysten perillemeno ei vielä voida varmistaa nimi- ja osoitetietojen sekä henkilötunnuksen avulla. Näiden lisäksi osoiterekisteriin on voitava merkitä tietoja esimerkiksi jakelun keskeytyksistä. Esimerkkinä postin saajan oikeuksien turvaamiseksi välttämättömistä tiedoista ovat tiedot postin saajan käyttämästä kielestä ja osoitteen luovutuskiellosta. Esimerkiksi osoitteen luovutuskieltoa on käytännössä mahdotonta toteuttaa, ellei siitä voi tehdä merkintää osoiterekisteriin. Säännös ei estä postiyritystä rekisteröimästä osoiterekisteriinsä postin saajista sellaisia henkilötietoja, joita voidaan henkilötietolain tai muun lainsäädännön nojalla rekisteröidä henkilön suostumuksen, kiellon, toimeksiannon tai sopimuksen perusteella. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi puhelinnumero tai muut sähköiset yhteystiedot.

Momentin mukaan yleispalvelun tarjoajalla on oikeus postitoiminnan hoitamista varten saada väestötietojärjestelmästä henkilötunnukset ja niiden muutokset, etu- ja sukunimet sekä niiden muutokset ja tieto muutosajankohdasta, syntyneiden, maahan muuttaneiden ja osoiterekisterissä ilman osoitetta olevien henkilöiden osoitetiedot, tiedot syntyneistä ja kuolleista henkilöistä ja postin saajien äidinkielestä sekä tiedot kaavoituksen ja haja-asutusalueiden osoitekehityksen myötä syntyvistä osoitteista ja niiden muutoksista, rakennusten koordinaateista, rakennus- ja kiinteistötunnuksista, rakennusluokituksesta sekä rakennus- ja kiinteistötietojen muutoksista ja muutosten ajankohdasta. Tiedonsaantioikeus koskee kaikkia väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilöiden edellä mainittuja tietoja lukuun ottamatta henkilöitä, joilla on voimassa oleva väestötietolain mukainen turvakielto. Väestötietojärjestelmästä osoitere-

kisteriin saatuihin tietoihin sovelletaan tämän lain sääntelyä eikä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia (661/2009).

Voimassa olevan postipalvelulain 40 §:n 2 momentissa säädetään myös yleispalvelun tarjoajan oikeudesta saada tietyt tiedot väestötietojärjestelmästä. Ehdotetussa säännöksessä laajennetaan yleispalvelun tiedonsaantioikeutta nykyisestä. Laajennus on tarpeen, koska postilähetysten perillemenon varmistaminen edellyttää, että väestötietojärjestelmästä on mahdollisuus saada myös muita kuin voimassa olevassa laissa mainittuja tietoja. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla sen varmistamiseksi, että yleispalvelun tarjoaja saa kyseiset tiedot. Tietojen saantioikeus rajataan nykyiseen tapaan yleispalvelun tarjoajaan, koska tälle on asetettu velvollisuus tarjota palveluita kaikille toimialueensa postipalvelun käyttäjille. Postiyrittysten osoiterekisteritiedot voivat yleensä perustua esimerkiksi asiakkuuteen, postiyrittäjien jakelutuotantoon ja tuotantosuunnitteluun. Mahdollisesti myös kunnat sekä talo- ja kiinteistöyhtiöt voivat toimia tietolähteinä, jos haluavat luovuttaa tietoja vapaaehtoisesti.

Pykälän 3 momentissa säädetään rekisteritietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta. Säännös vastaa pääosin postipalvelulain 40 §:n 3 momenttia. Säännöksessä kielletään postiyrittystä luovuttamasta edelleen postin saajan henkilötunnusta. Voimassa olevan lain mukainen kieltäminen luovuttaa edelleen muuta vastaavaa tunnusta ehdotetaan poistettavaksi, koska sillä tarkoitetaan yritystunnuksia, joita ei ole tarpeen suojata samalla tavoin kuin henkilötunnuksia.

Pykälän 4 momentti koskee postiyrittäjien velvollisuutta luovuttaa osoiterekisterin tietoja toiselle postiyrittäjälle. Momentin mukaan osoiterekisteriä ylläpitävän postiyrittäjän ja sen kanssa osoiterekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneen yrityksen on pyynnöstä luovutettava postin saajalta tai viranomaiselta saadut postin saajien nimi- ja osoitetiedot sekä tiedot jakelun muutoksia koskevista toimeksiannoista toiselle postiyrittäjälle, jos tämä tarvitsee niitä postitoimintansa hoitamiseksi. Luovutusvelvollisuus koskee siten postiyrittäjien lisäksi myös sellaista yritystä, joka hoitaa postiyrittäjien osoiterekisteriä.

Osoiterekisterin teknisenä ylläpitäjänä toimiva yritys ei kuitenkaan voi luovuttaa tietoja omissa nimissään, vaan sopimuksen tietojen luovutuksesta tekee aina postiyrittäjä. Luovutusvelvollisuuden alaiset tiedot on tarkoitus luetella säännöksessä kattavasti. Jakelun muutoksia koskevilla toimeksiannoilla tarkoitetaan esimerkiksi jakelun keskeytystä koskevia tietoja tai edelleenlähettämissopimuksia. Tällaiset tiedot tulee antaa toiselle postiyrittäjälle postin virheettömän jakelun varmistamiseksi. Luovutusvelvollisuus koskee käytännössä sellaista tietoa, joka vastaa standardin JHS 106 mukaista postiosoitteen määritelmää. Mainittuun määritelmään sisältyvät nimi, huoneistotasoinen lähiosoite, postinumero ja postitoimipaikka. Postiosoite on määritelty samalla tavoin myös Maailman postiliiton standardissa S42. Luovutusvelvollisuus ei koske muun lainsäädännön nojalla osoiterekisterissä olevaa tietoa, kuten postin saajan suostumuksen perusteella kerättyjä puhelinnumerotietoja.

Momentin mukaan postiyrittäjien on pyynnöstä luovutettava myös ajantasaisesti mainituissa tiedoissa tapahtuvat muutokset. Esimerkiksi nimenmuutokset ja osoitteenmuutokset ovat postin jakelun kannalta olennaisia tietoja. Luovutus tulee tehdä pyynnöstä, millä tarkoitetaan joko yksittäistä pyyntöä tai esimerkiksi tietojen säännöllisestä päivittäisestä tehtyä sopimusta. Luovutusvelvollisuuden ajantasaisuudella tarkoitetaan sitä, että luovutusta ei voida viivästyttää tarpeettomasti, vaan tiedot pitää luovuttaa siten kuin siitä on sovittu. Luovutuksen aikaväli on rekisterinpitäjän ja postiyrittäjien sovittavissa.

Momentin mukaan tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin. Käyttökelpoisella muodolla tarkoitetaan sitä, että tietoja ei saa luovuttaa sellaisessa muodossa, joka tekisi niiden käyttämisen postitoiminnassa mahdottomaksi. Luovutuksen saava postiyrittäjä ei kuitenkaan voi määrätä tietoja luovutettavaksi esimerkiksi vain sellaisen ohjelmiston välityksellä, jota se itse käyttää. Kustannussuuntautuneen hinnan sekä avoimien ja syrjimättömien ehtojen vaatimuksella taas tarkoitetaan samaa kuin muualla tässä laissa.

Pykälän 5 momentin mukaan rekisteröity voi tässä pykälässä säädetyn estämättä kieltää henkilötietojensa luovuttamisen osoitteiden tarkistamis- ja korjaamispalvelujen yhteydessä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 40 §:n 3 momenttia. Vain termi käyttäminen ehdotetaan korvattavaksi täsmällisyyden vuoksi termillä luovuttaminen ja käyttäminen termillä luovuttaminen.

Pykälän 6 momentin mukaan postiyhtyrityksen on poistettava osoiterekisterissä oleva aiempi tieto viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun postiyhtyritys on saanut tiedon siinä tapahtuneesta muutoksesta. Momentti vastaa sisällöltään postipalvelulain 40 §:n 4 momenttia. Siihen ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi täsmennys, jolla selvennetään, että poistamisvelvollisuus koskee vain vanhentunutta tietoa.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11a artikla.

39 §. Jakelussa käytettävät laitteet ja rakennelmat. Pykälän 1 momentissa säädetään postiyhtyrityksen velvollisuudesta järjestää toiselle postiyhtyritykselle pääsy hallinnassaan olevaan postilokeroon tai muuhun sellaiseen rakennelmaan, jossa postin saajan osoitepaikka sijaitsee. Säännöksen soveltamisala rajoittuu vain postiyhtyrityksen hallinnassa oleviin rakennelmiin, joten postiyhtyrityksellä ei voi olla velvollisuutta varmistaa muiden yritysten pääsyä esimerkiksi taloyhtiöiden rapukäytäviin sijoitettuihin lokerikkoihin. Postiyhtyritys ei voi myöskään luovuttaa toiselle postiyhtyritykselle esimerkiksi taloyhtiöltä saamaansa ovikoodia, vaan koodin luovuttaminen on kiinteistönomistajien päätettävissä. Tämän vuoksi on tärkeää, että taloyhtiöt tekevät kunkin postiyhtyrityksen kanssa erikseen sopimuksen avainten tai ovikoodin luovuttamisesta.

Käytännössä pykälässä tarkoitettuja rakennelmia ovat erityisesti postilokerot, sillä ne sijaitsevat postiyhtyrityksen tiloissa. Postilokerot ovat sellainen postialan infrastruktuurin osa, joihin tulee varmistaa avoin ja syrjimättömän pääsy postidirektiivin 11a artiklan nojalla. On tarpeen varmistaa, että myös muut postiyhtyritykset pääsevät jakamaan postilähettyksiä postilokeroihin. Käytännössä säännös koskee jakelua sellaisiin osoitteisiin, jotka

eivät ole sidoksissa maantieteelliseen osoitepaikkaan.

Pääsyn järjestämisellä ei tarkoiteta pykälässä välttämättä fyysistä pääsyä siihen tilaan, jossa postilokerot tai muuta rakennelmat sijaitsevat. Säännöksen mukaan postiyhtyritys voi järjestää pääsyn valitsemallaan tavalla, joka ei kuitenkaan saa muodostaa estettä toisen postiyhtyrityksen toiminnalle. Pääsy voidaan säännöksen nojalla järjestää esimerkiksi siten, että postiyhtyrityksen työntekijä toimittaa lähetyksen postilokeroon. Pääsyä ei saa rajoittaa sellaisin ehdoin, jotka estävät toisen postiyhtyrityksen postitoimintaa. Esimerkkinä toiminnan esteenä olevasta ehdosta voisi olla pääsyn rajoittaminen vain tiettyyn vähäiseen aikaan. Pääsyä ei myöskään voida järjestää siten, että se aiheuttaisi kilpailevalle yritykselle kohtuuttomia kustannuksia.

Pykälässä säädetään lisäksi, että pääsy tulee toteuttaa kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin. Kustannussuuntautuneen hinnan sekä avoimien ja syrjimättömien ehtojen vaatimuksella tarkoitetaan samaa kuin muualla tässä laissa.

Pykälän 2 momentin mukaan yleispalvelun tarjoajan on annettava toiselle postiyhtyritykselle kaikki tämän postitoiminnan hoitamisessa tarpeelliset tiedot postilaatikoiden sijainnista. Jäljempänä 44 §:n mukaan kirjepalveluiden yleispalvelun tarjoaja määrittelee postilaatikoiden sijainnin. Säännöksellä varmistetaan, että myös muu postiyhtyritys saa yleispalvelun tarjoajalta tiedot postilaatikoiden sijainnista oman postitoimintansa hoitamiseksi. Tiedonantovelvollisuus koskee kaikkia sellaisia sijaintitietoja, jotka ovat postiyhtyrityksen toiminnassa tarpeen. Postitoiminnassa tarpeellisia ovat tiedot siitä, missä katuosoitteessa postilaatikko sijaitsee sekä tarkempi kuvaus sijainnista, ellei se selviä pelkän katuosoitteen perusteella. Sen sijaan esimerkiksi reittisuunnitelmat kuuluvat kunkin yrityksen oman suunnittelun piiriin, joten tietoja esimerkiksi yleispalvelun tarjoajan reittisuunnitelmista ei velvoiteta säännöksen nojalla luovuttamaan.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11a artikla.

8 luku. Lähetysten vastaanotto ja jakelu

40 §. Kirjelähetysten vastaanotto, välitys ja takavarikointi. Pykälässä säädettäisiin postiyrittäjien velvollisuudesta vastaanottaa kirjelähetykset välitettäväksi. Lisäksi pykälä sisältäisi ne perusteet, joilla postiyrittäjä voisi kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä lähetystä. Pykälän 1 momentissa postiyrittäjien velvollisuus kytetään sen toimilupaan ja toimitusehtoihin. Jos postiyrittäjä toimilupansa ja toimitusehtojensa nojalla välittää esimerkiksi vain yritysasiakkaiden lähetyksiä, sillä ei ole velvollisuutta ottaa yksityisasiakkaan lähetyksiä välitettäväkseen.

Pykälä vastaa suurelta osin voimassa olevan postipalvelulain 11 §:ää. Vain pykälän 2 momentin 5 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan postiyrittäjä voi kuitenkin kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä kirjelähetystä, jos vakuuttamaton yleispalvelulähetys tai muu kuin yleispalveluun kuuluva lähetys sisältää rahaa, arvopapereita tai muuta arvokasta. Lisäyksen nojalla rahaa, arvopapereita tai muuta arvokasta sisältöä voidaan lähettää vain vakuutetuissa yleispalvelukirjeissä. Muissa kuin yleispalveluun kuuluvissa kirjelähetyksissä rahaa ei voitaisi lähettää enää sittenkään, vaikka lähetys vakuutettaisiin. Säännöksen muuttaminen on tarpeen, koska postipalveluita ei ole tarkoitettu käytettäväksi laajamittaiseen rahalähetysten välittämiseen. Arvokuljetukset muodostavat riskin postiyrittäjälle ja sen työntekijöille ja vaatisivat sellaisia turvatoimia, jotka eivät ole tarpeen postiyrittäjien perustoiminnassa. Vakuutettua yleispalvelulähetystä ei voida käyttää rahan kuljettamiseen laajasti, koska yleispalveluun kuuluva käteismaksullinen kirje ei ole yrityksille tarkoituksenmukainen lähetysmuoto.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 3 – 5 artiklat.

41 §. Toimitusehdot. Pykälässä säädetään postiyrittäjien velvollisuudesta julkaista toimitusehdot ja määritellään niiden sisältö. Lisäksi pykälä sisältää hinnastoa sekä postipalveluista tehtävää tarjousta koskevaa sääntelyä. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 24 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyrittäjien on laadittava toimitusehdot. Velvollisuudesta ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös selvyuden vuoksi. Lisäyksellä ei

muuteta vallitsevaa oikeustilaa. Momentti sisältää lisäksi sääntelyä toimitusehtojen julkaisemisesta. Momentin mukaan toimitusehdot on julkaistava yrityksen internet-sivuilla ja pitää lisäksi pyynnöstä saatavilla paperimuodossa ilman korvausta. Toimitusehdot on tarpeen julkaista yrityksen internet-sivuilla, koska sen kautta ne ovat laajasti saatavilla. Lisäksi toimitusehdot tulee pitää saatavilla paperimuodossa, kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi kielellisiä muutoksia. Ehdotuksessa käytettävien käsitteiden yhtenäistämiseksi pykälässä ehdotetaan voimassa olevan lain ilmaisuasiakas korvattavaksi ilmaisulla postipalvelun käyttäjä.

Pykälän 3 momentti vastaa pienin kielellisin muutoksin voimassa olevan postipalvelulain 24 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentin tiedotusvelvollisuus vastaa sisällöltään voimassa olevaa postipalvelulakia. Momentin mukaan käyttäjille tulee tiedottaa uusista toimitusehdoista vähintään kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Voimassa olevan postipalvelulain 24 §:n 4 momentin nojalla toimitusehdot tulee toimittaa Viestintäviraston hyväksyttäväksi. Jotta ehdot voidaan hyväksyä, kuluttaja-asiamiehen tulee antaa niitä puoltava lausunto. Menettelystä ehdotetaan luovuttavaksi, koska toimitusehtojen etukäteinen hyväksyminen on poikkeuksellinen käytäntö eikä se ole käytössä muilla aloilla. Viestintävirasto voi suoraan valvontavaltuuksiensa nojalla valvoa sitä, että postiyrittäjien toimitusehdot täyttävät laissa säädetyt edellytykset ja että ne eivät ole postipalvelulain säännösten vastaiset.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 6 artikla.

42 §. Postipalveluiden laadun tarkkailu. Pykälässä säädetään postiyrittäjien velvollisuudesta julkaista palvelunsa laatua ja valitusten määrää koskevat tiedot. Pykälä perustuu voimassa olevan postipalvelulain 25 §:ään. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan tiedot ja tutkimus on toimitettava tiedoksi Viestintävirastolle. Säännöksellä varmistetaan, että postiyrittäjä toimittaa tiedot valvovalle viranomaiselle.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös laatustandardin toteutumista mittaavan tutkimuksen tekemisestä. Säännöksen mukaan

tutkimus on teetettävä yleispalvelun tarjoajasta riippumattomalla taholla. Tarkoituksena ei ole muuttaa nykyistä käytäntöä, vaan ainoastaan säätää se laintasoiseksi velvollisuudeksi ja toimeenpanna direktiivin säännös.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 16 ja 19 artikla.

43 §. Jakelu. Pykälä sisältää erinäisiä lähetysten jakelua koskevia säännöksiä, jotka perustuvat suurelta osin voimassa olevan postipalvelulain säännöksiin.

Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, mihin kirjelähetykset tulee jakaa yhtäältä pientaloissa ja toisaalta kerrostaloissa. Säännöksen mukaan pientaloihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Säännöksessä ehdotetaan ilmaus jakaa korvattavaksi ilmauksella kantaa. Ehdotettu muutos on kielellinen eikä sillä ole tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa.

Pykälän 1 momentin mukaan kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa huoneistokohtaisiin postiluukkuihin. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siltä osin, että velvollisuus jakaa kirjelähetykset huoneistokohtaisiin postiluukkuihin koskisi vain asuinhuoneistoja. Liikehuoneistoihin jaeltaessa voitaisiin siten käyttää postiluukkua, lokerikkua, laatikkoa tai muuta sellaista tapaa, josta postiyrittäjä ja vastaanottaja ovat sopineet. Vastaava käytäntö on nyt kirjattu Viestintäviraston valtakunnallisiin jakeluohjeisiin. Myös kerrostalojen asuinhuoneistojen postit voitaisiin kantaa lokerikkoihin, jos postin saajat ja postiyrittäjä pääsisivät siitä sopimukseen. Taloyhtiö voisi siten tehdä postiyrittäjän kanssa sopimuksen lokerikkojakelun käyttämisestä. Myös ennen lain voimaantuloa sovittuja asuinhuoneistojen lokerikkojakeluita voitaisiin edelleen jatkaa. Lainmuutoksella ei myöskään veloiteta luopumaan muista sellaisista käytössä olevista lokerikkojakeluista, jotka on nykyisen Viestintäviraston ohjeen nojalla katsottu lain mukaisiksi. Kohteita, joissa tällaisia lokerikkojakeluita on käytössä, ovat esimerkiksi Viestintäviraston jakeluohjeessa mainitut luhtitalot, toimistohotellit, varuskunta-alueet, hotel-

lit, sairaalat, opiskelija-asuntolat ja vastaavat rakennukset.

Pientalojen ja kerrostalojen jakelua koskeva sääntely perustuu voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentin mukaan jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet. Pykälä perustuu voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 2 momenttiin. Siihen ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi joitakin tarkennuksia. Säännöksessä käytetty ilmaus jakelutapa ehdotetaan korvattavaksi ilmauksella jakelupaikka. Jakelupaikka vastaa paremmin säännöksen tarkoitusta. Jakelutavalla tarkoitetaan yleisemmin sitä, miten jakelu suoritetaan ja mitä kulkuvälinettä siinä käytetään. Huomioon otettavien seikkojen luettelosta poistetaan tarkoituksenmukaiset perusteet. Tarkoituksenmukaisilla perusteilla on tarkoitettu esimerkiksi Museoviraston määräysten huomioon ottamista. Tätä vastaavat perusteet voidaan kuitenkin ottaa huomioon paikallisina olosuhteina. Henkilökohtaiset erityistarpeet määritellään nykyistä tarkemmin, kun ne rajataan iästä tai terveydentilasta johtuviksi. Tarkoitus ei ole muuttaa nykyistä oikeustilaa, ja voimassa olevien käytäntöjen mukaan henkilökohtaisista erityistarpeista on otettu huomioon ikä ja terveydentila.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon siten kuin Viestintäviraston 48 §:n mukaisessa määräyksessä tarkemmin määrätään. Voimassa olevat Viestintäviraston antamat valtakunnalliset ohjeet ja suositukset postinjakelun järjestelyistä sisältävät ohjeita siitä, miten tällaiset henkilökohtaiset ominaisuudet tulee ottaa jakelussa huomioon. Ohjeiden mukaan liikuntaesteisellä sekä 75 vuotta täyttäneellä postin saajalla on pyynnöstä oikeus saada postinsa jaetuksi joko tontin rajalle ajo- tai kulkuliittymään sijoitettuun postilaatikkoon tai huoneistokohtaiseen postiluukkuun.

Poikkeavan postinjakelun edellytys on voimassa olevien ohjeiden mukaan, että jokainen saman talouden postinsaajista on oi-

keutettu poikkeavaan postinjakeluun. Kuitenkin liikuntaesteinen tai 75 vuotta täyttänyt postin saaja, joka yhteistaloudessa asuessaan joutuu säännönmukaisesti tai toistuvasti olemaan yksin siten, että hänen postin noutamisensa huomattavasti vaikeutuu, on oikeutettu edellä mainittuun palveluun.

Lähtökohtana ehdotuksessa on, että 2 momentissa tarkoitettuja henkilökohtaisia perusteita ovat nimenomaisesti mainitut liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä. Kumpikin peruste oikeuttaisi yksin poikkeavaan jakeluun. Vähintään 75 vuoden ikäiset olisivat siten oikeutettuja mainittuun jakeluun liikuntakyvystään riippumatta. Liikuntaesteisille taas taattaisiin poikkeava jakelu heidän iästään riippumatta. Kumpaakin ryhmää koskisi myös jäljempänä selvítettävä lisäedellytys, jonka mukaan kaikkien saman talouden asukkaiden tulee olla oikeutettuja poikkeavaan postinjakeluun. Poikkeavaan jakeluun on oikeutettu postipalvelulakia sovellettaessa vain jommallakummalla säännöksessä mainituista perusteista. Vain mainittuja syitä on erikseen käsitelty henkilökohtaisina erityistarpeina myös Viestintäviraston jakeluohjeissa. Säännös sisältää viittauksen Viestintäviraston määräyksenantovaltuuteen, jonka nojalla ohjeet voitaisiin nostaa määräyksen tasolle. Lähtökohtana siis on, että Viestintäviraston määräykset vastaisivat sisällöltään voimassa olevia ohjeita ja suosituksia.

Pykälän 3 momentin mukaan kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 3 momenttiin sisältyvää säännöstä. Luovutusasiakirjalla voidaan tarkoittaa myös sähköisesti tapahtuvan luovutuksen yhteydessä sähköisesti muistiin tallennettua tietoa.

Pykälän 4 momentin mukaan postin saaja voi sopia postiyhtyrityksen kanssa tämän pykälän säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan. Pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 1 momenttiin sisältyvää säännöstä. Kohtuullisuutta ei tässä arvioida samoin perustein kuin yleispalvelun hinnoittelun valvonnan yhteydessä. Sen sijaan kohtuullisuuteen vaikuttavat vastaavat seikat, joita on selostettu edellä 23 §:n perusteluiden yhteydessä. Edellä 2

momentissa tarkoitettu iäkkäiden ja liikuntaesteisten poikkeava jakelu tulee toteuttaa ilman erillistä maksua.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 3 artikla.

44 §. Postilaatikon paikka. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään postilaatikon paikan määrittämisestä ja asian viemisestä viranomaisen käsiteltäväksi. Voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 1 momentin mukaan postiyhtyrityksen on tehtävä suunnitelma jakelun yksityiskohtaisesta järjestämisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan postilaatikon sijainnin määrittelee se postiyhtyritys, jolle on 9 §:n mukaisesti asetettu tällainen velvollisuus, ensi sijassa kirjepalveluiden yleispalvelun tarjoaja. Käytännössä juuri yleispalvelun tarjoaja on myös voimassa olevan sääntelyn aikana määritellyt postilaatikon paikan jakelusuunnitelmissaan. Ehdotetun säännöksen mukaan paikkaa määriteltäessä on otettava huomioon 43 ja 45 §:ssä asetetut vaatimukset sekä 48 §:n nojalla annetut määräykset. Edellä 43 §:ssä säädetään kohtuullisen matkan vaatimuksesta sekä poikkeavasta jakelusta. Jäljempänä 45 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, mihin postin jakelussa tarvittavia laitteita ja rakennelmia voidaan sijoittaa. Ehdotetun 48 §:n nojalla Viestintävirastolla taas on oikeus antaa määräyksiä muun muassa laitokoiden sijoittelusta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että postilaatikon paikkaan tyytymätön asianosainen voi viedä asian kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätettäväksi. Sääntely perustuisi sisällöltään voimassa olevan postipalvelulain 23 §:ään. Postilaatikon paikkaa koskevat valitusasiat vietäisiin nykyiseen tapaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätettäväksi, koska kunnassa on sellaista paikallistuntemusta, jota asiasta päätettäessä tarvitaan. Momentissa säädetään lisäksi, että yleispalvelun tarjoaja voi hakea rakennusvalvontaviranomaiselta päätöksen postilaatikon paikkaa koskevaan erimielisyyteen, jos postin saaja ei sijoita postilaatikkoaan sen osoittamaan paikkaan mutta ei riitautaa asiaa. Säännös on uusi. Sen nojalla yleispalvelun tarjoaja voisi saattaa kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätettäväksi esimerkiksi sellaiset tapaukset, joissa postin saaja on ottanut postilaatikkonsa kokonaan pois ja noutaa postinsa

toimipisteestä mutta ei vie asiaa käsiteltäväksi. Tällaisissa tilanteissa on kohtuullista, että myös yleispalvelun tarjoajalla on mahdollisuus pyytää viranomaiselta päätöstä postilaatikon sijainnista.

Ehdotetun 3 momentin mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulee ratkaisussaan ottaa huomioon kysymykseen tulevan paikan muu käyttö, tarkoituksenmukaisen postitoiminnan vaatimukset sekä 43 ja 45 §:ssä asetetut vaatimukset ja 48 §:n nojalla annetut määräykset. Säännös perustuu voimassa olevan postipalvelulain 23 §:ään sisältyvään säännökseen.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi sääntely, joka koskee jakelun järjestämistä koskevan suunnitelman tekemistä. Voimassa olevan lain jakelusuunnitelmaa koskeva sääntely on rajoittunut velvollisuuteen tehdä suunnitelma jakelun järjestämisestä, joten sen merkitys on käytännössä ollut melko pieni. Esimerkiksi jakelusuunnitelman sisältöä laissa ei ole säännelty. Jakelusuunnitelmasta on kuitenkin voitu valittaa Viestintävirastoon erillisen säännöksen nojalla, jolloin Viestintävirasto on joutunut tulkinnalla ottamaan kantaa siihen, millainen suunnitelman tulee olla. Toisaalta postilaatikon paikkaa koskevan erimielisyyden on voinut viedä kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Koska myös jakelusuunnitelmasta valitettaessa valitetaan käytännössä oman postilaatikon paikasta, on ollut jossain määrin hankalaa tehdä rajanvetoa toisaalta jakelusuunnitelmaan ja toisaalta postilaatikon paikkaan kohdistuvien muutoksenhakuasioiden välillä. Ei ole myöskään ollut tarkoituksenmukaista, että sama asia on voitu viedä kahden eri viranomaisen käsiteltäväksi jopa samanaikaisesti. Ehdotetun sääntelyn mukaan valitus kohdistuisi aina postilaatikon paikkaan ja sen käsitelisi kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

45 §. *Postin jakelussa tarvittavien laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta sallia keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittaminen. Pykälässä tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia ovat yleensä postilaatikat tai kirjelaat-

ikat. Vallitsevana sijoittelutapana pientaloalueilla on postilaatikoiden ryhmittely. Velvollisuus koskee kuntaa taikka kiinteistön tai rakennuksen omistajaa. Pykälän 1 momentissa säädetään, ettei laitteista tai rakennelmista saa aiheutua tarpeetonta vaaraa liikenteelle eikä olennaista haittaa yleisen alueen kunnossa- ja puhtaanapidolle tai muulle käytölle. Alueen kunnossa- ja puhtaanapitoa ei mainita voimassa olevassa laissa. Se on kuitenkin kunnan yleisen alueen hoitamisen kannalta olennainen seikka, joka on otettava huomioon postilaatikoiden ja kirjelaatikoiden sijoittelussa. Sen vuoksi se ehdotetaan lisättäväksi pykälään. Laatioita tulee myös voida sijoittaa maantien suoja- tai näkemäalueelle.

Pykälän 3 momentissa viittaus yleisistä teistä annettuun lakiin (243/1954) on muutettava viittaukseksi maantielakiin (503/2005). Muilta osin pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 22 §:ää.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

46 §. *Korvaus postilaatikkojen sijoittamisesta.* Ehdotettu pykälä koskee korvausta, joka on suoritettava postilaatikkojen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta. Korvaus maksetaan säännöksen mukaan siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään. Korvuksesta tehty sopimus sitoo myös kiinteistön tai rakennuksen myöhempää omistajaa. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 23 §:n 2 momenttia.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

47 §. *Postilähetysten säilyttäminen postin saajan noudettavana.* Pykälässä säädetään postin noutojärjestelyistä siinä tapauksessa, että postilaatikon paikkaa koskeva asia on viety kunnan rakennusvalvontaviranomaisen käsiteltäväksi. Säännöstä voidaan soveltaa myös niissä tilanteissa, joissa postin vastaanottoa ei ole lainkaan järjestetty. Tällainen tilanne syntyy esimerkiksi silloin, jos postinsaaja ei siirrä postilaatikkoaan yleispalvelun tarjoajan osoittamaan paikkaan mutta hän ei myöskään vie asiaa kunnan rakennusvalvontaviranomaisen käsiteltäväksi.

Pykälän 1 kohdan säännös vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 3 momenttia. Säännöksen johdantolauseen

loppuun ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi maininta muusta vastaavasta noutopisteestä. Muu vastaava noutopiste voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, jos erimielisyys koskisi vain sellaisen postiyrityksen toimintaa, jolla ei lainkaan ole omia toimipaikkoja. Tällöin se voisi pitää lähetykset saatavilla muussa noutopisteessä. Noutopisteen tulisi kuitenkin olla järjestetty siten, että se vastaisi toimipistettä. Sen tulisi esimerkiksi olla valvottu luotamuksellisen viestin salaisuuden turvaamisen vuoksi ja lähetyksen tulisi olla saatavissa sieltä samalla tavoin kuin toimipaikasta. Esimerkiksi aukioloaikojen tulisi siten olla tavanomaisen toimipaikan aukioloaikoja vastaavat. Poikkeustapauksissa muu noutopiste voisi olla tarpeen myös silloin, kun alueella on olemassa toimipiste. Tällainen tilanne voi käytännössä syntyä esimerkiksi silloin, jos erimielisyyden vuoksi noudettavia lähetyksiä on pitkän aikaa poikkeuksellisen paljon eikä niitä kyetä säilyttämään toimipisteessä.

Pykälän 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi menettelystä silloin, jos postin saaja on puuttunut postin vastaanoton järjestelyihin siten, että postiyritys ei voi jakaa kirjelähetyksiä postin saajan 44 §:n mukaisesti määritellyssä paikassa sijaitsevaan postilaatikkoon. Säännöksen mukaan postiyrittäjällä on myös tällöin oikeus säilyttää kirjelähetykset noudettavina toimipaikassa tai muussa vastaavassa noutopisteessä. Postipalvelulaissa vastaava sääntely ei ole. Säännökselle on tarve sellaisissa tilanteissa, joissa postin saaja esimerkiksi ottaa postilaatikkonsa pois paikaltaan joksikin aikaa, mutta ei riitautu sen paikkaa. On ilmennyt tapauksia, joissa postin saaja on ottanut laatikkonsa pois esimerkiksi loman ajaksi välttyäkseen jakelun keskeytyksestä perittävältä maksulta. Tällaisissa tapauksissa lähetyksiä ei voida pitää perillesaamattomina, koska postin saajan osoitteessa ei ole epäselvyyksiä. Siksi niiden säilyttäminen on järjestettävä samoin kuin riitatilanteissa.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

48 §. Viestintäviraston määräyksenantovaltuus. Pykälässä annettaisiin Viestintävirastolle oikeus antaa määräyksiä sellaisista teknisluonteisista asioista, jotka eivät kuulu säänneltäväksi lain tasolla. Voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 2 momentin mukaan

Viestintävirasto antaa tarvittaessa yksityiskohtaisemmat yleiset ohjeet kirjelähetyksen vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta. Viestintävirasto ei siten voi nykytilanteessa antaa juridisesti velvoittavia säännöksiä. Säännöksen nojalla Viestintävirasto on antanut valtakunnalliset ohjeet ja suositukset postinjakelun järjestelyistä. Ohjeet on annettu viimeksi 3 päivänä maaliskuuta 2006.

Esityksessä ehdotetaan Viestintävirastolle nykyisen ohjeiden antovaltuuden sijasta määräyksenantovaltuutta. Määräyksenantovaltuuden avulla luodaan juridinen sitovuus Viestintäviraston ohjeistukselle, jonka mukaan tähän astikin on käytännössä toimittu. Ehdotetun säännöksen nojalla Viestintäviraston nykyisenkaltaiset normit voidaan nostaa määräyksen tasolle.

Pykälän 1 kohdan mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kirjelähetyksen vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta. Kohta perustuu voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 2 momenttiin. Kohdan nojalla Viestintävirasto voisi antaa nykyisiä ohjeita vastaavia määräyksiä muun muassa siitä, millaiseen paikkaan postilaatikat ja postilaatikkoryhmät voidaan sijoittaa eri alueilla, millaisen etäisyyden päässä postinsaajan asunnosta postilaatikon tulisi sijaita ja miten postilaatikat sijoitetaan teiden varsille.

Pykälän 2 kohdan mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä paikallisten olosuhteiden, postin saajan henkilökohtaisten erityistarpeiden tai muiden 43 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tarkoituksenmukaisten perusteiden huomioon ottamisesta. Edellä 43 §:n 2 momentissa säädetään, että jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet. Kohta perustuu voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 2 momentin säännökseen. Säännöksessä tarkoitettuja paikallisia olosuhteita voisivat olla esimerkiksi kulttuuri- tai rakennushistorialliset ja ympäristölliset arvot taikka paikan esteettömyys. Myös muiden viranomaisten suosituksilla voisi olla vaikutusta postilaatikon sijoittamiseen.

Edellä 43 §:n 2 momentissa säädetään lisäksi, että henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon siten kuin Viestintäviraston 48 §:n mukaisessa määräyksessä tarkemmin määrätään.

Voimassa olevissa jakeluohjeissa Viestintävirasto on antanut ohjeita, joissa henkilökohtaisina erityistarpeina on otettu huomioon nimenomaan mainitut seikat. Kuten 43 §:n perusteluissa todetaan, lähtökohtana on, että henkilökohtaisista erityispiirteistä poikkeavaan jakeluun oikeuttavia ovat nimenomaan mainitut seikat.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

9 luku. Postiyrityksen vastuu

49 §. Postiyrityksen vastuu. Postiyrityksen vastuusta säädetään tässä luvussa ja pykälässä siten, että säännökset perustuvat suurelta osin nykyiseen sääntelyyn. Pykälien rakenteisiin ja osin myös sisältöön ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi joitakin muutoksia. Rakenteellisilla muutoksilla ei ole tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin postiyrityksen korvausvastuun perusteista sekä vastuun alkamisesta ja päättymisestä. Pykälä perustuu voimassa olevan postipalvelulain 19 §:ään.

Vastuukysymyksissä ehdotettua lakia sovelletaan rinnakkain kuluttajansuojalain (38/1978) kanssa silloin, jos on kyse postiyrityksen ja postin lähettäjän välisestä suhteesta ja lähettäjänä on kuluttaja. Myös sopimusvastuuta koskevia periaatteita sovellettaisiin yleisesti suhteessa postin lähettäjään. Sen sijaan postiyrityksen ja postin saajan välisessä suhteessa sovellettaisiin lähinnä vahingonkorvauslakia, koska postiyrityksen ja postin saajan välillä ei yleensä ole sopimussuhdetta.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyritys vastaa vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle lähetyksen viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. Vastuusta vapautumisesta säädetään erikseen jäljempänä 50 §:ssä.

Postiyritys on lähtökohtaisesti velvollinen korvaamaan pykälässä mainitun vahingon, joka aiheutuu minkä tahansa lain piiriin kuuluvan lähetyksen viivästymisestä, katoami-

sesta tai vahingoittumisesta. Korvauksen hakijan on kuitenkin tavanomaisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti voitava näyttää vaatimuksensa perusteet toteen. Tämän vuoksi korvauksen hakijan tulisi käytännössä näyttää ensinnäkin se, että kyseinen lähetyksen on jätetty postiyrityksen välitettäväksi. Jos kyseessä on seurattava lähetyksen, sen kulkua pystytään selvittämään aina siitä lähtien, kun lähetyksen on jätetty välitettäväksi. Jos taas kyseessä on esimerkiksi tavallinen postimerkillä varustettu kirjelähetys, on yleensä hyvin vaikeaa osoittaa, että se on tullut postiverkkoon. Tavallinen kirjelähetys voidaan jättää kirjelaatikkoon eikä sitä pystytä yksilöimään muusta postivirrasta millään tavoin. Siten tavallista kirjettä koskevaa korvausvaatimusta on useimmiten vaikea näyttää toteen ja se voi johtaa vahingonkorvaukseen käytännössä vain poikkeuksellisissa tapauksissa. Korvausvelvollisuus kuitenkin syntyy niissä tapauksissa, joissa näyttö kyettään esittämään.

Pykälän 2 – 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, kenellä on oikeus korvaukseen missäkin tilanteessa. Massaluonteisessa kuljetustoiminnassa yksiselitteinen sääntely on tarpeen, jotta korvaukseen oikeutetusta ei synny epäselvyyttä. Sääntelyllä voidaan myös välttää sellaisia virhetilanteita, joissa korvausta haettaisiin sekä postiyritykseltä että toiselta osapuolelta. Voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä vastaavaa sääntelyä.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa lähetyksen on viivästynyt. Tällöin oikeus korvaukseen on lähettäjällä tai vastaanottajalla, joka on kärsinyt vahingon viivästyksestä. Vahingonkorvaus on syytä säätää maksettavaksi vahingon kärsineelle, koska viivästyminen voi aiheuttaa vahinkoa tapauskohtaisesti joko lähettäjälle tai vastaanottajalle.

Pykälän 3 momentissa säädetään vahingonkorvauksesta lähetyksen kadottua. Ehdotetun säännöksen mukaan oikeus korvaukseen on tällöin lähettäjällä. Vahingonkorvaus maksettaisiin tällöin sillä perusteella, että lähetyksen on ollut kadotessaan lähettäjän määräysvallassa.

Ehdotetussa 4 momentissa säädetään tilanteesta, jossa lähetyksen on vahingoittunut. Tällöin oikeus korvaukseen on postin lähettäjällä siihen saakka, kun lähetyksen on luovutettu

vastaanottajalle. Vahingonkorvaus määräytyy myös vahingoittumistilanteesta määräysvallan siirtymisen mukaan. Lähettäjällä on oikeus määrätä lähetyksestä siihen saakka, kunnes se on jaettu vastaanottajalle. Oikeus korvaukseen siirtyy vastaanottajalle siitä lähtien, kun hän on ottanut lähetyksen vastaan eli kun se on jaettu toimitusehtojen mukaisesti.

Pykälän 5 momentissa säädetään postiyrittäjien vastuun alkamisesta ja päättymisestä. Momentti vastaa voimassa olevan postipalvelulain 19 §:n 3 momenttia. Kyseiseen momenttiin sisältyvä säännös henkilötunnuksen merkitsemisestä luovutusasiakirjoihin ehdotetaan kuitenkin siirrettäväksi jakelua koskevaan 43 §:n 3 momenttiin.

Pykälällä pannaan yhdessä 50 – 52 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

50 §. Postiyrittäjien vapautuminen vastuusta ja vastuun rajoittaminen. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi suurin osa voimassa olevan postipalvelulain 19 §:n säännöksistä. Pykälässä säädettäisiin niistä perusteista, joiden nojalla postiyrittäjä voi vapautua vahingonkorvausvastuusta tai joiden nojalla vastuuta voidaan rajoittaa.

Pykälän 1 momentin nojalla postiyrittäjä vapautuu vahingonkorvausvastuusta, jos vahinko on aiheutunut seikasta, jota yritys ei ole voinut välttää ja jonka seurauksia se ei ole voinut ehkäistä. Säännöksen mukaan postiyrittäjien tulee myös pystyä näyttämään toteen, että vahinko on aiheutunut tällaisesta seikasta. Momentti vastaa voimassa olevan postipalvelulain 19 §:n 1 momenttiin sisältyvää säännöstä. Käsitellessään hallituksen esitystä postipalvelulakiin (HE 74/2000 vp) liikennevaliokunta linjasi mietinnössään (LiVM 13/2000 vp), että säännöksen nojalla postiyrittäjä vapautuisi vastuusta paitsi ylivoimaisen esteen luonteiseen tapahtumaan vetoamalla myös sillä perusteella, että vahingon estämisen edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtymistä voidaan tapauksen kokonaisarvioinnin perusteella pitää postiyrittäjien kannalta täysin kohtuuttomana.

Pykälän 2 momentti koskee vahinkoa, joka on aiheutettu tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta. Jos postiyrittäjä tai joku, jonka menettelystä postiyrittäjä vastaa, on aiheut-

anut vahingon mainitulla tavalla, se ei voi vedota 1 momentin tai 51 §:n säännöksiin vastuusta vapautumisesta tai vastuun rajoittamisesta. Momentti vastaa postipalvelulain 19 §:n 2 momenttia.

Ehdotetun 3 momentin mukaan sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain vastuusäännöksistä postin lähettäjän tai postin saajan vahingoksi, on mitätön. Ehdotetun lain vastuusääntely olisi siten lähtökohtaisesti pakottavaa asiakkaan hyväksi. Momentin mukaan säännöksistä voidaan kuitenkin poiketa muun kuin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetun kuluttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa, jos poikkeaminen on kohtuullista sopijapuolten aseman, lähetyksen poikkeuksellisen laadun taikka muiden erityisten olosuhteiden takia. Säännöksen nojalla postiyrittäjä voi siten poiketa vastuusääntelystä muiden elinkeinonharjoittajien kanssa tehdyissä sopimuksissa, jos se on mainitulla tavalla kohtuullista. Momentti vastaa postipalvelulain 19 §:n 4 momenttia. Liikennevaliokunnan mietinnössä LiVM 13/2000 vp todetaan, että sopimusoikeuden yleisten periaatteiden mukaan tällainen sopimusehto sitoisi sopijapuolia, mutta ei lähtökohtaisesti esimerkiksi postin saajaa.

Pykälän 4 momentti sisältää postipalvelulain 19 §:n 5 momenttia vastaavan säännöksen. Momentin mukaan postiyrittäjällä ja sillä, jonka menettelystä postiyrittäjä vastaa, on oikeus vedota tämän lain säännöksiin vastuun rajoittamisesta ja vastuusta vapautumisesta silloinkin, kun korvausvaatimus ei perustu tähän lakiin, jos korvausta olisi voitu vaatia tämän lain nojalla. Säännöksellä on liikennevaliokunnan mietinnön LiVM 13/2000 vp mukaan tuotu postipalvelulakiin kuljetusoikeudellisissa korvausjärjestelmissä yleisesti käytetty periaate, jonka mukaan rahdinkuljettaja voi vedota käyttämäänsä kuljetusmuotoa koskeviin vastuunrajoituksiin. Siten postiyrittäjä voi vedota ehdotetun lain mukaisiin vastuunrajoituksiin, jos korvausta olisi voitu vaatia sen nojalla, vaikka vaatimus perustuisikin esimerkiksi sopimukseen tai vahingonkorvauslakiin.

Pykälällä pannaan yhdessä 49, 51 ja 52 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

51 §. Vastuun rajoitukset. Ehdotettu pykälä sisältää säännökset niistä vastuun rajoituksista, joita vahinkoja korvattaessa sovelletaan. Pykälä perustuu pääosin voimassa olevan postipalvelulain 20 §:ään.

Pykälän 1 ja 2 momentti sisältävät korvausvastuun euromääräiset enimmäisrajat lähetystyypeittäin. Pykälän 1 momentti koskee lähetyksen viivästymisestä maksettavaa korvausta ja se vastaa postipalvelulain 20 §:n 1 momenttia. Pykälän 2 momentti koskee lähetyksen vahingoittumisesta tai katoamisesta maksettavan korvauksen enimmäismäärää. Säännös vastaa postipalvelulain 20 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta sovitella vahingonkorvausta. Momentti vastaa postipalvelulain 20 §:n 3 momenttia. Mainittua postipalvelulain säännöstä perustellessaan liikennevaliokunta on todennut (LiVM 13/2000 vp), että nimenomainen säännös myötävaikutuksesta on tarpeen asian käytännön merkityksen vuoksi. Postilähetyksen kuljetuksesta johtuvaan korvausvastuuseen voitaisiin kuitenkin soveltaa muitakin vahingonkorvauslain ilmentämiä yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita. Esimerkkinä myötävaikutussäännöksen soveltamisesta voisi olla tilanne, jossa postiyriitys on lain mukaisesti kieltänyt toimitusehdoissaan tietynlaisen sisällön lähettämisen postilähetyksessä ja tällaista sisältöä on kiellostä huolimatta lähetetty. Myötävaikutussäännöksen kautta vastuuta voitaisiin tapauskohtaisesti sovitella jopa niin, että korvausta ei maksettaisi lainkaan.

Pykälän 4 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka nojalla korvausten enimmäismääriä voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti. Säännös vastaa postipalvelulain 20 §:n 4 momenttia.

Pykälällä pannaan yhdessä 49, 50 ja 52 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

52 §. Muistutus ja vanhentuminen. Pykälässä säädetään postiyritykselle tehtävästä muistutuksesta ja korvausoikeuden vanhentumisesta. Pykälä vastaa postipalvelulain 21 §:ää. Liikennevaliokunnan mietinnössä LiVM 13/2000 vp todetaan sääntelyn vastaa-

van soveltuvin osin tie- ja rautatiekuljetusten osalta noudatettavaa sääntelyä.

Mietinnön mukaan postikuljetusten massaluonne puoltaa lyhyitä vanhentumisaikoja ja sitä, että sääntely edellyttää muistutuksen tekemistä. Voimassa olevan lain mukaan muistutus on tehtävä lähetyksen vahingoittumisesta. Esityksessä ehdotetaan muistutusvelvollisuuden ulottamista myös viivästymistapauksiin. Vaikka vahingonkorvausoikeudessa on yleisenä lähtökohtana se, ettei viivästyksestä tarvitse reklamoida, muistutus viivästyksestä on tarpeen postitoiminnan luonteen vuoksi. Postitoiminnan luonne aiheuttaa sen, että postiyriitys ei välttämättä edes tiedä lähetyksen olevan sen verkossa kuljetettavana. On kohtuullista edellyttää muistutuksen tekemistä, jotta kannetta ei pystytä nostamaan vielä pitkienkin aikojen kuluttua.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tavallista kirjelijähetystä koskeva säännös, jonka mukaan korvausoikeuden voimassaoloaika laskettaisiin tavallisen kirjeen kyseessä ollessa siitä, kun vastaanottajan olisi pitänyt havaita katoaminen. Muistutuksen tekemiselle on tarpeen säätää takaraja niissäkin tapauksissa, kun kadonnut lähetys on ollut tavallinen kirje. Ilman takarajaa oikeus korvaukseen tavallisen kirjeen katoamisesta ei vanhenisi lainkaan. Muistutuksen tekoaika laskettaisiin siitä, kun vastaanottajan olisi pitänyt havaita katoaminen, jos kyseessä on tavallinen kirjelijähetys. Kriteerin täyttymistä tulkittaisiin tapauskohtaisesti.

Pykälällä pannaan yhdessä 49 – 51 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

10 luku. Lähetyksen perilletoimittaminen ja perillesaamattomien lähetyksen käsittely

53 §. Oikeus määrätä postilähetyksestä. Pykälään ehdotetaan uutta sääntelyä, joka koskee lähettäjän ja vastaanottajan määräysvaltaa lähetykseen sen kulkiessa postiverkossa. Asiasta on tarpeen säätää laissa oikeustilan selkiyttämiseksi. Säännös perustuu yleisesti kuljetusoikeudessa käytettyihin periaatteisiin, joiden mukaan tavarantoimituksen antaneella on määräysvalta tavaranaan, kunnes se luovutetaan vastaanottajalle.

Pykälän 1 momentin mukaan lähettäjällä on oikeus määrätä postilähetyksestä, kunnes lähetys on luovutettu vastaanottajan hallintaan lähetysten ehtojen mukaisesti. Ellei lähetystä ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla takavarikoitu. Kun lähettäjä antaa lähetysten postiyhtiön kuljetettavaksi, lähettäjän ja postiyhtiön välille syntyy sopimussuhde. Sopimussuhteen nojalla lähettäjällä on oltava määräysvalta lähetysten. Sopimus on voimassa niin kauan, kunnes lähetys on postiverkossa. Lähetys siirtyy pois postiverkosta puolestaan silloin, kun se jaetaan vastaanottajalle 54 §:n mukaisesti. Lähetys jaetaan ensisijaisesti lähetyksessä olevan osoitteen mukaan tai muuten lähetysten palveluehtojen mukaisesti. Lähetysten ehdoissa voidaan esimerkiksi määrittellä, jaetaanko lähetys kotiin vai tuleeko se noutaa postitoimipaikasta. Kuitattava lähetys voidaan joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta esimerkiksi luovuttaa myös vastaanottajan valtuuttamalle henkilölle. Postilaatikkoon jaettu kirje taikka vastaanottajalle toimipaikasta luovutettu kirje tai paketti on siten vastaanottajan määräysvallassa.

Määräysvalta ei ole välttämättä sidoksissa omistusoikeuteen. Etäkaupassa omistus on voinut siirtyä vastaanottajana olevalle ostajalle, mutta lähettäjänä oleva myyjä kuitenkin lähtökohtaisesti määrää lähetystä siihen saakka, kunnes se saapuu vastaanottajalle. Tällöin omistusoikeuteen liittyvät kysymykset ratkaistaan tavaran myynnistä tehdyn sopimuksen nojalla, mutta lähetystä määräämiseen sovelletaan ehdotettua sääntelyä, ellei muuta ole sovittu.

Pykälän 1 momentissa säädetään lisäksi tilanteesta, jossa lähettäjä ja vastaanottaja samanaikaisesti vaativat postilähetystä. Säännöksen mukaan lähetys annetaan tällöin lähettäjälle. Tämä seuraa pykälässä säädetystä määräysvallan jaosta.

Ehdotettu 2 momentti täydentää 1 momentin sääntelyä siten, että siinä säädetään lähettäjälle tietyt nimenomaiset oikeudet lähetysten ollessa postiyhtiön kuljetettavana. Kun lähetys on postiyhtiön hallussa, lähettäjällä on ehdotetun säännöksen mukaan oikeus ottaa lähetys takaisin, määrätä lähetys annettavaksi muulle kuin siihen merkitylle vastaanottajalle ja korjata tai muuttaa siihen

merkitty postiosoite taikka antaa postiyhtiölle muita vastaavia ohjeita. Määräämis-oikeus voi koskea vain sellaisia lähetyksiä, jotka ovat yksilöitävissä ja erotettavissa postivirrasta muutenkin kuin pelkän vastaanottajan nimen ja osoitteen perusteella. Tällaisia lähetyksiä ovat seurattavat kirjeet ja paketit. Käytännön syistä postiyhtiö voi määrittellä aikarajan sille, missä ajassa lähettämistä lukien pyyntö on esitettävä, jotta se pystytään toteuttamaan. Vastaava sääntely on voimassa myös kansainvälisessä postiliikenteessä Maailman postiliiton sopimusten nojalla.

Pykälän 3 momentissa säädetään vastaanottajan oikeudesta määrätä siitä, että hänelle osoitetut lähetykset lähetetään edelleen toiseen osoitteeseen. Tällainen oikeus on voimassa olevan käytännön mukainen. Oikeuden olemassaolo on syytä todeta, jotta on selvää, että uusi sääntely ei estä vastaanottajan tekemästä edelleenlähettämissopimusta. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi selvyden vuoksi myös siitä, että vastaanottajalla on oikeus määrätä jakelun keskeytyksestä. Vastaanottaja voi nykyisin tehdä sopimuksen myös jakelun keskeyttämisestä, eikä tätä käytäntöä ole tarkoitus muuttaa uudella sääntelyllä.

Momentissa säädetään selvyden vuoksi myös siitä, milloin lähettäjän määräämis-oikeus päättyy. Lähetys siirtyy vastaanottajan määräysvaltaan silloin, kun lähetys on jaettu vastaanottajan ohjeiden mukaiseen paikkaan. Jos siis vastaanottaja on esimerkiksi tehnyt sopimuksen jakelun keskeyttämisestä, lähettäjän määräysvalta päättyy silloin, kun lähetys on jaettu vastaanottajalle esimerkiksi postitoimipaikassa säilytettävien lähetysten joukkoon.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

54 §. *Postiyhtiön velvollisuus toimittaa lähetys vastaanottajalle ja perillesaamattomien lähetysten käsittely.* Pykälässä säädetään postiyhtiön velvollisuudesta selvittää vastaanottajan oikea osoite sellaisissa tapauksissa, joissa lähetysten merkitty osoite osoittautuu virheelliseksi tai puutteelliseksi.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyhtiöllä on velvollisuus toimittaa kirjelmä tai postipaketti lähetysten merkittyyn osoitteeseen. Tästä velvollisuudesta ei ole nykyisin

olemassa nimenomaista sääntelyä. Velvollisuus jakaa lähetys siihen merkittyyn osoitteeseen seuraa jo lähettäjän ja postiyrityksen tekemästä sopimuksesta. Velvollisuuden noutamisella lakiin halutaan vahvistaa tämä lähtökohtainen oletus ja korostaa sitä, että postin lähettäjän tulee merkitä lähetykseen oikea osoite. Postiyrityksen ei kuitenkaan tule toimittaa lähetystä siihen merkittyyn osoitteeseen silloin, jos osoite on ilmeisen virheellinen. Jotta lähetystä ei jaettaisi siihen merkittyyn osoitteeseen, postiyrityksen tietoon tuoduista tai muista seikoista tulee olla selvästi pääteltävissä, että osoite ei ole oikea. Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, jos samaan osoitteeseen samalle vastaanottajalle jaettuja lähetyksiä palautetaan useita kertoja takaisin postiverkkoon väärin jaettuina.

Pykälän 2 momentissa säädetään postiyrityksen velvollisuudesta selvittää vastaanottajan oikea osoite niissä tilanteissa, joissa kirje-lähetysten tai postipaketin osoitetieto on puutteellinen tai virheellinen. Osoitetieto voi olla virheellinen esimerkiksi kirjoitusvirheen vuoksi taikka puutteellinen siksi, että lähetysten päällyksestä puuttuu jokin olennainen tieto. Osoiteselvittelyyn postiyrityksen on luonnollisesti käytettävä osoiterekisteriään, jota ylläpidetään lähetysten toimittamiseksi oikeaan osoitteeseen. Osoiterekisteriään käyttämällä postiyritys voi saada selville vastaanottajan oikean osoitteen monessa tilanteessa. Esimerkiksi vastaanottajan osoitehistoria voi auttaa löytämään oikean osoitteen. Osoiteselvittelyssä voidaan korjata myös osoiteissa olevia kirjoitusvirheitä, joita ei pystytä tunnistamaan koneellisessa lajittelussa.

Oman osoiterekisterinsä lisäksi postiyrityksen tulee momentin mukaan käyttää osoiteselvittelyyn myös sellaisia julkisia rekistereitä, jotka ovat yleisesti saatavilla. Lähetysten tietoja esimerkiksi vastaanottajan organisaatiosta voidaan joutua täsmentämään sellaisin tiedoin, jotka ovat selvitettävissä yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä, puhelinluettelosta tai vastaavista yleisessä käytössä olevista rekistereistä. Koska tällaiset rekisterit ovat myös postiyrityksen saatavilla, on perusteltua velvoittaa postiyritys käyttämään myös niiden tietoja ennen kuin se toimittaa

lähetysten Viestintäviraston käsiteltäväksi. Rekistereistä saatavan tiedon on oltava selkeää, että sen avulla pystytään yksiselitteisesti ja varmasti täydentämään kyseisen lähetysten nimi- tai osoitetietoja. Sen vuoksi selvittelyssä tulee käyttää sellaisia rekistereitä, joita yleisesti käytetään tietojen hakuun ja joita voidaan pitää luotettavina. Nykytilanteessa Viestintävirastolle on toimitettu myös sellaisia lähetyksiä, jotka olisi pystytty viemään perille julkisista rekistereistä ilmi käyvien tietojen avulla. Postiyrityksellä ei ole oikeutta avata lähetystä, joten osoiteselvittelyssä voidaan käyttää vain lähetysten päällykseen sisältyvää tietoa.

Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi tilanteesta, jossa osoiteselvittelyssä käy ilmi, että vastaanottaja on tehnyt voimassa olevan osoitteenmuutoksen. Tällöin kirjellähetys tai postipaketti tulee momentin mukaan toimittaa sen mukaiseen uuteen osoitteeseen, ellei postiyritys ole lähettäjän kanssa toisin sopinut. Osoitteenmuutos on postin saajan keino varmistaa, että hänelle tulevat lähetykset kannetaan hänen uuteen osoitteeseensa. Tällöin postiyritys käyttää lähettäjän määritetyn osoitteen sijasta postin saajan uutta osoitetta sen sopimuksen nojalla, jonka yritys on tehnyt postin saajan kanssa. Muuhun kuin lähettäjän merkitsemään osoitteeseen lähetys voidaan kuljettaa myös postin saajan tekemän edelleenlähettämisenä tehdyn toimeksiannon nojalla.

Postiyritys voi myös sopia lähettäjän kanssa siitä, että lähetyksille ei tarvitse tehdä osoiteselvitystä. Näin postiyritys voi esimerkiksi kehittää sellaisia tuotteita, joita ei tarvitse ohjata osoiteselvitykseen. Tämä mahdollistaa esimerkiksi hinnaltaan edullisempien yritystuotteiden kehittämisen sellaisiin lähetystyyppisiin, joissa lähettäjä ei pidä osoiteselvittämistä tarpeellisena. Tarkoituksena on edelleen, että osoiteselvittely tehdään valtaosalle lähetyksistä ja tämällyppisiä sopimusehtoja käytetään vain silloin, kun osoiteselvittelylle ei selkeästi ole tarvetta vastaanottajan ja lähettäjän oikeuksien kannalta. Mainitun kaltaista sopimusta postiyritys ei kuitenkaan saa momentin mukaan tehdä yleispalvelutuotteista. Yleispalvelukirjeet ja -paketit on siten aina tarvittaessa ohjattava osoiteselvittelyyn eikä tästä voida sopimuk-

sinkaan poiketa. Momentin mukaan yleispalveluun kuuluvan kirjelähetyksen tai postipaketin osoiteselvittelystä ei kuitenkaan voi sopia toisin lähettäjän kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, milloin postiyriksen tulee palauttaa lähetyksen lähettäjälle. Kirjelähetyksen tai postipaketin tulee ensinnäkin palauttaa lähettäjälle, jos vastaanottajan osoitetta ei saada selville. Toiseksi lähettäjälle palautetaan sellainen lähetyksen, jota vastaanottaja ei halua ottaa vastaan. Lähettäjälle palautetaan säännöksen nojalla esimerkiksi sellainen pakettilähetyksen, jota vastaanottaja ei nouda saapumisilmoituksessa ilmoitetun säilytysajan kuluessa. Sääntely perustuu voimassa olevan postipalvelulain 18 §:ään.

Pykälän 3 momentin 3 kohtaan ehdotetaan uutta sääntelyä. Kohdan mukaan lähetyksen tulee palauttaa silloin, jos siitä ei ole maksettu voimassa olevaa maksua eikä vastaanottaja ole lunastanut lähetyksen, vaikka postiyriksen on tarjonnut sitä lunastettavaksi. Ehdotetun 40 §:n mukaan postiyriksellä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetyksen voimassa olevaa maksua vastaan. Postiyriksellä ei luonnollisesti voi olla velvollisuutta välittää tavanomaisia lähetyksiä maksutta. Jos lähetyksiä kuitenkin tuodaan postiverkkoon esimerkiksi ilman postimerkkiä, ne voidaan palauttaa lähettäjälle, jos tämän osoitetiedot selviävät lähetyksestä. Sama koskee lähetyksiä, jotka on varustettu vajaalla postimaksulla. Säännöksen mukaan postiyriksen tulisi kuitenkin tarjota tällaista kirjelähetyksen ensin vastaanottajan lunastettavaksi. Lähetyksen ei siis voida palauttaa lähettäjälle eikä toimittaa Viestintävirastolle ennen kuin vastaanottajalle on tarjottu mahdollisuus lunastaa se voimassa olevaa postimaksua vastaan. Ehdotettu sääntely on uutta. Nykyisinkin lunastusmenettelyä sovelletaan käytännössä, mutta sääntelyä siitä ei ole. Valmistelutyön aikana on tuotu esiin tarve säätää selkeämmät menettelysäännökset sellaisten tilanteiden varalta, joissa postimaksua ei ole maksettu. Säännöksellä pyritään selkiyttämään oikeustilaa.

Momentin 4 kohdan mukaan lähetyksen tulee palauttaa lähettäjälle myös silloin, jos postiyriksen ei pysty muusta siitä riippumattomasta syystä kuljettamaan sitä edelleen. Muuna

syynä voi olla esimerkiksi se, että lähettäjä ei ole halunnut lunastaa palautuvaa lähetyksen tai että ulkomailta tullutta kauttakululähetyksen ei voida lentoturvallisuuden vuoksi kuljettaa lentokoneessa vastaanottajalle. Tällaisissa tapauksissa lähetyksen palauttaminen on vain poikkeuksellisesti mahdollista, koska myös palautus on yleensä hoidettava lentokuljetuksena.

Jotta lähetyksen voidaan palauttaa, lähettäjän nimen ja osoitteen on oltava selvillä. Elleivät lähettäjä ja tämän osoitetiedot selviä lähetyksestä, postiyriksen tulee käyttää lähetyksen palauttamisessa myös sellaisia avaamattomasta lähetyksestä ilmi käyviä seikkoja, joiden perusteella lähettäjä on yksiselitteisesti pääteltävissä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan ensinnäkin määriteltäväksi se, milloin lähetyksen käsitellään perillesaamattomana. Perillesaamaton on termi, jota on perinteisesti käytetty kuvaamaan postilähetyksiä, joita postiyriksen ei saa toimitettua perille. Voimassa olevassa laissa termiä ei käytetä. Ehdotuksessa termi ehdotetaan otettavaksi käyttöön, jotta vaikeasti ymmärrettävä käsite postinkulun varmistustehtävät voidaan poistaa laista.

Perillesaamattomana kirjelähetyksen tai pakettia käsitellään ehdotetun säännöksen mukaan silloin, jos siitä ei ole voitu toimittaa vastaanottajalle eikä palauttaa lähettäjälle postiyriksessä riippumattoman syyn vuoksi. Postiyriksessä riippumaton syy on sellainen, johon postiyriksen ei voi tavanomaisella toiminnallaan vaikuttaa. Esimerkiksi jakelussa tapahtuneet inhimilliset erehdykset postiyriksen on kuitenkin ne havaitessaan korjattava muulla tavoin. Kirjelähetyksen on toimittava Viestintäviraston käsiteltäväksi esimerkiksi silloin, jos myöskään lähettäjän osoitetta ei saada selville tai jos lähettäjä ei nouda lähetyksen. Edellä on mainittu esimerkiksi kauttakululähetyksen, jota ei ole pystytty toimittamaan vastaanottajalle, koska lähetyksen sisältö estää lentokuljetuksen. Myös tätä voidaan pitää postiyriksessä riippumattomana syynä.

Perillesaamattomia kirjelähetyksiä käsitellään pääosin samalla tavoin kuin nykyisinkin. Voimassa olevan postipalvelulain 18 §:n nojalla Viestintäviraston käsiteltäväksi tulee toimittaa sellaiset lähetykset, jotka on toden-

näköisesti tarkoitettu henkilökohtaisiksi. Muiksi kuin henkilökohtaisiksi lähetyksiksi on katsottu esimerkiksi suoramainontaposti, kiertokirjeet tai vastaavat kaikille samankaltaisina lähetetyt viestit. Sääntelyn selventämiseksi ehdotetaan, että vain suoramainontaposti jätettäisiin toimittamatta Viestintävirastoon. Oikeustilaa ei tällöin käytännössä juurikaan kirjeiden käsittelyssä muuteta.

Oikeustilaa ehdotetaan sen sijaan muutettavaksi pakettilähetysten käsittelyssä. Ehdotetusta säännöksestä seuraisi, että pakettilähetyksiä ei enää toimitettaisi Viestintäviraston käsiteltäväksi. Ehdotettu muutos on tarpeen ensinnäkin siksi, että pakettilähetykset sisältävät lähtökohtaisesti tavaraa eivätkä luottamuksellisia viestejä. Toiseksi ehdotettu laki koskee vain yleispalvelupaketteja eikä lainkaan muita pakettilähetyksiä. Muita paketteja taas kuljettavat sekä postiyrietykset että monet logistiikkayrietykset. Muut paketit voivat olla sisällöltään ja toimitustavaltaanikin täysin yleispalvelupakettia vastaavia, mutta niitä käsitellään tavarakuljetuksina eikä postipaketteina. Ero saattaa syntyä vain siitä, hoitaako kuljetuksen postiyrietytys vai kuljetusyrietytys. Muita tavarakuljetuksia koskevat kuljetusoikeuden säännökset, joissa osoitteiden selvittelyä tai lähetysten avaamista ei säännellä millään tavoin eikä hoideta viranomaistoimintana. Samankaltaisia lähetyksiä tulisi säännellä tältä osin yhdenvertaisesti. Tavarakuljetusten käsittely viranomaistoimintana aiheuttaa yhteiskunnalle turhia kustannuksia.

Perillesaamattomia lähetyksiä on käsitelty Viestintävirastossa lähes kymmenen vuoden ajan. Ongelmalliseksi on muodostunut se, että postiyrietytys ei voi lähettää Viestintäviraston käsiteltäväksi sellaisia paketteja, joissa joko vastaanottajan tai lähettäjän osoitetiedot ovat selvillä. Tällaiset paketit jäävät nyt postiyrietyksen säilytettäväksi, ellei vastaanottaja halua ottaa niitä vastaan eikä lähettäjä maksa niiden palautuksesta. Tämänkaltaisten lähetysten käsittelystä ei sisälly säännöksiä postipalvelulakiin. Viestintäviraston käsiteltäväksi niitä ei ole tarpeen lähettää, koska osoitteen ollessa selvillä virasto ei voi enää tuoda siihen lisäselvitystä. Oikeustila on siksi välttämätöntä muuttaa, jotta postiyrietytys saisi mah-

dollisuuden hävittää tällaiset lähetykset säilytysajan jälkeen.

Pykälän 5 momentin mukaan tämän pykälän 2 – 4 momenttia ei sovelleta osoitteelliseen suoramainontaan. Osoitteellista suoramainontaa ei siten tarvitse osoiteselvittää tai palauttaa lähettäjälle eikä sitä tule toimittaa Viestintäviraston käsiteltäväksi. Lähettäjä voi luonnollisesti sopia postiyrietyksen kanssa myös siitä, että osoitteelliset suoramainontalähetykset ohjataan tarvittaessa osoiteselvittelyyn tai palautetaan lähettäjälle. Selvittelyvelvollisuus ei ole lähtökohtaisesti tarpeen suoramainontapostille. Suoramainontaposti ei sisällä sellaista henkilökohtaista viestiä, jonka perillesaamattomuudesta aiheutuisi oikeudenmenetyksiä. Osoiteselvittely ei ole tarpeellinen suoramainontapostille myöskään siitä syystä, että selvittely aiheuttaa kustannuksia, jotka ovat lähetysten luonteen vuoksi yleensä turhia.

Ehdotetun 6 momentin mukaan postiyrietytys voi periä maksun paketin uudelleen kuljettamisesta ja palauttamisesta sekä kuluttajan suojalain 6 luvun etämyyntisäännösten mukaisesti palautettavasta lähetyksestä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 32 b §:n momenttia.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

55 §. *Postiyrietyksen oikeus avata suljettu lähetytys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin ja miten postiyrietyksellä on oikeus avata suljettu lähetytys. Ehdotettu sääntely perustuu osin voimassa olevan lain 17 §:ään.

Ehdotetun 1 momentin mukaan postiyrietyksellä ei ole oikeutta avata suljettua kirjetä. Säännös ei anna postiyrietykselle oikeutta avata suljettua kirjettä missään tilanteessa. Suljettuja perillesaamattomia kirjeitä käsitellään Viestintävirastossa siten kuin jäljempänä tässä luvussa säädetään. Momentti vastaa voimassa olevaa lakia. On huomattava, että postiyrietytys ei voi luovuttaa muillekaan parempaa oikeutta kuin sillä itsellään on. Siten postiyrietytys ei voi esimerkiksi antaa millekään muulle yrietykselle valtuutusta avata sen kuljettavaksi jätettyjä kirjeitä. Avaamiseen voi valtuuttaa vain vastaanottaja.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään postiyrietyksen oikeudesta avata postipaketti tie-

tyissä, tarkasti rajatuissa tapauksissa. Kaksi ensimmäistä kohtaa koskevat sellaisia vahingoittuneita tai vaaraa aiheuttavia lähetyksiä, jotka on tarpeen avata, etteivät ne vahingoittuisi lisää tai vahingoittaisi kenenkään terveyttä tai omaisuutta. Kohdat vastaavat nykyistä sääntelyä.

Momenttiin ehdotetaan uutta 3 kohtaa, joka antaisi postiyriykselle oikeuden avata postipaketti myös silloin, jos kyseessä on 56 §:ssä tarkoitettu perillesaamaton postipaketti, joka on välttämätöntä avata sen myymisen tai hävittämisen vuoksi. Kohta on tarpeen luottamuksellisen viestin suojan turvaamiseksi. Paketti on yleensä välttämätöntä avata sisällön myymiseksi, ellei lähetyksen sisältö muuten selviä. Myös hävittäminen saattaa esimerkiksi turvallisuussyistä vaatia lähetyksen avaamista. Paketit saattavat sisältää myös luottamuksellisia viestejä, jotka tulisi löydetäessä erottaa paketissa kuljetettavasta sisällöstä ennen sen hävittämistä tai myymistä.

Pykälän 3 momentti sisältää menettelysäännökset tilanteessa, jossa postiyritys avaa postipaketteja. Postipaketin saa avata Viestintäviraston tähän tehtävään valtuuttama henkilö toisen henkilön läsnä ollessa. Postipaketin sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. On myös huomattava, että postipakettiin mahdollisesti sisältyvää luottamuksellista viestiä ei saa avata. Sen käsittelystä säädetään jäljempänä ehdotetussa 4 momentissa.

Avattuun postipakettiin on tehtävä Viestintäviraston määräämät merkinnät. Avaamisesta on laadittava siihen osallistuneiden henkilöiden allekirjoittama pöytäkirja, joka on toimitettava Viestintävirastolle. Postiyriytyksen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä mainittuja tehtäviä. Postipaketin avaamista sääntelevät menettelysäännökset vastaavat voimassa olevan postipalvelulain 17 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, joka koskee postipakettiin sisältyviä luottamuksellisia viestejä. Jos 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun postipakettiin sisältyy luottamuksellinen viesti, se tulee toimittaa vastaanottajalle tai, ellei vastaanottaja selviä lähetyksestä, Viestintäviraston käsitel-

täväksi. Luottamuksellisia viestejä postiyritys ei siten saisi avata eikä hävittää. Uusi sääntely on tarpeen luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaamiseksi.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

56 §. Lähetyksen säilyttäminen ja hävittäminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa postiyritys voi hävittää postilähetyksen.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyritys saa hävittää postilähetyksen, jonka sisältö on ilmeisesti pilaantunut. Postiyritys saa nytkin vastaavassa tilanteessa hävittää lähetyksen postipalvelulain 18 §:n 1 momentin nojalla. Säännöksen ilmaus todennäköisesti ehdotetaan korvattavaksi ilmauksella ilmeisesti. Lähetyksen syytä voidaan hävittää vain silloin, kun pilaantuminen on ilmeistä ulkoisten seikkojen kuten hajun tai lähetyksen ulkonäön perusteella. Kynnys lähetyksen hävittämiseen on nytkin korkea, joten käytännön toimintaan ilmauksen muuttaminen ei vaikuta.

Pykälän 2 momentin mukaan postiyritys saa hävittää postilähetyksen lähettäjän suostumuksella. Ehdotettu säännös on uusi, mutta sillä ei muutettaisi vallitsevaa tilannetta. Näin voidaan toimia jo sopimussuhteenkin perusteella. Edellä ehdotetun uuden 53 §:n nojalla lähettäjä määrää lähetyksestä siihen saakka, kunnes se luovutetaan vastaanottajalle.

Momentti sisältää myös säännöksen, jonka mukaan postiyritys saa hävittää myös sellaisen avonaisen lähetyksen, josta ei ilmeisesti ole löydettävissä lähettäjän tai vastaanottajan selvittämistä edistäviä tietoja. Tällaisia lähetyksiä voivat olla esimerkiksi postikortit. Postipalvelulain 18 §:n 1 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan postiyriytyksellä ei ole velvollisuutta toimittaa tällaista lähetystä Viestintävirastoon. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa oikeustilaa.

Ehdotetun 3 momentin nojalla postiyritys saisi hävittää perillesaamattoman postipaketin ja suoramainontapostia sisältävän lähetyksen, jonka palauttamisesta ei ole sovittu postilähetyksen lähettäjän kanssa. Postiyritys voi hävittää tällaisen perillesaamattoman suoramainontapostin voimassa olevan lain 18 §:n 3 momentin nojalla. Sen sijaan postiyriytyksellä ei nyt ole oikeutta hävittää sellaisia

perillesaamattomia postipaketteja, joita ei voida palauttaa lähettäjälle. Tällainen hävittämisosoikeus on tarpeen, koska postipalvelulaissa säännellään mainitunlaisten pakettien käsittelyä puutteellisesti. Jos lähettäjän osoitetiedot selviävät paketista, sitä ei voida toimittaa Viestintäviraston käsiteltäväksi, koska Viestintäviraston selvitystoimille ei ole tarvetta. Kuitenkaan postiyrittäjä ei voi itse voimassa olevan lainsäädännön nojalla myöskään hävittää tällaisia postipaketteja. Tämänhetkisen sääntelyn puutteiden vuoksi postiyrittäjä ei siis voi tehdä muuta tällaisille lähetyksille kuin säilyttää niitä varastoituna ilman ajallista takarajaa.

Postipakettien hävittämisellä ei puututtaisi perustuslaissa turvattuun luottamuksellisen viestin suojaan, koska postipaketit ovat lähetohtaisesti tavaralähettyksiä. Edellä on selvitetty niistä perusteita, joiden vuoksi on tarpeen muuttaa sääntelyä siten, että perillesaamattomien pakettien käsittelyä ei enää hoidea viranomaistoimintana.

Ehdotetussa 4 momentissa säädetään lähetysten hävittämismenettelystä. Momentin mukaan postiyrittäjä voi hävittää 3 momentissa tarkoitetun postipaketin aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun lähetysten saapumisesta on ilmoitettu vastaanottajalle tai palauttamisesta lähettäjälle. Säilytysvelvollisuus koskee vain perillesaamatonta postipakettia, koska pykälässä tarkoitettu lähettyksistä vain paketit voivat olla sellaisia, joita saatetaan tiedustella säilytysaikana. Säilyttämisellä halutaan turvata se, että pakettien hävittämisestä ei aiheudu oikeudenmenetyksiä. Kuuden kuukauden aikaraja lasketaan joko lähettäjälle tai vastaanottajalle tehdystä ilmoituksesta. Säilytysaika lähtee kulumaan lähettäjälle tehtävästä ilmoituksesta, jossa ilmoitetaan lähetysten palauttamisesta ja kehoitetaan lähettäjää lunastamaan paketti. Jos lähettäjän tiedot eivät ole selvillä, lähetysaika on laskettava vastaanottajalle tehdystä ilmoituksesta, jossa ilmoitetaan lähetysten saapumisesta. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi, että lähetys voidaan hävittää tai myydä kuuden kuukauden säilytysajan jälkeen.

Momentti sisältää myös säännöksen, jonka mukaan tämän pykälän mukainen hävittäminen on tehtävä viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla. Lähtökohtana on, että

postiyrittäjä ei hävitä luottamuksellisia viestejä. Säännös koskee vain sellaisia harvinaisia tilanteita, joissa esimerkiksi pilaantuneen lähetysten yhteydessä joudutaan hävittämään myös luottamuksellinen viesti. Tällöin on huolehdittava siitä, että viestin sisältöä ei pystytä enää lukemaan ja hävitettävä lähetys esimerkiksi silppuamalla.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädetäväksi postiyrittäjälle oikeus myydä lähetysten hävittämisen sijaan. Säännöksen mukaan hävittämisen sijaan postiyrittäjällä on oikeus myydä tässä pykälässä tarkoitettu perillesaamaton postilähetys siten kuin elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetussa laissa (688/1988) säädetään. Mainitussa laissa säädetään velvollisuudesta tehdä ilmoitus myyntiuhasta, jonka jälkeen esinettä on säilytettävä kolmen kuukauden ajan ennen myymistä. Kyseisen lain sääntelyä koskee sanamuotonsa mukaan vain tavaraa, jonka elinkeinonharjoittaja on ottanut korjattavaksi tai säilytettäväksi. Ehdotetulla viittaussäännöksellä sääntely ulotetaan koskemaan tavaraa, jonka postiyrittäjä on ottanut kuljetettavakseen. Vastaavankaltainen säännös sisältyy kuljetusoikeudessa ainakin rautatiekuljetuslakiin (1119/2000).

Pykälän 6 momentin mukaan postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähettykseen, on voimassa, mitä löytötavaralain (778/1988) säädetään. Säännös koskee sellaisia irtotavaroita, joita postilähettyksistä putoaa esimerkiksi pakkauksen auettua tai rikkouduttua. Irtotavaroita löytyy postilähetysten käsittelytiloista eikä niitä ole enää yleensä mahdollista yhdistää pakkauksiinsa. Tällaisia esineitä ei voida viedä Viestintäviraston käsiteltäviksi, koska niistä ei ole saatavissa mitään tietoja, joiden perusteella ne voitaisiin toimittaa lähettäjälle tai vastaanottajalle. Niistä ei voida myöskään ilmoittaa kenellekään, koska vastaanottajasta tai lähettäjältä ei ole löydettävissä mitään tietoja. Sen vuoksi niitä on käsiteltävä löytötavarana, jotka tulee toimittaa poliisille. Irtotavaraa käsiteltäneen löytötaveralain 5 §:ssä tarkoitettuna laitoslöytönä, josta ei suoriteta löytöpalkkiota ja jonka omistusoikeus siirtyy kolmen kuukauden säilytysajan jälkeen valtiolle.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

57 §. *Perillesaamattomien lähetysten käsittely Viestintävirastossa.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin siitä, missä tapauksissa ja miten Viestintävirasto voisi avata suljettuja kirjeitä. Säännös perustuu suurimmaksi osaksi postipalvelulain 32 a §:ään. Siihen ehdotetaan tehtäväksi joitakin muutoksia ja lisäyksiä. Lisäksi pykälään ehdotetaan tehtäväksi kielellisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sääntelyn sisältöön.

Ehdotetussa 1 momentissa on ensinnäkin syytä täsmentää, että Viestintävirasto ei pyri selvittämään lähettäjästä tai vastaanottajasta vaan näiden osoitetietoja. Muutoksella on tarkoitus selventää voimassa olevaa sääntelyä.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös lähetyksistä, joista ei ole maksettu postimaksua tai joiden postimaksu on maksettu vajaana. Momentin mukaan tällaisiin lähetysiin sovelletaan perillesaamattomia lähetyskoskevaa menettelyä vain lähettäjän tietojen selvittämiseksi. Tarkoituksena on, että lähetystä ei pyritä toimittamaan vastaanottajalle silloin, jos siitä ei ole maksettu voimassa olevaa maksua. Postiyrittäjällä ei ole velvollisuutta toimittaa lähetyskoskevia maksuttomia, eikä tätä velvollisuutta voida asettaa myöskään viranomaiselle. Viestintäviraston tehtävänä ei ole toimittaa tällaisia lähetyskoskevia vastaanottajalle myöskään tiedustelujen johdosta. On kuitenkin tarkoituksenmukaista palauttaa lähetys takaisin lähettäjälle, jos siitä on löydettävissä palautusosoite. Kyseessä saattaa olla esimerkiksi kirje, joka on pudotettu kirjelaatikkoon epähuomiossa ilman postimerkkiä.

Momenttiin ehdotetaan myös uutta sääntelyä, jolla yleispalvelun tarjoaja velvoitetaan antamaan Viestintävirastolle maksuton pääsy osoiterekisteriinsä. Pääsy tulee antaa, jotta Viestintävirasto voi selvittää perillesaamattoman lähetysten vastaanottajan tai lähettäjän osoitetiedot. Sääntelyä on tarpeen muuttaa, koska voimassa olevan sääntelyn on todettu olevan hankalasti sovellettavissa käytäntöön. Voimassa olevan postipalvelulain 32 b §:n mukaan avattu lähetys on toimitettava postiyrittäjälle ja sen mukaan on liitettävä tiedot, joiden perusteella lähetys voidaan

toimittaa eteenpäin. On kuitenkin osoittautunut, että käytännössä Viestintävirastolla tulisi olla oikeus selvittää itse osoitteita niiden tietojen perusteella, joita avatusta lähetyksestä löytyy. Näin lähetykset saataisiin toimitettua edelleen nopeammin ja varmemmin kuin valitsevassa menettelyssä, jossa lähetykset palautetaan postiyrittäjälle. Näin välttyttäisiin myös esimerkiksi lähetyksestä löytyneen henkilötunnuksen siirtämiseltä tarpeettomasti Viestintäviraston ja postiyrittäjän välillä.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi pääosin postipalvelulain 32 a §:n 2 momenttia. Siihen ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi uusi 3 kohta. Ehdotetussa 3 kohdassa säädetään Viestintävirastolle oikeus avata suljettu kirje, jos on ilmeistä, että lähetysten sisältö estää kuljettamasta lähetystä turvallisuussyistä edelleen. Kohta on tarpeen, koska voimassa olevassa postipalvelulaissa ei ole säännöstä, joka soveltuisi sellaiseen tilanteeseen, jossa ulkomailta tullutta kauttakululähetystä ei voida lähettää edelleen sen sisällön vuoksi. Kohdan mukaan on oltava ilmeistä, että lähetyksessä on tällaista sisältöä. Lentoteitse kuljettavat lähetykset postiyrittäjä tarkistaa etukäteen siten, että turvallisuutta vaarantavat sisällöt kyetään hyvin varmasti toteamaan. Kauttakululähetys voi sisältää esimerkiksi räjähteitä, joita ei voida kuljettaa lentokuljetuksena. Viranomaisen on tarpeen pystyä avaamaan tällaiset lähetykset, jotta se pystyy käsittelemään niitä sisällön mukaisesti. Avatun lähetysten käsittelystä Viestintävirastossa säädetään jäljempänä 59 §:ssä.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi kokonaan postipalvelulain 32 a §:n 3 momenttia vastaava säännös, joka sisältää postipakettien avaamista koskevan sääntelyn. Paketteja koskevaa sääntelyä ei tarvita erikseen, koska niitä ei enää tuoda Viestintäviraston käsiteltäviksi.

Ehdotetussa 3 momentissa säännellään lähetysten avaamisen menettelyä Viestintävirastossa. Momentti vastaa voimassa olevan lain 32 a §:n 4 momenttia. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain terminologinen muutos, jolla ei ole vaikutusta sääntelyn sisältöön.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

58 §. *Lähetysten palauttaminen Viestintävirastosta postiyrittäjälle.* Pykälässä säadet-

täisiin menettelystä tilanteessa, jossa suljettusta lähetyksestä löytyisi tietoja, joiden perusteella voitaisiin selvittää vastaanottajan tai lähettäjän osoitetiedot. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 32 b §:ää. Menettelyä on kuitenkin tarkoitus muuttaa siten, että Viestintävirasto lähettää postiyritykselle ne osoitetiedot, jotka se on itse selvittänyt. Voimassa olevan sääntelyn nojalla Viestintävirasto on lähettänyt uudelleen suljetun lähetyksen ohessa postiyritykselle ne tiedot, joiden avulla postiyritys on voinut selvittää osoitteen. Edellä 57 §:n perusteluissa on selvitetty syitä käytännön muuttamiseen. Lähetys osoitetietoineen lähetetään kuitenkin postiyritykselle edelleen toimitettavaksi, kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tarkennus, jonka tarkoituksena on korostaa, että selvitettävänä eivät ole vastaanottaja tai lähettäjä vaan näiden osoitteet.

Voimassa olevan postipalvelulain 32 b §:n 3 momenttia vastaava säännös ehdotetaan siirrettäväksi 54 §:ään, jossa säädetään perillesaamattomien lähetysten palauttamisesta lähettäjälle.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

59 §. *Avatun lähetyksen käsittely Viestintävirastossa.* Pykälässä säädetään Viestintäviraston avaamien lähetysten säilytysajasta, hävittämisestä ja myymisestä. Sääntely vastaa pääosin postipalvelulain 32 c §:ää.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi täsmennys, kun termi toimittaa eteenpäin korvataan ilmauksella toimittaa vastaanottajalle tai palauttaa lähettäjälle. Täsmennyksellä ei muuteta oikeustilaa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään Viestintäviraston oikeudesta hävittää tai myydä perillesaamaton lähetys. Säännös vastaa voimassa olevan lain 32 c §:n 2 momenttia. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain terminologinen muutos, jolla ei ole vaikutusta sääntelyn sisältöön.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, miten myynnistä kertyneitä varoja ja lähetysten sisältämiä rahoja tuloutetaan Viestintävirastolle. Sääntely koskee niitä tuloja, jotka ovat kertyneet Viestintäviraston hoitamasta lähetysten myynnistä. Postiyritysten ei tarvitse tulouttaa Viestintävirastolle vastaavia,

myynnistä saamia tuloja. Sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi mahdollisuudella luovuttaa lähetysten sisältö yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Uusi mahdollisuus on tarpeen, koska lähetykset eivät välttämättä sisällä sellaista tavaraa, jolla voisi olla myyntiarvo. Niillä voi kuitenkin olla sellainen käyttöarvo, jonka vuoksi ne soveltuisivat annettavaksi hyväntekeväisyyteen. Koska nykyinen sääntely ei suoraan anna siihen mahdollisuutta, sitä koskeva säännös on tarpeen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Momentti koskee sellaisia lähetyksiä, joita ei voida niiden sisällön vuoksi kuljettaa turvallisuussyistä edelleen. Momentin mukaan Viestintäviraston on poistettava tällaisesta lähetyksestä sisältö, joka estää kuljettamisen. Kyseessä olevia lähetyksiä ovat erityisesti ne, jotka sisältävät lentoturvallisuudelle riskin muodostavia aineita tai tavaroita. Näitä on kuvattu edellä 57 §:n perusteluissa. Ehdotetussa momentissa säädetään Viestintävirastolle velvollisuus poistaa kyseisenlainen sisältö ja toimittaa lähetys sen jälkeen postiyritykselle edelleen välitettäväksi. Kuvattu menettely on tarkoituksenmukainen, jotta lähetykseen jäävä muu sisältö ja mahdollinen viesti pystytään toimittamaan vastaanottajalle tai palauttamaan lähettäjälle.

Poistetun sisällön Viestintävirasto voi myydä, hävittää tai luovuttaa samalla tavoin kuin perillesaamattomien lähetysten sisällön. Siten kyseistä sisältöä koskevat esimerkiksi samat säännökset myymisestä, varojen tulouttamisesta ja luovuttamisesta yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Menettely poikkeaa kuitenkin perillesaamattomien lähetysten käsittelystä siten, että siinä ei tarvitse noudattaa 1 momentissa säädettyä määräaikaa. Siten Viestintäviraston ei tarvitse säilyttää poistettua sisältöä kuuden kuukauden ajan, vaan se voidaan hävittää ilman säilytysaikaa.

Momentissa säädetään myös siitä, miten Viestintäviraston tulee toimittaa lähetys postiyritykselle edelleen kuljetettavaksi. Säännöksen mukaan Viestintäviraston on tehtävä lähetykseen merkinnät avaamisesta ja sisällön poistamisesta. Menettely vastaa siten pääosin sitä menettelyä, jota noudatetaan muiden avattujen lähetysten edelleen toimitamisessa. Viestintäviraston on kuitenkin tehtävä lähetykseen myös merkintä siitä, että lä-

hetyksestä on poistettu sisältöä. Merkinä on tarpeen viestinnän luottamuksellisuuden suojaamiseksi.

Voimassa oleva 4 momentti siirtyy 5 momentiksi. Momentin 3 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus lähetykseen, jota ei ilmeisesti ole tarkoitettu henkilökohtaiseksi. Koska perillesaamattomien lähetysten sääntelyssä ei enää yleisesti käytetä erottelua ilmeisesti henkilökohtaisiin ja muihin lähetyksiin, tällainen viittaus on tarpeeton. Ilmauksella tarkoitetaan voimassa olevassa laissa erityisesti osoitteellista suoramainontaa. Suoramainontapostia ei kuitenkaan toimiteta Viestintäviraston käsiteltäväksi. Lisäksi 4 momentin pilaantuneita lähetyksiä koskevaan kriteeriin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin edellä 56 §:ään. Siten ilmaus todennäköisesti pilaantunut korvataan ilmauksella ilmeisesti pilaantunut.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

60 §. *Virkavastuu.* Pykälässä säädetään perillesaamattomia lähetyksiä käsittelevien rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Sääntely vastaa voimassa olevan lain 32 d §:ää. Siihen ehdotetaan vain pientä kielellistä muutosta, jolla ei ole vaikutusta sääntelyn sisältöön.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

61 §. *Poikkeus viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja vaitiolovelvollisuus.* Pykälä koskee postilähetysten ja asiakirjojen salaspitoa ja vaitiolovelvollisuutta. Säännös perustuu postipalvelulain 32 e §:ään. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin edellä olevaan 58 §:ään. Muutoksella täsmennetään selvittelyn koskevan osoitetietoja eikä tietoa lähettäjistä tai vastaanottajasta.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

11 luku. Postiyhtymien muut velvollisuudet

62 §. *Luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaaminen.* Pykälässä säädetään kaikkia postiyhtymiksiä koskevasta velvollisuudesta turvata luottamuksellisen viestin salaisuus. Pykälä perustuu postipalvelulain 15 §:n 1 momenttiin. Pykälä koskee sekä voimassa olevassa että ehdotetussa laissa postiyhtymisen lisäksi sitä, joka tarjoaa postiyhtymisen

palveluita asiakkaille. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi asiamiesposteja.

Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka nojalla velvollisuutta turvata kirjesalaisuus sovellettaisiin myös niihin, jotka käsittelevät postilähetystyksiä postiyhtymisen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla. Tällaisella käsittelevällä tarkoitetaan esimerkiksi yritystä, joka hoitaisi lähetysten lajittelun tai tulostamisen postiyhtymisen puolesta olematta itse postiyhtymis.

Postipalvelulain 15 §:n 2 momenttiin sisältyy velvollisuus turvata kielelliset oikeudet. Esityksessä kyseinen velvollisuus ehdotetaan siirrettäväksi 20 §:ään yleispalvelun tarjoajaa koskevaksi.

Säännös ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

63 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Pykälässä säädetään vaitiolovelvollisuudesta, jolla turvataan luottamuksellisen viestin salaisuutta ja liikkeen ja asiakassuhdetta koskevia tietoja. Säännös perustuu postipalvelulain 16 §:ään.

Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi vastaava lisäys kuin kirjesalaisuutta koskevaan 63 §:ään. Voimassa oleva sääntely asettaa vaitiolovelvollisuuden postiyhtymiselle sekä sille, joka postiyhtymisen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyhtymisen palveluja asiakkaille. Käytännössä tämä koskee asiamiesposteja. Vaitiolovelvollisuuden piiriin ehdotetaan tuotavaksi myös ne, jotka postiyhtymisen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla käsittelevät postilähetystyksiä. Kuten 62 §:n perusteluissa mainitaan, tällainen käsittelevä voisi olla esimerkiksi lajittelua tai tulostusta hoitava yritys.

Säännös ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

64 §. *Postiyhtymisen velvollisuus varautua poikkeusoloihin.* Pykälän mukaan postiyhtymisen on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa. Ehdotettu säännös perustuu sisällöllisesti osin postipalvelulain 29 §:n 1 momenttiin. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaa sisällöltään muun muassa viestintä-

markkinalain sekä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain varautumissäännöksiä.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi velvollisuus varautua myös normaaliolojen häiriötilanteisiin. Varautumisen tavoitteena on varmistaa, että postiyrittäjä pystyy myös normaaliolojen häiriötilanteen sattuessa jatkamaan toimintaansa. Vastaava velvollisuus koskee viestinnän alalla myös esimerkiksi teleyrityksiä sekä televisio- ja radiotoiminnan harjoittajia. Normaaliolojen häiriötilanteita ovat sellaiset tilanteet, jotka voivat aiheuttaa vakavia häiriöitä postiyrittäjän normaaliin toimintaan. Häiriöitä voivat aiheuttaa esimerkiksi pandemia, terrori-isku, suuronnettomuus, luonnonkatastrofi, vakava häiriö toiminnan harjoittajan omissa laitteissa tai järjestelmissä taikka tietoliikenteeseen tai järjestelmiin kohdistuva häirintä.

Varautumisvelvollisuus tarkoittaa sitä, että postiyrittäjän on tunnistettava etukäteen kriisitilanteiden ja poikkeusolojen toiminnalleen aiheuttamat vaikutukset sekä palvelutarpeensa kyseisissä tilanteissa. Varautuminen tarkoittaa normaalioloissa valmiussuunnitelua ja tiettyjä etukäteisvalmisteluita kriisitilanteiden varalle. Yritys voi valmistautua kriisitilanteisiin esimerkiksi kouluttamalla henkilöstöä, perustamalla valmiusryhmiä, suojaamalla laitteita ja tiloja, rakentamalla teknisiä varajärjestelmiä tai sopimalla henkilökunnan kanssa töiden järjestelystä kriisitilanteissa.

Eri postiyrittäjät voidaan velvoittaa varautumaan poikkeusoloihin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin eritasoisin valmisteluin. Eriyisesti yleispalvelun tarjoajan on varauduttava erilaisiin tilanteisiin siten, että toiminta on mahdollisimman hyvin turvattu kaikissa oloissa.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 5 artikla.

65 §. Tarkemmat säännökset varautumisesta. Pykälässä valtuutettaisiin eri viranomaiset antamaan tarkempia säännöksiä ja määräyksiä varautumisesta. Voimassa olevan lain 29 §:n 1 momentissa valtuutetaan liikenne- ja viestintäministeriö antamaan poikkeusoloihin varautumiseen liittyviä ohjeita. Valtuutus ehdotetaan poistettavaksi, koska perustuslakivaliokunnan vakiiintuneen tulkinnan mukaan viranomainen voi laissa säädetyn tehtävänsä

alalla antaa ohjeita ilman eri valtuutustakin (esim. PeVL 48/2006 vp, PeVL 6/2003 vp, PeVL 20/2004 vp, PeVL 30/2005 vp). Varautumisvelvollisuuden täsmentämiseksi on sen sijaan syytä valtuuttaa viranomaiset antamaan oikeudellisesti sitovia normeja. Koska 64 § koskee myös normaaliolojen häiriötilanteita, myös niihin varautumisesta voitaisiin antaa alemmanasteista sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan tarkempia säännöksiä postiyrittäjän 64 §:ssä tarkoitettua varautumisvelvollisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista postitoiminnan järjestämistä. Postiverkon ylläpitämisellä voi esimerkiksi poikkeusoloissa olla keskeinen merkitys yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden kannalta, jos kaikille kansalaisille on saatava välitettyä viestejä. Poikkeusolojen vallitessa sähköisen viestinnän keinot saattavat olla haavoittuvia. Joissakin tilanteissa saattaa olla myös tärkeää saada kaikille jokin fyysinen lähetys, jolloin postiverkon tavoitavuus saattaa olla olennaisen tärkeää. Elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamisella tarkoitetaan sekä postiyrittäjän oman toiminnan varmistamista että sen toiminnan merkitystä muulle elinkeinoelämälle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä sellaisista toimista, joiden avulla toimintakyky voidaan varmistaa. Asetuksessa voidaan esimerkiksi säätää siitä, mitkä toiminnot postiyrittäjän tulee asettaa kriisitilanteessa etusijalle. Sähköisessä viestinnässä on asetuksen tasolla annettu esimerkiksi säännökset teleyritysten velvollisuudesta välittää viranomaistiedotteita (valtioneuvoston asetus viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisen velvollisuudesta, 838/2003). Vastaavalla tavalla voi olla tarpeen varautua siihen, että joissakin kriisitilanteissa yleispalvelun tarjoaja velvoitettaisiin asetuksella erikseen välittämään viranomaistiedotuksia fyysisessä muodossa.

Viestintävirastolle annetaan pykälän 2 momentissa valtuutus antaa postiyrittäjän varautumisvelvollisuutta koskevia tarkempia teknisiä määräyksiä. Momentissa määrittel-

lään tarkemmin, mitä määräykset voivat koskea. Momentin 1 kohdan mukaan määräykset voivat koskea postipalveluiden teknisiä ominaisuuksia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi maksumerkintöjä koskevat määräykset. Momentin 2 ja 3 kohdan mukaan määräykset voivat koskea postiyrityksen toiminnan ja palvelujen turvaamiseen poikkeusoloissa liittyviä asiakirjoja sekä teknisiä toimenpiteitä häiriöiden minimoimiseksi. Esimerkkinä näistä kohdista voivat olla erilaisten laitteiden tai järjestelmien suojaustoimiin liittyvät tekniset vaatimukset sekä suojaustoimien dokumentointi. Momentin 4 kohdan nojalla Viestintävirasto voi antaa määräyksiä muista näihin verrattavista teknisistä kysymyksistä.

Valtioneuvoston asetuksella tai Viestintäviraston määräyksellä ei voida antaa yleisiä oikeussääntöjä esimerkiksi yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteista eikä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluisivat lain alaan.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 5 artikla.

66 §. *Varautumisesta aiheutuneet kustannukset.* Pykälässä säädetään postiyrityksen oikeudesta saada varautumisvelvollisuuden aiheuttamista kustannuksista korvausta Huoltovarmuuskeskuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan postiyrityksellä on oikeus saada varautumisesta aiheutuneista kustannuksista korvausta huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitetusta huoltovarmuusrahastosta ainoastaan, jos kustannukset ovat postiyrityksen toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen huomattavia.

Varautumisvelvollisuuden täyttämisestä aiheutuvat tehtävät saattavat edellyttää toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat yrityksen tavanomaisena pidettävästä toiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia. Tällaisista kustannuksista tulisi aina ennen toimenpidettä sopia asianomaisen viranomaisen kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta päättää liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä Huoltovarmuuskeskus. Korvaushakemukset osoitetaan Huoltovarmuuskeskuskelle. Koska liikenne- ja viestintäministeriö on postitoiminnan asiantuntijaviranomainen,

ministeriölle ehdotetaan selkeää roolia korvauspäätöksiä valmisteltaessa. Siksi Huoltovarmuuskeskus tekisi päätöksen liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä. Korvaushakemusten käsittely vastaisi näin muun muassa viestintämarkkina- ja televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa säädettyä.

Varautumisesta aiheutuneiden kustannusten huomattavuutta arvioitaessa kustannukset on suhteutettava muun muassa postiyrityksen toiminnan luonteeseen, sen kilpailutilanteeseen markkinoilla ja postiyrityksen liikevaihtoon. Harkinnassa on otettava huomioon myös postiyrityksen mahdollisuus hyödyntää varautumisvelvollisuuden täyttämiseksi välttämättömiä investointeja kaupallisesti.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 5 artikla.

12 luku. Postitoiminnan ohjaus ja valvonta

67 §. *Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta.* Ehdotetussa pykälässä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston postitoiminnan alaan kuuluvista tehtävistä.

Pykälän 1 momentin mukaan postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu liikenne- ja viestintäministeriölle. Viestintävirasto puolestaan valvoo 2 momentin nojalla lain noudattamista. Viestintäviraston tehtävänä on myös julkaista vuosittain kertomus siitä, miten yleispalvelun tarjoaja on noudattanut 19 §:ssä säädettyä laatustandardia. Postiyrityksen tulee puolestaan 42 §:n nojalla teettää standardin noudattamista mittaava tutkimus riippumattomalla taholla ja toimittaa se tiedoksi Viestintävirastolle. Tehtävien jako vastaa voimassa olevan lain 30 §:ssä säädettyä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Siinä säädetään liikenne- ja viestintäministeriölle sekä Viestintävirastolle velvollisuus toimia tarvittaessa yhteistyössä kilpailu- ja kuluttajaviranomaisten kanssa. Uusi säännös on tarpeen direktiivissä edellytetyn yhteistyövelvollisuuden toteuttamiseksi.

Yhteistyöllä tarkoitetaan pykälässä tietojen vaihtoa ja neuvotteluja viranomaisten välillä sekä pyrkimystä viranomaisten kannanottojen koordinoituihin. Viranomaiset voisivat

tehdä yhteistyötä useamman viranomaisen käsiteltävänä olevassa riitatapauksessa esimerkiksi järjestämällä yhteisen neuvottelun postiyrityksen ja asiaa käsittelevien viranomaisten välillä. Samanaikaiset neuvottelut useamman viranomaisen kanssa saattaisivat helpottaa postiyrityksen asemaa hallinnon palveluperiaatteen edellyttämällä tavalla.

Yhteistyö tarkoittaa myös sitä, että samaa tekoa tai laiminlyöntiä koskevat toisen viranomaisen asettamat seuraamukset tulisi mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon teon tai laiminlyönnin seuraamuksia harkittaessa.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 artiklan 1 kohta.

68 §. Postitoiminnan valvontamaksu. Pykälässä säädetään postiyrityksen velvollisuudesta maksaa Viestintävirastolle postitoiminnan valvontamaksua. Velvollisuus koskee kaikkia postiyrityksiä. Valvontamaksut määrätään niiden kustannusten perusteella, joita Viestintävirastolle aiheutuu postitoiminnan valvontatehtävistä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 31 §:ää.

Postitoiminnan valvontamaksua koskeva sääntely vastaa kaiken kaikkiaan postipalvelulain valvontamaksusääntelyä. Postipalvelulakia muutettiin lailla 886/2005 (HE 67/2005) siten, että eduskunnan perustuslakivaliokunnan tekemät linjaukset tietynlaisten maksujen valtiosääntöoikeudellisesta veronluonteisuudesta otettiin huomioon. Perustuslakivaliokunta on mainittua hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (PeVL 29/2005) arvioinut säännösten täyttävän perustuslakivaliokunnan käytännössä verolaille asetetut vaatimukset.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 kohdan kanssa.

69 §. Postitoiminnan valvontamaksun suuruus. Säännöksessä määritellään postitoiminnan valvontamaksun suuruus ja sen määräytyminen eri tilanteissa. Pykälä vastaa postipalvelulain 31 a §:ää. Vain postiyrityksen kahden ensimmäisen toimintavuoden maksujen suuruutta ehdotetaan tarkistettavaksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, millainen valvontamaksu peritään uusilta, postitoiminnan vasta aloittaneilta postiyrityksiltä. Voimassa olevan postipalvelulain 31 a §:n 2 momentin mukaan tällaisen yrityksen valvontamaksu on ensimmäisenä toimintavuon-

na 2 000 euroa ja toisena toimintavuonna 10 000 euroa. Koska ehdotetulla lailla pyritään kannustamaan kilpailevia yrityksiä, uusien yritysten maksuja ehdotetaan alennettavaksi puoleen nykyisestä. Ehdotuksen mukaan uudelta postiyritykseltä perittävä postitoiminnan valvontamaksu on siten ensimmäisenä toimintavuonna 1 000 euroa ja toisena toimintavuonna 5 000 euroa. Kolmannen ja sitä seuraavien vuosien maksu määräytyy 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Maksun suuruus ja määräytyminen eivät ole yhteydessä postidirektiiviin.

70 §. Maksun määräytymisen perusteena oleva liikevaihto konsernissa. Pykälässä säädetään siitä, miten konsernin liikevaihtoa käsitellään postitoiminnan valvontamaksua määrättäessä. Pykälä vastaa postipalvelulain 31 b §:ää.

Sääntely on kansallista lainsäädäntöä, joka ei ole yhteydessä postidirektiiviin.

71 §. Postitoiminnan valvontamaksun määrääminen ja periminen. Pykälän 1 momentin mukaan postitoiminnan valvontamaksun määrää maksettavaksi Viestintävirasto. Postiyrityksille säädetään 2 momentissa velvollisuus antaa Viestintävirastolle tietoja liikevaihdostaan, jotta virasto pystyy määräämään maksun. Pykälän 3 momentin mukaan postitoiminnan valvontamaksu saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä. Momentissa säädetään myös viivästystapauksissa perittävistä viivästyskorosta tai viivästysmaksusta.

Pykälä vastaa voimassa olevan lain 31 c §:ää. Vain 3 momenttiin sisältyvää lakiviitasta ehdotetaan muutettavaksi.

Maksun määräämistä ja perimistä koskevat säännökset eivät ole yhteydessä postidirektiiviin.

72 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston oikeudesta saada tietoja postiyrityksiltä. Säännös perustuu osittain postipalvelulain 32 §:ään. Sitä ehdotetaan muutettavaksi siten, että postidirektiivissä edellytetyt tiedonsaantioikeudet toteutuvat.

Pykälän 1 momentin mukaan sen estämättä, mitä asiakirjojen salassapidosta muualla laissa säädetään, postiyrityksellä on velvollisuus kerätä ja luovuttaa liikenne- ja viestintäministeriölle ja Viestintävirastolle postiyritykseltä sellaisia tietoja taloudestaan ja har-

joittamastaan tämän lain mukaisesta toiminnasta, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai näihin tehtäviin liittyvien tilastojen laatimiseksi. Tiedot on luovutettava maksutta, ilman aiheutonta viivytystä ja viranomaisen pyytämässä muodossa.

Säännös vastaa osin postipalvelulain 32 §:ää. Sitä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että postiyrityksellä on velvollisuus sekä kerätä että luovuttaa tietoja viranomaiselle tämän pyynnöstä. Tietojen keräämistä edellytetään esimerkiksi postidirektiivin implementoinnin valvomiseksi laadittavia komission raportteja varten.

Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi velvollisuus luovuttaa tietoja tilastointia varten. Tiedonsaantioikeuden laajentaminen on tarpeen, koska postidirektiiviin on lisätty säännös, jonka nojalla viranomaisten tulee saada tietoa myös tilastointitarkoituksiin. Viranomaisen tilastojen laatiminen sidotaan säännöksessä tämän lain mukaisiin tehtäviin. Viestintävirasto laatii tällä hetkellä säännöllisesti tilastoja posti- ja pienkuljetustoiminnasta. Sen lisäksi viraston tehtävänä on toimittaa tietoja eurooppalaisiin tilastoihin, joiden avulla seurataan postidirektiivin toimeenpanoa. Tilastoja laatiessaan viranomaisen on otettava huomioon, että tietoja postiyritysten liiketoiminnasta ei saa julkaista laajemmin kuin tilastolaissa (280/2004) säädetään.

Tiedot on luovutettava maksutta, ilman aiheutonta viivytystä ja viranomaisen pyytämässä muodossa. Voimassa olevassa postipalvelulaissa tällaista velvollisuutta ei ole. Sääntelyyn on tarpeen lisätä tällainen täsmennys viranomaisten tiedonsaannin turvaamiseksi. Viranomaisen tietopyyntöjä sääntelevät lisäksi hallintomenettelylaki sekä hallinnon yleiset periaatteet, kuten suhteellisuusperiaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate. Suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että viranomaisen tietopyyntöjen tulee olla oikeasuhteisia. Siksi tietoja ei voida vaatia toimitamaan esimerkiksi laajemmin kuin tarkoituksen toteuttamiseksi on tarpeen.

Pykälän 2 momentissa säädetään velvollisuuksista, jotka koskevat muita kuin postiyrityksiä. Pykälän mukaan mainittu tietojen keräämis- ja luovutusvelvollisuus koskee myös muita yrityksiä, joilla on hallussaan postitoin-

minnan tai tässä laissa tarkoitettujen viranomaistehtävien kannalta välttämättömiä ja merkityksellisiä tietoja. Tällaisia yrityksiä voisivat olla esimerkiksi pakettipalveluita tarjoavat yritykset tai tulostusoperaattorit. Muilta kuin postiyrityksiltä saatavat tiedot ovat välttämättömiä ja merkityksellisiä esimerkiksi Viestintäviraston laatiessa tilastoja Suomen postimarkkinoista. Tällaisia tilastoja ei voida laatia ilman muilta yrityksiltä saatavia tietoja liikevaihdosta, lähetysmääristä tai muusta vastaavasta keskeisestä seikasta. Tilastojen laatiminen taas on välttämätöntä muun muassa siksi, että Viestintävirasto pystyy toteuttamaan lain mukaista tehtäväänsä seurata kilpailutilannetta postimarkkinoilla.

Pykälän 3 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston on ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä perusteltava tietojen luovutusta koskeva pyyntö. Velvollisuudet ovat myös yleisten hallintoperiaatteiden mukaisia. Tietojen luovutuspyynnöt tulisi perustella aina, ilman yrityksen erillistä pyyntöä.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Viestintäviraston tulee luovuttaa tässä laissa säädettyjä tehtäviä suorittaessaan saamansa 1 momentissa tarkoitetut tiedot liikenne- ja viestintäministeriölle tämän pyynnöstä. Ehdotetun momentin mukainen oikeus tietojen luovuttamiseen ei ole laajempi kuin pykälän 1 momentin mukainen tiedonsaantioikeus. Viestintävirasto kerää jossain määrin tietoa postitoiminnan markkinoista jo nyt, mutta esityksessä ehdotetun markkinoiden arvioinnin myötä virastolle tulee merkittävästi lisää tiedonkeruu- ja analysointitehtäviä. Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen edellyttävät, että liikenne- ja viestintäministeriö voi tarvittaessa käyttää viraston keräämiä ja analysoimia tietoja. Toiminnan tehostamiseksi ja yksinkertaistamiseksi on tarpeen velvoittaa Viestintävirasto luovuttamaan ministeriölle tällaisia tietoja, jos ministeriö niitä pyytää.

Momentissa säädetään lisäksi, että Viestintäviraston on ilmoitettava luovutuksesta viivytystä sille, jonka antamia tietoja luovutus koskee. Viestintäviraston tulee säännöksen nojalla ilmoittaa tiedon antajalle aina ilman erityistä pyyntöä. Säännöksen tarkoituk-

sena on turvata tietojen antajan oikeus saada tietää, mihin annettuja tietoja käytetään.

Säännöksellä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 a artiklan 1 ja 2 kohta.

73 §. *Ulkomaiselta viranomaiselta saadun asiakirjan käyttö.* Ehdotetun pykälän mukaan liikenne- ja viestintäministeriö ja Viestintävirasto saavat käyttää ulkomaiselta viranomaiselta saatua salassa pidettävää asiakirjaa vain siihen tarkoitukseen, jota varten se on annettu. Vastaavaa säännöstä ei sisälly voimassa olevaan postilainsäädäntöön. Säännös on tarpeen lisätä lakiin postidirektiivin mukaisen velvoitteen implementoimiseksi.

Ehdotettu säännös on tarpeen, koska Euroopan yhteisön jäsenmaissa asiakirjojen salassapitoa koskevat säännökset saattavat erota toisistaan. Suomessa asiakirjojen julkisuus on pääsääntö. Jos suomalainen viranomainen saa toisen EY-jäsenen viranomaiselta salassa pidettävää aineistoa, sitä on säännöksen nojalla käsiteltävä luottamuksellisena myös Suomessa. Aineistoa ei voi tällöin arvioida Suomen asiakirjojen julkisuutta koskevan lainsäädännön nojalla. Säännöksen tarkoituksena on madaltaa toisen valtion viranomaisen kynnystä luovuttaa salassa pidettävä asiakirja Suomeen, jossa se saattaisi julkisuuslain perusteella muuttua julkiseksi asiakirjaksi. Pykälä koskee kaikista valtioista saapuvia asiakirjoja.

Pykälän nojalla suomalaiset viranomaiset voivat myös saada salassapitosäännösten estämättä toisen EY-valtion valvontaviranomaiselta aineistoa suomalaisen postiyhtyrityksen toiminnasta toisen valtion alueella tai toisen valtion postiyhtyrityksen toiminnasta kotimaassaan, jos toiminnalla on jokin yhteys suomalaisen postitoiminnan valvontaan.

Pykälän lisäksi sovellettavaksi voi tulla myös julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 2 kohta, jonka mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka koskevat Suomen valtion, Suomen kansalaisen tai Suomessa toimivan yhteisön suhteita toisen valtion viranomaisiin, henkilöihin tai yhteisöihin, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai edellytyksille toimia kansainvälisessä yhteistyössä. Jos toisessa valtiossa salaiseksi luokiteltua asiakirjaa käsiteltäisiin Suomessa julkisena asiakirjana, se

saattaisi heikentää Suomen edellytyksiä toimia postialan kansainvälisessä yhteistyössä.

Säännöksellä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 a artiklan 4 kohta.

74 §. *Tietojen luovuttaminen Euroopan komissiolle ja toisille ETA-valtioille.* Pykälän 1 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on velvollisuus luovuttaa Euroopan komission ja toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on 2 momentin mukaan oikeus luovuttaa salassa pidettävä asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto Euroopan komissiolle ja toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion valvontaviranomaiselle, jos se on postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta välttämätöntä.

Säännöksellä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 a artiklan 3 kohta. Postidirektiiviin on lisätty telemarkkinoiden direktiivien mallin mukaista sääntelyä, jolla pyritään luomaan toimivat postipalveluiden sisämarkkinat. Komissio valvoo postidirektiivin säännösten implementointia ja markkinoiden avaamista. Tässä tehtävässään se tarvitsee mahdollisimman laajaa tietojen vaihtoa jäsenmaiden ja komission kesken. Tietoja tulee voida liikutella myös jäsenmaiden viranomaisten kesken.

Julkisuuslain 30 §:n mukaan salassa pidettävän tiedon antaminen ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle on mahdollista vain pykälässä mainituissa erityistapauksissa, jollei asiasta säädetä erikseen. Ehdotettu pykälä on tarkoitettu tällaiseksi säännökseksi.

13 luku. Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku

75 §. *Pakkokeinot.* Pykälässä säädetään niistä pakkokeinoista, joita Viestintävirastolla on käytettävissään. Pykälä vastaa pääosin postipalvelulain 33 §:ää.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutos, joka on tarpeen uuden, muita kuin postiyhtyrityksiä koskevan tiedonantovelvollis-

suuden vuoksi. Mainitusta tiedonantovelvollisuudesta säädetään 72 §:n 2 momentissa. Pykälän 1 momentissa säädetään Viestintävirastolle mahdollisuus antaa velvoittava päätös postiyritykselle tai muulle sellaiselle yhteisölle, jota koskevaa sääntelyä tämä laki sisältää.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisäksi tehtävän tekninen muutos, joka johtuu verojen ja maksujen ulosottoa sääntelevän lain nimen muutoksesta.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

76 §. Luvaton postitoiminnan harjoittaminen. Pykälässä säädetään sakkorangaistuksesta, johon luvattoman postitoiminnan harjoittaja voidaan tuomita. Pykälä vastaa postipalvelulain 35 §:ää. Koska pykälässä ei erikseen säädetä syyksiluettavuuden asteesta, teko on rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan rangaistava vain tahallisesti tehtynä.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

77 §. Postimaksumerkintärikkomus Pykälässä säädetään postimaksumerkintärikkomuksesta ja siitä tuomittavasta rangaistuksesta. Säännös vastaa postipalvelulain 35 a §:ää. Koska pykälässä ei erikseen säädetä syyksiluettavuuden asteesta, teko on rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan rangaistava vain tahallisesti tehtynä.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

78 §. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen. Pykälässä säädetään vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomittavasta rangaistuksesta viittaamalla rikoslakiin. Säännös vastaa voimassa olevan lainsäädännön 36 §:ää. Koska pykälässä ei erikseen säädetä syyksiluettavuuden asteesta, teko on rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan rangaistava vain tahallisesti tehtynä.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

79 §. Erimielisyyksien ratkaiseminen. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta viedä erimielisyys Viestintäviraston ratkaistavaksi. Pykälä perustuu postipalvelulain 37 §:ään.

Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältää yleisen säännöksen oikeudesta viedä asia Viestintäviraston käsiteltäväksi. Jos postiyritys tai henkilö,

jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee, katsoo, että joku toimii tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti, postiyritys tai edellä tarkoitettu henkilö voi ehdotetun säännöksen mukaan saattaa asian Viestintäviraston päätettäväksi. Viestintävirasto voi myös omasta aloitteestaan ottaa asian päätettäväkseen. Säännös on tarpeen sen selventämiseksi, että Viestintävirasto voi valvovana viranomaisena käsitellä asian, joka koskee ehdotetun lain vastaista toimintaa. Jäljempänä pykälässä säädetään Viestintäviraston ratkaisuvallan rajoituksista.

Vireillepano-oikeus ei välttämättä edellytä sitä, että asian vireille panija on aktiivisena osapuolena Viestintäviraston arvioinnin kohteeksi päätyvässä toiminnassa. Postiyrityksen menettely voi vaikuttaa toisen postiyrityksen toimintamahdollisuuksiin, joten toisella postiyrityksellä tulee olla mahdollisuus saada menettelyn laillisuutta koskeva asia vireille Viestintävirastossa. Edellytyksenä kuitenkin on, että asia koskee toisen yrityksen oikeutta, etua tai velvollisuutta. Valvontaviranomaisella on luonnollisesti oltava oikeus ottaa asia tarkasteluun myös omasta aloitteestaan. Niin ikään postipalvelun käyttäjällä on oikeus saattaa asia vireille Viestintävirastossa, jos asia koskee käyttäjän oikeutta, etua tai velvollisuutta.

Voimassa olevaan postipalvelulain 37 §:ään sisältyy säännös, jonka nojalla Viestintäviraston käsiteltäväksi voi viedä jakelusuunnitelmaa tai postinjakelua koskevan valitusasian. Säännös ehdotetaan poistettavaksi. Jakelusuunnitelmaa koskeva säännös on poistettava, koska ehdotettu laki ei sisällä jakelusuunnitelmaa koskevaa sääntelyä. Postilaatikon paikkaa koskevat erimielisyydet ehdotetaan käsiteltäväksi nykyiseen tapaan kunnan rakennuslautakunnassa. Postinjakelua koskevat asiat voidaan puolestaan viedä Viestintävirastoon yleisen erimielisyyksien ratkaisemista koskevan säännöksen nojalla.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi määräaika, jonka kuluessa Viestintäviraston on tehtävä päätös sen käsiteltäväksi tuodusta asiasta. Säännöksen mukaan Viestintäviraston on tehtävä asiasta päätös neljän kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta.

Momentin mukaan sille, joka aikoo hakea itseään koskevaan seikkaan Viestintäviraston

päätöstä, on annettava opastusta ratkaisun pyytämässä. Pykälän 3 momentin mukaan Viestintäviraston päätösvaltaan eivät kuitenkaan kuulu postiyrityksen ja asiakkaan välisiä sopimussuhteita tai korvausvastuuta koskevat asiat. Mainitut säännökset vastaavat postipalvelulain 37 §:ssä säädettyä.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 22 artiklan 1 ja 2 kohta.

80 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään siitä, miten liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston päätökseen haetaan muutosta. Pykälä perustuu osin postipalvelulain 38 ja 38 a §:ään.

Pykälän 1 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriön, ja Viestintäviraston ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Momentissa tarkoitettu valitusmenettely noudattaa hallintolain tavanomaista valitusreittiä.

Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston päätöstä on 1 momentin mukaan noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Säännös vastaa viestintämarkkinalain sääntelyä ja sillä pyritään nopeuttamaan valitusprosessia.

Pykälän 2 momentin mukaan Viestintävirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut Viestintäviraston päätöksen tai muuttanut sitä. Säännös perustuu postipalvelulain 38 a §:ään.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 artiklan 3 kohta.

14 luku. Erinäiset säännökset

81 §. Virka-apu. Pykälän mukaan liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi. Säännös vastaa postipalvelulain 39 §:ää. Virka-avun antamista säännellään lisäksi poliisilaissa (493/1995) ja rajavartiolaitoissa (578/2005).

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

82 §. Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen. Ehdotetun pykälän mukaan liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä tai Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Voimassa olevan postipalvelulain 42 §:n mukaan kansainvälisten postimerkkien julkaisu-oikeuden voi myöntää valtioneuvosto. Koska toimilupamenettely kuitenkin ehdotetaan siirrettäväksi liikenne- ja viestintäministeriön tehtäväksi, myös kansainvälisten postimerkkien julkaisua koskevat hakemukset on tarkoituksenmukaista siirtää saman viranomaisen käsiteltäväksi.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 42 §:n 2 momenttia.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

15 luku. Voimaantulo

83 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentti sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Tarkoituksena on, että laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011. Postidirektiivi tulee saattaa kansallisesti voimaan vuoden 2010 loppuun mennessä. Lain lopullinen sisältö selvinnee kuitenkin niin lähellä kyseistä ajankohtaa, että olisi postiyritysten kannalta kohtuutonta saattaa laki voimaan vuodenvaihteessa. Ehdotetun siirtymäsäännöksen nojalla lain 16 §:n mukaista velvollisuutta huolehtia toimipisteiden esteettömyydestä ryhdyttäisiin lisäksi soveltamaan myöhemmin, 1 päivästä heinäkuuta 2011 lähtien.

Pykälän 2 momentin mukaan tällä lailla kumotaan postipalvelulaki (313/2001).

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi postipalvelulakiin liittyvän maksulain kumoamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan tällä lailla kumotaan haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annettu laki (708/1997).

Mainitussa laissa veloitetaan rajoitetun toimiluvan saaneet postitoiminnan harjoitta-

jat suorittamaan valtiolle veroluonteista maksua. Maksu määräytyy toimilupa-alueella myytyjen postipalvelujen myyntihintojen ja alueen väestötiheyden perusteella. Maksun prosenttiosuus lasketaan jakamalla toimilupa-alueen keskimääräinen väestötiheys 50:llä ja pyöristämällä tulos lähimpään kokonaislukuun. Prosenttiosuus on enintään 20. Maksua ei määrätä toimilupa-alueelle, jolla väestötiheys on alle 250 asukasta maaneliökilometrillä.

Edellä mainittua lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 22/1997 vp) todetaan, että lain tarkoituksena on lieventää kilpailun avautumisen vaikutuksia postitoiminnassa. Esityksessä todetaan lisäksi, että perimällä maksua vain rajoitetun toimiluvan saaneilta postitoiminnan harjoittajilta estettäisiin Suomen Posti Oy:n kannalta hintojen hallitsematon aleneminen kilpailuilla alueilla. Maksun säätämistä on hallituksen esityksen mukaan pidetty tarpeellisena peruspostipalveluiden saatavuuden varmistamiseksi haja-asutusalueilla. Kumottavaksi esitetty laki ei sisällä menettelyjä korvauksen maksamiseksi. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että kerätyt maksut olisi tarkoitus tulouttaa valtion talousarvioon ja vastaava määräraha osoitettaisiin tarvittaessa valtion talousarviossa. Lain mukaista maksua ei ole peritty, koska yleispalvelun tarjoajan kanssa kilpailevaa toimintaa ei ole syntynyt.

Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty yleispalvelun tarjoajan oikeudesta saada korvausta yleispalvelun tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista. Direktiivin mukaiset kustannusten korvaamista koskevat säädökset on sisällytetty tämän ehdotuksen 6 lukuun. Ehdotetun uuden sääntelyn lähtökohta on, että yleispalvelun tarjoajalla on oikeus korvaukseen, mikäli yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuvat nettokustannukset muodostavat kohtuuttoman taloudellisen rasitteen yleispalvelun tarjoajalle. Muut postiyrietykset voidaan lain 9 ja 33 §:n mukaisesti velvoittaa osallistumaan korvattavien nettokustannusten kattamiseen säätämällä siitä erikseen. Sääntelyn lähtökohtana kuitenkin on, että velvollisuus syntyy vasta, jos 33 §:n mukainen osuus yleispalvelun nettokustannuksista tulee korvattavaksi. Postidirektiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan valtuutusten myöntämisen eh-

doksi voidaan tarvittaessa määrätä velvoite maksaa tukiosuus 7 artiklassa tarkoitettuihin rahoitusjärjestelmiin, jos yleispalvelun tarjoaminen aiheuttaa nettokustannuksia ja kohtuuttoman rasituksen 4 artiklan mukaisesti nimetyille yleispalvelun tarjoajalle tai tarjoajille. Näiden edellytysten täyttyessä velvollisuus tukiosuuden maksamiseen on siten direktiivin mukainen.

Haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain mukaan postiyrietyksen maksuvelvollisuus syntyy, kun rajoitetun toimiluvan mukainen postitoiminta aloitetaan. Maksun periminen ei riipu siitä, onko todellista tarvetta kattaa yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuneita kustannuksia yleispalvelun tarjoajalle. Kumottavaksi ehdotettu laki ei tältä osin vastaa ehdotettua uutta sääntelyä, joten se tulee kumota.

Jos ehdotuksen 6 luvun mukainen korvausvelvollisuus syntyy, tulee kustannusten kattamiseksi postiyrietyksiltä kerättävästä maksusta tai verosta säätää erikseen perustuslain edellyttämällä tavalla. Direktiivin 2008/6/EY johdanto-osassa todetaan, että direktiivin 97/67/EY tällä hetkellä säädettyjä avoimuuden, syrjimättömyyden ja suhteellisuuden periaatteita olisi edelleen sovellettava kaikkiin rahoitusmekanismeihin. Vastaavasti kaikkien alalla tehtävien päätösten tulisi perustua avoimiin, objektiivisiin ja todennettaviin perusteisiin. Lisäksi on huomattava, että vaikka direktiivissä annetaan mahdollisuus käyttää erityisiä rahoituskeinoja yleispalvelun turvaamiseksi, tulee jäsenvaltioiden noudattaa EY:n perussopimuksen mukaista valtioneuvoston ilmoitusmenettelyä ja valtioneuvoston määräyksiä.

Edellä mainittua maksua koskevan lain kumoaminen on perusteltua myös siksi, että se on säädetty ennen ensimmäisen postidirektiivin 97/67/EY voimaantuloa. Lakia säädettäessä ole voitu ottaa täysimääräisesti huomioon direktiivin edellä kuvattuja vaatimuksia eikä postimarkkinoiden täysimääräiseen avaamiseen liittyvää kehitystä. Myös EY:n komissio on Suomelle postipalveluita koskevassa virallisessa huomautuksessaan kiinnittänyt huomiota lain markkinoille pääsyä esteitä luovaan vaikutukseen.

84 §. Siirtymäsäännös. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva postitoimintaan myönnetty toimilupa on voimassa siihen saakka, kunnes tämän lain nojalla myönnetään uusi toimilupa. Toimilupa on kuitenkin voimassa enintään aiemman toimilupakauden ajan. Jos toimiluvan ehdot ovat ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, noudatetaan tämän lain säännöksiä. Toimilupaa koskeva siirtymäaika on yleensä tarpeen sen varmistamiseksi, että lain voimaan tullessa ei synny tilaa, jossa vanha toimilupa lakkaisi olemasta voimassa mutta uutta ei vielä olisi myönnetty. Käytännössä tällainen tilanne näyttää lakia valmisteltaessa epätodennäköiseltä, koska ainoa voimassa oleva toimilupa on Itella Oyj:lla, ja toimiluvan voimassaolo päättyy vasta vuoden 2021 lopussa.

Pykälän 2 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat toimilupahakemukset käsitellään tämän lain säännösten mukaisesti. Säännöksen nojalla uutta lakia voitaisiin soveltaa sellaisiin hakemuksiin, joita ei ole ehditty käsitellä ennen lain voimaantuloa.

Siirtymäsäännöksen 3 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva yleispalveluvollisuus on voimassa siihen saakka, kunnes Viestintävirasto antaa päätöksen, jolla asetetaan uusi yleispalveluvollisuus tai jätetään se osin tai kokonaan asettamatta. Koska yleispalveluvollisuus ehdotetaan asetettavaksi Viestintäviraston päätöksellä, on Itella Oyj:lle asetettu velvollisuus pidettävä voimassa, kunnes Viestintävirasto on arvioinut markkinat koko maassa ja tehnyt arvioidensa nojalla päätöksen yleispalveluvollisuuden asettamisesta. On kuitenkin tarpeen säätää myös siitä, että yleispalveluvollisuuden sisältö määräytyy tämän lain 3 luvun mukaisesti. Siten uudenlainen yleispalvelun määrittely tulee sovellettavaksi osin jo heti tämän lain voimaan tultua. Pykälän 10 momentissa säädettävä siirtymäaika on kuitenkin otettava huomioon, koska se vaikuttaa yleispalveluvollisuuden sisältöön. Mainitussa momentissa säädettävä siirtymäaika koskee toimipisteiden esteettömyysvaatimusta. Sitä ryhdytään soveltamaan myöhemmin, heinäkuun 2011 alusta.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Viestintäviraston tulee tehdä 22 §:ssä tarkoitettu markkinoiden arviointi ensimmäisen kerran siten, että se on käytettävissä viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Yleispalveluvollisuuden asettamisen pohjaksi Viestintäviraston tulee arvioida kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita. Arvion tekeminen vaatii aikaa, minkä vuoksi sen ei voida edellyttää olevan valmis heti lain voimaan tultua. Säännöksessä ehdotetaan asetettavaksi vuoden mittainen takaraja ensimmäisen markkinoiden arvioinnin tekemiselle. Arvio on joka tapauksessa syytä tehdä mahdollisimman pian, jotta uutta sääntelyä päästään soveltamaan täysimittaisesti.

Pykälän 5 momentin mukaan tämän lain 38 §:n osoiterekisterisäännöksiä sovelletaan myös postiyhtyrityksen rekisterissä lain voimaan tullessa oleviin tietoihin. Uuden lain sääntelyä on voitava soveltaa sekä rekisterissä ennestään olleisiin tietoihin että sinne myöhemmin kerättäviin tietoihin. Muulla tavoin osoiterekisteristä ei voida saada toimivaa. Siirtymäsäännöksen johdosta osoiterekisterissä jo olleita tietoja voidaan esimerkiksi luovuttaa toiselle postiyhtyritykselle siten kuin 38 §:ssä säädetään.

Ehdotetun 6 momentin mukaan postiyhtyritys, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus postimerkkien julkaisemiseen, saa jatkaa postimerkkien julkaisemista toimilupakautensa ajan. Säännös vastaa postipalvelulain sisältämää siirtymäsäännöstä.

Pykälän 7 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleisiin sopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä. Tämän lain 49 - 52 §:n säännöksiä korvausvastuusta ei sovelleta, jos lähetys on jätetty postiyhtyrityksen kuljetettavaksi ennen tämän lain voimaantuloa, vaan tällöin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Vastaavat siirtymäsäännökset ovat sisältyneet postipalvelulakiin. Ne ovat tarpeen myös tässä laissa, jotta mainittuihin tilanteisiin tulevat sovellettaviksi ne säännökset, jotka ovat olleet sopimuksen tekohetkellä ja vahingon tapahtumahetkellä voimassa.

Pykälän 8 momentissa ehdotetaan säädettäväksi perillesaamattomien lähetysten käsittelystä tietyissä tilanteissa. Momentin mu-

kaan tämän lain säännöksiä perillesaamattomien postilähetysten käsittelystä sovelletaan myös sellaisiin lähetyksiin, jotka on jätetty kuljetettaviksi ennen tämän lain voimaantuloa ja joita postiyritys ei ole postipalvelulain voimassa ollessa voinut toimittaa Viestintävirastoon eikä myydä tai hävittää. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että tämän lain säännösten nojalla voidaan toimittaa Viestintävirastoon, myydä tai hävittää sellaiset lähetykset, joita on kertynyt Itella Oyj:n haltuun postipalvelulain voimassa ollessa. Lähetysten kertyminen johtuu niistä sääntelyn puutteista, joita tällä lailla on tarkoitus korjata.

Ehdotettu 8 momentti sisältää myös säännöksen, jonka nojalla Viestintävirasto voi hävittää tai myydä mainitut lähetykset tavanomaisia menettelyjä noudattamatta. Näitä lähetyksiä ei tarvitse avata eikä säilyttää kuutta kuukautta. Lähetysten avaaminen ja säilyttäminen on tarpeetonta, koska lähetykset ovat olleet pitkään, pisimmillään kahden vuoden ajan, postiyrittäjien säilytettävänä sääntelyn puutteiden vuoksi eikä niitä ole sieltä tiedusteltu.

Pykälän 9 momentti sisältää postiyrittäjien haltuun jääneitä irtotavaroita koskevan siirtymäsäännöksen. Sen mukaan tämän lain 56 §:n 6 momenttia postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähettykseen, sovelletaan myös sellaiseen mainitussa säännöksessä tarkoitettuun tavarahan, joka on postiyrittäjien hallussa lain voimaan tullessa. Siirtymäsäännöksen nojalla löytötavaroina käsiteltäisiin myös sellaisia postilähettyksistä irralleneita tavaroita, jotka ovat jääneet postiyrittäjien haltuun postipalvelulain voimassa ollessa.

Pykälän 10 momentissa säädetään siirtymäsäännöksestä, joka koskee esteettömyyteen liittyvää velvoitetta

Tämän lain 16 §:ssä säädettyä velvollisuutta huolehtia toimipisteiden esteettömyydestä sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2011. Esteettömyyttä koskeva velvollisuus on uusi ja sen nojalla yleispalvelun tarjoajan on tehtävä sellaiset toimet, joita se voi esteettömyyden edistämiseksi tehdä. Erilaisten muutosten tekemiseen ehdotetaan yleispalvelun tarjoajalle puolen vuoden mittaista siirtymäaika.

Pykälän 11 momentti sisältää tavanomaisen säännöksen, jonka mukaan ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.2 Laki Maailman postiliiton yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. *Pykälä sisältää tavanomaisen blanketisäännöksen, jolla saatetaan voimaan ne yleissopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan.* Nämä määräykset yksilöidään sopimuksen sisältöä ja sen suhdetta lainsäädäntöön käsittelevässä luvussa 1 sekä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä luvussa 4.1.

2 §. *Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.* Tarkoituksena on, että laki tulee voimaan yhtä aikaa uuden postilain kanssa. Postilaki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011.

3 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksessä ehdotettava postilaki sisältää valtuutuksia, joiden nojalla voidaan antaa valtioneuvoston asetuksia ja Viestintäviraston määräyksiä.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin toimilupahakemuksen sisällöstä (4 §), toimipisteiden sijoittamisesta (16 §), kustannusten kohdentamisesta pykälän 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukaisesti (29 §), nettokustannusten laskemisesta (35 §) sekä varautumisesta (65 §). Tarkoituksena on antaa yksi tai useampia valtioneuvoston asetuksia, jotka sisältävät valtuutusten mukaisia tarkempia säännöksiä.

Valtioneuvoston asetuksessa on tarkoitus säätää toimilupahakemuksen sisällöstä samaan tapaan kuin voimassa olevassa laissa. Sen sijaan muu asetuksella annettava sääntely on uutta. Toimipisteiden sijoittamista kos-

kevissa säännöksissä määritellään tarkemmin esimerkiksi sitä, miten 16 §:ssä säädettyjä perusteita voidaan tarkastella ja miten ne tulee ottaa huomioon toimipisteiden sijoittelussa. Tällaisia seikkoja ovat 16 §:n mukaan alueen väestötiheys ja pinta-ala, alueella ilmenevät asiointitarpeet, palveluiden sijainti yleensä ja muut paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen. Lisäksi asetuksella voidaan säätää tarkemmin toimipisteverkon järjestämiseen liittyvistä teknisistä seikoista. Mainitut tekniset seikat voivat liittyä esimerkiksi liikkuvan toimipisteen toteuttamiseen.

Kustannusten kohdentamista ja nettokustannusten laskemista koskeva asetuksen tasoinen sääntely on tarkoitus antaa siten, että sillä toteutetaan direktiivin vaatimukset. Direktiivi ja erityisesti sen liite sisältävät osin niin yksityiskohtaista näiden aihealueiden sääntelyä, että se on tarkoituksenmukaista toimeenpanna asetuksen tasolla.

Varautumisesta annettava asetuksentasoinen sääntely ei pohjaudu direktiiviin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan 65 §:n mukaan antaa tarkempia säännöksiä postiyhtymien 64 §:ssä tarkoitettua varautumisvelvollisuudesta. Säännökset voivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista postitoiminnan järjestämistä. Asetuksessa voidaan esimerkiksi säätää siitä, mitkä toiminnot postiyhtymien tulee asettaa kriisitilanteessa etusijalle. Vastaavankaltaista asetuksentasoista varautumissääntelyä on annettu viestintämarkkinalain nojalla.

Lakiehdotus sisältää myös säännöksiä Viestintäviraston määräyksenantovallasta. Viestintävirastolla on lakiehdotuksen mukaan valtuus antaa tarkempia määräyksiä ensinnäkin kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta ja toiseksi paikallisten olosuhteiden taikka postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvien henkilökohtaisten erityistarpeiden huomioon ottamisesta postin jakelussa (48 §). Kyseisen valtuutuksen nojalla Viestintävirasto voi antaa nykyisiä Viestintäviraston jakeluohjeita ja suosituksia vastaavat määräykset.

Viestintävirastolla on ehdotuksen mukaan myös valtuutus antaa tarkempia määräyksiä

kustannuslaskentajärjestelmän avulla kerätävistä tiedoista sekä kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksesta (29 §) ja siitä, mitä tietoja ja aineistoa tilintarkastajan kertomuksen tulee sisältää (30 §). Kustannuslaskentajärjestelmä ja tilintarkastajan kertomus liittyvät kiinteästi Viestintäviraston valvontatehtävään, joten sen on voitava antaa niitä koskevia tarkempia määräyksiä. Viestintävirasto voi niin ikään antaa postiyhtymien varautumisvelvollisuutta koskevia tarkempia määräyksiä (65 §).

Myös nämä koskevat sellaisia teknisiä kysymyksiä, joita on tarkoituksenmukaista säännellä määräyksen tasolla.

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011. Postidirektiivi tulee saattaa kansallisesti voimaan vuoden 2010 loppuun mennessä. Lain lopullinen sisältö selvinnee kuitenkin niin lähellä kyseistä ajankohtaa, että olisi postiyhtymien kannalta kohtuutonta saattaa laki voimaan vuodenvaihteessa. Ehdotetun siirtymäsäännöksen nojalla lain 16 §:n mukaista velvollisuutta huolehtia toimipisteiden esteettömyydestä ryhdyttäisiin lisäksi soveltamaan myöhemmin, 1 päivästä heinäkuuta 2011 lähtien.

Maailman postiliiton yleissopimus muutoksineen tuli sopimuksen 37 artiklan mukaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010 ja on voimassa seuraavan kongressin sopimusten voimaantuloon asti.

Esitykseen sisältyy myös laki yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Se ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulee voimaan yhtä aikaa uuden postilain kanssa. Postilaki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011.

Ahvenanmaan itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaan sopimuksen voimaantulemiselle Ahvenanmaalla on hankittava maakuntapäivien suostumus. Jos Ahvenanmaan maakuntapäivät hyväksyy voimaansaattamislain, on tästä otettava asianmukainen maininta lain voimaantuloa koskevaan asetukseen.

5 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan suostumuksen. Merkitykseltään huomattavia velvoitteita voi sisältyä esimerkiksi ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia koskeviin sopimuksiin. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet. Tällaisina velvoitteina on käytännössä pidetty lähinnä sellaisia määräyksiä, joista aiheutuu valtiolle välittömiä menoja.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen määräys on luettava lainsäädännön alaan, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatuksen perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista tai jos se muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita. Määräys on niin ikään luettava lainsäädännön alaan, jos määräyksen tarkoitamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä taikka jos asiasta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön pohjalta on vakiintunut tavaksi, että eduskunta hyväksyy sen suostumusta vaativat valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet kokonaisuudessaan (PeVL 24/2001 vp). Maailman postiliiton yleissopimus on aiemmin ollut eduskunnan hyväksyttävänä kokonaisuudessaan. Yleissopimukseen Geneven kongressissa tehdyt muutokset koskevat myös määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Edellä jaksossa 1 (Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lain-

säädäntöön) on selostettu tarkemmin yleissopimuksen artiklojen sisältöä. Yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka asettavat velvoitteita jäsenmaille ja niiden nimetyille operaattoreille. Lainsäädännön alaan kuuluville sopimusmääräyksille on tarpeen pyytää eduskunnan hyväksyntä.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määritelmät vaikuttavat välillisesti lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten sisältöön ja soveltamiseen. Siksi perustuslakivaliokunta katsoo myös määritelmien kuuluvan lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24 /2001 vp). Näin ollen artiklaan 1 sisältyvien määritelmien on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Artikloista monet ovat sellaisia, joista Suomessa on voimassa lainsäädäntöä. Vastaavaa sääntelyä on tarkoitus sisällyttää myös ehdotettuun postilakiin. Kansallista lainsäädäntöä on käsitelty artiklokohtaisesti jaksossa 1. Postilainsäädäntöön sisältyy ensinnäkin sääntelyä, jolla pannaan täytäntöön jäsenmaille asetetut velvoitteet nimetä yleissopimuksen noudattamisesta vastaava taho (2 artikla), varmistaa postipalvelujen käyttäjien oikeus laadukkaisiin ja kohtuuhintaisiin peruspostipalveluihin (3 artikla) sekä huolehtia siitä, että niiden nimetyt operaattorit pitävät huolta postilähetysten jälkilähetämisestä (5 artikla) ja peruspalveluiden saatavuudesta (12 artikla) sekä ottaa käyttöön keinoja, joilla estetään kiellettyihin postilähetysiin sekä postimaksuihin ja postimaksumerkintöihin liittyvät rikkomukset (11 artikla). Lakiin sisältyy myös säännökset postimerkkien julkaisemisesta, joka sopimuksen mukaan voidaan tehdä jäsenmaiden luvalla (8 artikla), sekä kirjelähetysten postittamisesta toisessa maassa (26 artikla). Koska mainitut artiklat koskevat asioita, joista on tarkoitus sisällyttää sääntelyä ehdotettuun postilakiin, ne kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimuksen 35 artikla sisältää muun muassa määräyksen, jonka mukaan kongressi voi enemmistöpäätöksellään päättää kaikkia sopimuspuolia sitovista muutoksista, ja tällöin Suomi voi tulla sidotuksi muutokseen vastoin tahtoaan. Tällainen määräys vaikuttaa Suomen täysivaltaisuuden ja kuuluu siten lainsäädännön alaan (PeVL 31/2001 vp ja PeVL 38/2001 vp).

Ehdotettu postilaki sisältää myös säännöksiä, jotka koskevat kauttakulkuoikeutta (4 artikla) maksujen kustannussuuntautuneisuutta ja maksuista vapautumista (6 ja 7 artikla), tarjottavia lisäpalveluita (13 artikla), kiellettyjä lähetyksiä (15 artikla) ja palvelujen laatustandardia (20 artikla). Näissä muutetuissa artikloissa velvollisuudet on kohdistettu joko jäsenmaahan tai nimettyyn operaattoriin, kansallisesta lainsäädännöstä riippuen. Nimettyihin operaattoreihin kohdistuvat puolestaan muutetut sopimusmääräykset, jotka koskevat lähetyksiin liittyviä tiedusteluja (17 artikla), tullitarkastusta (18 artikla) sekä postipakettien maa- ja merimaksuja (33 artikla). Kaikki mainitut artiklat kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Artiklat 21 – 25 sisältävät määräykset nimettyjen operaattoreiden vastuusta ja vahingonkorvausvelvollisuudesta, jäsenmaiden ja nimettyjen operaattoreiden vastuuvapaudesta, lähettäjän vastuusta, vahingonkorvauksen maksamisesta ja vahingonkorvauksen määrän mahdollisesta takaisin perimisestä lähettäjältä tai vastaanottajalta. Postilain 49 - 52 §:issä ehdotetaan säädettäväksi postiyrittäjien vastuusta, yrityksen vapautumisesta vastuusta ja sen rajoittamisesta, vastuun rajoituksista sekä muistutuksesta ja vanhentumisesta. Voimassa olevan postipalvelulain vastaava sääntely on 19 – 21 §:ssä. Siten mainitut artiklat kuuluvat lainsäädännön alaan. Maksujen perusteesta säädetään Suomessa lailla. Siten myös artiklat 27 – 32 kuuluvat lainsäädännön alaan.

Euroopan unionin oikeuden näkökulmasta yleissopimus on jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain unionin toimivaltaan. Yleissopimuksen osalta unionin toimivalta perustuu postidirektiivin säännöksiin. Direktiivin hyväksymisellä toimivallan voidaan katsoa siirtyneen unionille artikloiden 6, 7, 12, 13, 17, 20 ja 33 osalta. Vaikka kyseiset määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, perustuslain tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske unionin toimivaltaan kuuluvia sopimuksen määräyksiä (PeVL 6/2001, PeVL 16/2004). Merkitystä ei ole sillä, että unioni ei ole yleissopimuksen osapuoli. Huolimatta siitä, että Suomi yhdessä unionin muiden jäsenvaltioiden kanssa

toimii sitoumusasiakirjoja jätettäessä myös EU:n puolesta siltä osin kuin sopimusmääräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske tällaisia sopimusmääräyksiä (PeVL 16/2004).

Edellä selostetuista lainsäädännön alaan kuuluvista artikloista Suomen toimivaltaan kuuluvat 2, 3, 4, 5, 8, 11, 15, 18 ja 21 – 32. Niille pyydetään eduskunnan suostumus.

6 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

6.1 Johdanto

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi postilaki sekä laki Maailman postiliiton yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Osa ehdotetun postilain säännöksistä on sellaisia, että niitä on tarkasteltava myös perustuslain perusoikeuksien näkökulmasta. Tässä luvussa tarkastellaan niitä säännöksiä, joilla on erityisiä yhtymäkohtia perusoikeuksiin.

6.2 Sananvapaus

Voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n mukaan postitoimintaa voivat harjoittaa yhteisöt, virastot, laitokset ja säätiöt, joille valtioneuvosto on myöntänyt siihen toimiluvan. Postitoiminta on siis nykyisin toimiluvanvaraista toimintaa. Toimilupaviranomaisena toimii valtioneuvosto, joka voi myöntää toimiluvan enintään kahdeksikymmeneksi vuodeksi.

Esityksessä ehdotetaan, että osa postipalveluista olisi edelleen toimiluvanvaraista. Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan kirjelähetyksiä koskevan postipalvelun tarjoaminen edellyttää toimilupaa. Käytännössä toimiluvanvaraisen toiminnan ala säilyy yleispalveluun kuuluvia paketteja lukuun ottamatta ennallaan. Toimilupaviranomaisena on liikenne- ja viestintäministeriö, joka voi myöntää toimiluvan enintään kymmeneksi vuodeksi. Toimilupa on oikeusharkintainen, joten se on myönnettävä aina, jos laissa säädetyt perusedellytykset täyttyvät.

Perustuslain 12 §:n mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauden sisältyä oikeus

ilmaista, julkaista ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt postipalveluiden toimiluvan suhdetta sananvapauteen lausunnossaan 28/2000 vp (hallituksen esitys postipalvelulaiksi). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että ehdotus ei ole ollut perustuslaissa turvatun sananvapauden kannalta ongelmallinen. Olennaista joukkotiedotuksen vapauden kannalta on valiokunnan mukaan ollut se, että sanoma- ja aikakauslehtien kuljetus ja jakelu on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lain soveltamisala on ollut valiokunnan näkemyksen mukaan rajattu muutenkin siten, ettei lupasääntely ulotu laajemmalle kuin on tarpeen lain hyväksyttävien tarkoitusten saavuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia ei sovellettaisi sanoma- ja aikakauslehtiä koskevien palveluiden tarjoamiseen. Lain soveltamisala ehdotetaan muiltakin osin säilytettäväksi ennallaan. Ehdotus on siten ongelmaton perustuslaissa tarkoitettuna sananvapauden kannalta. Toimiluvan suhdetta elinkeinovapauteen käsitellään jäljempänä.

6.3 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausuntokäytännössään käsitellyt kyseessä olevaa toimiluvan ja elinkeinovapauden suhdetta muun muassa lausunnoissa 28/2000 vp (hallituksen esitys postipalvelulaiksi), ja 61/2002 vp (hallituksen esitys viestintämarkkinoita koskevan lainsäädännön muuttamisesta). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraistamisen olevan poikkeuksellisesti mahdollista. Luvanvaraisuudesta on kuitenkin säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Postipalvelulakia koskevassa kannanotossa perustuslakivaliokunta on pitänyt lupajärjestelmää perusteiltaan hyväksyttävänä. Valiokunta on painottanut sitä, että postitoi-

minnan luvanvaraisuuden tarkoituksena on ollut turvata hyvälaatuisten postipalveluiden ja erityisesti yleispalvelun saatavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa.

Esityksessä yleispalvelu ehdotetaan turvattavaksi siten, että yleispalveluvelvollisuus annetaan toimiluvasta erillään. Tarkoituksena on, että Viestintävirasto arvioi ensin kirje- ja pakettipalvelujen markkinoita ja asettaa arviointinsa perusteella yleispalveluvelvollisuuden, jos se on yleispalvelun turvaamiseksi välttämätöntä. Yleispalveluvelvollisuutta ei siten aseteta enää suoraan toimiluvassa. Toimiluvan myöntäminen on kuitenkin edelleen kytköksissä yleispalvelun turvaamiseen, koska yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa vain toimiluvan haltijalle.

Toimilupa on edelleen tarpeen, jotta lain tarkoitus pystytään toteuttamaan. Lain tarkoituksena on ehdotetun 1 §:n 1 momentin mukaan turvata postipalveluiden ja erityisesti yleispalvelun saatavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa. Yleispalvelun turvaamisen lisäksi toimilupakäytäntö mahdollistaa sen, että muidenkin postitoiminnan harjoittajien perusedellytykset toiminnan harjoittamiseen arvioidaan ennen toiminnan aloittamista. Tällainen perusedellytysten arviointi edistää postipalveluiden käyttäjien etua ja on yksilön viestintään liittyvien oikeuksien ja yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeää.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoimista (esim. PeVL 28/2000 vp). Valiokunta on katsonut, että tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisien toimivaltuudet määräytyvät ns. sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti. Toimiluvan myöntäminen perustuu edelleen oikeusharkintaan, mitä perustuslakivaliokunta on myös painottanut postipalvelulakia koskevaa esitystä arvioidessaan.

Esityksen mukaiset toimiluvan myöntämisedellytykset vastaavat pääosin postipalvelulain nykyisiä edellytyksiä, joten ne ovat valiokunnan aiemman lausuntokäytännön mukaisia. Vain kansallista turvallisuutta koskeva 8 §:n 4 kohdan edellytys on uusi. Postipalvelut muodostavat osan sellaista yhteis-

kunnan kriittistä infrastruktuuria, jonka on toimittava luotettavasti sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Postiverkko on tavoitavuutensa vuoksi olennainen osa tätä infrastruktuuria. Sen toimivuus tulee voida varmistaa muun muassa siksi, että sen kautta lähetettävien luottamuksellisten viestien välittäminen ei vaarannu.

Postiyhtiön toiminta on luottamuksellisten viestien käsittelyä. Yrityksellä on toiminnassaan myös pääsy osoiterekistereihin. Näiden viestien ja tietojen väärinkäyttö voisi pahimmillaan olla uhka kansalliselle turvallisuudelle. Uhan voisi muodostaa esimerkiksi salaisiksi luokiteltujen asiakirjojen saattaminen taholle, joka voisi käyttää niitä vihamielisiin tarkoituksiin. Toimiluvan myöntämisen edellytyksiin on tällaisten tilanteiden varalta tarpeen lisätä kohta, jonka nojalla kansalliseen turvallisuuteen liittyvät seikat voidaan ottaa huomioon.

Lupaviranomaisella tulisi olla erityisen painavat perusteet epäillä kansallisen turvallisuuden voivan vaarantua. Vaarantumisen tulisi myös olla ilmeistä. Toimiluvan epäämiselle asetetaan siten korkea kynnyks. Kyseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa toimilupaa hakisi yritys, jonka omistaisi Suomea kohtaan vihamielisesti esiintynyt valtio ja jonka vahingoittamistarkoituksesta on vahva epäily tai jopa näyttöä.

Lakiehdotuksen 10 – 12 §:ssä säädetään toimiluvan muuttamisesta, peruuttamisesta ja siirtämisestä. Perustuslakivaliokunta on erilaisten lupien peruuttamisen yhteydessä pitänyt välttämättömänä sitoa toimenpide vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin. Valiokunta on myös katsonut, että lupa voidaan peruuttaa vain, jos asianosaiselle on annettu huomautus tai varoitus, joka ei ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteellisuuksien korjaamiseen ja ettei mainittuja toimenpiteitä tule toteuttaa ennen kuin asianosaiselle on annettu mahdollisuus korjata virheensä (esim. PeVL 41/2006 vp, PeVL 28/2005 vp, PeVL 7/2005 vp, PeVL 44/2004 vp, PeVL 16/2003 vp).

Esityksessä ehdotetaan toimiluvan peruuttamista koskevaa sääntelyä täsmennettäväksi. Toimilupa voidaan peruuttaa, jos postiyhtiön on toistuvasti ja vakavasti rikkonut 11 §:ssä

tarkemmin määriteltäviä velvollisuuksiaan tai jos sillä ei enää ole riittäviä taloudellisia voimavaroja huolehtia velvollisuuksistaan taikka jos se ei ole aloittanut säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa yhdeksän kuukauden kuluessa toimilupakauden alkamisesta. Toimiluvan peruuttaminen edellyttää lisäksi sitä, että postiyhtiön ei ole korjannut menettelyään kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa, vähintään kuukauden pituisessa määräajassa. Ehdotettu sääntely ei ole perustuslaissa säännellyn elinkeinovapauden kannalta ongelmallinen.

Voimassa olevassa postipalvelulaissa säädetään mahdollisuudesta määrätä yleispalveluvelvoite myös muulle maantieteelliselle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluviin palveluihin kuin yritys on hakenut toimilupaa. Vastaavankaltainen mahdollisuus sisältyy myös ehdotettuun lakiin. Säännökseen on tehty sellaisia muutoksia, jotka ovat välttämättömiä yleispalveluvelvollisuuden asettamisen menetelmän muutosten vuoksi, mutta sääntelyn sisältö säilyy asiallisesti samana. Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa tällaisen velvoitteen määrittämiseen postipalvelulakia koskevaa hallituksen esitystä arvioiessaan. Valiokunnan kannan mukaan mainitun kaltaisen velvoitteen asettamista on arvioitava elinkeinovapauden rajoituksina. Valiokunta on kuitenkin pitänyt rajoituksia hyväksyttävänä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimina, koska niillä pyritään turvaamaan yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden tasapuolinen saatavuus maan koko alueella. Sekä postipalvelulaissa että ehdotetussa 24 §:ssä mahdollisuudet tämänkaltaisen velvoitteen määrittämiseen rajataan tapauksiin, joissa se on yleispalvelun turvaamisen kannalta välttämätöntä eikä postiyhtiön kannalta kohtuutonta.

Esityksessä ehdotettu toimiluvan edellytyksiä koskeva sääntely on kaiken kaikkiaan oikeasuhtaista ja tarkkarajaista ja siten ongelmatonta elinkeinovapauden kannalta.

6.4 Luottamuksellisen viestin suoja

Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestinnän suoja on loukkaamaton. Momentin on tulkittu soveltamiskäytännössä turvaa-

van yleisesti luottamuksellisen viestinnän salaisuutta, vaikka siinä erikseen mainitaankin kirje ja puhelu käytännössä tavanomaisimpina luottamuksellisen viestin muotoina.

Esityksessä luottamuksellisen viestin suojaa turvataan useilla säännöksillä. Ehdotetun lain 55 § sisältää kiellon, jonka mukaan postiyriyksellä ei ole oikeutta avata suljettua kirjettä. Lain 62 §:n mukaan postiyriyksen taas tulee turvata luottamuksellisen viestinnän salaisuus. Viestinnän luottamuksellisuutta suojaa myös 63 §:ssä säädetty vaitiolovelvollisuus. Vastaavat velvollisuudet sisältyvät myös voimassa olevaan postipalvelulakiin. Säännökset ovat siten perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaisia. Luottamuksellisen viestin suojaan liittyy myös perillesaamattomien lähetysten käsittelyä koskeva sääntely. Sitä ehdotetaan uudistettavaksi erityisesti sen vuoksi, että nykyinen sääntely on osoittautunut paikoin puutteelliseksi. Osa perillesaamattomia lähetyksiä koskevasta sääntelystä on peräisin postipalvelulaista ja vastaa perustuslakivaliokunnan arvion mukaan perustuslain vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta on arvioinut postipalvelulain perillesaamattomien lähetysten käsittelyyn liittyvää sääntelyä lausunnossaan 30/2001 vp (hallituksen esitys laiksi postipalvelulain muuttamisesta). Ehdotukseen sisältyvä säännös postiyriyksen oikeudesta avata postipaketti vastaa pääosin postipalvelulain sääntelyä, jota valiokunta on pitänyt riittävän täsmällisenä. Paketin avaamisoikeutta tulee perustuslakivaliokunnan mukaan voida käyttää vain laissa rajatuissa tapauksissa ja ainoastaan silloin, kun paketin avaaminen on hyväksyttävien tarkoitusten saavuttamiseksi välttämätön toimenpide.

Suljetun postipaketin avaamista koskevaan 55 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi peruste, jonka mukaan postiyriyksellä on oikeus avata perillesaamaton postipaketti, joka on välttämätöntä avata sen myymisen tai hävittämisen vuoksi. Avaamisoikeutta täydentää myös luottamuksellisen viestin suojaa turvaava sääntely. Mainitun 55 §:n 4 momentin mukaan postipakettiin sisältyvä luottamuksellinen viesti tulee toimittaa vastaanottajalle. Ellei vastaanottaja selviä lähetyksestä, viesti tulee toimittaa Viestintäviraston käsiteltäväksi. Postiyriitys voi selvittää vastaanot-

tajan osoitteen vain sellaisten tietojen avulla, jotka ovat käytettävissä viestiä avaamatta. Postiyriyksen velvollisuus turvata luottamuksellisen viestin salaisuutta rajoittaa myös postipaketin sisällön tutkimista.

Esityksen mukaan Viestintävirastolla on oikeus avata suljettu kirjelähetys selvittäessään sen vastaanottajan tai lähettäjän osoitetietoja. Näissä tapauksissa Viestintäviraston oikeus on rajattu niihin tapauksiin, joissa avaaminen on välttämätöntä osoitteen selvittämiseksi. Kirjeen avaamisen tarkoituksena on saada selville tietoja, joiden avulla kirjelähetys kyetään toimittamaan perille tai toisijaisesti palauttamaan. Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 30/2001 vp) mukaan avaaminen on siksi tapa pyrkiä toteuttamaan kirjeen lähettäjän tahto ja näin turvaamaan jokaisen oikeutta luottamukselliseen viestintään.

Viestintävirasto voi avata suljetun kirjeen myös silloin, jos on syytä epäillä, että se saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle. Myös ehdotettu uusi peruste liittyy turvallisuussyihin: lähetys voitaisiin avata, jos on ilmeistä, että lähetyksen sisältö estää kuljettamasta lähetyksestä turvallisuussyistä edelleen. Tällöin avaaminen on välttämätöntä, jotta turvallisuusrisikin muodostava sisältö saadaan poistettua lähetyksestä. Mainitut perusteet rajaavat avaamisoikeuden täsmällisesti. Niiden tarkoituksena on lähetysten toimittaminen edelleen sekä terveyden tai omaisuuden turvaaminen. Avaamista koskeva sääntely on kuvatulla tavalla tarkkarajainen sekä hyväksyttävien tarkoitusten saavuttamiseksi välttämätön.

Esityksessä ehdotettu sääntely ei ole ristiriidassa perustuslaissa säädetyn luottamuksellisen viestin suojan kanssa.

6.5 Norminantovaltuudet

Lakiehdotus sisältää valtuutuslainsäädäntöä, joiden nojalla voidaan antaa tarkempaa sääntelyä. Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin toimilupahakemuksen sisällöstä (4 §), toimipisteiden sijoittamisesta (16 §), kustannusten kohdentamisesta pykälän 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukaisesti (29 §), nettokustannusten laskemisesta (35 §) ja varautumi-

sesta (65 §). Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä (muun muassa PeVL 48/2001 vp) onkin todettu, että perustuslain 80 §:n 1 momentin säännökset rajoittavat suoraan valtuutussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten sisältöä. Ehdotettujen valtuutussäännösten nojalla onkin tarkoitus säännellä täsmällisemmin sellaisista yksityiskohdista, joilla on tarpeen täydentää lakiin sisältyviä perussäännöksiä.

Lakiehdotus sisältää myös säännöksiä Viestintäviraston määräyksenantovallasta. Viestintävirastolla on lakiehdotuksen mukaan valtuus antaa tarkempia määräyksiä ensinnäkin kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta ja toiseksi paikallisten olosuhteiden taikka postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvien henkilökohtaisten erityistarpeiden huomioon ottamisesta postin jakelussa (48 §). Lisäksi Viestintävirastolla on ehdotuksen mukaan oikeus antaa tarkempia määräyksiä kustannuslaskentajärjestelmän avulla kerättävistä tiedoista sekä kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksesta (29 §) ja siitä, mitä tietoja ja aineistoa tilintarkastajan kertomuksen tulee sisältää (30 §). Viestintävirasto voi myös antaa postiyrityksen varautumisvelvollisuutta koskevia tarkempia määräyksiä (65 §).

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan muu viranomaisena voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuuden tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lisäksi perustuslaista johtuu, että valtuuden kattamat asiat on määriteltävä tarkasti laissa (PeVL 61/2002 vp, PeVL 34/2000 vp).

Esityksen valtuutussäännöksillä vahvistetaan Viestintäviraston valtuuksia nostamalla nykyisiä ohjeita määräyksen tasolle. Nykyisiä Viestintäviraston jakeluohjeita ja suosituksia vastaavat määräykset annettaisiin 48 §:n nojalla. Useimmat Viestintäviraston määräyksenantovaltuudet liittyvät kuitenkin sellaisiin seikkoihin, joista annetaan ehdotuk-

sesta nykyistä tarkempaa sääntelyä ja osin kokonaan uutta sääntelyä. Viestintäviraston norminantovaltuudet sijaitsevat säänneltävää asiaa koskevien perussäännösten yhteydessä. Oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään kyseisissä perussäännöksissä. Norminantovallan rajat määritellään säännöksissä mahdollisimman tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Asioista on tarpeen säätää nimenomaan valvojan asiantuntijaviranomaisen määräyksellä sääntelyn kohteen teknisen luonteen ja sääntelyn edellyttämän erityisen asiantuntemuksen vuoksi (PeVL 61/2002 vp).

Ehdotetut norminantovaltuudet ovat sopusoinnussa perustuslain 80 §:n kanssa.

6.6 Yhdenvertaisuus

Esityksessä ehdotetaan, että jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan jakelun perussäännösten lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan henkilökohtaiset erityistarpeet, kuten postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä. Viestintävirasto voi antaa asiasta tarkempia määräyksiä 48 §:n nojalla.

Voimassa olevan käytännön mukaan vähintään 75-vuotiaat sekä liikuntaesteiset ovat oikeutettuja poikkeavaan postinjakeluun, jossa postilaatikko tuodaan tavanomaista lähemmäs. Viestintävirasto on antanut kyseistä käytäntöä koskevia ohjeita. Ehdotuksessa asia nostettaisiin lakiin ja Viestintäviraston määräyksiin.

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan eri asemaan asettaminen muun muassa iän ja terveydentilan perusteella on mahdollista vain, jos menettelylle on hyväksyttävä peruste. Iäkkäille ja liikuntaesteisille postin noutaminen tavanomaiseen paikkaan sijoitetusta postilaatikosta saattaa aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia. Ikärajaksi asetetaan esityksessä 75 vuotta, koska on oletettavaa, että tässä ikäryhmässä liikuntavaikeudet ovat jo hyvin tyypillisiä ja vaikeuttavat postilaatikolle kulkemista. Liikuntaesteisyyden johdosta poikkeavaan jakeluun olisivat oikeutettuja kaikenikäiset. Edellytyksenä kummassakin tapauksessa on, ettei samassa taloudessa asu muita kuin poikkeavaan postinjakeluun oikeutettuja. Ehdotetun sääntelyn ansiosta vä-

hintaan 75-vuotiaat samoin kuin liikuntaesteiset saatettaisiin yhdenvertaiseen asemaan muiden kanssa. Perusteena eri asemaan saatamiselle olisi siten se, että ilman kyseistä sääntelyä 75-vuotiaat ja sitä vanhemmat sekä liikuntaesteiset olisivat postinjakelussa huominnassa asemassa kuin muut, koska postin noutaminen aiheuttaisi heille merkittävästi suurempia vaikeuksia kuin muille.

Ehdotettu sääntely ei ole ristiriidassa perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen kanssa.

6.7 Maksu- ja verosääntely

Lakiehdotukseen sisältyvä maksusääntely on merkityksellistä perustuslain 81 §:n kannalta. Mainituksessa perustuslain pykälässä säädetään valtion veroista ja maksuista ja siinä asetetaan rahasuorituksesta säättämisen tavalle erilaiset velvoitteet sen mukaan, onko kyse verosta vai maksusta. Verosta säädettyä lain tulee sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Maksusääntelyä taas koskee vaatimus, jonka mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden ja maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti tulkinnut, että verot ja maksut eroavat toisistaan olennaisesti siten, että maksut ovat korvauksia tai vastikkeita julkisen vallan palveluista. Ellei vastikesuhdetta ole, suoritusta on valtiosääntöoikeuden näkökulmasta pidettävä verona (esim. PeVL 61/2002 vp).

Postitoiminnan valvontamaksua koskeva sääntely vastaa kaiken kaikkiaan postipalvelulain valvontamaksusääntelyä. Postipalvelulakia muutettiin lailla 886/2005 (HE 67/2005) siten, että eduskunnan perustuslakivaliokunnan tekemät linjaukset tietynlaisien maksujen valtiosääntöoikeudellisesta veroluonteisuudesta otettiin huomioon. Perustuslakivaliokunta on mainittua hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (PeVL 29/2005) arvioinut säännösten täyttävän pe-

rustuslakivaliokunnan käytännössä verolaille asetetut vaatimukset. Tämän johdosta lakiehdotuksen säännökset verovelvollisuudesta eli postitoiminnan valvontamaksun suorittamisvelvollisuudesta, veron suuruuden perusteista ja oikeusturvajärjestelyistä ovat perustuslain vaatimusten mukaisia. Valvontamaksua koskeva sääntely ei näin ollen muodostu ongelmalliseksi perustuslain 81 §:n 1 momentin kannalta.

Lakiehdotuksen 6 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi hakemusmaksusta. Valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan hakemusmaksu on perustuslain 81 §:n 2 momentissa tarkoitettu maksu, koska ehdotuksesta maksun suuruuden lisäksi ilmenee selvästi, mistä viranomaistoimesta maksu suoritetaan (vastaavasti esim. PeVL 61/2002 vp).

Ehdotettu sääntely ei ole ristiriidassa perustuslain vero- ja maksusääntelyn kanssa.

6.8 Säättämijärjestyksen ja käsittelyjärjestyksen arviointi

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämijärjestyksessä. Tästä huolimatta pidetään suotavana, että esityksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Maailman postiliiton yleissopimukseen ei sisälly määräyksiä, jotka koskevat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Yleissopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja lakiehdotus tavallisen lain säätämijärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella sekä perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi Genevessä 12 päivänä elokuuta 2008 tehdyn Maailman postiliiton yleissopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Edellä esitetyn perusteella ja koska yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Postilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on turvata postipalveluiden ja erityisesti yleispalvelun saataavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa.

Tätä lakia sovelletaan postin yleispalvelun ja muiden postipalvelujen tarjoamiseen.

Tätä lakia ei sovelleta sellaisen palvelun tarjoamiseen, joka koskee:

- 1) sanoma- ja aikakauslehtiä;
 - 2) osoitteettomia lähetyksiä;
 - 3) kirjelähetyksiä, jos toiminta on pienimuotoista, taloudelliselta merkitykseltään vähäistä sekä laajuudeltaan sellaista, että sillä ei ole yleispalvelun saatavuuden kannalta olennaista merkitystä;
 - 4) kirjelähetyksen kuriiripalvelua;
 - 5) postipaketteja, jotka eivät kuulu yleispalveluun; tai
 - 6) elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan tarvittavaa tai liittyvää postitoimintaa.
- Tämän lain säännöksiä ei sovelleta kansainväliseen postiliikenteeseen siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *postitoiminnalla* tämän lain mukaista yleispalvelun ja muun postipalvelun tarjontaa;

2) *postipalvelulla* kirjelähetysten ja yleispalveluun kuuluvien postipakettien säännöllistä keräilyä, lajittelua, kuljetusta ja jakelua maksua vastaan postin lähettäjältä tai toiselta postiyritykseltä postin saajalle tai toiselle postiyritykselle;

3) *yleispalvelulla* niitä postipalveluita, joista säädetään 3 luvussa ja joiden tulee olla tarjolla koko maassa;

4) *kirjelähetyksellä* kuljetettavaksi jätettyä osoitteellista, enintään kahden kilogramman painoista lähetystä, joka sisältää fyysisellä alustalla olevan viestin;

5) *postipaketilla* yleispalveluun kuuluvaa osoitteellista tavaralähetystä, joka on jätetty kuljetettavaksi;

6) *osoitteellisella suoramainonnalla* osoitteellista kirjelähetystä, joka koostuu yksinomaan mainos-, markkinointi- tai myyninedistämisaineistosta ja sisältää vastaanottajan nimeä, osoitetta, yksilöintinumeroa sekä muita viestin luonnetta muuttamattomia eroavaisuuksia lukuun ottamatta vain samansisältöisen, merkittävälle vastaanottajamäärälle osoitetun sanoman;

7) *postiyrityksellä* 3 §:n mukaisen toimiluvan haltijaa;

8) *yleispalvelun tarjoajalla* postiyritystä, jolle on asetettu 4 luvussa tarkoitettu yleispalveluvollisuus;

9) *postin lähettäjällä* henkilöä, joka on jättänyt kirjelähetyksen tai postipaketin postiyrityksen välitettäväksi voimassa olevaa maksua vastaan;

10) *postin saajalla* kirjelähetykseen tai postipakettiin merkittyä henkilöä, jolle lähetys on osoitettu.

2 Luku

Postipalvelujen tarjoaminen

3 §

Toimilupaa edellyttävä postitoiminta

Kirjelähetyksiä koskeva postitoiminta edellyttää toimilupaa.

4 §

Toimilupaviranomainen ja toimilupamenettely

Toimilupaa postipalvelun tarjoamiseen haetaan liikenne- ja viestintäministeriöltä. Toimilupia ei julisteta haettaviksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö myöntää toimiluvan määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi.

Toimilupaa koskeva päätös on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta liikenne- ja viestintäministeriölle. Ministeriö voi pidentää kolmen kuukauden määräaikaa enintään kolmella kuukaudella, jos se on erityisen syyn vuoksi tarpeen.

5 §

Toimilupahakemuksen sisältö

Toimilupahakemuksessa on annettava kaikki ne liikenne- ja viestintäministeriön pyytämät tiedot, jotka ovat tarpeen arvioitaessa 6 §:ssä tarkoitettuja toimiluvan myöntämisen edellytyksiä. Tarkemmat säännökset hakemuksen sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Toimiluvan myöntämisen edellytykset

Toimilupa on myönnettävä, jos:

- 1) hakija on yritys tai yhteisö, jolla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia postiyhtiön velvollisuuksista;
- 2) hakijan kykyä noudattaa postitoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä ei ole perustellusti syytä epäillä;
- 3) hakijalla on kyky säännölliseen toimiluvan mukaiseen toimintaan;
- 4) alue, jolle toimilupaa haetaan, täyttää 7 §:n mukaiset edellytykset; sekä

5) liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole erityisen painavia perusteita epäillä toimiluvan myöntämisen vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta.

7 §

Toimilupa-alue

Toimiluvan haltija saa tarjota toimiluvan piiriin kuuluvia postipalveluita vain sillä alueella, jolle toimilupa myönnetään.

Alueen, jolle toimilupaa haetaan, on oltava hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäinen.

8 §

Hakemusmaksu

Toimiluvan hakija on velvollinen suorittamaan valtiolle hakemuksen yhteydessä hakemusmaksun, joka on 1 000 euroa. Hakemusmaksu tulee suorittaa myös määräysvalan muutosta ja toimiluvan muuttamista ja siirtämistä koskevien hakemusten yhteydessä sekä ennakkopäätöstä haettaessa.

9 §

Toimiluvan sisältö

Toimiluvassa määrätään postiyhtiön maantieteellinen toimialue ja toimiluvan voimassaoloaika.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi asettaa toimiluvassa ehtoja, jotka täydentävät tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säädöksiä ja jotka koskevat:

- 1) velvollisuutta toimia Maailman postiliiton yleissopimuksen (SopS /) mukaisena nimettynä operaattorina ja Maailman postiliiton sopimusten noudattamista;
- 2) postinumerojärjestelmän ylläpitämistä;
- 3) kielilaissa (423/2003) tai saamen kielilaissa (1086/2003) tarkoitettua kielellistä palvelua;
- 4) velvollisuutta määritellä postilaatikoiden paikat;
- 5) velvollisuutta maksaa erikseen säädettävällä tavalla tukiosuus, jos 33 §:n mukainen osuus yleispalvelun nettokustannuksista tulee korvattavaksi; tai

6) muita näihin verrattavia palvelujen laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi välttämättömiä ehtoja.

Edellä 2 momentin 1 – 3 kohdan mukaisia ehtoja voidaan asettaa vain yleispalvelun tarjoajalle tai, ellei yleispalveluvollisuutta ole asetettu, muulle postiyritykselle. Edellä 2 momentin 4 kohdan mukainen ehto voidaan asettaa muulle kuin yleispalvelun tarjoajalle vain, jos alueella ei ole asetettu kirjelmähetysten välittämistä koskevaa yleispalveluvollisuutta.

Toimilupaviranomainen ei saa asettaa ehtoja, jotka johtaisivat rinnakkaisiin velvoitteisiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten taikka muun lainsäädännön kanssa.

10 §

Toimiluvan muuttaminen

Toimilupaa voidaan muuttaa toimiluvan haltijan hakemuksesta tai tämän suostumuksella. Toimilupaa voidaan muuttaa muutoinkin, jos se on välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseen liittyvän erityisen syyn vuoksi tai sellaisen olennaisen muutoksen vuoksi, joka tapahtuu luvanvaraisen toiminnan toimintaedellytyksissä.

11 §

Toimiluvan peruuttaminen

Liikenne- ja viestintäministeriö voi peruuttaa postiyrityksen toimiluvan osaksi tai kokonaan:

1) jos postiyritys on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, muun postitoimintaa koskevan lain säännöksiä, 9 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja tai sille määrättyä 24 §:ssä tarkoitettua yleispalveluvollisuutta;

2) jos postiyrityksellä ei enää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ole riittäviä taloudellisia voimavaroja huolehtia velvollisuuksistaan; taikka

3) jos toimiluvan haltija ei ole aloittanut säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa yhdeksän kuukauden kuluessa toimilupakauden alkamisesta, ellei toimilupaviranomainen toimiluvanhaltijan hakemuksesta toiminnan edellytyksiin liittyvien syiden vuoksi toisin määrää.

Toimiluvan peruuttaminen edellyttää lisäksi sitä, että postiyritys ei kehotuksesta huolimatta ole kohtuullisessa, vähintään kuukauden pituisessa määräajassa korjannut menettelyään, saattanut taloudellisia voimavarojaan riittäviksi tai aloittanut toimintaansa.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi peruuttaa toimiluvan myös, jos luvanhaltija lopettaa toimintansa.

12 §

Toimiluvan siirtäminen

Toimilupaa ei saa siirtää. Liikenne- ja viestintäministeriö voi peruuttaa toimiluvan, jos tosiasiallinen määräysvalta toimiluvanhaltijaan nähden muuttuu. Määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi liikenne- ja viestintäministeriölle. Ministeriön on päätettävä toimiluvan peruuttamisesta kahden kuukauden kuluessa ilmoittamisesta.

Toimiluvan haltija voi pyytää 1 momentin perusteella tapahtuvasta toimiluvan peruuttamisesta ennakkopäätöksen. Liikenne- ja viestintäministeriön tulee antaa päätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut ministeriölle. Jos määräysvallan muutoksen syynä on yrityskauppa, joka on ilmoitettava kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) mukaan Kilpailuvirastolle tai yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen (”EY:n sulautuma-asetus”) (EY) N:o 139/2004 mukaan Euroopan komissiolle, liikenne- ja viestintäministeriön päätös on annettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun yrityskauppa-asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Toimilupaa ei peruuteta, jos se siirretään konsernin sisäisesti emoyhtiön ja sen täysin omistaman tytäryhtiön välillä. Tällaisesta siirrosta on välittömästi ilmoitettava liikenne- ja viestintäministeriölle.

13 §

Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta

Jos postiyritys aikoo lopettaa toimintansa, sen on ilmoitettava asiasta liikenne- ja viestintäministeriölle viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan lopettamista.

Jos postiyrittäjän toimilupa peruutetaan, toimilupaa ei myönnetä uudelleen toimilupakauden päätyttyä tai postiyritys muuten lopettaa toimintansa, liikenne- ja viestintäministeriön on päätettävä niistä toimista, joihin on ryhdyttävä postitoiminnan ylläpitämiseksi.

Jos postitoiminnan ylläpitämiseksi tarvittavan postiyrittäjän käyttöomaisuuden siirtämisestä toiselle postitoiminnan harjoittajalle ei sovita, liikenne- ja viestintäministeriö voi päättää siirrosta korvausta vastaan. Korvauksen perusteisiin ja määräämiseen sovelletaan, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastuskorvauksesta.

3 Luku

Yleispalvelun sisältö

14 §

Yleispalvelun tarjoaminen

Koko maassa on oltava pysyvästi tarjolla postipalvelujen yleispalvelu, joka on saatavilla tasapuolisin ehdoin.

Yleispalvelun sisällöstä säädetään tässä luvussa.

15 §

Yleispalveluun kuuluvat postilähetykset

Yleispalveluun kuuluu seuraavia postilähetyksiä koskevien postipalveluiden pysyvä tarjonta:

1) enintään kahden kilon painoiset kirjelahetykset, jotka maksetaan yleisesti käytävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka

käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrittäjän kuljetettavaksi keräilypisteeseen; kotimaan kirjelahetyksistä on pidettävä tarjolla ainakin sellaista kirjetuotetta, johon sovelletaan 19 §:ssä määriteltyä yleispalvelun laatustandardia;

2) enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrittäjän kuljetettavaksi postitoimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä;

3) maahan saapuvat enintään kahdenkymmenen kilon painoiset postilähetykset; sekä

4) 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen postilähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut.

Tässä pykälässä tarkoitettuun yleispalveluun kuuluvat sekä kotimaan palvelut että ulkomaanpalvelut.

16 §

Toimipisteet

Yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä toimipisteitä, joista yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat saatavilla. Yleispalvelun tarjoajan on käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että toimipisteissä voidaan asioida esteettömästi. Toimipisteet on sijoitettava siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päässä vakituudesta asunnostaan. Toimipisteiden sijaintia ja kohtuullista matkaa määriteltäessä on otettava huomioon alueen väestötiheys ja pinta-ala, alueella ilmenevät asiointitarpeet, palveluiden sijainti yleensä ja muut paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.

Toimipisteenä voi olla myös muu kuin kiinteä toimipiste, jos sen käyttäminen ei vaaranna yleispalvelun saatavuutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimipisteiden ohella yleispalvelun tarjoaja voi ylläpitää myös muita toimipisteitä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin toimipisteiden sijoittamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös toimipisteverkon järjestämiseen liittyvistä teknisistä seikoista.

17 §

Keräily ja jakelu

Yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava vähintään kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa, arkipäiviä lukuun ottamatta. Velvollisuudesta voidaan poiketa tilapäisesti vain, jos postin keräily tai jakaminen estyy syystä, joka johtuu postin saajasta, lain säännöksestä, liikenteen keskeytyksestä tai muusta vastaavasta ylivoimaisesta esteestä ja jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa huomioon.

Lähetäjällä on oltava mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetyksiä postityrityksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen.

Postipaketit on jaettava kohtuullisessa ajassa. Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta.

18 §

Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä

Yleispalvelun tarjoajalla on oikeus poiketa 17 §:ssä säädetystä keräily- ja jakelutiheydestä, kun kyseessä on vaikeakulkuisella saaristo- tai erämaa-alueella sijaitseva talous, joka ei sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävän tien varrella mukaan lukien maantielauttojen ja vähintään viitenä päivänä viikossa kulkevien yhteysalusten avulla liikennöitävät reitit

Yleispalvelun tarjoajan on vuosittain toimitettava Viestintävirastolle selvitys 1 momentissa tarkoitettujen talouksien lukumäärästä ja sijainnista. Poikkeuksen piirissä voi olla koko maassa enintään 300 taloutta. Viestintäviraston on tarvittaessa ratkaistava, mitkä taloudet kuuluvat keräily- ja jakelutiheydestä tehdyn poikkeuksen piiriin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen talouksien kirjelähetyksen keräily ja jakelu on tehtävä vähintään kerran viikossa. Yleispalvelun tarjoajan on ilmoitettava postipaketista sekä viranomaiselta saapuneesta lähetyksestä postinsaajalle viivytyksettä. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kolmantena päivänä lähetyksen

saapumisesta, jos postin saaja on puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin tavoitettavissa.

19 §

Yleispalvelun laatustandardi

Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena arkipäivänä.

Euroopan unionin sisäinen ulkomaanposti on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä jättöpäivästä lukien kolmantena päivänä ja 97 prosenttia lähetyksistä on perillä jättöpäivästä lukien viidentenä päivänä. Yleispalvelun tarjoajan on noudatettava unionin sisäisen ulkomaanpostin laatustandardeja sekä koko unionin sisäisessä postissa että kahden unionin jäsenvaltion välisessä postissa.

20 §

Kielellisten oikeuksien turvaaminen

Yleispalvelun tarjoajan tai sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa tämän palveluja asiakkaille, on toiminnassaan:

1) annettava palvelua suomen ja ruotsin kielellä noudattaen, mitä kielilaisissa säädetään; ja

2) annettava palvelua saamen kielellä noudattaen, mitä saamen kielilaisissa säädetään.

21 §

Tiedoksiantomenettely

Yleispalvelun tarjoajan on huolehdittava laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytävissä olosta koko maassa. Yleispalvelun tarjoajan tai sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa yleispalvelun tarjoajan palveluja asiakkaille, palveluksessa ole-

vaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tiedoksiantomenettelyyn liittyviä tehtäviä.

4 luku

Yleispalveluvollisuus

22 §

Markkinoiden arviointi

Viestintäviraston on säännöllisin väliajoin arvioitava kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita. Markkinoiden arvioinnissa tulee selvittää palveluiden tarjonta eri puolilla maata siten, että Viestintävirasto voi arvioida tarvetta asettaa velvollisuus tarjota yleispalvelua. Markkinoiden arvioinnin perusteella Viestintäviraston tulee päättää, onko yleispalvelun turvaamiseksi tarpeen määrätä yleispalveluvelvoitteita.

Viestintäviraston tulee seurata palveluiden tarjontaa ja 23 §:ssä tarkoitettuja yleispalveluvollisuuden välttämättömyyteen vaikuttavia seikkoja sekä tässä pykälässä tarkoitettun markkinoiden arvioinnin että sen väliajoilla tehtävän seurannan avulla.

23 §

Yleispalveluvollisuuden asettaminen

Viestintäviraston on päätöksellään asetettava yhdelle tai useammalle postiyritykselle velvollisuus tarjota yleispalvelua, jos markkinoiden arviointi osoittaa sen olevan välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseksi. Päätöksen tulee perustua avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin.

Yleispalvelua on pidettävä turvattuna, jos:

1) palveluita on kattavasti tarjolla kaikille käyttäjille;

2) tarjottavat palvelut ovat hinnaltaan kohtuullisia ja niitä tarjotaan kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin; ja

3) alueella on keskenään kilpailevia yrityksiä, jotka tarjoavat vastaavia palveluita ja jotka täyttävät 24 §:ssä tarkoitettujen postiyri-tyksistä koskevat edellytykset.

Viestintäviraston tulee yleispalveluvelvoitetta asettaessaan määrätä:

1) mitä 15 §:ssä tarkoitettuja palveluita postiyrityksen on tarjottava; ja

2) millä alueella palveluita on tarjottava.

Yleispalvelupäätöksillä ei saa asettaa eri postiyrityksille päällekkäisiä velvoitteita. Yleispalvelupäätöksillä ei saa myöskään asettaa rinnakkaisia velvoitteita tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten, muun lainsäädännön taikka yritykselle asetettujen toimilupaehtojen kanssa.

24 §

Yleispalveluvollisuuden asettamisen edellytykset

Yleispalveluvollisuus voidaan asettaa postiyritykselle, joka täyttää 6 §:ssä tarkoitettujen toimiluvan myöntämisen edellytykset. Postiyritys voidaan määrätä tarjoamaan sekä niitä palveluita, joita sen toimilupa koskee, että yleispalveluihin kuuluvia pakettipalveluita.

Velvollisuus tarjota yleispalvelua on asetettava sille postiyritykselle, jolla on siihen parhaat edellytykset.

Postiyritys voidaan velvoittaa tarjoamaan yleispalvelua myös muualla kuin toimilupa-alueellaan tai se voidaan velvoittaa tarjoamaan muitakin yleispalveluja kuin niitä, joita se on tarjonnut, jos se on yleispalvelun turvaamisen kannalta välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen ole postiyrityksen kannalta kohtuutonta.

25 §

Yleispalveluvollisuuden muuttaminen

Viestintävirasto voi muuttaa velvollisuutta tarjota yleispalvelua yleispalvelun tarjoajan hakemuksesta tai tämän suostumuksella. Jotta yleispalveluvelvoitetta voitaisiin muuttaa yleispalvelun tarjoajan hakemuksesta, yleispalvelun tarjoajan tulee osoittaa, että se on välttämätöntä erityisen syyn vuoksi.

Viestintävirasto voi muuttaa velvollisuutta tarjota yleispalvelua muutoinkin, jos päätöksen perusteena olleissa seikoissa tapahtuu

merkityksellisiä muutoksia ja veloitteen muuttaminen on yleispalvelun turvaamiseksi välttämätöntä.

5 luku

Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta

26 §

Hinnoittelu

Yleispalvelun tarjoajan on hinnoiteltava yleispalveluun kuuluvat postipalvelut siten, että hinnat:

- 1) ovat kohtuulliset;
- 2) ovat sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan riippumatta;
- 3) ovat kustannussuuntautuneet;
- 4) kannustavat tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan; ja
- 5) noudattavat avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.

Hinnoittelun muutoksista on tiedotettava vähintään kuukautta ennen muutoksen tapahtumista.

27 §

Yhtenäishinnoittelu ja yksittäiset hintasopimukset

Yleispalvelun tarjoajan on hinnoiteltava jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä jaettavaksi tarkoitettu tavallinen kotimaan kirje-lähetys yhtenäisesti koko maassa. Velvoite koskee yleisesti käytössä olevia yksittäisen kirjeen maksutapoja.

Tässä pykälässä tarkoitettu yhtenäinen hinnoittelu ei estä yleispalvelun tarjoajaa tekemästä käyttäjien kanssa yksittäisiä hintasopimuksia yleispalveluun kuuluvista tuotteista ja palveluista.

Jos yleispalvelun tarjoaja tekee yleispalveluun kuuluvista tuotteista tai palveluista yksittäisiä hintasopimuksia, niiden ehtojen ja niihin perustuvien hintojen tulee olla kustannussuuntautuneita ja noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.

28 §

Kustannuslaskentajärjestelmän käyttäminen

Yleispalvelun tarjoajan on käytettävä kustannuslaskentajärjestelmää, jonka avulla kerättävistä tiedoista selviää eri palvelujen hintojen kohtuullisuus ja suhde kustannuksiin.

Yleispalvelun tarjoaja saa itse valita käyttämänsä kustannuslaskentajärjestelmän. Yleispalvelun tarjoajan on laadittava kustannuslaskentajärjestelmästä Viestintävirastolle kuvaus, josta käyvät ilmi vähintään kustannusten pääluokat ja se, miten kustannukset kohdennetaan.

29 §

Kustannusten kohdentaminen

Edellä 28 §:ssä tarkoitettussa kustannuslaskentajärjestelmässä yleispalvelun tarjoajan on kohdennettava kustannukset siten, että:

1) tiettyyn palveluun tai tuotteeseen suoraan kohdistettavissa olevat kustannukset kohdistetaan kyseiseen palveluun tai tuotteeseen;

2) kustannukset, joita ei voida kohdistaa suoraan, kohdistetaan ensisijaisesti niiden alkuperän välittömän selvittämisen perusteella tai, jos tämä ei ole mahdollista, toiseen kustannusryhmään osoitettavien yhteyksien perusteella tai kaikille palveluille ja tuotteille kohdennettavien kustannusten suhteessa; ja

3) kustannukset, joita ei voida kohdistaa 1 kohdan mukaisesti ja jotka ovat tarpeen sekä yleispalvelun että muun kuin yleispalvelun tarjoamiseksi, kohdennetaan soveltaen samoja kustannustekijöitä sekä yleispalveluun että muihin palveluihin.

Tarkempia säännöksiä kustannusten kohdentamisesta 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukaisesti annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kustannuslaskentajärjestelmän avulla kerättävistä tiedoista sekä kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksesta. Määräykset voivat koskea:

1) kustannuslaskentajärjestelmän ja hinnoittelun välisen yhteyden osoittamisessa välttämättömiä tietoja;

2) kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksen sisältöä ja muotoa; sekä

3) kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksen toimittamista Viestintävirastolle.

30 §

Kustannuslaskentajärjestelmän valvonta

Yleispalvelun tarjoajan tulee valita tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu tilintarkastaja tarkastamaan kustannuslaskentajärjestelmä yrityksen tilintarkastuksen yhteydessä. Tilintarkastajan on laadittava tarkastuksesta kertomus. Yleispalvelun tarjoajan on toimitettava kertomus Viestintävirastolle tilikautensa päättymistä seuraavan elokuun loppuun mennessä.

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja ja aineistoa tilintarkastajan kertomuksen on sisällettävä. Määräykset voivat koskea:

1) yleisiä tietoja tarkastettavasta yrityksestä ja tarkastuksen suorittamistapaa;

2) tarkastusvelvollisuuden kohteena olevaa aineistoa;

3) kriteerejä, joilla voidaan todeta, vastaako yrityksen toiminta sille asetettuja kustannuslaskentajärjestelmää koskevia velvoitteita; sekä

4) tilintarkastajan kertomuksen liitteinä olevaa aineistoa.

Viestintäviraston on julkaistava vuosittain kertomus siitä, miten kustannuslaskentajärjestelmiä noudatetaan yrityksissä.

31 §

Hinnoittelua koskeva selvittämisvelvollisuus ja kustannuslaskenta

Viestintävirasto ei ole velvollinen arvioinnissaan käyttämään yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennassa käyttämiä periaatteita valvoessaan hinnoittelun lainmukaisuutta. Yleispalvelun tarjoajalla on velvollisuus osoittaa, että sen tuotteesta perimä hinta täyttää tässä laissa säädetty vaatimukset.

6 luku

Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen

32 §

Yleispalvelun nettokustannukset

Yleispalvelun nettokustannuksilla tarkoitetaan niitä kustannuksia, jotka liittyvät ja joita tarvitaan yleispalveluun.

Yleispalvelun nettokustannukset on laskettava niiden nettokustannusten erotuksena, joita yleispalvelun tarjoajalle aiheutuu toisaalta toiminnasta yleispalveluvelvoitteiden piirissä ja toisaalta toiminnasta ilman yleispalveluvelvoitteita.

33 §

Kustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle

Yleispalvelun tarjoajalle on korvattava valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa tälle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen:

1) yrityksen kokoon;

2) yritystoiminnan laatuun;

3) yrityksen harjoittaman toiminnan liikevaihtoon; ja

4) muihin näihin rinnastettaviin seikkoihin nähden.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta päättää liikenne- ja viestintäministeriö Viestintäviraston laatiman nettokustannuslaskelman pohjalta. Muilla postiyrityksillä on velvollisuus osallistua kustannusten korvaamiseen niiden Suomessa harjoittaman postitoiminnan liikevaihtojen tai lähetysmäärien suhteessa siten kuin lailla erikseen säädetään.

34 §

Korvauksen hakeminen ja yleispalvelun nettokustannusten laskeminen

Edellä 33 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamista haetaan liikenne- ja viestintämi-

nisteriöltä. Korvausta maksetaan taannehtivasti enintään vuoden ajalta vaatimuksen esittämisestä.

Liikenne- ja viestintäministeriön on pyydetävä Viestintävirastoa laskemaan yleispalvelun nettokustannukset, jos yleispalvelun tarjoaja sitä vaatii ja jos yleispalvelun tarjoaja osoittaa todennäköiseksi, että yleispalvelun tarjonta muodostaa sille kohtuuttoman taloudellisen rasitteen.

Yleispalvelun tarjoaja on velvollinen toimittamaan Viestintävirastolle nettokustannusten laskemisessa tarvittavat tiedot. Viestintävirasto ei ole nettokustannuksia laskiesaan velvollinen käyttämään yleispalvelun tarjoajan ilmoittamia tietoja eikä sen kustannuslaskennassa käytettyjä periaatteita.

35 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia säännöksiä nettokustannusten laskemisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 luku

Postiyritysten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät

36 §

Erehdyksessä jätettyjen kirjelähetyksen välittäminen, kauttakulku ja poikkeukset velvollisuudesta välittää ulkomailta saapuvia kirjelähetyksiä

Postiyritys on velvollinen huolehtimaan, että sen välitettäväksi erehdyksessä jätetty kirjelähetyksen toimitetaan muun postiyrityksen välitettäväksi, jos kirjelähetyksen vastaanottajan osoitepaikka ei sijaitse ensiksi mainitun postiyrityksen toimilupa-alueella. Välittäminen on tehtävä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Postiyrityksen, joka toimii 9 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisena nimettynä operaattorina, tulee kuljettaa toisen nimetyn operaattorin sille luovuttama suljettu posti sekä avo-postina lähetettävät kirjelähetykset turvalli-

simmalla tavalla niitä nopeimpia teitä, joita se käyttää omissa lähetyksissään.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, nimetty operaattori ei ole velvollinen kuljettamaan eikä jakamaan vastaanottajalle kirjelähetyksiä, joita lähettäjät postittavat tai postituttavat muualla kuin Suomessa hyötökseen toisessa maassa sovellettavista edullisemmista maksuista. Nimetty operaattori voi periä lähettäjältä tai tämän kieltäytyessä maksamasta lähtömaan nimetyltä operaattorilta kotimaan maksut. Jos nämä kieltäytyvät maksamasta määräajan kuluessa, nimetty operaattori voi palauttaa lähetykset takaisin lähtömaan nimetyille operaattorille ja vaatia korvausta lähettämisestä aiheutuvista kuluista.

37 §

Postinumerojärjestelmä

Liikenne- ja viestintäministeriö huolehtii siitä, että postitoiminnan hoitamiseksi ylläpidetään postinumerojärjestelmää. Yleinen postinumerojärjestelmä on sidoksissa maantieteellisiin alueisiin. Lisäksi yksittäisten asiakkaiden käyttöön voidaan antaa postinumeroita, jotka eivät ole sidoksissa maantieteellisiin alueisiin. Postinumero on viidestä numerosta muodostuva tunnus, joka merkitään osoitetoimipaikan nimen eteen.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskevan ehdon toimiluvassa postiyritykselle siten kuin 9 §:ssä säädetään. Postiyrityksen, jonka toimiluvassa edellytetään postinumerojärjestelmän ylläpitämistä, on noudatettava, mitä tässä pykälässä säädetään.

Postinumerojärjestelmää ylläpitävän postiyrityksen tulee pitää postinumerojärjestelmän sisältämiä tietoja julkisesti nähtävillä. Postiyrityksen tulee lisäksi luovuttaa pyydetäessä tietoja postinumerojärjestelmästä. Tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Postinumeroa koskevasta muutoksesta on tiedotettava tehokkaasti viimeistään kaksi kuukautta ennen muutoksen toteuttamista.

Lisäksi muutoksesta tulee samaan aikaan tiedottaa erityisesti:

- 1) niille postipalvelun käyttäjille, joita muutos koskee;
- 2) niille kunnille, joita muutos koskee;
- 3) muille postiyrityksille; ja
- 4) väestötietojärjestelmän ylläpitäjille, pelastusviranomaisille sekä Häätäkeskuslaitokselle.

Edellä 4 momentissa säädettyä määräaika ei sovelleta muutokseen, joka koskee vain yksittäistä postinsaajataloutta tai yksittäisen asiakkaan käyttöön annettua postinumeroa, joka ei ole sidoksissa yleiseen maantieteelliseen postinumerojärjestelmään.

38 §

Osoiterekisteri

Postiyrityksellä on oikeus ylläpitää posti-toiminnan hoitamiseksi ja muiden kuin posti-toimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseksi postin saajia koskevaa osoiterekisteriä. Postiyritys voi sopia osoiterekisterin ylläpidosta toisen yrityksen kanssa.

Osoiterekisteriin talletetaan postin saajan nimi- ja osoitetietojen lisäksi henkilötunnus sekä muut lähetysten perillemenon ja postin saajan oikeuksien turvaamiseksi välttämättömät tiedot. Yleispalvelun tarjoajalla on postitoiminnan hoitamista, lähetysten perillemenon turvaamista ja postin saajan oikeuksien turvaamista varten oikeus saada väestötietojärjestelmästä henkilötunnukset ja niiden muutokset, etu- ja sukunimet sekä niiden muutokset ja tieto muutosajankohdasta, syntyneiden, maahan muuttaneiden ja osoiterekisterissä ilman osoitetta olevien henkilöiden osoitetiedot, tiedot syntyneistä ja kuolleista henkilöistä ja postin saajien äidinkielestä sekä tiedot kaavoituksen ja haja-asutusalueiden osoitekehityksen myötä syntyvistä osoitteista ja niiden muutoksista, rakennusten koordinaateista, rakennus- ja kiinteistötunnuksista, rakennusluokituksesta sekä rakennus- ja kiinteistötietojen muutoksista ja muutosten ajankohdasta. Oikeus saada tietoja koskee kaikkia väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilöiden edellä mainittuja tietoja lukuun ottamatta henkilöitä, joilla on voimassa

oleva väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) mukainen turvakielto.

Osoiterekisterissä olevia tietoja käytetään lähetysten perille toimittamiseen sekä osoitepalveluista sopimuksen tehneiden postinlähettäjien hallussa olevien nimi- ja osoitetietojen tarkistamiseen ja korjaamiseen. Osoiterekisterissä olevia nimi- ja osoitetietoja voidaan luovuttaa edelleen osoiterekisterin käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Osoiterekisterissä olevaa henkilötunnusta ei kuitenkaan saa luovuttaa edelleen.

Osoiterekisteriä ylläpitävän postiyrityksen ja sen kanssa osoiterekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneen yrityksen on pyynnöstä luovutettava postin saajalta tai viranomaiselta saadut postin saajan nimi- ja osoitetiedot sekä tiedot jakelun muutoksia koskevista toimeksiannoista toiselle postiyritykselle, jos tämä tarvitsee niitä postitoimintansa hoitamiseksi. Postiyrityksen on pyynnöstä luovutettava myös ajantasaisesti mainituissa tiedoissa tapahtuvat muutokset. Tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Rekisteröity voi tässä pykälässä säädetyn estämättä kieltää henkilötietojensa luovuttamisen osoitteiden tarkistamis- ja korjaamispalvelujen yhteydessä.

Postiyrityksen on poistettava osoiterekisterissä oleva aiempi tieto viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun postiyritys on saanut tiedon siinä tapahtuneesta muutoksesta.

39 §

Jakelussa käytettävät laitteet ja rakennelmat

Postiyritys on velvollinen järjestämään toiselle postiyritykselle pääsyn hallinnassaan olevaan postilokeroon tai muuhun sellaiseen rakennelmaan, jossa postin saajan osoitepaikka sijaitsee. Postiyritys voi järjestää pääsyn valitsemallaan tavalla, joka ei kuitenkaan saa muodostaa estettä toisen postiyrityksen toiminnalle. Tässä pykälässä tarkoitettu pääsy tulee toteuttaa kustannussuuntautuneella

hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Yleispalvelun tarjoajan on annettava toiselle postiyritykselle kaikki tämän postitoiminnan hoitamisessa tarpeelliset tiedot postilaitosten sijainnista.

8 luku

Lähetysten vastaanotto ja jakelu

40 §

Kirjelähetysten vastaanotto, välitys ja takavarikointi

Postiyrityksellä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetys voimassa olevaa maksua vastaan toimilupansa sekä toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle.

Postiyritys voi kuitenkin kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä kirjelähetystä, jos:

1) lähetys sisältää vaarallisia aineita, esineitä tai tuotteita, joiden kuljettaminen on laissa kielletty taikka jotka ovat muulla tavalla lain vastaisia tai aiheuttavat ilmeistä vaaraa ihmiselle tai omaisuudelle;

2) lähetys sisältää eläviä hyönteisiä tai muita eläviä eläimiä;

3) lähetys sisältö on erityisen arka lämmölle tai kylmyydelle;

4) lähetys sisältää särkyviä tai taituvia esineitä taikka valuvia aineita; tai

5) vakuuttamaton yleispalvelulähetys tai muu kuin yleispalveluun kuuluva lähetys sisältää rahaa, arvopapereita tai muuta arvokasta.

Kirjelähetysten takavarikoimisesta ja kirjelähetysten pidättämisestä säädetään erikseen.

41 §

Toimitusehdot

Postiyrityksen on laadittava toimitusehdot. Toimitusehdot on julkaistava yrityksen inter-

net-sivuilla ja pidettävä lisäksi pyynnöstä saatavilla paperimuodossa ilman korvausta.

Toimitusehdoista on käytävä ilmi:

1) postipalvelun käyttäjän ja postiyrityksen oikeudet ja velvollisuudet;

2) keinot, jotka ovat postipalvelun käyttäjän käytettävissä tapauksissa, joissa lähetys on viivästynyt, kadonnut, varastettu tai vahingoittunut tai joissa palvelujen laatustandardia ei ole noudatettu; näiden keinojen tulee olla selkeitä, yksinkertaisia ja kustannuksiltaan kohtuullisia;

3) postipalvelun käyttäjän oikeussuojakeinot;

4) postipalvelun käyttäjän mahdollisuus antaa toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi tapaukset, joissa postipalvelun käyttäjä ja postiyritys eivät ole saavuttaneet yhteisymmärrystä;

5) menettely, jolla maksut määrätään tai vahvistetaan;

6) menettely, jolla maksujen muutoksista tiedotetaan asiakkaalle; sekä

7) postipalvelun käyttäjältä vaadittavien vakuuksien tai muiden poikkeavien maksutakuiden perusteet.

Postipalveluihin liittyvistä maksuista on oltava korvauksetta käyttäjän saatavissa hinnasto, josta kaikki hinnoitteluun liittyvät seikat käyvät selkeästi ilmi. Jos postipalvelun toimittamisesta tehdään erityinen tarjous tai sopimus, sen on oltava kirjallinen tai sähköinen niin, että sen sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja että se säilyy osapuolten saatavilla.

Käyttäjille on tiedotettava uusista toimitusehdoista vähintään kuukautta ennen niiden voimaantuloa.

42 §

Postipalveluiden laadun tarkkailu

Postiyrityksen on julkaistava vuosittain palvelunsa laatua koskevat tiedot, joista tulee lisäksi käydä ilmi valitusten määrä ja niiden käsittely. Edellä 19 §:ssä säädetyn laatustandardin toteutumista mittaava tutkimus on teettävä yleispalvelun tarjoajasta riippumattomalla taholla. Tiedot ja tutkimus on toimitettava tiedoksi Viestintävirastolle.

43 §

Jakelu

Pientaloihin jaettavat kirjelähetykset on kannettava postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset on kannettava huoneistokohtaisiin postiluukkuihin.

Jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet. Henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon siten kuin Viestintäviraston 48 §:n mukaisessa määräyksessä tarkemmin määrätään.

Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta. Postiyrityksellä on oikeus merkitä kuitattavan kirjelähetyksen luovutusasiakirjoihin vastaanottajan henkilötunnus ja asiakirja, josta henkilötunnus on tarkistettu.

Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa tämän pykälän säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan.

44 §

Postilaatikon paikka

Postilaatikon sijainnin määrittelee kirjepalveluiden yleispalvelun tarjoaja tai muu postiyritys, jolle on 9 §:n mukaisesti asetettu velvollisuus postilaatikoiden sijainnin määrittelyyn. Paikkaa määriteltäessä on otettava huomioon 43 ja 45 §:ssä asetetut vaatimukset sekä 48 §:n nojalla annetut määräykset.

Postilaatikon paikkaan tyytymätön asianosainen voi viedä asian kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätettäväksi. Yleispalvelun tarjoaja voi hakea rakennusvalvontaviranomaiselta päätöksen postilaatikon paikkaa koskevaan erimielisyyteen, jos postin saaja ei sijoita postilaatikkoon sen osoittamaan paikkaan mutta ei riitautu asiaa.

Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulee päätöksessään ottaa huomioon kysymykseen tulevan paikan muu käyttö, tarkoituksemukaisen postitoiminnan vaatimukset sekä 43 ja 45 §:ssä asetetut vaatimukset ja 48 §:n nojalla annetut määräykset.

45 §

Postin jakelussa tarvittavien laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen

Kunta on velvollinen sallimaan kirjelähetyksien keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien, kuten postilaatikkojen, sijoittamisen asemakaavassa osoitetuille yleisille alueille, jos sijoittamista ei voida muulla tavoin järjestää postiyrityksen ja postin saajan kannalta kohtuullisella tavalla ja kohtuullisin kustannuksin. Keräilyssä ja jakelussa tarvittavista laitteista ja vähäisistä rakennelmista tai niiden käytöstä ei saa aiheutua tarpeetonta vaaraa liikenteelle eikä olennaista haittaa yleisen alueen kunnossa- ja puhtaanapidolle tai muulle käytölle.

Tontin, muun kiinteistön tai rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan, että seinään, porttiin tai aitaan kiinnitetään taikka maalle sijoitetaan keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia 1 momentissa säädetyn edellytyksin. Velvoite voidaan kuitenkin asettaa vain, jos se on omistajan kannalta kohtuullinen.

Keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia saadaan sijoittaa maantielaissa (503/2005) tarkoitettun maantien suoja- tai näkemäalueelle, jos sijoittamisesta tai laatikkojen käytöstä ei aiheudu tarpeetonta vaaraa liikenteelle tai olennaista haittaa tienpidolle.

46 §

Korvaus postilaatikkojen sijoittamisesta

Postilaatikkojen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta on suoritettava korvaus siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään. Korvauksesta tehty sopimus sitoo myös kiin-

teistön tai rakennuksen myöhempää omistajaa.

47 §

Postilähetysten säilyttäminen postin saajan noudettavina

Postiyrityksellä on oikeus säilyttää kysymyksessä olevalle postin saajalle tulevat kirjelahetykset noudettavina postin saajan osoitteen mukaan määräytyvässä toimipaikassa tai muussa vastaavassa noutopisteessä:

1) jos postin saaja ja postiyritys eivät ole päässeet keskenään sopimukseen postin vastaanoton järjestelyistä eikä asiassa ole annettu lainvoimaista ratkaisua; tai

2) jos postin saaja on puuttunut postin vastaanoton järjestelyihin siten, että postiyritys ei voi jakaa kirjelahetyksiä postin saajan 44 §:n mukaisesti määritellyssä paikassa sijaitsevaan postilaatikkoon.

48 §

Viestintäviraston määräyksenantovaltuus

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä:

1) kirjelahetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta; ja

2) paikallisten olosuhteiden taikka postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvien henkilökohtaisten erityistarpeiden huomioon ottamisesta postin jakelussa.

9 luku

Postiyrityksen vastuu

49 §

Postiyrityksen vastuu

Postiyritys vastaa vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle lähetyksen

viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta.

Jos lähetys on viivästynyt, oikeus korvaukseen on lähettäjällä tai vastaanottajalla, joka on kärsinyt vahingon viivästyksestä.

Jos lähetys on kadonnut, oikeus korvaukseen on lähettäjällä.

Jos lähetys on vahingoittunut, oikeus korvaukseen on:

1) postin lähettäjällä siihen saakka, kun lähetys on luovutettu vastaanottajalle; tai

2) postin vastaanottajalla siitä lähtien, kun hän on ottanut lähetyksen vastaan.

Postiyrityksen vastuu alkaa postin lähettäjän jätettyä lähetyksen keräilypisteeseen tai muulla tavalla postiyrityksen kuljetettavaksi. Vastuu päättyy, kun lähetys on sovitun toimittavan mukaisesti joko jätetty postin saajan jakelulaitteeseen tai –rakennelmaan tai luovutettu postin saajalle tai hänen edustajalleen taikka kun luovutuksesta on saatu tarvittava kuittaus.

50 §

Postiyrityksen vapautuminen vastuusta ja vastuun rajoittaminen

Postiyritys vapautuu vahingonkorvausvastuusta, jos se näyttää vahingon aiheutuneen seikasta, jota postiyritys ei ole voinut välttää ja jonka seurauksia se ei ole voinut ehkäistä.

Jos postiyritys tai joku, jonka menettelystä postiyritys vastaa, on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta, se ei voi vedota 1 momentin tai 51 §:n säännöksiin vastuusta vapautumisesta tai vastuun rajoittamisesta.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain vastuusäännöksistä postin lähettäjän tai postin saajan vahingoksi, on mitätön. Säännöksistä voidaan kuitenkin poiketa muun kuin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetun kuluttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa, jos poikkeaminen on kohtuullista sopijapuolten aseman, lähetyksen poikkeuksellisen laadun taikka muiden erityisten olosuhteiden takia.

Postiyrityksellä ja sillä, jonka menettelystä postiyritys vastaa, on oikeus vedota tämän

lain säännöksiin vastuun rajoittamisesta ja vastuusta vapautumisesta silloinkin, kun korvausvaatimus ei perustu tähän lakiin, jos korvausta olisi voitu vaatia tämän lain nojalla.

51 §

Vastuun rajoitukset

Lähetyksen viivästymisestä on vahingon kärsineelle maksettava korvauksena vahingon määrä, kuitenkin enintään:

- 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä;
- 2) 85 euroa kirjatusta tai saantitodistusta vastaan luovutettavasta kirjelähetyksestä;
- 3) 150 euroa muusta kirjelähetyksestä tai postipaketista.

Lähetyksen vahingoittumisesta tai katoamisesta on vahingon kärsineelle maksettava korvauksena vahingon määrä, kuitenkin enintään:

- 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä;
- 2) sovittu vakuutusarvo vakuutetusta lähetyksestä;
- 3) 340 euroa muusta kirjelähetyksestä;
- 4) 25 euroa kilolta postipaketista.

Tämän lain nojalla määrättävää vahingonkorvausta voidaan kohtuuden mukaan sovitella, jos vahingonkärsineen puolelta on myötävaikutettu vahinkoon tai jos muu vahingon aiheuttaneeseen tekoon kuulumaton seikka on myös ollut vahingon syytä.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyjä korvausten enimmäismääriä voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti.

52 §

Muistutus ja vanhentuminen

Postiyritykselle on kanneoikeuden menettämisen uhalla tehtävä muistutus lähetyksen vahingoittumisesta tai viivästymisestä kohtuullisessa ajassa siitä, kun postin saaja on havainnut vahingon tai viivästymisen tai kun hänen olisi pitänyt se havaita. Muistutus on kuitenkin tehtävä lähetystä vastaanotettaessa tuolloin ulkoisesti havaittavissa olevasta vahingosta, jos lähetyksen luovutetaan henkilökoh-

teisesti postin saajalle tai hänen edustajalleen, joka ei ole kuluttaja.

Oikeus korvaukseen on menetetty, jollei vaatimusta esitetä kirjallisesti postiyritykselle vuoden kuluessa tai, jos vahinko tai viivästyminen on aiheutettu tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta, kolmen vuoden kuluessa:

1) siitä, kun postiyrityksen vastuu on 49 §:n 5 momentin nojalla päättynyt, jos oikeus perustuu lähetyksen vahingoittumiseen tai viivästymiseen; tai

2) siitä, kun postiyritys on ilmoittanut vastaanottajalle lähetyksen katoamisesta, tai tavallisen kirjelähetyksen osalta siitä, kun vastaanottajan olisi pitänyt havaita katoaminen, jos oikeus perustuu lähetyksen katoamiseen.

Postiyrityksen on käsiteltävä sille esitetyt vaatimukset yksinkertaisin menettelyin ja viivytyksettä. Korvauksen vaatimismenettelystä tulee pitää tehokkaasti tietoa käyttäjien saatavilla.

10 luku

Lähetysten perilletoimittaminen ja perille saamattomien lähetysten käsittely

53 §

Oikeus määrätä postilähetyksestä

Lähetäjällä on oikeus määrätä postilähetyksestä, kunnes lähetyksen luovutettu vastaanottajan hallintaan lähetyksen ehtojen mukaisesti, ellei lähetystä ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla takavarikoitu. Jos lähettäjä ja vastaanottaja samanaikaisesti vaativat postilähetyksestä, se annetaan lähettäjälle.

Kun lähetyksen luovutus on postiyrityksen hallussa, lähettäjällä on oikeus ottaa lähetyksen takaisin, määrätä lähetyksen annettavaksi muulle kuin siihen merkitylle vastaanottajalle ja korjata tai muuttaa siihen merkitty postiosoite taikka antaa postiyritykselle muita vastaavia ohjeita.

Vastaanottajalla on oikeus määrätä hänelle osoitettujen lähetysten edelleen lähettämistä tai jakelun keskeytyksestä. Lähettäjän oikeus määrätä lähetyksestä päättyy, kun lähetyksen luovutus on jaettu vastaanottajan ohjeiden mukaiseen paikkaan.

54 §

Postiyrityksen velvollisuus toimittaa lähetyksen vastaanottajalle ja perillesaamattomien lähetyksien käsittely

Postiyrityksellä on velvollisuus toimittaa kirjelähetyksen tai postipaketin lähetykseen merkittyyn osoitteeseen.

Jos kirjelähetyksen tai postipaketin osoitetieto on puutteellinen tai virheellinen, postiyrityksen tulee osoiterekisterinsä ja yleisesti saatavilla olevien julkisten rekistereiden avulla pyrkiä selvittämään vastaanottajan oikea osoite. Jos vastaanottaja on tehnyt voimassa olevan osoitteenmuutoksen tai sopimuksen edelleen lähettämisen, kirjelähetyksen tai postipaketin on toimitettava sen mukaiseen uuteen osoitteeseen, ellei postiyritys ole lähettäjän kanssa toisin sopinut. Yleispalveluun kuuluvan kirjelähetyksen tai postipaketin osoiteselvittelystä ei kuitenkaan voi sopia toisin lähettäjän kanssa.

Postiyrityksen on palautettava kirjelähetyksen tai postipaketin sen lähettäjälle, jos:

1) vastaanottajan osoitetta ei saada selville;
2) vastaanottaja ei halua ottaa lähetyksen vastaan;

3) lähetyksestä ei ole maksettu voimassa olevaa maksua eikä vastaanottaja ole lunastanut lähetyksen, vaikka postiyritys on tarjonut sitä lunastettavaksi; tai

4) kyseessä on lähetyksen, jota postiyritys ei pysty muusta siitä riippumattomasta syystä kuljettamaan edelleen.

Jos 3 momentissa tarkoitettua lähetyksen tai postipaketin palauttamaan lähettäjälle postiyrityksestä riippumattoman syyn vuoksi, sitä tulee käsitellä perillesaamattomana. Postiyrityksen tulee toimittaa perillesaamattoman kirjelähetyksen välittömästi Viestintäviraston käsiteltäväksi.

Tämän pykälän 2 – 4 momenttia ei sovelleta osoitteelliseen suoramainontaan.

Postiyritys voi periä maksun paketin uudelleen kuljettamisesta ja palauttamisesta sekä kuluttajansuojalain 6 luvun etämyyntisääntöjen mukaisesti palautettavasta lähetyksestä.

55 §

Postiyrityksen oikeus avata suljettu lähetyksen

Postiyrityksellä ei ole oikeutta avata suljettua kirjettä.

Postiyrityksellä on oikeus avata postipaketti, jos:

1) lähetyksen on vahingoittunut ja avaaminen on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnon toteamiseksi;

2) on syytä epäillä, että lähetyksen saattaminen aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai

3) kyseessä on 56 §:ssä tarkoitettu perillesaamaton postipaketti, joka on välttämätöntä avata sen myymisen tai hävittämisen vuoksi.

Postipaketin saa avata Viestintäviraston tähän tehtävään valtuuttama henkilö toisen henkilön läsnä ollessa. Postipaketin sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. Avattuun postipakettiin on tehtävä Viestintäviraston määräämät merkinnät. Avaamisesta on laadittava siihen osallistuneiden henkilöiden allekirjoittama pöytäkirja, joka on toimitettava Viestintävirastolle. Postiyrityksen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä mainittuja tehtäviä.

Jos 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun postipakettiin sisältyy luottamuksellinen viesti, se tulee toimittaa vastaanottajalle tai, ellei vastaanottaja selviä lähetyksestä, Viestintäviraston käsiteltäväksi.

56 §

Lähetyksien säilyttäminen ja hävittäminen

Postiyritys saa hävittää postilähetyksen, jonka sisältö on ilmeisesti pilaantunut.

Postiyritys saa hävittää postilähetyksen lähettäjän suostumuksella. Postiyritys saa hävittää myös sellaisen avonaisen lähetyksen, josta ei ilmeisesti ole löydettävissä lähettäjän tai vastaanottajan selvittämistä edistäviä tietoja.

Postiyritys saa hävittää perillesaamattoman postipaketin ja suoramainontapostia sisältävän lähetyksen, jonka palauttamisesta ei ole sovittu postilähetyksen lähettäjän kanssa.

Postiyritys voi hävittää 3 momentissa tarkoitettua postipaketin aikaisintaan kuuden

kuukauden kuluttua siitä, kun lähetyksen saapumisesta on ilmoitettu vastaanottajalle tai palauttamisesta lähettäjälle. Tämän pykälän mukainen hävittäminen on tehtävä viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla.

Hävittämisen sijaan postiyrityksellä on oikeus myydä tässä pykälässä tarkoitettu perillesaamaton postilähetyksen siten kuin elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetussa laissa (688/1988) säädetään. Mainitussa laissa säädetyn säilytysajan sijasta postiyrityksen on kuitenkin säilytettävä postilähetyksen kuuden kuukauden ajan ennen sen myymistä.

Postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähetykseen, on voimassa, mitä löytötavaralaisissa (778/1988) säädetään.

57 §

Perillesaamattomien lähetyksen käsittely Viestintävirastossa

Viestintäviraston on pyrittävä selvittämään postiyrityksen sille 54 §:n 4 momentin mukaisesti toimittaman perillesaamattoman postilähetyksen vastaanottajan tai lähettäjän osoitetiedot. Perillesaamattomia lähetyksiä koskevaa menettelyä sovelletaan vain lähettäjän tietojen selvittämiseksi, jos kyseessä on 54 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu lähetyksen.

Yleispalvelun tarjoajan on annettava Viestintävirastolle maksuton pääsy osoiterekisteriinsä lähetyksen vastaanottajan tai lähettäjän osoitetietojen selvittämiseksi.

Viestintävirastolla on perillesaamatonta lähetystä käsitellessään oikeus avata suljettu kirje, jos:

1) se on välttämätöntä postilähetyksen vastaanottajan osoitteen selvittämiseksi lähetyksen perille toimittamista varten tai lähettäjän osoitteen selvittämiseksi lähetyksen palauttamista varten;

2) on syytä epäillä, että lähetyksen saattaminen aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai

3) on ilmeistä, että lähetyksen sisältö estää kuljettamasta lähetyksen turvallisuussyistä edelleen.

Viestintävirastossa perillesaamatonta lähetystä käsittelevä henkilö saa avata postilähetyksen vain toisen henkilön läsnä ollessa. Avatun postilähetyksen sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. Avatun lähetyksen päällykseen tai lähetyksen mukana seuraavaan erilliseen liitteeseen on merkittävä avaamisen syy, aika ja paikka sekä säännös, jonka nojalla lähetyksen on avattu. Avaajien on allekirjoitettava merkintä. Avaamisesta on tehtävä myös 55 §:ssä tarkoitettu pöytäkirja.

58 §

Lähetyksen palauttaminen Viestintävirastosta postiyritykselle

Jos avattu lähetyksen sisältää tietoja, joiden perusteella Viestintävirasto pystyy selvittämään vastaanottajan tai lähettäjän osoitetiedot, Viestintäviraston on palautettava lähetyksen postiyritykselle avaamisesta tehtyine merkintöineen. Viestin luottamuksellisuuden varmistamiseksi lähetyksen on palautettava suljettuna.

Postiyrityksen on toimitettava Viestintävirastolta saamansa lähetyksen avaamisesta tehtyine merkintöineen vastaanottajalle tai lähettäjälle, jos näiden osoitetiedot kyetään selvittämään lähetyksen sisältöiden tietojen perusteella.

59 §

Avatun lähetyksen käsittely Viestintävirastossa

Jollei avatusta postilähetyksestä löydetä tietoja, joiden perusteella se voidaan toimittaa vastaanottajalle tai palauttaa lähettäjälle, Viestintäviraston on säilytettävä lähetyksen kuuden kuukauden ajan. Säilytysaika lasketaan lähetyksen avaamispäivästä.

Jos perillesaamattoman lähetyksen vastaanottajaa tai lähettäjää ei ole saatu selville kuuden kuukauden säilytysajan kuluessa, lähetyksen on hävitettävä tarkoituksenmukaisella, viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla. Jos lähetyksen sisältää muuta kuin henkilökohtaiseksi tarkoitettua viestin, sen muu si-

sältö voidaan myydä sopivaksi katsotulla tavalla.

Lähetysten sisällön myynnistä kertyneet varat tuloutetaan Viestintävirastolle vähennyteinä myynnistä kertyneillä kuluilla. Myös lähetysten sisältämät rahat tilitetään Viestintävirastolle. Viestintävirasto voi myös luovuttaa lähetysten sisällön yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Viestintäviraston on poistettava 57 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta lähetyksestä sisältö, joka estää kuljettamasta lähetystä turvallisuussyistä edelleen. Poistettu sisältö voidaan myydä, hävittää tai luovuttaa 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla, kuitenkin 1 momentissa säädettyä määräaika noudattamatta. Viestintäviraston tulee toimittaa lähetys postiyritykselle edelleen kuljetettavaksi. Viestintäviraston on tehtävä lähetykseen merkinnät avaamisesta ja sisällön poistamisesta.

Lähetys saadaan hävittää 1 momentissa säädettyä määräaika noudattamatta, jos kyseessä on:

- 1) lähetys, jonka sisältö on ilmeisesti pilaantunut;
- 2) lähetys, jonka sisältö voi aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai
- 3) lähetys, jonka säilyttäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

60 §

Virkavastuu

Viestintävirastoon myös muussa kuin virkasuhteessa tai siihen verrattavassa palvelusuhteessa olevaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen käsitellessään perillesaamattomia lähetyksiä.

61 §

Poikkeus viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja vaitiolovelvollisuus

Viestintäviraston hallussa olevat postilähetykset ja niissä olevat asiakirjat, jotka se on saanut tämän luvun mukaista tehtävää hoitaessaan, ovat salassa pidettäviä.

Viestintäviraston palveluksessa oleva ei saa paljastaa postilähetyksestä tai sen sisällöstä tietoja, jotka hän on saanut tämän luvun mukaista tehtävää hoitaessaan. Vaitiolovelvollisuudesta, hyväksikäyttökiellosta ja vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999).

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei estä Viestintävirastoa antamasta postilähetysten avaamisesta laadituista pöytäkirjoista tietoja postiyritykselle, jos se on tarpeen lähetysten vastaanottajan tai lähettäjän osoitetietojen selvittämiseksi.

11 luku

Postiyrityksen muut velvollisuudet

62 §

Luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaaminen

Postiyrityksen tulee turvata luottamuksellisen viestin salaisuus. Sama velvollisuus koskee myös sitä, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla käsittelee postilähetyksiä tai tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille.

63 §

Vaitiolovelvollisuus

Postiyrityksen palveluksessa oleva ei saa ilmaista, mitä hän työssään on saanut tietää asiakkaasta tai tämän asioista, jos tietojen ilmaiseminen loukkaisi luottamuksellisen viestin salaisuutta taikka liike- tai asiakassuhdetta. Vaitiolovelvollisuus koskee myös sitä, joka postiyrityksen kanssa tehdyn sopimuksen nojalla käsittelee postilähetyksiä tai tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille.

64 §

Postiyrityksen velvollisuus varautua poikkeusoloihin

Postiyrityksen on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava

siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa.

65 §

Tarkemmat säännökset varautumisesta

Tarkempia säännöksiä postiyrityksen 64 §:ssä tarkoitettuun varautumisvelvollisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista postitoiminnan järjestämistä.

Viestintävirasto voi antaa postiyrityksen varautumisvelvollisuutta koskevia tarkempia teknisiä määräyksiä. Määräykset voivat koskea:

- 1) postipalveluiden teknisiä ominaisuuksia;
- 2) postiyrityksen toiminnan ja palvelujen turvaamiseen poikkeusoloissa liittyviä asiakirjoja;
- 3) teknisiä toimenpiteitä häiriöiden minimoimiseksi; sekä
- 4) muita näihin verrattavia teknisiä kysymyksiä.

66 §

Varautumisesta aiheutuneet kustannukset

Postiyrityksellä on oikeus saada varautumisesta aiheutuneista kustannuksista korvausta huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitettuun huoltovarmuusrahastosta ainoastaan, jos kustannukset ovat postiyrityksen toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen huomattavia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta päättää liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä Huoltovarmuuskeskus.

12 Luku

Postitoiminnan ohjaus ja valvonta

67 §

Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta

Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu liikenne- ja viestintäministeriölle.

Viestintäviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Viestintäviraston on vuosittain julkaistava kertomus 19 §:ssä säädettyjen laatustandardien noudattamisesta.

Liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan toimittava tarvittaessa yhteistyössä kilpailuviranomaisten ja kuluttajaviranomaisten kanssa.

68 §

Postitoiminnan valvontamaksu

Postiyritys on velvollinen suorittamaan Viestintävirastolle vuotuisen postitoiminnan valvontamaksun. Postiyrityksiltä perittävien valvontamaksujen yhteismäärä vastaa niitä kokonaiskustannuksia, joita Viestintävirastolle aiheutuu tässä laissa säädettyjen postiyrityksiä koskevien tehtävien hoitamisesta.

69 §

Postitoiminnan valvontamaksun suuruus

Postitoiminnan valvontamaksun suuruus on 0,0024 prosenttia postiyrityksen Suomessa harjoittaman toimiluvanvaraisen postitoiminnan sen tilikauden liikevaihdosta, joka on päättynyt kaksi vuotta ennen valvontamaksun perimistä, kuitenkin vähintään 2 000 euroa.

Uudelta postiyritykseltä perittävä postitoiminnan valvontamaksu on ensimmäisenä toimintavuonna 1 000 euroa ja toisena toimintavuonna 5 000 euroa. Kolmannen ja sitä seuraavien vuosien maksu määräytyy 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Jos tilikausi poikkeaa kalenterivuodesta, muunnetaan liikevaihto vuoden liikevaihtoa vastaavaksi kertomalla se luvulla 12 jaettuna tilikauden kuukausien määrällä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu postitoiminta päättyy kokonaan kesken laskutuskauten, Viestintäviraston tulee määrätä maksun suuruus 1 momentissa tarkoitettuna postitoiminnan harjoittamisen ajalta. Jos 1 momentissa

tarkoitettu postitoiminta on maksun perusteena olevan tilikauden ja maksun eräpäivän välisenä aikana luovutettu toiselle yritykselle, Viestintäviraston tulee määrätä maksun eräpäivänä toimintaa harjoittavan yrityksen maksun suuruus ottaen huomioon luovutetun 1 momentissa tarkoitetun postitoiminnan vahvistettu liikevaihto maksun perusteena olevalta tilikaudelta.

Jos maksun perusteena olevan tilikauden päättymisen ja maksun eräpäivän välisenä aikana on tapahtunut muutoksia yrityksen konsernisuhteissa, maksun suuruus määräytyy sen perusteella, mikä yrityksen osuus on ollut maksun perusteena olevan tilikauden 1 momentissa tarkoitetun postitoiminnan liikevaihdosta.

Perittyä maksua ei palauteta, vaikka yritys lopettaisi 1 momentissa tarkoitetun postitoiminnan tai sen toimilupa peruutettaisiin kesken laskutuskauden.

70 §

Maksun määräytymisen perusteena oleva liikevaihto konsernissa

Jos postiyritys kuuluu kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:n mukaiseen konserniin, postiyriksen maksun perusteena on yrityksen osuus samaan konserniin kuuluvien maksuvelvollisten postiyriksien Suomessa harjoittaman postitoiminnan yhteisestä liikevaihdosta vähennettynä yhtiöiden keskinäisellä tästä toiminnasta syntyneellä liikevaihdolla. Maksu määräytyy tällä tavoin myös niissä tapauksissa, joissa emoyhtiö ei ole suomalainen.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, miten maksun määräämiseksi tarpeelliset tiedot on ilmoitettava Viestintävirastolle.

71 §

Postitoiminnan valvontamaksun määrääminen ja periminen

Postitoiminnan valvontamaksu peritään vuosittain neljässä erässä. Postitoiminnan valvontamaksun määrää maksettavaksi Viestintävirasto. Tarkempia säännöksiä maksun

täytäntöönpanosta voidaan antaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

Viestintävirastolla on oikeus saada postiyrikseltä maksun määräämistä varten tieto yrityksen Suomessa harjoittaman 69 §:ssä tarkoitetun postitoiminnan kaksi vuotta ennen maksun perimisvuotta päättyneen tilikauden liikevaihdosta. Konserniin kuuluvien postiyriksien tulee lisäksi toimittaa Viestintävirastolle selvitys siitä, mitkä konsernin yritysten keskinäisestä postitoiminnasta syntyneet erät on 70 §:n 1 momentin mukaisesti vähennetty postitoiminnan liikevaihdosta. Postiyriksen tulee toimittaa tiedot Viestintävirastolle kuukauden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Liitteenä tulee toimittaa jäljennös vahvistetusta tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä.

Postitoiminnan valvontamaksun suorasta ulosottokelpoisuudesta ilman ulosottoperustetta säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle määrälle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

72 §

Tiedonantovelvollisuus

Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassapiidosta muualla laissa säädetään, postiyriksellä on velvollisuus kerätä ja luovuttaa liikenne- ja viestintäministeriölle ja Viestintävirastolle sellaisia tietoja taloudestaan ja harjoittamastaan tämän lain mukaisesta toiminnasta, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai näihin tehtäviin liittyvien tilastojen laatimiseksi. Tiedot on luovutettava maksutta, ilman aiheutonta viivytystä ja viranomaisen pyytämässä muodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tietojen keräämis- ja luovutusvelvollisuus koskee myös muita yrityksiä, joilla on hallussaan postitoiminnan tai tässä laissa tarkoitettujen viranomaistehtävien kannalta välttämättömiä ja merkityksellisiä tietoja.

Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston on ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä perusteltava tietojen luovutusta koskeva pyyntö.

Viestintäviraston tulee luovuttaa tässä laissa säädettyjä tehtäviä suorittaessaan saamansa 1 momentissa tarkoitetut tiedot liikenne- ja viestintäministeriölle tämän pyynnöstä. Viestintäviraston on ilmoitettava luovutuksesta viivytyksettä sille, jonka antamia tietoja luovutus koskee.

73 §

Ulkomaiselta viranomaiselta saadun asiakirjan käyttö

Liikenne- ja viestintäministeriö ja Viestintävirasto saavat käyttää ulkomaiselta viranomaiselta saatua salassa pidettävää asiakirjaa vain siihen tarkoitukseen, jota varten se on annettu.

74 §

Tietojen luovuttaminen Euroopan komissiolle ja toisille ETA-valtioille

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on velvollisuus luovuttaa Euroopan komission ja toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus luovuttaa salassa pidettävä asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto Euroopan komissiolle ja toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion valvontaviranomaiselle, jos se on postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta välttämätöntä.

13 luku

Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku

75 §

Pakkokeinot

Jos postiyritys tai muu sellainen yhteisö, jota koskevaa sääntelyä tämä laki sisältää, rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, Viestintävirasto voi velvoittaa yrityksen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä.

Viestintävirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksensä tehosteeksi uhkasakon taikka uhan, että toiminta keskeytetään joko osaksi tai kokonaan tai että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Teettämällä suoritettujen työn kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista. Kustannukset ovat suoraan ulosottokelpoiset. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

76 §

Luvatton postitoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa postitoimintaa ilman 3 §:ssä mainittua toimilupaa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luvattomasta postitoiminnan harjoittamisesta* sakkoon.

77 §

Postimaksumerkintärikkomus

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä

1) väärentää postimaksumerkinnän, jäljittelee sitä taikka myötävaikuttaa väärän tai jäljitellyn postimaksumerkinnän valmistukseen,

2) kierrättää, markkinoi, jakelee, levittää, kuljettaa, asettaa näytteille, näyttää tai julkaisee väärän tai jäljitellyn postimaksumerkinnän tai

3) käyttää tai kierrättää postimaksuna jo käytettyä postimaksumerkintää

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *postimaksumerkintärikkomuksesta* sakkoon.

Yritys on rangaistava.

Tässä laissa postimaksumerkinnällä tarkoitetaan postilähetyksen maksutapoja, joita

ovat julkisessa levityksessä olevat tai siitä poistetut postimerkit, postimaksuleimat, postimaksu- tai painokoneella tuotetut merkinnät ja kansainväliset vastauskupongit.

78 §

Vaitiolovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 63 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

79 §

Erimielisyyksien ratkaiseminen

Jos postiyritys tai henkilö, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee, katsoo, että joku toimii tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti, postiyritys tai edellä tarkoitettu henkilö voi saattaa asian Viestintäviraston päätettäväksi. Viestintäviraston on tehtävä asiasta päätös neljän kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta. Viestintävirasto voi myös omasta aloitteestaan ottaa asian päätettäväkseen.

Sille, joka aikoo hakea itseään koskevaan seikkaan Viestintäviraston päätöstä, on annettava opastusta päätöksen pyytämiseksi.

Viestintäviraston päätösvaltaan eivät kuulu postiyrittäjien ja asiakkaan välisiä sopimus-suhteita tai korvausvastuuta koskevat asiat.

80 §

Muutoksenhaku

Liikenne- ja viestintäministeriön, Viestintäviraston ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Viestintävirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta 1 momentissa tarkoitettuun

hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut Viestintäviraston päätöksen tai muuttanut sitä.

14 luku

Erinäiset säännökset

81 §

Virka-apu

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi.

82 §

Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen

Liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyrittäjälle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä tai Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Oikeus julkaista postimerkkejä on voimassa enintään toimiluvan voimassaoloajan.

Viestintävirasto voi tarvittaessa antaa määräyksiä postimerkkejä vastaavan postimaksumerkinnän muodosta ja sen sijoittamisesta kirjelmähetkeseen sekä sen muusta käytöstä.

15 luku

Voimaantulo

83 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan postipalvelulaki (313/2001).

Tällä lailla kumotaan haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta laki (708/1997).

84 §

Siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva postitoimintaan myönnetty toimilupa on voimassa siihen saakka, kunnes tämän lain nojalla myönnetään uusi toimilupa. Toimilupa on kuitenkin voimassa enintään aiemman toimilupakauden. Jos toimiluvan ehdot ovat ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, noudatetaan tämän lain säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat toimilupahakemukset käsitellään tämän lain säännösten mukaisesti.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva yleispalveluvelvollisuus on voimassa siihen saakka, kunnes Viestintävirasto antaa päätöksen, jolla asetetaan uusi yleispalveluvelvollisuus tai jätetään se osin tai kokonaan asettamatta. Yleispalveluvelvollisuuden sisältö määräytyy 3 luvun mukaisesti tämän lain voimaan tultua ottaen huomioon, mitä 10 momentissa säädetään.

Viestintäviraston tulee tehdä 22 §:ssä tarkoitettu markkinoiden arviointi ensimmäisen kerran siten, että se on käytettävissä viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Tämän lain 38 §:n osoiterekisterisäännöksiä sovelletaan myös postiyrityksen rekisterissä lain voimaan tullessa oleviin tietoihin.

Postiyritys, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus postimerkkien julkaisemiseen, saa jatkaa postimerkkien julkaisemista toimilupakautensa ajan.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleisiin sopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä. Jos lähetys on jätetty postiyrityksen kuljetettavaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan postiyrityksen vastuuseen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain säännöksiä perillesaamattomien postilähetysten käsittelystä sovelletaan myös sellaisiin lähetyksiin, jotka on jätetty kuljetettaviksi ennen tämän lain voimaantuloa ja joita postiyritys ei ole postipalvelulain voimassa ollessa voinut toimittaa Viestintävirastoon eikä myydä tai hävittää. Viestintävirastolla on oikeus hävittää tällaiset lähetykset avaamatta niitä tai myydä niiden sisältö noudattamatta 59 §:n 1 momentissa säädettyä määräaikaa.

Tämän lain 56 §:n 6 momenttia postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähetykseen, sovelletaan myös sellaiseen mainitussa säännöksessä tarkoitettuun tavarahan, joka on postiyrityksen hallussa lain voimaan tullessa.

Tämän lain 16 §:ssä säädettyä velvollisuutta huolehtia toimipisteiden esteettömyydestä sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2011.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki

Maailman postiliiton yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § Maailman postiliiton Genevessä 12 päivänä elokuuta 2008 tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat	lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. 2 § Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.
--	---

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Viestintäministeri *Suvi Lindén*

*Sopimusteksti***MAAILMAN POSTILIITON YLEISSOPI-
MUS**

Allekirjoittaneet, Liiton jäsenmaiden hallitusten täysivaltaiset edustajat, ovat Wienissä 10. päivänä heinäkuuta 1964 tehdyn Maailman postiliiton Perussopimuksen 22 artiklan 3 kohdan nojalla ja huomioon ottaen Perussopimuksen 25 artiklan 4 kohdan yksimielisesti laatineet tässä sopimuksessa kansainvälisessä postiliikenteessä sovellettavat säännöt.

ENSIMMÄINEN OSA**Kansainvälistä postiliikennettä koskevat yhteiset säännöt**

Ainoa luku

Yleiset määräykset

1 artikla

Määritelmät

1 Maailman postiliiton Yleissopimusta varten on laadittu seuraavat käsitelmät:

1.1 paketti: Yleissopimuksen ja pakettipostia koskevan Toimitusohjesäännön ehdoin toimitettu lähetys

1.2 suljettu posti: postilähetyksiä sisältävät merkityt säkit tai muut kuljetusyksiköt lyijylä tai muulla tavoin sinetöityinä

1.3 väärin jaettu posti: muussa kuin (säkkiin) merkityssä toimipisteessä vastaanotettu kuljetusyksikkö

1.4 väärin osoitettu lähetys: toimipisteessä vastaanotettu toisen jäsenmaan toimipisteeseen tarkoitettu lähetys

1.5 postilähetys: yleinen käsite, joka viittaa mihin tahansa postiliikenteen kohteeseen (kirjeposti, pakettiposti, osoitukset ja niin edelleen)

1.6 kauttakulkumaksu: korvaus palveluista (nimetyn operaattorin palveluista, muista palveluista tai niiden yhdistelmästä), joita postin välittäjä tarjoaa kauttakulkumaassa maitse, meritse ja/tai ilmateitse

1.7 päätemaksut: korvaus, jonka lähettävän

CONVENTION POSTALE UNIVERSELLE

Les soussignés, Plénipotentiaires des Gouvernements des Pays-membres de l'Union, vu l'article 22.3 de la Constitution de l'Union postale universelle conclue à Vienne le 10 juillet 1964, ont, d'un commun accord et sous réserve de l'article 25.4 de ladite Constitution, arrêté, dans la présente Convention, les règles applicables au service postal international.

PREMIÈRE PARTIE**Règles communes applicables au service postal international**

Chapitre unique

Dispositions générales

Article premier

Définitions

1. Aux fins de la Convention postale universelle, les termes ci-après sont définis comme suit:

1.1 colis: envoi transporté aux conditions de la Convention et du Règlement concernant les colis postaux;

1.2 dépêche close: sac ou ensemble de sacs ou d'autres récipients étiquetés, plombés ou cachetés, contenant des envois postaux;

1.3 dépêches mal acheminées: récipients reçus par un bureau d'échange autre que celui indiqué sur l'étiquette (du sac);

1.4 envois mal dirigés: envois reçus par un bureau d'échange, mais qui étaient destinés à un bureau d'échange dans un autre Pays-membre;

1.5 envoi postal: terme générique désignant chacune des expéditions effectuées par la poste (envoi de la poste aux lettres, colis postal, mandat de poste, etc.);

1.6 frais de transit: rémunération pour les prestations faites par un organisme transporteur du pays traversé (opérateur désigné, autre service ou combinaison des deux), concernant

maan nimetty operaattori on velkaa kohdemaan nimetylle operaattorille kustannuksista, joita kohdemaassa aiheutuu kirjepostilähetysten vastaanottamisesta

1.8. nimetty operaattori: valtiollinen tai valtiosta riippumaton yksikkö, jonka jäsenmaa on virallisesti nimennyt hoitamaan postiliikennettä ja täyttämään siihen liittyvät Liiton sopimusten edellyttämät velvoitteet kyseisellä alueella

1.9. pieni paketti: Yleissopimuksen ja kirje-lähetyskiä koskevan Toimitusohjesäännön mukaisesti kuljetettu lähetys

1.10 jakelukorvaus: korvaus, jonka lähettävän maan nimetty operaattori on velkaa kohdemaan nimetylle operaattorille kustannuksista, joita kohdemaassa aiheutuu pakettien vastaanottamisesta

1.11 kauttakulkumaan maksu: korvaus, joka ollaan velkaa palveluista (nimetyn operaattorin palveluista, muista palveluista tai niiden yhdistelmästä), joita pakettien välittäjä tarjoaa kauttakulkumaassa maitse, meritse ja/tai ilmateitse

1.12 merimaksu: korvaus, joka ollaan velkaa pakettien merikuljetukseen osallistuvan välittäjän palveluista (nimetyn operaattorin palveluista, muista palveluista tai niiden yhdistelmästä).

1.13 maailmanlaajuinen postiliikenne: laadukkaiden peruspostipalvelujen pysyvä tarjonta kaikilla jäsenmaan alueilla kaikille asiakkaille ja edulliseen hintaan

1.14 kauttakuljetus avopostina: sellaisten lähetysten avoin kuljetus välittävän maan läpi, joiden määrä tai paino ei oikeuta suljetun postin lähettämistä kohdemaahan.

le transit territorial, maritime et/ou aérien des dépêches;

1.7 frais terminaux: rémunération due à l'opérateur désigné du pays de destination par l'opérateur désigné du pays expéditeur à titre de compensation des frais liés au traitement des envois de la poste aux lettres reçus dans le pays de destination;

1.8 opérateur désigné: toute entité gouvernementale ou non gouvernementale désignée officiellement par le Pays-membre pour assurer l'exploitation des services postaux et remplir les obligations y relatives découlant des Actes de l'Union sur son territoire;

1.9 petit paquet: envoi transporté aux conditions de la Convention et du Règlement de la poste aux lettres;

1.10 quote-part territoriale d'arrivée: rémunération due à l'opérateur désigné du pays de destination par l'opérateur désigné du pays expéditeur à titre de compensation des frais de traitement d'un colis postal dans le pays de destination;

1.11 quote-part territoriale de transit: rémunération due pour les prestations faites par un organisme transporteur du pays traversé (opérateur désigné, autre service ou combinaison des deux), concernant le transit territorial et/ou aérien, pour l'acheminement d'un colis postal à travers son territoire;

1.12 quote-part maritime: rémunération due pour les prestations faites par un organisme transporteur (opérateur désigné, autre service ou combinaison des deux) participant au transport maritime d'un colis postal;

1.13 service postal universel: prestation permanente aux clients de services postaux de base de qualité, en tout point du territoire d'un pays, à des prix abordables;

1.14 transit à découvert: transit, par un pays intermédiaire, d'envois dont le nombre ou le poids ne justifie pas la confection d'une dépêche close pour le pays de destination.

Article 2

Désignation de la ou des entités chargées de remplir les obligations découlant de l'adhésion à la

2 artikla

Yleissopimuksen velvoitteiden noudattamisesta vastaavan tahon tai tahojen nimeäminen

1 Jäsenmaat ilmoittavat Kansainväliselle

1. Les Pays-membres notifient au Bureau international, dans les six mois suivant la clô-

toimistolle kuuden kuukauden sisällä kongressin päättymisestä sen valtiollisen elimen nimen ja osoitteen, joka on vastuussa postiliikenteen valvonnasta. Kuuden kuukauden sisällä kongressin päättymisestä jäsenmaiden on ilmoitettava Kansainväliselle toimistolle myös niiden operaattoreiden nimet ja osoitteet, jotka on virallisesti nimetty hoitamaan postiliikennettä ja täyttämään Liiton sopimusten edellyttämät velvoitteet kyseisellä alueella. Kongressien välillä Kansainväliselle toimistolle on mahdollisimman nopeasti ilmoitettava valtiollisten elinten ja virallisesti nimettyjen operaattoreiden muutoksista.

3 artikla

Yleinen postiliikenne

1 Tukeakseen ajatusta yhdestä Liiton sisäisestä postialueesta jäsenmaat varmistavat omilla alueillaan, että kaikilla käyttäjillä tai asiakkailla on oikeus maailmanlaajuiseen postiliikenteeseen, johon kuuluu pysyvästi laadukkaiden ja kohtuuhintaisten peruspostipalvelujen tarjonta.

2 Jäsenmaat soveltavat tätä tavoitetta määrittelemällä kansallisen postilainsäädäntönsä nojalla tai muulla totutulla tavalla, mitä postipalveluja ne tarjoavat ja millaiset ovat vaatimukset laadusta ja kohtuullisista hinnoista väestön tarpeet ja kansalliset olosuhteet huomioon ottaen.

3 Jäsenmaat varmistavat, että yleispalvelun tarjoamisesta vastaavat operaattorit saavuttavat postipalveluille ja laatustandardeille asetetut tavoitteet.

4 Jäsenmaat varmistavat, että maailmanlaajuinen postiliikenne on järjestetty kannattavasti, mikä takaa sen kestävyuden.

4 artikla

Kauttakulkuoikeus

1 Kauttakulkuoikeus, jonka periaate esite-

ture du Congrès, le nom et l'adresse de l'organe gouvernemental chargé de superviser les affaires postales. En outre, les Pays-membres communiquent au Bureau international, dans les six mois suivant la clôture du Congrès, le nom et l'adresse du ou des opérateurs désignés officiellement pour assurer l'exploitation des services postaux et remplir les obligations découlant des Actes de l'Union sur son ou leurs territoires. Entre deux Congrès, tout changement concernant les organes gouvernementaux et les opérateurs désignés officiellement doit être notifié au Bureau international dans les meilleurs délais.

Article 3

Service postal universel

1. Pour renforcer le concept d'unicité du territoire postal de l'Union, les Pays-membres veillent à ce que tous les utilisateurs/clients jouissent du droit à un service postal universel qui correspond à une offre de services postaux de base de qualité, fournis de manière permanente en tout point de leur territoire, à des prix abordables.

2. A cette fin, les Pays-membres établissent, dans le cadre de leur législation postale nationale ou par d'autres moyens habituels, la portée des services postaux concernés ainsi que les conditions de qualité et de prix abordables en tenant compte à la fois des besoins de la population et de leurs conditions nationales.

3. Les Pays-membres veillent à ce que les offres de services postaux et les normes de qualité soient respectées par les opérateurs chargés d'assurer le service postal universel.

4. Les Pays-membres veillent à ce que la prestation du service postal universel soit assurée de manière viable, garantissant ainsi sa pérennité.

Article 4

Liberté de transit

1. Le principe de la liberté de transit est énoncé à l'article premier de la Constitution.

tään Perussopimuksen ensimmäisessä artiklassa, velvoittaa jokaista jäsenmaata varmistamaan, että sen nimetyt operaattorit aina kuljettavat jonkin toisen nimetyn operaattorin niille luovuttamat suljetun postin sekä avopostina lähetettävät kirjelähetykset turvallisimmalla tavalla niitä nopeimpia teitä, joita ne käyttävät omia lähetyksiään varten. Tämä periaate koskee myös väärin osoitettuja ja väärin jaettuja lähetyksiä.

2 Niillä jäsenmailla, jotka eivät osallistu tartuntavaarallisia aineita tai radioaktiivisia aineita sisältävien kirjeiden vaihtoon, on oikeus kieltäytyä näiden lähetysten kauttakuluksesta avopostina alueensa kautta. Sama koskee kirjepostilähetyksiä, jotka ovat muita kuin kirjeitä, postikortteja ja sokeinlähetyksiä. Edelleen sama koskee painotuotteita, määräajoin ilmestyviä lehtiä, aikakauslehtiä, pikkupaketteja ja M-pusseja, joiden sisältö ei täytä laissa määrättyjä vaatimuksia niiden julkaisemisesta tai kierrättämisestä kauttakulumaassa.

3 Maitse ja meritse kuljetettavien postipakettien kauttakulkuoikeus on vain niillä maille, jotka osallistuvat tähän liikenteeseen.

4 Lentopakettien kauttakulkuoikeus taataan liiton koko alueella. Kuitenkin jäsenmaat, jotka eivät harjoita postipakettiliikennettä, eivät ole velvollisia kuljettamaan lentopaketteja pintateitse.

5 Ellei jokin jäsenmaa noudata kauttakulkuoikeutta koskevia määräyksiä, muilla jäsenmailla on oikeus keskeyttää postiliikenne kyseiseen jäsenmaahan.

5 artikla

Oikeus postilähetyksiin. Takaisin ottaminen. Osoitteenmuutos tai oikaisu. Jälkilähettäminen. Perille toimittamattomien lähetysten palauttaminen lähettäjälle

1 Jokainen postilähetyksen kuuluu lähettäjälle niin kauan kuin sitä ei ole luovutettu oikeudenomistajalle, paitsi jos mainittu lähetyksen on takavarikoitu alkuperä- tai kohdemaan lain-

Il entraîne l'obligation, pour chaque Pays-membre, de s'assurer que ses opérateurs désignés acheminent toujours par les voies les plus rapides et les moyens les plus sûrs qu'ils emploient pour leurs propres envois les dépêches closes et les envois de la poste aux lettres à découvert qui leur sont livrés par un autre opérateur désigné. Ce principe s'applique également aux envois mal dirigés et aux dépêches mal acheminées.

2. Les Pays-membres qui ne participent pas à l'échange des lettres contenant des substances infectieuses ou des matières radioactives ont la faculté de ne pas admettre ces envois au transit à découvert à travers leur territoire. Il en est de même pour les envois de la poste aux lettres, autres que les lettres, les cartes postales et les cécogrammes. Cela s'applique également aux imprimés, aux périodiques, aux revues, aux petits paquets et aux sacs M dont le contenu ne satisfait pas aux dispositions légales qui règlent les conditions de leur publication ou de leur circulation dans le pays traversé.

3. La liberté de transit des colis postaux à acheminer par les voies terrestre et maritime est limitée au territoire des pays participant à ce service.

4. La liberté de transit des colis-avion est garantie dans le territoire entier de l'Union. Toutefois, les Pays-membres qui ne participent pas au service des colis postaux ne peuvent être obligés d'assurer l'acheminement, par voie de surface, des colis-avion.

5. Si un Pays-membre n'observe pas les dispositions concernant la liberté de transit, les autres Pays-membres ont le droit de supprimer le service postal avec ce Pays-membre.

Article 5

Appartenance des envois postaux. Retrait. Modification ou correction d'adresse. Réexpédition. Renvoi à l'expéditeur des envois non distribuables

1. Tout envoi postal appartient à l'expéditeur aussi longtemps qu'il n'a pas été délivré à l'ayant droit, sauf si ledit envoi a été saisi en application de la législation du pays d'origine ou de destination et, en cas

säädännön nojalla ja jos sovelletaan 15.2.1.1 tai 15.3 artiklaa kauttakulkumaan lainsäädännön mukaisesti.

2 Postilähetyksen lähettäjä voi ottaa sen takaisin postista tai muuttaa tai oikaista sen osoitteen. Maksut ja muut ehdot on esitetty Toimitusohjesäännössä.

3 Jäsenmaat huolehtivat, että niiden nimetyt operaattorit jälkilähettävät postilähetykset, jos vastaanottajan osoite on muuttunut, sekä palauttavat perille toimittamattomat lähetykset lähettäjälle. Maksut ja muut ehdot on esitetty Toimitusohjesäännössä.

6 artikla

Maksut

1 Kansainvälisessä postiliikenteessä ja erityispalveluissa sovellettavat maksut määräävät jäsenmaat tai niiden nimetyt operaattorit, kansallisesta lainsäädännöstä riippuen, Yleis-sopimuksen ja sen Toimitusohjesääntöjen periaatteiden mukaisesti. Maksut on periaatteessa suhteutettava näiden palvelujen tarjoamiseen liittyviin kustannuksiin.

2 Lähettävä jäsenmaa tai sen nimetty operaattori, kansallisesta lainsäädännöstä riippuen, määrittää kirje- ja pakettilähetyksen kuljetusmaksut. Postimaksuihin on sisällyttävä lähetyksen toimittaminen annettuun osoitteeseen olettaen, että tämä toimituspalvelu on käytössä kyseisessä kohdemaassa.

3 Perittävien maksujen, mukaan luettuna sopimuksissa ohjeellisina mainittujen maksujen, on oltava vähintään samansuuruisia kuin samanlaisista lähetyksistä (luokka, määrä, käsitelyaika jne.) perittävät kotimaan maksut.

4 Jäsenmaat tai niiden nimetyt operaattorit, kansallisesta lainsäädännöstä riippuen, saavat ylittää mitkä tahansa sopimuksissa ohjeellisina mainitut maksut.

5 Kohdassa 3 määriteltyjen maksujen vähimmäismäärän ylittävältä osalta voivat jäsenmaat tai niiden nimetyt operaattorit kansallisen lainsäädäntönsä nojalla myöntää alennuksia kyseisen jäsenmaan alueella postitetuille kirjelähetyksille ja postipaketeille. Ne voivat esimerkiksi myöntää sopimushintoja postin suurasiakkaille.

6 Asiakkailta ei saa periä minkäänlaisia

d'application de l'article 15.2.1.1 ou 15.3, selon la législation du pays de transit.

2. L'expéditeur d'un envoi postal peut le faire retirer du service ou en faire modifier ou corriger l'adresse. Les taxes et les autres conditions sont prescrites aux Règlements.

3. Les Pays-membres s'assurent que leurs opérateurs désignés réexpédient des envois postaux, en cas de changement d'adresse du destinataire, et renvoient à l'expéditeur des envois non distribuables. Les taxes et les autres conditions sont énoncées dans les Règlements.

Article 6

Taxes

1. Les taxes relatives aux différents services postaux internationaux et spéciaux sont fixées par les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés, en fonction de la législation nationale et en conformité avec les principes énoncés dans la Convention et ses Règlements. Elles doivent en principe être liées aux coûts afférents à la fourniture de ces services.

2. Le Pays-membre d'origine ou son opérateur désigné fixe, en fonction de la législation nationale, les taxes d'affranchissement pour le transport des envois de la poste aux lettres et des colis postaux. Les taxes d'affranchissement comprennent la remise des envois au domicile des destinataires, pour autant que le service de distribution soit organisé dans les pays de destination pour les envois dont il s'agit.

3. Les taxes appliquées, y compris celles mentionnées à titre indicatif dans les Actes, doivent être au moins égales à celles appliquées aux envois du régime intérieur présentant les mêmes caractéristiques (catégorie, quantité, délai de traitement, etc.).

4. Les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés, en fonction de la législation nationale, sont autorisés à dépasser toutes les taxes indicatives figurant dans les Actes.

5. Au-dessus de la limite minimale des taxes fixée sous 3, les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés ont la faculté de concéder des taxes réduites basées sur leur législation nationale pour les envois de la poste aux lettres et pour les colis postaux déposés sur le

muita maksuja kuin mitä sopimuksissa on määrätty.

7 Nimetyt operaattorit saavat pitää perimänsä maksut, ellei sopimuksissa muuta määrätä.

7 artikla

Vapautus postimaksuista

1 Periaate

1.1 Postimaksuttomista eli postimaksusta vapautettua kuljettamista koskevista tapauksista määrätään erityisesti Yleissopimuksessa. Toimitusohjesäännössä voidaan kuitenkin määrätä vapautuksesta postiliikenteeseen liittyvistä etumaksusta sekä kauttakulkumaksuista, päätemaksuista ja jakelukorvauksista sellaisille kirjelähetyksille ja postipaketeille, jotka ovat jäsenmaiden, nimettyjen operaattoreiden tai rajoitettujen liittojen lähettämiä. Lisäksi Maailman postiliiton kansainvälisen toimiston rajoitetuille liitoille, jäsenmaille tai nimetyille operaattoreille lähettämiä kirjeposti- ja pakettipostilähetyksiä on pidettävä postitoimeen liittyvinä lähetyksinä, ja ne on vapautettava kaikista postimaksuista. Lähettävä jäsenmaa tai sen nimetty operaattori voi kuitenkin halutessaan periä näistä lähetyksistä lentolisämaksun.

2 Sotavangit ja siviili-internoidut henkilöt

2.1 Lentolisämaksua lukuun ottamatta ovat täysin postimaksuttomia ne kirjelähetykset, postipaketit ja rahalähetykset, jotka on osoitettu sotavangeille tai jotka ovat näiden itsensä lähettämiä joko suoraan tai kirjepostia koskevassa Yleissopimuksen ja Rahaliikennesopimuksen Toimitusohjesäännössä mainittujen toimistojen välityksellä. Yllä olevia määräyksiä sovellettaessa ovat puolueettomaan maahan kerätyt ja internoidut sotilaat rinnastettavissa varsinaisiin sotavankeihin.

2.2 Kohtaa 2.1 sovelletaan myös kirjelähetyksiin, postipaketteihin ja rahalähetyksiin, jotka Genevessä 12 päivänä elokuuta 1949

territoire du Pays-membre. Ils ont notamment la possibilité d'accorder des tarifs préférentiels à leurs clients ayant un important trafic postal.

6. Il est interdit de percevoir sur les clients des taxes postales de n'importe quelle nature autres que celles qui sont prévues dans les Actes.

7. Sauf les cas prévus dans les Actes, chaque opérateur désigné garde les taxes qu'il a perçues.

Article 7

Exonération des taxes postales

1. Principe

1.1 Les cas de franchise postale, en tant qu'exonération du paiement de l'affranchissement, sont expressément prévus par la Convention. Toutefois, les Règlements peuvent fixer des dispositions prévoyant tant l'exonération du paiement de l'affranchissement que l'exonération du paiement des frais de transit, des frais terminaux et des quotes-parts d'arrivée pour les envois de la poste aux lettres et les colis postaux relatifs au service postal envoyés par les Pays-membres, les opérateurs désignés et les Unions restreintes. En outre, les envois de la poste aux lettres et les colis postaux expédiés par le Bureau international de l'UPU à destination des Unions restreintes, des Pays-membres et des opérateurs désignés sont considérés comme des envois relatifs au service postal et sont exonérés de toutes taxes postales. Cependant, le Pays-membre d'origine ou son opérateur désigné a la faculté de percevoir des surtaxes aériennes pour ces derniers envois.

2. Prisonniers de guerre et internés civils

2.1 Sont exonérés de toutes taxes postales, à l'exclusion des surtaxes aériennes, les envois de la poste aux lettres, les colis postaux et les envois des services financiers postaux adressés aux prisonniers de guerre ou expédiés par eux soit directement, soit par l'entremise des bureaux mentionnés dans les Règlements de la Convention et de l'Arrangement concernant les services de paiement de la poste. Les belligérants recueillis et internés dans un pays neutre sont assimilés aux prisonniers de

siviilihenkilöiden sodanaikaisesta suojelusta tehdyn sopimuksen tarkoittamille siviili-internoiduille henkilöille osoitettuna tai heidän lähettämäänsä saapuvat muista maista joko suoraan tai Yleissopimuksen ja Rahaliikennesopimuksen Toimitusohjesäännössä mainittujen toimistojen välityksellä.

2.3 Yleissopimuksen ja Rahaliikennesopimuksen Toimitusohjesäännössä mainittujen toimistojen ei myöskään tarvitse maksaa postimaksua niistä kohdissa 2.1 ja 2.2 mainittuja henkilöitä koskevista kirjelähetyksistä, postipaketeista eikä rahalähetyksistä, joita nämä toimistot joko suoraan tai välillisesti lähettävät tai vastaanottavat.

2.4 Enintään 5 kg:n painoisia paketteja voidaan lähettää postimaksutta. Niiden pakettien, joiden sisältöä ei voi jakaa sekä niiden pakettien, jotka on osoitettu johonkin leiriin tai sen luottamusmiehille ("hommes de confiance") vangeille jaettavaksi, painoraja korotetaan 10 kg:aan.

2.5 Nimettyjen operaattoreiden välisissä tilityksissä ei määrätä maksuosuutta virkapaketeille eikä sotavankien ja siviili-internoitujen paketeille, poikkeuksena lentopaketteihin sovellettavat lentokuljetusmaksut.

3 Sokeainlähetykset

3.1 Sokeainlähetykset ovat täysin maksuttomia lentolisämaksua lukuun ottamatta.

guerre proprement dits en ce qui concerne l'application des dispositions qui précèdent.

2.2 Les dispositions prévues sous 2.1 s'appliquent également aux envois de la poste aux lettres, aux colis postaux et aux envois des services financiers postaux, en provenance d'autres pays, adressés aux personnes civiles internées visées par la Convention de Genève du 12 août 1949 relative à la protection des personnes civiles en temps de guerre, ou expédiés par elles soit directement, soit par l'entremise des bureaux mentionnés dans les Règlements de la Convention et de l'Arrangement concernant les services de paiement de la poste.

2.3 Les bureaux mentionnés dans les Règlements de la Convention et de l'Arrangement concernant les services de paiement de la poste bénéficient également de la franchise postale pour les envois de la poste aux lettres, les colis postaux et les envois des services financiers postaux concernant les personnes visées sous 2.1 et 2.2 qu'ils expédient ou qu'ils reçoivent, soit directement, soit à titre d'intermédiaire.

2.4 Les colis sont admis en franchise postale jusqu'au poids de 5 kilogrammes. La limite de poids est portée à 10 kilogrammes pour les envois dont le contenu est indivisible et pour ceux qui sont adressés à un camp ou à ses hommes de confiance pour être distribués aux prisonniers.

2.5 Dans le cadre du règlement des comptes entre les opérateurs désignés, les colis de service et les colis de prisonniers de guerre et d'internés civils ne donnent lieu à l'attribution d'aucune quote-part, exception faite des frais de transport aérien applicables aux colis-avion.

3. Cécogrammes

3.1 Les cécogrammes sont exonérés de toutes taxes postales, à l'exclusion des surtaxes aériennes.

8 artikla

Postimerkit

1 Käsité "postimerkki" suojataan nykyisessä Yleissopimuksessa, ja sitä käytetään ainoastaan merkeistä, jotka täyttävät tässä artik-

Article 8

Timbres-poste

1. L'appellation «timbre-poste» est protégée en vertu de la présente Convention et est réservée exclusivement aux timbres qui remplissent les conditions de cet article et des

lassa ja Toimitusohjesäännössä asetetut ehdot.

2 Postimerkit:

2.1 saa julkaista ja laskea kiertoon ainoastaan kyseisen jäsenmaan tai -alueen luvalla Liiton sopimuksia noudattaen. Merkkien julkaisemiseen sisältyy niiden laskeminen kiertoon.

2.2 ovat osoitus täysivaltaisuudesta ja todiste postimaksun etumaksusta, mikä vastaa niiden itseisarvoa, kun ne on liitetty postiläheksiin Liiton sopimuksia noudattaen

2.3 on laskettava liikkeelle postimaksun etumaksuna tai filateelisina kohteina jäsenmaassa tai julkaisualueella kyseisen kansallisen lainsäädännön mukaan.

2.4 on oltava jäsenmaassa tai julkaisualueella kaikkien kansalaisten saatavilla

3 Postimerkit sisältävät:

3.1 jäsenmaan tai julkaisualueen nimen latinalaisilla kirjaimilla

3.2 merkin nimellisarvon ilmaistuna:

3.2.1 periaatteellisesti julkaisevan jäsenmaan tai -alueen virallisessa valuutassa tai kirjaimilla tai symbolilla

3.2.2 muilla tunnusmerkeillä.

4 Valtiolliset symbolit, viralliset tarkastusmerkit ja merkeissä esiteltyjen kansainvälisten organisaatioiden logot suojataan teollisoikeuden suojelemista koskevassa Pariisin Yleissopimuksessa tarkoitetulla tavalla.

5 Postimerkkien sisältö ja muoto:

5.1 toteutetaan Maailman postiliiton Perussopimuksen johtolauseen ja Liiton elinten toimien päätösten hengessä

5.2 liittyvät läheisesti kyseisen jäsenmaan tai -alueen kulttuuri-identiteettiin tai edistävät kulttuurin levittämistä tai rauhan turvaamista

5.3 liittyvät muita kuin jäsenmaan tai -alueen syntyperäisiä johtavia henkilöitä tai tapahtumia kuvatessaan läheisesti siihen maahan tai -alueeseen

5.4 eivät ota kantaa poliittisesti tai aiheisiin, jotka voivat loukata jotakuta henkilöä tai maata

5.5 ovat merkittäviä jäsenmaalle tai -alueelle.

6 Postimaksumerkintöjä, postimaksu- tai painokoneen tekemiä leimoja tai muita painamalla tai leimaamalla Maailman postiliiton sopimusten mukaan tuotettuja postimaksumerkintöjä saa käyttää vain jäsenmaan tai -

Règlements.

2. Le timbre-poste:

2.1 est émis et mis en circulation exclusivement sous l'autorité du Pays-membre ou du territoire, conformément aux Actes de l'Union;

2.2 est un attribut de souveraineté et constitue une preuve du paiement de l'affranchissement correspondant à sa valeur intrinsèque, lorsqu'il est apposé sur un envoi postal conformément aux Actes de l'Union;

2.3 doit être en circulation dans le Pays-membre ou sur le territoire émetteur, pour une utilisation aux fins d'affranchissement ou à des fins philatéliques, selon sa législation nationale;

2.4 doit être accessible à tous les habitants du Pays-membre ou du territoire émetteur.

3. Le timbre-poste comprend:

3.1 le nom du Pays-membre ou du territoire émetteur, en caractères latins1;

3.2 la valeur faciale exprimée:

3.2.1 en principe, dans la monnaie officielle du Pays-membre ou du territoire émetteur, ou présentée sous la forme d'une lettre ou d'un symbole;

3.2.2 par d'autres signes d'identification spécifiques.

4. Les emblèmes d'Etat, les signes officiels de contrôle et les emblèmes d'organisations intergouvernementales figurant sur les timbres-poste sont protégés, au sens de la Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle. 1 Une dérogation est accordée à la Grande-Bretagne, en tant que pays inventeur du timbre-poste.

5. Les sujets et motifs des timbres-poste doivent:

5.1 être conformes à l'esprit du préambule de la Constitution de l'Union et aux décisions prises par les organes de l'Union;

5.2 être en rapport étroit avec l'identité culturelle du Pays-membre ou du territoire ou contribuer à la promotion de la culture ou au maintien de la paix;

5.3 avoir, en cas de commémoration de personnalités ou d'événements étrangers au Pays-membre ou au territoire, un lien étroit avec ledit Pays-membre ou territoire;

5.4 être dépourvu de caractère politique ou offensant pour une personnalité ou un pays;

5.5 revêtir une signification importante

alueen luvalla.

9 artikla

Postin turvallisuus

1 Jäsenmaiden sekä niiden nimettyjen operaattoreiden tulee ottaa käyttöön proaktiivinen turvallisuusstrategia kaikilla postitoiminnan tasoilla suuren yleisön postipalveluihin tunteman luottamuksen ylläpitämiseksi ja edistämiseksi koko virkakunnan edun mukaisesti. Tähän strategiaan sisältyy tiedonvaihto jäsenmaiden sekä niiden nimettyjen operaattoreiden välisen postin turvallisen kuljetuksen ja kauttakulkukuljetuksen ylläpitämiseksi.

10 artikla

Kestävä kehitys

Jäsenmaiden ja/tai niiden nimettyjen operaattoreiden tulee ottaa käyttöön proaktiivinen ympäristöön, yhteiskuntaan ja talouteen keskittyvä kestävä kehityksen strategia kaikilla postitoiminnan tasoilla ja edistää tietoisuutta kestävästä kehityksestä ympäristönsuojelussa postiliikenteessä.

11 artikla

Rikkomukset

1 Postilähetykset

1.1 Jäsenmaat ottavat käyttöön tarvittavat keinot estää, syyttää ja rangaista henkilöitä, jotka todetaan syyllisiksi seuraaviin:

1.1.1 narkoottisten tai psykotrooppisten aineiden tai räjähdysaineiden, helposti syttyvien tai muiden vaarallisten aineiden lisäämi-

pour le Pays-membre ou pour le territoire.

6. Les marques d'affranchissement postal, les empreintes de machines à affranchir et les empreintes de presses d'imprimerie ou d'autres procédés d'impression ou de timbrage conformes aux Actes de l'Union ne peuvent être utilisés que sur autorisation du Pays-membre ou du territoire.

Article 9

Sécurité postale

1. Les Pays-membres et leurs opérateurs désignés doivent adopter et mettre en oeuvre une stratégie d'action en matière de sécurité, à tous les niveaux de l'exploitation postale, afin de conserver et d'accroître la confiance du public dans les services postaux, et ce dans l'intérêt de tous les agents concernés. Une telle stratégie devra impliquer l'échange des informations relatives au maintien de la sûreté et de la sécurité de transport et de transit des dépêches entre les Pays-membres et leurs opérateurs désignés.

Article 10

Développement durable

Les Pays-membres et/ou leurs opérateurs désignés doivent adopter et mettre en oeuvre une stratégie de développement durable dynamique portant tout particulièrement sur des actions environnementales, sociales et économiques à tous les niveaux de l'exploitation postale et promouvoir la sensibilisation aux questions de développement durable dans le cadre des services postaux.

Article 11

Infractions

1. Envois postaux

1.1 Les Pays-membres s'engagent à prendre toutes les mesures nécessaires pour prévenir les actes ci-après et pour poursuivre et punir leurs auteurs:

1.1.1 insertion dans les envois postaux de stupéfiants, de substances psychotropes ou de matières explosibles, inflammables ou autre-

nen postilähetyksiin, ellei lisäämiseen ole erikseen annettu lupaa Yleissopimuksessa

1.1.2 luonteeltaan pedofiilisen tai lapsipornografisen aineiston lisääminen postilähetyksiin.

2 Postimaksut ja postimaksujen merkintätavat

2.1 Jäsenmaat ottavat käyttöön tarvittavat keinot estää, syyttää ja rangaista rikkomuksista, jotka liittyvät Yleissopimuksessa asetettuihin postimaksujen merkintätapoihin, joita ovat:

2.1.1 postimerkit, jotka ovat tai eivät enää ole julkisessa levityksessä

2.1.2 postimaksuleimat

2.1.3 postimaksu- tai painokoneella tuotetut merkinnät

2.1.4 kansainväliset vastauskupongit.

2.2 Tässä Yleissopimuksessa postimaksumerkintöihin liittyvillä rikkomuksilla viitataan jäljempänä kuvattuihin toimiin, joiden tarkoituksena on saavuttaa laitonta hyötyä itselle tai kolmannelle osapuolelle. Seuraavat toimet ovat rangaistavia:

2.2.1 kaikenlainen ja kaikilla tavoilla toteutettu postimaksumerkinnän väärentäminen tai jäljittely tai mikä tahansa lainvastainen tai laitton toimi, joka liittyy tällä tavoin tuotettujen kohteiden valmistukseen

2.2.2 väärennetyn tai jäljitellyn postin etumaksun kaikenlainen käyttö, kierrätys, markkinointi, jakelu, levitys, kuljetus, näytteille asettaminen, näyttäminen ja julkaiseminen

2.2.3 jo käytetyn postimaksumerkinnän kaikenlainen käyttö tai kierrätys postimaksuna

2.2.4 kaikki yritykset toteuttaa jokin edellä mainituista rikkomuksista.

3 Vastavuoroisuus

3.1 Kohdassa 2 kuvattujen toimien seuraamukset ovat samat riippumatta siitä, ovatko kyseessä koti- vai ulkomaiset postimaksumerkinnät; tämä ehto ei ole minkään laillisen tai tavanmukaisen ehdon tai vastavuoroisuuden alainen.

ment dangereuses, non expressément autorisée par la Convention;

1.1.2 insertion dans les envois postaux d'objets à caractère pédophile ou pornographique représentant des enfants.

2. Affranchissement en général et moyens d'affranchissement en particulier

2.1 Les Pays-membres s'engagent à prendre toutes les mesures nécessaires pour prévenir, réprimer et punir les infractions relatives aux moyens d'affranchissement prévus par la présente Convention, à savoir:

2.1.1 les timbres-poste, en circulation ou retirés de la circulation;

2.1.2 les marques d'affranchissement;

2.1.3 les empreintes de machines à affranchir ou de presses d'imprimerie;

2.1.4 les coupons-réponse internationaux.

2.2 Aux fins de la présente Convention, une infraction relative aux moyens d'affranchissement s'entend de l'un des actes ci-après, commis dans l'intention de procurer un enrichissement illégitime à son auteur ou à un tiers. Doivent être punis:

2.2.1 la falsification, l'imitation ou la contrefaçon de moyens d'affranchissement, ou tout acte illicite ou délictueux lié à leur fabrication non autorisée;

2.2.2 l'utilisation, la mise en circulation, la commercialisation, la distribution, la diffusion, le transport, la présentation ou l'exposition, y compris à des fins publicitaires, de moyens d'affranchissement falsifiés, imités ou contrefaits;

2.2.3 l'utilisation ou la mise en circulation à des fins postales de moyens d'affranchissement ayant déjà servi;

2.2.4 es tentatives visant à commettre l'une des infractions susmentionnées.

3. Réciprocité

3.1 En ce qui concerne les sanctions, aucune distinction ne doit être établie entre les actes prévus sous 2, qu'il s'agisse de moyens d'affranchissement nationaux ou étrangers; cette disposition ne peut être soumise à aucune condition de réciprocité légale ou conventionnelle.

TOINEN OSA

Kirjepostia ja postipaketteja koskevat säännöt

I Luku

Palvelujen tarjonta

12 artikla

Peruspalvelut

1 Jäsenmaiden on huolehdittava, että niiden nimetyt operaattorit hyväksyvät, käsittelevät, kuljettavat ja toimittavat perille kirjelähetykset.

2 Kirjelähetyksiä ovat:

2.1 1. luokan ja 2. luokan lähetykset, joiden paino on enintään 2 kg

2.2 kirjeet, postikortit, painotuotteet ja pikkupaketit, joiden paino on enintään 2 kg

2.3 sokeainlähetykset, joiden paino on enintään 7 kg

2.4 erityispussit, jotka sisältävät samalle vastaanottajalle samaan osoitteeseen osoitettuja painotuotteita (sanomalehtiä, aikakausjulkaisuja, kirjoja jne.) ja joita kutsutaan "M-pusseiksi"; niiden enimmäispaino on 30 kg.

3 Kirjelähetykset luokitellaan joko niiden käsittelynopeuden tai sisällön perusteella kirjelähetyksiä koskevan Toimitusohjesäännön mukaisesti.

4 Kohdassa 2 esitettyjä painorajoja korkeampia rajoja voidaan valinnaisesti soveltaa tietyille kirjelähetyksryhmille kirjelähetyksiä koskevassa Toimitusohjesäännössä määritellyin ehdoin.

5 Kohdan 8 mukaisesti jäsenmaiden on myös huolehdittava, että niiden nimetyt operaattorit hyväksyvät, käsittelevät, kuljettavat ja toimittavat perille enintään 20 kg painavat postipaketit joko Yleissopimuksessa määritellyllä tavalla, tai lähtevien pakettien tapauksessa ja kahdenkeskisten sopimusten nojalla millä tahansa muulla, asiakkaan kannalta edullisemmalla tavalla.

6 20 kg korkeammat painorajat koskevat valinnaisesti tiettyjä postipakettiluokkia niitä koskevassa Toimitusohjesäännössä määritellyin ehdoin.

DEUXIÈME PARTIE

Règles applicables à la poste aux lettres et aux colis postaux

Chapitre 1

Offre de prestations

Article 12

Services de base

1. Les Pays-membres doivent veiller à ce que leurs opérateurs désignés assurent l'admission, le traitement, le transport et la distribution des envois de la poste aux lettres.

2. Les envois de la poste aux lettres comprennent:

2.1 les envois prioritaires et non prioritaires jusqu'à 2 kilogrammes;

2.2 les lettres, cartes postales, imprimés et petits paquets jusqu'à 2 kilogrammes;

2.3 les cécogrammes jusqu'à 7 kilogrammes;

2.4 les sacs spéciaux contenant des journaux, des écrits périodiques, des livres et des documents imprimés semblables, à l'adresse du même destinataire et de la même destination, dénommés «sacs M», jusqu'à 30 kilogrammes.

3. Les envois de la poste aux lettres sont classifiés selon la rapidité de leur traitement ou selon leur contenu, conformément au Règlement de la poste aux lettres.

4. Des limites de poids supérieures à celles indiquées sous 2 s'appliquent facultativement à certaines catégories d'envois de la poste aux lettres, selon les conditions précisées dans le Règlement de la poste aux lettres.

5. Sous réserve des dispositions sous 8, les Pays-membres doivent également veiller à ce que leurs opérateurs désignés assurent l'admission, le traitement, le transport et la distribution des colis postaux jusqu'à 20 kilogrammes, soit en suivant les dispositions de la Convention, soit, dans le cas des colis partants et après accord bilatéral, en employant tout autre moyen plus avantageux pour leur client.

6. Des limites de poids supérieures à 20 kilogrammes s'appliquent facultativement à

7 Jokainen jäsenmaa, jonka nimetty operaattori ei kuljeta paketteja, voi antaa Yleis-sopimuksen määräysten toteuttamisen kuljetusliikkeitä. Se voi samalla rajoittaa tämän liikenteen paketeille, jotka lähetetään näiden yritysten liikennöimiltä paikkakunnilta tai jotka sinne osoitetaan.

8 Kohdan 5 määräyksistä huolimatta jäsenmaiden, jotka ennen tammikuun 1. päivää 2001 eivät olleet mukana postipakettisopimuksessa, ei tarvitse hoitaa postipakettiliikennettä.

13 artikla

Lisäpalvelut

1 Jäsenmaiden on huolehdittava seuraavien pakollisten lisäpalvelujen tarjonnasta:

1.1 kirjaamispalvelu lähteille 1. luokan ja lentopostina lähetettävälle kirjelähetyksille

1.2 kirjaamispalvelu lähteille 2. luokan ja pintapostina lähetettävälle kirjelähetyksille kohteisiin, joissa ei ole 1. luokan postipalvelua tai lentopostipalvelua

1.3 kirjaamispalvelu kaikille saapuville kirjelähetyksille.

2 Kirjaamispalvelun järjestäminen lähteille 2. luokan ja pintapostina lähetettävälle kirjelähetyksille kohteisiin, joissa on 1. luokan tai lentopostipalvelu, on vapaaehtoista.

3 Jäsenmaat tai niiden nimetyt operaattorit voivat tarjota seuraavia valinnaisia lisäpalveluja niiden nimettyjen operaattoreiden välillä, jotka ovat suostuneet tarjoamaan palvelun:

3.1 vakuutus kirjepostilähetyksille ja paketeille

3.2 kirjelähetyksen kirjaaminen

3.3 postiennakkotoimitus kirjelähetyksille ja paketeille

3.4 pikatoimituspalvelu kirjelähetyksille ja paketeille

3.5 kirjattujen, jakelurekisteröityjen tai vakuutettujen kirjelähetyksen toimittaminen vastaanottajalle henkilökohtaisesti

3.6 kirjelähetyksen ja pakettien maksuton toimituspalvelu

certaines catégories de colis postaux, selon les conditions précisées dans le Règlement concernant les colis postaux.

7. Tout Pays-membre dont l'opérateur désigné ne se charge pas du transport des colis a la faculté de faire exécuter les clauses de la Convention par les entreprises de transport. Il peut, en même temps, limiter ce service aux colis en provenance ou à destination de localités desservies par ces entreprises.

8. Par dérogation aux dispositions prévues sous 5, les Pays-membres qui, avant le 1er janvier 2001, n'étaient pas parties à l'Arrangement concernant les colis postaux ne sont pas tenus d'assurer le service des colis postaux.

Article 13

Services supplémentaires

1. Les Pays-membres assurent la prestation des services supplémentaires obligatoires ci-après:

1.1 service de recommandation pour les envois-avion et les envois prioritaires partants de la poste aux lettres;

1.2 service de recommandation pour les envois de la poste aux lettres partants non prioritaires et de surface pour des destinations pour lesquelles aucun service prioritaire ou de courrier-avion n'est prévu;

1.3 service de recommandation pour tous les envois arrivants de la poste aux lettres.

2. La prestation d'un service de recommandation pour les envois non prioritaires et de surface partants de la poste aux lettres pour des destinations pour lesquelles un service prioritaire ou de courrier-avion est assuré est facultative.

3. Les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés peuvent assurer les services supplémentaires facultatifs ci-après dans le cadre des relations entre les opérateurs désignés ayant convenu de fournir ces services:

3.1 service des envois avec valeur déclarée pour les envois de la poste aux lettres et les colis;

3.2 service des envois à livraison attestée pour les envois de la poste aux lettres;

3.3 service des envois contre remboursement pour les envois de la poste aux lettres et

3.7 helposti särkyvien ja tilaa vievien pakettien kuljetuspalvelu

3.8 yhden lähettäjän ulkomaille lähettämistä lähetyksistä tehtyjen koontilähetysten kuljetuspalvelu.

4 Seuraavissa kolmessa lisäpalvelussa on sekä pakollisia että vapaaehtoisia osia:

4.1 kansainvälinen vastauslähetyspalvelu (IBRS), joka on periaatteessa vapaaehtoinen. Kaikki jäsenmaat tai niiden nimetyt operaattorit ovat kuitenkin velvollisia hoitamaan vastauslähetysten "palautuspalvelua".

4.2 kansainväliset vastauskupongit, jotka ovat vaihdettavissa kaikissa jäsenmaissa. Kansainvälisten vastauskuponkien myyminen on kuitenkin vapaaehtoista.

4.3 kirjatun ja jakelurekisteröidyn kirjelähetysten, postipaketin ja vakuutetun lähetysten saantitodistus. Kaikkien jäsenmaiden tai niiden nimettyjen operaattoreiden on sallittava saapuvien lähetysten saantitodistus. Lähtevien lähetysten saantitodistuksen salliminen sen sijaan on vapaaehtoista.

5 Näiden palvelujen kuvaukset ja maksut on esitetty Toimitusohjesäännöissä.

6 Jos seuraavassa luetelluista palveluista peritään kotimaan postiliikenteessä erikoismaksuja, nimetyillä operaattoreilla on oikeus kerätä samat maksut kansainvälisistä lähetyksistä Toimitusohjesäännöissä mainituilla eidoilla.

6.1 yli 500 grammaa painavien pikkupakettien jakelu

6.2 viimeisen postitusajan jälkeen postitetut kirjelähetykset

6.3 postitoimipaikkojen tavanomaisen aukioloajan ulkopuolella postitetut lähetykset

6.4 nouto lähettäjän osoitteesta

6.5 kirjelähetysten takaisin ottaminen postitoimistojen tavanomaisen aukioloajan ulkopuolella

6.6 postista noudettavaksi tarkoitettut lähetykset (poste restante)

6.7 yli 500 grammaa painavien kirjelähetysten ja pakettien säilytys

6.8 pakettien jakelu vastauksena saapumisilmoitukseen

6.9 turva ylivoimaisia esteitä vastaan.

les colis;

3.4 service des envois exprès pour les envois de la poste aux lettres et les colis;

3.5 service de remise en main propre pour les envois de la poste aux lettres recommandés, à livraison attestée ou avec valeur déclarée;

3.6 service des envois francs de taxes et de droits pour les envois de la poste aux lettres et les colis;

3.7 service des colis fragiles et des colis encombrants;

3.8 service de groupage «Consignment» pour les envois groupés d'un seul expéditeur destinés à l'étranger.

4. Les trois services supplémentaires ci-après comportent à la fois des aspects obligatoires et des aspects facultatifs:

4.1 service de correspondance commerciale-réponse internationale (CCRI), qui est essentiellement facultatif; mais tous les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés sont obligés d'assurer le service de retour des envois CCRI;

4.2 service des coupons-réponse internationaux; ces coupons peuvent être échangés dans tout Pays-membre, mais leur vente est facultative;

4.3 avis de réception pour les envois de la poste aux lettres recommandés ou à livraison attestée, les colis et les envois avec valeur déclarée; tous les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés acceptent les avis de réception pour les envois arrivants; cependant, la prestation d'un service d'avis de réception pour les envois partants est facultative.

5. Ces services et les taxes y relatives sont décrits dans les Règlements.

6. Si les éléments de service indiqués ci-après font l'objet de taxes spéciales en régime intérieur, les opérateurs désignés sont autorisés à percevoir les mêmes taxes pour les envois internationaux, selon les conditions énoncées dans les Règlements:

6.1 distribution des petits paquets de plus de 500 grammes;

6.2 dépôt des envois de la poste aux lettres en dernière limite d'heure;

6.3 dépôt des envois en dehors des heures normales d'ouverture des guichets;

6.4 ramassage au domicile de l'expéditeur;

6.5 retrait d'un envoi de la poste aux lettres

en dehors des heures normales d'ouverture des guichets;

6.6 poste restante;

6.7 magasinage des envois de la poste aux lettres dépassant 500 grammes, et des colis postaux;

6.8 livraison des colis en réponse à l'avis d'arrivée;

6.9 couverture contre le risque de force majeure.

14 artikla

Elektroninen posti, EMS, integroitu logistiikka ja uudet palvelut

1 Jäsenmaat tai nimetyt operaattorit voivat sopia keskenään osallistumisesta seuraaviin Toimitusohjesäännöissä kuvattuihin palveluihin.

1.1 elektroninen posti, joka on viestien sähköistä siirtoa käyttävää postiliikennettä; nimetyt operaattorit voivat laajentaa elektronista postipalvelua tarjoamalla kirjattua elektronista postipalvelua, joka täydentää elektronista postia siten, että se tarjoaa todisteen lähettämisestä ja jakelusta sekä turvallisen viestintäkanavan todennettujen käyttäjien välillä

1.2 EMS, joka on pikapostipalvelu asiakirjoille ja kauppatavaralle ja on aina, kun mahdollista, nopein fyysisesti toimitettava postipalvelu. Tätä palvelua voidaan tarjota standardinmukaisen EMS-Yleissopimuksen tai kahdenvälisen sopimuksen perusteella.

1.3 integroitu logistiikka on palvelu, joka vastaa kaikkia asiakkaiden logistisia vaatimuksia ja sisältää tavaroiden tai asiakirjojen fyysistä kuljetusta edeltävät ja seuraavat työvaiheet

1.4 postaalinen sähköinen varmenne on todiste sähköisestä tapahtumasta tietyssä muodossa tiettyyn aikaan vähintään yhden osapuolen toimesta.

2 Jäsenmaat tai nimetyt operaattorit voivat keskinäisellä sopimuksella luoda uuden palvelun, jota ei nimenomaisesti ole mainittu liiton sopimuksissa. Kunkin nimetyn operaattorin on päätettävä uudesta palvelusta perittävät maksut ottaen huomioon palvelun hoitamisesta aiheutuvat kustannukset.

Article 14

Courrier électronique, EMS, logistique intégrée et nouveaux services

1. Les Pays-membres ou les opérateurs désignés peuvent convenir entre eux de participer aux services ci-après qui sont décrits dans les Règlements:

1.1 le courrier électronique, qui est un service faisant appel à la transmission électronique des messages; les opérateurs désignés peuvent améliorer le service de courrier électronique en offrant un service de courrier électronique recommandé, qui complète le premier par une preuve d'expédition et une preuve de remise et passe par une voie de communication protégée entre utilisateurs authentifiés;

1.2 l'EMS, qui est un service postal express destiné aux documents et aux marchandises et qui constitue, autant que possible, le plus rapide des services postaux par moyen physique; ce service peut être fourni sur la base de l'Accord standard EMS multilatéral ou d'accords bilatéraux;

1.3 le service de logistique intégrée, qui répond pleinement aux besoins de la clientèle en matière de logistique et comprend les étapes précédant et suivant la transmission physique des marchandises et des documents;

1.4 le cachet postal de certification électronique, qui atteste de manière probante la réalité d'un fait électronique, sous une forme donnée, à un moment donné, et auquel ont pris part une ou plusieurs parties.

2. Les Pays-membres ou les opérateurs désignés peuvent, d'un commun accord, créer un nouveau service non expressément prévu par les Actes de l'Union. Les taxes relatives au nouveau service sont fixées par chaque

15 artikla

Lähetyskset, joita ei oteta vastaan. Kiellot

1 Yleistä

1.1 Lähetyskiä, jotka eivät täytä Yleissopimuksessa ja Toimitusohjesäännöissä mainittuja ehtoja, ei oteta vastaan. Sellaisia lähetyskiä ei oteta vastaan, jotka on lähetetty vilpillisen toimen seurauksena tai kun tarkoituksena on ollut välttää asianmukaisen ja täyden maksun maksaminen.

1.2 Poikkeukset tämän artiklan sisältämiin kieltoihin on kuvattu Toimitusohjesäännöissä.

1.3 Kaikilla jäsenmailla tai niiden nimetyillä operaattoreilla on mahdollisuus laajentaa tämän artiklan sisältämiä kieltoja, joita voidaan soveltaa käytäntöön heti, kun ne on sisällytetty vastaavaan kokoelmaan.

2 Kiellot kaikissa lähetysluokissa

2.1 Seuraavien esineiden sulkeminen lähetyskiin on kielletty kaikissa lähetysluokissa:

2.1.1 kansainvälisen huumausainevalvontalautakunnan määrittelemät huumeet ja psykotrooppiset aineet sekä muut laittomat huumeet, jotka on kielletty kohdemaassa

2.1.2 epäsiiveelliset tai säädyttömät esitykset

2.1.3 väärennetyt tuotteet ja piraattituotteet

2.1.4 muut esineet, joiden maahantuonti tai levitys on kohdemaassa kielletty

2.1.5 esineet, jotka luonteensa tai pakkaus- tapansa vuoksi saattavat aiheuttaa vaaraa virkamiehille tai yleisölle taikka liata tai vahingoittaa toisia esineitä, postilaitteita tai kolmannen osapuolen omaisuutta.

2.1.6 muiden kuin lähettäjän ja vastaanottajan tai näiden kanssa asuvien henkilöiden välillä vaihdettavia ajankohtaisen tai henkilökohtaisen kirjeenvaihdon luonteisia papereita.

3 Räjähävä, helposti syttyvät tai radioaktiiviset materiaalit sekä muut vaaralliset aineet

3.1 Minkään luokan lähetyskiin ei saa laittaa räjähtäviä, tulenarkoja tai muita vaarallisia aineita tai radioaktiivisia aineita.

3.2 Minkään luokan lähetyskiin ei saa lait-

opérateur désigné intéressé, compte tenu des frais d'exploitation du service.

Article 15

Envois non admis. Interdictions

1. Dispositions générales

1.1 Les envois qui ne remplissent pas les conditions requises par la Convention et les Règlements ne sont pas admis. Les envois expédiés en vue d'un acte frauduleux ou du nonpaiement délibéré de l'intégralité des sommes dues ne sont pas admis non plus.

1.2 Les exceptions aux interdictions énoncées dans le présent article sont prescrites dans les Règlements.

1.3 Tous les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés ont la possibilité d'étendre les interdictions énoncées dans le présent article, qui peuvent être appliquées immédiatement après leur inclusion dans le recueil approprié.

2. Interdictions visant toutes les catégories d'envois

2.1 L'insertion des objets visés ci-après est interdite dans toutes les catégories d'envois:

2.1.1 les stupéfiants et les substances psychotropes tels que définis par l'Organe international de contrôle des stupéfiants (OICS), ou les autres drogues illicites interdites dans le pays de destination;

2.1.2 les objets obscènes ou immoraux;

2.1.3 les objets contrefaits et piratés;

2.1.4 autres objets dont l'importation ou la circulation est interdite dans le pays de destination;

2.1.5 les objets qui, par leur nature ou leur emballage, peuvent présenter du danger pour les agents ou le grand public, salir ou détériorer les autres envois, l'équipement postal ou les biens appartenant à des tiers;

2.1.6 les documents ayant le caractère de correspondance actuelle et personnelle échangés entre des personnes autres que l'expéditeur et le destinataire ou les personnes habitant avec eux.

3. Matières explosibles, inflammables ou radioactives et marchandises dangereuses

3.1 L'insertion de matières explosibles, inflammables ou autres marchandises dangereuses ainsi que les matières radioactives est interdite dans toutes les catégories d'envois.

taa räjähtävien laitteiden jäljitelmiä tai inerttejä räjähtäviä laitteita tai taisteluvälineitä, mukaan lukien inertit kranaatit, inertit hylsyt sekä vastaavat.

3.3 Poikkeuksena sallitaan seuraavat vaaralliset aineet:

3.3.1 kirjepostilähetyksinä ja postipaketteina lähetettävät 16.1 artiklassa mainitut radioaktiiviset materiaalit

3.3.2 kirjepostilähetyksinä ja postipaketteina lähetettävät 16.2 artiklassa mainitut tartuntavaaralliset aineet.

4 Elävät eläimet

4.1 Eläviä eläimiä ei saa lähettää missään lähetyksiluokassa.

4.2 Poikkeuksena sallitaan seuraavien eläinten lähettäminen muissa kuin vakuutetuissa kirjelähetyksissä

4.2.1 mehiläiset, iilimadot ja silkkiäismadot

4.2.2 virallisesti tunnustettujen laitosten keskenään vaihtamat tuhohyönteisten torjuntaan tarkoitetut loiset ja petohyönteiset

4.2.3 Drosophilidae-suvun kärpäset virallisesti tunnustettujen laitosten välillä, kun niitä käytetään biolääketieteelliseen tutkimukseen.

4.3 Poikkeuksena ovat seuraavat kohteet, joiden lähettäminen on sallittua paketissa:

4.3.1 elävät eläimet, joiden kuljettaminen postitse on sallittua kyseisten maiden postisäännösten mukaan.

5 Kirjeenvaihdon lisääminen paketteihin

5.1 Seuraavassa mainittujen esineiden sulkeminen postipakettiin on kielletty.

5.1.1 muiden kuin lähettäjän ja vastaanottajan tai näiden kanssa asuvien henkilöiden välillä vaihdettava kirjeenvaihto, lukuun ottamatta arkistoitua materiaalia.

6 Kolikot, setelit ja muut arvoesineet

6.1 On kiellettyä sulkea kolikoita, seteleitä, haltijalle maksettavia arvopapereita, matkashekkejä, platinaa, kultaa tai hopeaa jalostetuna tai jalostamattomana, jalokiviä, koruja tai muita arvoesineitä:

6.1.1 vakuuttamattomiin kirjepostilähetyksiin:

6.1.1.1 kuitenkin, jos sekä lähtö- että osoitemaan kansallinen lainsäädäntö sallii, näitä esineitä voidaan lähettää suljetussa kirjekuoressa kirjattuina lähetyksinä

6.1.2 vakuuttamattomiin paketteihin, paitsi kun tähän on myönnetty lupa alkuperä- ja kohdemaan kansallisessa lainsäädännössä

3.2 L'insertion de dispositifs explosifs et de matériel militaire inertes, y compris les grenades inertes, les obus inertes et les autres articles analogues, ainsi que de répliques de tels dispositifs et articles, est interdite dans toutes les catégories d'envois.

3.3 Exceptionnellement, les marchandises dangereuses ci-après sont admises:

3.3.1 les matières radioactives expédiées dans les envois de la poste aux lettres et les colis postaux visées à l'article 16.1;

3.3.2 les substances infectieuses expédiées dans les envois de la poste aux lettres et dans les colis postaux visées à l'article 16.2.

4. Animaux vivants

4.1 L'insertion d'animaux vivants est interdite dans toutes les catégories d'envois.

4.2 Exceptionnellement, les animaux ci-après sont admis dans les envois de la poste aux lettres autres que les envois avec valeur déclarée:

4.2.1 les abeilles, les sangsues et les vers à soie;

4.2.2 les parasites et les destructeurs d'insectes nocifs destinés au contrôle de ces insectes et échangés entre les institutions officiellement reconnues;

4.2.3 les mouches de la famille des drosophilidés utilisées pour la recherche biomédicale entre des institutions officiellement reconnues.

4.3 Exceptionnellement, les animaux ci-après sont admis dans les colis:

4.3.1 les animaux vivants dont le transport par la poste est autorisé par la réglementation postale des pays intéressés.

5. Insertion de correspondances dans les colis

5.1 L'insertion des objets visés ci-après est interdite dans les colis postaux:

5.1.1 les correspondances, à l'exception des pièces archivées, échangées entre des personnes autres que l'expéditeur et le destinataire ou les personnes habitant avec eux.

6. Pièces de monnaie, billets de banque et autres objets de valeur

6.1 Il est interdit d'insérer des pièces de monnaie, des billets de banque, des billets de monnaie ou des valeurs quelconques au porteur, des chèques de voyage, du platine, de l'or ou de l'argent, manufacturés ou non, des pierreries, des bijoux et autres objets précie-

6.1.3 vakuuttamattomiin paketteihin, jotka vaihdetaan vakuutettuja paketteja hyväksyvien maiden välillä:

6.1.3.1 lisäksi kukin jäsenmaa tai sen nimetty operaattori voi kieltää kultaharkkojen liittämisen vakuutettuun tai vakuuttamattomaan pakettiin, kun se lähtee kyseisen hallinnon alueelta tai saapuu sen alueelle tai joka lähetetään sen alueen kautta siten, että kyseessä on kauttakuljetus avopostina; se voi rajoittaa näiden lähetysten todellista arvoa.

7 Painotuotteet ja sokeainlähetykset

7.1 Painotuotteissa ja sokeainlähetyksissä:

7.1.1 ei saa olla kirjoitettua merkintää tai mitään kirjeenvaihtoa

7.1.2 ei saa olla mitään leimattua tai leimaamatonta postimerkkiä, postimaksuarvoa eikä mitään rahanarvoista paperia, paitsi kun lähetys sisältää kortin, kirjekuoren tai kääreen, johon on painettu lähettäjän tai tämän asiamiehen osoite postitusmaassa tai alkupe- räisen lähetysten kohde, jonka vastauslähet- tyksen postimaksu on maksettu etukäteen.

8 Väärin vastaanotettujen lähetysten käsittely

8.1 Väärin vastaanotettujen lähetysten kä- sittelystä määrätään Toimitusohjesäännöissä. Kuitenkin kohdissa 2.1.1, 2.1.2, 3.1 ja 3.2 mainittuja esineitä sisältäviä lähetyksiä ei missään tapauksessa kuljeteta perille eikä an- neta vastaanottajalle eikä myöskään palauteta lähtömaahan. Mikäli kohdissa 2.1.1, 3.1 ja 3.2 mainittuja kohteita havaitaan matkalla, niitä käsitellään kauttakulkumaan lainsäädän- nön mukaan.

ux:

6.1.1 dans les envois de la poste aux lettres sans valeur déclarée;

6.1.1.1 cependant, si la législation nationale des pays d'origine et de destination le permet, ces objets peuvent être expédiés sous enveloppe close comme envois recommandés;

6.1.2 dans les colis sans valeur déclarée, sauf si la législation nationale des pays d'origine et de destination le permet;

6.1.3 dans les colis sans valeur déclarée échangés entre deux pays qui admettent la déclaration de valeur;

6.1.3.1 de plus, chaque Pays-membre ou opérateur désigné a la faculté d'interdire l'insertion de l'or en lingots dans les colis avec ou sans valeur déclarée en provenance ou à destination de son territoire ou transmis en transit à découvert par son territoire; il peut limiter la valeur réelle de ces envois.

7. Imprimés et cécogrammes

7.1 Les imprimés et les cécogrammes:

7.1.1 ne peuvent porter aucune annotation ni contenir aucun élément de correspondance;

7.1.2 ne peuvent contenir aucun timbre-poste, aucune formule d'affranchissement, oblitérés ou non, ni aucun papier représentatif d'une valeur, sauf dans les cas où l'envoi inclut une carte, une enveloppe ou une bande préaffranchie en vue de son retour et sur laquelle est imprimée l'adresse de l'expéditeur de l'envoi ou de son agent dans le pays de dépôt ou de destination de l'envoi original.

8. Traitement des envois admis à tort

8.1 Le traitement des envois admis à tort ressortit aux Règlements. Toutefois, les envois qui contiennent des objets visés sous 2.1.1, 2.1.2, 3.1 et 3.2 ne sont en aucun cas acheminés à destination, ni livrés aux destinataires, ni renvoyés à l'origine. Si des objets visés sous 2.1.1, 3.1 et 3.2 sont découverts dans des envois en transit, ces derniers seront traités conformément à la législation nationale du pays de transit.

16 artikla

Sallitut radioaktiiviset aineet ja tartuntavaaralliset aineet

1 Radioaktiivisia aineita sallitaan kirjeposti-lähetyksissä ja postipaketeissa niiden jäsenmaiden kesken, jotka ovat ilmoittaneet ottavansa vastaan näitä lähetyksiä molemminpuolisesti tai yksisuuntaisesti, vain seuraavilla ehdoilla:

1.1 radioaktiiviset aineet on valmistettava ja pakattava Toimitusohjesääntöjen asianomaisten määräysten mukaisesti

1.2 kirjepostina lähetettäessä niistä on maksettava 1. luokan lähetyksen tai kirjelähetyksen maksu ja kirjaamismaksu

1.3 kirjepostina tai postipaketeina lähetettävät radioaktiiviset aineet on kuljetettava nopeinta tietä, tavallisesti lentoteitse, vastaavista lisämaksuista.

1.4 radioaktiivisia aineita saavat jättää postin kuljetettavaksi vain asianomaisten luvan saaneet lähettäjät.

2 Tartuntavaarallisia aineita, lukuun ottamatta ihmisiin (UN 2814) tai eläimiin (UN 2900) vaikuttavia kategorian A tartuntavaarallisia aineita, sallitaan kirjeposti- ja postipakettilähetyksissä seuraavilla ehdoilla:

2.1 Kategorian B tartuntavaarallisia aineita (UN 3373) voidaan vaihtaa vain toimivaltaisten viranomaisten määrittämällä tavalla virallisesti tunnustettujen lähettäjien kesken. Näitä vaarallisia aineita voidaan hyväksyä postilähetyksissä voimassa olevan kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön sekä vaarallisten aineiden kuljetuksia koskevien YK:n suositusten voimassa olevan laitoksen mukaisesti, sellaisena kuin Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ICAO on sen hyväksynyt.

2.2 Kategorian B tartuntavaarallisia aineita (UN 3373) on käsiteltävä, pakattava ja merkittävä kirjepostia ja pakettipostia koskevan Toimitusohjesäännön määräysten mukaisesti. Näistä lähetyksistä on maksettava 1. luokan lähetyksen maksu tai kirjelähetyksen maksu ja kirjaamismaksu. Näiden lähetyksen käsittelystä voidaan periä lisämaksu.

2.3 Erivapautettuja (ihmisistä tai eläimistä otettuja) potilasnäytteitä voidaan vaihtaa postitse vain toimivaltaisten viranomaisten mää-

Article 16

Matières radioactives et substances infectieuses admissibles

1. Les matières radioactives sont admises dans les envois de la poste aux lettres et dans les colis postaux, dans le cadre des relations entre les Pays-membres qui se sont déclarés d'accord pour admettre ces envois soit dans leurs relations réciproques, soit dans un seul sens, aux conditions suivantes:

1.1 les matières radioactives sont conditionnées et emballées conformément aux dispositions respectives des Règlements;

1.2 lorsqu'elles sont expédiées dans les envois de la poste aux lettres, elles sont soumises au tarif des envois prioritaires ou au tarif des lettres et à la recommandation;

1.3 les matières radioactives contenues dans les envois de la poste aux lettres ou les colis postaux doivent être acheminées par la voie la plus rapide, normalement par la voie aérienne, sous réserve de l'acquiescement des surtaxes aériennes correspondantes;

1.4 les matières radioactives ne peuvent être déposées que par des expéditeurs dûment autorisés.

2 Les substances infectieuses, à l'exception des matières de catégorie A infectieuses pour l'homme (n° ONU 2814) et pour les animaux (n° ONU 2900), sont admises dans les envois de la poste aux lettres et les colis postaux, aux conditions suivantes:

2.1 Les matières infectieuses de catégorie B (n° ONU 3373) peuvent être échangées par voie postale uniquement entre des expéditeurs officiellement reconnus, déterminés par leurs autorités compétentes. Ces marchandises dangereuses peuvent être admises dans le courrier, sous réserve des dispositions de la législation nationale et internationale en vigueur et de l'édition actuelle des Recommandations des Nations Unies sur le transport des marchandises dangereuses, comme promulgué par l'Organisation de l'aviation civile internationale (OACI).

2.2 Les matières infectieuses de catégorie B (n° ONU 3373) doivent être traitées, emballées et étiquetées conformément aux dispositions pertinentes du Règlement de la poste aux lettres et du Règlement concernant

rittämällä tavalla virallisesti tunnustettujen lähettäjien kesken. Näitä materiaaleja voidaan hyväksyä postilähetyksissä voimassa olevan kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön sekä vaarallisten aineiden kuljetuksia koskevien YK:n suositusten voimassa olevan laitoksen mukaisesti, sellaisena kuin Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ICAO on sen hyväksynyt.

2.4 Eri vapautetut (ihmisistä tai eläimistä otetut) potilasnäytteet on käsiteltävä, pakattava ja merkittävä kirjepostia koskevan Toimintasuojasääntönsä määräysten mukaisesti. Näistä lähetyksistä on maksettava 1. luokan lähetysten maksu tai kirjatun lähetysten maksu. Näiden lähetysten käsittelystä voidaan periä lisämaksu.

2.5 Tartuntavaarallisten aineiden ja erivapautettujen (ihmisistä tai eläimistä otettujen) potilasnäytteiden hyväksyminen on rajoitettu niiden jäsenmaiden välisiin yhteyksiin, jotka ovat ilmoittaneet ottavansa vastaan näitä lähettyksiä molemminpuolisesti tai yksisuuntaisesti.

2.6 Sallitut tartuntavaaralliset aineet ja erivapautetut (ihmisistä tai eläimistä otetut) potilasnäytteet kuljetetaan nopeinta tietä, tavallisesti lentoteitse, vastaavia lentolisämaksuja vastaan, ja ne on toimitettava perille ennen muita lähettyksiä.

les colis postaux. Ces envois sont soumis au tarif des envois prioritaires ou au tarif des lettres recommandées. Il est permis de soumettre le traitement postal de ces envois à l'acquiescement d'une surtaxe.

2.3 Les échantillons exemptés prélevés sur des malades (humains ou animaux) peuvent être échangés par voie postale uniquement entre des expéditeurs officiellement reconnus, déterminés par leurs autorités compétentes. Ces matières peuvent être admises dans le courrier, sous réserve des dispositions de la législation nationale et internationale en vigueur et de l'édition actuelle des Recommandations des Nations Unies sur le transport des marchandises dangereuses, comme promulgué par l'OACI.

2.4 Les échantillons exemptés prélevés sur des malades (humains ou animaux) doivent être traités, emballés et étiquetés conformément aux dispositions pertinentes du Règlement de la poste aux lettres. Ces envois sont soumis au tarif des envois prioritaires ou au tarif des lettres recommandées. Il est permis de soumettre le traitement postal de ces envois à l'acquiescement d'une surtaxe.

2.5 L'admission des substances infectieuses et des échantillons exemptés prélevés sur des malades (humains ou animaux) est limitée aux relations entre les Pays-membres s'étant déclarés d'accord pour accepter ces envois soit dans leurs relations réciproques, soit dans un seul sens.

2.6 Les substances infectieuses et les échantillons exemptés prélevés sur des malades (humains ou animaux) autorisés sont acheminés par la voie la plus rapide, normalement par voie aérienne, sous réserve de l'acquiescement des surtaxes aériennes correspondantes, et bénéficient de la priorité à la livraison.

17 artikla

Tiedustelut

1 Jokaisen nimetyn operaattorin on otettava vastaan oman postipalvelunsa tai muun nimetyn operaattorin postittamia paketteja ja kirjattuja, vakuutettuja tai jakelurekisteröityjä lähettyksiä koskevia tiedusteluja kuuden kuu-

Article 17

Réclamations

1. Chaque opérateur désigné est tenu d'accepter les réclamations concernant les colis et les envois recommandés, avec valeur déclarée et à livraison attestée, déposés dans son propre service ou dans celui de tout autre opérateur désigné, pourvu que ces réclama-

kauden ajan lähetyksen postittamisen jälkeisestä päivästä. Tiedustelut on lähetettävä 1. luokan postina, EMS-postipalvelun kautta tai sähköisesti. Kuuden kuukauden aika koskee tiedustelun tekijän ja nimetyn operaattorin välistä kanssakäyntiä eikä siihen sisälly kyselyjen välittäminen nimetyltä operaattorilta toiselle.

2 Tiedusteluja on hoidettava Toimitusohjeissa esitetyllä tavalla.

3 Tiedustelut ovat maksuttomia. Kuitenkin, jos tiedustelua pyydetään EMS-lähetyksenä, näistä palveluista aiheutuvat lisämaksut peritään yleensä pyynnön esittäjältä.

18 artikla

Tullitarkastus. Tulli- ja muut maksut

1 Lähtö- ja osoitemaan nimetyillä operaattoreilla on oikeus lainsäädäntönsä mukaan tullitarkastuttaa lähetykset.

2 Tullitarkastuksen alaisista lähetyksistä voidaan periä maksu tullille esittämisestä, jonka ohjeellinen enimmäismäärä ilmoitetaan Toimitusohjesäännöissä. Maksu peritään vain niiden lähetysten tullille esittämisestä ja tullauksesta, joista on peritty tullimaksut tai muut vastaavat maksut.

3 Nimetyt operaattorit, joilla on valtuutus tullauksen suorittamiseen asiakkaiden puolesta, ovat oikeutettuja perimään asiakkailta todellisiin kustannuksiin perustuvan tulliselvitysmaksun. Maksu voidaan veloittaa kaikista tullatuista lähetyksistä kansallisen lainsäädännön mukaisesti, mukaan lukien tullittomat lähetykset. Asiakkaille on selkeästi etukäteen ilmoitettava vaadittavasta maksusta.

4 Nimetyillä operaattoreilla on oikeus periä tapauksen mukaan lähetysten lähettäjäiltä tai vastaanottajilta tulli- ja kaikki muut mahdolliset maksut.

tions soient présentées dans un délai de six mois à compter du lendemain du jour du dépôt de l'envoi. Les réclamations sont transmises par voie prioritaire, par EMS ou par des moyens électroniques. La période de six mois concerne les relations entre réclamants et opérateurs désignés et ne couvre pas la transmission des réclamations entre opérateurs désignés.

2. Les réclamations sont admises dans les conditions prévues par les Règlements.

3. Le traitement des réclamations est gratuit. Toutefois, les frais supplémentaires occasionnés par une demande de transmission par le service EMS sont en principe à la charge du demandeur.

Article 18

Contrôle douanier. Droits de douane et autres droits

1. L'opérateur désigné du pays d'origine et celui du pays de destination sont autorisés à soumettre les envois au contrôle douanier, selon la législation de ces pays.

2. Les envois soumis au contrôle douanier peuvent être frappés, au titre postal, de frais de présentation à la douane dont le montant indicatif est fixé par les Règlements. Ces frais ne sont perçus qu'au titre de la présentation à la douane et du dédouanement des envois qui ont été frappés de droits de douane ou de tout autre droit de même nature.

3. Les opérateurs désignés qui ont obtenu l'autorisation d'opérer le dédouanement au nom des clients sont autorisés à percevoir sur les clients une taxe basée sur les coûts réels de l'opération. Cette taxe peut être perçue, pour tous les envois déclarés en douane, selon la législation nationale, y compris ceux exempts de droit de douane. Les clients doivent être dûment informés à l'avance au sujet de la taxe concernée.

4. Les opérateurs désignés sont autorisés à percevoir sur les expéditeurs ou sur les destinataires des envois, selon le cas, les droits de douane et tous autres droits éventuels.

19 artikla

Suljettujen postien vaihto sotilasjoukko-osastojen kanssa

1 Suljettua kirjepostia voidaan vaihtaa muiden maiden maa-, meri- tai lentokuljetuksia käyttämällä:

1.1 jonkin jäsenmaan postitoimipaikkojen ja Yhdistyneiden kansakuntien käyttöön asetettujen joukko-osastojen päälliköiden välillä

1.2 tällaisten joukko-osastojen päälliköiden välillä

1.3 jonkin jäsenmaan postitoimipaikkojen sekä vieraalla alueella oleskelevien saman maan laivaston, ilmavoimien tai maavoimien joukko-osastojen tai saman maan ulkomaille sijoitettujen sotalaivojen tai sotilaslentokoneiden päälliköiden välillä

1.4 saman maan laivaston, ilmavoimien tai maavoimien joukko-osastojen tai sotalaivojen tai sotilaslentokoneiden päälliköiden välillä.

2 Kohdassa 1 mainittuun posttiin suljettujen kirjelähetysten tulee, laivojen tai lentokoneiden vastaanottaessa tai lähettäessä postia, olla osoitettuja yksinomaan joukko-osastojen jäsenille tai laivojen tai lentokoneiden upseereille ja miehistölle tai olla heidän lähettämiään. Tällaisten lähetysten maksut ja kuljetusehdot määrää kotimaisten ohjesääntöjensä mukaan sen jäsenmaan nimetty operaattori, joka on asettanut käyttöön joukko-osaston tai jolle laivat tai lentokoneet kuuluvat.

3 Ellei erityissopimusta ole, on sen jäsenmaan nimetyn operaattorin, joka on antanut joukko-osaston käyttöön tai jolle sotalaivat tai sotilaslentokoneet kuuluvat, maksettava asianomaisille nimetyille operaattoreille kauttakulkumaksut, päätemaksut ja lentokuljetusmaksut.

20 artikla

Palvelun laatustandardit ja tavoitteet

1 Jäsenmaiden tai niiden nimettyjen operaattoreiden on laadittava ja julkaistava saapuvia kirjepostilähettyksiä ja paketteja koske-

Article 19

Echange de dépêches closes avec des unités militaires

1. Des dépêches closes de la poste aux lettres peuvent être échangées par l'intermédiaire des services territoriaux, maritimes ou aériens d'autres pays:

1.1 entre les bureaux de poste de l'un des Pays-membres et les commandants des unités militaires mises à la disposition de l'Organisation des Nations Unies;

1.2 entre les commandants de ces unités militaires;

1.3 entre les bureaux de poste de l'un des Pays-membres et les commandants de divisions navales, aériennes ou terrestres, de navires de guerre ou d'avions militaires de ce même pays en station à l'étranger;

1.4 entre les commandants de divisions navales, aériennes ou terrestres, de navires de guerre ou d'avions militaires du même pays.

2. Les envois de la poste aux lettres compris dans les dépêches visées sous 1 doivent être exclusivement à l'adresse ou en provenance des membres des unités militaires ou des étatsmajors et des équipages des navires ou avions de destination ou expéditeurs des dépêches. Les tarifs et les conditions d'envoi qui leur sont applicables sont déterminés, d'après sa réglementation, par l'opérateur désigné du Pays-membre qui a mis à disposition l'unité militaire ou auquel appartiennent les navires ou les avions.

3. Sauf entente spéciale, l'opérateur désigné du Pays-membre qui a mis à disposition l'unité militaire ou dont relèvent les navires de guerre ou avions militaires est redevable, envers les opérateurs désignés concernés, des frais de transit des dépêches, des frais terminaux et des frais de transport aérien.

Article 20

Normes et objectifs en matière de qualité de service

1. Les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés doivent fixer et publier leurs normes et objectifs en matière de distribution des envois de la poste aux lettres et des colis ar-

vat jakelustandardit ja tavoitteet.

2 Nämä standardit ja tavoitteet, joihin on lisätty tulliselvityksen tavallisesti vaatima aika, eivät saa olla löysempiä kuin ne, joita sovelletaan vastaaville lähetyksille kotimaan postiliikenteessä.

3 Lähettävien jäsenmaiden tai niiden nimettyjen operaattoreiden on myös laadittava ja julkaistava vastaavat standardit 1. luokan ja lentopostina kulkeville kirjelahetyksille sekä paketeille ja 2. luokan/pintapostina kulkeville postipaketeille.

4 Jäsenmaiden tai niiden nimettyjen operaattoreiden on mitattava palvelun laatustandardien soveltamista.

II luku

Vastuu

21 artikla

Nimettyjen operaattoreiden vastuu. Vahingonkorvaukset

1 Yleistä

1.1 Lukuun ottamatta 22 artiklassa mainittuja tapauksia nimetyt operaattorit vastaavat:

1.1.1 kirjattujen lähetysten, tavallisten pakettien ja vakuutettujen lähetysten katoamisesta, anastamisesta tai vahingoittumisesta

1.1.2 jakelurekisteröityjen lähetysten katoamisesta

1.1.3 sellaisen kirjattun tai vakuutetun lähetysten tai tavallisen paketin palauttamisesta, jonka perillesaamattomuuden syytä ei ole ilmoitettu.

1.2 Nimetyt operaattorit eivät ole vastuussa muista kuin kohdissa 1.1.1 ja 1.1.2 mainituista lähetyksistä.

1.3 Nimetyt operaattorit eivät ole vastuussa muista kuin tässä Yleissopimuksessa mainituista tapauksista.

1.4 Kun kirjattujen lähetysten, tavallisten pakettien ja vakuutettujen lähetysten katoaminen, täydellinen anastaminen tai täydellinen vahingoittuminen johtuu ylivoimaisesta esteestä, josta ei makseta vahingonkorvausta, lähettäjällä on oikeus lähetysten postittamisesta suoritettujen maksujen takaisin saami-

rivants.

2. Ces normes et objectifs, augmentés du temps normalement requis pour le dédouanement, ne doivent pas être moins favorables que ceux appliqués aux envois comparables de leur service intérieur.

3. Les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés d'origine doivent également fixer et publier des normes de bout en bout pour les envois prioritaires et les envois-avion de la poste aux lettres ainsi que pour les colis et les colis économiques/de surface.

4. Les Pays-membres ou leurs opérateurs désignés évaluent l'application des normes de qualité de service.

Chapitre 2

Responsabilité

Article 21

Responsabilité des opérateurs désignés. Indemnités

1. Généralités

1.1 Sauf dans les cas prévus à l'article 22, les opérateurs désignés répondent:

1.1.1 de la perte, de la spoliation ou de l'avarie des envois recommandés, des colis ordinaires et des envois avec valeur déclarée;

1.1.2 de la perte des envois à livraison attestée;

1.1.3 du renvoi des envois recommandés, des envois avec valeur déclarée et des colis ordinaires dont le motif de non-distribution n'est pas donné.

1.2 Les opérateurs désignés n'engagent pas leur responsabilité s'il s'agit d'envois autres que ceux indiqués sous 1.1.1 et 1.1.2.

1.3 Dans tout autre cas non prévu par la présente Convention, les opérateurs désignés n'engagent pas leur responsabilité.

1.4 Lorsque la perte ou l'avarie totale d'un envoi recommandé, d'un colis ordinaire ou d'un envoi avec valeur déclarée résulte d'un cas de force majeure ne donnant pas lieu à indemnisation, l'expéditeur a droit à la restitution des taxes acquittées pour le dépôt de l'envoi, à l'exception de la taxe d'assurance.

1.5 Les montants de l'indemnité à payer ne

seen vakuutusmaksua lukuun ottamatta.

1.5 Maksettavat vahingonkorvaukset eivät saa ylittää summia, jotka on mainittu kirje- ja pakettilähetyksiä koskevissa Toimitusohjesäännöissä.

1.6 Vastuutapauksissa maksettavissa vahingonkorvauksissa ei oteta huomioon mahdollisia välillisiä vahinkoja tai liikevoiton menetyksiä.

1.7 Kaikki nimettyjen operaattoreiden vastuuta koskevat ehdot ovat tarkkoja, sitovia ja täydellisiä. Nimetyt operaattorit eivät edes vakavien tuottamusten osalta ole korvausvastuussa yli Yleissopimuksessa ja Toimitusohjesäännöissä esitettyjen rajojen.

2 Kirjatut lähetykset

2.1 Kirjatun lähetyksen lähettäjällä on oikeus kirjepostia koskevan Toimitusohjesäännön mukaiseen vahingonkorvaukseen, jos hänen lähetyksensä katoaa tai jos se anastetaan kokonaan tai se vahingoittuu kokonaan. Lähettäjän vaatiessa kirjepostia koskevassa Toimitusohjesäännössä mainittua pienempää korvausta nimetyt operaattorit voivat maksaa tämän pienemmän summan ja saada sen mukaisen hyvityksen miltä tahansa muulta asianomaiselta nimetyltä operaattorilta.

2.2 Jos kirjattu lähetyks anastetaan osittain tai se vahingoittuu osittain, lähettäjällä on oikeus anastuksen tai vahingon todellista arvoa periaatteessa vastaavaan vahingonkorvaukseen.

3 Jakelurekisteröidyt lähetykset

3.1 Jos jakelurekisteröity lähetyks katoaa, sen sisältö anastetaan kokonaan tai se vahingoittuu täysin, on lähettäjällä oikeus saada takaisin vain lähetyksen postittamisesta suoritetut maksut.

4 Tavalliset paketit

4.1 Jos paketti katoaa, sen sisältö anastetaan kokonaan tai tuhoutuu täysin, lähettäjällä on oikeus pakettipostia koskevan Toimitusohjesäännön mukaiseen vahingonkorvaukseen. Jos lähettäjä on vaatinut summaa, joka on pienempi kuin pakettilähetyksiä koskevissa Toimitusohjesäännöissä määritetty summa, nimetyt operaattorit voivat maksaa tämän pienemmän summan ja saada sen mukaisen hyvityksen miltä tahansa muulta asiaan liittyvältä nimetyltä operaattorilta.

4.2 Jos paketin sisältö anastetaan osittain tai se vahingoittuu osittain, lähettäjällä on oikeus

peuvent pas être supérieurs aux montants indiqués dans le Règlement de la poste aux lettres et dans le Règlement concernant les colis postaux.

1.6 En cas de responsabilité, les dommages indirects ou les bénéfices non réalisés ne sont pas pris en considération dans le montant de l'indemnité à verser.

1.7 Toutes les dispositions relatives à la responsabilité des opérateurs désignés sont strictes, obligatoires et exhaustives. Les opérateurs désignés n'engagent en aucun cas leur responsabilité – même en cas de faute grave (d'erreur grave) – en dehors des limites établies dans la Convention et les Règlements.

2. Envois recommandés

2.1 En cas de perte, de spoliation totale ou d'avarie totale d'un envoi recommandé, l'expéditeur a droit à une indemnité fixée par le Règlement de la poste aux lettres. Si l'expéditeur réclame un montant inférieur au montant fixé dans le Règlement de la poste aux lettres, les opérateurs désignés ont la faculté de payer ce montant moindre et d'être remboursés sur cette base par les autres opérateurs désignés éventuellement concernés.

2.2 En cas de spoliation partielle ou d'avarie partielle d'un envoi recommandé, l'expéditeur a droit à une indemnité qui correspond, en principe, au montant réel de la spoliation ou de l'avarie.

3. Envois à livraison attestée

3.1 En cas de perte, de spoliation totale ou d'avarie totale d'un envoi à livraison attestée, l'expéditeur a droit à la restitution des taxes acquittées pour le dépôt de l'envoi seulement.

4. Colis ordinaires

4.1 En cas de perte, de spoliation totale ou d'avarie totale d'un colis ordinaire, l'expéditeur a droit à une indemnité fixée par le Règlement concernant les colis postaux. Si l'expéditeur réclame un montant inférieur au montant fixé dans le Règlement concernant les colis postaux, les opérateurs désignés ont la faculté de payer ce montant moindre et d'être remboursés sur cette base par les autres opérateurs désignés éventuellement concernés.

4.2 En cas de spoliation partielle ou d'avarie partielle d'un colis ordinaire,

anastuksen tai vahingon todellista arvoa periaatteessa vastaavaan vahingonkorvaukseen.

4.3 Nimetyt operaattorit voivat sopia soveltavansa keskinäisissä yhteyksissään pakettikohtaista, painosta riippumatonta määrää, joka ilmoitetaan pakettipostia koskevassa Toimitusohjesäännössä.

5 Vakuutetut lähetykset

5.1 Jos vakuutettu lähetyks katoaa, sen sisältö anastetaan kokonaan tai se vahingoittuu täysin, lähettäjällä on oikeus vahingonkorvaukseen, joka periaatteessa vastaa SDR:inä (Kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeuksina) ilmoitettua vakuutusarvoa.

5.2 Jos vakuutetun lähetyksen sisältö anastetaan osittain tai se vahingoittuu osittain, lähettäjällä on oikeus anastuksen tai vahingon todellista arvoa periaatteessa vastaavaan vahingonkorvaukseen. Se ei kuitenkaan saa missään tapauksessa ylittää SDR:inä ilmoitettua vakuutusarvon määrää. Välillisiä vahinkoja tai saamatta jääneitä voittoja ei oteta huomioon.

6 Jos kirjattu tai vakuutettu kirjelähetys palautetaan eikä perillesaamattomuuden syytä ole todettu, lähettäjällä on oikeus lähetyksen postittamisesta aiheutuneiden kulujen hyvitykseen.

7 Jos paketti palautetaan eikä perillesaamattomuuden syytä ole todettu, lähettäjällä on oikeus saada hyvitys niistä kuluista, jotka hänelle on aiheutunut lähetyksen postittamisesta lähetyksessä sekä paketin vastaanottomaasta palauttamisesta aiheutuneista kuluista.

8 Kohdissa 2, 4 ja 5 mainituissa tapauksissa vahingonkorvaus lasketaan sen SDR:iksi muunnetun käyvän hinnan mukaan, joka oli samanlaisilla arvoesineillä tai tavaroilla paikakunnalla silloin, kun lähetyks hyväksyttiin kuljetettavaksi. Käyvän hinnan puuttuessa vahingonkorvaus lasketaan samoin perustein arvioitujen esineiden tai tavaroiden tavanomaisen arvon mukaan.

9 Vahingonkorvauksen johtuessa kirjatun lähetyksen, tavallisen paketin tai vakuutetun lähetyksen katoamisesta tai siitä, että sen sisältö on kokonaan anastettu tai vahingoittunut, on lähettäjällä tai tapauksen mukaan vastaanottajalla oikeus lisäksi saada takaisin lähetyksen postittamisesta suoritettavat maksut kirjaamis- tai vakuutusmaksua lukuun ottamatta. Sama määräys koskee kirjattuja lähe-

l'expéditeur a droit à une indemnité qui correspond, en principe, au montant réel de la spoliation ou de l'avarie.

4.3 Les opérateurs désignés peuvent convenir d'appliquer dans leurs relations réciproques le montant par colis fixé par le Règlement concernant les colis postaux, sans égard au poids du colis.

5. Envois avec valeur déclarée

5.1 En cas de perte, de spoliation totale ou d'avarie totale d'un envoi avec valeur déclarée, l'expéditeur a droit à une indemnité qui correspond, en principe, au montant, en DTS, de la valeur déclarée.

5.2 En cas de spoliation partielle ou d'avarie partielle d'un envoi avec valeur déclarée, l'expéditeur a droit à une indemnité qui correspond, en principe, au montant réel de la spoliation ou de l'avarie. Elle ne peut toutefois en aucun cas dépasser le montant, en DTS, de la valeur déclarée.

6. En cas de renvoi d'un envoi de la poste aux lettres recommandé ou avec valeur déclarée, dont le motif de non-distribution n'est pas donné, l'expéditeur a droit à la restitution des taxes acquittées pour le dépôt de l'envoi seulement.

7. En cas de renvoi d'un colis dont le motif de non-distribution n'est pas donné, l'expéditeur a droit à la restitution des taxes payées pour le dépôt du colis dans le pays d'origine et des dépenses occasionnées par le renvoi du colis à partir du pays de destination.

8. Dans les cas visés sous 2, 4 et 5, l'indemnité est calculée d'après le prix courant, converti en DTS, des objets ou marchandises de même nature, au lieu et à l'époque où l'envoi a été accepté au transport. A défaut de prix courant, l'indemnité est calculée d'après la valeur ordinaire des objets ou marchandises évalués sur les mêmes bases.

9. Lorsqu'une indemnité est due pour la perte, la spoliation totale ou l'avarie totale d'un envoi recommandé, d'un colis ordinaire ou d'un envoi avec valeur déclarée, l'expéditeur ou, selon le cas, le destinataire a droit, en outre, à la restitution des taxes et droits acquittés pour le dépôt de l'envoi, à l'exception de la taxe de recommandation ou d'assurance. Il en est de même des envois recommandés, des colis ordinaires ou des envois avec valeur déclarée refusés par les des-

tyksiä, tavallisia paketteja tai vakuutettuja lähetyksiä, joita vastaanottajat niiden huonon kunnan vuoksi ovat kieltäytyneet vastaanottamasta, jos tämä voidaan lukea postitoimen syyksi ja aiheuttaa sille vastuun.

10 Huolimatta kohdissa 2, 4 ja 5 sanotusta vastaanottajalla on oikeus vahingonkorvaukseen vastaanotettuaan anastetun tai vahingoittuneen kirjatun lähetyksen, tavallisen paketin tai vakuutetun lähetyksen.

11 Lähtömaan nimetty operaattori voi halutessaan maksaa lähettäjäille kansallisessa lainsäädännössään kirjatuille lähetyksille ja vakuuttamattomille paketeille määräämänsä vahingonkorvaukset edellyttäen, etteivät ne ole kohdassa 2.1 ja 4.1 määrättyjä vahingonkorvauksia pienempiä. Sama koskee osoitemaan nimettyä operaattoria maksettaessa vahingonkorvausta vastaanottajille. Kohdissa 2.1 ja 4.1 määrättyjä määriä sovelletaan kuitenkin:

11.1 esitettäessä korvausvaatimusta vastuussa olevalle nimetylle operaattorille tai

11.2 lähettäjän luopuessa oikeuksistaan vastaanottajan hyväksi tai päinvastoin.

12 Tähän artiklaan ei voida kohdistaa mitään tiedustelujen määräaikaisten ylityksiä tai nimetyille operaattoreille maksettavia vahingonkorvauksia koskevia varauksia, mukaan lukien Toimitusohjesäännöissä sovitut ajat ja ehdot, paitsi jos kyseessä on kahdenvälinen sopimus.

22 artikla

Jäsenmaiden ja nimettyjen operaattoreiden vastuuvapaus

1 Nimetyt operaattorit eivät ole vastuussa kirjatuista lähetyksistä, jakelurekisteröidyistä lähetyksistä, paketeista eivätkä vakuutetuista lähetyksistä, kun ne on toimitettu omien vastaavanlaisista lähetyksistä annettujen määräysten mukaan. Vastuu kuitenkin säilyy:

1.1 kun anastus tai vahingoittuminen on havaittu joko ennen lähetyksen luovuttamista tai sitä luovutettaessa

1.2 kun, kotimaan säädösten niin salliessa, vastaanottaja tai lähtötoimipaikkaan palauttamisen ollessa kyseessä lähettäjä vastaanottaa anastetun tai vahingoittuneen lähetyksen varaumin

1.3 kun, kotimaan säädösten niin salliessa,

tinataires à cause de leur mauvais état, si celui-ci est imputable au service postal et engage sa responsabilité.

10. Par dérogation aux dispositions prévues sous 2, 4 et 5, le destinataire a droit à l'indemnité après avoir pris livraison d'un envoi recommandé, d'un colis ordinaire ou d'un envoi avec valeur déclarée spolié ou avarié.

11. L'opérateur désigné d'origine a la faculté de verser aux expéditeurs dans son pays les indemnités prévues par sa législation nationale pour les envois recommandés et les colis sans valeur déclarée, à condition qu'elles ne soient pas inférieures à celles qui sont fixées sous 2.1 et 4.1. Il en est de même pour l'opérateur désigné de destination lorsque l'indemnité est payée au destinataire. Les montants fixés sous 2.1 et 4.1 restent cependant applicables:

11.1 en cas de recours contre l'opérateur désigné responsable;

11.2 si l'expéditeur se désiste de ses droits en faveur du destinataire ou inversement.

12. Aucune réserve concernant le dépassement des délais des réclamations et le paiement de l'indemnité aux opérateurs désignés, y compris les périodes et conditions fixées dans les Règlements, n'est applicable, sauf en cas d'accord bilatéral.

Article 22

Non-responsabilité des Pays-membres et des opérateurs désignés

1. Les opérateurs désignés cessent d'être responsables des envois recommandés, des envois à livraison attestée, des colis et des envois avec valeur déclarée dont ils ont effectué la remise dans les conditions prescrites par leur réglementation pour les envois de même nature. La responsabilité est toutefois maintenue:

1.1 lorsqu'une spoliation ou une avarie est constatée soit avant la livraison, soit lors de la livraison de l'envoi;

1.2 lorsque, la réglementation intérieure le permettant, le destinataire, le cas échéant l'expéditeur s'il y a renvoi à l'origine, formule des réserves en prenant livraison d'un envoi spolié ou avarié;

vastaanottaja tiedusteltaessa ilmoittaa, ettei hän saanut yksityiseen postilaatikkoon toimitettua kirjattua lähetystä

1.4 kun paketin tai vakuutetun lähetysten vastaanottaja tai lähtötoimipaikkaan palautettaessa lähettäjä huolimatta asianmukaisesta luovutuksesta ilmoittaa viipymättä hänelle lähetysten toimittaneelle nimetyille operaattoreille huomanneensa anastuksen tai vahingon. Hänen on todistettava, että anastus tai vahinko ei ole tapahtunut luovutuksen jälkeen. Käsite "viipymättä" tulkitaan kunkin maan lain mukaan.

2 Jäsenmaat tai nimetyt operaattorit eivät ole vastuussa:

2.1 ylivoimaisen esteen (force majeure) satuessa, artikla 13.6.9 huomioon ottaen

2.2 kun selvitystä lähetyksistä ei voida tehdä virka-asiakirjojen tuhouduttua ylivoimaisen esteen johdosta eikä vastuuta ole muulla tavoin todistettu

2.3 katoamisen, anastuksen tai vahingoittumisen on aiheuttanut lähettäjän virhe tai laiminlyönti tai se johtuu lähetysten sisällön luonteesta

2.4 kun on kyse lähetyksistä, joiden sisältö kielletään artiklassa 15

2.5 kun lähetykset on otettu haltuun osoitamaan lainsäädännön nojalla jäsenmaan tai maan nimetyn operaattorin ilmoituksen mukaan

2.6 kun on kyse lähetyksistä, joiden vakuutusarvo on vilpillisesti ilmoitettu sisällön todellista arvoa suuremmaksi

2.7 kun lähettäjä ei ole tiedustellut lähetystä kuuden kuukauden kuluessa postituspäivää seuraavasta päivästä

2.8 kun on kyse sotavankien ja siviili-internoitujen paketeista

2.9. kun lähettäjä voidaan epäillä vilpillisestä aikeesta, jonka tarkoituksena on korvauksen saaminen.

3 Jäsenmaat tai nimetyt operaattorit eivät ota vastatakseen tulliselvitysasiakirjoista, olipa ne laadittu mihin muotoon hyvänsä, eivätkä tulliviranomaisten tullitarkastuksen alaisia lähetystyyppejä tarkastaessaan tekemistä päätöksistä.

1.3 lorsque, la réglementation intérieure le permettant, l'envoi recommandé a été distribué dans une boîte aux lettres et que le destinataire déclare ne pas l'avoir reçu;

1.4 lorsque le destinataire ou, en cas de renvoi à l'origine, l'expéditeur d'un colis ou d'un envoi avec valeur déclarée, nonobstant décharge donnée régulièrement, déclare sans délai à l'opérateur désigné qui lui a livré l'envoi avoir constaté un dommage; il doit administrer la preuve que la spoliation ou l'avarie ne s'est pas produite après la livraison; le terme «sans délai» doit être interprété conformément à la législation nationale.

2. Les Pays-membres et les opérateurs désignés ne sont pas responsables:

2.1 en cas de force majeure, sous réserve de l'article 13.6.9;

2.2 lorsque, la preuve de leur responsabilité n'ayant pas été administrée autrement, ils ne peuvent rendre compte des envois par suite de la destruction des documents de service résultant d'un cas de force majeure;

2.3 lorsque le dommage a été causé par la faute ou la négligence de l'expéditeur ou provient de la nature du contenu;

2.4 lorsqu'il s'agit d'envois qui tombent sous le coup des interdictions prévues à l'article 15;

2.5 en cas de saisie, en vertu de la législation du pays de destination, selon notification du Pays-membre ou de l'opérateur désigné de ce pays;

2.6 lorsqu'il s'agit d'envois avec valeur déclarée ayant fait l'objet d'une déclaration frauduleuse de valeur supérieure à la valeur réelle du contenu;

2.7 lorsque l'expéditeur n'a formulé aucune réclamation dans le délai de six mois à compter du lendemain du jour de dépôt de l'envoi;

2.8 lorsqu'il s'agit de colis de prisonniers de guerre et d'internés civils;

2.9 lorsqu'on soupçonne l'expéditeur d'avoir agi avec des intentions frauduleuses dans le but de recevoir un dédommagement.

3. Les Pays-membres et les opérateurs désignés n'assument aucune responsabilité du chef des déclarations en douane, sous quelque forme que celles-ci soient faites, et des décisions prises par les services de la douane lors de la vérification des envois soumis au contrôle douanier.

23 artikla

Lähetäjän vastuu

1 Lähetyksen lähettäjä on vastuussa jokaisesta postivirkailijoille ja muille postilähetyksille tai -kalustolle aiheutuneesta vahingosta, joka johtuu kuljetukseen hyväksymättömien esineiden lähettämisestä tai siitä, että hyväksymistä koskevat ehdot on jätetty huomioon ottamatta.

2 Jos kyse on muille postilähetyksille aiheutuneesta vahingosta, lähettäjä on vastuussa kustakin vahingoittuneesta lähetyksestä samassa määrin kuin nimetyt operaattoritkin.

3 Lähettäjä on vastuussa silloinkin, kun postiinjättöimipaikka vastaanottaa tällaisen lähetyksen.

4 Lähettäjä ei kuitenkaan ole vastuussa, jos lähettäjä on noudattanut hyväksymisen ehtoja ja mikäli kyse on nimettyjen operaattoreiden tai kuljetusyhtiöiden tekemästä lähetyksen käsittelyvirheestä tai laiminlyönnistä hyväksymisen jälkeen.

24 artikla

Vahingonkorvauksen maksaminen

1 Edellyttäen oikeutta korvausvaatimuksen esittämiseen vastuulliselle nimetylle operaattorille on joko lähtö- tai osoitemaan nimetyllä operaattorilla velvollisuus vahingonkorvauksen maksamiseen ja maksujen palauttamiseen.

2 Lähettäjä voi luopua oikeudestaan vahingonkorvaukseen vastaanottajan eduksi. Samoin vastaanottaja voi luopua oikeudestaan lähettäjän eduksi. Lähettäjä tai vastaanottaja voi luovuttaa vahingonkorvauksen kolmannelle osapuolelle, jos maan sisäinen lainsäädäntö sen sallii.

Article 23

Responsabilité de l'expéditeur

1. L'expéditeur d'un envoi est responsable des préjudices corporels subis par les agents des postes et de tous les dommages causés aux autres envois postaux ainsi qu'à l'équipement postal par suite de l'expédition d'objets non admis au transport ou de la non-observation des conditions d'admission.

2. En cas de dommages causés à d'autres envois postaux, l'expéditeur est responsable dans les mêmes limites que les opérateurs désignés pour chaque envoi avarié.

3. L'expéditeur demeure responsable même si le bureau de dépôt accepte un tel envoi.

4. En revanche, lorsque les conditions d'admission ont été respectées par l'expéditeur, celui-ci n'est pas responsable dans la mesure où il y a eu faute ou négligence des opérateurs désignés ou des transporteurs dans le traitement des envois après leur acceptation.

Article 24

Paiement de l'indemnité

1. Sous réserve du droit de recours contre l'opérateur désigné responsable, l'obligation de payer l'indemnité et de restituer les taxes et droits incombe, selon le cas, à l'opérateur désigné d'origine ou à l'opérateur désigné de destination.

2. L'expéditeur a la faculté de se désister de ses droits à l'indemnité en faveur du destinataire. Inversement, le destinataire a la faculté de se désister de ses droits en faveur de l'expéditeur. L'expéditeur ou le destinataire peut autoriser une tierce personne à recevoir l'indemnité si la législation intérieure le permet.

25 artikla

Vahingonkorvauksen määrän mahdollinen takaisin periminen lähettäjältä tai vastaanottajalta

1 Jos vahingonkorvauksen maksamisen jälkeen aikaisemmin kadonneena pidetty kirjattu tai vakuutettu lähetys tai paketti tai osa tämän lähetysten sisällöstä löydetään, ilmoitetaan lähettäjälle tai tapauksen mukaan vastaanottajalle, että lähetys on hänen saatavanaan kolmen kuukauden ajan maksetun vahingonkorvauksen takaisinmaksua vastaan. Häneltä kysytään samalla, kenelle lähetys luovutetaan. Jos vastaus on kielteinen tai sitä ei määrääjässä ole annettu, lähestytään vastaavasti vastaanottajaa tai tapauksen mukaan lähettäjää ja myönnetään kyseiselle henkilölle saman pituinen vastausaika.

2 Jos lähettäjä ja vastaanottaja luopuvat lähetyksestä tai eivät vastaa kappaleessa 1 määritetyn ajan kuluessa, se jää sen nimetyn operaattorin tai tarvittaessa niiden nimettyjen operaattoreiden omaisuudeksi, jotka ovat vahingon korvanneet.

3 Jos sellainen vakuutettu lähetys löydetään myöhemmin, jonka sisällön arvon huomataan olevan maksetun vahingonkorvauksen määrää pienempi, on lähettäjän tai tapauksen mukaan vastaanottajan maksettava takaisin tämän vahingonkorvauksen määrä lähetysten takaisin saamiseksi, jolloin hänen on myös kannettava vakuutusarvon vilpillisestä ilmoittamisesta johtuvat seuraukset.

III Luku

Erityisesti kirjepostia koskevat määräykset

26 artikla

Kirjelähetysten postittaminen toisessa maassa

1 Mikään nimetty operaattori ei ole velvollinen kuljettamaan eikä jakamaan vastaanottajalle kirjelähetystyksiä, joita sen jäsenmaan

Article 25

Récupération éventuelle de l'indemnité sur l'expéditeur ou sur le destinataire

1. Si, après paiement de l'indemnité, un envoi recommandé, un colis ou un envoi avec valeur déclarée ou une partie du contenu antérieurement considéré comme perdu est retrouvé, l'expéditeur ou le destinataire, selon le cas, est avisé que l'envoi est tenu à sa disposition pendant une période de trois mois, contre remboursement du montant de l'indemnité payée. Il lui est demandé, en même temps, à qui l'envoi doit être remis. En cas de refus ou de non-réponse dans le délai imparti, la même démarche est effectuée auprès du destinataire ou de l'expéditeur, selon le cas, en lui accordant le même délai de réponse.

2. Si l'expéditeur et le destinataire renoncent à prendre livraison de l'envoi ou ne répondent pas dans les limites du délai fixé sous 1, celui-ci devient la propriété de l'opérateur désigné ou, s'il y a lieu, des opérateurs désignés qui ont supporté le dommage.

3. En cas de découverte ultérieure d'un envoi avec valeur déclarée dont le contenu est reconnu comme étant de valeur inférieure au montant de l'indemnité payée, l'expéditeur ou le destinataire, selon le cas, doit rembourser le montant de cette indemnité contre remise de l'envoi, sans préjudice des conséquences découlant de la déclaration frauduleuse de valeur.

Chapitre 3

Dispositions particulières à la poste aux lettres

Article 26

Dépôt à l'étranger d'envois de la poste aux lettres

1. Aucun opérateur désigné n'est tenu d'acheminer ni de distribuer aux destinataires les envois de la poste aux lettres que des expéditeurs résidant sur le territoire du Pays-

alueella asuvat lähettäjät postittavat tai postituttavat vieraassa maassa hyötyäkseen siellä sovellettavista edullisemmista maksuista.

2 Kohtaa 1 sovelletaan erotuksetta sekä lähettäjän asuinmaassa tuotettuihin ja rajan yli kuljetettuihin kirjelähetyksiin että vieraassa maassa tuotettuihin kirjelähetyksiin.

3 Osoitemaan nimetty operaattori voi periä lähettäjältä tai tämän kieltäytyessä lähtömaan nimetyltä operaattorilta kotimaan maksut. Jos sekä lähettäjä että lähtömaan nimetty operaattori kieltäytyvät suorittamasta maksuja osoitemaan nimetyn operaattorin määräämän ajan kuluessa, voi tämä joko palauttaa lähetykset takaisin lähtömaan nimetylle operaattorille ja vaatia korvausta lähettämisestä aiheutuvista kuluista tai käsitellä lähetyksiä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

4 Mikään nimetty operaattori ei ole velvollinen kuljettamaan eikä jakamaan vastaanottajille kirjelähetyksiä, joita lähettäjät postittavat tai postituttavat suurina määrinä muussa kuin asuinmaassaan, jos saatavat päätemaksut ovat pienemmät kuin summa, joka olisi saatu, jos lähetys olisi postitettu lähettäjien asuinmaassa. Osoitemaan nimetty operaattori voi periä lähtömaan nimetyltä operaattorilta korvausta aiheutuneista kustannuksista. Korvaus ei saa ylittää seuraavista kahdesta summasta suurempaa: joko 80:tä prosenttia vastaavien lähetysten kotimaan hinnoista tai 28.3–28.7 tai 29.7 artiklojen mukaisesti sovellettavia maksuja. Jos lähtömaan nimetty operaattori ei suostu maksamaan vaadittuja summia osoitemaan nimetyn operaattorin määräämän ajan kuluessa, osoitemaan nimetty operaattori voi joko palauttaa lähetykset lähtömaan nimetylle operaattorille ja vaatia korvausta palauttamisesta aiheutuvista kuluista tai käsitellä lähetyksiä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

membre déposent ou font déposer dans un pays étranger, en vue de bénéficier des conditions tarifaires plus favorables qui y sont appliquées.

2. Les dispositions prévues sous 1 s'appliquent sans distinction soit aux envois de la poste aux lettres préparés dans le pays de résidence de l'expéditeur et transportés ensuite à travers la frontière, soit aux envois de la poste aux lettres confectionnés dans un pays étranger.

3. L'opérateur désigné de destination a le droit d'exiger de l'expéditeur et, à défaut, de l'opérateur désigné de dépôt le paiement des tarifs intérieurs. Si ni l'expéditeur ni l'opérateur désigné de dépôt n'accepte de payer ces tarifs dans un délai fixé par l'opérateur désigné de destination, celui-ci peut soit renvoyer les envois à l'opérateur désigné de dépôt en ayant le droit d'être remboursé des frais de renvoi, soit les traiter conformément à sa législation nationale.

4. Aucun opérateur désigné n'est tenu d'acheminer ni de distribuer aux destinataires les envois de la poste aux lettres que des expéditeurs ont déposés ou fait déposer en grande quantité dans un pays autre que celui où ils résident si le montant des frais terminaux à percevoir s'avère moins élevé que le montant qui aurait été perçu si les envois avaient été déposés dans le pays de résidence des expéditeurs. Les opérateurs désignés de destination ont le droit d'exiger de l'opérateur désigné de dépôt une rémunération en rapport avec les coûts supportés, qui ne pourra être supérieure au montant le plus élevé des deux formules suivantes: soit 80% du tarif intérieur applicable à des envois équivalents, soit les taux applicables en vertu des articles 28.3 à 28.7 ou 29.7, selon le cas. Si l'opérateur désigné de dépôt n'accepte pas de payer le montant réclamé dans un délai fixé par l'opérateur désigné de destination, celui-ci peut soit retourner les envois à l'opérateur désigné de dépôt en ayant le droit d'être remboursé des frais de renvoi, soit les traiter conformément à sa législation nationale.

KOLMAS OSA

Maksut

I luku

Erityisesti kirjepostia koskevat määräykset

27 artikla

Päätemaksut. Yleiset määräykset

1 Toimitusohjesäännöissä mainittuja tapauksia lukuun ottamatta jokaisella nimetyllä operaattorilla, joka vastaanottaa kirjepostilähettyksiä toiselta nimetyltä operaattorilta, on oikeus periä lähettävältä nimetyltä operaattorilta maksu korvaamaan niitä kuluja, jotka aiheutuvat vastaanotetusta kansainvälisestä postista.

2 Niiden määräysten soveltamista varten, jotka koskevat nimettyjen operaattoreiden päätemaksuja, maat ja alueet luokitellaan tavoitejärjestelmää noudattaviin maihin ja alueisiin sekä maihin ja alueisiin, joilla on oikeus noudattaa siirtymäkauden järjestelmää kongressin päätöksellään C 18/2008 tätä tarkoitusta varten tekemän luettelon mukaisesti seuraavalla tavalla:

2.1 maat ja alueet, jotka noudattavat tavoitejärjestelmää ennen vuotta 2010;

2.2 maat ja alueet, jotka noudattavat tavoitejärjestelmää vuodesta 2010 ja 2012 alkaen (uudet tavoitejärjestelmän maat);

2.3 maat ja alueet, jotka noudattavat siirtymäkauden järjestelmää.

3 Tämän Yleissopimuksen päätemaksuja koskevat määräykset ovat siirtymäkauden järjestelyjä, joista ollaan siirtymässä maakohtaiseen maksujärjestelmään siirtymäkauden päättyä.

4 Pääsy kotimaan liikenteeseen. Suora pääsy

4.1 Jokaisen nimetyn operaattorin on periaatteessa asetettava muiden nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi kaikki sen kotimaan liikenteessä tarjoamat hinnat ja ehdot samoin ehdoin kuin sen kansallisille asiakkaille. On osoitettava nimetyn operaattorin päätettävissä, onko lähtömaan nimetty ope-

TROISIÈME PARTIE

Rémunération

Chapitre 1

Dispositions particulières à la poste aux lettres

Article 27

Frais terminaux. Dispositions générales

1. Sous réserve des exemptions prescrites dans les Règlements, chaque opérateur désigné qui reçoit d'un autre opérateur désigné des envois de la poste aux lettres a le droit de percevoir de l'opérateur désigné expéditeur une rémunération pour les frais occasionnés par le courrier international reçu.

2. Pour l'application des dispositions concernant la rémunération des frais terminaux par leurs opérateurs désignés, les pays et territoires sont classés conformément aux listes établies à cet effet par le Congrès dans sa résolution C 18/2008, comme indiqué ci-après:

2.1 pays et territoires faisant partie du système cible avant 2010;

2.2 pays et territoires faisant partie du système cible à partir de 2010 et de 2012 (nouveaux pays du système cible);

2.3 pays et territoires faisant partie du système transitoire.

3. Les dispositions de la présente Convention concernant le paiement des frais terminaux constituent des mesures transitoires conduisant à l'adoption d'un système de paiement tenant compte d'éléments propres à chaque pays à l'issue de la période de transition.

4. Accès au régime intérieur. Accès direct
4.1 En principe, chaque opérateur désigné met à la disposition des autres opérateurs désignés l'ensemble des tarifs, termes et conditions qu'il offre dans son régime intérieur, dans des conditions identiques, à ses clients nationaux. Il appartient à l'opérateur désigné de destination de juger si l'opérateur désigné d'origine a rempli ou non les conditions et modalités en matière d'accès direct.

4.2 Les opérateurs désignés des pays du

raattori noudattanut suoran pääsyn ehtoja.

4.2 Tavoitejärjestelmää noudattavan maan nimettyjen operaattoreiden on asetettava muiden nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi kaikki niiden kotimaan liikenteessä tarjoamat hinnat ja ehdot samoin ehdoin kuin niiden kansallisille asiakkaille.

4.3 Uusien tavoitejärjestelmän maiden nimetyt operaattorit voivat päättää, etteivät ne aseta kotimaan liikenteessä tarjoamiaan hintoja ja ehtoja muiden nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi samoin ehdoin kuin niiden kansallisille asiakkaille. Nämä nimetyt operaattorit voivat kuitenkin päättää asettaa kotimaiset ehtonsa tiettyjen nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi vastavuoroisuuden periaatteella kahden vuoden koeajaksi. Tuon ajan jälkeen niiden on valittava, lopettavatko ne kotimaisten ehtojensa asettamisen käytettäväksi vai asettavatko ne kotimaiset ehtonsa kaikkien nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi. Jos tavoitejärjestelmän uusien maiden nimetyt operaattorit pyytävät tavoitejärjestelmän maiden nimetyiltä operaattoreilta kotimaisten ehtojen soveltamista, niiden on asetettava kaikkien nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi kotimaan liikenteessään tarjoamat hinnat ja ehdot samoin ehdoin kuin niiden kansallisille asiakkaille.

4.4 Siirtymäkauden järjestelmää noudattavien maiden nimetyt operaattorit voivat päättää, etteivät ne aseta kotimaisia ehtojaan muiden nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi. Ne voivat päättää asettaa kotimaiset ehtonsa tiettyjen nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi vastavuoroisuuden periaatteella kahden vuoden koeajaksi. Tuon ajan jälkeen niiden on valittava, lopettavatko ne kotimaisten ehtojensa asettamisen käytettäväksi vai jatkavatko ne kotimaisten ehtojensa asettamista kaikkien nimettyjen operaattoreiden käytettäväksi.

5 Päätemaksujen korvauksen on perustuttava palvelun laatuun lähtömaassa. Postitoimintaneuvosto voi tämän vuoksi muuttaa 28 ja 29 artikloissa mainittuja korvauksia kannustaakseen osallistumista valvontajärjestelmiin ja palkitakseen nimettyjä operaattoreita laatuavoitteiden saavuttamisesta. Postitoimintaneuvosto voi myös asettaa rangaistuksia liian alhaisesta laadusta, mutta korvaus ei voi olla pienempi kuin 28 ja 29 artiklojen

systeme cible doivent rendre accessibles aux autres opérateurs désignés les tarifs, termes et conditions offerts dans le cadre de leur service intérieur, à des conditions identiques à celles proposées aux clients nationaux.

4.3 Les opérateurs désignés des nouveaux pays du système cible peuvent choisir de ne pas rendre accessibles aux autres opérateurs désignés les tarifs, termes et conditions offerts dans le cadre de leur service intérieur, à des conditions identiques à celles proposées aux clients nationaux. Ces opérateurs désignés peuvent cependant choisir de rendre accessibles à un nombre limité d'opérateurs désignés les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur, sur une base de réciprocité, pour une période d'essai de deux ans. Passé ce délai, ils doivent choisir entre deux options: cesser de rendre accessibles les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur ou continuer dans cette voie et rendre accessibles les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur à l'ensemble des opérateurs désignés. Toutefois, si les opérateurs désignés des nouveaux pays du système cible demandent aux opérateurs désignés des pays du système cible de leur appliquer les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur, ils doivent rendre accessibles à l'ensemble des autres opérateurs désignés les tarifs, termes et conditions offerts dans le cadre de leur service intérieur, à des conditions identiques à celles proposées aux clients nationaux.

4.4 Les opérateurs désignés des pays en transition peuvent choisir de ne pas rendre accessibles aux autres opérateurs désignés les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur. Ils peuvent toutefois choisir de rendre accessibles à un nombre limité d'opérateurs désignés les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur, sur une base de réciprocité, pour une période d'essai de deux ans. Passé ce délai, ils doivent choisir entre deux options: cesser de rendre accessibles les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur ou continuer dans cette voie et rendre accessibles les conditions offertes dans le cadre de leur service intérieur à l'ensemble des opérateurs désignés.

5. La rémunération des frais terminaux sera basée sur la performance en matière de

mukainen vähimmäismaksu.

6 Mikä tahansa nimetty operaattori voi luopua kokonaan tai osittain kohdassa 1 edellytystä korvauksesta.

7 M-pusseihin sovellettava päätemaksu on 0,793 SDR kilogrammalta. Alle 5 kilogrammaa painavat M-pussit luokitellaan päätemaksuja määriteltäessä 5 kilogrammaa painaviksi.

8 Kirjatuista lähetyksistä peritään 0,55 SDR:n suuruinen lähetyksikohtainen lisämaksu vuosina 2010 ja 2011 ja 0,6 SDR:n suuruinen lähetyksikohtainen lisämaksu vuosina 2012 ja 2013. Vakuutetuista lähetyksistä peritään 1,1 SDR:n suuruinen lähetyksikohtainen lisämaksu vuosina 2010 ja 2011 ja 1,2 SDR:n suuruinen lähetyksikohtainen lisämaksu vuosina 2012 ja 2013. Postitoimintaneuvosto voi muuttaa näistä ja muista lisäpalveluista maksettavia maksuja, jos tarjotuissa palveluissa on kirjepostia koskevassa Toimitusohjesäännössä määritellyjä lisäpiirteitä.

9 Nimetyt operaattorit voivat, kahden- tai monenkeskin sopimuksin, soveltaa muita maksujärjestelmiä päätemaksutilityksissä.

10 Nimetyt operaattorit voivat vaihtaa 2. luokan postia soveltamalla vapaavalintaisesti 10 % alennusta 1. luokan päätemaksuihin.

11 Nimetyt operaattorit voivat vaihtaa muodon perusteella lajiteltua postia vapaavalintaisesti alennetuina päätemaksuin.

12 Tavoitejärjestelmää noudattavien maiden nimettyjen operaattoreiden kesken sovellettavia määräyksiä sovelletaan siirtymäkauden järjestelmää noudattavien maiden nimettyihin operaattoreihin, jotka ilmoittavat haluavansa liittyä tavoitejärjestelmään. Postitoimintaneuvosto voi nimetä siirtymätoimia kirjepostia koskevassa Toimitusohjesäännössä. Tavoitejärjestelmän määräyksiä voidaan soveltaa täysimääräisesti uuteen tavoitejärjestelmän nimettyyn operaattoriin, joka ilmoittaa haluavansa soveltaa määräyksiä täysimääräisesti ilman siirtymätoimia.

qualité de service dans le pays de destination. Le Conseil d'exploitation postale sera par conséquent autorisé à accorder des primes à la rémunération indiquée aux articles 28 et 29, afin d'encourager la participation au système de contrôle et pour récompenser les opérateurs désignés qui atteignent leur objectif de qualité. Le Conseil d'exploitation postale peut aussi fixer des pénalités dans le cas d'une qualité insuffisante, mais la rémunération des opérateurs désignés ne peut pas aller audessous de la rémunération minimale indiquée aux articles 28 et 29.

6. Tout opérateur désigné peut renoncer totalement ou partiellement à la rémunération prévue sous I.

7. Pour les sacs M, le taux de frais terminaux à appliquer est de 0,793 DTS par kilogramme. Les sacs M de moins de 5 kilogrammes sont considérés comme pesant 5 kilogrammes pour la rémunération des frais terminaux.

8. Pour les envois recommandés, il est prévu une rémunération supplémentaire de 0,55 DTS par envoi pour 2010 et 2011 et de 0,6 DTS pour 2012 et 2013. Pour les envois avec valeur déclarée, il est prévu une rémunération supplémentaire de 1,1 DTS par envoi pour 2010 et 2011 et de 1,2 DTS pour 2012 et 2013. Le Conseil d'exploitation postale est autorisé à accorder des primes à la rémunération pour ces services et d'autres services supplémentaires lorsque les services fournis comprennent des éléments additionnels devant être spécifiés dans le Règlement de la poste aux lettres.

9. Tout opérateur désigné peut, par accord bilatéral ou multilatéral, appliquer d'autres systèmes de rémunération pour le règlement des comptes au titre des frais terminaux.

10. Les opérateurs désignés peuvent, à titre facultatif, échanger du courrier non prioritaire en accordant une remise de 10% sur le taux de frais terminaux applicable au courrier prioritaire.

11. Les opérateurs désignés peuvent, à titre facultatif, échanger des envois séparés par format en appliquant un taux de frais terminaux réduit.

12. Les dispositions prévues entre opérateurs désignés du système cible s'appliquent à tout opérateur désigné du système transitoire.

28 artikla

Päätemaksut. Tavoitejärjestelmää noudattavien maiden nimettyjen operaattoreiden väliseen postiliikenteeseen sovellettavat määräykset

1 Maksut kirjepostilähetyksistä, joihin kuuluvat joukkolähetykset mutta eivät M-pussit, ovat sidoksissa osoitemaan yhdestä lähetyksestä ja yhdeltä kilogrammalta perittäviin maksuihin ja käsittelykuluihin. Näiden kulu- jen on oltava suhteessa kotimaan hintoihin. Hinnat lasketaan kirjepostia koskevassa Toimitusohjesäännössä määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

2 Kansainvälisen vastauspalvelun lähetyksistä perittävä maksu on kirjepostia koskevan Toimitusohjesäännön mukainen.

3 Yhdestä lähetyksestä ja yhdeltä kilo- grammalta perittävät hinnat on laskettava prosentteina 20 grammaa painavan 1. luokan kirjeen hinnasta kotimaan liikenteessä, ja näiden prosenttilukujen on oltava ennen vuotta 2010 tavoitejärjestelmää noudattaville maille 70 % ja maille, jotka liittyvät tavoitejärjes- telmään vuodesta 2010 tai 2012 (uudet tavoitejärjestelmän maat) 100 %.

4 Postitoimintaneuvosto tekee tutkimuksen saapuvan postin käsittelykuluista vuosina 2009 ja 2010. Jos tutkimuksessa käy ilmi, että prosenttiluku on muu kuin kohdassa 3 asetettu 70 %, Postitoimintaneuvosto harkitsee, muutetaanko 1. luokan 20 grammaa painavan kirjeen maksua vuosille 2012 ja 2013.

5 Edellä kohdan 3 laskutoimituksessa käy- tettyyn maksuun liittyvästä ALV:sta tai muista veroista vähennetään 50 % vuosina 2010 ja 2011 ja 100 % vuosina 2012 ja 2013.

6 Ennen vuotta 2010 tavoitejärjestelmää noudattavien maiden väliseen liikenteeseen

déclarant vouloir adhérer au système cible. Le Conseil d'exploitation postale peut fixer les mesures transitoires dans le Règlement de la poste aux lettres. Les dispositions du système cible peuvent être appliquées dans leur intégralité aux nouveaux opérateurs désignés du système cible déclarant vouloir être pleinement soumis auxdites dispositions, sans mesures transitoires.

Article 28

Frais terminaux. Dispositions applicables aux flux de courrier entre les opérateurs désignés des pays du système cible

1. La rémunération pour les envois de la poste aux lettres, y compris le courrier en nombre, à l'exclusion des sacs M et des envois CCRI, est établie d'après l'application des taux par envoi et par kilogramme reflétant les coûts de traitement dans le Pays-membre de destination; ces coûts doivent être liés aux tarifs intérieurs. Le calcul des taux s'effectue selon les conditions précisées dans le Règlement de la poste aux lettres.

2. La rémunération pour les envois CCRI s'effectue selon les dispositions pertinentes du Règlement de la poste aux lettres.

3. Les taux par envoi et par kilogramme sont calculés à partir d'un pourcentage de la taxe d'une lettre prioritaire de 20 grammes du régime intérieur comme suit: 70% pour les pays du système cible avant 2010 et 100% pour les pays adhérant au système cible à compter de 2010 ou 2012 (nouveaux pays du système cible).

4. En 2009 et en 2010, le Conseil d'exploitation postale mènera une étude sur les coûts de traitement du courrier arrivant. Si cette étude fait apparaître un pourcentage autre que celui de 70% indiqué sous 3, le Conseil d'exploitation postale déterminera s'il convient de modifier le pourcentage de la taxe d'une lettre prioritaire de 20 grammes pour 2012 et 2013.

5. Pour 2010 et 2011, 50% de la TVA ou des autres taxes applicables seront déduits de la taxe utilisée pour le calcul indiqué sous 3. Cette déduction sera de 100% pour 2012 et 2013.

6. Les taux appliqués aux flux entre pays du

sovellettavat maksut eivät saa olla korkeampia kuin

6.1 vuonna 2010: 0,253 SDR lähetykseltä ja 1,980 SDR kilogrammalta

6.2 vuonna 2011: 0,263 SDR lähetykseltä ja 2,059 SDR kilogrammalta

6.3 vuonna 2012: 0,274 SDR lähetykseltä ja 2,141 SDR kilogrammalta

6.4 vuonna 2013: 0,285 SDR lähetykseltä ja 2,227 SDR kilogrammalta.

7 Ennen vuotta 2010 tavoitejärjestelmää noudattavien maiden väliseen liikenteeseen sovellettavat maksut eivät saa olla alempia kuin vuoden 2009 maksut, ennen laatutason soveltamista. Maksut eivät saa myöskään olla alempia kuin:

7.1 vuonna 2010: 0,165 SDR lähetykseltä ja 1,669 SDR kilogrammalta

7.2 vuonna 2011: 0,169 SDR lähetykseltä ja 1,709 SDR kilogrammalta

7.3 vuonna 2012: 0,173 SDR lähetykseltä ja 1,750 SDR kilogrammalta

7.4 vuonna 2013: 0,177 SDR lähetykseltä ja 1,792 SDR kilogrammalta.

8 Uusiin tavoitejärjestelmän maihin suuntautuvaan, niistä lähtevään ja niiden väliseen liikenteeseen sovellettavat maksut, joukkolähetyksiä lukuun ottamatta:

8.1 vuonna 2010: 0,155 SDR lähetykseltä ja 1,562 SDR kilogrammalta

8.2 vuonna 2011: 0,159 SDR lähetykseltä ja 1,610 SDR kilogrammalta

8.3 vuonna 2012: 0,164 SDR lähetykseltä ja 1,648 SDR kilogrammalta

8.4 vuonna 2013: 0,168 SDR lähetykseltä ja 1,702 SDR kilogrammalta.

9 Joukkolähetyksistä perittävä maksu on määritettävä soveltaen 28(3 ja 7) artiklassa mainittuja lähetyks- ja kilogrammakohaisia hintoja.

10 Kirjatuista ja vakuutetuista lähetyksistä, joissa ei ole viivakooditunnusta tai joissa on viivakoodi, joka ei vastaa UPU:n teknistä standardia S10, peritään 0,5 SDR:n suuruinen lähetyksikohtainen lisämaksu, ellei kahdenvälisellä sopimuksella muuta sovita.

11 Tätä artiklaa koskevia varauksia ei voi tehdä, paitsi kahdenvälisen sopimuksen puitteissa.

ystème cible avant 2010 ne pourront pas dépasser:

6.1 pour 2010: 0,253 DTS par envoi et 1,980 DTS par kilogramme;

6.2 pour 2011: 0,263 DTS par envoi et 2,059 DTS par kilogramme;

6.3 pour 2012: 0,274 DTS par envoi et 2,141 DTS par kilogramme;

6.4 pour 2013: 0,285 DTS par envoi et 2,227 DTS par kilogramme.

7. Les taux appliqués aux flux entre pays du système cible avant 2010 ne pourront pas être inférieurs aux taux de 2009, avant application du lien avec la qualité de service. Ces taux ne pourront pas non plus être inférieurs aux valeurs indiquées ci-après:

7.1 pour 2010: 0,165 DTS par envoi et 1,669 DTS par kilogramme;

7.2 pour 2011: 0,169 DTS par envoi et 1,709 DTS par kilogramme;

7.3 pour 2012: 0,173 DTS par envoi et 1,750 DTS par kilogramme;

7.4 pour 2013: 0,177 DTS par envoi et 1,792 DTS par kilogramme.

8. Les taux appliqués aux flux de courrier vers, depuis et entre les nouveaux pays du système cible, à l'exception du courrier en nombre, sont:

8.1 pour 2010: 0,155 DTS par envoi et 1,562 DTS par kilogramme;

8.2 pour 2011: 0,159 DTS par envoi et 1,610 DTS par kilogramme;

8.3 pour 2012: 0,164 DTS par envoi et 1,648 DTS par kilogramme;

8.4 pour 2013: 0,168 DTS par envoi et 1,702 DTS par kilogramme.

9. La rémunération pour le courrier en nombre est établie d'après l'application des taux par envoi et par kilogramme prévus à l'article 28.3 à 28.7.

10. Sauf accord bilatéral contraire, une rémunération supplémentaire de 0,5 DTS par envoi est prévue pour les envois recommandés et avec valeur déclarée dépourvus d'identifiant muni d'un code à barres ou revêtu d'un identifiant muni d'un code à barres non conforme à la norme technique S10 de l'UPU.

11. Aucune réserve, sauf en cas d'accord bilatéral, n'est applicable à cet article.

29 artikla

Päätemaksut. Siirtymäkauden järjestelmää noudattavien maiden nimetyille operaattoreille suuntautuvaan, niiltä lähtevään ja niiden väliseen postiliikenteeseen sovellettavat määräykset

1 Päätemaksujen siirtymäkauden järjestelmää noudattavien maiden nimettyjen operaattoreiden tavoitejärjestelmään liittymistä valmisteltaessa kirjelähetysten, mukaan lukien joukkolähetysten, mutta pois lukien M-pussit ja kansainvälisen vastauspalvelun lähetykset, perustuvat vuoden 2009 tarkistettujen maksujen vuosittaisille 2,8 %:n korotuksille käyttäen maailmanlaajuista keskiarvoa 14,64 lähetystä kilogrammaa kohti.

2 Kansainvälisen vastauspalvelun lähetyksistä perittävä maksu on kirjepostia koskevan Toimitusohjesäännön mukainen.

3 Siirtymäkauden järjestelmää noudattaviin maihin suuntautuvaan, niistä lähtevään ja niiden väliseen liikenteeseen sovellettavat maksut:

3.1 vuonna 2010: 0,155 SDR lähetykseltä ja 1,562 SDR kilogrammalta

3.2 vuonna 2011: 0,159 SDR lähetykseltä ja 1,610 SDR kilogrammalta

3.3 vuonna 2012: 0,164 SDR lähetykseltä ja 1,648 SDR kilogrammalta

3.4 vuonna 2013: 0,168 SDR lähetykseltä ja 1,702 SDR kilogrammalta.

4 Jos postiliikenne kokonaisuudessaan on alle 100 tonnia vuodessa, kilogrammakohmainen ja lähetyskohtainen osa muunnetaan yhdeksi maksuksi kilogrammalta käyttäen perustana maailmanlaajuista keskiarvoa, joka on 14,64 postilähetystä kilogrammaa kohden. Maksut ovat seuraavat:

4.1 vuonna 2010: 3,831 SDR kilogrammalta

4.2 vuonna 2011: 3,938 SDR kilogrammalta

4.3 vuonna 2012: 4,049 SDR kilogrammalta

4.4 vuonna 2013: 4,162 SDR kilogrammalta.

5 Jos postiliikenne on yli 100 tonnia vuodessa, edellä listattua kiinteää kilohintaa sovelletaan, jos ei lähtävä nimetty operaattori

Article 29

Frais terminaux. Dispositions applicables aux flux de courrier vers, depuis et entre les opérateurs désignés des pays du système transitoire

1. Pour les opérateurs désignés des pays du système de frais terminaux transitoire (en préparation de leur adhésion au système cible), la rémunération concernant les envois de la poste aux lettres, y compris le courrier en nombre, mais à l'exclusion des sacs M et des envois CCRI, est établie sur la base d'augmentations annuelles de 2,8% des taux de 2009 ajustés selon le nombre moyen mondial de 14,64 envois par kilogramme.

2. La rémunération pour les envois CCRI s'effectue selon les dispositions pertinentes du Règlement de la poste aux lettres.

3. Les taux appliqués aux flux de courrier vers, depuis et entre les pays du système transitoire sont:

3.1 pour 2010: 0,155 DTS par envoi et 1,562 DTS par kilogramme;

3.2 pour 2011: 0,159 DTS par envoi et 1,610 DTS par kilogramme;

3.3 pour 2012: 0,164 DTS par envoi et 1,648 DTS par kilogramme;

3.4 pour 2013: 0,168 DTS par envoi et 1,702 DTS par kilogramme.

4. Pour les flux inférieurs à 100 tonnes par an, les composantes par kilogramme et par envoi sont converties en un taux total par kilogramme, sur la base d'un nombre moyen mondial de 14,64 envois par kilogramme. Les taux ci-après s'appliquent:

4.1 pour 2010: 3,831 DTS par kilogramme;

4.2 pour 2011: 3,938 DTS par kilogramme;

4.3 pour 2012: 4,049 DTS par kilogramme;

4.4 pour 2013: 4,162 DTS par kilogramme.

5. Pour les flux de plus de 100 tonnes par an, les taux fixes par kilogramme susmentionnés sont appliqués si ni l'opérateur désigné d'origine ni l'opérateur désigné de destination ne demandent, dans le cadre du mécanisme de révision, une révision du taux sur la base du nombre réel d'envois par kilogramme plutôt que sur la base du nombre moyen mondial. L'échantillonnage aux fins d'application du mécanisme de révision est

tai vastaanottava nimetty operaattori kumpikaan pyydä maksujen oikaisua todellisen kilogrammaa kohti olevien lähetysten määrän mukaan. Maksujen oikaisua varten tehtävää otantaa sovelletaan kirjepostia koskevan Toimitusohjesäännön ehtojen mukaisesti.

6 Tavoitejärjestelmää noudattava maa ei saa alentaa kohdassa 4 esitettyä kokonaismaksua siirtymäkauden järjestelmää noudattavan maan osalta, ellei viimeksi mainittu pyydä oikaisua toisen suuntaan.

7 Tavoitejärjestelmää noudattavien maiden nimetyille operaattoreille lähetetyistä joukkolähetyksistä perittävä maksu on määritettävä soveltaen 28 artiklassa mainittuja lähetys- ja kilogrammakohdaisia hintoja. Vastaanotetuista joukkolähetyksistä siirtymäkauden järjestelmää noudattavien maiden nimetyt operaattorit voivat pyytää maksua kohdan 3 mukaisesti.

8 Tätä artiklaa koskevia varauksia ei voida tehdä, paitsi kahdenvälisen sopimuksen puitteissa.

30 artikla

Palvelutasorahasto

1 Päättemaksujen ja palvelutasorahaston suhteen kongressin ryhmään 5 luokittelemiin maihin kaikkien maiden ja alueiden maksamia päättemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kansainvälisen vastauspalvelun lähetys- ja joukkolähetysmaksuja, on korotettava 20 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 5 maiden palvelutason parantamiseksi. Ryhmän 5 maat eivät maksa tätä maksua toisilleen.

2 Kongressin ryhmään 1 luokittelemien maiden ja alueiden kongressin ryhmään 4 luokittelemiin maihin maksamia päättemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kansainvälisen vastauspalvelun lähetys- ja joukkolähetysmaksuja, on korotettava 10 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 4 maiden palvelutason parantamiseksi.

3 Alkaen 1.1.2012 kongressin ryhmään 2 luokittelemien maiden ja alueiden kongressin ryhmään 4 luokittelemiin maihin maksamia

appliqué conformément aux conditions spécifiées dans le Règlement de la poste aux lettres.

6. La révision à la baisse du taux total indiqué sous 4 ne peut pas être invoquée par un pays du système cible à l'encontre d'un pays du système transitoire, à moins que ce dernier ne demande une révision dans le sens inverse.

7. La rémunération pour le courrier en nombre à l'intention des opérateurs désignés des pays du système cible est établie d'après l'application des taux par envoi et par kilogramme prévus à l'article 28. Pour le courrier en nombre reçu, les opérateurs désignés des pays du système transitoire peuvent demander une rémunération conformément aux dispositions mentionnées sous 3.

8. Aucune réserve, sauf en cas d'accord bilatéral, n'est applicable à cet article.

Article 30

Fonds pour l'amélioration de la qualité de service

1. Excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par tous les Pays-membres et territoires aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 5, pour les frais terminaux et le Fonds pour l'amélioration de la qualité de service, font l'objet d'une majoration correspondant à 20% des taux indiqués à l'article 29, aux fins de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays du groupe 5. Aucun paiement de cette nature n'a lieu entre les pays du groupe 5.

2. Excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par les pays et territoires classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 1 aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 4 font l'objet d'une majoration correspondant à 10% des taux indiqués à l'article 29, au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays de cette dernière catégorie.

päätemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kansainvälisen vastauspalvelun lähetyksiä ja joukkolähetyksiä, on korotettava 10 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 4 maiden palvelutason parantamiseksi.

4 Kongressin ryhmään 1 luokitteliemien maiden ja alueiden, jotka noudattivat tavoitejärjestelmää ennen vuotta 2010, kongressin ryhmään 3 luokitteliimiin maihin maksamia päätemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kansainvälisen vastauspalvelun lähetyksiä ja joukkolähetyksiä, on korotettava 8 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 3 maiden palvelutason parantamiseksi.

5 Kongressin ryhmään 1 luokitteliemien maiden ja alueiden, jotka liittyvät tavoitejärjestelmään vuonna 2010, kongressin ryhmään 3 luokitteliimiin maihin maksamia päätemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kansainvälisen vastauspalvelun lähetyksiä ja joukkolähetyksiä, on korotettava 4 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 3 maiden palvelutason parantamiseksi.

6 Alkaen 1.1.2012 kongressin ryhmään 2 luokitteliemien maiden ja alueiden kongressin ryhmään 4 luokitteliimiin maihin maksamia päätemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kansainvälisen vastauspalvelun lähetyksiä ja joukkolähetyksiä, on korotettava 4 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 3 maiden palvelutason parantamiseksi.

7 Kongressin ryhmään 1 luokitteliemien maiden ja alueiden kongressin ryhmään 2 luokitteliimiin maihin, joille maksettiin 8 % korotusta ennen vuotta 2010, maksamia päätemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kansainvälisen vastauspalvelun lähetyksiä ja joukkolähetyksiä, on korotettava vuosina 2010 ja 2011 4 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista ja vuosina 2012 ja 2013 2 % 28.8 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 2 maiden palvelutason parantamiseksi.

8 Kongressin ryhmään 1 luokitteliemien maiden ja alueiden kongressin ryhmään 2 luokitteliimiin maihin, joille maksettiin 1 % korotusta ennen vuotta 2010, maksamia päätemaksuja, lukuun ottamatta M-pusseja, kan-

3. A partir du 1er janvier 2012, excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par les pays et territoires classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 2 aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 4 feront l'objet d'une majoration correspondant à 10% des taux indiqués à l'article 29, au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays de cette dernière catégorie.

4. Excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par les pays et territoires classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 1 qui se trouvaient dans le système cible avant 2010 aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 3 font l'objet d'une majoration correspondant à 8% des taux indiqués à l'article 29, au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays de cette dernière catégorie.

5. Excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par les pays et territoires classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 1 qui adhéreront au système cible en 2010 aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 3 font l'objet d'une majoration correspondant à 4% des taux indiqués à l'article 29, au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays de cette dernière catégorie.

6. A partir du 1er janvier 2012, excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par les pays et territoires classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 2 aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 3 font l'objet d'une majoration correspondant à 4% des taux indiqués à l'article 29, au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays de cette dernière catégorie.

7. Excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par les pays et territoires classés par le Congrès dans la catégorie des

sainvälisen vastauspalvelun lähetyksiä ja joukkolähetyksiä, on korotettava vuosina 2010 ja 2011 1 % 29 artiklassa määritellyistä maksuista, ja korotus on maksettava Palvelutasorahastoon ryhmän 2 maiden palvelutason parantamiseksi.

9 Ryhmien 2, 3, 4 ja 5 maiden palvelutason parantamiseksi Palvelutasorahastoon maksettavat yhdistetyt päätemaksut ovat jokaisen etua saavan maan kohdalla vuosittain vähintään 12 565 SDR. Tämän vähimmäismäärän saavuttamiseksi tarvittavat lisävarat veloitetaan, vaihdettujen määrien suhteessa, ennen vuotta 2010 tavoitejärjestelmää noudattavilta mailta.

10 Alueellisten hankkeiden tulisi erityisesti edistää Maailman postiliiton palvelutason parantamishjelmia ja kustannuslaskentajärjestelmien käyttöönottoa kehitysmaissa. Postitoimintaneuvosto ottaa viimeistään vuonna 2010 käyttöön menettelyt näiden hankkeiden rahoittamiseksi.

pays du groupe 1 aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 2 qui bénéficiaient d'une augmentation de 8% avant 2010 feront l'objet d'une majoration correspondant à 4% des taux indiqués à l'article 29 en 2010 et en 2011, et d'une majoration correspondant à 2% des taux indiqués à l'article 28.8 en 2012 et en 2013, au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays de cette dernière catégorie.

8. Excepté pour les sacs M, les envois CCRI et les envois en nombre, les frais terminaux payables par les pays et territoires classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 1 aux pays classés par le Congrès dans la catégorie des pays du groupe 2 qui bénéficiaient d'une augmentation de 1% avant 2010 feront l'objet d'une majoration correspondant à 1% des taux indiqués à l'article 29 en 2010 et en 2011, au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays de cette dernière catégorie.

9. Les frais terminaux cumulés payables au titre de l'alimentation du Fonds pour l'amélioration de la qualité de service dans les pays des groupes 2 à 5 font l'objet d'un plancher de 12 565 DTS par an pour chaque pays bénéficiaire. Les montants supplémentaires requis pour atteindre ce plancher sont facturés aux pays faisant partie du système cible avant 2010, proportionnellement aux quantités échangées.

10. Les projets régionaux devraient notamment favoriser la concrétisation des programmes de l'UPU en faveur de l'amélioration de la qualité de service et la mise en place de systèmes de comptabilité analytique dans les pays en développement. Le Conseil d'exploitation postale adoptera en 2010 au plus tard des procédures adaptées en vue du financement de ces projets.

31 artikla

Kauttakulkumaksut

1 Kahden nimetyn operaattorin tai saman jäsenmaan kahden toimipaikan välillä yhden tai useamman muun nimetyn operaattorin

Article 31

Frais de transit

1. Les dépêches closes et les envois en transit à découvert échangés entre deux opérateurs désignés ou entre deux bureaux du même Pays-membre au moyen des services

kuljetuksilla (kolmannen osapuolen palvelut) vaihdetuista suljetuista postilähetyksistä ja avopostina lähetetyistä kauttakululähetyksistä on maksettava kauttakululähetysmaksut. Ne ovat korvausta maa-, meri- ja lentokauttakuljetuksista. Tätä sovelletaan myös väärin osoitettuihin ja väärin jaettuihin lähetuksiin.

II luku

Muut määräykset

32 artikla

Perusmaksut ja lentokuljetusmaksujen laskeminen

1 Nimettyjen operaattoreiden väliseen tilitykseen sovellettavan lentokuljetusten perusmaksun hyväksyy Postitoimintaneuvosto. Sen laskee Kansainvälinen toimisto kirjepostia koskevassa Toimitusohjesäännössä määritellyn kaavan mukaan.

2 Suljetun postin, 1. luokan lähetysten, lentopostilähetysten ja avopostina kauttakuljetettavien lentopostipakettien ja väärin osoitettujen ja väärin jaettujen lähetysten lentokuljetusmaksun laskeminen samoin kuin asiaan kuuluvat tilitysmenetelmät määritellään kirjepostia ja postipaketteja koskevissa Toimitusohjesäännöissä.

3 Koko lentoreitin kuljetusmaksut on:

3.1 suljetun postin osalta lähtömaan nimetty operaattorin maksettava, myös tapauksissa, joissa nämä lähetykset kuljetetaan yhden tai useamman välissä olevan nimetyn operaattorin kautta

3.2 1. luokan lähetysten ja avopostina kauttakuljetettavien lentokirjelähetysten osalta, väärin ohjatut mukaan lukien, sen nimetty operaattorin maksettava, joka luovuttaa nämä lähetykset toiselle nimetylle operaattorille.

4 Samoja sääntöjä sovelletaan maa- ja merikauttakuljetusmaksuttomiin lähetuksiin, jos ne kuljetetaan lentoteitse.

5 Jokaisella osoitamaan nimetyllä operaattorilla, joka lentokuljettaa ulkomaan postia kotimaan liikenteessään, on oikeus saada korvausta kuljetuksen aiheuttamista lisä-

d'un ou de plusieurs autres opérateurs désignés (services tiers) sont soumis au paiement des frais de transit. Ceux-ci constituent une rétribution pour les prestations concernant le transit territorial, le transit maritime et le transit aérien. Ce principe s'applique également aux envois mal dirigés et aux dépêches mal acheminées.

Chapitre 2

Autres dispositions

Article 32

Taux de base et dispositions relatives aux frais de transport aérien

1. Le taux de base à appliquer au règlement des comptes entre opérateurs désignés au titre des transports aériens est approuvé par le Conseil d'exploitation postale. Il est calculé par le Bureau international d'après la formule spécifiée dans le Règlement de la poste aux lettres.

2. Le calcul des frais de transport aérien des dépêches closes, des envois prioritaires, des envois-avion, des colis-avion en transit à découvert, des envois mal dirigés et des dépêches mal acheminées, de même que les modes de décompte y relatifs, est décrit dans le Règlement de la poste aux lettres et le Règlement concernant les colis postaux.

3. Les frais de transport pour tout le parcours aérien sont:

3.1 lorsqu'il s'agit de dépêches closes, à la charge de l'opérateur désigné du pays d'origine, y compris lorsque ces dépêches transitent par un ou plusieurs opérateurs désignés intermédiaires;

3.2 lorsqu'il s'agit d'envois prioritaires et d'envois-avion en transit à découvert, y compris ceux qui sont mal acheminés, à la charge de l'opérateur désigné qui remet les envois à un autre opérateur désigné.

4. Ces mêmes règles sont applicables aux envois exempts de frais de transit territorial et maritime s'ils sont acheminés par avion.

5. Chaque opérateur désigné de destination qui assure le transport aérien du courrier international à l'intérieur de son pays a droit au

noista edellyttäen, että lennettyjen reittien painotettu keskietäisyys ylittää 300 km. Postitoimintaneuvosto voi korvata painotetun keskietäisyyden jollain muulla sopivalla kriteerillä. Ellei maksuttomuudesta ole sovittu, on maksujen oltava yhtenäiset kaikille ulkomailta tuleville lento- ja 1. luokan kirjelähetyksille edelleenlähettämistä riippumatta.

6 Kuitenkin, jos osoitamaan nimetyn operaattorin perimät päätemaksut perustuvat nimenomaisesti kustannuksiin tai kotimaan hintoihin, ei kotimaan lentokuljetuksesta makseta lisäkorvausta.

7 Painotettua keskietäisyyttä laskettaessa ei osoitamaan nimetty operaattori saa sisällyttää laskentaan niiden postien painoa, joiden päätemaksujen laskenta on perustunut erityisesti kustannuksiin tai osoitamaan nimetyn operaattorin kotimaan hintoihin.

33 artikla

Postipakettien maa- ja merimaksut

1 Kahden nimetyn operaattorin välillä kuljetettavista paketeista peritään saapuvan lähteyksen kotimaan jakelukorvaus, joka lasketaan yhdistämällä Toimitusohjesäännön mukainen perusmaksu pakettia kohti ja perusmaksu kilogrammaa kohti.

1.1 Edellä mainitut perusmaksut huomioon ottaen nimetyt operaattorit voivat lisäksi olla oikeutettuja perimään pakettia ja kilogrammaa kohti laskettuja lisämaksuja Toimitusohjesäännön määräysten mukaisesti.

1.2 Kohdissa 1 ja 1.1. mainitut maksut on lähtömaan nimetyn operaattorin maksettava, ellei postipaketteja koskeva Toimitusohjesääntö myönnä poikkeuksia tästä periaatteesta.

1.3 Jakelumaksujen on oltava yhdenmukaisia kautta kunkin maan koko alueen.

2 Käytettäessä kahden nimetyn operaattorin tai saman maan kahden postitoimipaikan vä-

remboursement des coûts supplémentaires occasionnés par ce transport, pourvu que la distance moyenne pondérée des parcours effectués dépasse 300 kilomètres. Le Conseil d'exploitation postale peut remplacer la distance moyenne pondérée par un autre critère pertinent. Sauf accord prévoyant la gratuité, les frais doivent être uniformes pour toutes les dépêches prioritaires et les dépêches-avion provenant de l'étranger, que ce courrier soit réacheminé ou non par voie aérienne.

6. Cependant, lorsque la compensation des frais terminaux perçue par l'opérateur désigné de destination est fondée spécifiquement sur les coûts ou sur les tarifs intérieurs, aucun remboursement supplémentaire au titre des frais de transport aérien intérieur n'est effectué.

7. L'opérateur désigné de destination exclut, en vue du calcul de la distance moyenne pondérée, le poids de toutes les dépêches pour lesquelles le calcul de la compensation des frais terminaux est spécifiquement fondé sur les coûts ou sur les tarifs intérieurs de l'opérateur désigné de destination.

Article 33

Quotes-parts territoriales et maritimes des colis postaux

1. Les colis échangés entre deux opérateurs désignés sont soumis aux quotes-parts territoriales d'arrivée calculées en combinant le taux de base par colis et le taux de base par kilogramme fixés par le Règlement.

1.1 Tenant compte des taux de base ci-dessus, les opérateurs désignés peuvent en outre être autorisés à bénéficier de taux supplémentaires par colis et par kilogramme, conformément aux dispositions prévues par le Règlement.

1.2 Les quotes-parts visées sous 1 et 1.1 sont à la charge de l'opérateur désigné du pays d'origine, à moins que le Règlement concernant les colis postaux ne prévoie des dérogations à ce principe.

1.3 Les quotes-parts territoriales d'arrivée doivent être uniformes pour l'ensemble du territoire de chaque pays.

2. Les colis échangés entre deux opérateurs désignés ou entre deux bureaux du même

lillä vaihdettuihin paketteihin yhden tai useamman muun nimetyn operaattorin maakuljetuksia sovelletaan maakuljetukseen osallistuvien nimettyjen operaattoreiden hyväksi Toimitusohjesäännössä määriteltyjä maakuljetuksen kauttakulkumaan maksuja välimatkojen mukaan.

2.1 Avopostina kauttakuljetettavista pakeiteista voivat välittävät nimetyt operaattorit periä Toimitusohjesäännössä määritellyn kerptomaksun lähetykseltä.

2.2 Kauttakulkumaan maksut on lähtömaan nimetyn operaattorin maksettava, ellei postipaketteja koskeva Toimitusohjesääntö myönnä poikkeuksia tästä periaatteesta.

3 Jokaisella pakettien merikuljetukseen osallistuvalla nimetyllä operaattorilla on oikeus periä merimaksut. Nämä maksusuudet on lähtömaan nimetyn operaattorin maksettava, ellei postipaketteja koskeva Toimitusohjesääntö myönnä poikkeuksia tästä periaatteesta.

3.1 Merimaksun osuus jokaiselle merikuljetukselle määritellään pakettipostia koskevassa Toimitusohjesäännössä välimatkojen mukaan.

3.2 Nimetyillä operaattoreilla on oikeus korottaa enintään 50 % kohdan 3.1 mukaan laskettua merikuljetuksen maksusuutta. Toisaalta ne voivat alentaa sitä vapaasti.

pays au moyen des services terrestres d'un ou de plusieurs autres opérateurs désignés sont soumis, au profit des opérateurs désignés dont les services participent à l'acheminement territorial, aux quotes-parts territoriales de transit fixées par le Règlement selon l'échelon de distance.

2.1 Pour les colis en transit à découvert, les opérateurs désignés intermédiaires sont autorisés à réclamer la quote-part forfaitaire par envoi fixée par le Règlement.

2.2 Les quotes-parts territoriales de transit sont à la charge de l'opérateur désigné du pays d'origine, à moins que le Règlement concernant les colis postaux ne prévoie des dérogations à ce principe.

3. Tout opérateur désigné dont les services participent au transport maritime de colis est autorisé à réclamer les quotes-parts maritimes. Ces quotes-parts sont à la charge de l'opérateur désigné du pays d'origine, à moins que le Règlement concernant les colis postaux ne prévoie des dérogations à ce principe.

3.1 Pour chaque service maritime emprunté, la quote-part maritime est fixée par le Règlement concernant les colis postaux selon l'échelon de distance.

3.2 Les opérateurs désignés ont la faculté de majorer de 50% au maximum la quote-part maritime calculée conformément à 3.1. Par contre, ils peuvent la réduire à leur gré.

Article 34

34 artikla

Postitoimintaneuvoston oikeus määrätä maksuista

1 Postitoimintaneuvostolla on oikeus asettaa seuraavat maksut, jotka nimettyjen operaattoreiden on maksettava Toimitusohjesäännöissä esitettyjen ehtojen mukaisesti:

1.1 Kauttakulkumaksut kirjelähetysten käsittelystä ja kuljetuksesta yhden tai useamman välittävän maan kautta

1.2 Perusmaksut ja lentokuljetusmaksut postin kuljettamisesta ilmateitse

1.3 Jakelukorvaukset saapuville postipaketeille

1.4 Kauttakulkumaan maksut pakettien käsittelystä ja kuljetuksesta välittävän maan

Pouvoir du Conseil d'exploitation postale de fixer le montant des frais et des quotes-parts

1. Le Conseil d'exploitation postale a le pouvoir de fixer les frais et les quotes-parts ci-après, qui doivent être payés par les opérateurs désignés selon les conditions énoncées dans les Règlements:

1.1 frais de transit pour le traitement et le transport des dépêches de la poste aux lettres par au moins un pays tiers;

1.2 taux de base et frais de transport aérien applicables au courrier-avion;

1.3 quotes-parts territoriales d'arrivée pour le traitement des colis arrivants;

1.4 quotes-parts territoriales de transit pour le traitement et le transport des colis par un

kautta

1.5 Merimaksut pakettien kuljettamisesta meritse.

2 Kaikkien oikaisujen, jotka tehdään käyttäen menettelyä, jolla taataan palveluja hoitaville nimetyille operaattoreille tasapuolinen korvaus, on perustuttava luotettaviin ja edustaviin taloudellisiin tietoihin. Kaikki päätetyt muutokset tulevat voimaan Postitoimintaneuvoston päättämänä päivänä.

NELJÄS OSA

Loppumääräykset

35 artikla

Yleissopimusta ja Toimitusohjesääntöjä koskevien ehdotusten hyväksymisehdot

1 Tullakseen voimaan on läsnä olevien äänivaltaisten äänestävien jäsenmaiden edustajien enemmistön hyväksyttävä kongressin päätettäväksi annetut tätä Yleissopimusta koskevat ehdotukset. Äänestettäessä tulee vähintään puolen kongressissa edustettuina olevista äänivaltaisista jäsenmaista olla läsnä.

2 Tullakseen voimaan on postitoimintaneuvoston äänivaltaisten jäsenen enemmistön hyväksyttävä kirjepostia ja pakettipostia koskevia Toimitusohjesääntöjä koskevat ehdotukset.

3 Tullakseen voimaan on kahden kongressin välillä esitettyjen tätä Yleissopimusta ja sen päättöpöytäkirjaa koskevien ehdotusten saatava:

3.1 kaksi kolmasosaa äänistä, kun ainakin puolet liiton äänivaltaisista jäsenmaista on ottanut osaa äänestykseen, jos on kyse muutoksesta

3.2 äänten enemmistö, jos on kyse määräysten tulkittamisesta.

4 Huolimatta kohdan 3.1 määräyksistä voi jäsenmaa, jonka kansallinen lainsäädäntö ei vielä sovi yhteen ehdotetun muutoksen kanssa, tehdä yhdeksänkymmenen vuorokauden kuluessa saatuaan tiedon ehdotuksesta kirjal-

pays tiers;

1.5 quotes-parts maritimes pour le transport maritime des colis.

2. La révision qui pourra être faite, grâce à une méthodologie qui assure une rémunération équitable aux opérateurs désignés assurant les services, devra s'appuyer sur des données économiques et financières fiables et représentatives. La modification éventuelle qui pourra être décidée entrera en vigueur à une date fixée par le Conseil d'exploitation postale.

QUATRIÈME PARTIE

Dispositions finales

Article 35

Conditions d'approbation des propositions concernant la Convention et les Règlements

1. Pour devenir exécutoires, les propositions soumises au Congrès et relatives à la présente Convention doivent être approuvées par la majorité des Pays-membres présents et votants ayant le droit de vote. La moitié au moins des Pays-membres représentés au Congrès ayant le droit de vote doivent être présents au moment du vote.

2. Pour devenir exécutoires, les propositions relatives au Règlement de la poste aux lettres et au Règlement concernant les colis postaux doivent être approuvées par la majorité des membres du Conseil d'exploitation postale ayant le droit de vote.

3. Pour devenir exécutoires, les propositions introduites entre deux Congrès et relatives à la présente Convention et à son Protocole final doivent réunir:

3.1 les deux tiers des suffrages, la moitié au moins des Pays-membres de l'Union ayant le droit de vote et ayant participé au suffrage, s'il s'agit de modifications;

3.2 la majorité des suffrages s'il s'agit de l'interprétation des dispositions.

4. Nonobstant les dispositions prévues sous 3.1, tout Pays-membre dont la législation nationale est encore incompatible avec la modification proposée a la faculté de faire une dé-

lisen ilmoituksen kansainvälisen toimiston pääjohtajalle siitä, ettei maa voi hyväksyä muutosta.

claration écrite au Directeur général du Bureau international indiquant qu'il ne lui est pas possible d'accepter cette modification, dans les quatre-vingt-dix jours à compter de la date de notification de celle-ci.

36 artikla

Kongressissa esitetyt varaukset

1 Mitään Postiliiton tavoitteiden ja tarkoituksen vastaisia varauksia ei sallita.

2 Pääsääntöisesti jäsenmaan, joka on eri mieltä kuin muut jäsenmaat, on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan tyytymään enemmistön mielipiteeseen. Varauksia pitäisi esittää vain, kun se on ehdottoman välttämätöntä, ja ne on asianmukaisesti perusteltava.

3 Nykyisen Yleissopimuksen jotain artiklaa koskevat varaukset on esitettävä kongressille tehtynä ehdotuksena, kirjoitettuna jollain kansainvälisen toimiston työkielistä ja kongressin työjärjestyksen asiaa koskevien säännösten mukaisesti.

4 Tullakseen voimaan varauksia koskevat ehdotukset on hyväksyttävä sillä enemmistöllä, jota varauksen koskevan artiklan muuttaminen edellyttää.

5 Periaatteessa varauksia on sovellettava vastavuoroisesti ne tehneen jäsenmaan ja muiden jäsenmaiden välillä.

6 Nykyistä Yleissopimusta koskevat varaukset lisätään nykyisen Yleissopimuksen päättöpöytäkirjaan kongressin hyväksymien ehdotusten perusteella.

37 artikla

Yleissopimuksen voimaantulo ja voimassaoloaika

1 Tämä Yleissopimus tulee voimaan 1 tammikuuta 2010 ja on voimassa seuraavan kongressin sopimusten voimaantumiseen asti.

Tämän vakuudeksi ovat jäsenmaiden hallitusten täysivaltaiset edustajat allekirjoittaneet tätä Yleissopimusta yhden alkuperäiskappaleen, jota kansainvälisen toimiston pääjohtaja

Article 36

Réserves présentées lors du Congrès

1. Toute réserve incompatible avec l'objet et le but de l'Union n'est pas autorisée.

2. En règle générale, les Pays-membres qui ne peuvent pas faire partager leur point de vue par les autres Pays-membres doivent s'efforcer, dans la mesure du possible, de se rallier à l'opinion de la majorité. La réserve doit se faire en cas de nécessité absolue et être motivée d'une manière appropriée.

3. La réserve à des articles de la présente Convention doit être soumise au Congrès sous la forme d'une proposition écrite en une des langues de travail du Bureau international conformément aux dispositions y relatives du Règlement intérieur du Congrès.

4. Pour être effective, la réserve soumise au Congrès doit être approuvée par la majorité requise dans chaque cas pour la modification de l'article auquel se rapporte la réserve.

5. En principe, la réserve est appliquée sur une base de réciprocité entre le Pays-membre l'ayant émise et les autres Pays-membres.

6. La réserve à la présente Convention sera insérée dans son Protocole final sur la base de la proposition approuvée par le Congrès.

Article 37

Mise à exécution et durée de la Convention

1. La présente Convention sera mise à exécution le 1er janvier 2010 et demeurera en vigueur jusqu'à la mise à exécution des Actes du prochain Congrès. En foi de quoi, les Plénipotentiaires des Gouvernements des Pays-membres ont signé la présente Convention en un exemplaire qui est déposé auprès du Directeur général du Bureau international. Une copie en sera remise à chaque Partie par le

säilyttää. Maailman postiliiton kansainvälinen toimisto toimittaa jäljennöksen siitä jokaiselle sopimusosapuolelle.

Tehty Genevessä 12 elokuuta 2008.

Bureau international de l'Union postale universelle.

Fait à Genève, le 12 août 2008.